ONTWERPBEGROTING 2027

Gemeente Groningen

Inhoudsopgave

Inleiding **4**

Kerngegevens **5**

Programma's **6**

Programma 1: Economie en Ruimte **7**
Deelprogramma 1.1: Economie en werkgelegenheid 9
Deelprogramma 1.2: Mobiliteit 24
Deelprogramma 1.3: Wonen 36

Programma 2: Leefomgeving en Veiligheid **47**
Deelprogramma 2.1: Kwaliteit leefomgeving 49
Deelprogramma 2.2: Veiligheid 63

Programma 3: Vitaal en Sociaal **74**
Deelprogramma 3.1: Werk en inkomen 76
Deelprogramma 3.2: Onderwijs 92
Deelprogramma 3.3: Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit 101
Deelprogramma 3.4: Sport en bewegen 124
Deelprogramma 3.5: Cultuur en evenementen 130

Programma 4: Dienstverlening en bestuur **141**
Deelprogramma 4.1: Dienstverlening 142
Deelprogramma 4.2: College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing 148
Deelprogramma 4.3: Algemene inkomsten en post onvoorzien 153
Deelprogramma 4.4: Overhead en ondersteuning organisatie 155

Paragrafen **157**
Paragraaf 1: Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing 158
Paragraaf 2: Klimaat 174
Paragraaf 3: Weerstandsvermogen en risicobeheersing 192
Paragraaf 4: Onderhoud kapitaalgoederen 219
Paragraaf 5: Financiering 227
Paragraaf 6: Verbonden partijen 232
Paragraaf 7: Grondbeleid 259
Paragraaf 8: Lokale heffingen 272
Paragraaf 9: Bedrijfsvoering 279
Paragraaf 10: Openbaarheidsparagraaf (Wet open overheid) 285

Financiële positie **287**
Samenvatting financieel beeld 2027-2030 287
Financieel meerjarenbeeld 288
Balans 323
Investering en financieringsstaat 329
Reserves 332
Voorzieningen 339
EMU-saldo 343
Incidentele baten en lasten 344
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen 347

Overzichten **348**
Begroting op taakveld 348

Begroting op deelprogramma 352
Kapitaallasten 354
Subsidies en inkomens overdrachten 354
Personeelskosten 355
Meerjarige exploitatieprojecten 356
Samenwerkingsverbanden 356
SIF-middelen 357
Strategische investeringsagenda (SIA) 358
Wettelijke indicatoren 376
Uitgangspunten begroting 376

Bestuur 379
College van Burgemeester en wethouders 379
Gemeenteraad 381

Inleiding

Voor u ligt een sluitend begrotingsvoorstel voor het jaar 2027. Het is meer dan een overzicht van cijfers: het is onze koers voor de toekomst van Groningen. Met deze begroting geven we uitvoering aan het coalitieakkoord ‘Eigenzinnig & Verbonden’. Het gaat over alles wat Groningen maakt tot wat het is: de mensen die hier leven, wonen, werken en samenkomen. In deze begroting vindt u uitgebreidere informatie onder de betreffende onderdelen. Een samenvatting van de begroting vindt u in 'Begroting 2027 in 't kort'.

Kerngegevens

De peildatum van alle kerngegevens is 31 december van het betreffende jaar. Een streepje betekent dat het betreffende cijfer nog niet bekend is.

Inwoners	Begroting 2025	Rekening 2025	Begroting 2026	Beoogd 2027
Aantal inwoners	244.079	244.245	250.441	250.649
% jongeren (0 t/m 19 jaar)	17,8%	17,7%	17,5%	16,3%
% middengroep (20 t/m 64 jaar)	66,2%	66,4%	66,7%	67,6%
% ouderen (65 jaar en ouder)	16,0%	15,9%	15,8%	16,1%

Ruimtelijke kerngegevens	Begroting 2025	Rekening 2025	Begroting 2026	Beoogd 2027
Oppervlakte gemeente (in ha)	19.796	19.796	19.796	19.796
% binnenwater	7,7%	7,7%	7,7%	7,7%
% Functiemenging	-	59,1%	-	-
Lengte van de wegen (km)	1.189	1.205	1.279	1.208

Woningvoorraad	Begroting 2025	Rekening 2025	Begroting 2026	Beoogd 2027
Aantal woningen	126.196	125.115	126.796	127.816
% huurwoningen	63%	63%	63%	63%
% koopwoningen	37%	37%	37%	37%
Gemiddelde WOZ-waarde	316.000	316.174	340.000	360.000

Financieel (in euro's)	2025 (Realisatie)	2026 (Primitieve Begroting)	2027 (Begroting)
Totaal lasten (excl. reservemutaties)	1.472.760.000	1.482.041.000	1.585.643.000
Rekeningresultaat	60.824.000	0	0
Omvang algemene reserve (AR)	84.307.000	81.138.000	86.532.000
Ratio weerstandsvermogen	177%	161%	152%
Inkomsten gemeentefonds	864.091.000	825.768.000	868.652.000
Opbrengst belastingen (totaal)	155.461.000	157.189.000	172.964.000
Opbrengst onroerendezaakbelasting (OZB)	121.746.000	125.336.000	139.441.000
Opbrengst roerende zaakbelasting (RZB)	148.000	141.000	155.000
Opbrengst reclamebelasting	628.000	700.000	980.000
Opbrengst logiesbelasting	2.665.000	2.903.000	2.998.000
Opbrengst precariobelasting	2.323.000	1.784.000	1.866.000
Opbrengst parkeerbelasting	27.951.000	26.325.000	27.524.000

Programma's

Programma 1: Economie en Ruimte

Binnen het programma Economie en Ruimte blijven we samen met onze partners investeren in maatregelen die de structuur versterken. Hiermee bieden we ondernemers, instellingen, initiatiefnemers en inwoners perspectief. Deze maatregelen zijn gericht op onze lange-termijn-doelen voor economische ontwikkeling, werkgelegenheid en woningbouw.

De gemeente moet klaar zijn voor de toekomst. Daarom houden we rekening met internationale, nationale en regionale ontwikkelingen en benutten we kansen die aansluiten bij onze eigen ambities. Vanuit Europa bieden onder meer Europese fondsen mogelijkheden voor de transities op het gebied van energie, innovatie en economische ontwikkeling. Nationaal sluiten we aan bij ontwikkelingen zoals het Klimaatakkoord, de Woondeal, de talentstrategie voor toekomstige welvaart, de Nota Ruimte en andere rijksprogramma's. Regionaal werken we samen met onze partners binnen onder andere Nij Begun en het Akkoord van Groningen. Zo versterken we gezamenlijk de economische structuur van Groningen en de regio.

De gemeente wil een economie die goed is voor de welvaart en het welzijn van haar inwoners. Een sterke economie zorgt voor banen en inkomen en draagt bij aan brede en eerlijke welvaart. Daarbij zetten we in op twee samenhangende sporen: een sterk ondernemers- en vestigingsklimaat en innovatie.

Een goed ondernemersklimaat is van groot belang voor ondernemers en bedrijven, omdat het de economische gezondheid en aantrekkelijkheid van de regio bevordert. Wanneer de gemeente zorgt voor goede dienstverlening, heldere regelgeving en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, helpt dit bedrijven om zich te vestigen, te investeren en te groeien. Bovendien trekt een sterke economische omgeving talent aan en versterkt zij de lokale arbeidsmarkt. Dit draagt bij aan een dynamische en toekomstbestendige economie.

Daarnaast zetten we als kennisgemeente in op innovatie. Binnen het Akkoord van Groningen werken we samen met kennisinstellingen, bedrijven en andere overheden aan belangrijke speerpunten zoals energietransitie, digitalisering en gezondheid. Door innovatie en kennisontwikkeling te stimuleren versterken we onze economische structuur en creëren we ruimte voor nieuwe bedrijvigheid, talentontwikkeling en duurzame groei.

Om een aantrekkelijke plek te zijn om te wonen, werken en ondernemen is een goede bereikbaarheid essentieel. Daarom investeren we in betere bereikbaarheid, zowel regionaal, nationaal als internationaal. Belangrijke gebieden zoals de binnenstad, het stationsgebied, het Universitair Medisch Centrum Groningen, Zernike Campus, Europapark/Kempkensberg en het Martiniziekenhuis moeten goed bereikbaar blijven. Ons verkeersbeleid is: ‘te voet, met de fiets of het openbaar vervoer als het kan, met de auto als het moet’. Veel inwoners van Groningen fietsen, omdat de afstanden kort zijn en het fietsklimaat goed is. Ook is er veel steun voor het gebruik van openbaar vervoer en Park+Ride (P+R). We verbeteren de leefbaarheid van onze wijken door de openbare ruimte anders in te richten en duurzame vervoersopties zoals lopen, fietsen en openbaar vervoer verder te stimuleren. Tegelijkertijd blijft de bereikbaarheid met de auto belangrijk, omdat Groningen een belangrijke rol vervult voor werk, onderwijs, cultuur en zorg in een verder landelijke regio.

We willen dat iedereen die in onze gemeente wil wonen, hier een plek kan vinden. Daarom zorgen we voor goede, betaalbare en duurzame woningen. De woningmarkt is krap, dus we blijven de komende jaren nieuwe huizen bouwen en onze wijken verbeteren. We werken aan wijken die klaar zijn voor de toekomst, met duurzame woningen voor iedereen en een gezonde, groene leefomgeving. Zo zorgen we ervoor dat huidige én toekomstige generaties kunnen profiteren van brede welvaart en een aantrekkelijke woonomgeving.

Deelprogramma's

Het programma Economie en ruimte bestaat uit de volgende deelprogramma's:

- **Economie en werkgelegenheid**
- **Mobiliteit**
- **Wonen**

Financieel overzicht lasten en baten

01 Economie en Ruimte

	Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
	Lasten						
01.1	Economie en werkgelegenheid	64.602	47.512	52.249	51.767	52.526	53.897
01.2	Mobiliteit	46.069	50.524	57.193	56.953	60.219	66.748
01.3	Wonen	42.329	62.329	50.773	36.647	37.541	38.360
	Totaal	**153.000**	**160.365**	**160.215**	**145.366**	**150.286**	**159.005**
	Baten						
01.1	Economie en werkgelegenheid	14.411	10.390	12.975	12.973	12.971	12.971
01.2	Mobiliteit	45.843	41.968	45.709	46.562	48.751	50.382
01.3	Wonen	30.086	30.948	21.264	21.121	21.121	21.121
	Totaal	**90.341**	**83.306**	**79.948**	**80.655**	**82.842**	**84.473**
	Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-62.659	-77.059	-80.267	-64.711	-67.444	-74.532
	Reserve mutaties						
	Totaal toevoegingen	8.798	10.143	6.500	6.500	6.500	2.500
	Totaal onttrekkingen	24.759	8.437	2.875	2.925	3.074	3.166
	Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-46.698	-78.765	-83.892	-68.286	-70.870	-73.866

Een toelichting op deze cijfers kunt u vinden in het onderdeel ‘Financiële toelichtingen begroting 2027’ opgenomen onder elk deelprogramma.

In het hoofdstuk financiële positie zijn aanvullend nog de volgende overzichten en toelichtingen opgenomen:

- In het Financieel meerjarenbeeld staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven;
- In de Intensiveringen 2027-2030 staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle intensiveringen 2027;
- In de Dekkingsbronnen 2027-2030 staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle dekkingsbronnen.

Paragraaf 3: Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een totaaloverzicht van en een toelichting op de (financiële) risico’s.

Paragraaf 6: Verbonden partijen geeft de inhoudelijke en financiële toelichting op de verbonden partijen.

Deelprogramma 1.1: Economie en werkgelegenheid

In Groningen koppelen we de economie aan sociaal-maatschappelijke vraagstukken. We maken bewuste keuzes voor een toekomstbestendige samenleving waar brede welvaart en duurzaamheid centraal staan. We kiezen daarbij voor een eerlijke, schone en lokale economie. We focussen niet op economische groei, maar op een economie die goed is voor de brede welvaart en toekomstige generaties. We gaan spaarzaam om met grondstoffen en stimuleren hergebruik en consuminderen.
Een gezonde economie biedt kansen op werk, inkomen en talentontwikkeling en draagt bij aan financiële zekerheid, sociale cohesie en brede welvaart. Daarbij zijn gelijke kansen voor alle Groningers het uitgangspunt.
De economische ontwikkeling van Groningen staat niet op zichzelf. Vanuit Europa, het Rijk en de regio ontstaan kansen en opgaven op het gebied van energie, digitalisering, innovatie, bereikbaarheid en duurzaamheid. Binnen samenwerkingen als Nij Begun en het Akkoord van Groningen bekijken we steeds hoe deze ontwikkelingen kunnen bijdragen aan onze eigen gemeentelijke doelstellingen en hoe zij elkaar kunnen versterken.
Onze inzet richt zich op twee samenhangende sporen: ondernemersdienstverlening en innovatie. Samen met ondernemers werken we aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat, toekomstbestendige werklocaties, vitale winkelgebieden en ruimte voor lokaal ondernemerschap. Als kennisgemeente zetten we daarnaast in op innovatie, kennisontwikkeling en talentbehoud. Samen met ondernemers, kennisinstellingen en andere overheden benutten we kansen op het gebied van energie, gezondheid en digitalisering en versterken we ecosystemen, campussen en kennisnetwerken die bijdragen aan economische vernieuwing en nieuwe werkgelegenheid.
De afgelopen jaren vormden de speerpuntsectoren Energie, ICT en Life Science & Health het uitgangspunt van ons economisch beleid. Tegelijkertijd nemen uitdagingen rond arbeidsmarktkrapte, netcongestie, schaarste aan ruimte, water en grondstoffen verder toe. Deze ontwikkelingen vragen om innovatieve oplossingen, circulariteit en een sterke positie van lokaal ondernemerschap. In 2026 stellen we daarom een nieuwe Economische Agenda 2027-2030 op. Daarbij bouwen we voort op de koers uit het coalitieakkoord, spelen we in op actuele economische ontwikkelingen en de behoeften van ondernemers, kennisinstellingen en andere stakeholders. We streven naar een consistent economisch beleid dat aansluit bij onze gemeentelijke ambities en in samenhang wordt ontwikkeld met de Economische Agenda van Nij Begun, waaronder de verdere ontwikkeling van de vrijetijdseconomie.

Doelen Deelprogramma 1.1: Economie en werkgelegenheid

Het deelprogramma Economie en werkgelegenheid heeft de volgende doelen:

1. Het behouden en creëren van werkgelegenheid;
2. Van economische groei naar brede welvaart;
3. Economische voorzieningen groeien mee met de groei van de gemeente.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Werkgelegenheid'

Doelen	Effectindicator(en)
Het behouden en creëren van duurzame en innovatieve werkgelegenheid.	Totaal aantal arbeidsplaatsen in gemeente Groningen: • Ontwikkeling aantal banen in de energie sector; • Ontwikkeling aantal banen in de ICT sector (digitale economie);

	• Ontwikkeling aantal banen in Life science & Health (gezondheidseconomie); • Ontwikkeling aantal banen in de vrijetijdseconomie (VTE).

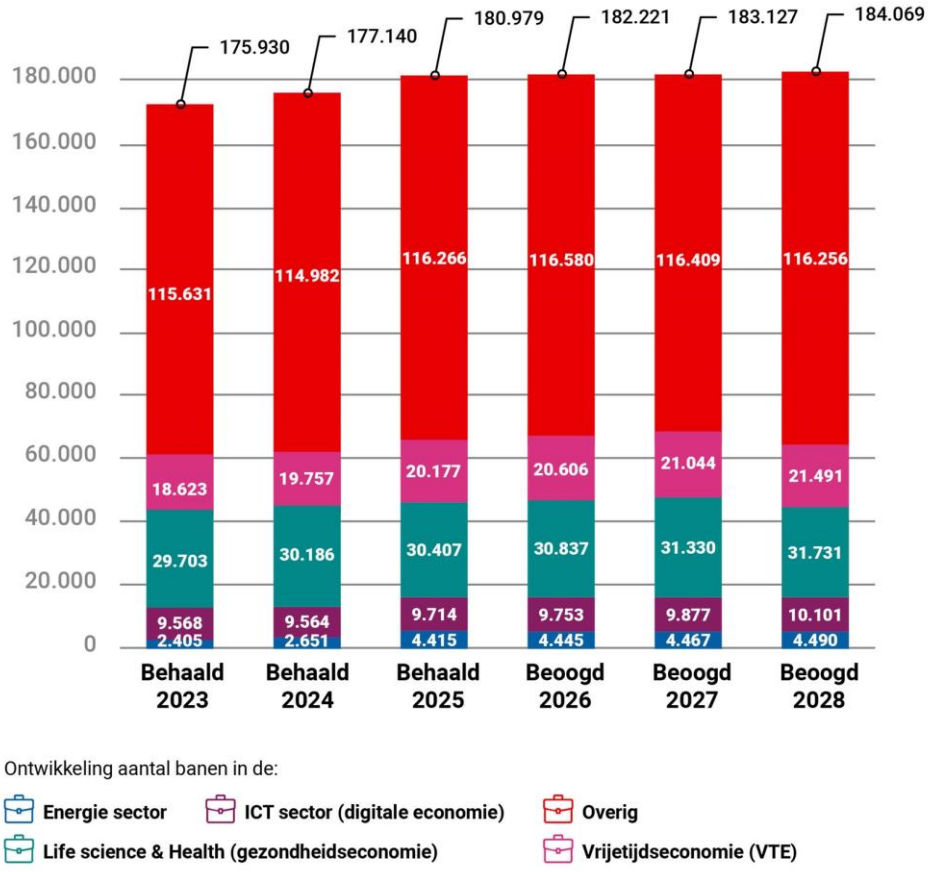

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Totaal aantal arbeidsplaatsen in gemeente Groningen **Toelichting**: Voor de prognose van het aantal arbeidsplaatsen is onder anderen gekeken naar de landelijke en regionale prognoses van het UWV per sector. Voor de regio Groningen wordt een lichte groei in het aantal banen verwacht. In sectoren als de industrie, groothandel, detailhandel en financiële dienstverlening wordt een krimp verwacht waar de Zorg juist een stabiele groei laat zien. De krapte op de arbeidsmarkt neemt iets af, maar de druk blijft hoog en het vinden van gekwalificeerd personeel blijft een grote uitdaging voor werkgevers. De prognose wordt bovendien sterk beïnvloed door de geopolitieke onzekerheid. Prognoses waarbij wordt uitgegaan van een aanhoudende hogere energieprijs komen een stuk lager uit dan de 1,6% landelijk over de komende 3 jaar.
Ontwikkeling aantal banen in de energie sector **Toelichting**: De 'energie sector' zag een forse toename van het aantal banen in 2025. Hoewel er ook voor de komende jaren een groei wordt verwacht, zal deze minder groot zijn dan in de afgelopen periode.
Ontwikkeling aantal banen in de vrijetijdseconomie **Toelichting**: Voor het aantal banen in de vrijetijdseconomie hanteren we de definitie uit het rapport Aanknopingspunten voor een Nij Begun. In de afgelopen jaren zagen we een sterke groei in deze sectoren, waarbij met de vernieuwde inzet op de VTE ook wordt verwacht dat de groei zal doorzetten

Kengetallen	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025
Aantal Start-ups en Scale-ups	16	27	19

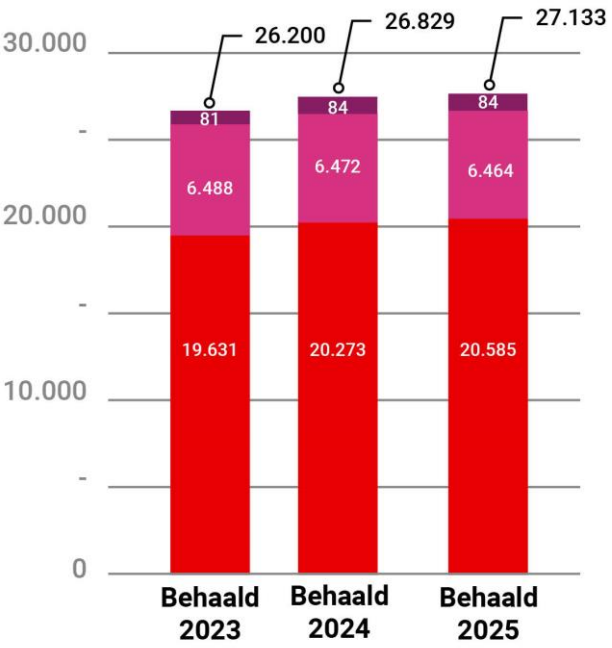
30.000
20.000
10.000
0
26.200
26.829
27.133
81
84
84
6.488
6.472
6.464
19.631
20.273
20.585
Behaald 2023
Behaald 2024
Behaald 2025
Waarvan ZZP
Waarvan MKB (2-250)
Waarvan Groot (250+)

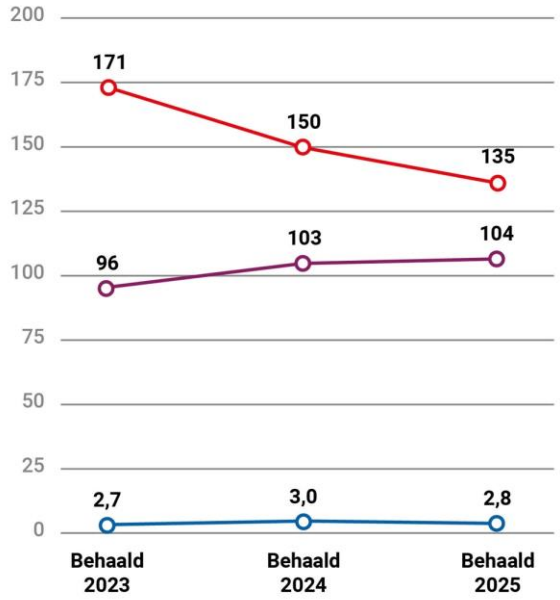
200
175
150
125
100
75
50
25
0
171
150
135
96
103
104
2,7
3,0
2,8
Behaald 2023
Behaald 2024
Behaald 2025
Vestigingen per 10.000 inwoners
Gestarte vestigingen
Gestopte vestigingen
Faillissementen

Kengetal en (eventueel) nadere toelichting:
Totaal aantal vestigingen in gemeente Groningen **Toelichting**: Dit zijn het aantal in Groningen gevestigde ondernemingen met personeel. Er wordt onderscheid gemaakt in grootteklassen van de vestigingen. Het grootste deel van de vestigingen bestaat uit ZZP'ers. ZZP'ers zijn bovendien verantwoordelijk voor het grootste deel van de totale groei. Deze groei is in de afgelopen jaren al afgenomen en kan de komende jaren resulteren in een afname als gevolg van een verdere verschuiving van zelfstandigen naar werknemers.
Aantal Start-ups en scale-ups **Toelichting**: Sinds 2025 publiceert Founded een monitor waarin het aantal start-ups en scale-ups in Noord-Nederland wordt bijgehouden. Een aanzienlijk deel van deze ondernemingen is gevestigd in de gemeente Groningen. Deze ambitieuze ondernemers vormen een belangrijke motor voor innovatie, economische groei en werkgelegenheid. Het getal in de tabel betreft het aantal nieuwe start-ups in de gemeente. Het totaal is in de afgelopen jaren stabiel rond de 190.
Gestarte of gestopte vestigingen en faillissementen per 10.000 inwoners **Toelichting**: Groningen kent relatief veel ondernemingsdynamiek als we kijken naar de dashboards van de KvK. Het aantal gestarte vestigingen ligt structureel boven het landelijk gemiddelde en het aantal gestopte vestigingen ligt juist lager. Daardoor is het netto vestigingssaldo gunstiger dan landelijk. Tegelijkertijd ligt het aantal faillissementen per 10.000 inwoners duidelijk boven het landelijk gemiddelde. Het beeld is dus positief qua aanwas en behoud van vestigingen, maar kwetsbaar waar het gaat om financiële weerbaarheid van bedrijven. Recente cijfers van het KVK laten zien dat de ondernemersdynamiek regionaal doorzet, maar dat het aantal faillissementen juist verder afneemt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

II: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Economische groei'

Doelen	Effectindicator(en)
Van economische groei naar brede welvaart	• Totaal aantal arbeidsplaatsen in gemeente Groningen; • Aantal banen op kantoorlocaties; • Aantal banen op bedrijventerreinen; • Aantal banen in de binnenstad; • Aantal banen in kennisgebied; • Aantal banen in gemengd gebied; • Aantal banen in overige gebieden.

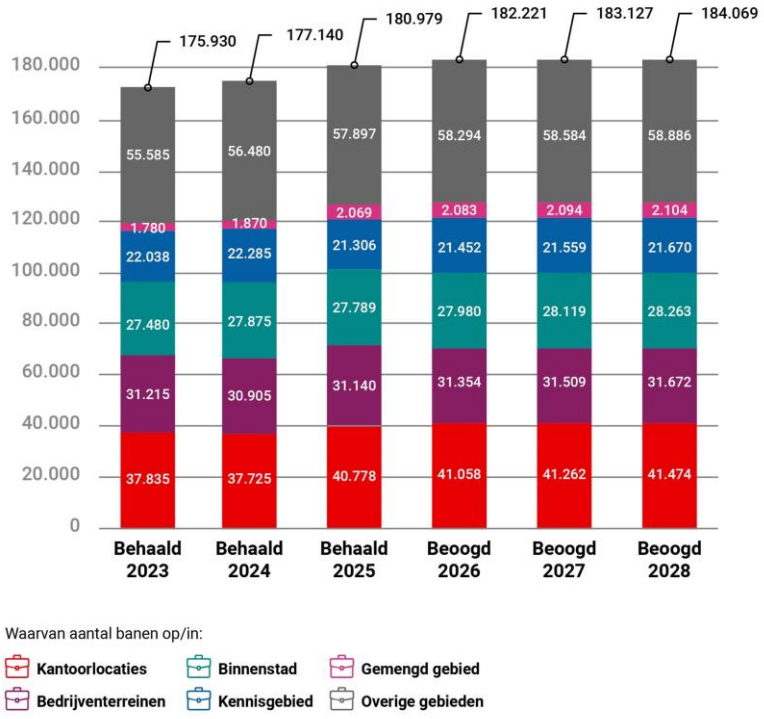

III: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Voorzieningen'

Doelen	Effectindicator(en)
• Economische voorzieningen groeien mee met de groei van de gemeente	• Aantal toeristische overnachtingen; • Bruto vloeroppervlak bedrijfsruimte in m2; • Bruto vloeroppervlak kantoorruimte in m2; • Leegstaand bruto vloeroppervlak bedrijfsruimte in %; • Leegstaand bruto vloeroppervlak kantoorruimte in %; • Winkelvloeroppervlakte detailhandel in m2; • Winkelvloeroppervlakte horeca in m2; • Winkelvloeroppervlakte diensten in m2; • Leegstaand horeca (opp): - In binnenstad; - Overig • Leegstand detailhandel (opp): - In binnenstad; - Overig

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Aantal toeristische overnachtingen	631.900 (2022)	701.100 (2023)	723.300 (2024)	750.000	775.000	800.000
Bruto vloeroppervlak bedrijfsruimte in m²	1.702.051	1.691.800	1.725.740	1.785.168	1.819.459	1.867.133
Bruto vloeroppervlak kantoorruimte in m²	1.154.467	1.163.163	1.156.540	1.163.621	1.171.943	1.172.324
Leegstaand bruto vloeroppervlak bedrijfsruimte in %	2,2%	2,4%	3,3	4,8%	5,2%	5,5%
Leegstaand bruto vloeroppervlak kantoorruimte in %	3,9%	5,3%	6,4%	5,5%	5,2%	5,5%
Winkelvloeroppervlakte detailhandel in m²	456.090	450.280	437.705	432.000	430.000	428.000
Winkelvloeroppervlakte horeca in m²	75.675	75.373	75.801	76.000	76.250	76.500
Winkelvloeroppervlakte diensten in m²	29.336	29.960	30.120	30.750	31.000	31.300
Leegstaand horeca (opp)	2,6%	3,4%	5,6%	5,0%	5,3%	5,4%
- In binnenstad	2,9%	4,8%	7,7%	7,6%	7,0%	6,5%
- Overig	2,1%	1,2%	2,0%	1,8%	1,8%	1,7%
Leegstand detailhandel (opp)	2,6%	3,1%	5,4%	2,6%	4,0%	4,2%
- In binnenstad	4,4%	5,6%	7,9%	5,7%	5,5%	5,1%
- Overig	2,0%	2,4%	4,7%	1,7%	3,1%	3,2%

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Leegstand **Toelichting**: Voor commercieel vastgoed wordt een frictieleegstand gehanteerd van 5%. Dit percentage is het leegstandspentage dat wordt gezien in de markt als een gezond percentage. Die 5% zorgt ervoor dat er ruimte is in de markt voor bedrijven om zich nieuw te vestigen of om door te groeien. We zien de afgelopen jaren dat over de gehele breedte van de commerciëel vastgoedmarkt het percentage van leegstand iets oploopt. Dit is nog niet zorgwekkend, omdat de percentages

conjunctuurgevoelig zijn en rond de 5% blijven, wat we dus zien als een gezond percentage voor leegstand in de commerciële vastgoedmarkt.

Kengetallen	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025
BRP Gemeente Groningen (x miljoen euro)	15.000	16.500	17.600

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
BRP Gemeente Groningen (x miljoen euro) **Toelichting**: Het Bruto Regionaal Product (BRP) tegen marktprijzen geeft de omvang van de economische productie binnen de gemeente weer. De gemeente Groningen genereert circa 52% van het BRP van de regio Groningen-Assen en vormt daarmee het economische zwaartepunt van de regio. Het BRP is gestegen van € 15,0 miljard in 2023 naar € 17,6 miljard in 2025.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Economische ontwikkeling

Economische Agenda 2023 - 2026 (2023)
Strategische agenda Akkoord van Groningen 2022-2026 (2022)
Nieuwe aanpak arbeidsmarktbeleid (2017)

Ruimtelijk-economische ontwikkeling

Strategie werklocaties (2021)
Ruimte voor Retail (2021)
Meerjarenprogramma Stadsontwikkeling 2023-2026 (2023)
MJP Stadsontwikkeling 2023-2026, Uitvoeringsagenda 2026 (2025)
Broedplaatsenbeleid (2025)

Grondzaken

Vestigingskader bedrijventerreinen 2025

Overige economie

Toekomstvisie Koopmansplein (2017)
Watervisie - Koersen op Water (2017)
Centrumvisie Haren (2018)
Actualisatie Bestemming Binnenstad (2021)
Nota vergunningen evenementen (2021)
Omgevingsvisie Levende ruimte (2022)
Verstedelijkingsstrategie Regio Groningen Assen (2020)
Toekomstvisie Evenementen (2023)
Actieprogramma Impact Ondernemen 2025-2028
Actualisatie 2025 Routekaart Groningen CO_2-neutraal 2035 (juni 2025)
Ambitiedocument vrijetijdseconomie Groningen (2025)
Broedplaatsenbeleid (2025)
Economische Agenda Nij begun (2025)
Nota vergunningen evenementen (2025)
Koersdocument omgevingsvisie (2025)
Sociale Agenda Nij Begun (2025)
Toekomstperspectief Binnenstad Groningen (2025)

Ontwerp Nota Ruimte (2025)
Economische Agenda Nij Begun Uitvoeringsplan 2026-2028
Industrieagenda Life Sciences & Health (Q4 2026)
Kompas Lokale Economie (2026)
Kompas VTE (2026)

Relevante ontwikkelingen

Internationale, Europese en nationale ontwikkelingen

De economische ontwikkeling van Groningen wordt in toenemende mate beïnvloed door internationale en nationale ontwikkelingen. Geopolitieke spanningen, handelsonzekerheid en verstoringen op de energiemarkt zorgen voor een minder voorspelbaar economisch klimaat. Tegelijkertijd blijven Europa en Nederland investeren in strategische thema's als energie, digitalisering, innovatie, defensie, bereikbaarheid en economische weerbaarheid. Het nieuwe Europese Meerjarig Financieel Kader en diverse Europese programma's bieden kansen voor investeringen in innovatie, campussen, digitalisering en de energietransitie. Ook nationaal blijft de focus liggen op een toekomstbestendige economie, versterking van de regionale economie en het vergroten van de strategische autonomie van Europa.
Het CPB verwacht dat de groei van de Nederlandse economie afvlakt en de onzekerheid rond energieprijzen, geopolitieke ontwikkelingen en internationale handel blijft groot. Ook staat de koopkracht van huishoudens onder druk, wat gevolgen kan hebben voor sectoren die afhankelijk zijn van consumentenbestedingen, zoals de vrijetijdseconomie.

Regionale ontwikkelingen

Voor Groningen en Noord-Drenthe biedt de Economische Agenda van Nij Begun een belangrijke impuls voor economische structuurversterking. De uitvoering van Nij Begun biedt kansen voor onder meer campusontwikkeling, innovatie-ecosystemen, talentbehoud, verduurzaming en de verdere ontwikkeling van de vrijetijdseconomie. Om deze kansen te benutten blijft actieve samenwerking en waar nodig cofinanciering vanuit de gemeente van belang.
Tegelijkertijd laat de regionale economie een gemengd beeld zien. Na een periode van economische terugval groeit de Groningse economie weer, waarbij vooral zorg, overheid en handel bijdragen aan de groei. De werkgelegenheid ontwikkelt zich positief, maar de verwachte banengroei vlakt de komende jaren af door geopolitieke onzekerheid en aanhoudend hoge energieprijzen. Sectoren als zorg, ICT en specialistische dienstverlening blijven naar verwachting groeien, terwijl energie-intensieve sectoren meer onder druk staan.
De Regio Groningen-Assen (RGA; hierna: de regio) heeft in de verstedelijkingsstrategie (2021) de ambitie opgenomen dat de regio tot 2040 36.000 woningen en 28.000 banen faciliteert. De feitelijke ontwikkeling voor werkgelegenheid heeft deze ambitie inmiddels overtroffen: tussen 2020 en 2024 kwamen er 30.700 banen bij. De ontwerpnota Ruimte van het Rijk (2025) voorziet voor de regio een verdere schaalsprong en heeft de RGA daarom als initieerregio aangemerkt. Nieuwe prognoses voorspellen een banengroei van 45.000 tot 54.000 ten opzichte van 2020. Ruimtelijk betekent dat de huidige planvoorraad kantoren en detailhandel daarin kan voorzien. Voor bedrijventerreinen is er echter een tekort van 120 tot 170 hectare in de regio voorzien t.o.v. de harde planvoorraad. Voor gemeente Groningen is dit tekort 38 hectare boven op de reeds voorziene uitbreiding van de voorraad op Westpoort IC en II, De Eems en Meerpoort (knooppunt Westerbroek) en vormt hiermee een uitdaging voor het economisch beleid 2027-2030.

Ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

Voor de gemeente Groningen worden economische randvoorwaarden steeds bepalender voor toekomstige groei en ontwikkeling. Schaarste aan elektriciteit, netcapaciteit, ruimte, water, grondstoffen en personeel beperkt steeds vaker de mogelijkheden voor economische groei. Waar netcongestie de afgelopen en komende jaren een rem op vestigingsmogelijkheden vormt, groeit ook de aandacht voor de toekomstige beschikbaarheid

van schoon water en andere strategische hulpbronnen. Deze ontwikkelingen vragen om scherpe ruimtelijke keuzes en om een economie die efficiënter omgaat met energie, grondstoffen en ruimte.
Daarnaast nemen de eisen aan economische weerbaarheid toe. Ondernemers ervaren steeds vaker risico's als gevolg van cyberdreigingen, verstoringen van energievoorziening, uitval van digitale systemen en geopolitieke spanningen. Volgens onderzoek van de Kamer van Koophandel zien ondernemers deze risico's toenemen, terwijl slechts een beperkt deel daadwerkelijk maatregelen heeft getroffen om de continuïteit van hun bedrijfsvoering te waarborgen.
Ook de arbeidsmarkt verandert. Hoewel de krapte iets afneemt, blijft de concurrentie om talent groot. Tegelijkertijd zorgen vergrijzing, digitalisering en de opkomst van artificiële intelligentie voor nieuwe eisen aan vaardigheden en scholing. Waar artificiële intelligentie tegelijk ook kansen biedt op het gebied van het verhogen van productiviteit en oplossingen voor krapte op de arbeidsmarkt. Voor Groningen als kennisstad wordt het aantrekken, ontwikkelen en behouden van talent daarom steeds belangrijker. Daarbij vormt de daling van het aantal internationale studenten een aandachtspunt voor de toekomstige beschikbaarheid van hoogopgeleid talent.

Consequenties voor ons beleid
Enerzijds vraagt de toenemende onzekerheid om goede ondersteuning van ondernemers, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en duidelijke keuzes in de ruimtelijke economie. Anderzijds zijn innovatie, kennisontwikkeling en talentbehoud noodzakelijk om oplossingen te ontwikkelen voor schaarste, verduurzaming, digitalisering en economische weerbaarheid.
In de tweede helft van 2026 wordt de nieuwe Economische Agenda 2027-2030 opgesteld. Daarbij bouwen we voort op de bestaande economische koers en de speerpunten Energie, ICT en Life Science & Health. Tegelijkertijd geven we invulling aan de ambities uit het coalitieakkoord, spelen we in op actuele economische ontwikkelingen en betrekken we ondernemers, kennisinstellingen en andere stakeholders bij de totstandkoming van de agenda. Het convenant Ondernemend Groningen vormt bovendien het kader voor de samenwerking met het georganiseerde bedrijfsleven. We streven naar een consistent economisch beleid dat aansluit bij de gemeentelijke doelstellingen en tegelijkertijd maximaal gebruikmaakt van de kansen die ontstaan vanuit Nij Begun, het Akkoord van Groningen, nationale programma's en Europese ontwikkelingen. Ook werken we aan een nieuw Meerjarenprogramma Stadsontwikkeling, waarin Ruimtelijke economie een van de programma's is.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden economische ontwikkeling, ruimtelijk-economische ontwikkeling, grondzaken en overige economie.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Doel 1: Het behouden en creëren van werkgelegenheid	
Het behouden en creëren van duurzame en innovatieve werkgelegenheid & faciliteren van toekomstige economische groei	**Ruimtelijk** • Ruimte voor economie is onderdeel van de voorzieningenvisies voor de wijkvernieuwingswijken; • Westpoort en de bedrijventerreinen De Eems en Meerpoort (bij Meerstad) zijn aangewezen als uitbreidingslocaties voor bedrijvigheid. Woningbouw is hier niet toegestaan; • We voeren het Vestigingskader uit voor de verkoop van kavels op bedrijventerreinen;

- Samen met Regio Groningen-Assen en de provincies Groningen en Drenthe monitoren we ruimte voor economie en werken we aan een regionaal vestigingskader. Bij het opstellen van dat nieuwe vestigingskader hebben we oog voor maatschappelijke meerwaarde, een goede spreiding van de bedrijvigheid en voor de bereikbaarheid;
- Parallel aan het opstellen van de nieuwe economische agenda werken aan een integrale acquisitiestrategie.

Marketing

- We versterken het merk Groningen door samen te werken met de provincie, het Akkoord van Groningen, het Nationaal Programma Groningen en bedrijvenverenigingen. Dit doen we via de in 2026 opgerichte stichting Groningen & Partners;
- We verbeteren de zichtbaarheid van baankansen via gezamenlijke branding en campagnes. Tegelijkertijd vergroten we het bewustzijn bij werkgevers over het belang van actieve werving, stages en traineeships.

Internationaal

- We werken verder aan de ontwikkeling en uitvoering van de integrale agenda voor internationale betrekkingen;
- We herijken de prioritaire thema's in de internationale samenwerking zoals energietransitie, mobiliteit, gezondheidszorg en cultuur, en actualiseren deze waar nodig op basis van nieuwe kansen en verzoek;
- We dragen bij aan de positionering van Groningen als internationale kennisstad en partner door het onderhouden en versterken van relaties met o.a. Duitsland en het Noordzeegebied, en binnen het EU speelveld;
- We houden samen met ons Brusselse NG4-kantoor de belangrijkste EU-ontwikkelingen, waaronder het nieuwe EU Meerjarig Financieel Kader, nauwlettend in de gaten en spelen waar nodig doelgericht in binnen passende samenwerkingsverbanden;
- Als NG4-steden worden we gezamenlijk lid van een aantal belangrijke Europese netwerken en werken we onze gezamenlijke inzet binnen deze netwerken verder uit;
- We ondersteunen de opvolging van de eerdere innovatiemissies in het Noordzeegebied, door het faciliteren van gerichte vervolgacties en het versterken van de samenwerking tussen bestuurders, kennisinstellingen en bedrijven.

Lokaal ondernemerschap

Het Kompas Lokale Economie is ons richtinggevend instrument voor de versterking van lokaal ondernemerschap om daarmee het profiel van een onderscheidend winkelaanbod te versterken. Hier wordt middels een uitvoeringsagenda uitvoering aan gegeven. Lokaal ondernemerschap wordt onderdeel van de VTE-agenda (vrijetijdseconomie) van de Gemeente Groningen. We gaan het volgende doen met betrekking tot lokaal ondernemerschap:

- In samenhang met ruimtelijke projecten werken we gebiedsgericht aan identiteit en programmering. We organiseren dit bottom-up met ondernemers en bewoners;
- Met Stadmakers ontwikkelen we, waar dit meerwaarde en draagvlak van ondernemers heeft, stadskwartieren. Het Gangenkwartier rondom de Gelkinge- en Oosterstraat is het eerste resultaat;
- We geven uitvoering aan de resultaten evaluatie winkeltijden waaronder in het coalitieakkoord vastgestelde verruiming openingstijden voor brood/gebak op zon-/feestdagen.

Doel 2: Van economische groei naar brede welvaart	
Investeren in de economie van morgen	**Kaveluitgifte en campussen** • Uitgifte van bedrijfskavels vindt plaats op basis van het in 2025 vastgestelde vestigingskader. Belangrijke criteria zijn: Eindgebruiker in beeld en de bijdrage aan de lokale en/of regionale economie en de werkgelegenheid. Het nieuwe coalitieakkoord stuurt tevens op maatschappelijke meerwaarde. Dit nemen we mee in het te ontwikkelen regionale vestigingskader; • We stellen een meerjarig uitvoeringsprogramma herstructurering bedrijventerreinen op met prioritering; • We werken integraal samen met ondernemers en ondernemersverenigingen aan projecten voor het verbeteren, verduurzamen en vergroenen van de bedrijventerreinen; • We voeren het *masterplan Campussen* uit, gericht op economische programmering, talentontwikkeling en gebiedsontwikkeling. We zetten actief in op de kansen die Nij Begun ons hierbij kan bieden. Samen met onze partners in het Akkoord van Groningen en het NPG investeren we in de (verdere) ontwikkeling van de campuslocaties Healthy Ageing Campus (UMCG e.o.), Vitaliteitscampus (Kardinge), ICT Campus Niemeyer, TEC-campus Suikerzijde en Campus Zernike; • Op basis van de 'Groningse workmix' programmeren we werk in (nieuwe) woonwijken Suikerzijde, Stadshavens en Meerstad, en voegen we passend werkprogramma toe op het Stationsgebied, Europapark en Corpus den Hoorn-zuid; • We (mede) investeren als overheid in verschillende programmaonderdelen van de Economische Agenda Nij Begun. **Impact ondernemerschap** Op basis van Actieprogramma Impact Ondernemen 2025-2028 volgen we de volgende actielijnen: • We ondersteunen ondernemers bij het vergroten van hun maatschappelijke impact door kennis, inspiratie en praktische informatie toegankelijk te maken. We verzamelen en bundelen relevante informatie op één plek, delen goede voorbeelden van ondernemers die al impact maken en brengen ondernemers in contact met initiatieven, organisaties en netwerken die hen kunnen helpen om maatschappelijk verantwoord te ondernemen, daarnaast kijken we kritisch naar hoe onze eigen dienstverlening hier beter op kan aansluiten; • We werken aan de oprichting van een Impact Fonds voor financiering van de groei van Impact Ondernemers. Ook organiseren we een Impact Coalitie, waarin we samen met het georganiseerde bedrijfsleven, de kennisinstellingen, en beleidsmakers verdere ondersteuning voor groei beschikbaar maken; • We stimuleren impact ondernemen via het Platform Goed Inkopen door kennisdeling te bevorderen, regionale impactondernemers zichtbaar te maken en samenwerking te versterken. Daarnaast geven we het goede voorbeeld door maatschappelijk verantwoord inkopen onder de aandacht te brengen binnen onze eigen organisatie; • We versterken impactondernemerschap in de regio door samen te werken met landelijke initiatieven en noordelijke overheden. Tijdens de Noordelijke Impact Day brengen we partners uit het ecosysteem samen om kennis te delen, verbindingen te leggen en nieuwe initiatieven te ontwikkelen. **Gezondheidseconomie** • We geven uitvoering aan de industrieagenda Life Sciences & Health (Q4 2026), waarbij we gericht inzetten op het versterken van onze positie, het stimuleren van innovatie en het vergroten van economische kansen voor bedrijven,

	kennisinstellingen en maatschappelijke partners. Binnen deze agenda benutten we onder andere de mogelijkheden rondom Polymers for Health. Dit biedt kansen voor nieuwe toepassingen op het snijvlak van medische technologie, materialenontwikkeling, biomedische innovatie en gezondheid; • We versterken het ecosysteem rond zorg, gezondheid, data en AI door bedrijven, kennisinstellingen, zorgorganisaties en overheden met elkaar te verbinden. Met bestaande data, kennis en infrastructuur ontwikkelen we nieuwe toepassingen en economische kansen. Zo kijken we hoe we data slim kunnen inzetten, juiste kennis en data kunnen delen en kijken we naar digitaal toegankelijke zorg. Daarbij verkennen we samen met de sector de mogelijkheden van digitale technologie en AI, gekoppeld aan de AI Factory, om innovatie, nieuwe markttoepassingen en het regionale verdienvermogen te versterken; • Een toekomstbestendig Life Sciences & Health-ecosysteem vraagt om voldoende en goed opgeleide professionals. Daarom ondersteunen we projecten en initiatieven die bijdragen aan arbeidsmarktversterking, talentontwikkeling en aansluiting tussen onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven. We zetten in op de verdere ondersteuning en uitwerking van projecten als LIFE Capital en RUN. Deze projecten dragen bij aan het aantrekken, behouden en ontwikkelen van talent en aan het verbeteren van de aansluiting op de arbeidsmarktvraag; • We zoeken aansluiting bij de ambities van het uitvoeringsplan 2026-2028 van de Economische Agenda Nij Begun, waarin wordt geïnvesteerd in gezondheidsdata en AI en biomedische technologie. **Digitalisering** • We bouwen voort op het sterke Groningse digitale ecosysteem, waarin gedeelde infrastructuur, campusontwikkeling en kennisuitwisseling centraal staan. De AI-fabriek vormt hierin een nieuw ankerpunt, een partij die kennis, rekenkracht en expertise bij elkaar brengt de regio verbindt met het Europese AI-netwerk. Daarvoor halen we de vraag uit het bedrijfsleven op, verbinden partijen binnen het netwerk en ontwikkelen een gezamenlijke industrieagenda; • Digitale innovatie moet toegankelijk zijn voor alle bedrijven en organisaties. Daarom bouwen we voort op bestaande structuren, netwerken en opleiders, volgen we AI-ontwikkelingen en vertalen die naar de praktijk. Zo helpen we organisaties hun digitale vaardigheden te versterken en concurrerend te blijven; • De AI-fabriek versterkt Groningen als digitale kennisregio en helpt talent, innovatieve bedrijven en investeringen aan te trekken. We versterken en laden deze propositie zowel nationaal als internationaal.

Vergroenen, biodiverser maken en verduurzamen van bedrijventerreinen	**Energietransitie** • In het kader van het uitvoeringsprogramma 'Herstructurering bedrijventerreinen' werken we samen met Groningen Stroomt Door aan gebiedsgerichte energieoplossingen om netcongestie het hoofd te bieden; • We organiseren excursies en bijeenkomsten over de waterstoftransitie om kennisdeling en bewustwording te bevorderen; • We stimuleren het bedrijfsleven actief om het gebruik van fossiele brandstoffen te verminderen, onder andere via gerichte acties en voorlichtingsactiviteiten; • Hierbij zoeken we aansluiting bij het uitvoeringsplan 2026-2028 van de Economische Agenda Nij Begun die investeert in duurzame energie, waterstof en energiehubs. **Water** • We werken samen met Stadsbeheer aan het voorkomen van wateroverlast, bijvoorbeeld door het afkoppelen van hemelwater en het aanleggen van wadi's; • Indien uit onderzoek blijkt dat er te weinig bewustzijn/actie in het bedrijfsleven is op het verminderen van het gebruik van drinkwater starten we een campagne. Dat doen we bij voorkeur in samenwerking met Waterbedrijf Groningen; • We zoeken actief naar kansen op het gebied van de energietransitie, voorkomen van hittestress en wateroverlast, mobiliteitsvraagstukken, het verbeteren van de verblijfskwaliteit van de openbare ruimte en verbetering van bedrijfsvastgoed. Aan de hand van ambitieweb-sessies halen we de behoefte met betrekking tot deze thema's op bij ondernemers.
Op naar een volledig circulaire economie	**Circulariteit** • We faciliteren ruimte voor het realiseren van circulaire hubs (o.a. textiel-, energie- en bouwhub, en circulaire activiteiten rondom de afval-wegbrengstations); • Continueren van onze inzet samen met bedrijvenverenigingen en ondernemers voor de pilots omtrent ketensamenwerking en reststromengebruik op bedrijventerreinen; • Vanuit de Agenda Landelijk Gebied werken we aan het toekomstbestendig maken van landbouw met onder andere het thema kringlooplandbouw en de Voedselagenda. **Projecten en samenwerkingen:** • Voedselagenda: wij dragen actief bij aan de verdere ontwikkeling van het project 'Gezond eten uit de omgeving'. Hiermee stimuleren we de economische groei van de korte voedselketen en bevorderen we zowel de productie als de consumptie van lokale producten; • Met marktleiders zetten we in op betekenisvolle inkoop. Intern bevorderen we kennisdeling, en extern organiseren en faciliteren we inspirerende kennissessies voor uiteenlopende organisaties; • We werken aan het vergroten van bewustwording binnen de markt, waarbij de praktische uitvoering in nauwe samenwerking met Circulair Groningen plaatsvindt; • Samen met partners bouwen we waardevolle ketensamenwerkingen die bijdragen aan een gezonde business case voor de circulaire economie; • Met marktleiders zetten we in op betekenisvolle inkoop. Intern bevorderen we kennisdeling, en extern organiseren en faciliteren we inspirerende kennissessies voor uiteenlopende organisaties.

Doel 3: Economische voorzieningen groeien mee met de groei van de gemeente	
Vitale en toekomstbestendige centrumgebieden met een prettig verblijfsklimaat	• Samen met betrokken marktpartijen geven we uitvoering aan de voorzieningenvisies van de wijkvernieuwingswijken Selwerd en De Wijert. Daarnaast werken we verder aan de voorzieningenvisies van andere wijkvernieuwingswijken.
Stimuleren en faciliteren van 'Werk in de Wijk'	• Vanuit de ' Groningse workmix ' wordt in gebiedsontwikkelingen 10-15% van de wijk gereserveerd voor m2 werken; • Samen met Stadshavens BV geven we invulling aan de 30.000 m2 commerciële en maatschappelijke voorzieningen die zijn opgenomen in de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) met marktpartijen.
Versterken en vergroenen bovenwijkse voorzieningencentra	• Voor winkelcentrum Paddepoel is een overeenkomst gesloten met de winkeliers en een ontwikkelaar. Het winkelcentrum wordt grootschalig gerenoveerd. Er komen onder andere een gebouwde parkeervoorziening en nieuwe woningen. Daarnaast wordt de openbare ruimte groener ingericht. Bovendien wordt gewerkt aan het realiseren van enkele nieuwe commerciële voorzieningen; • Voor het Haderaplein en het centrumgebied in Haren is een plan in ontwikkeling voor de toevoeging van een supermarkt, enkele andere voorzieningen en de herinrichting en het vergroenen van de openbare ruimte.
In Groningen is volop ruimte voor ontspanning	Samen met ondernemers, de cultuursector en Groningen & Partners en in samenwerking met de economische agenda Nij begun werken we aan het versterken van de vrijetijdseconomie (VTE) naar de toekomst. Zes ambities: • Sterk vestigingsklimaat; • Langer verblijf; • Internationale kennis- en congresstad; • Professioneel ondernemerschap en gastvrijheid; • Evenementen met betekenis; • Stad en Ommeland als poort naar het Noorden. Dit bereiken we door iconische projecten en publiekstrekkers te realiseren, positionering en promotie door Groningen & Partners verder te professionaliseren, groen-blauwe verbindingen te realiseren in Stad en Ommeland en de zakelijke (congres)markt te versterken. Deze actielijnen worden verder uitgewerkt in het te realiseren Uitvoeringsprogramma VTE van gemeente Groningen.

Grondzaken: Zie Paragraaf 7: Grondbeleid.

Overige economie	
Het uitvoeren van projecten door het Fonds Ondernemend Groningen.	We dragen jaarlijks bij aan het Fonds Ondernemend Groningen.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Economische groei en werkgelegenheid

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Het behouden en creëren van duurzame en innovatieve werkgelegenheid & Faciliteren van toekomstige economische groei	• Aantal uitgevoerde bedrijfsbezoeken; • Aantal adviesgesprekken horeca; • Aantal projecten ondersteund; • Aantal bedrijven geparticipeerd in door ons opgezette activiteiten.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Aantal uitgevoerde bedrijfsbezoeken	590	605	580	600	600
Aantal adviesgesprekken horeca	1.000	800	1.245	1.200	1.200
Aantal projecten ondersteund	106	131	125	103	105
Aantal bedrijven geparticipeerd in door ons opgezette activiteiten	350	735	701	750	750

Toelichting

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

01.1 Economie en werkgelegenheid

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	64.602	47.512	52.249	51.767	52.526	53.897
Baten	14.411	10.390	12.975	12.973	12.971	12.971
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-50.191	-37.121	-39.275	-38.794	-39.555	-40.926
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	3.005	2.721	2.500	2.500	2.500	2.500
Totaal onttrekkingen	21.007	2.506	2.542	2.542	2.542	2.542
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-32.189	-37.337	-39.233	-38.752	-39.513	-40.884

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	01.1	Economie en werkgelegenheid	
Bedragen (x1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
Begroting 2027	52.249	12.975	-39.275
Intensiveringen	1.290	0	1.290
Bestaand beleid	50.960	12.975	-37.985
Verschil vorig jaar	3.448	2.584	-864

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

1.1: Economie en werkgelegenheid	Lasten	Baten
Economische Agenda	1.400	
Personele inzet economische ontwikkeling	3.200	
Reguliere activiteiten economische ontwikkeling	2.250	
Dit budget houdt verband met reguliere activiteiten voortkomend uit eerdere economische programma's. Daarnaast zijn hier de middelen voor de stichting Groningen & Partners begroot.		
Akkoord van Groningen	1.250	750
De inzet van deze middelen wordt deels gedekt uit bijdragen van de Akkoord-partners. *In 2026 is incidenteel 2,7 miljoen euro ontvangen vanuit een specifieke uitkering. Vanaf 2027 gaan deze middelen over in de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Nij Begun. Dit leidt tot lagere lasten en baten van 2,7 miljoen euro.*		
Markt- en havenwezen	2.800	1.300
Voor het markt- en havenwezen hebben we middelen begroot (2,8 miljoen euro), waaronder de lasten voor de brugbediening in de gemeente (1,4 miljoen euro). In 2027 verwachten we uit marktgelden 1,0 miljoen euro en uit havengelden 0,3 miljoen euro te ontvangen.		
Intensiveringsmiddelen Ruimtelijke economie	1.550	
We hebben hier middelen gereserveerd voor o.m. de revitalisering van bedrijventerreinen, het investeren in dynamo's voor werkgelegenheid, het verbeteren van wijk- en dorpswinkelcentra en de ontwikkeling van broedplaatsen.		
Strategisch bezit	4.700	4.300
Begrote lasten en baten in relatie tot gemeentelijke panden en percelen die zijn aangekocht met als doel om op een later tijdstip te worden (her)ontwikkeld.		
Verhuurde kavels en niet in exploitatie genomen gronden	1.900	2.500
Verschil t.o.v. 2026: *De opbrengsten van verhuurde kavels en tuingronden zijn geactualiseerd. Dit leidt tot hogere baten van respectievelijk 0,4 miljoen euro en 0,2 miljoen euro.*		
Erfpacht	500	1.300
Begrote lasten en baten in relatie tot gemeentelijke erfpachtgronden. Deze gronden zijn eigendom van de gemeente waarvan het gebruiksrecht aan een particulier of organisatie is uitgegeven. De erfpachter mag de grond gedurende een bepaalde periode gebruiken tegen betaling van een vergoeding (erfpachtcanon).		
Grondzaken (overig)	5.100	2.500
Overige begrote middelen in relatie tot Grondzaken. *In de begroting hebben we een afwaarderingsbudget Grondzaken opgenomen van 2,5 miljoen euro. Hiertegenover staat een taakstelling. Dit budget wordt ingezet als sprake is van afwaarderingen bij de aankoop van onrendabele gronden en kosten van onrendabel bezit.* *Ten opzichte van de vorige begroting hebben we deze taakstelling op een andere wijze gerubriceerd. Dit leidt tot een verschuiving van lasten en baten van in totaal 5 miljoen euro. Per saldo een neutraal effect.*		
Kapitaallasten ruimtelijk-economische projecten/activa	7.500	
Dit betreft het kapitaallastenbudget in verband met investeringen in gemeentelijke ruimtelijk-economische projecten/activa. *Toename van het aantal activa waarop afgeschreven wordt leidt tot hogere kapitaallasten van ca. 800 duizend euro.*		
Suikerzijde	4.300	
Stedelijk Investeringsfonds (SIF)-middelen begroot voor de structurele dekking van beheer- en rentelasten bij de gebiedsontwikkeling van de Suikerzijde. *In 2027 is aanvullend 500 duizend euro beschikbaar volgens de meerjarenraming van het SIF. Dit leidt tot hogere lasten van 500 duizend euro in deze begroting.*		
Kapitaallasten bovenwijkse voorzieningen Meerstad	4.000	
Bovenwijkse infrastructuur	2.000	
SIF-middelen voor de ontwikkeling en realisatie van bovenwijkse infrastructuur.		
Bijdrage aan Regio Groningen-Assen	1.100	
Personele inzet en bedrijfsvoering Stadsontwikkeling	7.100	100

Diverse personele- en bedrijfsvoeringsbudgetten voor Stadsontwikkeling *Indexatie van budgetten leidt tot hogere lasten van ca. 400 duizend euro.*

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

1.1	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
14.	Versterken Economische Agenda Nij Begun	359	S	
14.	Versterken Economische Agenda Nij Begun: Dekking Nij Begun (incl. overhead)		S	417
15.	Ontwikkeling en programmering Social Impact fonds: Ontwikkelkosten tbv aanloop en oprichting van het fonds	120	I	
15.	Ontwikkeling en programmering Social Impact fonds: Regionaal Programma Impact Ondernemen	200	S	
18.	Kompas lokale economie binnenstad	150	I	
19.	Budget grondbank/ ontwikkelbedrijf	550	S	
21.	Areaaluitbreiding brugbediening	43	S	
23.	Aantrekkelijke wijkcentra	150	I	
94.	Wet Open Overheid	32	S	
95.	Wet Open Overheid	13	I	
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	47	S	
	*Effect kostenverdeling**	*43*		

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Ad.*: Door kostenverdelingen vanuit andere deelprogramma's zijn bedragen naar dit deelprogramma overgeheveld. Per saldo ontstaat hierdoor een 'Effect kostenverdeling'.

Deelprogramma 1.2: Mobiliteit

In het deelprogramma Mobiliteit werken we aan een goed bereikbare gemeente. Daarbij hoort een aantrekkelijke, veilige en gezonde leefomgeving. Dat doen we door netwerkregie te voeren: we geven voorrang aan lopen, fietsen, het openbaar vervoer en deelmobiliteit. De auto faciliteren we waar dat nodig is.

Groningen groeit stevig en de hoeveelheid verkeer groeit mee. Dat zet de aantrekkelijkheid en leefbaarheid onder druk. We houden de impact van het verkeer daarom in balans met een leefbare gemeente. Lopen en fietsen helpen daarbij dubbel: ze nemen weinig ruimte in en houden inwoners in beweging. Dat is goed voor de gezondheid. Tegelijk brengen we de CO_2-uitstoot van mobiliteit omlaag, zodat we onze klimaatdoelen halen. Dat vraagt om een transitie naar schonere mobiliteit die minder ruimte inneemt.

Doelen Deelprogramma 1.2: Mobiliteit

Het deelprogramma Mobiliteit heeft de volgende doelen:

1. vergroten van het aandeel lopen, fietsen, openbaar vervoer en deelmobiliteit;
2. zorgen voor een veilige, duurzame en goede bereikbaarheid voor iedereen;
3. verminderen van de CO_2-uitstoot door innovatieve en schone mobiliteit.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Vervoerswijzen'

Doelen	Effectindicator(en)
• Vergroten van het aandeel lopen, fietsen, openbaar vervoer en deelmobiliteit	• Vervoerswijzekeuze (modal split) binnen Groningen; • Vervoerswijzekeuze (modal split) van en naar Groningen.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Vervoerswijzekeuze (modal split) binnen Groningen*:						
• Aandeel voetganger	31,6%	-	-	-	31%	31,5%
• Aandeel fiets	46,5%	-	-	-	49%	49,5%
• Aandeel openbaar vervoer	2,4%	-	-	-	4%	4,5%
• Aandeel auto	19,5%	-	-	-	16%	14,5%
Vervoerswijzekeuze (modal split) van en naar Groningen*:						
• Aandeel voetganger	4%	-	-	-	4%	4%
• Aandeel fiets	8%	-	-	-	10%	11%
• Aandeel openbaar vervoer	20%	-	-	-	21%	22%
• Aandeel auto	68%	-	-	-	65%	63%

Vervoerswijzekeuze (modal split) binnen Groningen

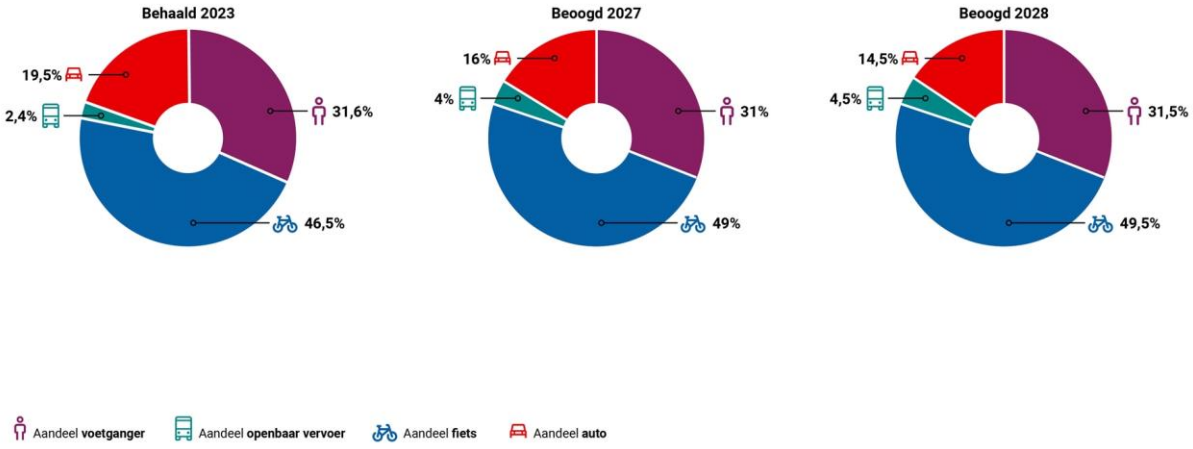

Vervoerswijzekeuze (modal split) van en naar Groningen

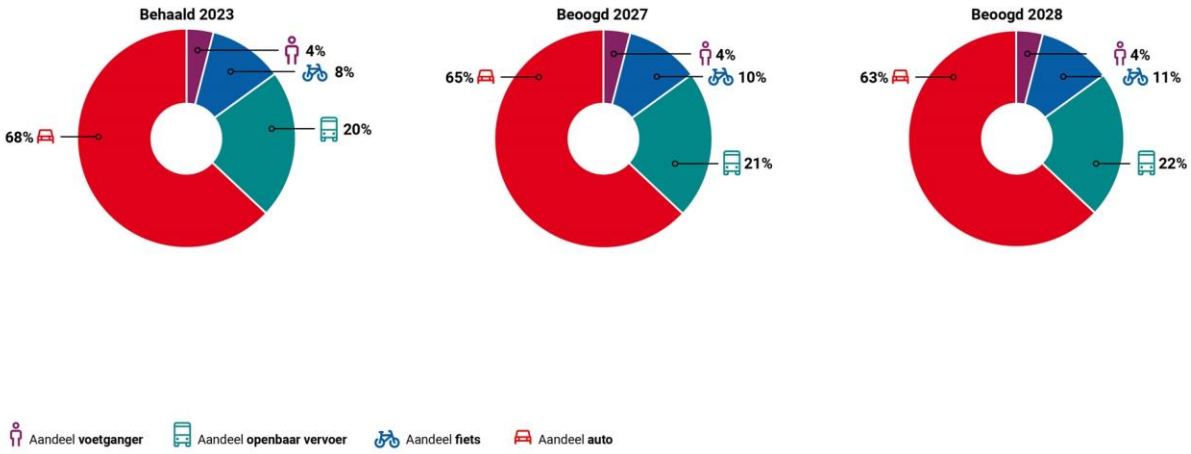

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Vervoerswijzekeuze (modal split)* **Toelichting:** De cijfers over de vervoerswijzekeuze ontvangen we tweejaarlijks van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Voor de afgelopen twee jaar hebben we nog geen cijfers van het CBS kunnen ontvangen. De reden hiervoor is dat de meetmethode is gewijzigd en de cijfers eerst gecorrigeerd en gevalideerd moeten worden. De percentages tellen op tot 100%. Het aandeel voetganger bevat hierbij ook de categorie 'overig'. Het zuivere aandeel lopen is lager: in 2023 was dat 28,9%. We nemen 'overig' niet als aparte regel op. Daarom tellen we dat deel bij de voetgangers op. De beoogde cijfers voor 2027 en 2028 zijn een indicatieve inschatting. Ze zijn nog niet onderbouwd met een prognose.

II: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Effect op de directe omgeving' en 'Slim en Duurzaam'

Doelen	Effectindicator(en)
• Zorgen voor een veilige, duurzame en goede bereikbaarheid voor iedereen.	• Aandeel schone voertuigen in het gemeentelijk wagenpark; • Aandeel schone voertuigen in de stedelijke logistiek binnenstad; • Aandeel schone voertuigen geregistreerd in Groningen.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Aandeel schone voertuigen in het wagenpark:						
• Gemeentelijk wagenpark	24%	25%	34%	34%	58%	76%
• Stedelijke logistiek binnenstad	18%	-	22%	5%	28%	32%
• Geregistreerde voertuigen	1,6%	2,2%	2,8%	3,4%	4,0%	4,6%

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Aandeel schone voertuigen in het wagenpark: Stedelijke logistiek binnenstad **Toelichting:** Het aandeel schone voertuigen in de stedelijke logistiek meten we met de ANPR-camera's ('Automatic Number Plate Recognition') aan de rand van de zero-emissiezone. We tellen de EURO Z bestel- en bedrijfsvoertuigen die de camera's detecteren.

Aandeel schone voertuigen in het wagenpark: Geregistreerde voertuigen
Toelichting: Deze indicator toont het aandeel schone voertuigen in het totale wagenpark in de gemeente. We tellen de geregistreerde elektrische en hybride voertuigen, op basis van RDW-registraties. Het gaat om voertuigen die op de peildatum op naam stonden van een eigenaar met een adres in de gemeente Groningen. In 2025 ging het om 2.949 schone voertuigen op een totaal van 105.000, oftewel 2,8%. We laten postcodegebied 9723 buiten beschouwing. Daar zijn veel leasebedrijven gevestigd, waardoor het aantal voertuigen op papier hoger ligt dan het werkelijke gebruik in de gemeente. Inclusief dit postcodegebied gaat het in 2025 om 8.358 schone voertuigen op 130.000 in totaal, oftewel 6,4%.

Kengetal	2023	2024	2025
Aantal verkeersslachtoffers (doden en gewonden) in Groningen	463	451	503

Toelichting

Kengetal en (eventueel) nadere toelichting:
Aantal verkeersslachtoffers (doden en gewonden) in Groningen **Toelichting:** Deze indicator gaat over het totale aantal doden en gewonden op gemeentelijke wegen. De politie registreert deze ongevallen. In 2025 ging het om 4 dodelijke slachtoffers en 499 gewonden.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Vervoerswijzen

Uitvoeringsagenda 2026 bij Meerjarenprogramma's Stadsontwikkeling 2023-2026 (2026)
Fietsstrategie 2025-2035 (2025)
Meerjarenprogramma's Stadsontwikkeling 2023-2026 (2023)
Mobiliteitsvisie: Groningen Goed op Weg (2021)

Effect op de directe omgeving

Nieuwe Ruimte - Ontwerpleidraad Leefkwaliteit Openbare Ruimte (2021)
Ruimte voor zero-emissie Stadslogistiek (2021)
Visie Openbare Laadinfrastructuur Groningen 2025 (2020)
Parkeervisie 2018-2025 (2018)

Slim en duurzaam

Multimodaal Netwerkkader (2023)
Beleidsplan Verkeerslichten Groningen (2023)

Relevante ontwikkelingen

Groningen groeit qua aantal inwoners, banen en bezoekers. Daardoor wordt het drukker op onze voetpaden, fietspaden en wegen. De ruimte op straat blijft tegelijk beperkt. Dat vraagt om scherpe keuzes. We volgen de koers uit de Mobiliteitsvisie: Groningen Goed op Weg (2021). Lopen, fietsen, openbaar vervoer, deelmobiliteit en de kwaliteit van de openbare ruimte zijn daarbij leidend.

Rond het Hoofdstation begint een nieuwe fase. In juni 2026 openden de nieuwe bustunnel en het busstation aan de zuidzijde. Het nieuwe busstation levert reistijdwinst op, die we inzetten voor extra bussen op drukke lijnen. Aan de noordkant van het station komt ruimte vrij, met een tijdelijke fietsenstalling op het oude busstation als eerste invulling vanaf eind 2027. De fietstunnel onder het Hoofdstation is grotendeels aangelegd, net als de fietsenstalling eronder. De laatste dertig meter onder het stationsgebouw door volgt nog. In 2027 werken we samen met de provincie, ProRail en NS de plannen hiervoor verder uit. De tunnel is naar verwachting in 2031 klaar voor gebruik.

We sturen steeds actiever op verkeer met netwerkregie en slimme verkeerslichten (iVRI's). De overstap naar 30 km/uur versnelt. Eind 2025 is besloten om op tientallen wegen de snelheid te verlagen van 50 naar 30 km/uur.

Verduurzaming blijft een belangrijk thema. Onze klimaatdoelen vragen om minder uitstoot. In de binnenstad geldt sinds april 2025 een zero-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's. Vanaf 2027 hebben EURO 5-bestelwagens geen toegang meer tot de zero-emissiezone. Netcongestie maakt de planning van elektrificatie en laadinfrastructuur ondertussen lastiger. Deelmobiliteit groeit door, met nieuwe en groeiende buurtinitiatieven. In 2026 telt de gemeente ongeveer 600 deelscooters, 800 deelfietsen en de eerste 25 deelbakfietsen. MyWheels en Greenwheels vervangen daarnaast steeds meer fossiele deelauto's door elektrische.

We bereiden de grote projecten voor de komende jaren voor. De bouw van de nieuwe Gerrit Krolbrug start volgens de huidige planning eind 2026, de bouw van de nieuwe Paddepoelsterbrug begin 2027. Ook werken we verder aan projecten zoals de MIRT Westflank (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport), de gebiedsontwikkelingen (waaronder (station) Suikerzijde, Stadshavens, De Nieuwe Held, De Eems en Kardinge) en nieuwe spoorverbindingen (de Wunderline, Nedersaksenlijn en Lelylijn).

Tot slot maakte het Rijk in juni 2026 bekend een streep te zetten door gepland wegonderhoud in Noord-Nederland. Rijkswaterstaat heeft het groot onderhoud aan onder meer de A7, A28 en N33 voorlopig stopgezet wegens geldgebrek; landelijk gaat het om tientallen kilometers asfalt, wegen, vangrails en viaducten die de komende jaren niet worden aangepakt. Wat dit betekent voor de bereikbaarheid en veiligheid op deze routes, en of kosten richting de provincie en gemeenten verschuiven, is nog onzeker.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden vervoerswijzen, effect op de directe omgeving, slim en duurzaam.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Vervoerswijzen	
Toename van ruimte-efficiënte, schone en gezonde vervoerswijzen door groei van het aandeel voetgangers, fiets en openbaar vervoer en afname van het aandeel auto's zowel binnen gemeente Groningen als van en naar Groningen met als doel: herwinnen openbare ruimte, verminderen CO_2-uitstoot en realiseren van een gezondere leefomgeving.	• Lopen: we leggen nieuwe voetpaden aan, onder andere langs de Leegeweg, tussen Buitenhof en het Stadspark, en langs de Europaweg. We maken looproutes naar scholen en wijkvoorzieningen veiliger en aantrekkelijker; • Fietsen: we leggen regionale doorfietsroutes aan richting Assen, Zuidlaren en Harkstede; • Fietsen: we werken aan betere fietsroutes en aan het aanvullen van ontbrekende schakels. Voorbeelden zijn het Jaagpad en de fietspaden langs de Rijksstraatweg tussen Haren en Glimmen. Ook werken we aan nieuwe schakels, zoals het fietspad langs de

	Noordelijke Ringweg, het fietspad bij BAT Niemeyer, de fietsroute van P+R Hoogkerk naar Groningen Zuid en het doortrekken van de Suikerzijderoute naar Hoogkerk. Ook verwachten we de fietsstraat Korreweg in de zomer van 2027 af te ronden; • Groningen Fietsstad: samen met de regio zetten we in op het organiseren van het WK Wielrennen en het internationale fietscongres Velo-city. Deze internationale evenementen versterken Groningen als fietsstad en zetten de stad op de nationale en Europese agenda. Dat helpt bij het verkrijgen van subsidies en draagt bij aan de lokale economie, onder meer via verblijf en horeca. Beide evenementen sluiten aan bij de Fietsstrategie 2025-2035 en onze ambitie om Groningen als fietsstad actief uit te dragen. • Grote Markt: we maken met tegels in de bestrating duidelijk waar je op de Grote Markt mag fietsen en waar het voetgangersgebied is. Zo is het plein herkenbaar als voetgangersgebied. • Bruggen: we bouwen nieuwe fiets- en voetgangersbruggen bij het Eemskanaal en tussen de Oosterkade en de Winschoterkade; • P+R: we voeren een P+R-onderzoek uit en werken aan de uitbreiding van onze P+R-terreinen, in lijn met ons Uitvoeringsprogramma Hubs en Routekaart OV. Ook breiden we de fietsenstallingen bij de P+R's uit; • Openbaar vervoer: in 2027 starten we de bouw van de insnijding van het Emmaviaduct. Bussen van en naar de A28 krijgen daarmee een directe aansluiting op het nieuwe busstation. Dat verkort de reistijd voor buslijnen van en naar het zuiden; • Het OV-bureau Groningen-Drenthe wil de Meedoen Pas invoeren. Met deze pas kunnen inwoners met een laag inkomen goedkoper met het openbaar vervoer reizen. Het OV-bureau maakt hiervoor budget vrij. Als gemeente bepalen we welke inwoners in aanmerking komen. Omdat het aantal passen beperkt is, willen we dit zorgvuldig doen en er goed over communiceren. We streven naar invoering per 1 januari 2027. Het kan zijn dat dit later in het jaar wordt; • Toegankelijke haltes: we hebben een inventarisatie gedaan naar de toegankelijkheid van de bushaltes in onze gemeente. Op basis daarvan werken we in 2027 aan een plan van aanpak om haltes te verbeteren waar dat nodig is, in lijn met de Routekaart OV; • Spoor: ProRail rondt het onderzoek naar station De Suikerzijde af. Eind 2027 besluiten we samen met onze partners over de bouw. We dragen bij aan de verkenning voor de Nedersaksenlijn en de gebiedsontwikkeling daaromheen. We blijven ons inzetten voor de Lelylijn, voor de spoorverbinding tussen Zwolle, Meppel en Groningen en voor de Wunderline; • De Suikerzijde: in 2027 komen de eerste woningen gereed. Tegelijk start de eerste busverbinding; • Meerstad: we verbeteren de bereikbaarheid met een busroute via de Hoofdweg langs Meeroevers; • Wijkvervoer: we werken samen met vrijwilligersinitiatieven aan fijnmazig wijkvervoer. Dat brengt ouderen en minder zelfredzame inwoners naar bestemmingen in de wijk en de Grote Markt.
Bereikbaar houden van de economische kerngebieden van Groningen met onder meer de (vracht)auto	We werken binnen de MIRT Westflank verder aan de bereikbaarheid van de westkant van de stad. De meeste maatregelen zitten in 2027 nog in de verkennings- of ontwerpfase:

	• we starten het ontwerptraject voor het doortrekken van de Suikerzijderoute naar de binnenstad en Westpoort; • we werken plannen uit voor busstroken langs de N355; • we werken de plannen voor het Reitdiepplein verder uit en presenteren een voorkeursvariant; • we werken verder aan de nieuwe ongelijkvloerse aansluiting bij Westend; • tussen Vinkhuizen, Reitdiepswaard en Paddepoel ontwerpen we een nieuwe fiets- en voetgangersverbinding, de Reitdieploper.
Lopen, fietsen, het openbaar vervoer en deelmobiliteit als logische keuze	• We richten wegen opnieuw in naar 30 km/uur, volgens ons Uitvoeringsprogramma Doorwaadbare Stad. In 2027 verwachten we de Zaagmuldersweg, de Friesestraatweg en de Meerweg klaar te hebben. Op andere wegen uit dit uitvoeringsprogramma voeren we 30 km/uur al in 2027 in, vooruitlopend op de herinrichting. Dit volgt uit het raadsbesluit 'Versneld van 50 naar 30 km per uur'. Naast de fysieke herinrichting zetten we een campagne in om het gedrag en het bewustzijn van automobilisten te veranderen. Doel is dat iedereen weet dat 30 km/uur in Groningen niet de uitzondering is, maar de norm; • We maken in de wijken meer ruimte voor groen, spelen, lopen/fietsen en ontmoeten. Daarvoor verminderen we het autoverkeer op een aantal wegen, bijvoorbeeld met een autoknip of -filter. We leiden hiermee doorgaand autoverkeer tussen wijken zoveel mogelijk via de ringwegen. De auto blijft welkom, maar rijdt niet altijd meer via de kortste route.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. 'Vervoerswijzen'

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Fietsvoorzieningen (infrastructuur en stallingen) zijn beschikbaar, veilig en van goede kwaliteit	• Tevredenheidscijfer voor fietsen in Groningen
• Openbaar vervoer rijdt zoveel mogelijk volgens dienstregeling	• Betrouwbaarheid van het openbaar vervoer in Groningen

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Vervoerswijzen					
Tevredenheidscijfer voor fietsen in Groningen	7,1	7,1	-	7,5	7,6
Betrouwbaarheid van het openbaar vervoer in Groningen	87,9%	89,7%	88,7%	85-90%	90%

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Tevredenheidscijfer voor fietsen in Groningen **Toelichting:** Sinds 2025 wordt de fietsenquête eens per twee jaar uitgevoerd.
Betrouwbaarheid van het openbaar vervoer in Groningen **Toelichting:** De betrouwbaarheid van het openbaar vervoer in Groningen wordt gemeten via de punctualiteit van het busvervoer. Het OV-bureau Groningen-Drenthe meet dit voor de bussen die rijden in de GD-concessie (vervoerder Qbuzz). Een percentage van 90% betekent dat 90% van alle ritten binnen de gestelde normen op tijd vertrekken en/of aankomen. De meting kijkt naar drie dingen: of een bus te vroeg vertrekt bij een begin- of eindhalte, te laat vertrekt, of te laat aankomt op een knooppunt. De norm is dat een bus niet eerder dan 30 seconden voor de dienstregeling mag vertrekken en niet meer dan 3 minuten te laat.

Effect op de directe omgeving	
Herwinnen van de openbare ruimte en zorgen voor voldoende goede fietsparkeervoorzieningen	• We openen in 2027 naar verwachting de nieuwe fietsenstallingen Herestraat (ruim 500 plekken) en Westerhaven (meer dan 1.000 plekken); • Voor het westelijke deel van de binnenstad (Vismarkt, A-Kerkhof en Brugstraat) onderzoeken we nieuwe stallingen; • We verbeteren het fietsparkeren op straat in de binnenstad met fietsvakken, rekken en pop-upstallingen. Bij drukte door evenementen spelen we daar gericht op in; • In de schilwijken en waar nodig elders leggen we fietsparkeervoorzieningen op maat aan, vaak op aanvraag of samen met bewoners; • We sturen het gedrag van fietsers met rode lopers en fietsstewards. Ook informeren we fietsers via campagnes onder de vlag van Groningen Fietsstad.
Herwinnen van de openbare ruimte door terugbrengen dominantie van geparkeerde auto's in het straatbeeld	• Op plekken met veel gestalde fietsen leggen we fietsvlonders aan op voormalige parkeerplaatsen. Dat doen we in overleg met bewoners.
Minder verkeersslachtoffers	• We voeren projecten uit om het aantal verkeersslachtoffers te verlagen, volgens ons Uitvoeringsprogramma Lopen, Fietsen en Verkeersveiligheid. We verbeteren bijvoorbeeld oversteken op drukke routes zoals de Professor Uilkensweg en maken het kruispunt Duinkerkenstraat en Antwerpenweg veiliger; • We gaan door met onze integrale aanpak voor veilige schoolomgevingen, zodat lopen en fietsen naar school weer de norm worden. We verbeteren de routes naar scholen en maken de omgeving van scholen veiliger. Dat doen we bijvoorbeeld door schoolzones aan te leggen, afspraken te maken over lopen, fietsen en parkeren, en samen met scholen acties te organiseren. In 2027 pakken we de omgeving aan van het Karrepad, de Boerhaaveschool, de Brinkschool, 't Wilde Woud en de Oosterhoogebrugschool; • Verkeerseducatie blijft een speerpunt. Met campagnes en verkeerslessen onder de vlag van Verkeerswijzer Groningen richten we ons vooral op kinderen, jongeren en ouderen; • We zetten meer in op handhaving, digitaal en op straat.

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. 'Effect op de directe omgeving'

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Op P+R terreinen zijn altijd voldoende parkeerplaatsen en stallingsplekken beschikbaar.	• Bezetting van de P+R terreinen in Groningen
• Parkeergarages zijn beschikbaar, sociaal veilig en van goede kwaliteit.	• Tevredenheidscijfer parkeergarages Groningen
• In principe geldt op alle wegen binnen de bebouwde kom een maximumsnelheid van 30 km/uur, tenzij er een reden is om een specifieke weg 50 km/uur te houden.	• Aantal kilometers 50 km/uur-weg gewijzigd in 30 km/uur

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Effect op de directe omgeving					
Bezetting van de P+R terreinen in Groningen:					
• Autoparkeerplaatsen	57%	62%	66,5%	70%	72%
• Fietsparkeervoorzieningen	89%	96%	93%	65%	70%
Tevredenheidscijfer parkeergarages Groningen	7,9	-	7,8	-	8,0
Totaal aantal kilometers 50 km/uur-weg gewijzigd in 30 km/uur sinds 2022	0,5	6,8	7,5	9,5	40

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Bezetting van de P+R terreinen in Groningen **Toelichting:** In 2025 was de gemiddelde bezetting van de fietsparkeervoorzieningen op de P+R-terreinen 93%. Dat betekent dat de stallingen vaak (bijna) vol waren en niet iedereen haar of zijn fiets altijd kwijt kon. Daarom breiden we in 2026 en 2027 de fietsparkeerplekken uit op de P+R's. Met extra capaciteit sturen we op een gemiddelde bezetting van ±75%.
Tevredenheidscijfer parkeergarages Groningen **Toelichting:** Het onderzoek naar het tevredenheidscijfer over de parkeergarages wordt eens per twee jaar uitgevoerd.

Slim en Duurzaam	
Voorrang geven aan innovatie en schone vormen van personen- en goederenvervoer	• We stimuleren schone voertuigen bij bouwprojecten, volgens onze Aanpak verduurzaming bouwlogistiek. Zo verminderen we de overlast en uitstoot van voertuigbewegingen; • In 2027 stromen de laatste negentien elektrische bussen in. Het ZE-wagenpark in Groningen en Drenthe telt in 2027 daarmee 343 bussen: 314 elektrische bussen en 29 waterstofbussen; • We begeleiden en ondersteunen bewonersgroepen die samen auto's delen. Dit doen we volgens ons Uitvoeringsprogramma Deelmobiliteit: Groningen Deelt. Ook verlenen we subsidie aan nieuwe groepen en helpen we hen opstarten. Daarnaast helpen we bestaande deelautogroepen aan nieuwe deelnemers, zodat ze kunnen groeien. Zo hoeven inwoners zelf geen auto meer aan te schaffen en komt er ruimte vrij op straat; • Samen met de aanbieders Greenwheels en MyWheels maken we de laatste fossiele deelauto's elektrisch. Vanaf 1 januari 2028 zijn alle deelauto's in Groningen elektrisch; • We voeren het gemeentelijke opdrachtenmodel voor publieke laadinfrastructuur uit; • We stimuleren snellaadpunten op strategische plekken. Om ondernemers beter te helpen, werken we aan een 'ondernemersaanpak'. Die is gericht op het wegnemen van belemmeringen, het delen van kennis en het ondersteunen van kansrijke initiatieven. Zo willen we de groei van het snellaadaanbod versnellen; • We ontwikkelen laadinfrastructuur en slimme laadoplossingen voor duurzaam goederenvervoer; • We onderzoeken de aanleg van een laadplein voor de logistiek op bedrijventerrein Roodehaan. Dit speelt in op de groeiende laadvraag van zwaarder vrachtverkeer, op netcongestie en op de Europese AFIR-regelgeving ('Alternative Fuels Infrastructure Regulation'). We verkennen de meest geschikte exploitatievorm.

Sturen op verkeer (in plaats van faciliteren en geleiden)	• De groei van de gemeente vraagt om actieve sturing op het verkeer. We bepalen gericht welke verkeersstromen we ruimte geven en welke we doseren. Zo blijft het netwerk als geheel goed werken; • Met netwerkregie en slimme verkeerslichten (iVRI's) geven we prioriteit aan lopen, fietsen en openbaar vervoer. Soms wikkelen we het autoverkeer daardoor minder snel af. De basis hiervoor ligt in het Multimodaal Netwerkkader Groningen en het Beleidsplan Verkeerslichten Groningen. We werken dit uit in een stedelijke netwerkstrategie, een onderzoek naar de verkeerscirculatie in de gemeente en de inzet van intelligente verkeerslichten voor real-time sturing.
Het op orde hebben van de datastromen	• We brengen onze mobiliteitsdata op orde. Daarmee sturen we het verkeer beter, ondersteunen we innovaties en voldoen we aan de Europese regels voor real-time verkeersdata; • We doen mee aan het landelijke DMI-programma voor digitale instrumenten voor regie op de openbare ruimte; • We ontwikkelen een intern dashboard dat mobiliteitsdata centraal toegankelijk maakt. Dat geeft ons inzicht voor beleidsvragen.
Een leefbare en aantrekkelijke binnenstad door alleen nog maar schone voertuigen toe te staan	• Vanaf 1 januari 2027 weren we oudere bestelwagens uit de zero-emissiezone. Het gaat om voertuigen met emissieklasse 5 en een eerste toelating vóór 1 januari 2025. Zo groeit het aandeel schone bedrijfsvoertuigen in de binnenstad verder.

III: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. 'Slim en Duurzaam'

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Een duurzaam openbaar vervoer met nul CO_2-uitstoot	• CO_2-uitstoot per reizigerskilometer bus in gram per reizigerskilometer
• Zoveel mogelijk emissievrij reizen door het aanbieden van voldoende openbare laadpalen	• Aantal openbare laadpunten voor elektrische voertuigen
• Minder reizen per auto tijdens de ochtend- en avondspits	• Aantal spitsmijdingen per dag

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Slim en Duurzaam					
CO_2-uitstoot per reizigerskilometer bus in gram per reizigerskilometer	33,1	12,2	11,7	4	4
Aantal openbare laadpunten voor elektrische voertuigen					
• Op straat en P+R	750	930	1.126	1.290	1.470
• In gemeentelijke parkeergarages	91	112	122	122	132
Aantal spitsmijdingen per dag	-	2.282	-	-	-

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Aantal spitsmijdingen per dag: **Toelichting:** Tot en met 2024 werd het aantal spitsmijdingen per dag door Groningen Bereikbaar gemeten. Vanaf 2026 is de opdracht van Groningen Bereikbaar veranderd. Hierdoor vervalt deze indicator in de huidige vorm en zijn er voor 2026 en 2027 geen doelen vastgesteld. Groningen Bereikbaar blijft werken aan het stimuleren van duurzame mobiliteit en bereikbaarheid door netwerkmanagement.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

01.2 Mobiliteit

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	46.069	50.524	57.193	56.953	60.219	66.748
Baten	45.843	41.968	45.709	46.562	48.751	50.382
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-226	-8.557	-11.484	-10.391	-11.469	-16.367
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	2.700	7.422	4.000	4.000	4.000	0
Totaal onttrekkingen	0	12	239	289	445	538
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-2.926	-15.967	-15.245	-14.102	-15.023	-15.829

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	01.2	Mobiliteit	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	57.193	45.709	-11.484
Intensiveringen	884	0	884
Bestaand beleid	56.309	45.709	-10.600
Verschil vorig jaar	5.785	3.742	-2.044

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

1.2: Mobiliteit	Lasten	Baten
Parkeerbedrijf	25.400	39.200
De baten bestaan vooral uit staangelden, parkeertickets en abonnementen. De lasten bestaan vooral uit kapitaallasten, beheer & onderhoudslasten, verzekeringen, belastingen en personele lasten. *De lasten van het parkeren nemen toe met 3,2 miljoen euro. Het parkeerbedrijf heeft een vast begrotingskader (saldo baten minus lasten). Indien de baten stijgen wordt het hogere positieve resultaat tegengeboekt onder de lasten, voor 2,1 miljoen euro wordt de lastentoename hierdoor verklaard. De energielasten nemen met 0,5 miljoen euro toe. Dit wordt vooral verklaard door een toegenomen begroot aantal laaduren. Daarnaast nemen de onderhoudskosten toe met 0,3 miljoen euro vooral door een actualisatie van het meerjarenonderhoudsplan.* *Ook stijgen de lasten voor het fietsparkeren met 0,4 miljoen euro vooral als gevolg van hogere kosten voor uitbestede werkzaamheden (beheer van de fietsenstallingen).*		

De baten van het parkeren nemen toe met 4,1 miljoen euro. De opbrengsten uit straatparkeren nemen met 1,8 miljoen euro toe, voor 0,9 miljoen euro wordt dit verklaard door een begrote taakstelling van 0,9 miljoen euro, de overige 0,9 miljoen euro wordt verklaard door indexatie van de tarieven en meer bezoekers. *De opbrengsten van de parkeergarages nemen toe met circa 1,2 miljoen euro vooral door een hogere bezetting en indexatie van de tarieven van de Forum-garage (0,57 miljoen euro), Damsterdiep-garage (0,4 miljoen euro) en Boterdiep-garage (0,4 miljoen euro). Tenslotte nemen de opbrengsten van het laadbedrijf toe met 0,95 miljoen euro door een toegenomen aantal laaduren.*		
Parkeerhandhaving	7.300	6.300
Voor handhaving op betaald parkeren bedragen de begrote lasten ca. 4,4 miljoen euro en voor handhaving op foutparkeren ca. 0,9 miljoen euro. Daarnaast zijn hier de perceptiekosten in verband met parkeerhandhaving begroot (1,9 miljoen euro). De baten bestaan uit begrote opbrengsten naheffingsaanslagen parkeren (6,3 miljoen euro).		
Intensiveringsmiddelen Mobiliteit	5.570	
We zetten deze middelen o.m. in voor (verkeers-)beleidsvorming en daaruit voortvloeiende projecten, het verrichten van studies en (plan)onderzoek, deelname aan experimenten en ontwikkelingen, cofinanciering van subsidies en het uitvoeren van maatregelen. Een belangrijk deel van deze middelen dient ter dekking van de kapitaallasten van projecten.		
Uitvoeringsprogramma's Mobiliteitsvisie	1.560	
Structureel begrote SIF-middelen voor de uitvoering van de Mobiliteitsvisie. Dit betreft o.m. de uitvoeringsprogramma's Doorwaadbare Stad (1,2 miljoen euro), Routekaart OV (0,2 miljoen euro en Hubs (0,1 miljoen euro).		
Stallingen centrum	1.000	
Structureel beschikbare middelen voor de realisatie van fietsenstallingen aan de west- en zuidzijde van de stad. *In 2026 was 500 duizend euro beschikbaar. Hiervan is 400 duizend euro gestort in de beklemde reserve ter dekking van toekomstige kapitaallasten. Hierdoor resteerde een budget van 100 duizend euro voor 2026.* *In 2027 is structureel 1,4 miljoen euro beschikbaar. Tegelijkertijd dekken we vanaf 2027 met een deel van deze middelen de structurele exploitatiekosten van de fietsenstalling Herestraat, geraamd op 400 duizend euro per jaar. Hierdoor resteert voor 2027 een beschikbaar budget van 1 miljoen euro en stijgen de lasten met 0,9 miljoen euro.*		
SIF-middelen voor projecten		
• Binnenstadsprogramma	2.240	
• Stationsgebied	988	
• Ringsparen	454	
• Oosterhamrikzone	250	
Kapitaallasten	6.500	
Dit betreft het kapitaallastenbudget in verband met investeringen in gemeentelijke mobiliteitsprojecten.		
Personele inzet programma Mobiliteit	3.300	
Verschil t.o.v. 2026: *Indexatie van budgetten leidt tot hogere lasten van ca. 400 duizend euro.*		
Klimaatakkoord	1.100	
Begrote middelen vanuit de regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (CDOKE) in te zetten voor de sector mobiliteit. *Sinds 2025 worden klimaatmiddelen worden niet meer beschikbaar gesteld via een subsidie. In 2026 hebben wij het restant van de subsidiemiddelen begroot. Vanaf 2027 zijn alleen nog maar de lasten van de decentrale uitkering CDOKE begroot. Hier leidt dit tot een verschil in de lasten van 0,5 miljoen euro en in de baten van 0,6 miljoen euro.*		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

1.2	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
6.	Programma mobiliteit	950	S	
7.	Vervolg binnenstadsprogramma	600	S	
D12.	Verhogen tarieven kort parkeren binnenstad		S	900
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	115	S	
	*Effect kostenverdeling**	*119*		

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Ad.*: Door kostenverdelingen vanuit andere deelprogramma's zijn bedragen naar dit deelprogramma overgeheveld. Per saldo ontstaat hierdoor een 'Effect kostenverdeling'.

Deelprogramma 1.3: Wonen

De begroting voor Wonen van 2027 is de eerste die gebaseerd is op het *Volkshuisvestingsplan – Bouwen aan Gronings Woongeluk*, de opvolger van de *Woonvisie 2020 - 2025 - een thuis voor iedereen*. Het Volkshuisvestingsplan is begin 2026 vastgesteld en hierin beschrijven we wat voor huizen we de komende jaren gaan bouwen, voor wie en hoe we ervoor willen zorgen dat de woningbouw versnelt, betaalbaar blijft en tegelijkertijd toekomstbestendig is.

Net als in de Woonvisie al het geval was willen we met het Volkshuisvestingplan de verscheidenheid van woningen, straten, wijken en dorpen behouden en waar nodig verbeteren. **Groningen voor iedereen** heeft betrekking op de leefbaarheid van onze wijken, buurten en dorpen en op de evenwichtige verdeling van doelgroepen en woningen voor een ongedeelde gemeente.

Het Volkshuisvestingplan richt zich niet alleen op nieuwbouw. Door **beter gebruik van de voorraad** te maken willen we ook de bestaande woningvoorraad woningen toevoegen. Enerzijds door leegstand en oneigenlijk gebruik tegen te gaan, anderzijds door de mogelijkheden van optoppen en splitsen van bestaande woningen nadrukkelijk te onderzoeken en waar mogelijk uit te voeren.

Toekomstbestendig wonen richt zich integraal op duurzaamheidsthema's als energietransitie (netbewust bouwen), klimaatadaptatie, biobased & circulair bouwen, flexibiliteit en aanpasbaarheid, biodiversiteit en natuurinclusiviteit. Niet alleen om met oog op klimaatverandering en milieu de verstandige dingen te doen, maar ook toekomstige kosten zoveel mogelijk te voorkomen, energierekeningen van bewoners laag te houden en minder afhankelijk te zijn van brand- en grondstoffen uit andere landen.

Alles samen moet het Volkshuisvestingsplan de komende jaren leiden tot het (**Ver-)bouwen** van 14.000 nieuwbouwwoningen en 2000 toevoegingen door het beter benutten van de bestaande voorraad. Twee derde van deze woningen zijn sociale en betaalbare woningen, waarbij we meer ruimte geven aan verschillende woonwensen zoals eenpersoonshuishoudens, wooncoöperaties en andere collectieve woonvormen.

Doelen Deelprogramma 1.3: Wonen

Voor 2027 en verder betekenen de doelstellingen dat we ons richten op de volgende doelen:

Groningen voor iedereen

- We zetten nieuw- en verbouwprojecten in om onze wijken, dorpen en buurten nog leefbaarder te maken.

- We werken aan een evenwichtige verdeling van doelgroepen en woningen, voor een ongedeelde gemeente.

Beter gebruik van de voorraad
- We gaan leegstand en oneigenlijk gebruik tegen.
- We streven naar een eerlijke(re) verdeling van de bestaande woonruimte en pakken misstanden op de woningmarkt aan.
- We stimuleren doorstroming om de woonsituatie beter aan te laten sluiten op veranderende behoeften en omstandigheden van onze inwoners.

Toekomstbestendig wonen
- In 2035 is de woningvoorraad gezonder en energiezuiniger.
- We maken de transitie naar netbewust, biobased en circulair (ver)bouwen.
- We maken integrale afwegingen rond klimaatadaptatie, biodiversiteit en natuur inclusiviteit.

(Ver)bouwen
- We gaan voor voldoende sociale en betaalbare woningen, 2/3 in totaal.
- We geven meer ruimte aan verschillende woonwensen.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Groningen voor iedereen' en 'Toekomstbestendig wonen'

Doelen	Effect indicator(en)
• Groningen voor iedereen • Toekomstbestendig wonen	• Zoektijden sociale huurwoning; • Percentage huishoudens tevreden over de prijs-kwaliteitsverhouding van de woning (incl. g/w/e); • Gemiddelde energie-index woningen; • Totale CO2-uitstoot woningen (kg).

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Zoektijden sociale huurwoning	2,9 jaar	3,1 jaar	4,1	<3,1	<3,1	-
Percentage huishoudens tevreden over de prijs-kwaliteitsverhouding van de woning (incl. g/w/e)	-	62%	-	65 %	-	-
Totale CO2-uitstoot woningen (kg)	289.000.000	-	236.900.000	-	182.000.000	-
Percentage woningen met zonnepanelen	32%	28%	32%	-	35%	-

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Zoektijden sociale huurwoning **Toelichting:** We hanteren voor 2027 dezelfde beoogde zoektijd voor sociale huurwoningen als voor 2026: 3,1 jaar. We zien dat de stijging in de zoektijd van de afgelopen jaren laat zien dat de druk op de sociale huurvoorraad is toegenomen. De ontwikkeling van de zoektijd is afhankelijk van meerdere factoren, waaronder beschikbaar aanbod, instroom van woningzoekenden, doorstroming, sloop/nieuwbouw, herhuisvesting en de regionale werking van Groningen Huurt. De inzet blijft daarom gericht op het vergroten van aanbod, betere benutting van de bestaande voorraad en het stimuleren van doorstroming.
Percentage huishoudens tevreden over de prijs-kwaliteitsverhouding van de woning (incl. g/w/e) **Toelichting:** Deze indicator is elke twee jaar beschikbaar vanwege de frequentie van het onderzoek waar deze uit komt.

II: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. '(Ver) bouwen' en 'Beter gebruik van de voorraad'

Doelen	Effect indicator(en)
• (Ver)bouwen (14.000 woningen in 10 jaren) • Beter gebruik van de voorraad (2000 woningen in 10 jaren)	• Nieuwbouw zelfstandige woningen; • Netto ontwikkeling woningvoorraad (zelfstandige woningen); • Nieuwbouw onzelfstandige wooneenheden; • Netto toevoeging sociale huur.

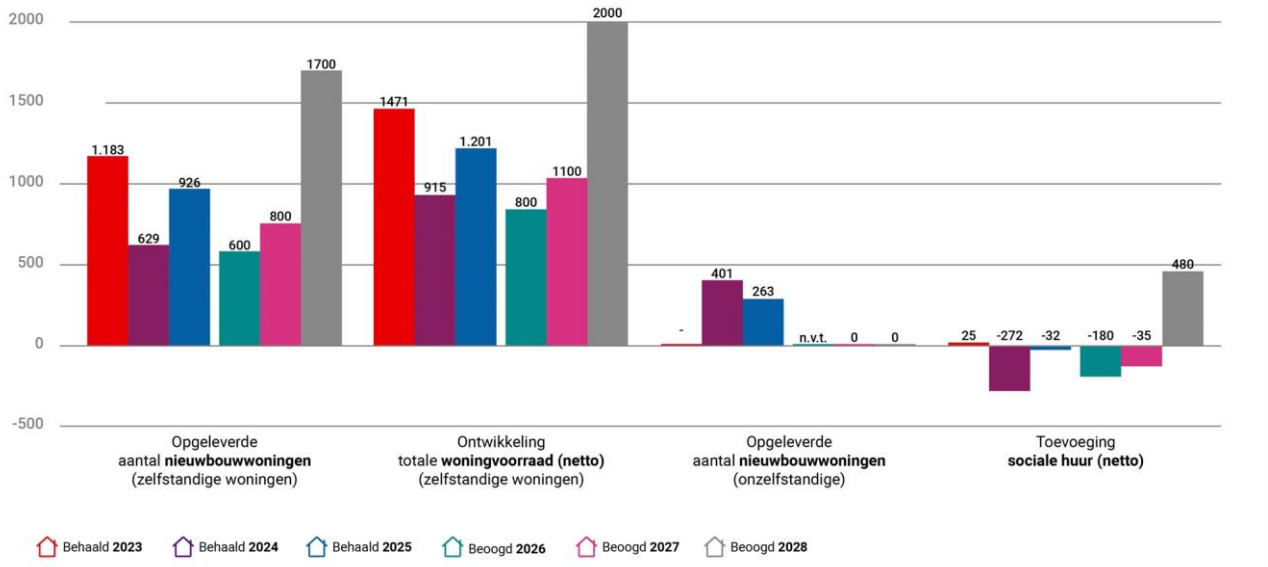

Toelichting

Naar verwachting worden er 800 nieuwbouwwoningen gerealiseerd in 2027. Door overige toevoegingen in de bestaande voorraad, als resultaat van bijvoorbeeld splitsingen of transformaties, verwachten we een netto ontwikkeling van de woningvoorraad van circa 1.100 woningen. De sociale huurvoorraad neemt naar verwachting af in 2027. Deze ontwikkeling is een resultaat van nieuwbouw, sloop en verkoop. Er wordt in 2027 meer gesloopt dan nieuw gebouwd, waarbij een belangrijke kanttekening is dat deze sloop gekoppeld is aan nieuwbouw. Het is van belang om deze aantallen in het perspectief van meerdere jaren te plaatsen. We zien na 2027 een stijging in het geplande aantal woningen, ditzelfde beeld zien we voor de ontwikkeling van de sociale huurvoorraad. Het is aannemelijk dat de planning van een aantal projecten nog aangepast wordt, zeker wanneer deze wat verder in de tijd gepland zijn.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Woonbeleid

Volkshuisvestingsplan - Bouwen aan Gronings Woongeluk (2026)
Strategische Woningbouw Programmering (2024)
Woonzorgvisie 2022
Uitvoeringsagenda wonen, samenleving en zorg 2023-2030

Toekomstbestendig wonen

Actualisatie Routekaart Groningen CO2-neutraal 2035 (2025)
Aanpak naar CO2 neutraal en aardgasvrij (2022)
Uitvoeringsagenda Circulaire Economie (2024)

Overig wonen

Koersdocument omgevingsvisie (2025)
Erfgoednota (2017)
Provinciale omgevingsverordening
Woondeal (2022)
Omgevingsvisie Levende Ruimte (2022)

Relevante ontwikkelingen

Het spreekt voor zich dat de oorlog en geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten en de effecten daarvan op energieprijzen ook hun weerslag zullen hebben op de (woning)bouwprojecten in onze gemeente. Met name door prijsstijgingen van voor de bouw belangrijke materialen zoals cement, staal en traditionele isolatiemateriaal. Doordat deze materialen geproduceerd worden met hoge temperaturen en daarmee veel gas- of aardolie verbruiken zijn deze bouwmaterialen zeer gevoelig voor de prijsstijgingen van olie en gas.

Ontwikkelingen in de landelijke wet - en regelgeving waar we als programma in 2027 mee aan de slag gaan hebben te maken met leegstand en oneigenlijk gebruik van woningen. Gemeenten kunnen per 2026 een lokale leegstandsheffing invoeren en er ligt een wetsvoorstel klaar om de regels voor tijdelijke verhuur via de Leegstandswet aan te scherpen. In afwachting van de formele vaststelling van de Leegstandswet bereiden we een leegstandsverordening voor onze gemeente voor.

Op het moment van schrijven geeft netbeheerder Enexis aan dat zij begin 2027 meer inzicht kunnen geven in hoeverre er voldoende net-capaciteit beschikbaar is voor de woningbouwplannen in hun verzorgingsgebied, zo ook gemeente Groningen. In oktober 2026 zijn alle woningbouwprojecten die we voor de komende 10 jaren in beeld hebben aangeleverd bij de netbeheerder, waarna Enexis per bouwjaar netcapaciteit kan aangeven. De kans is reëel dat niet alle woningbouwplannen op tijd van stroom kunnen worden voorzien. Om die mogelijke situatie het hoofd te kunnen bieden, werken we inmiddels aan een plan van aanpak voor netbewust bouwen.

In het coalitieakkoord heeft het college geld vrij gemaakt om te werken aan nieuw beleid voor Verenigingen van Eigenaren (VvE's). De gemeente Groningen kent een bovengemiddelde groot aantal VvE's, welke voor een belangrijk deel inactief zijn en dat heeft als consequentie dat zij niet in aanmerking komen voor de gelden van Nij Begun's Isolatie-aanpak. Zowel voor de huurders als ons als gemeente een onwenselijke situatie waar we, samen met Programma Energie, met het "VvE-beleid" en bij behorende gelden, verandering in kunnen brengen. Ook diverse woningcorporaties zullen hier nadrukkelijk in samenwerken aangezien zij ook vaak vertegenwoordigd zijn in de VvE's, zoals in gemengde woningcomplexen.

Tenslotte zullen in 2027 al verschillende acties uit het Volkshuisvestingsplan tot wasdom komen of de eerste resultaten opleveren. Denk daarbij aan de pilot "kleiner dan 50m2", uitwerking van de kansen voor optoppen en splitsen van woningen en industrieel bouwen.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden stimuleren woningmarkt, doelgroepen en kwaliteit en duurzaamheid.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Groningen voor iedereen	
We zetten nieuw- en verbouw in om onze wijken, dorpen en buurten nog leefbaarder te maken. Voor het woongeluk van al onze inwoners werken we aan leefbare en gemengde wijken en dorpen. Een prettige leefomgeving draagt bij aan welzijn en sociale samenhang en zorgt ervoor dat mensen zich thuis voelen.	<u>Wijkvernieuwing</u> Inwoners van Groningen ervaren hun leefomgeving over het algemeen positief, maar in sommige wijken, buurten en dorpen staat de leefbaarheid onder druk. Daarom investeren we in nieuwbouw, woningverbetering en verduurzaming, met aandacht voor gelijke kansen op een betaalbare woning en een prettige leefomgeving. In de wijkvernieuwingswijken en binnen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid werken we samen met bewoners, corporaties en andere partners aan een integrale aanpak van wonen, onderwijs, werk, meedoen en veiligheid. Wonen draagt hieraan bij door te zorgen voor een

Wij vinden dat iedereen, met welke achtergrond dan ook, overal moet kunnen wonen. Daarom streven we naar een evenwichtige verdeling van woningtypen, voorzieningen en doelgroepen in alle wijken en dorpen. Prettig wonen gaat niet alleen om fysieke aspecten zoals een toegankelijke en veilige openbare ruimte, maar ook om een sterk sociaal weefsel en mogelijkheden tot ontmoeting.	gevarieerder woningaanbod, kwaliteitsverbetering van woningen en woonomgeving, zodat bewoners ook bij veranderingen in hun leefsituatie in hun wijk kunnen blijven wonen. Hiervoor zijn per wijkvernieuwingswijk woonanalyses en ambities opgesteld die richting geven aan de gezamenlijke aanpak. <u>Woningbouw in de dorpen</u> In de dorpen is er behoefte aan meer (betaalbare) woonruimte. Dit is goed voor de leefbaarheid en de instandhouding van voorzieningen. Uitgangspunt is dat nieuwbouw aansluit op de lokale behoefte, past bij de schaal en de uitstraling van het dorp en rekening houdt met bestaande waarden van natuur en landschap. We zetten het traject voor het ontwikkelprogramma woningbouw in de kleine kernen voort en starten met de laatste kernen. Met de ontwikkelprogramma's geven we duidelijke kaders voor wooninitiatieven, passend bij de vraag, schaalgrootte en uitstraling van een dorp. Het ontwikkelkader voor Thesinge is inmiddels afgerond. Samen met het dorp geven we hier nu verder invulling aan. Voor de andere kleine kernen in de gemeente zetten we dit traject gefaseerd voort. Daarnaast zetten we in verschillende dorpen de woningbouwprojecten voort, waaronder Ten Boer en Woltersum.
We werken aan een evenwichtige verdeling van doelgroepen en woningen, voor een ongedeelde gemeente.	In 2027 werken we verder aan een evenwichtige verdeling van woningen en aandachtsgroepen, in samenhang met het Volkshuisvestingsplan, eerlijke verdeling van beschikbare woningen in de provincie Groningen voor aandachtsgroepen (fair share), de urgentieregeling en de huisvestingsverordening. Daarbij ligt de nadruk op uitvoerbare regionale en lokale afspraken, zodat de huisvesting van aandachtsgroepen niet eenzijdig drukt op bepaalde wijken, gemeenten of delen van de woningvoorraad. Voor jongeren- en studenten werken we aan de actualisatie van het convenant. In Q4 2026 wordt het geactualiseerde convenant samen met het uitvoeringsprogramma 2027 door de partners (onderwijsinstellingen, woningcorporaties en studentenorganisaties) getekend. In 2027 starten we met de uitvoering hiervan. Daarnaast werken we verder aan de realisatie van woningen en wooneenheden op Zernike Campus.

Beter gebruik van de voorraad	
We gaan leegstand en oneigenlijk gebruik tegen.	We voeren een leegstandverordening in. Vooruitlopend voeren we samen met Burgerzaken een actieonderzoek uit naar de oorzaken van woningleegstand. Deze inzichten benutten we om onze leegstandaanpak verder vorm te geven.
We streven naar een eerlijke(re) verdeling van de bestaande woonruimte en pakken misstanden op de woningmarkt aan.	We verstevigen onze operationele samenwerking met Steunpunt Huren. We vergroten de bekendheid van Steunpunt Huren, het Meldpunt Ongewenst Verhuurgedrag en de rechten en plichten van huurders en verhuurders. We richten ons bijvoorbeeld op het terugdringen van hoge huurprijzen. Daarvoor ontwikkelen we een huurprijscalculator naar Rotterdams voorbeeld. Met deze calculator kunnen huurders eenvoudig hun huurprijs controleren. Indien nodig kunnen zij direct passende vervolgstappen ondernemen. Na vaststelling zetten we in 2027 in op het actief onder de aandacht brengen van de regeling via onze communicatiekanalen en in samenwerking met relevante partners. Daarmee stimuleren we het

	gebruik van hospitaverhuur als bijdrage aan een beter benutting van de bestaande woningvoorraad.
We stimuleren doorstroming om de woonsituatie beter aan te laten sluiten op veranderende behoeften en omstandigheden van onze inwoners.	In 2027 geven we verdere uitvoering aan de doorstroomaanpak, onder meer via de maatregelen uit Plan Wel Thuis. De focus ligt op ouderen die willen of kunnen verhuizen naar een beter passende woning. Samen met corporaties en maatschappelijke partners zetten we in op bewustwording, persoonlijke begeleiding en praktische ondersteuning bij verhuizen. Daarmee willen we inwoners helpen passend te wonen en tegelijkertijd de bestaande woningvoorraad beter benutten.

Toekomstbestendig wonen	
In 2027 ligt de nadruk op het verder verankeren van circulair, biobased, netbewust en toekomstbestendig bouwen binnen de gemeentelijke (woning-)bouwopgave. We investeren niet alleen in kennis en samenwerking, maar ook in het implementeren van heldere kaders (Het Nieuwe Normaal), monitoring en integrale afwegingen. Hiermee leggen we de basis om de ambities uit het Volkshuisvestingsplan, de Bouwvezeldeal en landelijke/ Europese regelgeving de komende jaren daadwerkelijk in de praktijk te brengen.	
In 2035 is de woningvoorraad gezonder en energiezuiniger	In samenwerking met het programma Energie zetten we in op het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Daarbij stimuleren we het gebruik van gezonde, biobased en circulaire materialen bij renovatie- en verduurzamingsprojecten. Hiermee geven we invulling aan de ambities uit de Bouwvezeldeal en dragen we bij aan een toekomstbestendige woningvoorraad waarin gezondheid, comfort en CO_2-reductie hand in hand gaan.
We maken de transitie naar netbewust, biobased en circulair (ver)bouwen.	In 2027 geven we uitvoering aan het Handboek Circulair Bouwen en stimuleren we de toepassing van Het Nieuwe Normaal (HNN) als gezamenlijke taal voor circulair bouwen. Hiermee ontstaat een eenduidig kader voor de hele bouwketen, waarmee we tevens circulaire prestaties inzichtelijk en meetbaar te maken. De opgedane inzichten gebruiken we om ervaring op te bouwen met circulaire prestatie-indicatoren en om invulling te geven aan de monitoring van de Bouwvezeldeal. Begin 2027 ronden we het Interreg-project Circular Trust Building af. Tijdens het afsluitende symposium delen we de opgedane kennis en praktijkervaringen met regionale en internationale partners en werken we toe naar regionale ondertekening van het manifest van Het Nieuwe Normaal. Tevens werken we verder aan de implementatie van netbewust, biobased en circulair bouwen binnen de gemeentelijke woningbouwopgave. Daarbij sluiten we aan bij landelijke en Europese ontwikkelingen, waaronder de herziening van de Europese regelgeving voor de Whole Life Carbon (WLC-GWP)-methodiek. Zodra die nieuwe rekenmethodiek beschikbaar is, onderzoeken we hoe deze kan worden toegepast binnen gemeentelijke projecten en beleidskaders.
We maken integrale afwegingen rond klimaatadaptatie, biodiversiteit en natuurinclusiviteit.	Bij woningbouw- en renovatieprojecten werken we integraal samen met andere gemeentelijke programma's om klimaatadaptatie, biodiversiteit, natuurinclusiviteit en gezondheid vanaf de planvorming mee te nemen. In 2027 onderzoeken we hoe deze integrale afwegingen kunnen worden vertaald naar concrete uitgangspunten voor woningbouw- en verbouwingsprojecten, zodat initiatiefnemers vooraf meer duidelijkheid krijgen over gemeentelijke doelen op het gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit, natuurinclusiviteit en circulair bouwen.

(Ver)bouwen
Het aantal huishoudens in Groningen blijft groeien. We hebben een flinke bouwopgave voor verschillende woningbouwsegmenten (grondgebonden, appartement) en categorieën (koop, huur, sociale huur), zodat we alle

doelgroepen kunnen bedienen. Het grootste deel van de nieuwbouw wordt gerealiseerd in Suikerzijde, De Nieuwe Held, Stadshavens, Reitdiepswaard en Meerstad, aangevuld met woningbouw op andere locaties in de stad en dorpen. Onderzoek laat zien dat er vooral behoefte is aan betaalbare woningen in een stedelijke omgeving.	
We gaan voor voldoende sociale en betaalbare woningen, 2/3 in totaal	We hebben aandacht voor een eerlijke en evenwichtige verdeling van de sociale huurwoningen. Hiervoor hebben we afspraken met corporaties over de woonruimteverdeling. De gemeente heeft een beperkte invloed op koop- en huurprijzen in de bestaande woningvoorraad. Wel kunnen we bij nieuwbouwprojecten bepalen in welke prijsklasse en voor welke doelgroep moet worden gebouwd. Omdat Groningen vooral groeit met (jongere) huishoudens met een lager of middeninkomen is ons uitgangspunt dat twee derde van de nieuwbouw bestaat uit betaalbare woningen. Het betaalbare segment betreft sociale huurwoningen, middenhuurwoningen en koopwoningen tot €435.000,- (prijspeil 2027). Het uitgangspunt geldt voor de optelsom van alle bouwprojecten. Voor individuele projecten en gebiedsontwikkelingen kan een afwijkende verdeling wenselijk zijn. Hiermee sluiten we aan op het woningbehoefteonderzoek. Een belangrijk segment betreft de sociale huur. Hierbij geldt de eis dat tenminste 30% van de nieuwbouw bestaat uit sociale huurwoningen. Het grootste deel van deze 30% wordt gebouwd door de woningcorporaties. De inzet van de corporaties is vastgelegd in de prestatieafspraken.
We geven meer ruimte aan verschillende woonwensen	We reserveren tenminste 10% van de totale woningbouwproductie voor realisatie van bijzondere woonwensen in aanvulling op de reguliere koop en huur. Denk aan collectieve woonvormen (voor ouderen), wooncoöperaties, collectief particulier opdrachtgeverschap, woonzorgconcepten of alternatieve woonvormen zoals woonwagens en tiny houses. Vaak overlappen de bijzondere woonwensen met eis van 30% sociaal en/of twee derde betaalbaar. We maken dit daarom tot een vast onderdeel van onze woningbouwadvisering. Bij iedere tender en gebiedsontwikkeling sturen we actief op de invulling van de genoemde bijzondere woonwensen. We kijken secuur naar welke locaties geschikt zijn voor welke programma's. Ook willen we jaarlijks minimaal twee locaties beschikbaar stellen voor wooncoöperaties, die we via het Startpunt Wooncoöperatie gaan aanbieden.

Prestatie-indicatoren

Bij deelprogramma 1.3 Wonen hebben we geen prestatie-indicatoren opgenomen.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

01.3 Wonen

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	42.329	62.329	50.773	36.647	37.541	38.360
Baten	30.086	30.948	21.264	21.121	21.121	21.121
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-12.242	-31.381	-29.509	-15.526	-16.421	-17.239

Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	3.093	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	3.752	5.920	94	94	86	86
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-11.583	-25.462	-29.415	-15.432	-16.334	-17.153

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	01.3	Wonen	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	50.773	21.264	-28.709
Intensiveringen	1.329	0	1.329
Bestaand beleid	49.444	21.264	-28.180
Verschil vorig jaar	-12.885	-9.683	3.202

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

1.3: Wonen	Lasten	Baten
Intensiveringsmiddelen Wonen	1.775	
Beschikbare reguliere intensiveringsmiddelen voor het programma Wonen.		
Meer betaalbare woningen	1.200	
Beschikbare middelen voor de uitvoering van het initiatiefvoorstel 2.500 betaalbare woningen extra in de gemeente Groningen. Dit betreft zowel sociale huur als betaalbare koopwoningen.		
Woontoezicht	900	500
Voor het tegengaan van ongewenste effecten op de woningmarkt in Groningen hebben we hier 0,5 miljoen euro begroot. De dekking van deze kosten bestaat uit geraamde opbrengsten van bestuurlijke boetes (0,5 miljoen euro). Daarnaast zijn hier middelen begroot voor de uitvoering van de Wet goed verhuurderschap (0,2 miljoen euro) en de Wet betaalbare huur (0,2 miljoen euro). Voor meer informatie hierover verwijzen wij naar de website van de gemeente Groningen .		
Personele inzet programma Wonen	4.900	
Hogere lasten van 0,2 miljoen euro in 2027 vooral als gevolg van toename personeel en loonkosten.		
Kapitaallasten Stadshavens	2.300	
Voor de structurele dekking van de kapitaallasten gebiedsontwikkeling Stadshavens zijn hier middelen begroot. *In 2027 is aanvullend 300 duizend euro beschikbaar volgens de meerjarenraming van het SIF.* *Dit leidt tot hogere lasten van 300 duizend euro in deze begroting.*		
Plankosten SIF	1.475	
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	1.100	
Bijzondere woonvormen	600	300
Bij Bijzondere Woonvormen gaat het onder meer om woonwagenlocaties, een woonschepenhaven, stadsnomaden en groepjes en individuen die in een caravan verblijven op onconventionele plekken. Naast reguliere taken rondom beheer en onderhoud, worden de medewerkers op verschillende gebieden ingezet voor o.a. advies. Daardoor kunnen de		

salariskosten van de medewerkers en de diverse overige kosten niet volledig worden doorberekend in de huur.		
Intensiveringsmiddelen Energie	2.300	
Deze middelen zetten we in voor het programma Energie, onder andere bij de thema's Warmtetransitie gebouwde omgeving, Hernieuwbare energie en Netcongestie.		
Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	10.900	
De decentralisatie-uitkering CDOKE bestaat uit basis- en planfinanciering. We ontvangen basisfinanciering ten behoeve van de vergroting van capaciteit (bemensing) voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. Daarnaast hebben we in 2024 vanuit deze regeling aanvullend planfinanciering ontvangen voor de thema's aardgasvrij, zon en wind.		
Diverse subsidies programma Energie	4.300	3.300
Begrote subsidies voor: • Bijdrage Proeftuin Aardgasvrij Wijken de Wijert (0,5 miljoen euro); • Volkshuisvestingsfonds, middelen bestemd voor het isoleren van woningen van particuliere eigenaren (1,17 miljoen euro en 990 duizend euro cofinanciering); • Aanpak energiearmoede (1 miljoen euro); • Subsidie voor woningisolatie, maatregel 29 van Nij Begun (0,6 miljoen euro). *Het verschil wordt met name veroorzaakt door de CDOKE- klimaatmiddelen (7,6 miljoen euro) die sinds 2026 niet meer als subsidie verstrekt worden maar als decentralisatie-uitkering. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij ook naar bovenstaande toelichting op de CDOKE-middelen.*		
Leges omgevingsvergunning	9.000	16.500
Begrote lasten en baten in verband met het verlenen van een omgevingsvergunning voor onder meer personele inzet en kosten van ICT-applicaties. *Lagere lasten en baten van 1,3 miljoen euro in 2027 als gevolg van de aanpassing van de tariefstructuur.*		
Omgevingswet en omgevingsvisie	2.275	
Structurele middelen voor de implementatie van de Omgevingswet en de ontwikkeling van een omgevingsvisie/-plan.		
Toezicht en handhaving	2.000	
Dit betreft met name personele inzet voor toezicht en handhaving.		
Bedrijfsvoering Stadsontwikkeling	4.600	
Diverse organisatie- en bedrijfsvoeringsbudgetten in relatie tot Stadsontwikkeling. *Hogere lasten van 1,5 miljoen euro in 2027, met name veroorzaakt door indexatie van personele budgetten.*		
Overige verschillen t.o.v. 2026: ***Flexwonen*** *In 2026 is 4,5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de realisatie van 150 tijdelijke flexwoningen in Vinkhuizen-Zuid. In deze begroting nemen we deze middelen niet meer op.*		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

1.3	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
1.	Bovenwijkse investeringen Stadshavens	90	S	
10.	Basis op orde Programma Energie	1.500	S	
10.	Basis op orde Programma Energie: Dekking CDOKE middelen		S	1.500
11.	Taskforce Netcongestie	1.000	S	
11.	Taskforce Netcongestie: Dekking CDOKE middelen		S	1.000
12.	Aanpak voor verenigingen van eigenaren (VVE)	200	S	
13.	Energieparken	71	S	
20.	Klimaatadaptatie (niet-gedekte FTE's)	300	S	
20.	Klimaatadaptatie: Dekking CDOKE middelen		S	300

22.	Noodzakelijk onderhoud sanitaire units bijzondere woonvormen	70	I
24.	Toekomstbestendige financiering VTH	800	I
94.	Wet Open Overheid	70	S
95.	Wet Open Overheid	28	I

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Programma 2: Leefomgeving en Veiligheid

Het programma Leefomgeving en Veiligheid richt zich op aangename, geborgen en veilige buurten en dorpen. Daar waar het goed toeven is doordat buren prettig met elkaar samenleven en geen overlast veroorzaken, inwoners gezond zijn en niet in aanraking komen met onveilige en ongewenste situaties. Maar ook waar architectuur, inrichting van de openbare ruimte en het onderhoud zorgen voor een buurt en dorp waar het fijn wonen, werken en verblijven is.

We zetten in op een buitenruimte met verblijfskwaliteit door goede inrichting en beheer. Inwoners zetten zich hier in steeds grotere mate voor in door mee te helpen in het maken van een mooiere buurt en het onderhouden ervan. Door dit zoveel mogelijk in gezamenlijkheid te doen, worden sociale structuren sterker en dit vergroot de betrokkenheid bij de buurt. Met deze bijdrage van inwoners en ondernemers zetten we alles op alles om in 2050 een klimaatbestendige gemeente te zijn waarin hittestress en wateroverlast zijn teruggedrongen.
De gevolgen van klimaatverandering raken ook de biodiversiteit. Klimaatverandering, verandering van landgebruik en versnippering van leefgebieden van planten en dieren zijn belangrijke oorzaken. Al decennia neemt wereldwijd de biodiversiteit af. Dat merken we ook in onze leefomgeving. Met andere beheersmaatregelen versterken we de biodiversiteit. De GES (gemeentelijke ecologische structuur) is onze kraamkamer en zorgt voor een robuust netwerk waarbinnen planten en dieren kunnen verblijven en verplaatsen.
Al deze aspecten dragen bij aan de leefkwaliteit zoals deze door inwoners wordt ervaren. Daarin speelt ook het niveau van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte een belangrijke rol. Met het regulier en groot onderhoud (onderhoud van wegen, openbare verlichting, bruggen, groen en speelplekken, waar nodig vervangen van versleten voorzieningen) waarborgen we een goed en veilig gebruik van voorzieningen in de openbare ruimte en zorgen we ervoor dat de vastgestelde beheerniveaus worden behaald. Maar beheer biedt ook veel kansen om bij te dragen aan de belangrijke maatschappelijke en gemeentelijke opgaven. We hebben daarom een nieuwe beheerstrategie ontwikkeld: ‘Sturen op Waarden in Groningen’ (SWING) waarmee we invulling geven aan waardengestuurd beheer.
Beheer waarmee bijvoorbeeld de biodiversiteit wordt versterkt, minder fossiele brandstoffen en energie worden gebruikt, dierenwelzijn goed wordt geborgd en de inrichting van de openbare ruimte groener, gezonder en klimaatbestendiger wordt.
Het klimaatbestendig maken van de leefomgeving is een belangrijk onderdeel. Bijdragen aan het oplossen van urgente wateroverlastsituaties is ook een belangrijk aandachtspunt.
Vanuit het Programma water en riolering zetten we, naast de instandhouding van een doelmatig (afval)watersysteem, nadrukkelijk in op maatregelen waarmee we de openbare ruimte aanpassen aan het veranderende klimaat.

Het landelijk gebied in de gemeente Groningen is een gebied waar wordt gewoond en gewerkt. Tevens is het een groot uitloopgebied voor de dorpen en de stad Groningen en een belangrijk leefgebied voor verschillende planten- en diersoorten. In het landelijk gebied komen veel opgaven samen, zoals het verbeteren van de biodiversiteit, het zorgen voor een duurzame drinkwatervoorziening en een goede kwaliteit van oppervlakte- en grondwater. We koesteren en versterken de rijke contrasten in het landschap en werken samen met onze stakeholders aan een duurzaam, leefbaar en toekomstbestendig landschap met een passend landgebruik.

Het programma Leefomgeving en Veiligheid richt zich ook op een verantwoord gebruik van de schaarse grondstoffenstromen die in Groningen vrij komen. Wij analyseren stelselmatig de hele grondstoffenstromenketen en richten onze inspanningen op die plekken waar ze het meeste rendement opleveren. Inwoners, lokale partijen, kennisinstellingen en bedrijven hebben een belangrijke rol bij het realiseren van de doelen. We focussen op facilitering, communicatie en dialoog zodat in gezamenlijkheid wordt bijgedragen aan het bevorderen van een circulaire economie. Daarnaast zetten we aanbestedingen in om

hergebruik te stimuleren. We denken dat dit kan leiden tot het verder brengen van kansrijke productinnovaties en nieuwe vormen van bedrijvigheid en werkgelegenheid. Juist mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen baat hebben van deze werkgelegenheid om een betekenisvolle rol in de samenleving te spelen. Ook richten we ons nadrukkelijk op afvalpreventie: het voorkomen van afval staat centraal in onze aanpak. We willen inwoners faciliteren en ondersteunen bij activiteiten en initiatieven die bijdragen aan een afvalvrij Groningen. Daarbij stimuleren we bewustwording en gedragsverandering, zodat minder afval ontstaat en grondstoffen optimaal worden benut. Daarnaast ligt het komende jaar onze prioriteit bij het uitrollen van de adviezen van het burgerberaad.

We investeren flink in onze leefomgeving en de aantrekkingskracht van onze gemeente. Overal wordt gebouwd aan de groei van Groningen. Om in vrijheid te kunnen wonen, werken en leven vormt een veilig Groningen de basis. We willen dat iedereen zich in Groningen thuis voelt. In deze context werken we aan sociale veiligheid; de veiligheid rond sociale relaties en activiteiten, het ondersteunen van veilig samenleven met aandacht voor uitdagingen die zowel 'online' als 'offline' voor ons liggen. Dat doen we zowel lokaal als regionaal. Denk hierbij aan opgaven rond ondermijning, jeugd(overlast), zorg en veiligheid en veilige en leefbare wijken.

Het organiseren van lokale veiligheid is complex. Onze missie om een aantrekkelijk en leefbaar Groningen te realiseren, kunnen we alleen samen met inwoners, politie, handhavers jongerenwerkers en vele andere partijen realiseren. Als gemeente treden we hierin op als regisseur en bevorderen we de samenwerking en afstemming met onze partners. Samen werken we aan een sterke sociale structuur die bijdraagt aan veilige buurten en dorpen. We hebben aandacht voor inwoners of jeugdigen die in een moeilijke (persoonlijke) situatie verkeren en niet beschikken over een sociaal netwerk of professionele hulp nodig hebben. Dit doen we door ons te focussen op een goede balans tussen preventie en repressie.

De nadruk van onze aanpak ligt op preventie, maar als repressie nodig is, dan zetten we daar ook mensen en instrumenten voor in. Deze begroting is een richtlijn die ons tegelijkertijd ruimte biedt om in de toekomst snel in te spelen op een veranderende wereld.

Deelprogramma's

Het programma leefomgeving en Veiligheid bestaat uit de volgende deelprogramma's:

- **Kwaliteit leefomgeving**
- **Veiligheid**

Financieel overzicht lasten en baten

02 Leefomgeving en Veiligheid

	Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
	Lasten						
02.1	Kwaliteit leefomgeving	137.905	139.660	150.868	154.764	157.927	161.877
02.2	Veiligheid	48.663	51.974	52.196	53.470	55.841	56.574
	Totaal	**186.568**	**191.634**	**203.064**	**208.234**	**213.767**	**218.451**
	Baten						
02.1	Kwaliteit leefomgeving	80.074	81.206	86.987	87.292	87.317	87.354
02.2	Veiligheid	8.604	7.531	7.042	5.458	5.458	5.458
	Totaal	**88.678**	**88.737**	**94.029**	**92.750**	**92.775**	**92.812**

Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-97.890	-102.898	-109.035	-115.484	-120.992	-125.639
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	2.822	390	30	30	30	30
Totaal onttrekkingen	182	182	607	624	624	624
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-100.530	-103.105	-108.458	-114.890	-120.398	-125.045

Een toelichting op deze cijfers kunt u vinden in het onderdeel 'Financiële toelichtingen begroting 2027' opgenomen onder elk deelprogramma.

In het hoofdstuk financiële positie zijn aanvullend nog de volgende overzichten en toelichtingen opgenomen:

- In het Financieel meerjarenbeeld staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven;
- In de Intensiveringen 2027-2030 staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle intensiveringen 2027;
- In de Dekkingsbronnen 2027-2030 staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle dekkingsbronnen.

Paragraaf 3: Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een totaaloverzicht van en een toelichting op de (financiële) risico's.

Paragraaf 6: Verbonden partijen geeft de inhoudelijke en financiële toelichting op de verbonden partijen.

Deelprogramma 2.1: Kwaliteit leefomgeving

In dit deelprogramma staat een schone, aantrekkelijke leefomgeving centraal. De leefomgeving is groen, biodivers en klimaatbestendig, waar het aangenaam is om te verblijven en uitnodigt tot ontmoeting en beweging. Steeds meer inwoners doen in gezamenlijkheid actief mee; niet alleen bij het vormgeven en beheren van buurten en dorpen maar ook in het behalen van onze doelstelling om een afvalloze samenleving te worden, waarin scheiden en hergebruik van afval en grondstoffen centraal staat.

Doelen Deelprogramma 2.1: Kwaliteit leefomgeving

Het deelprogramma Kwaliteit leefomgeving heeft de volgende doelen:

1. Wij zijn een circulaire gemeente waar zo weinig mogelijk afval ontstaat, waar we zuinig omgaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk opnieuw gebruiken, zodat we in 2035 afvalvrij zijn;
2. Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig;
3. Onze leefomgeving is gezond en veilig;
4. In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop.

Afval en grondstoffen

Binnen dit beleidsveld werken we aan vier pijlers om de doelstelling om in 2035 afvalvrij te zijn te realiseren. Voor de realisatie van onze doelen gebruiken we komend jaar een aantal beproefde instrumenten:

- Afvalpreventie: Dat doen we bijvoorbeeld door het stimuleren van gedrag hoog op de R-ladder (een model waarbij we grondstoffen zo lang mogelijk in gebruik houden en verspilling voorkomen) zoals bewuster aankoopgedrag, het hergebruik van goederen en reparatie;
- Facilitering scheiding: We faciliteren inwoners om hun afval makkelijk te scheiden met goede voorzieningen en een betrouwbare dienstverlening. We zorgen voor extra voorzieningen dicht bij huis;

- Nascheiding en circulair aanbesteden; Als nascheiding van specifieke grondstoffen leidt tot hogere scheidingsresultaten kiezen we daarvoor. Omdat we willen dat alle ingezamelde grondstoffen zo hoogwaardig worden hergebruikt kiezen we voor het circulair aanbesteden van verwerkingscontracten;
- Bevorderen innovatie: We bevorderen innovaties rondom hoogwaardig hergebruik van grondstoffen. Door bijvoorbeeld onze inkoopkracht in te zetten als launching customer voor producten gemaakt uit onze grondstoffen, creëren we een business case perspectief voor bedrijven. Hierin is ook aandacht voor de ontwerpfase. Innovaties kunnen ontstaan in materiaalkeuze, maar ook in omdenken, waarbij producten langer meegaan.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Kwaliteit leefomgeving'

Doelen	Effectindicator(en)
Wij zijn een circulaire gemeente waar zo weinig mogelijk afval ontstaat, waar we zuinig omgaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk opnieuw gebruiken, zodat we in 2035 afvalvrij zijn.	• % gescheiden afval ten behoeve van hergebruik; • % gescheiden afval ten behoeve van nuttige toepassingen; • % totale scheiding van afval; • kg fijn huishoudelijk restafval per inwoner.
In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop	• Tevredenheid van inwoners over het onderhoud; • % van de gemeente dat voldoet aan de vastgestelde BORG/SWING-kwaliteitsdoelstelling.
Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig	• % groene ruimte in het stedelijk ecosysteem
Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig	• Tevredenheid bereikbaarheid en gebruik grote parken.
In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop	• Tevredenheid verblijfskwaliteit openbare ruimte (binnenstad).

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
% afval gescheiden ten behoeve van hergebruik	70%	56%	56%	57%	57%	58%
afval gescheiden ten behoeve van nuttige toepassingen	-	13%	13%	15%	14%	14%
Totale % afval gescheiden	70%	69%	69%	72%	71%	72%
Kg fijn huishoudelijk restafval per inwoner per jaar	98	97	95	96	94	90

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Effectindicatoren Afval: **Toelichting:** De ontwikkelingen binnen de afvalketen hebben een negatieve invloed op het behalen van onze doelstellingen. We verwachten dat deze ontwikkelingen zich ook in 2027 zullen voortzetten, waardoor het een uitdaging blijft om het volume hergebruik te laten stijgen

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
• Tevredenheid van inwoners over het onderhoud	-	6,5	-	6,5	-	6,5
• % van de gemeente dat voldoet aan de vastgestelde BORG-kwaliteitsdoelstelling*	92%	93%	-	90%	90%	90%
• % groene ruimte in het stedelijk ecosysteem	-	-	-	-	blijft minimaal gelijk	blijft minimaal gelijk
• Tevredenheid bereikbaarheid en gebruik grote parken	-	-	-	7,5	-	-
• Tevredenheid verblijfskwaliteit openbare ruimte (binnenstad)	-	7,8	7,2	-	-	7,5

** We rapporteren tweejaarlijks de uitgebreide resultaten van de BORG-schouw.*

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
% groene ruimte in het stedelijke ecosysteem **Toelichting:** Dit betreft een nieuwe indicator die ingaat op de doelstellingen van de Europese natuurherstelverordening. Artikel 8 verplicht lidstaten, waaronder Nederland, om beschadigde ecosystemen te herstellen en biodiversiteitsverlies te keren. Lidstaten moeten vanaf 2030 een stijgende trend laten zien in stedelijke boomkroonbedekking en groene ruimte totdat een gunstige staat is bereikt. Bovendien moeten ze ervoor zorgen dat tussen de inwerkingtreding van deze wet (2024) en het einde van 2030 geen nettoverlies is aan stedelijke groene ruimte of stedelijke boomkroonbedekking. Het met regelmaat vaststellen van de hoeveelheid groen en boomkroonbedekking is hierbij verplicht. Stedelijke groene ruimte (de totale oppervlakte aan bomen, heesters, struiken, vaste kruidachtige vegetatie, korstmossen en mossen, vijvers en waterlopen) meten we nog niet structureel. Het ministerie van VRO onderzoekt momenteel in samenspraak met gemeenten, wat de begrenzing van het Stedelijk ecosysteem moet zijn. Met de wijziging van de indicator geven we inzicht in de ontwikkeling van de groene ruimte conform de natuurherstelverordening. Voor de frequentie van de meting sluiten wij aan op de landelijke aanpak. Deze aanpak is naar verwachting najaar 2026 bekend. Zodra de methodiek is bepaald kunnen we met terugwerkende kracht het percentage groene ruimte van 2024 berekenen en dit als uitgangspunt nemen.
Tevredenheid bereikbaarheid en gebruik grote parken **Toelichting:** Deze indicator is voor het eerst geïntroduceerd in de begroting 2022 en wordt eens per vier jaar uitgevoerd. Resultaat in 2022 was een 7,5. In 2026 is een nieuw tevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Om deze reden bevatten de kolommen 2023, 2024, 2025, 2027 en 2028 waarden.
Tevredenheid verblijfskwaliteit openbare ruimte (binnenstad) **Toelichting:** Een (panel-)onderzoek naar de tevredenheid van inwoners en bezoekers ten aanzien van de verblijfskwaliteit openbare ruimte binnenstad. Centraal hierin staan de thema's openbare ruimte, groen, fietsparkeren, veiligheid en bereikbaarheid. Dit onderzoek is voor het laatst in 2025 uitgevoerd en wordt eens in de 3 jaren gedaan.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Beheer en onderhoud van de openbare ruimte

Sturen op waarden in Groningen (SWING)
Beheerplan Openbare verlichting Groningen 2016-2025
Beheerplan openbare verlichting Ten Boer 2016-2025
Beleidsplan Openbare Verlichting Haren 2016-2025
Programma water en riolering 2025-2029
Bomenplan Groningen
Een graf in de stad 2012
Handboek mens-dierrelaties

Afval
Minder afval meer grondstoffen; op weg naar een circulair Groningen (keuzenota) 2021-2025
Routekaart Groningen Afvalvrij 2030

Leefkwaliteit

Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig
Landschapskoers 2025
Bomenplan Groningen 2025
Omgevingsprogramma groennormen 2025
Landschapsbiografie 2024
Ontwikkelkader Groningen stad aan de Hunze 2024
Agenda Landelijk Gebied 2024
Natuurinclusief bouwen 2022
Groenplan Vitamine G 2020
Uitvoeringsagenda Klimaatbestendig Groningen 2020-2024
Doelsoortenbeleid 2016
Actualisatie Stedelijke Ecologische Structuur 2014
Kadernota bestemmingsplan Buitengebied Haren 2013

Onze leefomgeving is gezond en veilig
Uitvoeringsagenda toekomstbestendige landbouw 2026 -2030
Actieplan wegverkeerslawaai 2024-2028 gemeente Groningen
Routekaart Voedsel- en eiwittransitie 2024
Uitvoeringsagenda Voedsel- en eiwittransitie 2024-2026 (herziening beoogd Q4 2026)
Verslag Luchtkwaliteit 2021
Nota bodembeheer 2021

In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop
Ontwerpleidraad leefkwaliteit openbare ruimte 2021
Erfgoednota 2017

Relevante ontwikkelingen

BOR
In 2027 werken we verder aan de implementatie van onze nieuwe beheerstrategie (SWING), waarmee we kunnen bijdragen aan belangrijke maatschappelijke opgaven. Binnen de kaders van SWING onderzoeken we o.a. samen met onze inwoners en betrokken organisaties hoe we de biodiversiteit in onze gemeente kunnen verbeteren. Daarnaast informeren en inspireren we inwoners en organisaties over plant en boomkeuzes die een positieve bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

Afval en circulariteit
Binnen het nieuwe afvalbeleid 2027–2035 blijven we inzetten op structurele afvalreductie en het bevorderen van circulariteit. De adviezen van het Burgerberaad Groningen Afvalvrij zijn hierin integraal verwerkt, met als doel alle adviezen uiterlijk in 2030 te realiseren.

Uw raad is al geïnformeerd over verschillende ontwikkelingen binnen de afvalketen die een negatieve invloed hebben op het behalen van onze doelstellingen. Wij verwachten dat deze ontwikkelingen zich ook in 2027 zullen voortzetten, waardoor het realiseren van een toename in hergebruik onder druk blijft staan.

Wij volgen de ontwikkelingen binnen de afvalketen nauwgezet en zullen uw raad periodiek informeren over de effecten hiervan op het behalen van de gestelde doelstellingen

De afvalstoffenbelasting op te verbranden huishoudelijk afval wordt door het Rijk verhoogd van € 39,71 per ton naar € 90,21 per ton in 2028. Deze ontwikkeling zet nadrukkelijk in op het verminderen van de hoeveelheid te verbranden restafval en stimuleert een verschuiving naar duurzamer grondstoffengebruik. Deze stijging leidt in 2030 tot een aanzienlijke verhoging van de afvalstoffenheffing. Dit alles om de hoeveelheid te verbranden restafval en de daarmee gepaard gaande CO2 uitstoot te verminderen. Dit benadrukt de noodzaak om afvalstromen structureel te beperken en anders te organiseren. Afvalpreventie is daarin cruciaal: het voorkomen van afval, zodat het in de basis niet ontstaat.

Gedragsverandering vormt een belangrijk uitgangspunt hierin. Door toepassing van gedragsinzichten wordt gestuurd op het bevorderen van gewenst afvalgedrag, waarbij toegankelijkheid en handelingsperspectief centraal staan. Afvalpreventie is hierin leidend en richt zich op het voorkomen van afval door bewuste consumptie en gebruik.
In deze transitie ontwikkelt de gemeente zich nadrukkelijk tot netwerkpartner en verbinder. Daarbij wordt ingezet op het faciliteren en versterken van inwoners, ondernemers en initiatieven, onder meer door het wegnemen van belemmeringen en het stimuleren van samenwerking.
Ter versterking van deze aanpak wordt ingezet op wijkgericht werken, waaronder de ontwikkeling van duurzame wijkhubs voor delen, lenen, ruilen en repareren.

Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig
Klimaatverandering zorgt voor risico's voor onze leefomgeving, veiligheid, gezondheid en infrastructuur. Extreme neerslag leidt tot ondergelopen straten, schade aan woningen en verstoring van vitale voorzieningen. Lange periodes van droogte zorgen voor risico's voor funderingen, groen en drinkwatervoorziening. Hittegolven worden intensiever en langduriger wat gezondheidsproblemen en oversterfte veroorzaakt, vooral bij kwetsbare groepen zoals ouderen en chronisch zieken. Zonder gerichte maatregelen nemen de maatschappelijke en economische gevolgen verder toe. Klimaatadaptatie is daarom noodzakelijk om de gemeente veilig, gezond en leefbaar te houden, nu en in de toekomst.
Bewoners ondersteunen maatregelen zoals verduurzaming en klimaatadaptatie, maar maken zich tegelijkertijd zorgen over betaalbaarheid, verdeling van lasten en concrete gevolgen in hun wijk. Zij vinden de kosten oneerlijk verdeeld (te veel bij inwoners, te weinig bij grote partijen) en kwetsbare huishoudens onvoldoende beschermd. Ook voelen inwoners zich regelmatig onvoldoende betrokken bij keuzes over hun buurt, terwijl juist inspraak, begrijpelijke communicatie en zichtbare lokale voordelen (zoals minder hittestress of lagere energielasten) belangrijk zijn voor acceptatie (SCP, 2026). Hierom vergroenen we in Groningen samen met inwoners en ondernemers door bijvoorbeeld subsidie beschikbaar te stellen, publieksacties te organiseren en inwonersinitiatieven te ondersteunen.

Onze leefomgeving is gezond en veilig
In 2050 zijn mensen gemiddeld minder gezond, zwaarder, psychisch kwetsbaarder, drinken meer, bewegen minder en groeit een bovengemiddeld aantal kinderen op in armoede. (RIVM, 2024).
Het is belangrijker dan ooit om meer in te zetten op preventie en een omslag te maken in het denken in termen van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag.
De inrichting van onze leefomgeving heeft een directe en belangrijke invloed op de gezondheid van inwoners. Het gaat daarbij onder andere om luchtkwaliteit, hittestress, toegang tot groen, beweegvriendelijkheid, een gezonde voedselomgeving, een rookvrije omgeving, mogelijkheid tot sporten en sociale cohesie. Een gezonde leefomgeving bevordert en beschermt de mentale en fysieke gezondheid van degenen die er wonen en verblijven en helpt bij het maken van gezondere keuzes. Niet iedereen heeft echter in gelijke mate toegang tot gezonde, veilige en aantrekkelijke openbare ruimte. Het is daarom van belang om gezondheid integraal te benaderen en te verbinden aan toegankelijkheid en veiligheid.

Het ministerie van LVVN ontwikkelt momenteel, via de Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof, een integrale aanpak voor stikstof, natuur en landbouw. Gemeenten krijgen waarschijnlijk een belangrijke rol in de gebiedsgerichte uitvoering (voorzien in 2026) binnen landelijke kaders.

In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop
De stad groeit en verdicht. In toenemende mate treden er ruimteconflicten op, zo ook in de ondergrond. De ruimtedruk in de ondergrond is met name in de stad hoog en zal de komende twintig jaar nog hoger worden. Opgaven als klimaatadaptatie en energietransitie vragen in toenemende mate om ondergrondse ruimte, bijvoorbeeld voor de verzwaring van het energienetwerk, de aanleg van warmtenetten of het planten van meer bomen. Conflicten tussen bijvoorbeeld bomen en kabels/leidingen treden steeds vaker op. Integraal beleid is nodig voor regie op de kwaliteit van de bodem en gebruik van de schaarse ruimte in de ondergrond. In de binnenstad bestaat die ondergrond bovendien uit een dik pakket van cultuurlagen, waarin de geschiedenis van de stad ligt opgeslagen. Dit vraagt om grote zorgvuldigheid en integraliteit.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden onderhoud en beheer van de openbare ruimte, afval en leefkwaliteit.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Onderhoud en beheer van de openbare ruimte	
We voldoen aan de vastgestelde BORG/SWING-kwaliteitsdoelstellingen	• Uitvoeren dagelijks onderhoud en schouw van de openbare ruimte; • Uitvoeren programma voor groot onderhoud en vervangingen; • Waardengestuurd beheer verder vormgeven en implementeren; • Faciliteren participatieprojecten.
Behouden en versterken van biodiversiteit	• Uitvoeren van een planmatige aanpak om uitbreiding van invasieve exoten tegen te gaan; • Versterken van ecologisch beheer; • Sturen op kwaliteit van nieuw en bestaand groen.
Veilige, toegankelijke en gebruiksvriendelijke voorzieningen (wegen, riolering, spelen, groen) door uitvoering noodzakelijk groot onderhoud	• Vervangen of verwijderen versleten voorzieningen in de openbare ruimte; • Uitvoeren van Programma water en riolering.
Borgen van dierenwelzijn	• We gaan verder met de uitvoering van de Nota Dieren. • We nemen o.a.: - de nodige acties binnen het hondenbeleid; - de nodige maatregelen op het gebied van roeken- en duivenbeheer.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. BOR

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
We voldoen aan de vastgestelde BORG/SWING-kwaliteitsdoelstellingen	• % van het programma groot onderhoud en vervanging dat is uitgevoerd.
Veilige, toegankelijke en gebruiksvriendelijke voorzieningen (wegen, riolering, spelen, groen) door uitvoering noodzakelijk groot onderhoud	• Toename oppervlakte (ha) verharding waar regen- en afvalwater wordt gescheiden.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
BOR					
• % van het programma groot onderhoud en vervanging dat is uitgevoerd	104%	95%	90%	90%	90%
• Toename oppervlakte (ha) verharding waar regen- en afvalwater wordt gescheiden	5	4	6	4,5	4

Afval	
Afvalpreventie. Door het voorkomen van zwerf(afval), stimuleren van hergebruik en bewustwording, is de hoeveelheid (zwerf)afval afgenomen	• Bewust kopen onder de aandacht brengen bij inwoners als alternatief op huidige consumptiepatronen; • Onderzoeken hoe we duurzame wijkhubs kunnen creëren, waar inwoners op een laagdrempelige manier kunnen lenen, delen, ruilen en repareren; • Reparatie toegankelijker maken voor inwoners door ondersteunen/promoten van repaircafe's, bewustwording te creëren over consumentenrechten en door het verbeteren en promoten van professionele reparatiemogelijkheden; • Het verminderen van afval van luiers en menstruatieproducten; • Communicatiecampagne en doelgerichte acties om voedselverspilling tegen te gaan; • Tofvuilfeesten en stoepverkopen faciliteren om bijplaatsingen te voorkomen en hergebruik te stimuleren; • Groningen Schoon Dankzij Mij; bewustwording, betrokkenheid, verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid bevorderen via actieve participatie met inwoners, o.a. schoolkinderen; • Het organiseren van meerdere milieustratenacties / afvalbrengpunten in de wijken; • Aanhaken bij evenementen om inwoners te enthousiasmeren over het verminderen van afval; • Communities opbouwen rondom duurzame thema's zoals textiel; • Vindbaarheid van winkels die uitnodigen tot afvalvrije verpakkingen verbeteren; • Onderzoeken hoe we wegwerpverpakkingen kunnen verminderen, door inzet op lobby en samenwerking met supermarkten.
Inzameling. Door het faciliteren van extra voorzieningen zorgen we voor zuivere afvalstromen en verminderen we de vervuiling in het huishoudelijk afval	• Uitbreiding van papier-, glas- en textielcontainers bij hoog en laagbouw; • Uitbreiding van gft-voorzieningen bij hoogbouw; • Bevorderen van afvalscheiding bij studenten d.m.v. bewustwording en communicatie;

	• Structurele samenwerking met woningcorporaties om hergebruik te stimuleren en faciliteren, en dumpingen van grofvuil te voorkomen.
Verwerking. Het aanjagen van een circulaire economie door het bevorderen van regionale hoogwaardige verwerking van de ingezamelde grondstofstromen	• Circulair aanbesteden; • Circulariteitshub: we verwachten volgend jaar het uitvoerende ontwerp van de circulariteitshub gereed te hebben; • De definitieve kredietaanvraag voor de circulariteitshub aanbieden; • Het opschalen van de Bouwhub en Textielhub naar de volgende fase (volwassenheid); • Blijven inzetten op innovatie trajecten om circulaire innovaties te bevorderen met ingezamelde grondstofstromen, door vergroten netwerk en het bouwen van ketens.
Communicatie. Door effectieve communicatiecampagnes worden inwoners gemotiveerd en gestimuleerd om afval beter te scheiden en te voorkomen, grondstoffen te hergebruiken en circulariteit te bevorderen, waardoor het scheidingspercentage stijgt en het volume restafval afneemt.	• Promoten van het gescheiden aanleveren van etensresten en ander gft-afval; • Verder vergroten van het gebruik en de bekendheid van de afvalapp; • Verbeteren van informatie over afvalscheiding en afvalpreventie voor nieuwe inwoners; • Afvalvrijdagen organiseren en verder professionaliseren; • Gedragsinzichten en nudging inzetten om afvalscheiding en -preventie te stimuleren; • Het effect van communicatiecampagnes monitoren en meten, en sturen hierop bij; • Versterken van de zichtbaarheid en bekendheid van Groningen Afvalvrij; • Verbeteren van communicatie op en rond de afvalbrengstations.

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Afval

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Afvalpreventie. Door het voorkomen van zwerf(afval), stimuleren van hergebruik en bewustwording, is de hoeveelheid (zwerf)afval afgenomen.	• Aantal deelnemers actief in het kader van Groningen schoon dankzij mij; • Aantal uitgevoerde communicatiecampagnes.
Inzameling. Door het faciliteren van extra voorzieningen zorgen we voor zuivere afvalstromen en verminderen we de vervuiling in het huishoudelijk afval.	• Aantal nieuwe containers voor papier, glas en textiel.
Verwerking. Het aanjagen van een circulaire economie door het bevorderen van regionale hoogwaardige verwerking van de ingezamelde grondstofstromen.	• Percentage hergebruik.
Door effectieve communicatiecampagnes worden inwoners gemotiveerd en gestimuleerd om afval beter te scheiden en te voorkomen, grondstoffen te hergebruiken en circulariteit te bevorderen, waardoor het scheidingspercentage stijgt en het volume restafval afneemt.	• Aantal uitgevoerde communicatiecampagnes; • Aantal deelnemers actief in het kader van Groningen schoon dankzij mij.
Data en sturing. Door inzicht te krijgen in de benodigde data kunnen we onze indicatoren verbeteren en sturen.	• Aantal nieuwe containers voor papier, glas en textiel.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Afval					
• Aantal nieuwe containers voor papier, glas en textiel	47	29	18	25	25
• Aantal uitgevoerde communicatiecampagnes	6	6	7	5	8
• Aantal deelnemers actief in het kader van Groningen schoon dankzij mij		29.875	36.525	28.000	30.000

Leefkwaliteit	
Onze leefomgeving is voor mens en dier robuust en veerkrachtig	
Groningen is klimaatbestendig in 2050	• We voeren de plannen uit de uitvoeringsagenda Klimaatbestendig Groningen uit; • We gaan door met de samenwerking met corporaties en ontwikkelaars om wijken en dorpen weerbaarder te maken tegen hittestress en wateroverlast. • Samen met onze ketenpartners werken we aan betere kwaliteit en kwantiteit van drinkwater (zie ook bij resultaat "Verbeteren van de kwaliteit van bodem, water, lucht, licht en geluid").
We krijgen meer, beter en bereikbaarder groen	• We werken het initiatiefvoorstel 'geef natuur een stem' uit tot een plan voor onze gemeente; • We brengen in kaart wat het nationaal natuurplan als uitwerking van de Europese natuurherstelverordening uit voor de gemeente; • We geven uitvoering aan de vier actielijnen uit het Bomenplan. Zo werken we stapsgewijs aan het vergroten, verbeteren van de boomkroonbedekking en het bomenbestand; • We werken aan het versterken van de biodiversiteit door uitvoering te geven aan de Gemeentelijke Ecologische Structuur; • We werken met het beleid natuurinclusief bouwen en het omgevingsplan groennormen en evalueren de toepassing en werking ervan en passen het waar nodig aan. • We implementeren een bosfonds om de aanleg van bos mogelijk te maken zoals het Meerbos. • We brengen via een natuurtaxateur de bredere waarde van groene investeringen in kaart en onderzoeken hoe de waarde van investeringen, die niet alleen in geld is uit te drukken, kunnen doorvertalen naar de begroting en grondexploitaties.
Landschappelijke waarden borgen en herstellen	• Samen met onze partners werken we aan herstelprojecten voor de Hunzeloop. We starten met de uitvoering in het Hunzeboordpark. We werken aan de planvoorbereiding in Driebond en in de omgeving Oosterhoogebrug; • We geven samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke- en landschapsorganisaties uitvoering aan het programmaplan Mooi Gorecht.
Onze leefomgeving is gezond en veilig	
Duurzaam, gezond en toegankelijk voedsel voor iedereen	• We blijven werken aan de voedsel- en eiwittransitie. Zo zoeken we o.a. naar meer ruimte voor stadslandbouw en ondersteunen we wijk- en buurtorganisaties bij het organiseren van activiteiten over gezond en duurzaam eten. • We werken aan de vijf verschillende actielijnen uit de uitvoeringsagenda toekomstbestendige landbouw. Zo werken we o.a. aan het versterken van korte ketens en de regionale

	afzetmarkt voor boeren, reductie van bestrijdingsmiddelen, het instellen van spuitvrije zones rond kwetsbare locaties en meer ruimte voor functiecombinaties op landbouwbedrijven; • We geven samen met de provincie, waterschappen, agrariërs en natuur beherende organisaties een vervolg aan de regionale gebiedsplannen die zijn opgesteld in het kader van toekomst landelijk gebied.
Verbeteren van de toegankelijkheid	• We maken een nieuwe Lokale Inclusie Agenda 2027 – 2030 en voeren deze uit. We onderzoeken welke gemeenten in Europa als goed voorbeeld gezien worden en wat bruikbaar kan zijn voor onze gemeente. Onze interne ambassadeurs en de Werkgroep Toegankelijk Groningen zijn hierbij betrokken; • We voeren activiteiten uit die het bewustzijn over toegankelijkheid en leven met functiebeperkingen vergroten bij inwoners en medewerkers van de gemeente.
Verbeteren van de kwaliteit van bodem, water, lucht, licht en geluid	• We geven uitvoering aan het Actieplan wegverkeerslawaai 2024-2028; • We monitoren en adviseren op het gebied van geluid bij evenementen en horeca; • We stellen gebiedsgericht geurbeleid op voor de hele gemeente; • We onderzoeken hoe we het drinkwatergebruik in onze gemeente kunnen beperken; • We werken aan kwaliteitsverbetering en bescherming van ons drinkwater; • We werken verder aan een goed inzicht in ‘water en bodem sturend’ in onze gemeente; • We intensiveren de samenwerking met onze ketenpartners (Waterpas) in relatie tot de verschillende opgaven in het waterdomein; • We ontwikkelen integraal beleid voor regie op de kwaliteit van de bodem en gebruik van de schaarse ruimte in de ondergrond; • We zorgen doorlopend voor nazorglocaties en een algemene verbetering van de bodem.
Samen met onze inwoners werken aan een gezonde, fijne Leefomgeving	• We ontwikkelen een aanpak gezondheid en milieu gericht op meer gezonde levensjaren en minder gezondheidsverschillen tussen inwoners; • We werken aan verschillende groenparticipatie projecten: geveltuinen, boomspiegels en andere kleinschalige groeninitiatieven; • Samen met ondernemers gaan we daken, gevels en stoepen in de binnenstad vergroenen; • We bieden bewoners de mogelijkheid om parkeerplekken tijdelijk te gebruiken voor groen- en ontmoetingsvlonders.
In alles wat we doen in de openbare ruimte staat leefkwaliteit voorop	
Een openbare ruimte waar meer ruimte is voor groen, sporten, spelen en ontmoeten	• We ontwikkelen gemeentebreed beleid op het stallen van fietsen, waarmee we de komende jaren structuur aanbrengen aan het fietsstallen op straat; • We starten een interne opleidingstraject voor ontwerpers en beleidsmakers over tactical urbanism/ straatexperimenten gebaseerd op de Ontwerpleidraad en het Groningse DNA van de mobiliteitstransitie;

	• We vergroten onze kennis over, en geven meer aandacht aan, het perspectief van de vrouw en meiden bij het inrichten van de openbare ruimte. We organiseren gastlezingen, verzamelen best practices uit andere steden, inventariseren bestaande overlastlocaties en zorgen dat het perspectief van de vrouw en meiden wordt meegenomen in het participatieproces; • We implementeren de principes uit de Ontwerpleidraad in de projecten uit 'Doorwaadbare stad' en in straten waar het warmtenet wordt aangelegd. (o.a. Friesestraatweg, Helpman Noord); • We onderzoeken de samenhang tussen het ondergrondse ruimte gebruik en de bovengrondse en zorgen voor regie hierop om meer ruimte voor groen mogelijk te maken in de dichtbebouwde delen van de stad; • Om de tijd tussen nieuwe en oude situaties te overbruggen, zetten we in op het tijdelijk en laagdrempelig herinrichten van de openbare ruimte met meer groen.
Erfgoed draagt bij aan de kwaliteit en leefbaarheid van onze gemeente, nu en straks	• We monitoren het uiterlijk en (onderhouds)toestand van erfgoedpanden (monumenten) door middel van een pilot om beter te kunnen sturen op preventie en handhaving; • We wijzen een honderdtal gemeentelijke monumenten aan t.b.v. van een evenwichtig erfgoedbestand.

III: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. 'Leefkwaliteit'

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Groningen is klimaatbestendig in 2050	• Oppervlakte (m2) groen-blauwe maatregelen gesubsidieerd
• We krijgen meer, beter en bereikbaarder groen	• Mate biodiversiteit onderzochte gebieden (bestaand)
• Erfgoed draagt bij aan de kwaliteit en leefbaarheid van onze gemeente, nu en straks	• Aantal bezoekers van open monumentendag
• Een openbare ruimte waar meer ruimte is voor groen, sporten, spelen en ontmoeten	• Tevredenheid over de aanwezigheid van voorzieningen om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte; • Tevredenheid over de aanwezigheid van groenvoorzieningen; • Tevredenheid over de aanwezigheid van ontmoetingsplekken.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Leefkwaliteit					
Oppervlakte (m2) groen-blauwe maatregelen gesubsidieerd	10.250	6.072	6.933	10.800	27.500
Mate biodiversiteit onderzochte gebieden (bestaand)	Gedaald	Gelijk gebleven	Toegenomen	Gelijk gebleven	Gelijk gebleven
Aantal bezoekers open monumentendag		17.512	18.220	20.000	20.000
Tevredenheid over de aanwezigheid van voorzieningen om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte		63		63	-

Tevredenheid over de aanwezigheid van groenvoorzieningen		76		76	-
Tevredenheid over de aanwezigheid van ontmoetingsplekken		59		59	-

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Oppervlakte (m2) groen-blauwe maatregelen gesubsidieerd **Toelichting:** Tot en met de cyclus van 2026 hanteerden we de indicator 'oppervlakte m2 groene daken gesubsidieerd'. Sinds 2023 is een bredere subsidieregeling gestart waarbij niet alleen subsidie wordt verstrekt voor de aanleg van groene daken, maar ook voor ontstenen, afkoppelen en groene muren. Deze maatregelen zijn opgenomen in de nieuwe indicator. De maatregelen van waterberging en aanplant bomen die ook onderdeel uitmaken van de subsidieregeling maken geen onderdeel uit van deze indicator.
Mate biodiversiteit onderzochte gebieden (bestaand) **Toelichting**: Jaarlijks worden een aantal gebieden uit de GES gemonitord. De uitkomsten worden vergeleken met de laatst gehouden monitoring in diezelfde gebieden.
Tevredenheid over de aanwezigheid van 1) voorzieningen om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte 2) aanwezigheid van groenvoorzieningen en 3) aanwezigheid van ontmoetingsplekken. **Toelichting**: Betreft het percentage volwassenen dat (zeer) tevreden is over de aanwezigheid van deze voorzieningen. Data is afkomstig uit de basismonitor Groningen. Dit wordt eens per twee jaar gemeten.

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

02.1 Kwaliteit leefomgeving

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	137.905	139.660	150.868	154.764	157.927	161.877
Baten	80.074	81.206	86.987	87.292	87.317	87.354
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-57.831	-58.454	-63.881	-67.472	-70.609	-74.524
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	1.536	390	30	30	30	30
Totaal onttrekkingen	182	182	607	624	624	624
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-59.185	-58.663	-63.304	-66.878	-70.015	-73.929

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	02.1	Kwaliteit leefomgeving	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	150.868	86.987	-63.881
Intensiveringen	3.802	2.058	1.744
Bestaand beleid	147.066	84.929	-62.137
Verschil vorig jaar	7.406	3.724	-3.682

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

2.1: Kwaliteit leefomgeving	Lasten	Baten
Onderhoud en beheer openbare ruimte	72.400	2.100
Binnen dit deelprogramma zijn de lasten en baten opgenomen van het onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Het gaat om de volgende budgetten: • Groen- en speelvoorzieningen, beheer en onderhoud van groen en speelvoorzieningen in de openbare ruimte (28,6 miljoen euro); • Onderhoud van wegen in de openbare ruimte (17,1 miljoen euro); • Schoonhouden van de openbare ruimte, onder meer gladheidsbestrijding, de aanpak van mens-dierconflicten en fietsenbeheer (9,8 miljoen euro); • Verkeersvoorzieningen, onderhoud van verlichting en verkeersvoorzieningen zoals bebording en markeringen (5,4 miljoen euro); • Kunstwerken en water, onderhoud en beheer van civiele kunstwerken in de openbare ruimte, het betreft onder meer bruggen, kademuren en torens (4,8 miljoen euro). • Beheren en participatie, onder meer programmering van onderhoudsprogramma's, beheerbeleid, beheer van data en stadsdeelbeheer (4,7 miljoen euro); • Onderhoud van begraafplaatsen, zoals parkonderhoud Selwerderhof en het onderhoud en beheer van inactieve begraafplaatsen (1,9 miljoen euro). *Verschillen t.o.v. 2026:* • *Groen- en speelvoorzieningen: hogere lasten van 2,3 miljoen euro, deze lastentoename bestaat onder meer uit reguliere loon- en prijsstijgingen (1,1 miljoen euro). Ook hebben we voor areaaluitbreiding en ontwikkelingen in het groenbeheer is 0,5 miljoen meer budget opgenomen. Daarnaast stijgen de kosten door uitstroom van medewerkers sociale werkvoorziening ingezet voor het onderhoud en beheer. Invulling van deze plekken door andere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt leidt tot hogere salaris- en begeleidingskosten (0,4 miljoen euro).* • *Wegen, hogere lasten van 1,1 miljoen euro, door extra begrote middelen voor het meerjareninvesteringsplan vervangingen en groot onderhoud en extra middelen voor het emissieloos wagenpark. Deze middelen zijn aanvullend beschikbaar gesteld bij voorgaande begrotingen.* • *Verkeersvoorzieningen, hogere lasten van 0,5 miljoen euro, deze lastentoename bestaat vooral uit een stijging van de onderhoudslasten. De belangrijkste oorzaken zijn een toename van het aantal schademeldingen bij verkeersvoorzieningen en hogere tarieven van onderaannemers.* • *Beheren en participatie, hogere lasten van 0,7 miljoen euro; vanaf 2026 zijn de taken voor het Meerschap Paterswolde binnen de gemeentelijke organisatie verplaatst van de Directie Maatschappelijke Ontwikkeling naar Stadsbeheer. Binnen de begroting leidt dit tot een verschuiving van lasten van deelprogramma 3.4 Sport en bewegen naar 2.1 Kwaliteit leefomgeving (0,8 miljoen euro).*		
Rioolheffing	24.400	25.800
Voor het beheer en in stand houden van het rioolstelsel bedragen de begrote lasten binnen dit deelprogramma in totaal ca. 24,4 miljoen euro. Tegenover deze lasten staan ca. 25,8 miljoen euro opbrengsten uit opgelegde aanslagen rioolheffing. *De lasten van de rioolheffing nemen toe met 1,9 miljoen euro. De belangrijkste oorzaken zijn:* • *de extra toerekening van veegkosten leidt tot een stijging van 1,2 miljoen euro;*		

- *reguliere prijsstijgingen bij diverse uitvoeringsbudgetten leiden per saldo tot hogere lasten van 0,5 miljoen euro.*

De baten van de rioolheffing nemen toe met 2,1 miljoen euro. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door de toegepaste tariefstijging in 2027. Deze tariefstijging is nodig voor een kostendekkende rioolheffing.

Afvalstoffenheffing	39.700	45.000

Als gemeente hebben we een wettelijke taak om zorg te dragen voor een adequate inzameling en verwerking van het afval dat vrijkomt bij huishoudens. Binnen dit deelprogramma bedragen de hiervoor begrote lasten in totaal ca. 39,7 miljoen euro. Tegenover deze lasten staan ca. 45,0 miljoen euro opbrengsten met name uit opgelegde aanslagen afvalstoffenheffing.

De lasten van de afvalstoffenheffing nemen toe met 3,9 miljoen euro. De belangrijkste oorzaken zijn:

- *reguliere loon- en prijsstijgingen (1,7 miljoen euro);*
- *de stijging van de kosten voor CO2-heffing voor afvalverbranding en het vervallen van de korting bij afvalverwerker Omrin (1,1 miljoen euro);*
- *het toerekenen van veegkosten aan de afvalstoffenheffing (0,9 miljoen euro);*
- *De onttrekking aan de voorziening Afvalstoffenheffing die per saldo 0,1 miljoen euro lager is dan in 2026. In 2027 zijn de volgende onttrekkingen begroot:*
  - *Burgerberaad Groningen Afvalvrij (0,5 miljoen euro);*
  - *Uitvoering van het initiatiefvoorstel Afvalpreventie en circulaire initiatieven (0,4 miljoen euro);*
  - *Demping van het tarief (0,5 miljoen euro).*

De baten van de afvalstoffenheffing nemen toe met 4,1 miljoen euro. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door de toegepaste tariefstijging in 2027. Deze tariefstijging is nodig voor een kostendekkende afvalstoffenheffing.

Zakelijke dienstverlening Stadsbeheer	9.900	11.100

De zakelijke dienstverlening door Stadsbeheer bestaat met name uit de inzameling van bedrijfsafval. We leveren onder andere aan bedrijven en instellingen, diensten op het gebied van inzameling en verwerking van bedrijfsmatig vrijkomende afvalstromen. Ook faciliteren we omliggende gemeenten bij de inzameling van huishoudelijk afval.
Daarnaast betreft dit onder meer de volgende activiteiten: de inzameling van afval waarin chemische stoffen zitten, dierplaagbeheersing, hogedrukreiniging en het onderhoud van voertuigen in bezit van derden.
Op deze dienstverlening is de Wet markt en overheid van toepassing. Volgens deze wet mogen overheden een product of dienst niet onder de kostprijs aanbieden. Daarom dienen deze zakelijke producten minimaal 100% kostendekkend te zijn.

Bij de inzameling van bedrijfsafval is gebleken dat door diverse ontwikkelingen de inkomsten onder druk staan en het in de begroting 2026 opgenomen structurele voordeel niet meer wordt gerealiseerd. Vanaf 2027 stellen we hiervoor structureel 0,6 miljoen euro beschikbaar. Daarnaast is de verkoop van brandstoffen aan bedrijven en particulieren stopgezet. Dit leidt tot lagere lasten en baten van 0,5 miljoen euro.

Meerjarenprogramma Leefkwaliteit	3.200	

Het betreft hier onder meer middelen voor de tijdelijke maatregelen om de overlast van het fietsparkeren terug te dringen, het groenplan Vitamine G en het herwinnen van groen in de openbare ruimte.

In de vorige begroting hadden we incidenteel intensiveringsmiddelen opgenomen voor de voedsel- en landbouwtransitie, groenparticipatie en Stadspark. In deze begroting leidt dit tot lagere lasten van ca. 1 miljoen euro.

Personele inzet Leefkwaliteit	1.400	

Onder meer begrote personeelslasten voor het beschermen, het in stand houden en het zorgvuldig beheren van het cultuurhistorisch erfgoed.

Bodembeheer	800
GEO & Data	1.800
Dit betreft met name personele inzet en lasten van ICT-applicaties.	

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

2.1	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
25.	Toegankelijkheid en openbare toiletten	75	I	
28.	Groenplan (groenplan, vergroening bedrijventerreinen en groenparticipatie)	300	I	
29.	Bosfonds (koppelen aan ecotaxateur)	200	I	
32.	Uitvoering gemeentelijke ecologische structureel (GES)	300	I	
33.	Opstellen en beheren soortenmanagementplan	90	S	
34.	Landelijk gebied en voedseltransitie	500	I	
35.	Verbinding Zuiderplantsoen/Liniepark	100	I	
30.	Voldoende en schoon water	200	I	
31.	Gezondheid en milieu: omgevingsveiligheid	125	I	
36.	Waardegestuurd maaibeheer (scenario groei)	300	S	
37.	Waardegestuurd beheer: Groen bij voorzieningen	80	S	
37.	Waardegestuurd beheer: Verhogen onderhoudsniveau verhardingen	350	S	
37.	Waardegestuurd beheer: Verhogen onderhoudsniveau verhardingen	115	I	
38.	Meerjaren vervangingsplan openbare ruimte	57	S	
39.	Dierenwelzijn	70	I	
42.	Kostendekkendheid bedrijfsafval	558	S	
43.	Beheer- en onderhoudskosten Dudok	151	S	
D1.	Veegkosten en toerekening aan riool- en afvalstoffenheffing		S	2.080
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	253	S	

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 2.2: Veiligheid

We streven naar een veilig en leefbaar Groningen waar inwoners en bezoekers zich thuis voelen. Je thuis voelen is ook je veilig voelen. Veiligheid gaat verder dan de afwezigheid van geweld en een veilige leefomgeving. Veiligheid is een dynamisch en veelzijdig begrip en tegelijkertijd een absolute voorwaarde voor samenleven.

Onze missie is een aantrekkelijk Groningen waar inwoners en bezoekers zich welkom, thuis en veilig voelen. Een gemeente met minder overlast en criminaliteit en weerbare inwoners. Een aanpak met verbinding en balans tussen preventie, zorg en repressie, maar ook tussen het belang van het individu en het collectief. Dat doen we samen met onze inwoners en in nauwe samenwerking met onze partners. Preventie is het fundament van veiligheid. We proberen veiligheidsproblemen te voorkomen voordat ze ontstaan. Tegelijkertijd zijn we bereid om, wanneer nodig, repressieve maatregelen te nemen om de veiligheid te waarborgen en onze rechtsstaat te handhaven.

We willen een tolerante gemeente zijn. Een gemeente waar mensen omzien naar elkaar, solidair zijn en elkaar verdragen. Ook als standpunten en levenswijzen botsen. Veiligheid en leefbaarheid begint daarbij in de dorpen, wijken en buurten waar sociale cohesie vorm krijgt.

Doelen Deelprogramma 2.2: Veiligheid

Het deelprogramma Veiligheid heeft de volgende doelen:

1. Ondermijning pakken we aan en voorkomen we waar mogelijk, zowel lokaal als regionaal.
2. We bieden onze jeugd perspectief en stellen grenzen waar dat nodig is.
3. We streven ernaar een sluitend vangnet te realiseren voor mensen met onbegrepen en risicovol gedrag.
4. We zetten een gerichte aanpak op om proactief te kunnen handelen bij signalen van polarisatie en radicalisering.
5. We creëren veilige en leefbare wijken door overlast en criminaliteit te verminderen.
6. We maken Groningen digitaal veiliger.
7. We hebben extra aandacht voor kwetsbare doelgroepen.
8. We werken informatiegestuurd.
9. We verhogen de effectiviteit en veiligheid bij optreden van politie en boa's.
10. De brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige zorg zijn goed op orde.
11. We vergroten de weerbaarheid van inwoners, organisaties en de gemeentelijke organisatie tegen langdurige verstoringen.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. Veiligheid

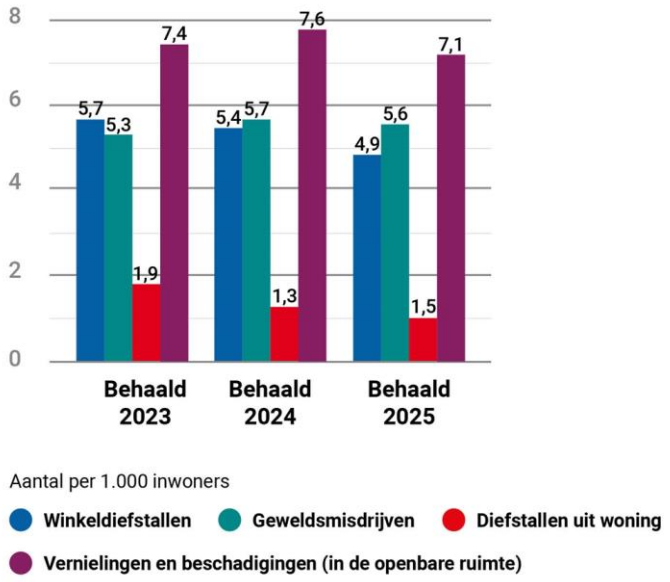

Beoogd 2026 en Beoogd 2027
BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag. Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag.

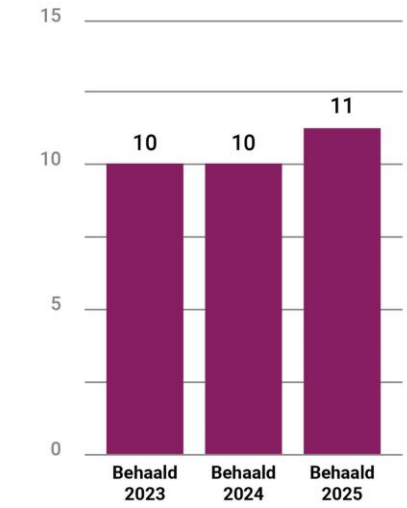

Aantal per 1.000 jongeren

Verwijzingen Halt

Beoogd 2026 en Beoogd 2027
BBV-verplicht: geen streefwaarde, alleen realisatie in jaarverslag. Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag.

Kengetallen

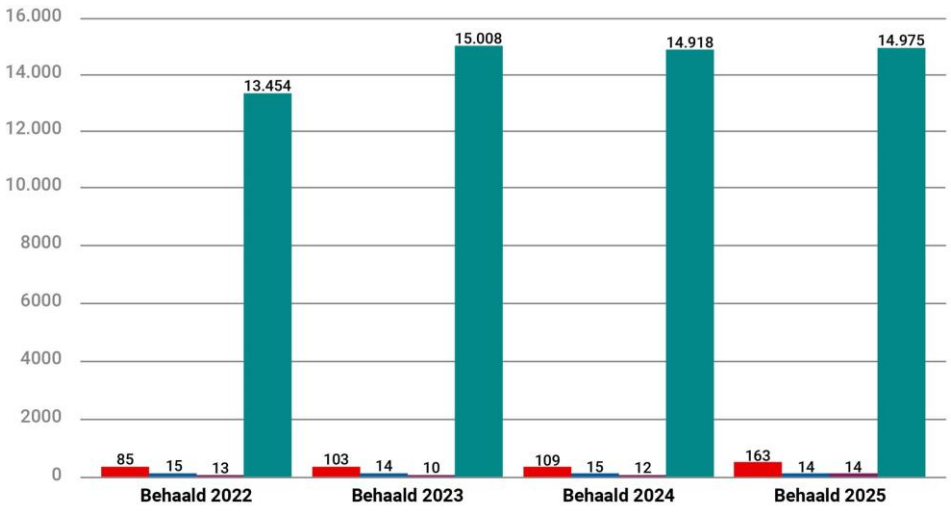

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Beleidskader Veiligheid
Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid en Veiligheid
Preventie met gezag
Nota prostitutie en overige seksbedrijven 2016
Prostitutiebeleid
Nota integraal drugsbeleid Gemeente Groningen 2024 | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl)

Actieprogramma Mensenhandel
Regionaal Beleidsplan politie Noord-Nederland

Ondermijning steviger aanpakken
Uitvoeringsprogramma Ondermijning
Beleidsregels Bibob-beleid
Groningse norm - Regionale aanpak Ondermijning

Maatschappelijke onrust en polarisatie
Convenant Persoonsgerichte Aanpak voorkomen Radicalisering en Extremisme

Effectieve verbinding tussen veiligheid en zorg
Actieprogramma Mensenhandel
Convenant Zorg- en Veiligheidshuis

Veilige en leefbare omgeving
Convenant Veilig uitgaan
Verordening cameratoezicht gemeente Groningen | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl)
Handhavingsprotocol horeca gemeente Groningen 2025
Nota vergunningen evenementen 2025
Toekomstvisie Evenementen

Crisisbeheersing en brandveiligheid
Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Groningen

Relevante ontwikkelingen

Veiligheid is onmisbaar voor een gemeente waarin inwoners en bezoekers zich welkom, thuis en veilig voelen. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners werken we aan een veilige, leefbare en weerbare gemeente. Veiligheid blijft een gedeelde verantwoordelijkheid en vraagt om een integrale aanpak. De ontwikkelingen binnen het veiligheidsdomein volgen elkaar in hoog tempo op. Dat vraagt om een wendbare organisatie die kan inspelen op nieuwe opgaven, veranderende verantwoordelijkheden en actuele veiligheidsvraagstukken. Daarbij staat een zorgvuldige balans tussen individuele behoeften en het belang van de omgeving centraal. We zetten daarbij zoveel mogelijk in op preventie en, waar nodig, op repressie.

De afgelopen jaren hebben we met het Programma Grip op Onbegrip belangrijke stappen gezet. Deze inzet zetten we voort, mede omdat de druk op de openbare ruimte door onbegrepen gedrag, dakloosheid en andere complexe maatschappelijke vraagstukken zichtbaar toeneemt. De aanhoudende krapte op de woningmarkt en landelijke tekorten aan gespecialiseerde zorg vergroten deze uitdaging. Wij blijven op landelijk niveau prominent aandacht vragen voor de lokale gevolgen van deze maatschappelijke knelpunten, zodat de noodzakelijke oplossingen in wonen en zorg worden gerealiseerd. Tegelijkertijd investeren we in een grotere aanwezigheid van professionals in de openbare ruimte en blijven we inzetten op het terugdringen van dakloosheid.

Daarbij leggen we actief verbinding tussen bestaande programma's en interventies, denk aan het Actieplan Gele Loper, de Stratenaanpak en de aanpak van problematische jeugdgroepen. Zo kunnen we opgaven rond onbegrepen gedrag, dakloosheid, leefbaarheid en veiligheid in de openbare ruimte, in samenhang aanpakken en tegelijkertijd maatwerk bieden waar dat nodig is. Daarnaast blijven we onverminderd inzetten op actuele veiligheidsvraagstukken die doorlopend onze aandacht vragen, zoals demonstraties, evenementen, incidenten met een impact op de openbare orde en ondermijnende criminaliteit.

We onderzoeken hoe *Veilig Ontwerp en Beheer* structureel onderdeel kan worden van onze werkwijze en het gemeentelijke opleidingsaanbod. Door veiligheid vanaf het ontwerp en beheer van de publieke ruimte mee te nemen, versterken we de veiligheidsbeleving en voorkomen we criminaliteit waar mogelijk. Deze aanpak stimuleert gewenst gedrag en ontmoeting en helpt ongewenst gedrag terug te dringen. Daarbij hebben we speciale aandacht voor de veiligheidsbeleving van vrouwen en andere inwoners die zich in de openbare ruimte kwetsbaar voelen.

Ook geven wij uitvoering aan de landelijke wijzigingen in het boa-bestel en sluiten wij aan bij de verdere professionalisering en versterking van de positie van de boa binnen het veiligheidsdomein. Dit kan leiden tot aanvullende investeringen in de opleiding, organisatie en ondersteuning van boa-werkzaamheden.

De kans op maatschappelijke ontwrichting door langdurige stroomuitval, digitale verstoringen, extreme weersomstandigheden en uitval van vitale voorzieningen neemt toe. Daarom investeren we in het borgen van de bedrijfscontinuïteit van de gemeente en het versterken van onze crisisorganisatie. Zo vergroten we onze weerbaarheid en blijven we ook tijdens crises in staat onze dienstverlening en verantwoordelijkheden te waarborgen.

Op 1 augustus 2026 is de Wet Veilige Jaarwisseling in werking getreden. Deze wet voorziet in een algeheel vuurwerkverbod met de mogelijkheid tot het verlenen van ontheffingen door de Burgemeester. De jaarwisseling 2026/2027 staat daarmee in het teken van een nieuwe werkelijkheid. In 2027 benutten we de eerste ervaringen om de aanpak verder te verfijnen en waar nodig bij te sturen.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Ondermijning steviger aanpakken, Digitaal veilig(er) Groningen, Maatschappelijke onrust en polarisatie, Effectieve verbinding tussen veiligheid en zorg, Veilige en leefbare omgeving en Crisisbeheersing en brandveiligheid.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Ondermijning: aanpakken en voorkomen	
We bestrijden de invloed van georganiseerde criminaliteit op onze lokale samenleving	• We organiseren bestuurlijke controles met onze handhavingspartners en het Regionale Interventieteam; • We zetten bestuurlijke trajecten (het opleggen van een last onder dwangsom) in om straathandel in drugs te verminderen; • We controleren met de Pandenbrigade op de naleving van regels over bouwen en het gebruik van vastgoed; • We starten een bestuurlijk traject na het aantreffen van drugs in panden; • We brengen het wietexperiment volledig tot uitvoering. In coffeeshops zien we alleen aanbod van gereguleerde telers; • Het vastgestelde coffeeshopbeleid wordt verder geïmplementeerd en uitgevoerd.
We verstevigen onze informatiepositie	• Samen met handhavingspartners pakken we ondermijningscasuïstiek aan en participeren we in fenomeenonderzoeken.
We bouwen aan een weerbare interne organisatie en samenleving	• We intensiveren de integriteitstoetsen (Wet Bibob) richting partijen die met de gemeente een relatie willen aangaan. We gaan de wet toepassen op de inkoop van zorg in het sociaal domei;

	• We maken inwoners bewust van signalen van ondermijning en moedigen hen aan om verdachte activiteiten te melden; • We bouwen door aan een netwerk met relevante partijen om vermenging van onder- en bovenwereld tegen te gaan; • We verstevigen onze inzet op de thema's vastgoed, drugshandel en -productie, mensenhandel en zorg. We zetten specifiek in op de buitengebieden, de noordelijke wijken en de zorgsector; • We onderzoeken samen met ketenpartners, de situatie van arbeidsmigranten zodat we passende interventies in kunnen zetten; • We starten met een bewustwordingsprogramma voor alle professionals die werken in kwetsbare functies binnen de gemeente. Nadrukkelijk onderdeel van dit programma wordt het ervaringsgericht leren.
We pakken ondermijning regionaal aan, omdat criminaliteit zich niet aan gemeentegrenzen houdt	• We werken in regionaal verband samen aan bewustwording en weerbaarheid in de regio. Dit is vastgelegd in de 'Groningse norm'.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. controles

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• We bestrijden de invloed van georganiseerde criminaliteit op onze lokale samenleving	• Aantal integrale controles i.s.m. onze veiligheidspartners

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Integrale controles ondermijning					
Aantal integrale controles i.s.m. onze veiligheidspartners	8	8	8	10	10

Jeugd en Veiligheid: perspectief bieden en grenzen stellen	
We versterken (vroeg)signalering in de wijken, op scholen en in de online wereld waardoor we eerder en beter zicht krijgen op risicojongeren	• We zetten via Preventie met Gezag middelen in op extra jongerenwerk, leerplicht, jeugdboa's, gebiedsgericht werken binnen veiligheid en Halt op scholen; • We werken samen met RIEC, OM, politie en onderzoekers (Haagse hogeschool en Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving) aan de gezamenlijke aanpak van online jeugdcriminaliteit. Professionals leren beter signaleren en gerichte interventies in te zetten op online jeugdcriminaliteit; • De (online)leefwereld van jongeren brengen we met alle ketenpartners in kaart. Door beter te weten wat er speelt, kan de gemeente en haar samenwerkingspartners overlastgevend en crimineel gedrag op tijd signaleren en in de kiem smoren; • We continueren vroegsignalering rondom risicojongeren via Breed JeugdOverleggen vanuit Preventie met Gezag; • De gemeente investeert in de samenwerking met het jongerenwerk, politie, leerplicht en Halt om onveilige situaties in- en rond scholen te verbeteren. Vanuit het project schoolveiligheid 'Veilig In en Om School' (VIOS) ontwikkelen we handelingskaders op veiligheidsuitdagingen, we starten kernteams schoolveiligheid op VIOS-scholen en organiseren kennissessies; • We trainen professionals in vroegsignalering van online grensoverschrijdend of crimineel gedrag;

	• We versterken de verbinding vanuit jeugd en veiligheid met de wijk-coördinatoren.
We verstevigen de weerbaarheid van jongeren en jongvolwassenen en voorkomen dat zij in aanraking komen met of verleid worden door het criminele circuit	• In diverse preventieve programma's en projecten werken we aan het vergroten van de weerbaarheid van jongeren tegen criminaliteit en de verleidingen van de straat en online; • We ondersteunen ouders om grenzen te leren stellen bij online risicovol gedrag van jongeren; • We continueren specialistisch jongerenwerk om jongeren die dreigen af te glijden intensief te begeleiden naar werk, diploma en prosociale relaties en afstand te nemen van het criminele netwerk.
We pakken onze zwaardere doelgroep aan en voorkomen dat deze risicojongeren doorgroeien in de criminaliteit en opnieuw misdaden plegen	• We verrijken onze aanpak Problematische Jeugdgroepen door de samenwerking met onderzoekers van de Hanzehogeschool; • Het programma Preventie met Gezag is actief, waarmee de aanpak van jeugdcriminaliteit en overlast in de noordelijke wijken is geïntensiveerd. We werken met netwerkpartners verder aan de doorontwikkeling van de specifieke aanpakken voor jonge aanwas en doorgroeiers (IPGA) in de criminaliteit verder uit.

Zorg en Veiligheid: maatwerk en verbinding	
We zorgen voor een sluitend vangnet voor mensen met onbegrepen en risicovol gedrag. Bij (complexe) casuïstiek is het duidelijk wie op welk moment regie voert	• Wij bouwen verder aan een sluitend vangnet voor mensen met onbegrepen en risicovol gedrag, door de Aanpak Voorkoming Escalatie (AVE) duurzaam te verankeren en de ketensamenwerking te versterken, zodat in complexe situaties sprake is van heldere regie, verantwoordelijkheidsverdeling en tijdige opvolging.
We zetten een gerichte aanpak op voor personen met onbegrepen gedrag met een veiligheidsrisico waarin preventie en vroegsignalering centraal staan	• Wij bouwen voort op de gerichte aanpak voor personen met onbegrepen gedrag met een veiligheidsrisico en versterken deze verder, met preventie en vroegsignalering als centrale pijlers. Daarbij verkennen wij komend jaar hoe de tijdelijke projecten die effectief lijken te zijn duurzaam kunnen worden bestendigd; • Wij versterken de integrale aanpak van situaties en locaties waar veiligheids- en maatschappelijke vraagstukken zich concentreren, zodat knelpunten sneller worden gesignaleerd en effectief kunnen worden aangepakt.
We bestrijden en voorkomen woonoverlast	• Door inbedding van het meldpunt overlast binnen OOV versterken we de integrale aanpak van woonoverlast verder, met een sluitende werkwijze van melding tot en met inzet van effectieve bestuurlijke maatregelen.
We zetten een gerichte aanpak op om proactief te kunnen handelen bij signalen van polarisatie en radicalisering	• Als onderdeel van de gerichte aanpak gaan we ons het komende jaar focussen op het opbouwen van in- en externe signaleringsnetwerken zodat signalen van radicalisering vroegtijdig kunnen worden opgepakt.

Veilige en leefbare wijken: gebiedsgerichte aanpak	
We verminderen overlast en criminaliteit en verbeteren de veiligheidsbeleving in wijken door veiligheid en leefbaarheid te verbinden aan fysieke en sociale ontwikkelingen	• Veilig Ontwerp en Beheer wordt ingezet in bij de herinrichting van de publieke ruimte in de verschillende wijken of gebieden o.a. Beijum, de Zernike campus, en bij de alternatieve fietsroutes omleiding Gerrit Krolbrug; • Wij onderzoeken de mogelijkheden om Veilig Ontwerp en Beheer op te nemen in het opleidingsaanbod, zodat medewerkers en ketenpartners domeinoverstijgend kunnen samenwerken aan het versterken van de veiligheidsbeleving en het terugdringen van criminaliteit.

We zetten inwoners en hun omgeving centraal door zichtbaar en aanspreekbaar te zijn in de wijk en actief aan de slag te gaan met signalen	• Wij zetten de stratenaanpak in, in straten en buurten waar veiligheid en leefbaarheid langdurig onder druk staan, met als doel overlast en criminaliteit terug te dringen, de leefomgeving te verbeteren en de buurt weer aan haar inwoners terug te geven; • We zetten specialistische boa's in bij complexer wordende overlastproblematiek; • Onze handhavers zetten in op het verstevigen van contacten met inwoners in de wijken, bijvoorbeeld door de inzet van de spreekuurcontainer waar zij met elkaar in gesprek gaan; • We onderzoeken hoe boa's ingezet kunnen worden voor het thema digitale veiligheid. Het onderzoek is afgerond in 2026. Op basis van de uitkomsten wordt onderzocht in hoeverre een pilot kan worden ontwikkeld gericht op toezicht in cyberspace.
We voorkomen veiligheids- en leefbaarheidsproblematiek door er vroeg bij te zijn en intensief samen te werken met onze netwerkpartners	• We pakken casuïstiek met een risico voor de openbare orde in een zo vroeg mogelijk stadium op, in samenwerking met hulp- en zorgverlenende partijen.
We werken aan de weerbaarheid van onze inwoners	• We ontwikkelen een preventieve interventie die zich richt op het voorkomen van slachtofferschap bij senioren. Vervolgens ontwikkelen wij op basis van de resultaten een preventieve interventie; • We onderzoeken mogelijkheden rondom professionalisering van de functie wijkboa.
We zorgen ervoor dat evenementen en demonstraties veilig verlopen	• We bereiden in samenwerking met ketenpartners grote demonstraties en grote of risicovolle evenementen zorgvuldig voor en dragen bij aan een veilig verloop van betaalde voetbalwedstrijden. Deze verantwoordelijkheid ligt niet alleen bij gemeenten maar ook bij organisatoren en bezoekers.

Crisisbeheersing en brandweerzorg	
De brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige zorg zijn op orde	• We dragen bij aan de gemeenschappelijke regeling (Veiligheidsregio Groningen) voor de brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing; • We faciliteren de Veiligheidsregio Groningen bij de stedelijke herhuisvesting; • De Veiligheidsregio bereidt zich naast klassieke flitsrampen ook voor op langdurige verstoringen en crises, als gevolg van toenemende geopolitieke spanningen. Dit vraagt om een wendbare crisis- en brandweerorganisatie.

Weerbare samenleving
• We verkleinen gevolgen van (langdurige) verstoringen van onze gemeentelijke bedrijfscontinuïteit en streven naar een aanpak waarbij onze gemeente blijft functioneren; • We versterken onze interne crisisorganisatie voor, tijdens en na crisis, in samenwerking met partners; • We werken gebiedsgericht aan een weerbare samenleving. We streven naar bewustwording van inwoners, organisaties en bedrijven van de risico's van een crises of langdurige verstoring en de eigen voorbereiding daarop. Zelf- en samenredzaamheid worden gestimuleerd.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

02.2 Veiligheid

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	48.663	51.974	52.196	53.470	55.841	56.574
Baten	8.604	7.531	7.042	5.458	5.458	5.458
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-40.058	-44.443	-45.154	-48.011	-50.382	-51.115
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	1.286	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-41.344	-44.443	-45.154	-48.011	-50.382	-51.115

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	02.2	Veiligheid	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	52.196	7.042	-45.154
Intensiveringen	1.132	0	1.132
Bestaand beleid	51.064	7.042	-44.022
Verschil vorig jaar	-910	-489	421

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

2.2: Veiligheid	Lasten	Baten
Ondermijning	1.400	
Voor de aanpak en het voorkomen van ondermijning hebben we middelen begroot.		
Jeugd en Veiligheid	4.300	1.500
Voor Jeugd en Veiligheid zetten we middelen onder meer in voor: • Preventie met Gezag; Via de landelijke aanpak Preventie met Gezag zetten we in op het versterken van de keten jeugd en veiligheid. Dit gaat onder meer om het voorkomen van georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit (1,5 miljoen euro). Ook is hier de dekking vanuit de rijksmiddelen voor Preventie met Gezag begroot (1,5 miljoen euro); • Jeugdboa's (1 miljoen euro); • Problematische jeugdgroepen (0,8 miljoen euro).		
Procesregie onbegrepen gedrag	600	
We zetten middelen in voor een gerichte aanpak voor personen met onbegrepen gedrag met een veiligheidsrisico waarin preventie en vroegsignalering centraal staan .		
Zorg- en Veiligheidshuis Groningen	2.300	1.300

Het Zorg- en Veiligheidshuis is een regionaal samenwerkingsverband waar medewerkers van gemeenten, justitie en zorg samenwerken aan de volgende thema's: faciliteren van een integrale aanpak voor mensen met complexe problemen, zoals crimineel gedrag, psychische stoornissen, verslaving of huiselijk geweld (maatwerk); aanpak jeugdgroepen; re-integratie van ex-gedetineerden (nazorg); en aanpak mensenhandel. Ook zijn hier de bijdragen van gemeenten voor het Zorg- en Veiligheidshuis begroot		
Radicalisering	350	350
Voor de aanpak van radicalisering, polarisatie en maatschappelijke onrust hebben we hier middelen begroot. Ook is hier de dekking vanuit de specifieke uitkering radicalisering begroot.		
Toezicht en handhaving in de openbare ruimte	3.700	
Begrote middelen voor toezicht en handhaving in de openbare ruimte, waaronder middelen voor cameratoezicht (400 duizend euro). Dit betreft met name personele inzet.		
Openbare orde en veiligheid (OOV)	5.700	
Dit betreft met name personele inzet voor OOV, o.m. gericht op de aanpak van het Gele Loper-gebied, het actieplan Veilig Uitgaan en het integraal veiligheidsbeleid.		
Veiligheidsregio Groningen	26.900	
Dit betreft de begrote bijdrage aan de VRG. Van deze bijdrage is het grootste deel bestemd voor de brandweerzorg en risicobeheersing (25,7 miljoen euro). Daarnaast zijn bedragen begroot voor de regionale ondersteuning van de gemeentelijke kolom (0,6 miljoen euro), de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (0,2 miljoen euro) en rampenbestrijding en crisisbeheersing (0,3 miljoen euro). *De gemeentelijke bijdrage stijgt met ca. 1,1 miljoen euro ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2026. Dit wordt voor ca. 0,9 miljoen euro veroorzaakt door loon- en prijsindexatie en voor ca. 0,1 miljoen euro door de herhuisvesting aan de Sontweg.*		
Precariobelasting	1.100	1.800
Voor het heffen van precariobelasting hebben we hier middelen begroot. Ook zijn hier de begrote opbrengsten uit precariobelasting opgenomen.		
Handhaving van milieu- en veiligheidsvoorschriften	1.100	
Dit betreft met name personele inzet voor de handhaving van de milieu- en veiligheidsvoorschriften.		
Deelnemersbijdrage Omgevingsdienst	1.800	
Begrote deelnemersbijdrage aan Omgevingsdienst voor 2027.		
Reclamedragend straatmeubilair	500	1.500
Als beheerder van de openbare ruimte exploiteert de gemeente de openbare ruimte voor reclamedoeleinden en het treffen van voorzieningen. Hiervoor sluit de gemeente contracten af met bedrijven die deze reclame voor de adverteerders verzorgen (exploitanten). Het gaat alleen om gecontracteerde reclame die bevestigd is aan gemeentelijk eigendommen in de openbare ruimte		
Aanpak misstanden vastgoedsector	700	
Inzet van de pandenbrigade voor de aanpak van misstanden in de vastgoedsector. *Lagere lasten van 0,6 miljoen euro, in 2026 zijn incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld voor grootschalige inzet; inspectie van panden en optreden tegen misstanden.*		
Overige verschillen t.o.v. 2026: ***Nij Begun*** *Voor 2026 is van het Rijk 2 miljoen euro ontvangen voor het programmabureau Sociale Agenda. Vanaf 2027 gaan deze middelen over in de nieuwe gemeenschappelijke regeling Nij Begun.* ***Gemeentelijke weerbaarheid*** *In 2026 is voor de opgave Weerbaar Groningen, voor de opbouw van een weerbare interne organisatie, incidenteel in totaal 900 duizend euro beschikbaar. Dekking hiervan komt uit de algemene reserve (500 duizend euro) en uit middelen van het DOIB*)-budget (400 duizend euro). In de begroting 2027 stellen we incidenteel 500 duizend euro beschikbaar voor gemeentelijke weerbaarheid (bedrijfscontinuïteit en robuuste crisisorganisatie).*		

*) DOIB-budget staat voor het budget voor Dienstverlening, Organisatieontwikkeling en Innovatie Bedrijfsvoering

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

2.2	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
26.	Gemeentelijke weerbaarheid: Bedrijfscontinuiteit	300	I	
26.	Gemeentelijke weerbaarheid: Robuuste crisis organisatie	200	I	
27.	Uitbreiding capaciteit toezicht en handhaving OR*	550	I	
40.	Fonds terugdringen reclame openbare ruimte	100	S	
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	153	S	
	*Effect kostenverdeling**	*-171*		

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Ad.*: Bij deze post is een kostenverdeling van toepassing, waardoor een deel van het bedrag door de kostenverdeling naar een ander deelprogramma wordt overgeheveld. Daarnaast kan er door kostenverdelingen vanuit andere deelprogramma's bedragen naar dit deelprogramma worden overgeheveld. Per saldo ontstaat hierdoor een 'Effect kostenverdeling'.

Programma 3: Vitaal en Sociaal

Met het programma Vitaal en Sociaal dragen we bij aan onze ambitie voor een gemeente waarin mensen prettig, gezond en veilig kunnen leven, nu en in de toekomst. De kwaliteit van leven van onze inwoners staat daarbij centraal. We willen dat iedereen volwaardig kan meedoen aan de samenleving en het leven zoveel mogelijk naar eigen inzicht en behoeften kan vormgeven.

De mogelijkheden die mensen daarvoor hebben, worden mede bepaald door de omstandigheden waarin zij leven. De omgeving waarin mensen wonen en opgroeien beïnvloedt hun mogelijkheden zich te ontwikkelen en gezond te leven. Maatschappelijke opgaven staan daarom niet op zichzelf, maar zijn nauw met elkaar verweven. Tegelijkertijd veranderen omstandigheden en behoeften voortdurend. Dat vraagt om een manier van werken die recht doet aan deze samenhang, kan inspelen op veranderingen en opgaven en kansen met elkaar weet te verbinden. Daarbij zijn een duidelijke richting en samenwerking tussen inwoners, gemeente en maatschappelijke partners van belang.

Het coalitieakkoord ‘Eigenzinnig en Verbonden: Samen voor Groningen’ geeft richting aan de manier waarop we hier de komende jaren aan werken. We kiezen voor de menselijke maat, de kracht van gemeenschappen en een overheid die dichtbij inwoners staat. We geven ruimte aan initiatief en aan wat inwoners en gemeenschappen zelf kunnen en willen doen. Tegelijkertijd nemen we onze verantwoordelijkheid voor een toegankelijk, betrouwbaar en duurzaam publiek stelsel.

Een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen en je te kunnen ontwikkelen, is dat de basis op orde is. Daarom werken we aan bestaanszekerheid en kansengelijkheid en verbinden we bijvoorbeeld de aanpak van armoede en schulden met werk, participatie, onderwijs en talentontwikkeling. Ook gezondheid bekijken we met een brede blik, vanuit het dagelijks leven van inwoners. Gezondheid wordt immers niet alleen bepaald door ondersteuning en zorg, maar ook door inkomen, opleiding, werk, wonen, sociale contacten en de leefomgeving. Daarom zetten we in op preventie en vroegsignalering en op omstandigheden die gezond leven en meedoen ondersteunen. Voor inwoners die zorg of ondersteuning nodig hebben, zorgen we voor passende en toegankelijke hulp, zo dichtbij als mogelijk en wenselijk.

Een vitaal en sociaal Groningen vraagt ook om een sterke sociale basis: een omgeving waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten, zich kunnen ontwikkelen en naar elkaar omzien. In buurten, wijken en dorpen dragen inwoners, vrijwilligers, verenigingen en maatschappelijke organisaties daar iedere dag aan bij. We willen deze kracht ondersteunen en ruimte geven aan initiatief en eigenaarschap.

Deze manier van werken vraagt om een samenhangende en gebiedsgerichte blik. Wat nodig is en op welk schaalniveau we handelen, volgt uit de aard en samenhang van de opgave. Soms ligt de passende schaal dichtbij, soms vraagt een opgave juist om een aanpak op een groter schaalniveau. Door kennis, initiatieven en voorzieningen over verschillende schaalniveaus heen met elkaar te verbinden, kunnen we beter aansluiten bij wat nodig is en bij de leefwereld van inwoners. Dichtbij werken betekent daarbij dat we weten wat er speelt, zichtbaar en benaderbaar zijn en inwoners en partners betrekken bij wat we doen.

Onze gemeente groeit en de samenstelling van de bevolking verandert. Tegelijkertijd verandert de aard van ondersteuningsvragen en neemt de vraag op onderdelen toe, terwijl financiële middelen en beschikbare professionals niet onbeperkt zijn. Dat maakt de opgave de komende jaren complexer en vraagt om keuzes in de manier waarop we ondersteuning en voorzieningen organiseren. We investeren in preventie en een sterke sociale basis, zodat problemen waar mogelijk worden voorkomen of eerder worden aangepakt. Tegelijkertijd blijven passende ondersteuning, zorg en bescherming beschikbaar voor inwoners die daarop zijn aangewezen.

Daarbij bouwen we voort op de koers die de afgelopen jaren is ingezet en op wat samen met inwoners en partners is opgebouwd. We versterken wat werkt, ontwikkelen verder waar dat nodig is en zoeken naar andere manieren van werken wanneer ontwikkelingen daar aanleiding toe geven. We houden daarmee vast aan wat waardevol is en blijven tegelijk in staat om in te spelen op veranderende omstandigheden.

Zo werken we aan een gemeente waarin inwoners ruimte hebben om mee te doen, zich te ontwikkelen en initiatief te nemen, en erop kunnen vertrouwen dat ondersteuning en bescherming beschikbaar zijn wanneer dat nodig is. Bestaanszekerheid en kansengelijkheid, gezondheid en welzijn en een sociale leefomgeving met sterke gemeenschappen vormen daarmee de basis voor een vitaal en sociaal Groningen.

Deelprogramma's

Het programma Vitaal en Sociaal bestaat uit de volgende deelprogramma's:

- **Werk en inkomen**
- **Onderwijs**
- **Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit**
- **Sport en bewegen**
- **Cultuur en evenementen**

Financieel overzicht lasten en baten

03 Vitaal en Sociaal

	Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
	Lasten						
03.1	Werk en inkomen	342.461	342.042	355.432	346.793	345.247	349.708
03.2	Onderwijs	47.115	47.552	51.811	48.523	49.204	48.654
03.3	Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	405.144	414.128	456.414	453.814	447.393	459.622
03.4	Sport en bewegen	40.479	43.909	44.070	42.337	43.266	44.304
03.5	Cultuur en evenementen	74.723	79.082	87.607	89.003	91.925	96.906
	Totaal	**909.921**	**926.712**	**995.334**	**980.470**	**977.035**	**999.194**
	Baten						
03.1	Werk en inkomen	228.885	222.502	231.973	229.015	227.322	231.252
03.2	Onderwijs	19.514	18.006	19.564	15.504	15.590	15.678
03.3	Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	45.675	24.544	46.800	54.294	54.350	54.212
03.4	Sport en bewegen	12.929	12.858	12.071	12.089	12.101	12.116
03.5	Cultuur en evenementen	22.619	22.800	26.762	24.978	25.554	25.683
	Totaal	**329.621**	**300.710**	**337.170**	**335.880**	**334.918**	**338.941**
	Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-580.300	-626.002	-658.165	-644.590	-642.117	-660.253
	Reserve mutaties						
	Totaal toevoegingen	26.659	11.038	9.997	11.838	12.908	14.202
	Totaal onttrekkingen	24.392	11.711	8.393	7.442	938	1.002
	Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-582.567	-625.329	-659.768	-648.986	-654.087	-673.453

Een toelichting op deze cijfers kunt u vinden in het onderdeel ‘Financiële toelichtingen begroting 2027’ opgenomen onder elk deelprogramma.

In het hoofdstuk financiële positie zijn aanvullend nog de volgende overzichten en toelichtingen opgenomen:

- In het Financieel meerjarenbeeld staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven;
- In de Intensiveringen 2027-2030 staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle intensiveringen 2027;
- In de Dekkingsbronnen 2027-2030 staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle dekkingsbronnen.

Paragraaf 3: Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een totaaloverzicht van en een toelichting op de (financiële) risico’s.

Paragraaf 6: Verbonden partijen geeft de inhoudelijke en financiële toelichting op de verbonden partijen.

Deelprogramma 3.1: Werk en inkomen

Werk is meer dan een manier om geld te verdienen. Het is een manier om mee te doen in de samenleving, jezelf te ontwikkelen en bij te dragen aan de maatschappij. In Groningen kan iedereen meedoen. Het doel is om zoveel mogelijk mensen aan de slag te krijgen, armoede te bestrijden en bestaanszekerheid vergroten. Deelname aan de maatschappij via betaald werk heeft de voorkeur en is een belangrijke aanpak tegen armoede. Daarnaast ondersteunen we deelname aan de samenleving voor mensen die niet of (nog)niet kunnen werken, met opties zoals de basisbaan, participatiebaan of een vorm van maatschappelijke participatie zoals vrijwilligerswerk of mantelzorg. We bieden bestaanszekerheid door inkomensondersteuning en hebben regelingen om armoede te bestrijden. Ons doel is om gelijke en eerlijke kansen te creëren, zodat iedereen op zijn eigen niveau kan bijdragen aan de maatschappij en de leefbaarheid van Groningen. Daarmee dragen we bij aan een brede welvaart.

Doelen Deelprogramma 3.1: Werk en inkomen

Met het programma ‘vitaal & sociaal’ dragen we bij aan de gezamenlijke ambitie om een gemeente te zijn waar het prettig, gezond en veilig wonen, verblijven en (samen) leven is - nu en in de toekomst. In dat licht richt het programma zich in het bijzonder op de kwaliteit van leven van onze inwoners zelf, waarbij we het belangrijk vinden dat iedereen op een volwaardige manier kan meedoen aan de samenleving en het eigen leven zo veel mogelijk naar eigen behoeften en mogelijkheden kan inrichten.

In dit deelprogramma ‘werk en inkomen’ zetten we via drie beleidsvelden in op het waarborgen van voldoende bestaanszekerheid voor onze inwoners door middel van: Werk en activering, Inkomensondersteuning en schuldhulpverlening en Migratie.

Het gaat daarbij over brede welvaart voor alle inwoners, waarbij we voldoende bestaanszekerheid bieden en iedereen gelijke kansen krijgt om mee te doen. Wanneer werk (nog) niet mogelijk is, zetten wij in op maatschappelijk participatie en/of sociale activering. We vinden het van groot belang dat eenieder zich ontwikkelt naar vermogen en een goede kwaliteit van leven heeft.

Daarnaast vinden we het van belang dat de achtergrond van iemand - zoals diens herkomst, inkomenssituatie, gezondheid of woonomgeving - niet leidend mag zijn voor de kansen die iemand heeft om een volwaardig bestaan op te bouwen, zodat meegedaan kan worden aan het economisch en/of maatschappelijk verkeer. Het gaat daarbij niet alleen over gelijke kansen voor kinderen op het gebied van opgroeien en onderwijs, maar ook over het hebben van eerlijke toegang tot voorzieningen en ondersteuning of mogelijkheden op de

arbeidsmarkt. Wij bieden inkomensondersteuning en schuldhulp en zetten in op het (structureel) doorbreken van (intergenerationele) armoede - dat wil zeggen het voorkomen van de overdracht van armoede van ouder op kind.

Met dit deelprogramma dragen we bij aan deze ambities door onze inzet te richten op de volgende maatschappelijke hoofddoelen:

- Inwoners doen op een volwaardige wijze mee aan de samenleving, via het hebben van betaald werk of - als dit (nog) niet mogelijk is - via maatschappelijke participatie (I);
- Inwoners beschikken over voldoende (financiële) middelen om in het dagelijkse levensonderhoud te kunnen voorzien (II).

We hebben hierbij in het bijzonder aandacht voor de toegankelijkheid en laagdrempeligheid van onze dienstverlening, als ook nabijheid en preventie ter voorkoming van eventuele (verdere) escalatie en het doorbreken van structurele (intergenerationele) complexe problematiek. Deze uitgangspunten zijn leidend voor de drie beleidsvelden en de verschillende activiteiten daarbinnen.
In de onderstaande tabellen hebben we de centrale ambities en maatschappelijke doelen vertaald naar '-er doelen' (de gewenste veranderingen). Hierbij is telkens de relatie gelegd tussen enerzijds het ('-er') doel dat we nastreven en anderzijds de effectindicatoren die ermee samenhangen. Hiermee volgen we de voortgang op hoofdlijnen en bieden we aangrijpingspunten voor evaluatie en sturing. Aan elke effectindicator is een beoogde streefwaarde gekoppeld, waarmee de na te streven doelen zijn geconcretiseerd.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Werk en maatschappelijke participatie'

Doelen	Effectindicator(en)
• Meer inwoners zijn economisch actief, door middel van het hebben van een (stabiele) betaalde baan.	• % Niet-werkende werkzoekenden dat staat ingeschreven bij het UWV (GWU'ers) binnen de potentiële beroepsbevolking: - waarvan de totale groep (15 t/m 64 jarigen); - waarvan jongeren (15 t/m 26 jarigen); • % Werkloze beroepsbevolking (15 t/m 74 jarigen): - waarvan de totale groep (15 t/m 74 jarigen); - waarvan jongeren (15 t/m 24 jarigen); • % Werkzame personen met een deeltijdfactor > = 3 dagen binnen de werkzame beroepsbevolking.
• Meer inwoners hebben een passende (start)kwalificatie, waarmee het perspectief op de arbeidsmarkt wordt vergroot.	• % Personen zonder startkwalificatie (= laag opleidingsniveau) binnen de potentiële beroepsbevolking (15 t/m 74 jarigen).

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Niet-werkende werkzoekenden (UWV):						
Niet-werkende werkzoekenden (15 t/m 64 jarigen)	8,0%	8,0%	8,2%	-	< 10%	< 10%
> w.v. jongeren (15 t/m 26 jarigen)	2,3%	2,6%	2,9%	-	< 5%	< 5%
Werkloze beroepsbevolking (CBS):						
Werkloze personen (15 t/m 74 jarigen)	4,8%	5,2%	5,3%	-	< 5%	< 5%
> w.v. werkloze jongeren (15 t/m 24 jarigen)	9,7%	11,1%	10,0%	-	< 10%	< 10%
Werkzame personen met deeltijdfactor >= 3 dagen	-	73%	-	-	> 75%	> 75%
Personen zonder startkwalificatie	16%	16%	16%	-	< 15%	< 15%

Toelichting

Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten en wordt er voor de ontbrekende jaren ook geen beoogde streefwaarde gegeven.

De bovenstaande effectindicatoren komen uit verschillende registratiebronnen. Bij de indicatoren over (geregistreerde) niet-werkende werkzoekenden (GWU'ers) wordt gebruik gemaakt van registratiedata (Ultimo) afkomstig van het UWV.

De indicatoren over werkloze personen binnen de beroepsbevolking zijn gebaseerd op data van het CBS. Deze zijn op een andere wijze gedefinieerd en uitgewerkt dan de indicatoren over (geregistreerde) niet-werkende werkzoekenden bij het UWV. De indicator werkzame personen naar deeltijdfactor is eveneens gebaseerd op data van het CBS.

De indicator personen zonder startkwalificatie is gebaseerd op het Onderwijsbestand van het CBS (Statline). De cijfers komen met enige vertraging beschikbaar, waardoor het betreffende jaar hier betrekking heeft op de waarde van voorgaand jaar (oftewel 2025 geeft het cijfer over 2024 weer).

Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

II: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Armoede en schulden'

Doelen	Effectindicator(en)
• Meer inwoners hebben een zelfstandig inkomen, wat voldoende toereikend en voldoende stabiel is om goed van rond te kunnen komen.	• Laag inkomen (minima) (naar duur - 1 jaar of langer en 4 jaar of langer): - % huishoudens met een jaarinkomen op of onder 110% van het sociaal minimum; - % minderjarige kinderen opgroeiend in een huishouden met een jaarinkomen op of onder 110% van het sociaal minimum; • Armoedesituatie (naar duur - 1 jaar of langer en 3 jaar of langer): - % huishoudens in een armoedesituatie (o.b.v. nieuwe definitie); - % minderjarige kinderen opgroeiend in een armoedesituatie (o.b.v. nieuwe definitie); • % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft moeite te hebben met rondkomen van het eigen huishoudinkomen.
• Minder inwoners hebben (een verhoogd risico op) problematische schulden en/of lasten die de eigen financiële redzaamheid in de weg staan.	• % Huishoudens met geregistreerde problematische schulden.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Oude armoededefinitie CBS: *						
Huishoudens met laag inkomen (110% grens)	15%	15%	15%	< 15%	-	-
> w.v. 4 jaar of langer	10%	10%	10%	< 10%	-	-
Kinderen in huishoudens met laag inkomen	10%	10%	11%	< 10%	-	-
> w.v. 4 jaar of langer	7%	6%	6%	< 5%	-	-
Nieuwe armoededefinitie CBS:						
Personen in armoedesituatie (100% grens)	6%	5%	6%	-	< 5%	< 5%
> w.v. 3 jaar of langer	2%	1%	1%	-	< 2%	< 2%
Kinderen in armoedesituatie	5%	3%	3%	-	< 5%	< 5%
> w.v. 3 jaar of langer	2%	1%	1%	-	< 2%	< 2%
Perceptie moeite met rondkomen (% ja)	-	10%	-	< 10%	-	< 10%
Huishoudens met problematische schulden	7,1%	7,1%	6,8%	-	< 7%	< 7%

* Het CBS is overgegaan op een nieuwe armoededefinitie. De indicator 'laag inkomen' wordt daarbij in de huidige vorm niet voortgezet, deze krijgt een wat andere uitwerking, waardoor er ook kleine verschillen kunnen optreden. Vanwege deze overgangen wordt voor de navolgende jaren geen ambitie meer gegeven bij de huidige uitwerking van de oude definitie. Deze is hier nog wel opgenomen vanwege de overgangsperiode naar de nieuwe definitie en de wens beide definities naast elkaar in beeld te kunnen brengen. Het is hierbij goed om te beseffen dat de definities dusdanig anders zijn, dat zij ten dele een andere populatie in beeld brengen - de indicatoren zijn daarmee (ook bij eenzelfde grensbepalingen) niet 1:1 met elkaar te vergelijken!

Toelichting

Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten en wordt er voor de ontbrekende jaren ook geen beoogde streefwaarde gegeven.

De bovenstaande effectindicatoren komen uit verschillende bronnen. De beide indicatoren over armoede, volgens zowel de nieuwe als de oude definitie, zijn afkomstig uit Inkomens- en Vermogensstatistieken van het CBS. De cijfers komen met enige vertraging beschikbaar, waardoor het betreffende jaar hier betrekking heeft op de waarde van voorgaand jaar (oftewel 2025 geeft het cijfer over 2024 weer).

Ook de indicator problematische schulden is afkomstig van het CBS, deze maakt daarbij gebruik van verschillende onderliggende registraties.

De indicator 'moeite met rondkomen' is afkomstig uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Dit onderzoek wordt 1x per 2 jaar uitgevoerd.

Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Werk en activering

Eindrapportage Werk en Ontwikkelprogramma 2022-2025 (2026)
Uitvoering sociaal ontwikkelbedrijf (2026)
Voortgang plan van aanpak jongeren in de bijstand (2026)
Visie sociaal ontwikkelbedrijf Groningen (2025)
Jongeren in de bijstand (2025)
Toelichting Participatiewet in balans (2025)
Update arbeidsmarktregio en vorming Werkcentrum (2025)
Voortgang Werk en Ontwikkelprogramma 2022-2025 (2025f)
Werk- en ontwikkelprogramma 2022-2025 (2022)
Gebiedsgerichte aanpak voor werk en participatie (2022)
Visie en rol iederz (2020)

Inkomensondersteuning en schuldhulpverlening

Voortgangsrapportage 2025 Programma aanpak armoede en schulden (2026)
Armoedemonitor OIS (2026)
Plan Schuldhulpverlening 2024-2028 (2026)
Uitvoeringsplan Schuldhulpverlening 2026-2027
Afgeronde-actieplannen Plan Schuldhulpverlening (2026)
Beleidsregels terug en invordering Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (2026)
Actualiseren beleidsregels algemene en bijzondere bijstand Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (2026)
Verdieping armoedemonitor 2024 (OIS 2025)
Nalevings-en handhavingsbeleidsplan Participatiewet 2024-2028

Schuldhulpverlening 2024-2025
Tussenevaluatie-uitvoering-Plan-Schuldhulpverlening-2024-2028 (2025)
Uitvoeringsprogramma brede aanpak armoede en schulden (2024)
Voortgang project regelingenwoud (2024)
Plan schuldhulpverlening gemeente Groningen 2024-2028 (2023)

Migratie
Meedoen vanaf dag één (2025)
Nieuw in 050 - beleidskader uitvoering Wet inburgering 2021 gemeente Groningen (2022-2026)
Voortgangsbrief uitvoering Wet inburgering 2021 (2025)

Relevante ontwikkelingen

Arbeidsmarkt en werkinzicht
De komende periode zal de groei van het aantal banen naar verwachting afnemen op de korte termijn. Dit hangt samen met economische onzekerheden en gevolgen van geopolitieke ontwikkelingen. In sectoren als industrie, groothandel, detailhandel en financiële dienstverlening is sprake van een lichte afname van het aantal banen, terwijl de sectoren zorg en welzijn blijven groeien. Ondanks deze ontwikkeling blijft de arbeidsmarkt krap en houden werkgevers behoefte aan personeel.

De aanhoudende krapte vergroot kansen voor inwoners op de arbeidsmarkt. Dat vraagt om een intensieve samenwerking met werkgevers en een verdere ontwikkeling van inclusief werkgeverschap zodat we beter gebruik kunnen maken van ons ongekende talent. Werkinzicht is het samenwerkingsverband van gemeenten, Uwv, sociaal ontwikkelbedrijven en partners in de arbeidsmarktregio Groningen en Noord-Drenthe. Samen werken ze aan een arbeidsmarkt waar iedereen welkom is, zich kan ontwikkelen en duurzaam inzetbaar blijft waardoor we bijdragen aan het bij elkaar brengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Het Werkcentrum Groningen Noord-Drenthe is een samenwerkingsverband van o.a. Werkinzicht, het onderwijs, werkgeversorganisaties, provincies en werkgevers. Het is gericht op het helpen en adviseren van werkenden, werkzoekenden, scholieren en werkgevers met vragen over (ander) werk of scholing dan wel vragen over de arbeidsmarkt. Ook bij het Talentperron kunnen mensen terecht met vragen over werk of opleiding.

Participatiewet in Balans
In Groningen vinden we het belangrijk dat iedereen mee kan doen en zich kan ontwikkelen. De Participatiewet in balans zorgt voor een beter evenwicht tussen inwoners die kunnen uitstromen naar werk en de groep in de bijstand die meer ondersteuning nodig heeft. Inwoners die (nog) niet kunnen werken doen mee aan de samenleving via Maatschappelijke Participatie door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk of mantelzorg. Dit doen we vanuit de visie van de Groningse aanpak. Gebiedsgericht en daardoor dichtbij en toegankelijk voor inwoners, maar ook met de menselijke maat door uit te gaan van vertrouwen. Ook inwoners die niet op de reguliere arbeidsmarkt terecht kunnen bieden we perspectief via de Basisbaan. We streven op termijn naar 250 basisbanen. Daarnaast komen er ook overbrugbanen via Nij Begun. We merken dat de ondersteuningsvraag van de inwoner steeds complexer wordt. Dit vraagt om een integrale aanpak tussen werk, inkomen, welzijn en participatie.

Jongeren blijven onze aandacht houden via onze Plan van Aanpak Jongeren waarmee we de instroom van jongeren in de bijstand verder voorkomen en uitstroom bevorderen. Maar ook nieuwkomers willen we eerder en intensiever begeleiden richting werk zodat ze deel uit kunnen maken van onze samenleving.

Iederz
We gaan verder met de uitvoering van de doorontwikkeling van het Sociaal Ontwikkelbedrijf. We werken aan een samenhangende, gebiedsgerichte aanpak waarin Werk & Participatie, iederz en Inkomensdienst-verlening als één ontwikkelketen samenwerken. Belangrijke onderdelen hiervan zijn de ontwikkeling van leerlijnen, werkleertrajecten bij iederz voor een brede groep en de inzet van overbrugbanen. Daarnaast werken we aan een uniform intakeprogramma en ontwikkelgerichte ondersteuning, zodat inwoners sneller passende begeleiding krijgen richting participatie, ontwikkeling en waar mogelijk duurzaam werk.

Schuldhulpverlening
Het versterken van bestaanszekerheid blijft een belangrijke opgave. Daarom blijven we inzetten op het voorkomen van schulden, vroegsignalering en ondersteunen van huishoudens in een kwetsbare positie. We gaan verder met het uitvoeren van het Plan Schuldhulpverlening 2024-2028. Via preventie en financiële educatie proberen we te voorkomen dat inwoners in financiële problemen komen. We intensiveren (de wettelijke taak) vroegsignalering van betalingsachterstanden en gaan verder met de implementatie en uitwerking van de (landelijke) basisdienstverlening schuldhulpverlening, met daarbij de nadruk op financiële begeleiding van inwoners om hun financiële vaardigheden en weerbaarheid te vergroten.

Inkomen
De Wet proactieve dienstverlening maakt het mogelijk inwoners actiever te wijzen op regelingen en ondersteuning waarvoor zij in aanmerking kunnen komen. Deze wet draagt bij aan het terugdringen van niet-gebruik van voorzieningen en het versterken van de bestaanszekerheid. In de Hoogte wordt samen met de SVB, het UWV en het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid een pilot uitgevoerd om hieraan invulling te geven.

Handhaving
De Wet handhaving sociale zekerheid geeft vanaf 2027 meer ruimte voor maatwerk. Hierdoor kunnen wij beter rekening houden met de persoonlijke situatie van inwoners en passende keuzes maken bij fouten, vergissingen of overtredingen. Hierbij staan vertrouwen, rechtmatigheid en de menselijke maat centraal.

Armoede
We weten mensen steeds beter te bereiken met onze ondersteuning door regelingen te vereenvoudigen en zo ‘schaamtevrij’ mogelijk in te richten. Dit doen we door gerichter te communiceren en door naar mensen toe te komen. Hier gaan we mee door, evenals met de aanpak gericht op het doorbreken van langdurige (generatie)armoede zoals Kansrijk Groningen. De succesvolle vergoeding van mondzorgkosten, die steeds als een incidentele ‘pilot’ werd uitgevoerd, krijgt vanaf 2027 een structurele plek gekregen in het aanbod.

Migratie
De Wet inburgering 2021 is inmiddels een aantal jaren in werking. De wet wordt omschreven als een lerend stelsel. Dat biedt ruimte tot verbetering en doorontwikkeling op zowel landelijk als lokaal niveau. In Groningen hebben we de lokale uitvoering van de Wet inburgering vastgelegd in het beleidskader Nieuw in 050. Naar verwachting volgt begin 2027 een nieuw beleidskader inburgering. Hierin zullen nieuwe ambities worden opgenomen.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Werk en activering en Inkomensondersteuning en schuldhulpverlening.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

Werk en activering	
Werk in Zicht (Regionaal arbeidsmarktbeleid)	
• Er is een betere aansluiting tussen vraag en aanbod van onbenut talent op de arbeidsmarkt. Inzet is gericht op het ontwikkelen van competenties van inwoners waardoor er voor (potentieel) kwetsbare doelgroepen en andere personen met een zekere afstand tot de arbeidsmarkt een beter perspectief naar een goede (betaalde) baan ontstaat. • Hierbij is ook een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt van belang, waardoor de mismatch tussen kwalificaties van mensen enerzijds en gevraagde competenties anderzijds wordt verkleind, en (jong) volwassenen hierdoor makkelijker vanuit de opleiding kunnen doorstromen richting een betaalde baan of reeds werkenden meer wendbaar kunnen zijn in hun (verdere) werkzame leven.	• We begeleiden werkzoekenden en werkenden naar passend werk of scholing, met hun ontwikkelbehoefte als uitgangspunt; • We versterken de match tussen vraag en aanbod door te investeren in de vaardigheden en talenten van kwetsbare groepen; • We benutten meer ongekend talent via initiatieven zoals Startfest, het Talentperron en Kansrijk Ontwikkelen; • We bouwen de gezamenlijke dienstverlening met publieke en private partners verder uit via het Werkcentrum; • Met trajecten zoals Kansrijk Opleiden en Kansrijk Talent helpen we inwoners hun (basis)vaardigheden te ontwikkelen en hun arbeidskansen te vergroten; • We verbeteren de overgang van onderwijs naar werk en zetten in op preventie en een sluitende aanpak voor jongeren, in nauwe samenwerking met onderwijs en sociaal ontwikkelbedrijven; • We blijven ons inzetten voor meer banen voor mensen met een arbeidsbeperking (afspraakbanen); • We bieden inwoners, via Nij Begun overbrug- en basisbanen, de mogelijkheid zich te ontwikkelen, gericht op werk en welzijn;. • We werken strategisch samen met werkgevers om inwoners duurzaam aan het werk te krijgen en te houden.
Werk	
• Meer inwoners in een uitkeringssituatie weten met behulp van passende ondersteuning hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten en succesvol uit te stromen naar een (reguliere) betaalde baan of als ondernemer, al dan niet via een scholingstraject. Hierin gaan we kennis en vakmanschap stimuleren.	• We willen meer inwoners (ook zonder uitkering) bereiken en op maat ondersteunen. Dit doen we door inwoners laagdrempelig dienstverlening aan te bieden vanuit de gebieden. De Groningse Aanpak stellen we centraal. Zo leren we inwoners vanuit het gebied beter kennen; • We bieden inwoners met een uitkering gerichte ondersteuning via onder andere activering, kortdurende scholing, jobcoaching en het Talentperron; • We gaan door met effectieve instrumenten uit het Werk- en Ontwikkelprogramma, zoals Op Koers, financiële coaching (samen met directie Inkomensdienstverlening) en Praktijkleren; • We zetten in op groei, borging en behoud van afspraakbanen (LKS) door kandidaten goed voor te bereiden op hun werk, via coaching en door werkgevers en de werkomgeving actief te betrekken. Daarnaast richten we ons op inwoners die al bij een werkgever werken. Samen met hen en de werkgever kijken we welke ondersteuning nodig is om duurzaam aan het werk te blijven en zich verder te ontwikkelen. Zo

	vergroten we de kans op een goede match, betere prestaties op de werkvloer en uiteindelijk een toekomstbestendig, vast dienstverband; • We hebben extra aandacht voor jongeren. Overeenkomstig de Wet van school naar duurzaam werk en het plan van aanpak Jongeren in de bijstand nemen we passende maatregelen om instroom van jongeren in de bijstand te voorkomen en uitstroom te versnellen. Zo hebben we een nieuw trainingsprogramma voor jongeren ontwikkeld en hebben we verschillende pilots lopen in de gebiedsteams; • We helpen meer nieuwkomers aan het werk. Door nieuwkomers eerder en intensiever te begeleiden richting werk, worden zij sneller onderdeel van de samenleving. Denk daarbij aan het traject door het UMCG Nieuwkomers in hun kracht, waar nieuwkomers voor functies in de zorg worden opgeleid. Ook zijn we gestart met initiatieven gericht op de ontwikkeling van taal en vakvaardigheden van nieuwkomers; • We sluiten vraag en aanbod van werk en onderwijs beter op elkaar aan door de brug tussen werkgever en inwoner te versterken. Daarvoor organiseren we wijkgerichte en gemeente brede bijeenkomsten, banenmarkten en bieden maatwerk via o.a. jobhunting; • Niet alle inwoners kunnen terecht op de reguliere arbeidsmarkt. Met basisbanen creëren we extra werk voor deze groep en versterken we de leefbaarheid en sociale samenhang. We streven naar 250 basisbanen op termijn en 222 actieve basisbanen eind 2027. Eind mei 2026 waren 191 inwoners actief.
Maatschappelijke participatie	
• Meer inwoners in een uitkeringssituatie met daarbij een grote afstand tot de reguliere arbeidsmarkt worden geactiveerd en doen mee via verschillende vormen van maatschappelijke participatie. • Inwoners met een SW-indicatie of een NB-indicatie zijn actief binnen een Nieuw Beschut omgeving of met een LKS subsidie bij een werkgever.	• We bevorderen maatschappelijk participatie van inwoners. Met de implementatie van de Participatiewet in Balans ondersteunen we inwoners, naar vermogen, bij deelname aan de samenleving via vrijwilligerswerk, dagbesteding en andere betrokkenheid bij lokale initiatieven. • Wij ondersteunen inwoners met een indicatie Nieuw Beschut bij het aan de slag gaan bij een reguliere werkgever, via ‘detachering Nieuw Beschut’ of door indiensttreding bij de werkgever binnen ‘nieuw beschut in de markt’. • We geven inwoners meer mogelijkheden om zich te ontwikkelen, zoals via het Instroomportaal, het Trainingscentrum, Kansrijk Talent en Praktijkleren. • We bieden gerichte ontwikkeltrajecten aan binnen iederz, waaronder de Z-route, Kansrijk Talent en Praktijkleren, ter voorbereiding op participatie in arbeid en/of doorstroom naar onderwijs. • We faciliteren ontwikkeltrajecten voor inwoners die ondersteuning nodig hebben bij de stap naar werk of onderwijs. Dit betreft een diverse doelgroep, waaronder inwoners die toegeleid worden vanuit dagbesteding, Wajong, statushouders, GGZ, beschermd wonen en verslavingszorg. • We versterken de doorontwikkeling van het Sociaal Ontwikkelbedrijf, met als doel om meer inwoners die ondersteuning nodig hebben duurzaam op de arbeidsmarkt te laten participeren. We verbeteren de dienstverlening door verschillende vormen van gesubsidieerd werk in te zetten, passend bij de talenten, vaardigheden en ondersteuningsbehoefte van inwoners. Denk aan o.a. Nieuw Beschut, inzet van loonkostensubsidie (LKS), de basisbaan of overbrugbaan.

I Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. werk en activering

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Werk in Zicht (Regionaal arbeidsmarktbeleid)	• Totaal aantal uitkeringen levensonderhoud Aantal plaatsingen m.b.t.: • een werk-/ stageplek gerealiseerd door SROI in de arbeidsmarktregio Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar: • een regulier betaalde baan; • een opleiding.
• Werk	Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar: • een regulier betaalde baan; • een opleiding Aantal plaatsingen m.b.t.: • aantal mensen met LKS op een afspraakbaan met begeleiding vanuit de Participatiewet in Groningen; • % Inwoners (met uitkering) dat persoonlijk contact had met hun coach; • Waarvan aantal (of %) personen met bijstand dat parttime inkomsten heeft uit arbeid.
• Maatschappelijke participatie	Aantal plaatsingen m.b.t.: • % Inwoners (met uitkering) dat persoonlijk contact had met hun coach; • Een beschutte werkplek 'Nieuw' (in het kader van de P-wet).

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
1. Werk en activering					
Aantal plaatsing met betrekking tot.:					
• Een werk-/ stageplek gerealiseerd door SROI in de arbeidsmarktregio	1.055	1.319	1.497	1.025	1.250
• Een beschutte werkplek 'Nieuw' (in het kader van de P-wet)	169	177	183	204	217
• % Inwoners (met uitkering) dat persoonlijk contact had met hun coach	-	95%	94,8%	93%	93%
• Aantal mensen met LKS op een afspraakbaan met begeleiding vanuit de Participatiewet in Groningen	420	612	730	760	770

Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar:

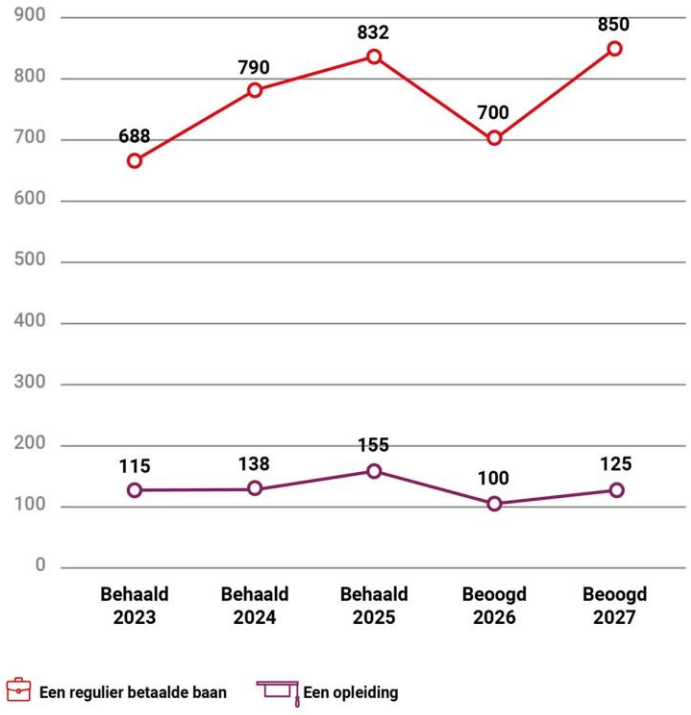

Inkomensondersteuning en schuldhulpverlening	
Uitkeringen en minimaregelingen	
• Meer huishoudens die onder of rond het sociaaleconomisch minimum (dreigen te) geraken hebben financiële rust en stabiliteit en zijn daardoor beter in staat grip op het eigen leven te houden en aan verschillende facetten van het leven actief te (blijven) participeren.	• Voortzetting verstrekken uitkeringen voor bijstand, IOAW en IOAZ, waarbij we steeds meer werken vanuit stress-sensitieve dienstverlening; • Voortzetting verstrekken minima- en armoederegeling met speciale aandacht voor de laagdrempeligheid (vereenvoudiging, minder bewijslast, vanuit vertrouwen) en het bieden van bestaanszekerheid; • Verbetering van onze (digitale) communicatie in afstemming met ervaringsdeskundigen zodat regelingen en voorzieningen beter in beeld zijn bij inwoners die we (nog) minder goed weten te bereiken (zoals werkenden, ouderen, anderstaligen en ouders van kinderen die 18 worden).
Integraal armoedebeleid	
• Meer huishoudens die onder of rond het sociaaleconomisch leven kunnen actief (blijven) participeren aan verschillende facetten van het leven, waardoor sociale uitsluiting, gezondheidsverschillen en/of ongelijke ontwikkelingskansen voor kinderen kunnen worden beperkt; • Meer huishoudens zien kans - met aanvullende ondersteuning zo lang als nodig - de regie over het eigen leven te herwinnen en de	• Voortzetten breed palet aan armoedevoorzieningen gericht op bestaanszekerheid, ondersteuning en talentontwikkeling, zowel gemeentebreed als op gebiedsniveau; • Borging Doorbraakmethode en Kansrijk Groningen; • Evaluatie van het Perspectiefbudget om via maatwerk doorbraken te kunnen realiseren; • Voortzetting financiële spreekuren in de wijken.

eigen financiële redzaamheid te versterken.	
Schuldhulpverlening	
• Minder huishoudens raken in een financieel kwetsbare - of zelfs (problematische) schuldensituatie; • Daar waar dit wel gebeurt willen we de financiële situatie door tijdige en gerichte ondersteuning eerder stabiliseren en - daar waar mogelijk -laten leiden tot (financieel) herstel en een hogere uitstroom naar een financieel gezonde, zelfstandige, situatie.	• Voorlichting, financiële educatie (budget-coaching) en andere preventieactiviteiten die gericht zijn op het voorkomen of beperken van financieel kwetsbare situaties; • Uitvoeren van de wettelijke taak 'vroegsignalering', waarbij inwoners bij signalen van betalingsachterstanden van vaste lasten (huur, energie, water en zorgpremie) proactief een hulpaanbod krijgen; • (integrale) Schuldhulpverlening aanbieden aan huishoudens met (problematische) schulden door aanwezig te zijn in de wijken en door middel van onder meer budgetbeheer, euro-coaching (jongeren), schuldregeling, sociale kredietverlening en (indien noodzakelijk) beschermingsbewind; • Leveren van financiële begeleiding om financiële weerbaarheid van inwoners te vergroten en bieden van nazorg zo lang als nodig.

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. inkomensondersteuning en schuldhulpverlening

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Uitkeringen en minimaregelingen	• Totaal aantal uitkeringen levensonderhoud; • Waarvan aantal (of %) uitkeringen levensonderhoud dat behoort tot de groep verkerend in een langdurig financieel afhankelijke situatie (>=3 jaar); • Aantal personen dat gebruik maakt van één of meerdere (aanvullende) inkomensondersteunende minimaregelingen.
• Integraal armoedebeleid	• Totaal aantal uitkeringen levensonderhoud; • Waarvan aantal (of %) uitkeringen levensonderhoud dat behoort tot de groep verkerend in een langdurig financieel afhankelijke situatie (>=3 jaar); • Aantal personen dat gebruik maakt van één of meerdere (aanvullende) inkomensondersteunende minimaregelingen.
• Schuldhulpverlening	• Aantal huishoudens dat gebruik maakt van een of meerdere (langdurige) trajecten van schuldhulpverlening; • Percentage geslaagde 'minnelijke' schuldregelingen.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
2. Inkomensondersteuning en schuldhulpverlening					
Aantal personen met een uitkering levensonderhoud in het kader van de Participatiewet (bijstand):					
• Totaal aantal uitkeringen levensonderhoud	9.016	9.018	9.010	Afname	Afname
• Waarvan aantal (of %) personen met bijstand dat parttime inkomsten heeft uit arbeid	1.834	1.882	1.863	Toename	Toename
• Waarvan aantal (of %) uitkeringen levensonderhoud dat behoort tot de groep	5.498	6.129	6.619	Afname	Afname

verkerend in een langdurig financieel afhankelijke situatie (>=3 jaar)					
Aantal personen dat gebruik maakt van één of meerdere (aanvullende) inkomensondersteunende minimaregelingen	10.602	10.753	11.031	Toename	Toename
Aantal huishoudens dat gebruik maakt van een of meerdere (langdurige) trajecten van schuldhulpverlening	3.510	3.335	3.143	Toename	Toename
Percentage geslaagde 'minnelijke' schuldregelingen	83%	90%	83%	80%	80%

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar: Een regulier betaalde baan **Toelichting:** Het aantal dat uitstroomt naar een regulier betaalde baan wordt o.a. bepaald door een aantal factoren: 1) de mate van instroom; 2) bijstandsvolume; 3)kansen op de arbeidsmarkt voor deze groep. Steeds meer mensen hebben ondersteuning nodig om uit te kunnen stromen naar regulier werk of maatschappelijke participatie.
Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar: Een opleiding **Toelichting:** Dit gaat om personen die uitstromen naar een opleiding met studiefinanciering.
Aantal plaatsing met betrekking tot.: Een werk-/ stageplek gerealiseerd door SROI in de arbeidsmarktregio **Toelichting:** Social Return (SROI) is onderdeel van het inkoopbeleid. We werken hierbij samen met andere gemeenten, provincie en publieke instellingen. Zo stimuleren we opdrachtnemers om werk- en stageplekken voor inwoners te creëren.
Aantal plaatsing met betrekking tot.: Een beschutte werkplek 'Nieuw' (in het kader van de P-wet) **Toelichting:** Er is een landelijk quotum voor het aantal plekken dat gerealiseerd moet worden per gemeente. Het aantal voor 2027 is gelijk aan het quotum voor onze gemeente.
% Inwoners (met uitkering) dat persoonlijk contact had met hun coach **Toelichting:** De werkwijze van Kansen in Kaart is opgegaan in de gebiedsgerichte aanpak van Werk en (maatschappelijke) Participatie. De nieuwe indicator gaat over het contact met alle inwoners die een bijstandsuitkering hebben in de gebieden. In 2023 werd dit nog niet gemeten.
Aantal mensen met LKS op een afspraakbaan met begeleiding vanuit de Participatiewet in Groningen **Toelichting:** Aantal mensen met een afspraakbaan die in het Landelijk Doelgroepregister (LDR) staan met loonkostensubsidie (LKS) en /of jobcoaching.LKS is opgebouwd uit LKS regulier, brede inzet LKS en aantal basisbanen.
Aantal personen met een uitkering levensonderhoud in het kader van de Participatiewet(bijstand): Totaal aantal uitkeringen levensonderhoud **Toelichting:** Het aantal uitkeringen levensonderhoud heeft betrekking op het aantal huishoudens met een uitkering.
Aantal personen met een uitkering levensonderhoud in het kader van de Participatiewet (bijstand): Waarvan aantal (of %) personen met bijstand dat parttime inkomsten heeft uit arbeid. **Toelichting:** We streven naar dat inwoners optimaal mee doen naar vermogen. Dat betekent dat we streven dat mensen met een bijstandsuitkering parttime gaan werken. Parttime werk kan voor inwoners een opstap zijn naar volledige uitstroom naar werk. Daarom streven we naar een toename van het aantal mensen die parttime werken als het aantal mensen met een bijstandsuitkering toeneemt. We verwachten een afname van het aantal mensen met parttime inkomsten uit werk, als het aantal mensen in de bijstand afneemt.

Migratie	
Realiseren van de taakstelling huisvesting vergunninghouders.	In samenwerking met de woningcorporaties in Groningen zorgen we voor het huisvesten van vergunninghouders.
Vergunninghouders weten de weg te vinden in de samenleving.	Maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders wordt voor de gemeente Groningen uitgevoerd door

	Humanitas. Ook zorgt Humanitas voor het aanbieden van workshops voor de participatieverklaring.
Inburgeringsplichtigen slagen voor het inburgeringsexamen en zijn actief op het gebied van onderwijs of werk.	Bij Thuis in 050 zijn bijna 1.750 inburgeringsplichtigen actief in begeleiding. Ongeveer 70 procent van de mensen in begeleiding is naast de inburgering actief in werk of vrijwilligerswerk.

III: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Migratie

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Migratie	• Aantal gehuisveste vergunninghouders; • Aantal personen dat in maatschappelijke begeleiding is genomen

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Aantal gehuisveste vergunninghouders	612	424	381	380	400
Aantal personen dat in maatschappelijke begeleiding is genomen	368	269	235	250	260

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.1 Werk en inkomen

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	342.461	342.042	355.432	346.793	345.247	349.708
Baten	228.885	222.502	231.973	229.015	227.322	231.252
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-113.576	-119.540	-123.459	-117.778	-117.925	-118.456
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	959	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	4.030	1.822	963	0	0	0
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-110.505	-117.719	-122.496	-117.778	-117.925	-118.456

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma 03.1 Werk en inkomen			
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	355.432	231.973	-123.459
Intensiveringen	3.461	0	3.461
Bestaand beleid	351.971	231.973	-119.998
Verschil vorig jaar	9.930	9.471	-458

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

03.1 Werk en inkomen	Lasten	Baten
Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut	40.000	5.700
Sociale Werkvoorziening (SW) - Beschut bedrijf (lasten 21.300 / baten 3.400) We begroten 3,4 miljoen euro omzet vanuit het beschut bedrijf. De begrote lasten betreffen met name de personeelskosten SW en Nieuw Beschut (16,9 miljoen euro). Voor Nieuw Beschut ontvangen we 3,0 miljoen euro loonkostensubsidie (negatieve last). Daarnaast hebben we 6,4 miljoen euro bedrijfslasten, onder meer voor ambtelijke personeelskosten en afschrijving, rente en onderhoud. De materiaalkosten ten slotte bedragen 1,0 miljoen euro. *Ten opzichte van 2026 nemen de begrote lasten toe met 277 duizend euro. Enerzijds stijgen de ambtelijke personeelskosten met 319 duizend euro als gevolg van indexatie en stijgen de loonkosten Nieuw Beschut met 584 duizend euro door toename van de doelgroep. Anderzijds dalen de loonkosten SW met 345 duizend euro door afname van de doelgroep en nemen lasten met 271 duizend euro af door stijging van de ontvangen loonkostensubsidie. Overige lasten dalen met 10 duizend euro.* **Sociale Werkvoorziening - Detachering (lasten 14.400 / baten 1.700)** De begrote lasten betreffen met name de personeelskosten voor gedetacheerde medewerkers SW (14,4 miljoen euro) en Nieuw Beschut (341 duizend euro). Voor Nieuw Beschut ontvangen we 151 duizend euro loonkostensubsidie (negatieve last). Verder zetten we 922 duizend euro in als vergoeding voor begeleid werken. Voor ambtelijke personeelskosten is 1,2 miljoen euro begroot. We verwachten in totaal 4,0 miljoen euro opbrengst detacheringsomzet waarvan 1,7 miljoen euro is begroot als bate en 2,3 miljoen euro als voordeel in de lasten. *Ten opzichte van 2026 nemen de begrote lasten met 1,1 miljoen euro af, met name door lagere loonkosten SW (0,9 miljoen euro) als gevolg van afname van de doelgroep. Overige lasten dalen met 0,2 miljoen euro door diverse oorzaken.* *De baten dalen met 0,2 miljoen euro. Dit komt met name doordat er minder detacheringsomzet is begroot als gevolg van afname van de doelgroep.* **Sociale Werkvoorziening - Algemene uitvoeringskosten en instroomportaal (lasten 3.600 / baten 600)** We hebben 2,9 miljoen euro uitvoeringskosten, met name voor ambtelijke personeelskosten en overige bedrijfskosten. Voor het instroomportaal hebben we per saldo 265 duizend euro lasten begroot. Verder is bij de baten en lasten 450 duizend euro JTF subsidie waardewerk (overbrugbanen) in de begroting verwerkt. We zetten deze middelen in voor de realisatie van 100 overbrugbanen. *De algemene uitvoeringskosten stijgen ten opzichte van 2026 met 0,3 miljoen euro door prijsindexatie. Daarnaast nemen de begrote lasten en baten toe met 450 duizend euro als gevolg van de JTF subsidie waardewerk (overbrugbanen) die in 2026 niet was begroot.* **Sociale Werkvoorziening - Doorontwikkeling sociaal ontwikkelbedrijf (lasten 700).** Vanuit de meicirculaire 2025 is een budget van 0,7 miljoen euro beschikbaar voor doorontwikkeling iederz.		
Participatie en re-integratie	23.800	
Van de begrote middelen zetten we 17,0 miljoen euro in voor uitvoeringskosten, met name ambtelijke personeelskosten. Daarnaast zetten we middelen in voor trajecten (3,8 miljoen		

euro), re-integratie van jongeren/Wajongers (358 duizend euro), Route Arbeid+ (350 duizend euro), Werkplus (300 duizend euro) en voor overige subsidies en bijdragen (2,0 miljoen euro). *Ten opzichte van de begroting 2026 stijgen de lasten met 1,3 miljoen euro. Dit komt met name door indexatie van de personeelskosten (0,8 miljoen euro). Daarnaast zijn via de meicirculaire 2026 extra middelen beschikbaar gesteld aan centrumgemeente Groningen voor re-integratie van jongeren/Wajongers (358 duizend euro).*		
Loonkostensubsidie	13.400	13.100
We ontvangen van het Rijk 13,1 miljoen euro loonkostensubsidie (LKS), verwerkt als bate en last. Daarnaast is 245 duizend euro aan incidentele middelen beschikbaar. *Baten en lasten zijn 1,9 miljoen euro hoger dan in 2026. Er zijn meer rijksmiddelen toegekend als gevolg van stijging van het aantal inwoners dat gebruik maakt van LKS.*		
Werk in Zicht	11.600	9.800
Werk in Zicht (WIZ) is een regionaal samenwerkingsverband voor de arbeidsmarktregio Groningen, gericht op ontwikkeling van inwoners en een betere aansluiting tussen vraag en aanbod van (deels onbenut) talent op de arbeidsmarkt. WIZ voert hiertoe diverse projecten uit, onder meer gefinancierd vanuit JTF, NPG, ESF en Nij Begun middelen, zoals JTF waardewerk (overbrugbanen), Talent Tour en Groen licht. *De lasten dalen ten opzichte van 2026 met 1,6 miljoen euro. We verwachten minder middelen vanuit subsidietoekenningen (daling 1,8 miljoen euro) maar we ontvangen 0,2 miljoen euro extra middelen vanuit het Rijk door stijging van het impulsbudget regionale arbeidsmarkt en versterking arbeidsmarktregio's.* *De verlaging van subsidieontvangsten is voor 0,6 miljoen euro verwerkt via de reserves en voor 1,2 miljoen euro via verlaging van begrote baten.*		
Basisbanen	9.400	2.700
Basisbanen zijn betaalde banen die we aanbieden voor deelnemers die onder de Participatiewet vallen en voor wie uitstroom naar regulier werk, een beschutte werkplek of een afspraakbaan niet mogelijk is. De begrote lasten bestaan met name uit loonkosten (7,6 miljoen euro) en uitvoeringskosten (1,7 miljoen euro). De begrote bate betreft de ontvangst van loonkostensubsidie (LKS). *De begroting 2027 is gebaseerd op gemiddeld 181 FTE (215 actieve basisbanen), een stijging van 6 FTE ten opzichte van 2026. Door toename van het aantal FTE en door indexatie van de lonen stijgen de lasten in 2027 met 0,6 miljoen euro.* *De begrote baten dalen met 241 duizend euro. We ontvangen minder LKS doordat het percentage LKS per baan naar beneden is bijgesteld op basis van uitgevoerde loonwaardemetingen.*		
Inburgering	6.700	3.500
Voor uitvoering van de inburgeringswet, die voorziet in begeleiding van statushouders naar opleiding en werk, hebben we 3,2 miljoen euro lasten begroot. Daarnaast ontvangen we van het Rijk een specifieke uitkering (SPUK) voor inburgeringsvoorzieningen. Op basis van de verwachte nieuwe instroom van inburgeraars verwachten we 3,5 miljoen euro SPUK middelen in te zetten (verwerkt als bate en als last). *Ten opzichte van de begroting 2026 nemen lasten en baten met 0,5 miljoen euro toe doordat we meer SPUK middelen inzetten. Daarnaast stijgen personeelskosten met 0,3 miljoen euro, voornamelijk als gevolg van indexatie.*		
Afspraakbanen	3.600	
Afspraakbanen zijn banen met loonkostensubsidie voor medewerkers met een arbeidsbeperking. Werknemers ontvangen daarbij begeleiding vanuit de gemeente en/of van externe jobcoaches. De begrote lasten betreffen met name ambtelijke loonkosten voor coaching en begeleiding en kosten voor externe jobcoaching. *Als gevolg van indexatie stijgen de lasten ten opzichte van 2026 met 263 duizend euro.*		
BUIG	205.100	194.400
We verwachten 189,7 miljoen euro te besteden aan uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW (Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werknemers), IOAZ (Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte		

gewezen Zelfstandigen), Bbz 2004 (Besluit bijstandsverlening zelfstandigen) en overige wettelijke regelingen. Voor de bijbehorende uitvoeringskosten is 15,4 miljoen euro begroot. We ontvangen voor deze regelingen een BUIG-uitkering van het Rijk van 188,9 miljoen euro. Daarnaast verwachten we een opbrengst van 5,5 miljoen euro vanuit terugvordering van teveel betaalde uitkeringen. *De begrote lasten zijn 8,2 miljoen euro hoger dan in 2026. De lasten voor uitkeringen stijgen met 7,1 miljoen euro, met name door de stijging van de prijs per uitkering. De personeelskosten stijgen met 1,1 miljoen euro als gevolg van de CAO-ontwikkeling.* *De baten nemen toe met 7,6 miljoen euro. De BUIG-uitkering vanuit het Rijk is 7,1 miljoen euro hoger als gevolg van de stijging van het landelijke macrobudget BUIG. De opbrengst uit terugontvangen uitkeringen stijgt met 0,5 miljoen euro vanwege prijsindexatie.*		
Armoede- en minimaregelingen	15.500	1.600
We verwachten vanuit de diverse regelingen 13 miljoen euro in te zetten, onder meer voor studietoeslag (4,0 miljoen euro), Kansrijke Wijk (1,6 miljoen euro) en wet kinderopvang (1,6 miljoen euro). Daarnaast is rekening gehouden met 2,5 miljoen euro uitvoeringskosten. We hebben een bate van 1,6 miljoen euro begroot vanuit de middelen die het Rijk binnen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) beschikbaar heeft gesteld voor Kansrijke Wijk voor de jaren 2026-2028. *De begrote baten zijn 362 duizend euro hoger dan in 2026 door toename van de incidenteel beschikbare middelen voor Kansrijke Wijk vanuit het NPLV.* *De begrote lasten dalen met 1,0 miljoen euro ten opzichte van 2026. Enerzijds nemen begrote lasten met 0,6 miljoen euro toe als gevolg van nominale compensatie en door de toename van incidenteel beschikbare middelen voor Kansrijke Wijk vanuit het NPLV. Daar tegenover dalen lasten met 1,6 miljoen euro door de afname van overige incidenteel beschikbare middelen. Dit betreft met name het wegvallen van de intensiveringsmiddelen armoede 2026 (1,0 miljoen euro) en de incidentele middelen voor uitvoeringskosten TOZO (265 duizend euro). Daarnaast is voor invoering van de Participatiewet in balans 261 duizend euro minder beschikbaar vanuit de septembercirculaire 2025.*		
Schuldhulpverlening	11.600	700
Het begrote bedrag zetten we in voor onder meer beschermingsbewind, budgetbeheer, de Eurocoach en schuldbemiddeling en voor bijkomende uitvoeringskosten. De baten betreffen eigen bijdragen cliënten en rente over leningen. *De begrote lasten zijn 0,5 miljoen euro lager dan in 2026. Dit komt door het wegvallen van de tijdelijke middelen voor ontzorgen Statushouders (306 duizend euro), de bijdrage vanuit Toekomst met Perspectief (160 duizend euro) en de extra middelen vanuit het knelpunt Uitvoeringsplan SHV (656 duizend euro). Hier staat een toename van lasten tegenover doordat personeelskosten stijgen met 593 duizend euro als gevolg van de CAO-ontwikkeling.* *De begrote baten dalen met 0,4 miljoen euro ten opzichte van 2026 omdat we minder opbrengsten verwachten van buitengemeenten (140 duizend euro) en vanuit eigen bijdrage klanten beschermingsbewind (270 duizend euro).*		
Bijzondere bijstand	5.900	460
Voor de inzet van bijzondere bijstand in het geval van onverwachte maar onontkoombare kosten hebben wij 5,9 miljoen euro begroot. We zetten de middelen onder meer in voor kredietverlening aan statushouders, medische kosten, maaltijdvoorziening en de witgoedregeling. Een aantal verstrekkingen heeft de vorm van een krediet; de begrote baten hebben betrekking op ontvangsten in verband met kredietverlening.		
Individuele inkomenstoeslag	4.200	
Voor de individuele inkomenstoeslag die kan worden aangevraagd wanneer langer dan 2 jaar sprake is van een uitkering of laag inkomen, hebben wij 4,2 miljoen euro begroot.		
ESF		600
De begrote baten betreffen de subsidies ESF sociale inclusie (190 duizend euro) en ESF activering (409 duizend euro). *De baten zijn 600 duizend euro hoger dan in 2026. In de begroting 2026 zijn deze subsidietoekenningen niet verwerkt omdat de hoogte ervan niet bekend was.*		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.1	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
45.	Actieprogramma armoede (incl. mondzorg)	1.040	I	
46.	Ondersteuning van jongvolwassen in een kwetsbare positie: De thoesaanpak, uitgevoerd door WerkPro	150	I	
47.	Dierenartskosten	50	I	
49.	Nieuwkomers / statushouders: Trajecten ISK-jongeren (12 deelnemers)*	130	I	
49.	Nieuwkomers / statushouders: UMCG traject*	100	I	
75.	Ontzorgen statushouders	333	I	
76.	Bijzondere Bijstand	450	S	
77.	Wet Kinderopvang	200	S	
78.	Individuele Inkomenstoeslag	350	S	
79.	Begeleiding statushouders Thuisin050*	473	I	
80.	Begeleiding statushouders Thuisin050*	101	S	
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	72	S	
	*Effect kostenverdeling**	*12*		

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Ad.*: Bij deze post is een kostenverdeling van toepassing, waardoor een deel van het bedrag door de kostenverdeling naar een ander deelprogramma wordt overgeheveld. Daarnaast kan er door kostenverdelingen vanuit andere deelprogramma's bedragen naar dit deelprogramma worden overgeheveld. Per saldo ontstaat hierdoor een 'Effect kostenverdeling'.

Deelprogramma 3.2: Onderwijs

Wij vinden het van groot belang dat kinderen en jongeren optimale kansen geboden worden om op een positieve wijze op te groeien. Zoals we in het coalitieakkoord stellen: iedere jeugdige telt. Wij bieden hen de mogelijkheden om kennis en vaardigheden op te doen, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot perspectiefrijke, participerende en verantwoordelijke volwassenen. Hiervoor is het cruciaal dat kinderen en jongeren kunnen opgroeien binnen een pedagogisch gezonde, stimulerende en veilige omgeving; een omgeving die ruimte biedt om de eigen talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Wij vinden het ook belangrijk dat alle volwassenen volop mee kunnen doen. Daarvoor is het van belang dat zij over voldoende basisvaardigheden beschikken. Samen met onze partners in onderwijs en opvang zetten wij ons daarom in om het onderwijs in Groningen blijvend te vernieuwen en te verbeteren om zo een uitstekend leerklimaat voor onze kinderen, jongeren en volwassenen te realiseren.

Doelen Deelprogramma 3.2: Onderwijs

1. Wij versterken de kwaliteit van het onderwijs en de onderwijshuisvesting;
2. Wij bieden gelijke kansen aan alle kinderen;
3. Wij creëren een klimaat voor een leven lang leren en ontwikkelen.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'onderwijskansen en voortijdig schoolverlaten'

Doelen	Effectindicator(en)
• Versterken kwaliteit van het onderwijs	• Niveau taal en rekenen basisonderwijs.
• Bieden van gelijke kansen	• Dissimilariteitsscore naar opleidingsniveau; • Dissimilariteitsscore naar huishoudinkomen; • Dissimilariteitsscore naar migratieachtergrond.
• Leven lang leren en ontwikkelen	Geen effectindicator

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Op schoolniveau (basisonderwijs):						
• Percentage scholen dat het fundamenteel niveau voor taal en rekenen (signaleringwaarde 1F) haalt op de doorstroomtoets	-	-	98,2%	> 95%	> 95%	> 95%
• Percentage scholen dat het streefniveau voor taal en rekenen (signaleringswaarde 2F/1S) haalt op de doorstroomtoets	-	-	87,5%	> 90%	> 90%	> 90%
Op gemeentelijk niveau (basisonderwijs):						
• Dissimilariteitsscore naar opleidingsniveau	-	44,7	-	< 2024	-	< 2026
• Dissimilariteitsscore naar huishoudinkomen	-	42,2	-	< 2024	-	< 2026
• Dissimilariteitsscore naar migratieachtergrond	-	37,3	-	< 2024	-	< 2026

Toelichting

Indicator en nadere toelichting:
Indicatoren op schoolniveau (basisonderwijs) • Een school haalt het fundamenteel niveau als minimaal 85% van alle leerlingen het basisniveau haalt; • Een school haalt het streefniveau als voldoende leerlingen het niveau halen dat op basis van de leerlingpopulatie, vastgesteld door de inspectie, mag worden verwacht. • Behaald 2025 betreft de uitkomst over de periode schooljaren 22/23, 23/24 en 24/25.
Indicatoren op gemeentelijk niveau (basisonderwijs) • Een dissimilariteitsscore meet hoe gelijkmatig de verdeling van leerlingen is over de scholen. Een hogere score betekent dat scholen minder gemengd zijn. Er is een dissimilariteitsscore berekend op basis van het opleidingsniveau van de ouders, het inkomen en migratieachtergrond. De segregatiemonitor wordt 1 keer per 2 jaar uitgevoerd. De dissimilariteitsscores van 2024 (schooljaar 2024-2025) zijn opgenomen in de segregatiemonitor van 2026.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Onderwijskansen en onderwijshuisvesting

Beleidsplan Lezen is Goud! (2025)

Plan van Aanpak Basisvaardigheden arbeidsmarktregio Groningen & Noord Drenthe 2026-2030 (2025)

Aanpak laaggeletterdheid Gemeente Groningen 2025-2027 (2025)

Ambitiedocument (door)ontwikkeling sportvoorzieningen 2037 (2025)
Onderwijsagenda Gemeente Groningen 2020+: Goed onderwijs voor iedereen (2024)
Beleid toezicht en handhaving kwaliteit kinderopvang gemeente Groningen 2024 (2024)
Scholenplan Gro Up actualisatie 2024-2039 (2024)
Beleidsplan 'Een goede start voor alle jonge kinderen 2023-2026' (2022)

Voortijdig schoolverlaten en leerlingenvervoer
Jaarverslag Leerplicht en Doorstroompunt 2024-2025 (2025)
Thuiszitterspact 2.0 Groningen 2026-2029 (2025)

Relevante ontwikkelingen

De Sociale Agenda Nij Begun kent 16 maatregelen, waarvan er 6 direct verbonden zijn aan onderwijs en jeugd. Het betreft Tijd voor Toekomst (de verlengde schooldag), de brugfunctionaris, de versterking van de pedagogische omgeving in het VO, de aanpak (digitale) laaggeletterdheid, het verminderen van vroegtijdig schoolverlaten en het vergroten van mentale weerbaarheid jongeren. In 2027 vindt doorontwikkeling van de bestaande maatregelen plaats, waar nodig worden nieuwe maatregelen in uitvoering genomen en zullen uitvoeringsstructuur en samenwerking allianties versterkt worden.

In 2027 start de nieuwe beleidsperiode voor het onderwijsachterstandenbeleid en de voor- en vroegschoolse educatie (OAB/VVE). In het nieuwe beleidsplan wordt de wijziging van financiering tussen rijk en gemeente en van de kinderopvang verwerkt. Tot dusver is de inzet van een extra pedagogisch professional op groepen met veel doelgroepkinderen succesvol gebleken. De voortzetting van deze inzet wordt ook in de planvorming meegenomen. Vanuit het nieuwe beleidsplan OAB/VVE en de inzet van het project "JoKi" (**J**onge **K**ind) is de verwachting dat het bereik van de VVE-doelgroep stijgt.

Vanaf het schooljaar 2027/2028 wordt de regeling Tijd voor Toekomst uit de Sociale Agenda opengesteld voor alle basisscholen. Scholen die gebruikmaken van deze regeling verplichten zich tot het daadwerkelijk verlengen van de schooltijd met twee uur per week. Voor scholen met een achterstandsscore geldt een uitbreiding van zes uur per week. Scholen krijgen een periode van drie jaar om stapsgewijs naar deze verlengde schooltijd toe te groeien.
Binnen de gemeente Groningen ontvangen daarnaast tien basisscholen subsidie vanuit de regeling School & Omgeving (S&O). Deze scholen komen niet in aanmerking voor Tijd voor Toekomst, aangezien S&O voorliggend is. Een deel van deze scholen kiest er voorlopig voor om de middelen te blijven inzetten voor naschoolse activiteiten. Een ander deel is voornemens om, in lijn met de uitgangspunten van Tijd voor Toekomst, op eigen initiatief de schooltijden te verlengen. Op deze manier kunnen ook deze scholen alle leerlingen bereiken met het verrijkte aanbod.

Binnen de kaders van Natuur en Duurzaamheid Educatie werken we o.a. op vier schooltuinen. Wij vinden het belangrijk dat kinderen kennismaken met duurzaamheid en de natuur. Daarom geven wij op onze schooltuinen natuuronderwijs. Wij geven de lessen aan basisschoolleerlingen van groep 1 tot en met 8 volgens onze Groene Leerlijn. Deze leerlijn sluit aan op een aantal kerndoelen van het primair onderwijs. Wij bieden natuuronderwijs aan meer dan 40 scholen. Kinderen ervaren bij ons op een speelse manier de natuur. Ook leren zij hoe ze kunnen bijdragen aan een duurzame wereld. Zij krijgen les over de seizoenen, insecten, paddenstoelen en meer. Ook in 2027 gaan we door met onze lessen, excursies en andere activiteiten.

We blijven investeren in nieuwbouw en renovatie van onderwijsgebouwen op basis van ons Scholenplan Gro Up. In 2027 starten we samen met de schoolbesturen het traject van actualisatie en herijking van dit plan.

De arbeidsmarktregio Groningen en Noord Drenthe heeft een nieuw Plan van Aanpak Basisvaardigheden gepresenteerd. Gezamenlijk wordt o.a. ingezet op het versterken van de Taalhuizen, het verstevigen van het regionale (leer)netwerk, het betrekken van ervaringsdeskundigheid door de Taalambassadeurs en het beter bereiken van de NT1-doelgroep.

De nieuwe Wet van school naar duurzaam werk beoogt jongeren (met name uit het praktijkonderwijs, vso en mbo) beter te ondersteunen bij de overgang van school naar werk door gemeenten en onderwijs nauwer te laten samenwerken en langduriger begeleiding te bieden richting duurzaam werk.
Het Regionaal programma Doorstroompunt regio 03 (2026–2029) richt zich op het versterken van de regionale samenwerking om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en jongeren effectief door te laten stromen naar onderwijs, werk of zorg, met een centrale rol voor het Doorstroompunt als coördinator.

De onderwijspartijen in Groningen bouwen aan een inclusiever onderwijssysteem. Vanuit de gemeente trekken we hierin samen op en werken we toe dat steeds meer kinderen thuisnabij naar school kunnen gaan. Dit vraagt om een stevige basisondersteuning in scholen en een nauwe, structurele samenwerking met welzijn en jeugdhulp. We intensiveren de gezamenlijke aanpak op schoolaanwezigheid en het voorkomen van thuiszitters, waarbij onderwijs, leerplicht, JGZ, WIJ-teams en jeugdhulp integraal optrekken. Tegelijkertijd ontwikkelen we onderwijszorgarrangementen en andere maatwerkoplossingen voor kinderen met complexe ondersteuningsvragen. De school wordt daarbij steeds meer een centrale plek in de leefwereld van jeugdigen, waar we samen met partners werken aan een sterke pedagogische en sociale basis.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Onderwijskansen en onderwijshuisvesting en Voortijdig schoolverlaten en leerlingenvervoer.

Wat willen we bereiken (resultaten)	**Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)**
1. Onderwijskansen en onderwijshuisvesting	
Maatschappelijk Akkoord Sociale Inclusie	
Meer kinderen boeken ontwikkelingswinst en stromen daardoor beter toegerust het onderwijs uit.	• Uitvoeren van de onderwerpen van de tweejaarlijkse uitvoeringsagenda (2027-2028) van het Maatschappelijk Akkoord sociale inclusie, met daarin bestaande programma's zoals de brugfunctionaris, voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en de verlengde schooldag en nieuwe activiteiten zoals uniforme afspraken rondom de informatieverstrekking aan ouders en de aanmeldprocedure voor het primair onderwijs, afspraken over schoolkosten en de doorgaande ontwikkellijn, inclusief de brede brugperiode en onder- en overadvisering (kansrijk adviseren); • Organiseren van themabijeenkomst(en) voor de coalitiepartners binnen het Maatschappelijk Akkoord; • Organiseren van de conferentie sociale inclusie.
OAB (onderwijsachterstandenbeleid) & VVE (voor- en vroegschoolse educatie)	
Meer (jonge) kinderen boeken ontwikkelingswinst en stromen beter toegerust het primair onderwijs in.	• Starten met de uitvoering van het nieuwe beleidsplan OAB/VVE; • Voortzetten Kennisnetwerk VVE, waarbij de kennis onder beroepskrachten wordt verdiept en verbreed, en waarbij de doorgaande lijn van ouder-opvang-basisonderwijs verder wordt doorontwikkeld;

	• Voortzetten Algemeen Toegankelijke Kinderopvang (ATK), in ieder geval op het huidige niveau van het aantal kindplaatsen, waarbij kansen voor uitbreiding van dit aantal worden gezocht; • Verder versterken inzet ouderprogramma's zoals VVE-thuis/Opstapje/Voorleesexpress.
Verlengde schooldag (VSD)	
Meer kinderen boeken ontwikkelingswinst en stromen daardoor beter toegerust het voortgezet onderwijs in.	• Ondersteunen van scholen die gebruik gaan maken van de regeling Tijd voor Toekomst bij het ontwikkelen en implementeren van hun VSD-programma. Zij worden betrokken bij de bredere VSD-ontwikkeling en het Lerend Netwerk, waarin kennis, ervaring en effectieve werkwijzen worden gedeeld. Hierdoor kunnen scholen voortbouwen op bestaande expertise en versneld een kwalitatief sterk en aantrekkelijk aanbod realiseren. Dit draagt eraan bij dat meer scholen deelnemen aan de VSD en dat een grotere groep leerlingen structureel bereikt wordt met verrijkende activiteiten.
Basisvaardigheden	
Meer inwoners (18+) ontwikkelen betere basisvaardigheden en/of behalen een kwalificatie.	• Aanbieden van cursussen en opleidingen in Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden aan niet-inburgeringsplichtige volwassenen die hun basisvaardigheden willen verbeteren. Het aanbod is gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en maatschappelijk functioneren, als voorbereiding op een (vervolg)opleiding en op doorstroming naar werk; • Ontwikkelen van meer informeel aanbod, ook wel 'camouflageaanbod of brugcursussen' genoemd, om de stap naar non-formeel aanbod (zoals het Taalhuis) voor de NT1-doelgroep laagdrempeliger en gemakkelijker te maken.
Meer inwoners (0-23) vergroten hun leesvaardigheid en digitale geletterdheid, waarbij de focus ligt op informatievaardigheden en mediawijsheid.	• Uitvoeren van het plan 'Lezen is Goud' in samenwerking met de Forumbibliotheek; • Uitbreiden van het leesbevorderingsprogramma BoekStart in de kinderopvang (BIKO) op meer kinderopvanglocaties; • Uitbreiden van het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op School (dBos) op meer scholen.
Onderwijshuisvesting	
Er zijn voldoende goede scholen in de nabijheid van leefomgeving kind; de scholen zijn daarbij een goede afspiegeling van wijk waarin ze staan en de populatie die er gebruik van maakt, zodat segregatie voorkomen of bestreden kan worden.	Uitvoeren van het Scholenplan Gro Up. In 2027 worden in dat kader de volgende projecten gestart of uitgevoerd: • Starten en/of uitvoeren van trajecten op de Wegwijzer (Selwerd); Suikerzijde; OPDC Rebound (Kapteijnlaan); Maartenscollege + ISG + GSV (Haren); sws Meeroevers (Meerstad); Montessori Vaklyceum (De Wijert); Karrepad (1955 deel, Korreweg-Indische Buurt); Nassauschool (Oranjebuurt); Quintusschool (Glimmen), Meerstad Eemskanaalzone; de Nieuwe Held; Petteflet (Kostverloren); De Huifkar (Woltersum); De Wieken (Ten Post); Bladergroenschool (Corpus den Hoorn); • Uitvoeren onderzoek capaciteit omgeving Stadshavens (Oosterpoort, Oosterpark); • Uitvoeren locatiestudies: CSG Augustinus, Gomarus College, Parcival College, Widar Vrijeschool, Erasmusschool, Noorderbasis (meerdere scholen: de Tweemaster/Vinkhuizen, Rehoboth/Hoogkerk en Triangel/Corpus den Hoorn); Fiduciaschool. Daarnaast besluit de raad jaarlijks in december over het Programma onderwijshuisvesting voor het komende jaar.
Bewegingsonderwijs	
De randvoorwaarden voor goed bewegingsonderwijs zijn aanwezig.	Zie hiervoor het Scholenplan Gro Up en de uitvoeringsagenda masterplan sport in deelprogramma 3.4.

2. Voortijdig schoolverlaten en leerlingenvervoer	
Voortijdig schoolverlaten (VSV)	
Meer kinderen en jongeren volgen onderwijs en ronden hun onderwijscarrière af met een erkend diploma.	• Uitvoeren van het regionale programma VSV; • Actualiseren van de ambtsinstructie voor Leerplicht; • Uitvoeren van de Leerplichtwet, met een versterkte focus op preventie.
Aansluiting jeugdhulp-onderwijs	
Kinderen en jongeren worden optimale kansen geboden om zich te ontwikkelen met als uitgangspunt dat elk kind onderwijs krijgt en dat dit zo gewoon mogelijk i**s.**	• Inzetten op het gezamenlijk koers bepalen op de verbinding onderwijs, welzijn en jeugdhulp met de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs PO 20.01 en VO Groningen stad en de schoolbesturen. Inzetten op nieuwe initiatieven en het behouden van bestaande concrete initiatieven op de thema's verbinding onderwijs-welzijn-jeugdhulp, schoolaanwezigheid en het voorkomen van thuiszitters.
Leerlingenvervoer	
Alle kinderen kunnen de voor hen dichtstbijzijnde toegankelijke school bezoeken.	• Regelen van leerlingenvervoer voor kinderen die hier volgens de verordening van de gemeente Groningen gebruik van kunnen maken. Kinderen worden zoveel mogelijk gestimuleerd om zelfstandig of met begeleiding naar school te gaan. Voor kinderen met een specifieke vervoersbehoefte kan gebruik worden gemaakt van taxivervoer als er geen andere vervoersvorm mogelijk is; • Afronden aanbesteding Publiek Vervoer waar leerlingenvervoer een onderdeel van is. De verordening wordt herijkt en opnieuw vastgesteld.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. onderwijskansen en onderwijshuisvesting

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Meer (jonge) kinderen boeken ontwikkelingswinst	• Aantal scholen met verlengde schooldag (VSD) • Aantal scholen met een brugfunctionaris
• Meer volwassenen ontwikkelen beter basisvaardigheden en/of halen kwalificaties	• Aantal (nieuwe) deelnemers Taalhuizen • Aantal (nieuwe) deelnemers Volwasseneneducatie

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Aantal scholen dat VSD aanbiedt	22	33	38	40	47
Aantal scholen met een brugfunctionaris	20	20	32	24	≥32
Aantal deelnemers Taalhuizen	-	500	510	520	520
- waarvan nieuwe deelnemer		250	260	270	270

Aantal deelnemers Taalhuizen

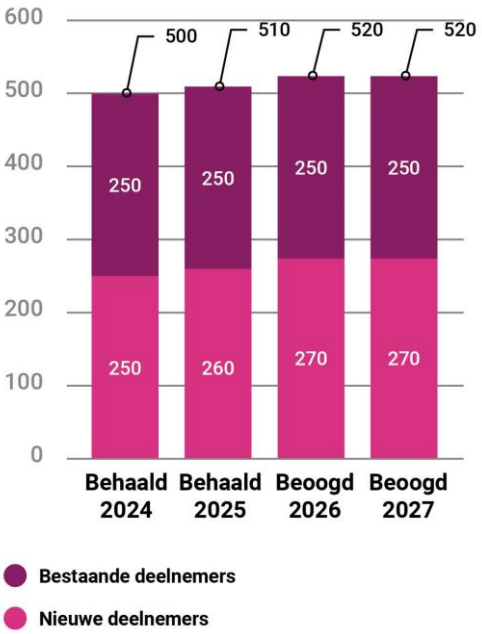

Aantal deelnemers Volwasseneneducatie

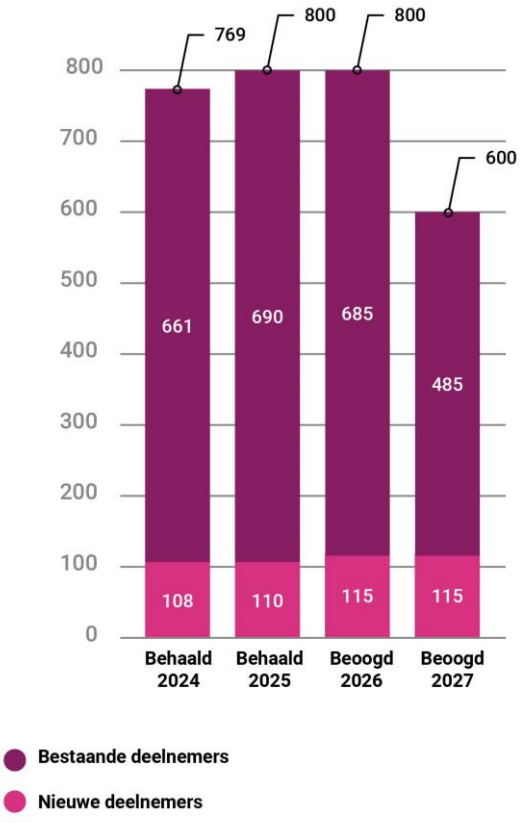

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Aantal (nieuwe) deelnemers Taalhuizen en Volwasseneneducatie **Toelichting:** De afgelopen jaren is het aantal deelnemers volwasseneneducatie gebaseerd op het aantal inschrijvingen. Daarbij werden ook inwoners meegenomen die kort ingeschreven stonden in afwachting van een intake/plaatsing in een groep, maar vervolgens geen traject zijn gaan volgen. Mogelijke redenen zijn dat deze inwoners niet onder de doelgroep van de Wet Educatie Beroepsonderwijs vallen of dat zij alsnog zelf besluiten om niet deel te nemen. Deze groep wordt met ingang van 2027 niet meer meegenomen in de aantallen. Het beoogde aantal betreft nu de deelnemers die daadwerkelijk een traject gaan volgen en valt derhalve lager uit dan in de voorgaande jaren.

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. voortijdig schoolverlaten en leerlingenvervoer

Resultaten	**Prestatie-indicator(en)**
• Meer kinderen en jongeren volgen onderwijs en ronden hun onderwijscarrière af met een erkend diploma.	• Absoluut verzuim • Relatief verzuim • Percentage voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie

Prestatie-indicator(en)	**Behaald 2023**	**Behaald 2024**	**Behaald 2025**	**Beoogd 2026**	**Beoogd 2027**
Absoluut verzuim per 1.000 leerplichtigen	8,0	7,4	-	afname	afname
Relatief verzuim per 1.000 leerplichtigen	18	19	-	afname	afname
Percentage voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) onder 12- t/m 27-jarigen	3,24%	3,13%	2,71%	afname	afname

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Absoluut en relatief verzuim **Toelichting:** De cijfers per jaar hebben betrekking op het schooljaar dat eindigt in het betreffende jaar. De gegevens komen na twee jaar beschikbaar. De gegevens over 2025 (dus van schooljaar 2024-2025) worden in 2027 gepubliceerd.

Kengetallen	**Behaald 2023**	**Behaald 2024**	**Behaald 2025**
Aantal doelgroepkinderen VVE van 2-4 jaar	625	676	634
Percentage doelgroepkinderen VVE van 2-4 jaar van het totaal aantal 2-4 jarigen	16%	18%	17%
Aantal afgegeven beschikkingen leerlingenvervoer	816	864	897

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.2 Onderwijs

Omschrijving **(Bedragen x 1.000 euro)**	**Rekening 2025**	**Actuele Begroting 2026**	**Primitieve begroting 2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Lasten	47.115	47.552	51.811	48.523	49.204	48.654

Baten	19.514	18.006	19.564	15.504	15.590	15.678
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-27.601	-29.545	-32.247	-33.019	-33.614	-32.976
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	5.864	7.774	7.782	11.543	12.833	13.577
Totaal onttrekkingen	13.531	7.031	6.586	6.586	586	577
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-19.934	-30.288	-33.443	-37.976	-45.861	-45.976

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	**03.2**	**Onderwijs**	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	51.811	19.564	-32.247
Intensiveringen	8	0	8
Bestaand beleid	51.803	19.564	-32.239
Verschil vorig jaar	4.252	1.558	-2.694

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

03.2 Onderwijs	**Lasten**	**Baten**
Onderwijshuisvesting	22.600	4.400
De gemeente heeft een wettelijke plicht om te voorzien in de huisvesting van basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs en in accommodaties voor bewegingsonderwijs. De begrote lasten betreffen met name afschrijvingen, rente, onderhoud, energie en verzekeringen. De baten bestaan uit huurgelden (3,2 miljoen euro), doorberekende kosten (0,9 miljoen euro) en doorberekende rente (0,3 miljoen euro). *Ten opzichte van 2026 hebben we in totaal 2,6 miljoen euro hogere lasten. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van kapitaallasten met 1,1 miljoen euro door activering en ingebruikname van ver -en nieuwbouwpanden. Daarnaast hebben we 1,1 miljoen euro hogere onderhoudskosten als gevolg van het nieuwe contractbeheer & onderhoudscontract, indexatie van contractprijzen en toevoeging van een aantal nieuwe panden. Verder nemen lasten met 0,4 miljoen euro toe door stijging van diverse kosten waaronder salarissen, energie en belastingen.*		
Onderwijskansen	12.400	4.700
Wij zetten het begrote bedrag onder meer in voor de verlengde schooldag, voorschoolse educatie, taalinterventies, talentontwikkeling en kwaliteitsbewaking kinderopvang. De baten zijn de rijksmiddelen die we ontvangen in het kader van voorschoolse educatie (3,4 miljoen euro) en taalinterventies (1,3 miljoen euro).		
Voortijdig schoolverlaten (VSV)	4.400	2.400
Wij zetten de begrote middelen in om verzuim en voortijdig schoolverlaten (VSV) te voorkomen en voor overige leerlingenzaken. Wij ontvangen van het Rijk 1,4 miljoen euro aan VSV middelen en 1,0 miljoen euro omdat wij de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaters uitvoeren.		

De begrote lasten zijn 414 duizend euro hoger dan in 2026 als gevolg van loon- en prijsstijgingen en aangepaste doorbelasting van uitvoeringskosten van ondersteunende afdelingen.		
SPUK Kansrijke Wijk	4.100	4.100
Het Rijk heeft binnen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) middelen beschikbaar gesteld voor Kansrijke Wijk voor de periode 2026-2028. In 2027 zetten we hiervan naar verwachting 4,1 miljoen euro in. *De begrote baten en lasten stijgen ten opzichte van 2026 met 1,3 miljoen euro. Dit komt doordat de middelen die in 2026 zijn ontvangen nog niet in het begrotingssaldo van 2026 zijn verwerkt.*		
Volwasseneneducatie	4.000	4.000
De gemeente Groningen coördineert het regionale educatiebeleid en functioneert daarbij als contactgemeente. Het begrote bedrag zetten wij in ten behoeve van leertrajecten Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden via ROC's. Voor dit programma ontvangen wij een specifieke uitkering van het Rijk (SPUK) die naar verwachting 4,0 miljoen euro bedraagt.		
Leerlingenvervoer	2.900	
Voor kinderen die vanwege bijzondere omstandigheden niet zelfstandig naar school kunnen reizen, bieden wij leerlingenvervoer aan (eigen vervoer en aangepast vervoer). Dit is een wettelijke onderwijstaak van de gemeente. *De lasten nemen met 296 duizend euro toe ten opzichte van 2026. Dit is met name het gevolg van intensiveringsmiddelen die in de begroting 2024 zijn toegekend en die komende jaren gefaseerd oplopen.*		
Natuur- en duurzaamheidseducatie	1.400	
Via het centrum voor Natuur- en Duurzaamheid Educatie zetten wij 1,4 miljoen euro in om kinderen kennis te laten maken met natuur en duurzaamheid. De inzet van deze middelen sluit aan bij beleidsdoelen in deelprogramma 2.1 (kwaliteit leefomgeving).		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.2	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
	*Effect kostenverdeling**	*8*		

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Ad.*: Door kostenverdelingen vanuit andere deelprogramma's zijn bedragen naar dit deelprogramma overgeheveld. Per saldo ontstaat hierdoor een 'Effect kostenverdeling'.

Deelprogramma 3.3: Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit

Binnen het deelprogramma Welzijn Gezondheid zorg en diversiteit richten we ons op het versterken van de eigen kracht van onze inwoners en op de ontwikkeling naar een zorgzame samenleving met een nadrukkelijke aandacht voor preventie.

De afgelopen tien jaar is er veel gebeurd: het sociaal domein heeft de nodige veranderingen en transformaties ondergaan met als doel om de gemeentelijke taken samen met onze (keten)partners zo effectief en efficiënt mogelijk te organiseren. We doen dit in een stedelijke en/ of regionale omgeving. Dit vraagt per wijk dan wel gebied vraagt om een andere inzet dan wel aanpak. We zijn nu aangekomen op een kruispunt.

Niet alleen is er sprake van een schaarste in beschikbare ruimte in de ruimtelijke omgeving, ook de middelen waarmee we van beleidsvorming naar uitvoering komen zijn beperkt. Doordat er structureel middelen beschikbaar komen vanuit de Sociale Agenda van Nij Begun kunnen we op onderdelen de huidige inzet verminderen, echter geldt dit niet voor bijvoorbeeld de inzet op jeugdzorg. Daarmee is het bredere financiële perspectief voor de komende jaren niet rooskleurig.

Verder zien we binnen bepaalde domeinen dat de grenzen van de uitvoeringscapaciteit in zicht komen, hetgeen ten koste gaat van onder meer de organisatiekracht en uitvoerbaarheid van beleid. Op veel plekken zien we dat de rek eruit is. Bovendien zien we al langer dat de omvang van de problematiek van onze inwoners meervoudig en complexer wordt.

Ook zien we dat er door de stijging van het aantal inwoners die van ons ondersteuning vraagt, er wachtlijsten ontstaan. Met name kwetsbare groepen lopen het risico dat ze hierdoor niet tijdig geholpen kunnen worden. Ondanks de toenemende complexiteit en de groeiende vraag blijven we onverminderd streven om onze doelen en daarmee de ambitie in 2027 te realiseren. Dit hangt echter wel samen met de financiële ruimte die ontstaat binnen de sociale agenda Nij Begun om meerjarig te investeren in die gebieden waar het nu het hardst gaat knellen en waar extra inzet gewenst is.

Doelen Deelprogramma 3.3: Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit

Het deelprogramma 3.3. is inhoudelijk breed en divers. Aan de hand van vier beleidsvelden werken we via uiteenlopende interventies aan de maatschappelijke opgaven van onze gemeente. Met deze samenhangende inspanningen dragen we bij aan onze gezamenlijke ambitie om Groningen een gemeente te laten zijn waar een ieder prettig, gezond en veilig kan wonen, verblijven en samen leven. Daarbij vinden we het van belang dat iedereen op een volwaardige manier aan de samenleving kan meedoen.

Deze algehele ambitie is hieronder vertaald naar een vijftal maatschappelijke doelen waartoe dit deelprogramma zich specifiek verhoudt:

- Inwoners leven prettig met elkaar samen en voelen zich betrokken bij hun leefomgeving (I - II - III);
- Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op tot zelfstandige volwassenen (II - V - VI));
- Inwoners leven zo lang mogelijk in goede gezondheid, het liefst in de eigen thuisomgeving (II - V - VI));
- Inwoners doen naar vermogen mee aan de samenleving, ook bij gezondheidsbelemmeringen (II - III -IV);
- Inwoners voelen zich veilig en geborgen, zowel in de thuisomgeving als daar buiten (I - III - V).

Effectindicator(en)

In de onderstaande tabellen hebben we telkens de ambitie en maatschappelijke doelen vertaald naar '-er doelen' en hierbij de relatie gelegd tussen enerzijds het ('-er') doel dat we nastreven en anderzijds de effectindicatoren die ermee samenhangen en waarmee we de voortgang van dat doel op hoofdlijnen kunnen peilen en volgen. Aan elke effectindicator is een beoogde streefwaarde gekoppeld, waarmee de na te streven doelen zijn geconcretiseerd.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Samen leven'

Doelen	Effectindicator(en)
• Meer inwoners gaan op een prettige wijze met elkaar om, kennen elkaar en voelen zich opgenomen en geaccepteerd;	• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft dat buurtgenoten prettig met elkaar omgaan;

	• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich in de afgelopen 12 maanden (wel eens) gediscrimineerd te hebben gevoeld;
• Meer inwoners voelen zich (actief) betrokken bij en verantwoordelijk voor de leefbaarheid van de eigen woonomgeving.	• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich in de afgelopen 12 maanden (wel eens) actief te hebben ingezet [..] ten gunste van de eigen woonbuurt; • % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich in de afgelopen 12 maanden (wel eens) actief te hebben ingezet op het gebied van het verrichten van vrijwilligerswerk.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Perceptie prettige omgang buurtgenoten (% ja)	-	74%	-	> 75%	-	> 75%
Perceptie slachtoffer discriminatie (i % ja & ii % ja, in eigen buurt)	-	i 11% (ii 7%)	-	i < 10% (ii < 5%)	-	i < 10% (ii < 5%)
Actief in eigen buurt (% ja)	-	26%	-	> 25%	-	> 25%
Vrijwilligerswerk (% ja)	-	31%	-	> 30%	-	> 30%

Toelichting

Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten en wordt er voor de ontbrekende jaren ook geen beoogde streefwaarde gegeven.

De bovenstaande effectindicatoren komen allen uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de even jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

II: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Sociale infrastructuur'

Doelen	Effectindicator(en)
• Meer inwoners zijn tevreden over de mate waarin de sociale infrastructuur in buurten, wijken en dorpen aansluit op de eigen behoeften en wensen.	• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van plekken om elkaar te ontmoeten, in of nabij de eigen woonbuurt; • % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van instanties voor informatie, advies en/of ondersteuning, in of nabij de eigen woonbuurt.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Tevredenheid aanwezigheid ontmoetingsplekken (% ja)	-	59%	-	> 70%	-	> 70%
Tevredenheid aanwezigheid maatschappelijke instanties (% ja)	-	67%	-	> 70%	-	> 70%

Toelichting

Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten en wordt er voor de ontbrekende jaren ook geen beoogde streefwaarde gegeven.

De bovenstaande effectindicatoren komen allen uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de even jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

III: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Sociale participatie en steun'

Doelen	Effectindicator(en)
• Meer inwoners hebben een sterk en divers sociaal netwerk met betekenisvolle relaties waarop zij kunnen terugvallen;	• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich (wel eens) eenzaam te voelen; • % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft voldoende contacten te hebben;
• Meer inwoners kunnen op een volwaardige manier meedoen aan de samenleving en hebben het gevoel er te toe doen.	• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft de wijze van meedoen aan de Groningse samenleving met een 7 of hoger te waarderen.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Ervaren eenzaamheidsgevoelens (% ja)	-	25%	-	< 25%	-	< 25%
Perceptie voldoende contacten (% ja)	-	94%	-	> 90%	-	> 90%
Waardering meedoen aan samenleving (% 7 of hoger)	-	81%	-	> 80%	-	> 80%

Toelichting

Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten en wordt er voor de ontbrekende jaren ook geen beoogde streefwaarde gegeven.

De bovenstaande effectindicatoren komen allen uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de even jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

IV: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Eigen kracht, weerbaarheid en zelfregie'

Doelen	Effectindicator(en)
• Meer inwoners zijn in staat regie te voeren over het eigen leven en - daar waar nodig - zelf hulp te organiseren;	• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft terug te kunnen vallen op hulp of zorg vanuit de eigen omgeving, indien dit nodig is (eens, neutraal); • % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft gemakkelijk zelf hulp te kunnen regelen c.q. organiseren, indien dit nodig is (eens, neutraal);
• Meer inwoners kunnen zich zelfstandig redden bij het doen van alledaagse handelingen.	• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft zich (zeer) belemmerd te voelen in het dagelijks functioneren door lichamelijke en/of mentale gezondheidsproblemen.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Perceptie kunnen terugvallen op hulp (% eens + neutraal)	-	97%	-	> 90%	-	> 90%
Perceptie makkelijk zelf hulp kunnen organiseren (% eens + neutraal)	-	91%	-	> 90%	-	> 90%
Ervaren belemmeringen ADL (% ja)	-	42%	-	< 40%	-	< 40%

Toelichting

Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten en wordt er voor de ontbrekende jaren ook geen beoogde streefwaarde gegeven.

De bovenstaande effectindicatoren komen allen uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de even jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

V: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Lichamelijke en geestelijke gezondheid'

Doelen	Effectindicator(en)
• Meer (jonge) kinderen en jeugdigen groeien op in een stimulerende, gezonde omgeving;	• % Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat zich onvoldoende weerbaar voelt; • % Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat psychische klachten heeft;
• Meer inwoners zijn tevreden over het eigen leven en voelen zich gezond en gelukkig.	• % Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat zich gezond voelt; • % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft de eigen gezondheid met een 7 of hoger te waarderen.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
% Perceptie onvoldoende weerbaar jongeren (VO)	13%	-	-	-	< 15%	-
% Psychische klachten jongeren (VO) (MH15 methodiek)	33%	-	-	-	< 35%	-
% Ervaren gezondheid jongeren (VO)	78%	-	-	-	> 80%	-
Waardering eigen gezondheid volwassenen (% 7 of hoger)	-	79%	-	> 85%	-	> 85%

Toelichting

Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten en wordt er voor de ontbrekende jaren ook geen beoogde streefwaarde gegeven.

De eerste drie bovenstaande effectindicatoren komen allen uit de Jeugdgezondheidsenquête (GGD Groningen). Deze wordt 1x per 4 jaar (op de oneven jaren) afgenomen onder scholieren van het Voortgezet Onderwijs (klas 2 en 4) - in 2021 is vanwege de Coronasituatie destijds een extra, aangepast onderzoek uitgevoerd, vanaf 2023 is de oude frequentie weer opgepakt. Voor meer achtergrondinformatie en vergelijking met andere gemeenten in de provincie verwijzen we naar de website GGD in cijfers.

De vierde van de bovenstaande indicatoren komt uit de wijkenenquête Leefbaarheid & Veiligheid (OIS Groningen). Deze wordt 1x per 2 jaar (op de even jaren) afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners van Groningen. Voor meer achtergrondinformatie of gebiedsgerichte verdiepingen verwijzen we naar de gemeentelijke Basismonitor.

VI: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Leef- en gezondheidspatronen'

Doelen	Effectindicator(en)
• Minder (jonge) kinderen en jeugdigen komen in aanraking met genotsmiddelen, zoals alcohol, tabak en drugs.	• % Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat te kennen geeft in de laatste 4 weken (wel eens) alcohol te hebben gedronken; • % Jongeren (klas 2 en 4 VO) dat te kennen geeft in de afgelopen maand cannabis te hebben gebruikt.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
% Alcoholgebruik jongeren (VO)	27%	-	-	-	< 25%	-
% Cannabisgebruik jongeren (VO)	7%	-	-	-	< 5%	-

Toelichting

Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten en wordt er voor de ontbrekende jaren ook geen beoogde streefwaarde gegeven.

De bovenstaande effectindicatoren komen beide uit de Jeugdgezondheidsenquête (GGD Groningen). Deze wordt 1x per 4 jaar (op de oneven jaren) afgenomen onder scholieren van het Voortgezet Onderwijs (klas 2 en 4) - in 2021 is vanwege de Coronasituatie destijds een extra, aangepast onderzoek uitgevoerd, vanaf 2023 is de oude frequentie weer opgepakt. Voor meer achtergrondinformatie en vergelijking met andere gemeenten in de provincie verwijzen we naar de website GGD in cijfers.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsdocumenten:

Stimulering Samenlevingsopbouw

Nota 'Sociale basis voor elkaar' 2023-2026
Nota Mantelzorg 'Van onschatbare waarde' 2023-2026
Uitvoeringsprogramma 'Ouderen en wijzer in Groningen' 2023-2026
Sociale basis: Actielijn vrijwillige inzet 2023-2026
Sociale basis: Actielijn eenzaamheid 2023-2026
Sociale basis: Actielijn sociaal-culturele accommodaties 2023-2026
Actielijn Bewonersorganisaties en -initiatieven 'Samenwerken aan ideeën'
Diversiteitsagenda 2.0 'Iedereen is anders en in Groningen is ruimte voor iedereen' (2021)

Publieke Gezondheid

Gezondheidsnota 'Gezond Leven in 050' (2023)
Preventie- en handhavingsplan middelengebruik
Actieplan Mentale Gezondheid Jongeren
Regiobeeld provincie Groningen
Regiovisie Gezonde Groningers, Gezonde Zorg
Regioplan Gezond Groningen
Regioplan Mentale Gezondheid - Gezond Groningen

Passende Ondersteuning

Kadernota Positief Opgroeien, preventief integraal jeugdbeleid Gemeente Groningen 2022 – 2032
Kadernotitie Transformatieagenda Jeugdhulp Groninger gemeenten 2018-2020
Koersdocument visie inkoop jeugdhulp gemeente Groningen (2020)
Gemeenschappelijke Regeling Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en Inloopvoorziening GGz 2024
Kadernota Positief Opgroeien 2022-2032
Regiovisie regio Groningen, norm voor opdrachtgeverschap (jeugd) 2021

Zorg en Veiligheid

Gronings Actieplan Dakloosheid
Leidraad ontwikkeling Maatschappelijke opvang 2021-2023
Beleidskader veiligheid 2021-2024
Plan van aanpak Groningen Preventie met Gezag (2023)
Actieplan huiselijk geweld, kindermishandeling en geweld tegen vrouwen (2023)
Actieplan onbegrepen gedrag
Beleidskader Toezicht

Relevante ontwikkelingen

Stimulering samenlevingsopbouw (Sociale basis)

Mensen maken Groningen: een prettige samenleving waarin mensen elkaar kennen, naar elkaar omkijken en er voor elkaar zijn. Vanuit de gemeente stimuleren en ondersteunen wij dat inwoners zo prettig mogelijk in hun eigen leefomgeving kunnen wonen, leven en werken. Hier staan de voor als gemeente Groningen.
De uitvoering van de nota *'Sociale basis, voor elkaar (2023–2026)'* verloopt volgens planning. Binnen de acht actielijnen – sociaal-culturele accommodaties, ouderen en dementie, eenzaamheid, mantelzorg, vrijwilligerswerk, sociaal werk, bewonersorganisaties en bewonersinitiatieven – wordt voortgang geboekt. Deze actielijnen vormen de basis voor het versterken van samenhang en sociale infrastructuur in wijken en dorpen.
In 2027 werken we aan de actualisatie van de nota. Dit betekent dat we de resultaten evalueren en het beleid actualiseren. Parallel hieraan versterken we de sociale infrastructuur en geven we het gebiedsgericht werken verder vorm, met nadruk op samenhang tussen inwoners, lokale initiatieven en het ondersteuningsaanbod.
De groei van nieuwe wijken zoals Meerstad, Suikerzijde en De Held II zorgt voor extra druk op de sociale basis, bijvoorbeeld op sociaal culturele accommodaties en de bezetting van WIJ Groningen. Met name het opbouwwerk en jeugd- en jongerenwerk vraagt om aandacht bij de verdere ontwikkeling van de sociale basis.
In de komende periode blijft onze inzet gericht op het voortzetten van de actielijnen, het versterken van bewonersinitiatieven en het ondersteunen van sociale netwerken die bijdragen aan een sterke, veerkrachtige samenleving.

Diversiteit

In 2027 staat het thema diversiteit opnieuw hoog op de maatschappelijke agenda. In Groningen vinden we het onverminderd belangrijk dat iedereen kan meedoen, ongeacht afkomst, religie, gender of seksuele geaardheid. Net als in voorgaande jaren zien we dat dit nog niet vanzelfsprekend is. Zo ervaren mensen binnen de LHBTIQ+-gemeenschap nog steeds uitsluiting, hebben vrouwen en meisjes nog te vaak te maken met grensoverschrijdend gedrag en worden mensen gediscrimineerd op grond van hun huidskleur. Daarom blijft voortzetting van het diversiteitsbeleid noodzakelijk. Het uitdragen van de sociale norm vormt daarbij een belangrijk onderdeel. Op deze manier laat de gemeente zien dat zij artikel 1 van de Grondwet serieus neemt en actief staat voor gelijke behandeling van iedereen.

Publieke gezondheid

We willen gezondheidsverschillen verkleinen en meer gezonde jaren voor iedereen. De grote gezondheidsverschillen worden onder andere veroorzaakt door verschillen in inkomen. Grote maatschappelijke uitdagingen zijn de toename aan de behoefte aan zorg, de toename van personeelsschaarste die zich uit in meer wachtlijsten, toename in kosten en toename van de gezondheidsverschillen. De transformatie van ziekte en zorg naar gedrag en gezondheid is daarom noodzakelijk in denken én doen. Daarom wordt landelijk, regionaal en lokaal sterk ingezet op het demedicaliseren van sociale gezondheidsproblemen. Eind 2025 heeft het ministerie van VWS een nieuwe landelijke nota volksgezondheid gepubliceerd. Uiterlijk eind 2027 zal hierop een lokale vertaling worden voorgelegd aan de raad. Voor deze lokale nota wordt samen met de regiogemeenten en de GGD Groningen een basisdocument geschreven.

In Groningen zien we bijvoorbeeld grote uitdagingen op het gebied van mentale gezondheid en middelengebruik. In de lokale ketenaanpakken van het AZWA focussen we op versterking van de samenwerking tussen het medische en sociale domein. We zetten in op de basisinfrastructuur en -functionaliteiten. Daarnaast zetten we in op een gezonde, groen/blauwe, beweegvriendelijke, middelenvrije leefomgeving met een gezond voedselaanbod en voldoende voorzieningen, waar inwoners kansrijk kunnen opgroeien en vitaal ouder kunnen worden. Belangrijke partners hierbij zijn de GGD, de ziekenhuizen, huisartsen en de welzijnsorganisaties. Landelijk zien we steeds meer aandacht voor deze thema's, tegelijkertijd ontbreekt voldoende structurele financiering hiervoor.

(Preventieve) jeugdhulp
We gaan uit van de kracht en veerkracht van kinderen, jongeren, ouders en hun omgeving. Opgroeien betekent ook vallen en opstaan; niet elke uitdaging vraagt om jeugdhulp. We dragen bij aan kansrijk en gezond opgroeien voor alle Groningse kinderen en jongeren. Daarom zetten we in op een sterke sociale basis waarin kinderen en jongeren zoveel mogelijk meedoen, zich ontwikkelen en kansen krijgen en leggen de nadruk op preventie. Jeugdhulp blijft beschikbaar voor wie het echt nodig heeft, maar is geen vanzelfsprekende oplossing. Kernbegrippen zijn normaliseren, demedicaliseren en collectiveren van hulp en ondersteuning. Vanuit dit vertrekpunt werken we aan twee belangrijke pijlers. De eerste gaat over het herinrichten van het jeugdhulplandschap (aanbod). We organiseren hulp en ondersteuning nabij en in aansluiting op de leefwereld van kinderen en gezinnen, samen met herkenbare en zichtbare partners zoals wijkinitiatieven, JGZ, WIJ Groningen en onderwijs. De tweede pijler betreft het anders omgaan met de vraag naar hulp en ondersteuning, namelijk het beperken van de vraag naar individuele jeugdhulp. Wij geloven dat opgroeien, ontwikkelen en meedoen zonder labels, diagnoses en met zo min mogelijk inzet vanuit professionele hulp veruit het fijnst is voor kinderen en jongeren. Als het nodig is geven wij de voorkeur aan een groepsgerichte vorm van hulp en ondersteuning. Dit alles moet leiden tot een vermindering van de vraag naar hulp en ondersteuning vanuit de Jeugdwet.

De kaders voor de koers van de transformatie van de jeugdhulp hebben wij beschreven in het document Langjarig Perspectief transformatie jeugdhulp jeugdregio Groningen. De gemeente Groningen loopt voorop in de ontwikkeling van aanvullende hulp. Wij ontwikkelen samen met onze maatschappelijke partners twee pilots waarvan de opbrengst dienen als input voor de regionale inkoop van de aanvullende hulp.

Voor jeugdigen en gezinnen in kwetsbare en complexe situaties werken wij samen met de Groningse jeugdhulpregio en soms ook bovenregionaal met Drenthe en Friesland. Binnen de regionale samenwerking werken we verder aan de herinrichting en nieuwe inkoop van de hoogspecialistische jeugdhulp. Wij beogen een netwerk te contracteren van een select aantal aanbieders voor deze twee onderdelen van het jeugdhulplandschap. Het doel is terugdringen van uithuisplaatsingen en doorplaatsingen en de best passende zorg te bieden voor kinderen en gezinnen met complexe problematiek. Daarnaast werken wij aan verdere verbeteringen in de regionale jeugdbeschermingsketen en de ontwikkelingen richting het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Het huidige jeugdbeschermingsstelsel is zeer kwetsbaar gebleken en vraagt om structurele landelijke oplossingen, waarvoor wij blijvend op landelijk niveau aandacht vragen.

In 2027 spelen we in op een aantal relevante landelijke en regionale ontwikkelingen. Begin 2027 komt de landelijke deskundigencommissie jeugdhulp met een tweede rapport over de voortgang van de Hervormingsagenda Jeugd. Daarin staat of de hulp aan kinderen en gezinnen in Nederland verbetert en of de financiële afspraken tussen Rijk en gemeenten passend zijn. Rond diezelfde periode wordt nieuwe wetgeving verwacht over de reikwijdte van de jeugdhulpplicht van gemeenten. Deze wet moet duidelijker maken waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn en helpen om meer grip op de kosten te krijgen. Het effect hiervan hangt af van de inhoud van de wet zoals die uiteindelijk wordt vastgesteld.

Zowel de Hervormingsagenda als de Reikwijdtewet hebben als doel de hulp voor kinderen en gezinnen te verbeteren en het jeugdstelsel eenvoudiger te maken. Ze leggen meer nadruk op preventie, samenwerking en ondersteuning dichtbij huis, met een belangrijke rol voor lokale teams. Onze maatregelen zijn hier ook op gericht. Dit heeft gevolgen voor de inrichting en financiering van wijkteams. Het gaat niet zozeer om méér inzet van bijvoorbeeld WIJ Groningen, maar om betere samenwerking tussen jeugdhulp, verwijzers en partners in de wijk, op school en rond de huisarts. Deze beweging wordt ondersteund door de regionale, taakgerichte inkoop en organisatie van aanvullende jeugdhulp.

Maatschappelijke ondersteuning
Bij het nastreven van onze doelen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning werken we nauw samen met WIJ Groningen en met de door ons gecontracteerde zorgaanbieders. Dit biedt ons de kans om te sturen op de samenwerking. Met die samenwerking hopen we te komen tot betere resultaten en het hoofd te bieden aan de toenemende vergrijzing en de daarbij horende financiële uitdagingen. Volgens planning gaan we In 2027 aan de slag met een nieuwe overeenkomst voor het gebiedsondersteunend netwerk (GON = dagbesteding, individuele begeleiding en kortdurend verblijf) en het collectief vervoer.

Beschermd Wonen
Om de transformatieopgave 'van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis' verder te brengen wordt al langere tijd in regionaal verband samengewerkt. Zo werken we aan de realisatie van een voldoende en passend aanbod voor inwoners die Beschermd Wonen nodig hebben en investeren we gelijktijdig in preventieve lokale voorzieningen zodat specialistisch Beschermd Wonen waar mogelijk kan worden voorkomen. Ondanks het uitblijven van landelijke keuzes wordt er op een constructieve manier samengewerkt in en met de regiogemeenten. Zo onderzoeken we in de aanloop naar een nieuwe Inkoop Beschermd Wonen hoe we een stabiele regionale - en lokale - spreiding van voorzieningen kunnen bewerkstelligen en hoe we aanbieders kunnen stimuleren om kleinschalige initiatieven in de wijk te realiseren. Het realiseren van voorzieningen voor kwetsbare personen (zoals in Beschermd Wonen) is overigens een proces waarbij goede afstemming tussen gemeente en corporaties, aanbieders en de omgeving van cruciaal belang is.

Maatschappelijke Opvang
Er worden diverse opvangvoorzieningen georganiseerd voor alle Groninger gemeenten. Denk hierbij aan diverse vormen van (crisis)opvang , ondersteuning en dagbesteding georganiseerd op diverse locaties, indien mensen onverhoopt dakloos raken. Vanuit het Actieprogramma Dakloosheid 'Iedereen een thuis' is alle inzet gericht op het zo kort mogelijk verblijven in de maatschappelijke opvang en het waar mogelijk voorkomen. We werken volgens het principe 'wonen eerst'. De gemeente Groningen heeft e.e.a. vertaald in het Gronings Actieplan Dakloosheid met diverse interventies gericht op het voorkomen van dak- en thuisloosheid en op het passend opvangen van inwoners die onverhoopt toch dakloos raken.

Zorg en Veiligheid
De druk op zorg, ondersteuning en huisvesting neemt in Groningen verder toe. Door vergrijzing, personeelstekorten en een groeiende vraag naar ondersteuning wonen meer mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag zelfstandig in de wijk. Tegelijkertijd blijft het woningtekort groot, waardoor passende huisvesting voor ouderen, uitstromers uit beschermd wonen, dak- en thuisloze inwoners en andere aandachtsgroepen niet altijd beschikbaar is. De samenhang tussen wonen, zorg en welzijn wordt daarmee steeds belangrijker. De komende jaren staat Groningen voor een omvangrijke woonzorgopgave die vraagt om intensieve samenwerking tussen gemeenten, woningcorporaties, zorgaanbieders en maatschappelijke partners.
Daarnaast zien wij dat maatschappelijke problematiek steeds vaker samenkomt bij inwoners die kampen met schulden, psychische kwetsbaarheid, verslaving, een gebrek aan bestaanszekerheid of sociale uitsluiting. Hierdoor neemt ook de druk toe op de veiligheidsketen. Wij zetten daarom in op een sterke sociale basis, vroegsignalering en een domeinoverstijgende aanpak waarin zorg, welzijn, veiligheid, wonen en participatie gezamenlijk optrekken. Speciale aandacht blijft bestaan voor huiselijk geweld, kindermishandeling, femicide, mensenhandel, seksuele uitbuiting, detentie en de ondersteuning van kwetsbare jongeren.

Wonen en Zorg
We zien een toename van het aantal inwoners binnen onze gemeente dat is aangewezen op wonen met zorg. Dit als gevolg van de (dubbele) vergrijzing en de beweging naar extramuralisering van zorg. Vanuit wonen en zorg wordt ingezet op een aantal woonzorgopgaven voor deze inwoners. Dit doen we aan de hand van het

uitvoeringsprogramma wonen, samenleving en zorg 2023 – 2030. We werken daarin samen met ketenpartners zoals corporaties, het zorgkantoor en zorgorganisaties.

In 2027 werken we verder aan de realisatie van geclusterde woonvormen voor ouderen. We zetten in op een duurzame ontwikkeling van woonleefconcepten met community care en werken samen met corporaties maatregelen uit die moeten bijdragen aan de doorstroming van senioren naar passende woningen. Community wonen vormt ook een aspect bij de aanpak van de huisvestingsopgave van inwoners die gebruik maken van, of uitstromen uit, Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang.

Nieuwkomers
De gemeente toont zich solidair met mensen die hun land hebben moeten ontvluchten. In het kader van de regionale bestuursovereenkomst verzorgen wij de opvang van Oekraïense ontheemden en asielzoekers. Wij werken toe naar structurele opvanglocaties met in totaal 960 opvangplaatsen voor asielzoekers, in lijn met de Spreidingswet. Daarbij streven wij naar participatie vanaf dag één, zodat asielzoekers en statushouders een stevige basis krijgen om zelfstandig en volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Dit draagt bij aan een inclusieve samenleving en bevordert de wederkerigheid tussen nieuwkomers en gevestigde inwoners.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Stimulering samenlevingsopbouw, Publieke gezondheid, Passende ondersteuning en Zorg en veiligheid.

Wat willen we bereiken? (resultaten)	**Wat gaan we daar voor doen? (activiteiten)**
Stimulering samenlevingsopbouw	
Accommodaties en initiatieven	
• We zorgen voor een passend aanbod van sociaal-culturele accommodaties in de buurten, wijken en dorpen, aansluitend op de behoeften en kenmerken van de verschillende gebieden.	Daarvoor geven we uitvoering aan de nota Sociaal Culturele Accommodaties 'Open naar elkaar 2023-2026', waaronder het subsidiëren van buurtaccommodaties en dorpshuizen.
• Via toegankelijke en laagdrempelig georganiseerde initiatieven wordt aan inwoners de mogelijkheid geboden om elkaar te ontmoeten, om deel te nemen aan activiteiten en om iets voor elkaar te kunnen betekenen.	Het subsidiëren van bewonersorganisaties en het ondersteunen van waardevolle initiatieven met of door inwoners.
Samenlevingsopbouw en vrijwilligerswerk	
• Inwoners worden ondersteund bij het organiseren/uitvoeren van collectieve initiatieven in hun woonomgeving; • Sociale verbanden tussen inwoners in buurten, wijken en dorpen zijn versterkt; • Informele en formele partijen in de gebieden weten elkaar te vinden en versterken elkaar.	Het subsidiëren van samenlevingsopbouw. Hierbij richten we ons onder meer op het organiseren van het buurt- en opbouwwerk.
• Inwoners zijn actief gestimuleerd tot en ondersteund bij het verrichten van vrijwilligerswerk.	Het uitvoering geven aan de actielijn 'Ode aan de vrijwilliger 2023-2026: • Het subsidiëren van samenwerkingspartners die voor ons het beleid uitvoeren, zoals het steunpunt vrijwillige inzet Link050 en de

	vrijwilligersorganisaties Humanitas en stichting Present; • Uitvoeren van een waarderingscampagne en het vieren van de dag van de vrijwilliger.
Mantelzorg en eenzaamheid	
• Mantelzorgers voelen zich gesteund en gewaardeerd bij de uitvoering van hun zorgtaken; • Er is zichtbaarheid gegeven aan de betekenis die mantelzorgers hebben op het leven van anderen en de mogelijkheden die zij hebben om verlicht te worden in deze taken.	Uitvoering geven aan de actielijn Mantelzorg 'Van onschatbare waarde', waaronder: • Het subsidiëren van het Steunpunt mantelzorg (Humanitas) voor het uitvoeren van taken rondom mantelzorgwaardering en -ondersteuning; • Mantelzorg onder de aandacht blijven brengen, door o.a. de website voorwiezorgjij.nl, het centraal informatiepunt voor mantelzorgers en professionals.
• Eenzaamheid is bespreekbaar gemaakt, alsmede wat iemand eraan kan doen, zelf of voor een ander; • Beroepskrachten, inwoners en andere betrokkenen zijn toegerust om mensen die met eenzaamheid kampen te herkennen en te ondersteunen.	Het uitvoering geven aan de actielijn 'Aanpak eenzaamheid in Groningen', waaronder: • het continueren van interventies, activiteiten i.h.k.v. ontmoeting en verbinding; • organisatie van de week tegen eenzaamheid; • kennisdeling voor professionals.
Diversiteit en inclusie	
• De verschillende thema's uit de Diversiteitsagenda, te weten: - sociale acceptatie; - zichtbaarheid; - anti discriminatie; - emancipatie'; - gedeelde geschiedenis; - mensenrechten zijn maatschappelijk zichtbaar gemaakt en krijgen een podium in het publieke debat.	Uitvoering geven aan de verschillende activiteiten uit de Diversiteitsagenda, waaronder: • het (mede)organiseren van evenementen en bijeenkomsten, zoals Orange the world, Keti Koti en de Pride; • het realiseren van o.a. vlagmomenten en het treffen van voorbereidingen voor de realisatie van twee slavernijmonumenten; • uitvoering geven aan het actieplan antiracisme.; • extra inspanningen voor de emancipatie van vrouwen in minderheidsposities door stichting Jasmijn; • het subsidiëren van organisaties/stichtingen die een bijdrage leven aan een diverse en inclusieve gemeente, zoals discriminatie.nl/Waard, Stichting Jasmijn en COC.

Publieke gezondheid	
Kansrijke Start	
• Werken vanuit een actueel en gedragen uitvoeringsagenda 2027 Kansrijke Start gemeente Groningen • De wijkcoördinatoren Kansrijke Start werken doelgericht en leveren een zichtbare bijdrage aan de programmadoelen • De lokale coalitie werkt vanuit een gezamenlijke visie, agenda en prioriteiten.	• Opstellen uitvoeringsagenda 2027 met betrokken kernpartners; • Prioriteren van tactische doelen en inspanningen; • Versterken van samenhang tussen regionale, lokale en wijkgerichte inzet; • Evalueren doelgericht werken van wijkcoördinatoren en verbeteracties uitzetten; • Monitoren van voortgang en resultaten per wijk; • Voorbereiden van coalitiebijeenkomsten; • Bewaken van samenhang tussen thema's en werkgroepen; • Verbinden van lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen.

Leefstijl en Gedrag	
• We dragen bij aan meer gezonde jaren voor iedereen en tot het verkleinen van gezondheidsverschillen; • De ketenaanpak voor volwassenen naar een gezond gewicht is in minstens 5 wijken en huisartsenpraktijken ingericht en functioneert als een samenhangend netwerk tussen medisch en sociaal domein, waardoor meer inwoners met overgewicht of obesitas worden gesignaleerd en passend aanbod vinden; • De regionale werkwijze van Vitaal Groningen is stapsgewijs geïmplementeerd en zorgt voor meer eenduidigheid in samenwerking, verwijzing en inzet van interventies.	• We breiden de ketenaanpak voor volwassenen stapsgewijs uit naar nieuwe huisartsenpraktijken en wijken en ondersteunen praktijken en partners daarbij; • We implementeren regionale samenwerkingsafspraken (Vitaal Groningen en ketenaanpak) in de lokale praktijk; • We versterken de samenwerking tussen medisch en sociaal domein, inclusief inzet van centrale zorgcoördinatoren en lokale coördinatoren en verbinden en versterken de inzet van beweegcoaches.
• Het aantal kinderen met obesitas neemt af door onze inspanningen; • De ketenaanpak Kind naar Gezond Gewicht wordt verder geprofessionaliseerd met een stevige rol voor centrale zorgverleners in het coördineren van ondersteuning en het versterken van het netwerk in de wijk; • Professionals weten elkaar beter te vinden en werken doelgerichter samen rondom kinderen en gezinnen met een vraag op leefstijl en gezondheid. • Leefstijlinterventies voor kinderen zijn beschikbaar en worden wijkgericht ingezet, met een passend en (financieel) duurzaam aanbod; • Belang van gezonde voeding en bewegen wordt gezien door het jongerenwerk en sportbuurtwerk zij dragen actief bij aan het stimuleren van een gezonde leefstijl.	• We implementeren de routekaart voor de ketenaanpak en de regionale samenwerkingsafspraken en vertalen deze naar de lokale praktijk; • We ondersteunen en professionaliseren centrale zorgverleners in hun rol, onder andere via gerichte scholing en begeleiding; • We versterken de samenhang en samenwerking in de wijknetwerken rond kinderen en gezinnen en optimaliseren de inzet van leefstijlinterventies; • We realiseren een betere verbinding tussen de ketenaanpakken voor kinderen en volwassenen, inclusief doorverwijzing van ouders; • We zetten extra in op JOGG.
• Minder kinderen gebruiken alcohol, cannabis, tabak, vapes of drugs dan de afgelopen jaren; • Het aantal volwassenen dat problematisch alcohol drinkt daalt.	• We voeren het Preventie & Handhavingsplan middelengebruik uit; • We breiden het aantal scholen uit dat het interventieprogramma Helder op School inzet; • We breiden het aantal rookvrije plekken uit, vooral daar waar kinderen komen.
Mentale Gezondheid	
• Inwoners vinden het normaler om mentale problemen te ervaren en te bespreken; • Inwoners participeren in beleidsvorming en uitvoering; • Inwoners zoeken en vinden versterking van hun mentale gezondheid buiten de zorgsector; • Inwoners zoeken en vinden ondersteuning bij mentale uitdagingen buiten de zorgsector; • Jongeren kennen en maken gebruik van het lokale platform voor Mentale Gezondheid Jongeren en van het landelijke platform In Je Bol; • Jongeren zijn tevreden over de kwantiteit en kwaliteit van het ondersteuningsaanbod; • (In)formele professionals die inwoners ondersteunen bij mentale gezondheid weten hoe	• We communiceren over het bespreken van mentale gezondheid en bieden vroegtijdig ondersteuning bij mentale uitdagingen; • We voeren de activiteiten uit van het actieplan mentale gezondheid jongeren 2024 en vullen dit aan met nieuw actieplan voor jongeren; • We werken gericht aan het verbeteren van studentenwelzijn via de Veerkrachtcoalitie Groningen en het Leernetwerk Mentale Gezondheid Studenten; • We nemen Mentale Gezondheid voor alle inwoners op in de nieuwe nota Gezondheidsbeleid in 2027, de focus ligt hierbij op verschuiving van ondersteuning van medisch naar sociaal domein; • We versterken de basisfunctionaliteiten en het ecosysteem voor Mentale Gezondheid;

ze beginnende klachten kunnen signaleren en waar ze inwoners buiten de zorgsector naar kunnen doorverwijzen.	• We voeren de interventie Welzijn op Recept uit voor volwassen inwoners.
• Inwoners, naasten en professionals weten waar zij terechtkunnen met vragen, zorgen of suïcidale gedachten en weten passende hulp en ondersteuning te vinden; • Suïcidale gedachten zijn beter bespreekbaar en taboes rondom suïcide worden doorbroken; • Professionals, inwoners en naasten beschikken over meer kennis en handvatten om signalen van suïcidaliteit te herkennen en hierover het gesprek aan te gaan; • De samenwerking tussen gemeenten, professionals, ervaringsdeskundigen en organisaties op het gebied van mentale gezondheid, suïcidepreventie en nazorg is versterkt; • Suïcidepreventie wordt waar mogelijk regionaal opgepakt, zodat kennis, expertise en activiteiten kunnen worden gebundeld en zoveel mogelijk inwoners worden bereikt.	• We organiseren jaarlijks trainingen voor professionals en andere betrokkenen over het signaleren en bespreekbaar maken van suïcidale gedachten; • We organiseren publieksactiviteiten om het gesprek over suïcide te normaliseren en inwoners te informeren over waar zij terechtkunnen met vragen, zorgen of suïcidale gedachten; • We werken samen met de andere Groninger gemeenten aan regionale activiteiten en campagnes rondom suïcidepreventie; • We brengen organisaties en professionals die betrokken zijn bij mentale gezondheid, suïcidepreventie en nazorg met elkaar in contact en stimuleren samenwerking in het lokale en regionale netwerk; • We werken samen met ervaringsdeskundigen om ervaringskennis een plek te geven in de ontwikkeling en uitvoering van activiteiten rondom suïcidepreventie; • We werken samen met lokale partners, zoals onderwijsinstellingen, inloopvoorzieningen en aanbieders van ondersteuning in het sociaal domein.
Gezonde Omgeving	
• We dragen bij aan het creëren van een gezondere leefomgeving	• Gezondheid wordt meegenomen in de ruimtelijke (her-) ontwikkelingen in onze gemeente; • We onderzoeken of we reclame voor ongezonde voeding kunnen weren uit het straatbeeld en ongezonde voedselaanbieders in de nabijheid van scholen kunnen weren; • De GGD adviseert zo veel mogelijk aan de voorkant bij ruimtelijke planvorming en geeft advies bij vergunningen volgens de omgevingswet; • Gezonde voedselomgeving is als thema opgenomen in de nieuwe nota volksgezondheid.

Passende ondersteuning	
Toegang ondersteuning	
• Inwoners weten de weg naar en hebben eenvoudig toegang tot informatie en advies bij een hulpvraag; • (Verborgen) hulpvragen zijn tijdig gesignaleerd en op de juiste plek opgepakt.	Er wordt blijvend ingezet op de bereikbaarheid en de vindbaarheid van de verschillende WIJ-teams, zowel fysiek als digitaal.
• (Specialistische) hulpvragen van inwoners zijn tijdig en op de juiste plek opgepakt en binnen de daarvoor afgesproken termijnen afgehandeld; • Inwoners krijgen waar nodig ondersteuning bij de vraagverheldering van de ondersteuningsbehoefte; • Inwoners komen met de betrokken professional(s) tot een gedragen ondersteuningsplan en houden zo veel mogelijk regie bij de uitvoering ervan;	Stichting WIJ wijst op de mogelijkheid om mantelzorgers of indien nodig onafhankelijke cliëntondersteuning te betrekken bij de formulering van de ondersteuningsvraag. We meten de bekendheid van de onafhankelijke cliëntondersteuning via het CEO.

• Bij de uitvoering van het ondersteuningsplan wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van inzet vanuit de sociale basis.	
(Preventieve) jeugdhulp	
1. Een stevige sociale basis en preventie.	We versterken de sociale basis voor jeugdigen en gezinnen door een wijkgericht en laagdrempelig aanbod van algemene voorzieningen onder de noemer Positief Opgroeien. In 2027 ligt binnen het Meerjarenproject Jeugd de focus op het monitoren van op de resultaten van preventieve interventies gericht op het voorkomen van jeugdhulp. En we sturen op meer gebruik van mogelijkheden in de sociale basis.
2. Brede lokale basisteams die context- en gezinsgericht werken.	We werken aan het versterken van de lokale basisteams en de samenwerking binnen de hele jeugdketen door inzicht te krijgen en te sturen op de schakels in de keten, het verminderen van wachttijden bij de toegang en het sneller en flexibeler schakelen zodat de inwoner met een hulp vraag eerder een passend antwoord krijgt vanuit de gezamenlijke uitgangspunten rondom normaliseren, demedicaliseren en zoveel mogelijk groepsgerichte interventies.
3. Het verbeteren van toegankelijkheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid van aanvullende hulp.	We voeren samen de gemeente Midden-Groningen drie pilots uit om aanvullende hulp dichter bij de leefwereld van kinderen en gezinnen te organiseren, als flexibele en specialistische schil. De twee pilots in Groningen organiseren we rond de lokale inzet vanuit WIJ Groningen (Basis jeugdhulp, toegang, OJG en het WIJ-schoolteam) en op vijf VO-scholen. Dit loopt door in 2027. De opbrengsten gebruiken we, in afstemming met de regio, voor de inkoop van taakgerichte aanvullende hulp jeugd & gezin.
4. Betere aansluiting onderwijs, welzijn en (preventieve) jeugdhulp op en rond school.	We versterken de samenwerking met schoolbesturen en samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs op het snijvlak van onderwijs, welzijn en jeugdhulp door hier afspraken te maken over de gezamenlijke ambitie en opgaves zoals het collectiveren van hulp en ondersteuning. We werken aan een sterke sociale basis op en rond scholen, met als doel de inzet van (preventieve) jeugdhulp te verminderen. Ook verkennen we gezamenlijke financiering van preventieve ondersteuning en jeugdhulp.
5. Verminderen van uithuisplaatsingen door kwaliteitsverbetering van zo thuis mogelijke ondersteuning voor kinderen en gezinnen die opgroeien in de meest kwetsbare en ingewikkelde omstandigheden.	In regionaal verband werken wij aan de nieuwe inkoop van de hoogspecialistische jeugdhulp. Deze moet leiden tot betere hulp voor kinderen en gezinnen met complexe problematiek en minder uithuisplaatsingen. Ook het versterken van de pleegzorg draagt hieraan bij.
6. Ontwikkelen van alternatieven voor de gesloten jeugdhulp.	We werken aan het realiseren van de afbouw van de gesloten jeugdhulp in haar huidige vorm en het verder ontwikkelen van kleinschalige alternatieven met de regio, Drenthe en Friesland.

7. Verbeteren van ondersteuning van inwoners in relatie tot vraagstukken rondom veiligheid in afhankelijkheidsrelaties.	Samen met WIJ Groningen, Veilig Thuis en de gecertificeerde instellingen werken we aan een beter functionerende jeugdbeschermingsketen door afspraken vast te leggen over het aanpakken van de wachtlijsten en doorlooptijden, en het verbeteren van betekenisvol contact met gezinnen en samenwerking in de keten. Hiermee borgen en verbreden we de werkwijze uit de proeftuin in de Korrewegwijk van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Zo zorgen we ervoor dat jeugdigen en gezinnen sneller passende ondersteuning krijgen en dat veiligheidsvraagstukken eerder en in meer samenhang worden aangepakt.
8. Participatie van kinderen, jongeren, ouders en uitvoerende professionals).	We benutten de ervaringen van jeugdigen en ouders binnen de pilots aanvullende jeugdhulp om de ondersteuning beter te laten aansluiten bij hun leefwereld en hulpvragen. Met het jongerenpanel betrekken we jongeren actief bij de pilots en benutten we hun visie bij de ontwikkeling en uitvoering. Daarnaast werken we aan het vormgeven van ouderparticipatie, zodat ook het perspectief en de ervaringskennis van ouders binnen de pilots structureel worden meegenomen. Ook cliëntervaringsonderzoek geven we een stevigere plek in de vormgeving van jeugdhulpbeleid.
Maatschappelijke ondersteuning (incl. GON)	
• Inwoners met (ernstige) belemmeringen in de redzaamheid krijgen passende ondersteuning in de vorm van een Wmo-voorziening; • de geboden ondersteuning is aansluitend op de hulpvraag en de persoonlijke situatie van de inwoner; • Inwoners kunnen zich langer vanuit de eigen thuissituatie - dan wel zo thuis mogelijk - redden in het alledaagse en blijven naar mogelijkheden en behoefte meedoen in het maatschappelijk verkeer; • Inwoners die beschermd wonen stromen zo duurzaam mogelijk uit, waar van belang met passende vervolgondersteuning.	Stichting WIJ voert regie op de ondersteuningsvraag van kwetsbare inwoners om na te gaan of de ingezette ondersteuning passend is bij de ondersteuningsvraag. Met het nieuwe contract voor het gebiedsondersteunend netwerk (GON) gaan we onderzoek doen naar de tevredenheid van inwoners die gebruik maken van basisondersteuning (algemene voorzieningen).
Ouderenhuisvesting	
• De voorraad (geclusterde) woningen voor ouderen staat in verhouding tot de (geprognosticeerde) vraag. Door het toevoegen van nieuwe geclusterde woningen of aanpassingen in de bestaande woning voorraad.	In alle relevante projecten met betrekking tot nieuwbouw en wijkvernieuwing zijn concrete afspraken gemaakt over de (ver)bouw van geclusterde woningen voor ouderen. We zetten in op de realisatie van woonleefconcepten met community care waar ook zorg vanuit de Wet langdurige zorg wordt geboden. We werken maatregelen uit die bijdragen aan bewustwording en doorstroming.
Huisvesting (o.a. uitstromers uit) Beschermd Wonen/Maatschappelijke opvang	
• Voor inwoners die tijdelijk niet zelfstandig wonen en te maken hebben met BW, MO, of andere vormen van wonen met zorg zijn met corporaties en betrokken zorgaanbieders afspraken gemaakt	Met samenwerkingspartners werken we aan de realisatie van een of twee pilots kleinschalig geclusterd (community) wonen.

over de wijze waarop en de mate waarin passende woonvormen (zoals kleinschalig geclusterd wonen) ontwikkeld kunnen worden.	Met regiogemeenten maken we afspraken over een evenwichtige spreiding van de huisvesting van kwetsbare inwoners over de regio.

Zorg en veiligheid	
Maatschappelijke opvang	
• De (risicogroep van de) populatie dak- en thuislozen is in beeld en waar nodig wordt er tijdig geschakeld met de keten 'preventie - zorg - veiligheid'; • Als gevolg van het voorgaande is de instroom in de maatschappelijke opvang zo beperkt mogelijk gebleven; • Dak- en thuislozen ontvangen passende hulp (i.r.t. onder meer huisvesting/opvang, inkomen/schulden en dagbesteding).	• Wij werken de uitkomsten van de ETHOS telling binnen de aanpak dakloosheid in Groningen uit; • Wij zetten in en versterken Procesregie zorg voor dak- en thuislozen met complexe multiproblematiek al dan niet in combinatie met overlast en zorgen over veiligheid; • Doorontwikkeling van de Centrale Toegang Opvang voor dakloze inwoners; • Het bieden van Tijdelijk Onderdak Grevingaheerd en Trompsingel; • Het inzetten van Housing First trajecten in Groningen; • Het faciliteren van Kamers met Aandacht; • De verhuizing van de dagopvang van de Spilsluizen naar de Nieuwe Boteringestraat en de doorontwikkeling van de dagopvang in de keten van zorg & ondersteuning aan dakloze inwoners; • Het bieden van jaarronde nachtopvang (voorheen noodopvang) aan de Sontweg en de afstemming over de structurele borging en locatie van de nachtopvang; • De coördinatie van de aanpak buitenslapers en de samenwerking tussen- en met ketenpartners wat betreft het toeleiden naar- en bieden van passende zorg & ondersteuning; • De implementatie van de Wet versterking regie op de volkshuisvesting in relatie tot de wettelijke aandachtsgroep dak- en thuislozen; • Het zoeken naar- en vinden van een vervangende locatie voor het bestaande Skaeve Huse project en het zoeken naar locaties voor een tweede en eventuele derde locatie; • Het opstellen en uitwerken van het projectplan Integrale aanpak opvangvraagstukken.
Huiselijk geweld en kindermishandeling	
• Alle vormen van huiselijk geweld worden zo snel en adequaat mogelijk gesignaleerd; • Slachtoffers zijn tijdig in een stabiele, veilige situatie gebracht • Alle betrokkenen krijgen passende hulp.	• (Lokaal) Uitvoering geven aan het actieplan 'In Groningen is iedereen veilig thuis', met onder meer: - Brede publiekscampagne, Filomena Groningen (regionale functie), deskundigheidsbevordering professionals en wisselstage. • (Regionaal) Uitvoering geven aan de aanpak van seksueel geweld en de aanpak ouderenmishandeling; • (Regionaal) Het faciliteren van meerdere voorzieningen en trajecten, waaronder: - Vrouwenopvang, Veilig Thuis, Centrum Seksueel Geweld, doorontwikkeling Filomena en plegeraanpak; • Carrouselgroepen voor plegers, Intensief Casemanagement en Kindhulpverlening bij huisverboden, ambulante systeeminterventie vanuit de Vrouwenopvang, Slachtofferdevice bij stalking (AWARE wordt eind 2026 geëvalueerd).
Onbegrepen gedrag en weerbaarheid	
• Personen die een risico vormen op het domein van zorg- en veiligheid zijn vroegtijdig in beeld;	• Lopende projecten vanuit Grip op Onbegrip:

• De weerbaarheid en veerkracht van jongeren en jongvolwassenen die een risico vormen op het domein van zorg- en veiligheid is vergroot; • Personen die een risico vormen op het domein van zorg- en veiligheid (en niet ontvankelijk zijn voor zorg of ondersteuning), ontvangen passende ondersteuning. • De Aanpak Voorkoming Escalatie is geïmplementeerd.	1. Inzet op vroegsignalering en passende opvolging niet-acute (I28-zorgmeldingen) (project Groninger Vroegsignaleringsaanpak), gericht op herstel en (her)winning van vaardigheden en zelfredzaamheid. Project loopt vanaf december 2024. Er wordt verbinding gezocht met project 'Groningen hotspot'. 2. Verbeteren van regionale domeinoverstijgende netwerksamenwerking (project Sterk Netwerk) door uitrol van de Aanpak Voorkomen Escalatie en uitvoering van domeinoverstijgende doorbraken. • De aanvraag Preventie met Gezag 2026-2029 is door het Rijk gehonoreerd. Ook in 2027 zetten we met gerichte interventies, zoals extra jongerenwerk, Halt-spreekuren op scholen en brede jeugdoverleggen in de wijken, in op het voorkomen dat jongeren afglijden naar (ondermijnende) criminaliteit. • Lopende projecten vanuit Grip op Onbegrip: 1. Netwerksamenwerking rondom acute (E33) meldingen verbeteren vanuit het project 'Groningen Hotspot door toevoeging van 'wit aan blauw' én verlengde aandacht (OGGz & straatcoaches). 2. Interventies vanuit actieplan situaties rondom mensen met onbegrepen gedrag (nog vast te stellen) b.v. uitbreiding inzet psycholance en project 'Med-Soc verbonden', Regionaal Advies & Consultatiepunt, 24/7 bereikbaarheid hulpverlening.

Prestatie-indicator(en)

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. kwaliteit dienstverleningsstructuur

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Voorzieningen en regelingen zijn laagdrempelig georganiseerd en toegankelijk;	• % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft te weten waar te moeten zijn met een hulpvraag; • % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft snel te zijn geholpen bij een hulpvraag;
• De dienstverlening is gericht op de leefwereld van de inwoner en sluit aan bij de aard en context van diens hulpvraag.	• % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft zich serieus genomen te hebben gevoeld door de medewerker; • % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft samen met de medewerker te hebben gezocht naar een passende oplossing.

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Perceptie weten waar te moeten zijn	79%	77%	78%	> 80%	> 80%
% Perceptie snel geholpen bij hulpvraag	74%	71%	72%	> 80%	> 80%
% Perceptie serieus genomen door medewerker	87%	86%	86%	> 85%	> 85%
% Perceptie samen gezocht naar oplossing	84%	80%	82%	> 85%	> 85%

Toelichting

De bovenstaande vier prestatie-indicatoren komen allen uit het Cliëntervaringsonderzoek (CEO) Wmo (OIS Groningen). Deze wordt 1x per jaar afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners met een Wmo-voorziening in het voorgaande jaar. Er wordt nog onderzocht of dit een meer continu-meting kan worden. In 2020 is dit onderzoek i.v.m. de Coronapandemie niet uitgevoerd. Voor meer achtergrondinformatie verwijzen we naar het onderliggende onderzoeksrapport.

II: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. kwaliteit geboden ondersteuning

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Er is een adequaat ondersteuningsaanbod voor inwoners voor wie de redzaamheid anders (ernstig) wordt belemmerd;	• % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft dat de geboden ondersteuning past bij de hulpvraag; • % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft dat de kwaliteit van de geboden ondersteuning goed is;
• De geboden ondersteuning en/of zorg draagt bij aan het kunnen (blijven) participeren in het alledaagse.	• % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft door de geboden ondersteuning de dingen die men wil beter te kunnen doen (eigen regie); • % Inwoners (18 jaar e.o.) met een Wmo maatwerk voorziening dat aangeeft door de geboden ondersteuning zich beter te kunnen redden (zelfredzaamheid).

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Perceptie ondersteuning passend bij hulpvraag	83%	82%	82%	> 85%	> 85%
% Perceptie kwaliteit geboden ondersteuning goed	80%	78%	79%	> 85%	> 85%
% Perceptie meer eigen regie door ondersteuning	80%	81%	81%	> 85%	> 85%
% Perceptie hogere zelfredzaamheid door ondersteuning	83%	83%	84%	> 85%	> 85%

Toelichting

De bovenstaande vier prestatie-indicatoren komen allen uit het Cliëntervaringsonderzoek (CEO) Wmo (OIS Groningen). Deze wordt 1x per jaar afgenomen onder een substantieel deel van de inwoners met een Wmo-voorziening in het voorgaande jaar. Er wordt nog onderzocht of dit een meer continu-meting kan worden. In 2020 is dit onderzoek i.v.m. de Coronapandemie niet uitgevoerd. Voor meer achtergrondinformatie verwijzen we naar het onderliggende onderzoeksrapport.

Achtergrondinformatie t.a.v. beroep op ondersteuning en/of zorg

Kengetallen	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025
Entree en toegang WIJ-Groningen			
Aantal geregistreerde meldingen entree stichting WIJ-Groningen	35.873	35.578	35.477
% Meldingen WIJ-Groningen dat is afgehandeld via inzet 'eigen netwerk' en/of 'sociale basis'	43%	50%	36%
Aantal meldingen dat is doorgezet naar een wettelijke melding (en leidt tot onderzoek)	18.923	16.655	15.159
% Meldingen dat is doorgezet naar een wettelijke melding (en leidt tot een onderzoek	53%	47%	43%
Jeugdwet (Jw)			
Aantal personen met een traject Basis Jeugdhulp (BJH) in het lopende jaar	790	1.400	1.485

Aantal personen met tenminste één voorziening i.h.k.v. de Jeugdwet in het lopende jaar	5.162	4.995	4.987
% Personen (0 t/m 18 jaar) dat een vorm van ondersteuning krijgt (Basis Jeugdhulp, ZIN, PGB en NGZ)	-	-	13,29%
Aantal niet-thuiswonende kinderen	-	-	365
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)			
Aantal personen met tenminste één voorziening 'Huishoudelijke Hulp' i.h.k.v. de Wmo *	6.261	6.241	6.600
Aantal personen met tenminste één voorziening 'Begeleiding'(incl. GON) i.h.k.v. de Wmo	3.210	3.026	2.946
Aantal personen met tenminste één voorziening 'Hulpmiddelen' i.h.k.v. de Wmo	2.599	2.795	2.822
Aantal personen met tenminste één voorziening 'Beschermd Wonen' i.h.k.v. de Wmo	986	964	999
Opvang en Veilig Thuis			
Aantal geregistreerde dakloze personen in de Provincie Groningen	805	1.339**	1.514
Aantal meldingen van kindermishandeling bij Veilig Thuis	951	964	1.037
Aantal meldingen van huiselijk geweld bij Veilig Thuis	1.007	998	1.023

* Betreft per 2023 enkel indicaties i.v.m. nieuw contract

** "De Monitor Dakloosheid Groningen brengt in opdracht van centrumgemeente Groningen geregistreerde dakloosheid in de provincie Groningen in beeld; daarbij wordt aangesloten bij de landelijke telmethode volgens ETHOS (NB. European Typology of Homelessness and Housing Exclusion). Zie rapport Monitor Dakloosheid Groningen: https://publicaties.oisgroningen.nl."

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	405.144	414.128	456.414	453.814	447.393	459.622
Baten	45.675	24.544	46.800	54.294	54.350	54.212
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-359.469	-389.584	-409.614	-399.520	-393.043	-405.410
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	17.708	17	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	5.306	2.037	95	107	107	107
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-371.871	-387.564	-409.519	-399.412	-392.935	-405.303

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	03.3	Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	456.414	46.800	-409.614
Intensiveringen	8.295	16	8.279
Bestaand beleid	448.119	46.784	-401.335
Verschil vorig jaar	33.991	22.240	-11.752

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

3.3: Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Lasten	Baten
Jeugd	127.700	1.800
We zetten de middelen grotendeels in voor de jeugdhulp die we inkopen via de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) en voor de basisjeugdhulp die wordt uitgevoerd via WIJ Groningen. Daarnaast zetten we middelen in voor ondersteuning jeugd en gezin, PGB -18 en uitvoeringskosten. *De lasten voor jeugdhulp zijn 212 duizend euro hoger dan in de begroting 2026. De gebudgetteerde middelen nemen toe met 4,4 miljoen euro als gevolg van nominale compensatie 2027. Daar tegenover staat een daling van 4,2 miljoen euro doordat we verschillende incidentele middelen nog niet hebben verwerkt in de begroting. Dit betreft met name de middelen voor Preventie en Transformatie Jeugdzorg, omdat de besteding hiervan in 2027 nog niet bekend is.* *De begrote baten zijn 370 duizend euro lager dan in 2026. Onze gemeente voert namens de regio de jeugdhulp van Wender in de Vrouwenopvang uit via een beschikbaarheidssubsidie. Omdat nog niet duidelijk is of de subsidieregeling in 2027 wordt voortgezet, is de subsidie niet opgenomen in de begroting 2027.*		
Beschermd Wonen	88.100	1.400
Via de centrumregeling Beschermd Wonen (BW) bieden we een veilige woonomgeving en begeleiding voor mensen die door psychische of psychosociale problemen niet zelfstandig kunnen wonen. We voeren deze regeling uit in regionaal verband waarbij de gemeente Groningen functioneert als centrumgemeente. *Ten opzichte van de begroting 2026 nemen de lasten in 2027 met 3,3 miljoen euro toe, met name door de verwachte groei van het aantal cliënten. Deze lastenstijging wordt volledig gedekt door de indexatie van de rijksuitkering vanwege stijging in loon en prijs (3,2 miljoen euro) en volume (0,2 miljoen euro).*		
WMO	70.800	2.000
Vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) geeft de gemeente ondersteuning om mensen zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen. Het begrote bedrag zetten wij onder meer in voor huishoudelijke hulp, collectief vervoer, hulpmiddelen, persoonsgebonden budgetten, begeleiding via het gebiedsondersteunende netwerk (GON) en uitvoeringskosten. De begrote baten zijn met name de eigen bijdragen WMO die we ontvangen van cliënten. *Ten opzichte van 2026 stijgen de lasten in 2027 in totaal met 5,3 miljoen euro en dalen de baten met 0,2 miljoen euro. De begroting van de lasten is aangepast, rekening houdend met benodigde budgetten op grond van gewijzigde aantallen en prijzen. Daarnaast zijn de uitvoeringskosten 1,0 miljoen euro hoger door een gewijzigde toerekening van uitvoeringskosten vanuit ondersteunende afdelingen.*		

Bij de baten zijn de mutaties verwerkt vanuit de meicirculaire 2026 vanwege het uitstel van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage naar 2028.		
WIJ	46.300	
Het begrote bedrag wordt ingezet voor de kosten van activiteiten, huisvesting en ICT van WIJ Groningen. Deze stichting organiseert voor de gemeente de toegang tot de jeugdhulp en de WMO. Daarnaast werkt zij aan versterking van de sociale basis en aan inzet van de doorbraakmethode, de gecombineerde ondersteuning van huishoudens die voorzieningen nodig hebben vanuit meerdere domeinen. *Door prijsindexatie stijgen de lasten ten opzichte van 2026 met 1,3 miljoen euro.*		
Maatschappelijke opvang en Vrouwenopvang	34.200	6.000
De Maatschappelijke opvang (MO) en Vrouwenopvang (VO) voorzien in een tijdelijke verblijfplaats voor mensen die dakloos zijn of geen veilige plek hebben om te wonen. We voeren deze opvang uit in samenwerking met de regio waarbij de gemeente Groningen optreedt als centrumgemeente. *Ten opzichte van de begroting 2026 nemen de lasten met 7,4 miljoen euro toe. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door het openstellen van de noodopvang gedurende het hele jaar, de financiering van tijdelijk onderdak, hogere huisvestingskosten en indexatie. Dit wordt gedekt met incidentele middelen uit voorgaande jaren en gemeentelijke bijdragen vanuit de regio, gefinancierd vanuit het lokaal accres.* *De baten stijgen met 2,4 miljoen euro als gevolg van hogere gemeentelijke bijdragen.*		
Programma Nieuwkomers	22.400	22.700
In het Programma Nieuwkomers organiseren wij de opvang en huisvesting van asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden in de gemeente Groningen. Wij ontvangen hiervoor van het Rijk specifieke uitkeringen (SPUKS) en decentrale uitkeringen (DU's). Daarnaast berekenen wij gemaakte kosten door aan de regio. Wij zetten de middelen in voor kosten van de opvanglocaties, uitbetaling van leefgeld en algemene kosten waaronder de inzet van personeel en overige diensten. *In 2026 werd Programma Nieuwkomers verantwoord binnen deelprogramma 4.2 'College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing'. Doordat de lasten en baten in 2027 worden begroot binnen deelprogramma 3.3 'Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit' nemen lasten en baten binnen dit deelprogramma in 2027 met ruim 22 miljoen euro toe ten opzichte van de begroting 2026.*		
Gezondheidszorg	12.000	
De lasten betreffen met name de inwonersbijdrage van de GGD (8,8 miljoen euro). Met de inwonersbijdrage voert de GGD Groningen haar wettelijke taken uit op het gebied van publieke gezondheid, waaronder jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, gezondheidsbevordering en beleidsadvisering aan gemeenten. We zetten de overige middelen onder meer in voor kansrijke start, mentale gezondheid en ketenaanpak op het gebied van leefstijl en gedrag en middelengebruik. *Door het vervallen van de specifieke uitkering in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) per 2027 dalen baten en lasten met 6,5 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2026. De lasten dalen daarnaast met 1,1 miljoen door het wegvallen van incidentele middelen voor Preventie en Transformatie Jeugdzorg (de onderdelen Opgroeien in een Kansrijke Omgeving en Kansrijke Start, intensivering beschikbaar gesteld bij de begroting 2025) en voor het Actieplan Mentale Gezondheid (intensivering beschikbaar gesteld bij de begroting 2026). Daartegenover staat een lastenstijging van 0,5 miljoen euro als gevolg van indexatie.*		
Huiselijk geweld en kindermishandeling	11.900	7.300
Wij ontvangen een rijksbijdrage (DUVO) om in te zetten voor regionale voorzieningen voor de aanpak van huiselijk geweld, waaronder Veilig Thuis en het Centrum Seksueel Geweld. Hiervoor ontvangen wij ook bijdragen van alle Groninger gemeenten. We voeren deze regeling uit in regionaal verband waarbij de gemeente Groningen functioneert als centrumgemeente. Daarnaast zetten wij middelen in voor het lokale Actieplan Huiselijk Geweld.		

De begrote baten zijn in 2027 3,7 miljoen euro hoger dan in 2026 als gevolg van de verhoging van de regionale gemeentelijke bijdragen ter dekking van de gestegen lasten. De begrote lasten zijn 388 duizend euro hoger dan in 2026 door toename van het budget voor het Actieplan Huiselijk Geweld.		
Sociaal-culturele en welzijnsinstellingen	8.700	246
We hebben 6,5 miljoen euro begroot voor de ondersteuning van sociaal-culturele organisaties zoals dorpshuizen en buurt- en wijkcentra. Ten aanzien van het gemeentelijke vastgoed hebben we 2,2 miljoen euro begroot voor kapitaallasten, energie, onderhoud en verzekeringen. We ontvangen 0,25 miljoen euro aan huuropbrengsten en doorberekende faciliteiten.		
Bevorderen sociale samenhang en leefbaarheid	7.600	500
We zetten de middelen onder andere in voor mantelzorg, eenzaamheid, samenlevingsopbouw en vrijwilligerswerk. *We begroten 0,9 miljoen euro minder lasten dan in 2026. Dit komt met name door een daling van uitvoeringskosten met 0,8 miljoen euro als gevolg van een gewijzigde toerekening van uitvoeringskosten van ondersteunende afdelingen. Daarnaast is 150 duizend euro aan incidentele intensiveringsmiddelen voor mantelzorg niet meer beschikbaar in 2027.*		
Opvang ongedocumenteerden	5.600	
Het Rijk heeft eenzijdig de bestuurlijke afspraken rondom de Landelijke Vreemdelingen Voorziening in 2025 opgezegd. Voor een menswaardig bestaan en het creëren van rust op straat, is de opvang wel voortgezet. In de begroting van 2026 zijn hiervoor intensiveringsmiddelen beschikbaar gesteld voor de jaren 2026 en 2027. *Voor 2027 is 5,6 miljoen euro beschikbaar gesteld, dit is 2,1 miljoen euro meer dan voor 2026.*		
Algemene zorg en veiligheid	4.300	260
De begrote middelen zetten we in voor diverse onderdelen waaronder de aanpak van mensen met onbegrepen gedrag, de aanpak van mensenhandel, inloop GGZ en woonopvang in de gemeente in het kader van maatschappelijke opvang. *Nieuw ten opzichte van de begroting 2026 is de inzet van middelen zorg en veiligheid voor aanpak van overlastproblematiek in de binnenstad (via aanstelling van 2 procesregisseurs) en voor vroegtijdige signalering en preventie van ongewenst gedrag onder jongeren, onder meer om jeugdcriminaliteit te voorkomen. De uitgaven hiervoor (in totaal 0,4 miljoen euro) moeten worden opgevangen binnen de bestaande budgetten.* *Daarbij neemt het beschikbare lastenbudget ten opzichte van 2026 per saldo met 381 duizend euro af. Dit komt door het wegvallen van incidentele middelen voor woon-zorgoplossingen voor kwetsbare inwoners (daling 200 duizend euro) en voor aanpak van overlast en veiligheid Gele Loper (daling 270 duizend euro). Overige lasten stijgen met 89 duizend euro door toegevoegd accres.*		
RIGG	3.400	3.400
Sinds 2025 voeren wij als centrumgemeente de centrumregeling jeugdregio Groningen uit. De samenwerking en aansturing van deze centrumregeling is georganiseerd in de vorm van een Regionaal Bestuurlijk Overleg Jeugd (RBOJ) en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). De RIGG koopt regionaal en bovenregionaal de (hoog)specialistische jeugdhulp in namens de Groninger gemeenten en adviseert gemeenten vanuit de landelijke ontwikkelingen. De verdeling van de middelen vindt plaats conform de afspraken die de Groninger gemeenten hierover hebben gemaakt. De begrote lasten en baten van 3,4 miljoen euro betreffen de uitvoeringskosten en de doorberekening daarvan naar gemeenten. De geleverde zorg wordt rechtstreeks bij gemeenten in rekening gebracht. *Per saldo nemen de lasten en baten in 2027 met 0,6 miljoen euro toe. Dit betreft een stijging van personeelskosten door de start van het programma Langjarig Perspectief.*		
Positief opgroeien	2.500	1.000
Positief Opgroeien is het beleidskader van waaruit wij preventief inzetten op gezond, kansrijk en veilig opgroeien van kinderen en jongeren. We hebben hiervoor (inclusief School als Wijk) 2,5 miljoen euro begroot. We ontvangen hiervoor 1 miljoen euro uit de regio voor School als Wijk.		

Diversiteit en inclusie	1.400
Wij zetten het begrote bedrag met name in voor de activiteiten van onze vaste uitvoeringspartners van de diversiteitsagenda.	
Opvang vluchtelingen en asielzoekers	1.200
We zetten 357 duizend euro in voor perspectief en leefgeldverstrekking alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Daarnaast verstrekken we 76 duizend euro subsidie voor vluchtelingenwerk. De overige middelen betreffen uitvoeringskosten.	
Heroïneverstrekking	57
Op basis van de overheidsregeling Heroïnebehandeling verstrekken wij subsidie aan Verslavingszorg Noord Nederland voor behandelplaatsen waar onder medisch toezicht heroïne wordt verstrekt. Wij ontvangen hiervoor een decentrale uitkering (DU) van het Rijk. *Omdat de hoogte van de DU via de septembercirculaire bekend wordt gemaakt, zijn de middelen nog niet verwerkt in de begroting en zijn de begrote lasten 0,7 miljoen euro lager dan in 2026.*	

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.3	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
44.	Budget transformatie zorglandschap Jeugd	2.300	I	
46.	Ondersteuning van jongvolwassen in een kwetsbare positie: Financiering Kas Vital	90	I	
54.	Extra ondersteuning bewoners en soc.cul. accommodaties	130	I	
55.	Creëren van perspectief inzet Odensehuizen	75	S	
56.	Accommodatiebeleid	285	I	
59.	Gezondheid	1.575	S	
	Gezondheid: Dekking Sociale Agenda Nij Begun en AZWA (incl. overhead)		S	1.633
69.	Investeringsagenda Sociaal Culturele Accommodaties	40	S	
70.	Exploitatie & programmering Sociaal Culturele Accommodaties	20	S	
71.	Wonen en Zorg: Aanjaag- en transformatiebudget woonleefconcepten (community care)	100	I	
72.	Budget voor zorg en veiligheid	1.500	I	
73.	Huiselijk geweld en kindermishandeling: continuering actieplan en intensivering aanpak	210	I	
74.	Intensivering aanpak geweld tegen vrouwen	290	I	
82.	Zorgkosten WMO		S	329
83.	Beschermd wonen	155	S	
84.	Maatschappelijke opvang / Vrouwenopvang (MO /VO)	1.162	S	
85.	Veilig Thuis Groningen en Centrum Seksueel Geweld	1.020	S	
86.	WIJ Groningen	493	I	
88.	JGZ - basis op orde	734	S	
94.	Wet Open Overheid*	30	S	
95.	Wet Open Overheid*	12	I	
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	44	S	
	*Effect kostenverdeling**	*-24*		

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Ad.*: Bij deze post is een kostenverdeling van toepassing, waardoor een deel van het bedrag door de kostenverdeling naar een ander deelprogramma wordt overgeheveld. Daarnaast kan er door

kostenverdelingen vanuit andere deelprogramma's bedragen naar dit deelprogramma worden overgeheveld. Per saldo ontstaat hierdoor een 'Effect kostenverdeling'.

Deelprogramma 3.4: Sport en bewegen

We vinden dat iedere Groninger gelijke kansen verdient om de kracht van sport en bewegen te ervaren. Om te ervaren dat sporten en bewegen leuk is, gezonder en gelukkiger maakt en bijdraagt aan een sterke samenleving. Het ontwikkelen van sportief kapitaal op jonge leeftijd en het versterken van dit kapitaal zijn noodzakelijk om een leven lang sporten en bewegen mogelijk te maken. Een goede sportinfrastructuur is daarbij een belangrijke voorwaarde.

Doelen Deelprogramma 3.4: Sport en bewegen

Om bovenstaande te kunnen bewerkstelligen zetten we in op de volgende doelen:

1. Iedere Groninger met plezier aan het sporten en bewegen;
2. Toekomstbestendige sport- en beweegaanbieders;
3. Uitnodigende sportieve en beweegvriendelijke ruimte.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Sport en Bewegen'

In deze begroting hebben we de relatie tussen de doelen en de effectindicator(en) in kaart gebracht, consequentie daarvan is dat we constateren dat bij een aantal doelen we nog geen bestaande effectindicator(en) hebben en dat we die dus voor 2027 nog hebben te ontwikkelen.

Doelen	Effectindicator(en)
Iedere Groninger met plezier aan het sporten en bewegen	Percentage van het aantal inwoners dat voldoet aan de Beweegrichtlijn: • Op basis van 19 jaar e.o., minstens 150 minuten per week; • Op basis van jongeren VO-klas 2 en 4, dagelijks minimaal 1 uur.
Toekomstbestendige sport- en beweegaanbieders	Percentage van het aantal Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (actief) lid te zijn van een sportvereniging of sportschool.
Uitnodigende sportieve en beweegvriendelijke ruimte	Percentage van het aantal Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van: • Binnensportaccommodaties, in of nabij de eigen woonomgeving; • Sportvelden en andere buitensport faciliteiten, in of nabij de eigen woonomgeving; • Plekken in de openbare ruimte die geschikt zijn voor sport, spel en bewegen, in of nabij de eigen woonomgeving.

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
% Inwoners dat aangeeft (wekelijks) actief te sporten en (intensief) te bewegen:						
• Op basis van 18 jaar e.o. (Basismonitor Groningen)	70%	74%		74%	-*	74%
• Op basis van jongeren VO klas 2 en 4, in georganiseerd verband	75% (2023)	79% (2023)		79%	79%	-*

bij een club, vereniging of sportschool (GGD Groningen Gezondheidsmonitor Jeugd)						
% Inwoners dat voldoet aan de Beweegrichtlijnen:						
• Op basis van 19 jaar e.o., minstens 150 minuten per week (GGD Groningen Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen)	59%	60%		60%	-*	60%
• Op basis van jongeren VO klas 2 en 4, dagelijks minimaal 1 uur (GGD Groningen Gezondheidsmonitor Jeugd)	16% (2021)	17% (2023)		17%	17%	-*
• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (actief) lid te zijn van een sportvereniging of sportschool (Basismonitor Groningen)	49%	54%		54%	-*	**54%**
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van:						
• Binnensportaccommodaties, in of nabij de eigen woonomgeving (Basismonitor Groningen)	60%	59%		60%	-*	60%
• Sportvelden en andere buitensport faciliteiten, in of nabij de eigen woonomgeving (Basismonitor Groningen)	60%	58%		60%	-*	60%
• Plekken in de openbare ruimte die geschikt zijn voor sport, spel en bewegen, in of nabij de eigen woonomgeving (Basismonitor Groningen)	61%	63%		65%	-*	65%

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
% Inwoners dat aangeeft (wekelijks) actief te sporten en (intensief) te bewegen • Op basis van 18 jaar e.o. (Basismonitor Groningen) • Op basis van jongeren VO klas 2 en 4, bij een sportvereniging of -sportschool (GGD Groningen Gezondheidsmonitor Jeugd) **Toelichting:** *Uitkomsten volgende GGD Groningen Gezondheidsmonitor Jeugd wordt in 2027 uitgevoerd, resultaten worden in verwacht in 2028. Beoogd percentage 79% is gebaseerd op de monitor uit 2023.
% Inwoners dat voldoet aan de Beweegrichtlijnen • Op basis van 19 jaar e.o., minstens 150 minuten per week (GGD Groningen Gezondheidsmonitor Volwassenen) • Op basis van jongeren VO klas 2 en 4, dagelijks minimaal 1 uur (GGD Groningen Gezondheidsmonitor Jeugd) **Toelichting:** *Uitkomsten volgende GGD Groningen Gezondheidsmonitor Jeugd over 2027 worden verwacht in 2028. Volgende GGD Groningen Gezondheidsmonitor Volwassenen wordt uitgevoerd in 2028.
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (actief) lid te zijn van een sportvereniging of sportschool. **Toelichting:** *geen meting in 2027. Volgende Basismonitor in 2028.
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de aanwezigheid van: • Binnensportaccommodaties, in of nabij de eigen woonomgeving • Sportplekken in de openbare ruimte die geschikt zijn voor sport, spel en bewegen, in of nabij de eigen woonomgeving • sportvelden en andere buitensport faciliteiten, in of nabij de eigen woonomgeving **Toelichting:** *geen meting in 2027. Volgende Basismonitor in 2028.

Relevante beleidsnota's
Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Sportieve infrastructuur
Meerjarenprogramma Sport & Bewegen 2021-2025
Masterplan-door-ontwikkeling-Sportvoorzieningen-2037
Deel-2-Masterplan-door-ontwikkeling-Sportvoorzieningen-Uitvoeringsagenda

Sportief kapitaal
Sport en Beweegvisie 2021+, Sportief kapitaal voor iedere Groninger (november 2020)
Urban Sports Agenda

Relevante ontwikkelingen

Vanuit het nieuwe Meerjarenprogramma Sport en Bewegen 2026-2030 bouwen we voort op de koers die al is ingezet op verschillende onderwerpen. Belangrijk aandachtspunt is de uitvoering van ons Masterplan Doorontwikkeling Sportvoorzieningen. We stimuleren een breed en inclusief sportaanbod waarbij we meer aandacht hebben voor een aantal doelgroepen, waaronder senioren (valpreventie) en jongeren. Naast sporten en bewegen zijn sportclubs ontmoetingsplekken met een grote maatschappelijke waarde. We vinden het verengingsleven belangrijk, met twee nieuwe clubondersteuners gaan we extra ondersteuning bieden bijvoorbeeld bij vragen over vrijwilligers, veilig sportklimaat en verduurzaming van accommodaties. We gaan door met onze plannen rondom Kardinge om een multifunctioneel sportcentrum voor zowel inwoners als topsporters te ontwikkelen. Ook gaan we door met de planontwikkeling voor een indoor Urban Hub waar ruimte moet komen voor Urban Sports, cultuur, evenementen en horeca. Verder zijn we nauw betrokken bij de provinciale beweging Groningen Sport en Beweegt. Daarnaast werken we in 2027 samen met partners uit de regio verder aan het maatschappelijk meerwaardeprogramma, gekoppeld aan het WK Wielrennen 2034. Dit evenement biedt een prachtige kans om Groningen op de kaart te zetten als Europese fietsstad en -regio. De sociale agenda Nij Begun biedt kansen om extra in te zetten op beleidsdoelen vanuit sport en bewegen, zoals de inzet van buurtsportcoaches en de realisatie van ontmoetingsplekken.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Sportieve infrastructuur en Sportief kapitaal.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Sportieve infrastructuur (hardware)	
• Sportaccommodaties en -faciliteiten worden optimaal benut. De capaciteit en de faciliteiten sluiten zo veel mogelijk aan op de vraag. Het aanbod sluit zo veel mogelijk aan op de behoeften van inwoners.	• Uitvoeringsagenda (door)ontwikkeling Masterplan Sport uitvoeren; • Vervolg uitvoering Verbeterproject (sport)vastgoed, via MeerjarenOnderhoudsProgramma sportaccommodaties; • Beter benutten beschikbare ruimte. Dat bereiken we door: - Doorlopende gesprekken met sportclubs en sportbonden over beter benutten van de beschikbare ruimte. Als onderdeel hiervan sluiten we bijvoorbeeld aan bij het convenant '"Elk veld telt – Samen voor voetbal"' (afgesloten met de grootste 6 gemeenten) en stellen we de Groningse Voetbal Agenda op; - Planningsrichtlijnen voor de verscheidene binnen- en buitensporten uniformeren en optimaliseren;

	- Herijken van de toewijzingsregels voor toekenning van trainings- en wedstrijdcapaciteit. • Capaciteitsonderzoek opstarten; • Conceptontwikkeling Urban Sports Hub.
• Gelijke afspraken voor de (buiten)sportclubs.	• Doorvoeren beheerafspraken sportparken.
• Beweegvriendelijke inrichting openbare ruimte (BIOR): Realiseren van uitdagende sport-, beweeg en speelplekken en het (her)inrichten van een beweegvriendelijke openbare ruimte.	• Uitbreiden Sport en beweegplekken in de openbare ruimte; • Advisering op het gebied van BIOR in diverse gebiedsontwikkelingen; • Uitvoering diverse acties Urban Sports Agenda; • Ontwikkeling gemeentebreed skateplan; • Centraliseren en vergroten van speelplekken en waar mogelijk transformeren naar Samenspeelplekken.

Sportief kapitaal (software en orgware)	
• Ontwikkelen van bewegingsvaardigheid, sportief leervermogen, sportidentiteit en opdoen van positieve sportervaringen die bij de motivatie van de inwoner passen.	• Wijkgericht en vraag gestuurd sport en beweegaanbod faciliteren; • Doelgroep verbreding: aandacht voor meer specifieke doelgroepen; • Inzet beweegcoaches/buurtsportcoaches als expert voor: Senioren i.c.m. valpreventie, Uniek sporten en Urban Sports; • Sport- en cultuurhopper 0 - 100 jaar continueren; • Valpreventieprogramma's in de wijken aanbieden.
• Wegnemen van fysieke, sociale en financiële barrières bij doelgroepen waarbij de sportdeelname achterblijft.	• Uitvoeren actieplan Sociale Veiligheid; • Continueren van het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Door de extra middelen uit het coalitieakkoord kan het aantal deelnemers verder toenemen; • Continueren Jeugdfonds voor Sport en Cultuur; • Stedelijk inzetten van beweegcoaches specifieke doelgroepen zoals Urban Sports, senioren en inwoners met een beperking.

• Inzetten op toekomstbestendige sport- en beweegaanbieders door op maat begeleiding en ondersteuningsprojecten.	• Doorontwikkelen clubondersteuning (clubsupport sport050);
	• Inzetten van de clubondersteuner Sport050;
	• 'Gronings normaal' (4 V's) borgen in samenwerkingsafspraken, werkwijzen en ondersteuning:
	  • Vastgestelde gedragscode;
	  • Vertrouwenscontactpersoon;
	  • Verklaring Omtrent het Gedrag;
	  • Vakkundige trainer-coaches;
	• Vergroten van pedagogische ondersteuning aan aanbieders.

• Kennis en expertise benutten om talentprogramma's te verbeteren en deze in te zetten voor versterking van de breedtesport.	• Ondersteuning 8 Regionale Trainingscentra (RTC's), waaronder een paralympisch RTC; • Doorontwikkeling kwaliteit RTC-programma's in samenwerking met Topsport NOORD; • Uitvoering Talenthub Groningen in samenwerking met diverse stakeholders vanuit de topsport.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Sportieve infrastructuur en Sportief kapitaal

In deze begroting hebben we de relatie tussen resultaten en prestatie-indicatoren in kaart gebracht. Daaruit blijkt dat voor een aantal resultaten nog geen prestatie-indicatoren beschikbaar zijn. Voor deze resultaten worden passende indicatoren ontwikkeld.

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
Ontwikkelen van bewegingsvaardigheid, sportief leervermogen, sportidentiteit en opdoen van positieve sportervaringen die bij de motivatie van iedere inwoner passen.	• Beoordeling B-slim activiteiten door deelnemers; • Percentage van kinderen van groep 6 met zwemdiploma.
Wegnemen van fysieke, sociale en financiële barrières bij doelgroepen waarbij de sportdeelname achterblijft.	• Aantal kinderen dat gebruik maakt van het jeugdfonds sport en cultuur (cijfers sport); • Aantal volwassenen dat gebruik maakt van het Volwassenenfonds Sport en cultuur (cijfers sport).

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Beoordeling B-slim activiteiten door deelnemers	8,0	8,5	8,5	8,5	8,5
Aantal kinderen dat gebruik maakt van het jeugdfonds sport en cultuur (cijfers sport)	1.476	1.392	1.318	1.400	1.400
Aantal volwassenen dat gebruik maakt van het Volwassenenfonds Sport en cultuur (cijfers sport)	1.006	1.422	1.588	1.000	1.500
% kinderen groep 6 met zwemdiploma	-	94%	-	94%	-

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.4 Sport en bewegen

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	40.479	43.909	44.070	42.337	43.266	44.304
Baten	12.929	12.858	12.071	12.089	12.101	12.116
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-27.550	-31.050	-31.999	-30.248	-31.165	-32.188
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	82	0	100	75	75	75
Totaal onttrekkingen	268	316	25	25	21	19
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-27.364	-30.735	-32.074	-30.298	-31.219	-32.244

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	03.4	Sport en bewegen	
Bedragen (x1.000 euro)	Lasten	Baten	Saldo
Begroting 2027	44.070	12.071	-31.999
Intensiveringen	1.409	0	1.409
Bestaand beleid	42.661	12.071	-30.590
Verschil vorig jaar	-1.248	-787	461

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

3.4: Sport en Bewegen	Lasten	Baten
Sportaccommodaties en zwemvoorzieningen	39.400	12.100
De beschikbare middelen worden ingezet voor diverse sportaccommodaties, waaronder sporthallen, gymlokalen, multifunctionele accommodaties, sportparken, zwemvoorzieningen en de ijsbaan. De lasten hebben voornamelijk betrekking op kapitaallasten, energie, onderhoud, verzekeringen, beheer en personeel. De begrote baten bestaan uit huuropbrengsten, entree- en lesgelden en doorberekende kosten. Verder ontvangen we van het Rijk sinds 2019 de specifieke uitkering sport inzake compensatie BTW-nadeel. *Ten opzichte van de begroting 2026 stijgen de lasten met 1,3 miljoen euro en de baten met 0,2 miljoen euro, met name als gevolg van indexatie van prijsgevoelige budgetten.*		
Sportstimulering, talentontwikkeling en participatie	1.800	
De gemeente stimuleert inwoners om te sporten en bewegen en ondersteunt activiteiten die bijdragen aan sportparticipatie, gezondheid en talentontwikkeling. We zetten de beschikbare middelen onder meer in voor Bslim, combinatiefunctionarissen, volwassenenfonds, talentontwikkeling en bewegen in de openbare ruimte. *Door het aflopen van de rijksmiddelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) dalen de begrote baten en lasten in 2027 met 1,0 miljoen euro ten opzichte van 2026. Hoewel het Rijk een vervolg op deze regeling heeft aangekondigd, zijn de voorwaarden en de omvang van de beschikbare middelen nog niet voldoende uitgewerkt. Daarom zijn hiervoor nog geen baten en lasten begroot in 2027.*		
Ontwikkeling en ondersteuning sportbeleid	1.400	
We zetten 1,4 miljoen euro in voor de ontwikkeling en ondersteuning van het sportbeleid. Dit wordt onder meer besteed aan personeels- en uitvoeringskosten. Daarnaast is een bedrag van 0,5 miljoen euro begroot voor de Gebiedsontwikkeling Kardinge (SIF plankosten). *Ten opzichte van de begroting 2026 dalen de lasten met 1,5 miljoen euro. Dit wordt onder meer veroorzaakt door het wegvallen van het bedrag dat in 2026 incidenteel beschikbaar was voor SIF plankosten Gebiedsontwikkeling Kardinge (0,5 miljoen euro). Daarnaast wordt het budget voor de ondersteuning van het Meerschap Paterswolde (0,8 miljoen euro) met ingang van 2027 niet langer verantwoord onder deelprogramma 3.4 'Sport en bewegen' maar onder deelprogramma 2.1 'Kwaliteit leefomgeving'. Ten slotte dalen de uitvoeringskosten met 0,2 miljoen euro in 2027 door een aanpassing in de toerekening van uitvoeringskosten vanuit ondersteunende afdelingen.*		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.4	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
48.	Volwassenenfonds sport en cultuur	150	I	
61.	Co-investeringsfonds Sport	100	S	
62.	Co-financiering subsidieregeling Sport (naar reserve op balans)	100	I	
68.	Ondersteuning sportclubs	200	I	
87.	Vervangen SBR-kunstgrasvelden en saneren SBR-korrels	114	I	
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	176	S	

SIA	Masterplan sportvoorzieningen (aanvullende middelen uit reserve Sparen voor de toekomst)	667	I
	*Effect kostenverdeling**	*2*	

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Ad.*: Door kostenverdelingen vanuit andere deelprogramma's zijn bedragen naar dit deelprogramma overgeheveld. Per saldo ontstaat hierdoor een 'Effect kostenverdeling'.

Deelprogramma 3.5: Cultuur en evenementen

Groningen is een jonge gemeente met een authentiek en hoogstaand cultureel aanbod. Dit draagt bij aan de aantrekkelijkheid en de leefbaarheid van de gemeente. Wij vinden kunst en cultuur belangrijk voor onze inwoners omdat cultuur verrast, verrijkt en schoonheid biedt. De artistieke waarde van kunst en cultuur staat voor ons als intrinsieke waarde voorop. Er is tevens steeds meer bekend over het positieve effect van cultuurdeelname op je gezondheid. Cultuur draagt bij aan het cultureel zelfbewustzijn, de leefkwaliteit en identiteit van onze inwoners, van jong tot oud en met alle achtergronden en opleidingsniveaus. Culturele voorzieningen geven inwoners de mogelijkheid verhalen te delen, anderen te ontmoeten en hun creatieve talenten te ontwikkelen. We willen dat cultuur een breed bereik heeft zodat alle inwoners zich herkennen in het aanbod. Daarom zetten wij de komende jaren in op ‘Kunst en cultuur voor iedereen’.

Evenementen
Groningen bruist met jaarlijks zo'n 500 (buiten)evenementen in de dorpen en stad. Evenementen hebben draagvlak: 84% (onderzoek OIS Evenementenbeleid, december 2021) van de respondenten geeft aan buitenevenementen belangrijk te vinden, met name ter eigen afleiding/ontspanning en levendigheid voor de stad.

Doelen Deelprogramma 3.5: Cultuur en evenementen

Cultuur
1. Kunst en cultuur voor iedereen
2. Een sterke basis
3. City of talent

Evenementen
4. Grotere maatschappelijke waarde evenementen
5. Balans levendigheid en leefbaarheid
6. Evenementen voor iedereen
7. Groene evenementen

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

In deze begroting hebben we de relatie tussen de doelen en de indicatoren in kaart gebracht, consequentie daarvan is dat we constateren dat we bij een aantal doelen nog geen bestaande effectindicatoren hebben en dat we die voor 2027 nog hebben te ontwikkelen.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'cultuur'*

***** In deze begroting hebben we de relatie tussen resultaten en prestatie-indicatoren in kaart gebracht. Daaruit blijkt dat voor een aantal resultaten nog geen prestatie-indicatoren beschikbaar zijn. Voor deze resultaten ontwikkelen we in 2027 passende indicatoren.

Doelen	Effectindicator(en)
• Kunst en cultuur voor iedereen	• % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (maandelijks) creatieve, kunstzinnige hobby's uit te oefenen, zoals muziek spelen, dansen, schilderen, e.d. • **% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (wel eens):** – Een film- of theatervoorstelling, concert of museum te bezoeken; – Een festival, braderie of evenement te bezoeken; – Een activiteit in een wijkgebouw, bibliotheek of cultureel centrum te bezoeken.
• Een sterke basis	• **Aantal (of %) bezoekers dat afkomstig is van buiten de gemeente Groningen:** – SPOT – Groninger Museum
• City of talent	-

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'evenementen'

Doelen	Effectindicator(en)
• Grotere maatschappelijke waarde evenementen	-
• Evenementen voor iedereen	• Aantal bezoekers grootschalige, gratis toegankelijke (gesubsidieerde) festivals en/of evenementen: – Eurosonic Air; – Winterwelvaart; – Bevrijdingsfestival; • Aantal bezoekers evenementen in openbare ruimte in totaal.
• Balans levendigheid en leefbaarheid	• Aantal (geluids-)klachten over evenementen in de openbare ruimte.
• Groene evenementen	-

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (maandelijks) creatieve, kunstzinnige hobby's uit te oefenen, zoals muziek spelen, dansen, schilderen, e.d.	-	33%	-	35%	-*	36%
% Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (wel eens):						
• Een film- of theatervoorstelling, concert of museum te bezoeken	-	89%	-	90%	-*	91%
• Een festival, braderie of evenement te bezoeken	-	86%	-	87%	-	88%

• Een activiteit in een wijkgebouw, bibliotheek of cultureel centrum te bezoeken	-	49%	-	50%	-	51%
Aantal bezoekers grootschalige, gratis toegankelijke (gesubsidieerde) festivals en/of evenementen:						
• Eurosonic Air	20.000	15.000	20.000	20.000	20.000	20.000
• Winter welvaart	38.000	47.500	50.000	40.000	40.000*	40.000*
• Bevrijdingsfestival	44.000	50.000	40.000	35.000*	50.000*	50.000*
Aantal bezoekers evenementen in openbare ruimte in totaal	1.600.000	1.800.000	1.800.000	1.700.000	1.900.000	1.900.000
Aantal (of %?) bezoekers dat afkomstig is van buiten de gemeente Groningen:						
• SPOT	59%	60%	61%	59%	59%	59%
• Groninger Museum	92%	87%	87%	90%	65%	65%
Aantal (geluids-) klachten over evenementen in de openbare ruimte	1.802	1.341	1.413	1.500	1.500	1.500

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
- % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (maandelijks) creatieve, kunstzinnige hobby's uit te oefenen, zoals muziek spelen, dansen, schilderen, e.d. - % Inwoners (18 jaar e.o.) dat aangeeft (wel eens): **Toelichting:** Wordt eens in de twee jaar gemonitord in de basismonitor, 2028 is de eerstvolgende keer.
Aantal bezoekers grootschalige, gratis toegankelijke (gesubsidieerde) festivals en/of evenementen: **Toelichting:** *Winterwelvaart, wederom op 40.000, het succes van Wintergoud draagt bij, voor 2027 kiezen we actief op spreiding van de activiteiten om de drukte me verdelen over de gehele periode. **Bevrijdingsfestival, terug naar 50.000 bezoekers, de vernieuwde opzet, heeft zich afgelopen jaar op een doordeweekse dag goed bewezen.
Aantal (of %?) bezoekers dat afkomstig is van buiten de gemeente Groningen: **Toelichting:** Bijna driekwart van de bezoekers van het Groninger Museum komt van buiten de gemeente Groningen. Daarnaast komt er circa 20% van de bezoekers uit de provincie. Overige percentages zijn redelijk verdeeld over Friesland, Drenthe en de rest van Nederland. Een relatief klein gedeelte komt uit het buitenland.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Cultuur

Kadernota 'Kunst en cultuur voor iedereen' 2021-2028
Cultuurnota 'Cultuur maakt gelukkig.' 2025-2028
Toekomstdocument 'We the North'
Nota lokale publieke media-instelling gemeente Groningen 2024-2028
Visie Martiniplaza (2021)

Evenementen

Toekomstvisie Evenementen 2023
Nota vergunningen evenementen (2021)

Relevante ontwikkelingen

Culturele Hoofdstad

We werken aan een eerste bidbook voor de kandidaatstelling van Groningen als Culturele Hoofdstad 2033. Hiertoe is een stichting opgericht die in samenspraak met culturele instellingen, ondernemers, onderwijsinstellingen, inwoners en andere maatschappelijke partners de basis moet leggen voor een sterk en breed gedragen bidbook.

Bibliotheekvisie

Vanaf medio 2026/2027 treedt de nieuwe zorgplicht voor bibliotheken in werking. Om hier goed op in te spelen werken wij in de overgangsjaren 2025-2026 aan een integrale bibliotheekvisie, waarbij verschillende beleidsterreinen in samenwerking met het Forum en andere stakeholders verdere invulling geven aan de maatschappelijke taken van onze bibliotheken. We onderzoeken de mogelijkheden van de hierbij vereiste uitbreiding van Forum-bibliotheeklocaties bij groei van de stad.

Nachtvisie

We ontwikkelen een uitvoeringsprogramma gebaseerd op visie 'de Nacht leeft 2026-2030'.

Visie kunst in de openbare ruimte

We ontwikkelen een *Visie beeldende kunst in de openbare ruimte* (inclusief muurschilderingen) dat aansluit op de *Ontwerp Leidraad leefkwaliteit openbare ruimte.* De *Ontwerp Leidraad leefkwaliteit openbare ruimte* is het kwaliteitskader van de Gemeente Groningen op de inrichting van de openbare ruimte.

Poppodia

Er wordt gewerkt aan de renovatie van de Oosterpoort. Recente berichtgeving tonen een positieve ontwikkeling in bezoekersaantallen voor pop in Groningen. Aandachtspunt is echter de landelijke tendens van toenemende kosten bij poppodia.

Muziekbroedplaats

In 2025-2026 is een onderzoek gestart naar de behoefte aan een muziekbroedplaats, op basis van deze uitkomsten is een kwartiermaker aangesteld, welke tot 1 januari 2027 toewerkt naar een business case voor een centrale muziekbroedplaats die, indien haalbaar, in 2027 gerealiseerd moet kunnen worden.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Culturele infrastructuur en Cultuur beleven.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Culturele infrastructuur	
• Een breed en divers aanbod van (laagdrempelige) culturele en kunstzinnige activiteiten en faciliteiten, waar iedereen, jong en oud, arm en rijk aan kan meedoen.	• We blijven investeren in We the North waarbij we de Noord-Nederlandse culturele infrastructuur versterken via talentontwikkeling, innovatie, regionale samenwerking en een landelijke lobby voor structurele financiering en eerlijke spreiding van cultuurgelden; • Via de Kunstraad Groningen en ons eigen cofinancieringsfonds ondersteunen we culturele projecten en activiteiten voor een breed en divers publiek.

• De stad kent een complete culturele keten in meerdere disciplines, biedt ruimte aan vernieuwingen die een aanvulling vormen op dit aanbod en heeft oog voor het bestaande culturele erfgoed.	• We werken verder aan de ontwikkeling van een gerenoveerde Oosterpoort met aparte zalen voor pop en klassiek; • We geven uitvoering aan het meerjarig onderhoudsplan voor het in stand houden van Martiniplaza tot 2036 en werken verder aan de ontwikkeling van een toekomstbestendig Martiniplaza vanaf 2035; • We werken aan de invulling van een deel van Niemeyer d.m.v. cultureel centrum 'Thea' (werktitel), • We werken verder aan een maatschappelijk-culturele invulling van de voormalige Camerabioscoop; • We maken het pand van Simplon door verduurzaming toekomstbestendig; • We werken aan een gerenoveerd en vernieuwd Museum aan de A. Hier geeft onze historie waarde voor de toekomst. Tijdens de bouw wordt het Groningse verhaal verteld op tal van plaatsen in stad en regio.
• De sector heeft een sterke basis, met gezonde arbeidsrelaties, goede organisatiestructuren en onafhankelijk toezicht, aan de hand van de landelijke codes voor Cultural Governance en Fair Practice.	• De Kunstraad voert in opdracht van de gemeente en provincie het programma *een 'Vitaal Gronings cultuurveld'* uit. Door werksessies en bijeenkomsten rondom verschillende thema's krijgen culturele instellingen structureel meer grip op hun bedrijfsvoering en op de landelijke codes.
• Talentvolle kunstenaars/makers kunnen zich ontwikkelen en presenteren binnen de complete keten van talentontwikkeling in meerdere disciplines in onze stad én in het gehele Noorden.	• We continueren de bewezen talentregeling, waarbij we dit jaar de regeling iets afschalen door niet langer 3 maar 2 talenten te ondersteunen. We verkennen de mogelijkheden voor extra ondersteuning van kunstenaars op hogere leeftijd; • We continueren de stipendia voor beeldende kunst en literatuur; • We stimuleren de ondersteuning van talent door samenwerking in een talentennetwerk; • We stimuleren de zichtbaarheid van jong talent door presentatie op festivals in het Noorden (*talent van hier*) en werken aan een regeling ter ondersteuning van talenten voor het opdoen van podiumervaring.
• Grotere maatschappelijke waarde evenementen, inclusieve openbare ruimte voor iedereen.	• We zetten evenementen in als motor voor ontmoeting, gezondheid, duurzaamheid, inclusie, economie en talentontwikkeling; • We stimuleren organisatoren om evenementen te verbinden aan maatschappelijke thema's zoals sociale cohesie, kansengelijkheid, lokale economie en een aantrekkelijke openbare ruimte; • We benutten evenementen als placemaking om de openbare ruimte tijdelijk laagdrempelig, aantrekkelijk en betekenisvol te maken; • We versterken de samenwerking met organisatoren en bouwen deze de komende jaren verder uit.
• Goede balans in levendigheid en leefbaarheid	• We sturen via de jaarplanning op een goede spreiding van evenementen in tijd en ruimte, waarbij we ook stilteweekenden opnemen zonder evenementen met versterkt geluid; • We maken duidelijke afspraken met organisatoren over geluid, veiligheid, bereikbaarheid, afval en communicatie

	• We monitoren meldingen en klachten en gebruiken deze informatie om evenementen en verder te verbeteren en overlast te beperken; • We zetten in op tijdige communicatie richting bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden.
• Evenementen zijn inclusief, divers en toegankelijk voor iedereen.	• We stimuleren organisatoren om evenementen fysiek toegankelijk, sociaal veilig en laagdrempelig te organiseren in nauwe samenwerking met de Werkgroep Toegankelijk; • We zetten in op evenementen waar verschillende doelgroepen zich welkom voelen en waar ruimte is voor diverse programmering en publieksgroepen; • We blijven kennis en ervaringen delen met organisatoren over toegankelijkheid, inclusie en sociale veiligheid bij evenementen; • We stimuleren gratis toegankelijke evenementen en programmering in de openbare ruimte, zodat zoveel mogelijk inwoners kunnen meedoen en werken hiervoor samen met de Stadjerspas.
• Evenementen worden zo duurzaam en ecologisch mogelijk georganiseerd.	• We ondersteunen organisatoren bij het verduurzamen van evenementen op het gebied van energie, afval, water, materialen, mobiliteit en ecologie; • We stimuleren organisatoren om gebruik te maken van beschikbare kennis, netwerken en subsidiemogelijkheden voor duurzame evenementen; • We werken samen met partners aan verdere kennisdeling en concrete verduurzamingsmaatregelen binnen de evenementensector; • Er wordt uitgezocht op welke manier we in de subsidievoorwaarden rondom evenementen kunnen vastleggen dat er in principe geen dieren meer mogen worden gebruikt voor vermaak.

Cultuur beleven	
• Meer kinderen kunnen hun (creatieve en/of kunstzinnige) talenten ontdekken en ontwikkelen door een goed en passend cultuuraanbod binnen het onderwijs; • Er is een goed cultuuraanbod voor het onderwijs.	• De afspraken in de Sociale Agenda, rondom Tijd voor Toekomst, bieden kansen om cultuureducatie te versterken en de samenwerking tussen scholen en de culturele sector te verdiepen; • De culturele instellingen bieden kwalitatief educatief aanbod voor leerlingen in zowel het primair als het voortgezet onderwijs.
• Meer inwoners komen op een laagdrempelige wijze in aanraking met cultuur door (onder andere) de aanwezigheid van een tijdelijk of permanent aanbod van kunst en erfgoed in de openbare ruimte; • Inwoners worden gestimuleerd om kunst en cultuur te bezoeken of zelf aan kunst en cultuur te doen.	• Inwoners met een krappe beurs kunnen gebruik maken van het Volwassenenfonds sport en cultuur, zodat zij aan activiteiten/cursussen kunnen deelnemen; • Dit jaar vieren we het 10-jarig jubileum van De Wijk de Wereld. Deze editie staat in het teken van ontmoetingen tussen verschillende wijken, waarbij wordt teruggekeken naar voorgaande edities en middels verhalen wordt gezocht naar de identiteit van Groningen; • In 12 wijken en 2 dorpen zijn cultuurcoaches actief om inwoners kennis te laten maken met cultuur. We zien kansen om dit programma uit te breiden door inzet van de sociale agenda; • In 11 wijken ondersteunen we Open Studio's waar jongeren samen muziek maken, beeldende kunst maken of met theater

	bezig zijn. Ook hier zien we kansen om dit programma uit te breiden door inzet van de sociale agenda.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. cultuur.*

* In deze begroting hebben we de relatie tussen de doelen en de indicatoren in kaart gebracht, consequentie daarvan is dat we constateren dat we bij een aantal doelen nog geen bestaande prestatie-indicatoren hebben en dat we die dus voor 2027 nog hebben te ontwikkelen.

Resultaten	Prestatie-indicator(en)
• Een breed en divers aanbod van (laagdrempelige) culturele en kunstzinnige activiteiten en faciliteiten, waar iedereen, jong en oud, arm en rijk aan kan meedoen.	• **% Inwoners dat aangeeft dat het cultuuraanbod passend is bij de eigen behoeften of wensen** o Volwassenen (18 e.o.) • **Aantal bezoekers;** o SPOT o Groninger Museum o Forum
• De sector heeft een sterke basis, met gezonde arbeidsrelaties, goede organisatiestructuren en onafhankelijk toezicht, aan de hand van de landelijke codes voor Cultural Governance en Fair Practice.	• **Aantal cultuurinstellingen dat kan worden aangemerkt als:** o Financieel gezond en weerbaar (op basis van criteria: 'prognose' sluitende exploitatie en voldoende weerstandsvermogen)
• Inwoners worden gestimuleerd om kunst en cultuur te bezoeken of zelf aan kunst en cultuur te doen.	• **Aantal personen dat deelneemt aan/ lid is van:** o Cultuurhopper o Activiteiten/ cursussen VRIJDAG o Bibliotheek

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% Inwoners dat aangeeft dat het cultuuraanbod passend is bij de eigen behoeften of wensen					
• Volwassenen (18 jaar e.o.)	-	-	-	*	-
Aantal cultuurinstellingen dat kan worden aangemerkt als:					
• Financieel gezond en weerbaar (op basis van criteria: 'prognose' sluitende exploitatie en voldoende weerstandsvermogen)	32	25	*	38*	34
Aantal personen dat deelneemt aan/ lid is van:					
• Cultuurhopper	1.223	1.057	1.048	1.100	1.100
• Activiteiten/ cursussen VRIJDAG	18.628	21.054	23.629	20.000	23.000
• Bibliotheek	51.153	51.354	52.597	53.000	53.000

Aantal bezoekers SPOT / Groninger Museum / Forum

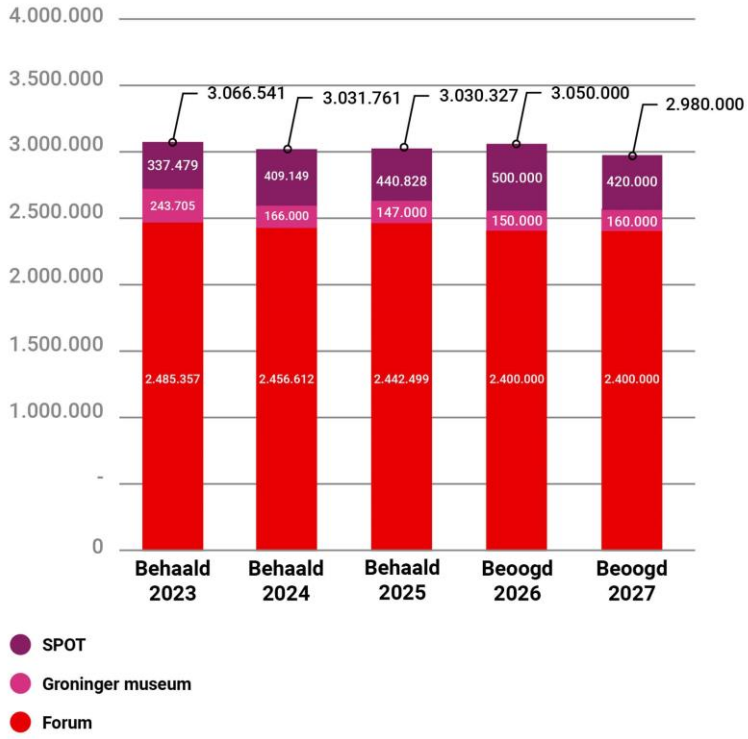

Aantal personen dat deelneemt aan/lid is van:

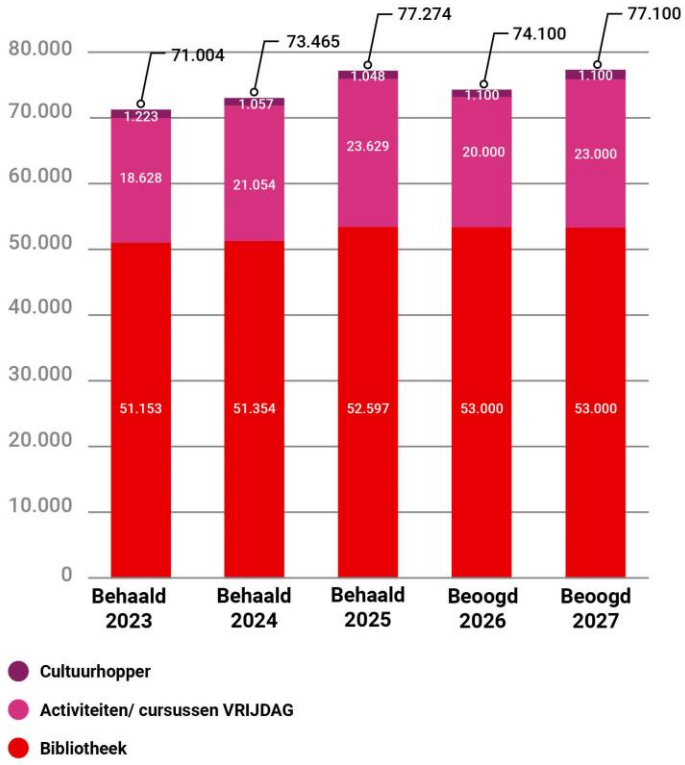

Toelichting

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
% Inwoners dat aangeeft dat het cultuuraanbod passend is bij de eigen behoeften of wensen Volwassenen (18 jaar e.o.) **Toelichting:** We doen hier eens in de twee jaar onderzoek naar. In 2026 hebben we onderzoek laten doen naar de tevredenheid van jongeren over het culturele aanbod.
Aantal cultuurinstellingen dat kan worden aangemerkt als: · Financieel gezond en weerbaar (op basis van criteria: 'prognose' sluitende exploitatie en voldoende weerstandsvermogen) **Toelichting:** De culturele sector heeft te maken met diverse uitdagingen, zoals fair pay, stijgende kosten voor lonen en huisvesting en de beschikbaarheid van subsidies. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de financiële gezondheid en weerbaarheid van instellingen. Instellingen die momenteel niet financieel gezond of weerbaar zijn, worden gemonitord. Met deze instellingen zijn afspraken gemaakt en worden duurzame oplossingen voor de problematiek uitgewerkt.
Indicator en (eventueel) nadere toelichting:
Aantal bezoekers SPOT: **Toelichting**: Sinds 2024 meet SPOT naast betalende bezoekers ook niet-betalende bezoekers (zoals artiesten, leveranciers etc.). Per abuis is voor het jaar 2026 het bezoekersaantal inclusief niet-betalende bezoekers opgenomen. Voor de continuïteit blijven we de aantallen van betalende bezoekers volgen.
Aantal bezoekers Groninger Museum: **Toelichting:** Het Groninger Museum (GM) streeft structureel naar een bandbreedte van 150 tot 200 duizend bezoekers per jaar. Voor 2027 is er begroot op 150 duizend bezoekers. Achtergrond: het GM gaat er vanuit dat het opbouwen van de (nieuwe) reputatie en het inzetten op een meer marktgerichte benadering tijd gaat kosten.

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

03.5 Cultuur en evenementen

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	74.723	79.082	87.607	89.003	91.925	96.906
Baten	22.619	22.800	26.762	24.978	25.554	25.683
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-52.104	-56.282	-60.845	-64.026	-66.371	-71.223
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	2.046	3.247	2.115	220	0	550
Totaal onttrekkingen	1.256	506	724	724	224	299
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-52.893	-59.023	-62.236	-63.522	-66.147	-71.474

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	03.5	Cultuur en evenementen	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	87.607	26.762	-60.845
Intensiveringen	3.856	0	3.856
Bestaand beleid	83.751	26.762	-56.989
Verschil vorig jaar	4.669	3.962	-707

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

3.5: Cultuur en evenementen	Lasten	Baten
Stadsschouwburg en Oosterpoort (SPOT)	28.900	18.200
Stadsschouwburg en Oosterpoort (SPOT) verzorgen een breed aanbod van podiumkunsten, muziek, evenementen en culturele activiteiten voor inwoners en bezoekers van Groningen. De uitgaven hebben betrekking op de programmering, personeelskosten, marketing, horeca en facilitaire dienstverlening. De baten bestaan voornamelijk uit entreegelden, horecaopbrengsten en verhuur van ruimten. *Ten opzichte van de begroting 2026 stijgen de lasten met 1,8 miljoen euro en de baten met 1,0 miljoen euro. De belangrijkste oorzaak is de verwachte toename van activiteiten en bezoekersaantallen. Hierdoor stijgen de opbrengsten uit kaartverkoop, horeca en verhuur met circa 1,3 miljoen euro. De hogere programmering en bezoekersaantallen leiden tegelijkertijd tot circa 1,1 miljoen euro hogere uitvoeringskosten. Verder nemen lasten met 0,4 miljoen euro toe als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen en actualisatie van budgetten en stijgen kapitaallasten met 0,2 miljoen euro.* *Overige opbrengsten nemen met 0,3 miljoen euro af, voornamelijk doordat incidentele opbrengsten uit 2026 niet terugkeren.*		
Cultuurnota	29.000	
In 2027 is 29 miljoen euro beschikbaar voor de culturele instellingen in categorie 1 en 2 van de Cultuurnota 2025 - 2028. Door inzet van deze middelen houden wij de bestaande culturele infrastructuur in stand en voeren wij de meerjarige subsidieafspraken uit de Cultuurnota uit. Wij ondersteunen hiermee een breed en divers cultureel aanbod in de gemeente en bieden instellingen continuïteit voor hun activiteiten en bedrijfsvoering. *Als gevolg van indexatie van de budgetten stijgen de lasten ten opzichte van de begroting 2026 met 0,7 miljoen euro.*		
Cultureel vastgoed en ontwikkeling	11.500	8.100
De lasten betreffen hoofdzakelijk kapitaallasten (rente en afschrijving) en kosten voor energie, onderhoud, verzekeringen en belastingen van de gemeentelijke culturele panden. Ook de plankosten voor ontwikkeling Martiniplaza en Renovatie Oosterpoort zijn hierin opgenomen. *Ten opzichte van de begroting 2026 nemen de lasten met 2,7 miljoen euro toe. De toename is voor 2,1 miljoen euro het gevolg van de ingebruikname van de nieuwbouw van Tumult (voorheen Vrijdag). Daarnaast zijn de lasten 0,3 miljoen euro hoger door toevoeging van het depot van het Groninger Museum aan de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Verder stijgen de lasten met 0,3 miljoen euro door reguliere prijsontwikkelingen.* *De baten stijgen met 3,0 miljoen euro. In het jaar van ingebruikname van Tumult ontvangen wij een bijdrage van 1,9 miljoen euro, deze voegen wij toe aan de reserve. Daarnaast verwachten we hogere huuropbrengsten door de ingebruikname van Tumult (0,6 miljoen euro) en de toevoeging van het depot van het Groninger Museum (0,3 miljoen euro).*		
Cultuur- en evenementenbeleid	10.500	500
We zetten deze middelen in voor talentontwikkeling, amateurkunst, cultuureducatie en evenementen. Ook zetten wij middelen in voor cofinanciering van regionale en landelijke programma's en voor versterking van de culturele infrastructuur. *Ten opzichte van 2026 dalen de lasten met 1,0 miljoen euro. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het wegvallen van de decentralisatie uitkering Openbare Bibliotheken van 719 duizend euro, waarvoor in 2027 nog geen vervolgfinanciering beschikbaar is. Daarnaast vervallen de incidenteel toegekende middelen voor de plankosten van Niemeyer van 250 duizend euro.*		
Groninger Archieven	3.400	

De lasten betreffen de gemeentelijke bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling RHC Groninger Archieven.
De begrote lasten zijn 0,5 miljoen euro hoger dan in 2026. Met ingang van 2027 is de structurele gemeentelijk bijdrage met 0,4 miljoen euro verhoogd als gevolg van toenemende wet- en regelgeving, groei van de collectie, een noodzakelijke herinrichtingsopgave en een fiscale correctie. Daarnaast is de bijdrage met 0,1 miljoen euro gestegen door loon- en prijsontwikkelingen.

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

3.5	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
46.	Ondersteuning van jongvolwassen in een kwetsbare positie: Open Studio's	660	I	
57.	Volksfeesten en herdenkingen	150	S	
58.	Verbouwing Forumbibliotheek Ten Boer	325	I	
58.	Verbouwing Forumbibliotheek Ten Boer: dekking nij begun knelpuntenpot		I	325
60.	Nachtvisie 2025-2030	50	I	
63.	Extra middelen cultuurnota	1.000	I	
64.	Versterken bedrijfsvoering cultuur-instellingen	60	I	
65.	Groninger Museum	450	I	
66.	Noorderzon	100	I	
67.	Culturele hoofdstad	250	I	
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	333	S	
SIA	Instandhouding en onderhoud Oosterpoort	416	S	
SIA	Aanvullende onderhoudskosten Oosterpoort	375	I	
	*Effect kostenverdeling**	*12*		

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Ad.*: Door kostenverdelingen vanuit andere deelprogramma's zijn bedragen naar dit deelprogramma overgeheveld. Per saldo ontstaat hierdoor een 'Effect kostenverdeling'.

Programma 4: Dienstverlening en bestuur

In dit programma staat de dienstverlening aan onze inwoners en de ondersteuning van het bestuur en de organisatie centraal. Daarnaast worden de algemene inkomsten verantwoord zoals het gemeentefonds en belastingen, evenals de baten en de lasten van de bedrijfsvoering van de gemeente Groningen (overhead). Ook verantwoorden we in dit programma de financiën van wijkvernieuwing en gebiedsgericht werken. Het hierbij behorende beleid is opgenomen in paragraaf 1: Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing.

De gebiedsteams en wijk- en dorpswethouders zijn het gezicht van de gemeente in onze wijken, buurten en dorpen. We verbinden de gemeentelijke programma's met de specifieke opgaven in wijken en dorpen en initiatieven van bewoners. Het Programmabureau Integraal gebiedsgericht werken zet in op de wijk- en dorpsontwikkeling als basis. Voor een aantal wijken hebben we extra aandacht met de intensivering van de wijkvernieuwing. In deze paragraaf benoemen we per gebied de opgaven voor onze wijken en dorpen en formuleren op basis hiervan de resultaten en activiteiten van het gebiedsprogramma die we willen bereiken.

We zijn een organisatie die van ruimtelijk tot sociaal gebied bijna vierhonderd producten en diensten aanbiedt. We willen onze dienstverlening blijven verbeteren vanuit het perspectief van de inwoners en ondernemers. Het is onze ambitie om als één gemeente te communiceren. We blijven daarom inzetten op het verbeteren van de samenwerking tussen organisatieonderdelen en streven naar toegankelijke fysieke en digitale dienstverlening voor onze inwoners. We faciliteren zo optimaal mogelijk onze gemeentelijke taken. Het beleid voor onze bedrijfsvoering worden beschreven in paragraaf 9: Bedrijfsvoering .

Deelprogramma's

Het programma Dienstverlening en Bestuur bestaat uit de volgende deelprogramma's:

- **Dienstverlening**
- **College, raad, wijkvernieuwing en wijkontwikkeling**
- **Algemene inkomsten en post onvoorzien**
- **Overhead en ondersteuning organisatie**

Financieel overzicht lasten en baten

04 Dienstverlening en bestuur

	Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
	Lasten						
04.1	Dienstverlening	19.254	21.103	21.782	21.145	20.357	20.605
04.2	College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	62.602	130.465	54.557	57.092	68.862	80.226
04.3	Algemene inkomsten en post onvoorzien	6.658	8.462	3.786	-6.338	-13.295	-17.379
04.4	Overhead en ondersteuning organisatie	134.757	142.002	146.905	151.333	156.304	161.529
	Totaal	**223.271**	**302.032**	**227.030**	**223.232**	**232.228**	**244.980**
	Baten						
04.1	Dienstverlening	6.046	6.097	6.339	5.774	4.344	3.618

04.2	College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	38.075	46.061	17.426	12.704	13.827	13.493
04.3	Algemene inkomsten en post onvoorzien	1.000.935	1.038.632	1.020.282	1.017.620	1.038.676	1.084.975
04.4	Overhead en ondersteuning organisatie	12.793	6.981	7.759	7.616	7.668	7.720
	Totaal	**1.057.849**	**1.097.771**	**1.051.806**	**1.043.715**	**1.064.514**	**1.109.806**
	Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	834.578	795.739	824.777	820.483	832.286	864.826
	Reserve mutaties						
	Totaal toevoegingen	105.552	25.716	11.747	10.379	2.826	2.826
	Totaal onttrekkingen	61.592	37.177	39.089	22.058	8.071	233
	Saldo van baten en lasten na reservemutaties	790.618	807.200	852.118	832.162	837.531	862.233

Een toelichting op deze cijfers kunt u vinden in het onderdeel ‘Financiële toelichtingen begroting 2027’ opgenomen onder elk deelprogramma.

In het hoofdstuk financiële positie zijn aanvullend nog de volgende overzichten en toelichtingen opgenomen:

- In het Financieel meerjarenbeeld staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven;
- In de Intensiveringen 2027-2030 staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle intensiveringen 2027;
- In de Dekkingsbronnen 2027-2030 staat een totaaloverzicht van en toelichting op alle dekkingsbronnen.

Paragraaf 3: Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een totaaloverzicht van en een toelichting op de (financiële) risico’s.

Paragraaf 6: Verbonden partijen geeft de inhoudelijke en financiële toelichting op de verbonden partijen.

Deelprogramma 4.1: Dienstverlening

Als gemeente zijn we voor een groot deel een dienstverlener voor onze inwoners en ondernemers. Ons streven is om de gemeentelijke dienstverlening zo duidelijk en toegankelijk mogelijk te leveren, met oog voor de menselijke maat. We proberen proactief te voldoen aan de informatiebehoeften van inwoners en stellen hierbij onze inwoner centraal. We zijn transparant en bereikbaar voor iedereen en staan open voor signalen uit de samenleving.

Doelen Deelprogramma 4.1: Dienstverlening

1. We stellen onze inwoners en ondernemers centraal. We zijn er voor onze inwoner en ondernemer en richten onze dienstverlening in vanuit hun perspectief;
2. Onze inwoners en ondernemers ervaren één gemeente. We spreken met één mond en houden oog voor de menselijke maat;
3. Informatie en gegevens inzichtelijk op één centrale plek. Voor goed contact tussen inwoner en gemeente zijn de actuele behoeften en de juiste beschikbare informatie van groot belang. Op deze manier hoeven inwoners maar één keer hun verhaal te doen, ongeacht wie ze spreken;
4. Het contact is kanaalonafhankelijk. De inwoner of ondernemer kiest het gewenste contactkanaal, waarbij deze kanalen allemaal naadloos op elkaar zijn aangesloten. We schrijven in duidelijke taal en voldoen aan wettelijke toegankelijkheidseisen;

5. Digitaal waar kan, fysiek waar nodig. Wij zorgen voor een optimale digitale dienstverlening waar men snel en goed geholpen wordt. Wij zijn er daarbij als gemeente voor al onze inwoners. De fysieke dienstverlening blijft vindbaar en beschikbaar;
6. Proactief en Preventief. Vanuit onze functie als dienstverlener willen we niet alleen reageren op de vraag van buiten, maar ook proactief zijn in onze hulp aan inwoners die daar recht op hebben.

Effectindicator(en)

Met de volgende effectindicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

I: Relatie doelen en effectindicatoren t.a.v. 'Dienstverlening'

Doelen	Effectindicator(en)
• We stellen onze inwoners en ondernemers centraal. We zijn er voor onze inwoner en ondernemer en richten onze dienstverlening in vanuit hun perspectief.	• Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
• Onze inwoners en ondernemers ervaren één gemeente. We spreken met één mond en houden oog voor de menselijke maat.	• Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
• Informatie en gegevens inzichtelijk op één centrale plek. Voor goed contact tussen inwoner en gemeente zijn de actuele behoeften en de juiste beschikbare informatie van groot belang. Op deze manier hoeven inwoners maar één keer hun verhaal te doen, ongeacht wie ze spreken.	• Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
• Het contact is kanaalonafhankelijk. De inwoner of ondernemer kiest het gewenste contactkanaal, waarbij deze kanalen allemaal naadloos op elkaar zijn aangesloten. We schrijven in duidelijke taal en voldoen aan wettelijke toegankelijkheidseisen.	• Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
• Digitaal waar kan, fysiek waar nodig. Wij zorgen voor een optimale digitale dienstverlening waar men snel en goed geholpen wordt. Wij zijn er daarbij als gemeente voor al onze inwoners: De fysieke dienstverlening blijft vindbaar en beschikbaar.	• Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening
• Proactief en Preventief. Vanuit onze functie als dienstverlener willen we niet alleen reageren op de vraag van buiten, maar ook proactief zijn in onze hulp aan inwoners die daar recht op hebben.	• Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening

Effectindicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027	Beoogd 2028
Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening.	6,8	7,2	6,9	7,0	7,0	7,0

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Regie op dienstverlening

Visie op Dienstverlening (2021)

Groninger Digitale Ambitie (2021)

Relevante ontwikkelingen

De verwachtingen van inwoners en ondernemers ten aanzien van overheidsdienstverlening blijven zich ontwikkelen. Digitale dienstverlening is voor een groot en groeiend deel van hen de vanzelfsprekende standaard geworden. Dit stelt de gemeente voor de opgave om haar processen en ketens structureel in te richten vanuit het perspectief van de inwoner en ondernemer. Onderzoek met inwoners en ondernemers naar hun behoeften en datagedreven signalen vormen samen de basis voor het continu verbeteren van onze dienstverlening.

Tegelijkertijd groeit landelijk de aandacht voor proactieve dienstverlening: inwoners worden actief benaderd op basis van hun situatie, in plaats van te wachten op een aanvraag. Dit vraagt om slimme gegevensuitwisseling, heldere kaders rondom privacy en autonomie, en intensieve samenwerking tussen afdelingen en ketens.

Toegankelijkheid blijft een randvoorwaarde. Dienstverlening wordt zo ontworpen dat iedereen kan meedoen, ongeacht digitale vaardigheden of achtergrond. Persoonlijk contact blijft beschikbaar als volwaardig alternatief voor wie dat nodig heeft.

De inzet van AI biedt kansen om dienstverlening slimmer en efficiënter in te richten, maar vraagt tegelijkertijd om zorgvuldigheid en een ethisch kader. De gemeente past AI uitsluitend toe daar waar dit veilig is en aantoonbaar meerwaarde biedt voor inwoners en ondernemers.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden Regie op dienstverlening, Burgerzaken, Website en nieuwsbrieven, Belastingen (Noordelijk Belastingkantoor) en Klant Contact Centrum.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
Regie op dienstverlening	
• Inwoners en ondernemers ervaren de gemeente als eén herkenbare dienstverlener, ongeacht het kanaal of het product waarmee zij contact zoeken	• We doen onderzoek naar de behoeften van inwoners en ondernemers en gebruiken dit, samen met datagedreven signalen, om onze dienstverlening continu te verbeteren.
• Digitale dienstverlening is toegankelijk voor iedereen en sluit niemand uit, waarbij persoonlijk contact beschikbaar blijft als volwaardig alternatief.	• Wij breiden het digitale aanbod via Mijn Groningen verder uit en zorgen tegelijkertijd voor fysieke toegankelijkheid, heldere communicatie op B1-niveau en ondersteuning voor inwoners die digitaal minder vaardig zijn.
Burgerzaken	
• Onze dienstverlening toegankelijk en bereikbaar houden, zowel fysiek als digitaal; • Huidige niveau van de kwaliteit van de Basisregistratie personen handhaven en in 2025 voldoen aan de wettelijke norm ‘goed’;	• We blijven in 2027 inzetten op gastheerschap om het fysieke inwonerscontact meer betekenisvoller te maken. Het doel is om de klanttevredenheid te vergroten en de processen van burgerzaken te optimaliseren en laten aansluiten bij de wens van onze inwoner (zowel fysiek als digitaal ter bevordering van inclusie); • Het uitbreiden van onze digitale diensten, zodat inwoners voor minder producten langs hoeven te komen;

• Goed opvangen van de vijfjaarlijkse piek in reisdocumenten (2024-2029); • De organisatie van de Provinciale Staten en de waterschapsverkiezingen 2027.	• Het inzetten van Copilot om de kwaliteit van dienstverlening te verhogen door het gebruik van kennisassistenten. Hierbij zijn we ons bewust van de bijbehorende risico's en zetten wij AI in binnen de daartoe vastgestelde kaders; • We streven naar een minimum score van 'goed' of hoger voor de kwaliteit van de persoonsgegevens in de BRP; • We blijven ons ook in 2027 inzetten om identiteits- en adresfraude te voorkomen. Dit doen we door intensief samen te werken met ketenpartners en medewerkers te trainen in het tijdig herkennen van signalen van fraude.

Website en nieuwsbrieven	
• Binnen- en buitenwereld aan elkaar blijven verbinden en aansluiten bij wensen en behoeften van inwoners.	• We werken samen met inwoners constant aan de optimalisatie van onze onlinekanalen. • We voeren in toenemende mate regie op onze website en verbeteren de naleving van privacy-, veiligheids- en toegankelijkheidswetgeving. • We verzamelen en analyseren data met betrekking tot de inzet van onze onlinekanalen en zetten daar verbeteracties op in.

Belastingen (Noordelijk Belastingkantoor)	
• Vanuit onze regierol het NBK laten uitgroeien tot een deskundige, betrouwbare en flexibele organisatie die haar werk tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten uitvoert.	• We zorgen ervoor dat het Noordelijk Belastingkantoor de prestatieafspraken over de dienstverlening nakomt en we bewaken de voortgang van de verbetermaatregelen en de informatievoorziening daarover.

Klant Contact Centrum	
• Als gezicht van de gemeente de vragen van inwoners en ondernemers zo goed mogelijk beantwoorden; • Vanuit de signaleringsrol actief bijdragen aan het verbeteren van de dienstverlening.	• De gemeente zorgt voor toegankelijke en deskundige dienstverlening, waarbij inwoners en ondernemers snel, duidelijk en correct antwoord krijgen via het kanaal van hun voorkeur. Door goed opgeleide medewerkers, efficiënte processen en continue verbetering op basis van feedback wordt de kwaliteit van de dienstverlening voortdurend verhoogd.

I: Relatie resultaten en prestatie-indicatoren t.a.v. Dienstverlening

Resultaten	Prestatie-indicatoren(en)
• Onze dienstverlening inrichten vanuit het perspectief van de inwoner en ondernemer.	• Klanttevredenheid Website; • Klanttevredenheid publieksbalie Harm; Buiterplein/Kreupelstraat/Haren
• Eén gemeente: voor de inwoner spreken met één mond (integraliteit).	• Klanttevredenheid Website
• Onze dienstverlening toegankelijk en bereikbaar houden, zowel fysiek als digitaal.	• Klanttevredenheid publieksbalie Harm Buiterplein/Kreupelstraat/Haren; • Klanttevredenheid Website
• Huidige niveau van de kwaliteit van de Basisregistratie personen handhaven en in 2025 voldoen aan de wettelijke norm 'goed'.	• Klanttevredenheid Website; • Klanttevredenheid publieksbalie Harm; Buiterplein/Kreupelstraat/Haren
• Goed opvangen van de vijfjaarlijkse piek in reisdocumenten (2024-2029).	• Gemiddelde wachttijd balie (op afspraak) norm: 5 min;

	• Gemiddelde wachttijd balie (vrije inloop) norm: 15 min.
• Binnen- en buitenwereld aan elkaar blijven verbinden en aansluiten bij wensen en behoeften van inwoners.	• Klanttevredenheid Website
• Als gezicht van de gemeente de vragen van inwoners en ondernemers zo goed mogelijk beantwoorden.	• 80% terugbellen binnen 1 werkdag; • 80% terugbellen binnen 2 werkdagen ; • Klanttevredenheid telefoonnummer 14 050
• Vanuit de signaleringsrol actief bijdragen aan het verbeteren van de dienstverlening.	• Klanttevredenheid telefoonnummer 14 050; • Klanttevredenheid Website; • Klanttevredenheid publieksbalie Harm Buiterplein/Kreupelstraat/Haren

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Klanttevredenheid publieksbalie Harm Buiterplein.	8,0	8,3	8,3	8	8
Klanttevredenheid publieksbalie Kreupelstraat.	8,7	8,6	9,1	8	8
Klanttevredenheid publieksbalie Haren.	8,1	8,3	8,7	8	8
Klanttevredenheid Website.	7,0	7,2	7,1	7,5	7,5
Klanttevredenheid telefoonnummer 14 050.	7,4	7,3	7,5	7,5	7,5
% Terugbellen binnen 1 werkdag.	70%	71%	72%	80%	80%
% Terugbellen binnen 2 werkdagen.	81%	80%	77%	80%	80%
Gemiddelde wachttijd balie (op afspraak) norm: 5 min.	2:17	8 min	6:45 min	5 min	5 min
Gemiddelde wachttijd balie (vrije inloop) norm: 15 min.	6:36	7 min	15:24 min	15 min	15 min

Met de bovenstaande indicator(en) wordt de voortgang van de uitvoering van ons beleid gemeten. Indien er geen cijfers beschikbaar zijn voor dat jaar, staat er een streepje. In dat geval wordt de indicator niet jaarlijks gemeten.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

04.1 Dienstverlening

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	19.254	21.103	21.782	21.145	20.357	20.605
Baten	6.046	6.097	6.339	5.774	4.344	3.618
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-13.208	-15.006	-15.443	-15.371	-16.014	-16.987
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen						
Totaal onttrekkingen						
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-13.208	-15.006	-15.443	-15.371	-16.014	-16.987

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	04.1	Dienstverlening	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	21.782	6.339	-15.443
Intensiveringen	563	0	563
Bestaand beleid	21.219	6.339	-14.880
Verschil vorig jaar	116	242	126

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

4.1: Dienstverlening	Lasten	Baten
Leges Burgerzaken	5.300	5.900
De lasten voor de uitgifte van diverse leges burgerzaken, zoals reisdocumenten, rijbewijzen en naturalisaties, zijn begroot op 5,3 miljoen euro. We verwachten hiervoor 5,9 miljoen euro aan inkomsten te ontvangen.		
Burgerzaken	5.900	
De lasten van de publieke dienstverlening voor het uitvoeren van algemene burgerzaken zijn begroot op 5,9 miljoen euro.		
Belastingen	4.900	
Voor de uitvoering van de dienstverlening van diverse belastingen verwachten we 4,9 miljoen euro uit te geven. Hierin is de ontwerpbegroting 2027 van het Noordelijk Belastingkantoor verwerkt.		
ICT	1.000	
Voor de ICT-ondersteuning, functioneel beheer en onderhoud van applicaties van publieke dienstverlening verwachten we 1 miljoen euro aan lasten.		
Klant Contactcentrum (KCC)	4.100	
De lasten voor het uitvoeren van het KCC zijn begroot op 4,1 miljoen euro.		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

4.1	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
92.	Stem van Groningen	250	I	
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	313	S	

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 4.2: College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

In het deelprogramma College, Raad, Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing richten we ons op de partners die College en Raad ondersteunen (zoals de griffie en de ombudsman). Begrotingsposten die nog niet direct aan een beleidsveld (kunnen) worden overgeheveld, worden eerst op ook in dit deelprogramma begroot (concernstelposten). Daarnaast verantwoorden we in dit programma de financiën van Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing. De doelstellingen en het uitvoeringsprogramma van Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing is opgenomen in Paragraaf 1: Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing.

Doelen Deelprogramma 4.2: College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

1. Ook in 2027 zet de griffie zich in om de raad zo goed mogelijk te ondersteunen. Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 is het voor veel nieuwe raadsleden nog zoeken naar de eigen rol. De griffie is ervoor om daarbij te ondersteunen en te adviseren. De huidige werkwijze met beeldvormende, meningsvormende en besluitvormende sessies, georganiseerd rond de politieke woensdagen, biedt de raad duidelijkheid en structuur in de eigen vergaderingen en inzicht in de onderwerpen die de komende tijd aan de orde komen. De griffie zet zich ervoor in om het werk van de raad meer bekendheid te geven. Door ontvangst van vele groepen op het stadhuis met medewerking van een of meerdere raadsleden wordt de werking van de lokale democratie onder de aandacht gebracht.
2. De ombudsman verbindt, in opdracht van de raad, de burger en de gemeente wanneer burgers in het gedrang komen door het handelen van de gemeente. De ombudsman is niet alleen bevoegd voor de gemeente maar ook voor st. WIJ Groningen, het Noordelijk Belastingkantoor (NBK), de GGD en Beschermd Wonen en Opvang voor zover het gaat over het belang van de inwoners van de gemeente Groningen. Zij is onpartijdig en onafhankelijk. De ombudsman toetst de gedragingen van de gemeente richting burgers aan de normen van behoorlijkheid. Behoorlijke dienstverlening aan de burgers, en (daardoor) meer vertrouwen in de overheid, is het doel. De ombudsman heeft tenminste twee rollen: 1) zij behandelt klachten van burgers wanneer zij niet tevreden zijn over de interne klachtafhandeling van de betreffende organisaties en 2) zij acteert bij en agendeert op basis van signalen en eigen onderzoek problemen in de uitvoering en de dienstverlening. De grondslag daarvoor ligt in hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht.
3. De doelen van Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing zijn te vinden in Paragraaf 1. We onderscheiden zeven gebieden: Centrum, Oude Wijken, Zuid, Oost, West, Haren en Ten Boer.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

Gemeenteraad en Griffie

Naar nieuwe werk- en vergaderwijzen van de gemeenteraad (januari 2020)
Wijzigingen werkwijze raad (september 2020)

Ombudsman

Raadsbesluit-Benoeming-Ombudsman-gemeente-Groningen.pdf

Relevante ontwikkelingen

In 2027 zal het accent liggen op het verder inwerken van de nieuwe raad. Met de lange-termijnagenda die up to date is en een agendacommissie die er wekelijks bovenop zit, is er voor de raad inzicht in de onderwerpen die de komende tijd aan de orde komen. De fracties kunnen zich daar goed op voorbereiden. Dit zal helpen om goed geïnformeerd het goede politieke debat met elkaar te kunnen voeren.

Het raadsinformatiesysteem is voor de raad een cruciaal instrument bij het politieke raadswerk. De komende tijd zullen hierin een aantal verbeteringen (onder andere mbt de zoekfunctie met toepassing van AI) in plaatsvinden zodat de raad hier makkelijker mee kan werken. Actuele onderwerpen en vragen vanuit de raad kunnen elke week aan de orde worden gesteld in het politiek vragenuur.

Het belang van kennis van de werking van de (lokale) democratie wordt steeds meer onderkend. Daarom gaat de griffie volop door met het ontvangen van groepen schoolkinderen uit het primair, voortgezet, middelbaar, hoger en universitair onderwijs. Ook andere groepen en belanghebbenden worden uitgenodigd om op het stadhuis te komen vertellen wat zij belangrijk vinden voor de stad. Dat kan via inspreken, hoorzittingen en het inloopspreekuur elke politieke woensdag waarop er geen raadsvergadering is. Gebleken is dat van dit inloopspreekuur veelvuldig gebruik wordt gemaakt, met regelmatig een vervolg in een meningsvormende sessie of de raadsvergadering. De griffie zet de organisatie hiervan zeker voort 2027.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten. De opbouw is opgesteld aan de hand van de beleidsvelden College, Gemeenteraad en Griffie en Ombudsman.

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
College, Gemeenteraad en Griffie	
• Verdere implementatie van de werkwijzen van de raad en ondersteunende (digitale) systemen.	De nieuwe werkwijze is al een paar jaar gaande en zeker nog niet uitontwikkeld. De griffie gaat hier volop mee door. Zo wordt de lange-termijnagenda verder geprofessionaliseerd zodat de raadsleden goed grip hebben en houden op hun eigen agenda. De Griffie blijft zoeken naar manieren om de ondersteuning van de raadsleden in het algemeen verder te verbeteren, ook door verbetering van het raadsinformatiesysteem.
• Een professioneel ondersteunde, goed geïnformeerde raad en fracties die in staat zijn hun werkzaamheden uit te voeren.	De griffie is volop beschikbaar als vraagbaak, adviseur en steun en toeverlaat voor de raadsleden, zodat zij hun werk goed kunnen doen en daarvoor goed toegerust zijn. De griffie helpt de raad ook om de hulptroepen in te zetten, zoals de accountant van de raad en de Rekenkamer. Indien nodig zal de griffie deskundigen van buiten inschakelen om de raad te informeren en/of bij te praten over specifieke onderwerpen.
• Aandacht voor het werk van de raad en voor de lokale democratie genereren door ontvangst van diverse groepen op het stadhuis.	Bijna wekelijks ontvangst van meerdere schoolklassen en andere groepen op het stadhuis (met ondersteuning van raadsleden) om blijvend aandacht te vragen voor het belang van de lokale democratie en het werk van de lokale politiek.
Ombudsman	
• De burger weet de weg naar de ombudsman te vinden.	De (jeugd)ombudsman is zichtbaar en laagdrempelig, o.a. door: • Bekendheid via de media (incl. media op wijkniveau) • Ontmoetingen met inwoners + organisaties • Bijdrage leveren aan maatschappelijk debat o.a. door voorlichting. • Goede(telefonische) bereikbaarheid en laagdrempelig spreekuur • Benutten van relevante netwerken
• De burger voelt zich gehoord naar aanleiding van zijn klacht	De (jeugd)ombudsman heeft een luisterend oor en bespreekt met de burger en de organisatie wat een volgende stap kan zijn en zet eventueel acties in gang. De ombudsman communiceert transparant naar beide

of uiting van onvrede bij de ombudsman	partijen. Bij een onderzoek past de ombudsman altijd hoor en wederhoor toe. Een onderzoek wordt altijd afgesloten met een afrondende brief met bevindingen en eventueel aanbevelingen. Deze brief gaat naar de inwoner en in kopie naar de klachtenfunctionarissen en evt. andere betrokkenen binnen de organisaties. Voor kinderen en jongeren werkt de (jeugd)ombudsman vanuit het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind waarbij het belang van kinderen te allen tijde voorop staat.
• De verbinding tussen de organisatie en de burger is hersteld.	De (jeugd)ombudsman kan door een snelle actie of een intensief reflecterend onderzoek een stagnerend proces vlottrekken, werken aan wederzijds begrip en/of een oplossing van een problematische situatie bewerkstelligen. De (jeugd)ombudsman is onpartijdig en onafhankelijk en toetst de gedragingen van de organisatie aan de behoorlijkheidsnormen van de landelijke en lokale ombudsmannen. De (jeugd)ombudsman brengt het belang van een zorgvuldige en veilige klachtenprocedure onder de aandacht van de organisaties en neemt daarin een voortrekkende rol.
• De organisatie geeft blijk van lerend vermogen en implementeert verbeteringen in dienstverlening en behandeling	Snelle acties, oordelen en aanbevelingen worden door de ombudsman helder gecommuniceerd naar de organisatie. De ombudsman houdt vinger aan de pols bij de implementatie van de gedane toezeggingen. De ombudsman gaat tenminste 2 keer per jaar in gesprek met de directeuren van de betreffende organisaties om haar bevindingen over de organisatie(onderdelen) te bespreken en om het continue proces van de onderlinge samenwerking te bespreken.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	62.602	130.465	54.557	57.092	68.864	80.225
Baten	38.075	46.061	17.426	12.704	13.827	13.493
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-24.527	-84.405	-37.131	-44.387	-55.036	-66.732
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	98.412	25.416	11.447	10.379	2.826	2.826
Totaal onttrekkingen	61.476	37.061	38.973	21.870	7.883	13
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-61.462	-72.760	-9.604	-32.896	-49.980	-69.545

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	04.2	College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	54.557	17.426	-37.131
Intensiveringen	10.400	0	10.400
Bestaand beleid	44.157	17.426	-26.731
Verschil vorig jaar	-86.308	-28.635	57.673

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

4.2: College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Lasten	Baten
College van B&W	2.400	
Raad	2.800	
Griffie	1.300	
Ombudsman	560	
Rekenkamer	250	
Deelname aan diverse samenwerkingsverbanden *Dat is een stijging van 0,5 miljoen ten opzichte van 2026. Vanuit het meerjarenbeeld 2027-2030 is 377 duizend euro structureel toegekend voor de gestegen kosten van de verplichte contributies. Het restant betreft loon- en prijscompensatie.*	2.100	
Accountant	600	
Young Professional Programma	710	
Programma Nieuwkomers	0	0
De baten en lasten liggen ruim 22 miljoen lager dan in 2026, wat samenhangt met dat dit onderwerp naar een ander deelprogramma is verhuisd (3.3). Zie deelprogramma 3.3 voor een uitgebreidere toelichting.		
Concernposten	5.900	
Binnen dit deelprogramma zijn ook de zogenaamde concernposten begroot. Dit zijn de begrotingsposten die nog niet direct naar andere deelprogramma's kunnen worden overgeheveld. Hierin is het budget van 5,9 miljoen euro voor de structurele uitgaven in het kader van de Strategische Investeringsagenda (SIA) opgenomen. *De structurele uitgaven voor SIA liggen 4,3 miljoen euro hoger dan in 2026.*		
Nij Begun	0	0
De begroting is nul en daarmee liggen de lasten 59,7 miljoen euro lager dan in de actuele begroting 2026. De middelen staan hier slechts tijdelijk in de begroting, wat samenhangt met de kassiersfunctie van de Gemeente Groningen.		
Wijkontwikkeling	4.250	
Beschikbare middelen voor de uitvoeringskosten van de gebiedsprogramma's:		
• Centrum	350	
• Oude wijken	600	
• Zuid	600	
• Oost	600	
• West	600	
• Haren	350	
• Ten Boer	300	
• Algemeen	850	
Wijkvernieuwing	6.150	
Voor de aanpak van de huidige wijkvernieuwingswijken is in de begroting 6,15 miljoen euro structureel opgenomen. *Verschil t.o.v. 2026: In de vorige begroting is aanvullend incidenteel 2 miljoen euro beschikbaar gesteld om de wijkvernieuwing te verbreden.*		
• Selwerd	1.425	
• De Wijert	1.250	
• Indische Buurt & De Hoogte	700	
• Beijum	700	

• Lewenborg	575		
• Vinkhuizen	250		
• Algemeen	1.250		
Nationaal Programma (Wijkvernieuwing)		2.300	2.300
Vanuit het Nationaal Programma Groningen hebben we middelen ontvangen voor o.a. Kansrijk Groningen en de Verlengde Schooldag. In 2027 verwachten we hiervan 2,3 miljoen euro te besteden.			
SPUK Kansrijke Wijken		475	475
Via de specifieke uitkering Kansrijke Wijken hebben we middelen ontvangen voor organisatiekosten NPLV. In 2027 verwachten we hiervan 475 duizend euro te besteden.			
Subsidie Regio Deal Groningen Noord II		600	600
In 2025 hebben we voor de stratenaanpak, het programma "Veilig op straat en online" en de regionale aanpak ondermijning een eenmalige uitkering ontvangen vanuit de middelen Regio Deal Groningen Noord II. In 2027 verwachten we van de beschikbare middelen ca. 600 duizend euro te besteden.			
Lumpsum versterken en vernieuwen		3.500	3.500
Inzet van middelen voor het programma Versterken en vernieuwen. Daarnaast is hier ook de dekking begroot uit de lumpsum-bijdrage.			
Blok B		3.570	3.570
Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) is de uitvoeringsorganisatie die voor de gemeente Groningen de subsidies richting de bewoners in het kader van Blok B verstrekt. In 2027 verwachten we dat het SNN voor de volgende regelingen middelen zal verstrekken: • de subsidieverordening funderingen Woltersum (2,1 miljoen euro); • verduurzamingssubsidies (1,47 miljoen euro). *In de begroting 2026 hadden we de volledige bijdrage van 5,5 miljoen euro voor het project sloop-nieuwbouw Ommelanderstraat/Blinkerdlaan opgenomen.*			
Leefbaarheid Nij Begun		3.500	3.500
Vanuit Nij Begun zijn middelen beschikbaar gesteld om de leefbaarheid van een straat, wijk of dorp met een versterkingsopgave te verbeteren. Hiervoor verwachten we in 2026 een besteding van 3,5 miljoen euro.			
Sociaal-emotionele ondersteuning		1.700	1.700
Inzet van middelen op basis van het Uitvoeringsprogramma Sociaal en Gezondheid Ten Boer.			
NPG - Bloeiend perspectief/Dorpsagenda's		1.500	1.500
In 2024 hebben we vanuit het Nationaal Programma Groningen (NPG) subsidie ontvangen voor het project Bloeiend Perspectief (4,6 miljoen euro). Dit is een gebiedsgericht programma, gericht op het stimuleren van de biodiversiteit en klimaat-adaptief maken van het landschap en het inrichten van een gezonde leefomgeving in Ten Boer en omstreken. In 2027 verwachten we van de beschikbare middelen 1,3 miljoen euro te besteden. Daarnaast verwachten we in 2027 200. duizend euro te besteden aan Dorpsagenda's.			

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

4.2	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
89.	Borgen inzet gebiedsgericht werken	1.830	I	
90.	Sterk Hoogkerk	450	I	
91.	Inwonerparticipatie (inclusief jongeren)	250	I	
D10.	Frictie & noodzakelijke investeringen voor formatiereductie	2.250	I	
D10.	Professionelere aanpak en meer structurele inbedding AI	2.000	S	
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	6	S	
	Saldo concernposten meerjarenbeeld	1.080		
SIA	Actualisatie Strategische investeringsagenda	3.325	S	
SIA	Onttrekking SIA Instandhouding en onderhoud Oosterpoort		S	416
SIA	Onttrekking SIA aanvullende onderhoudskosten Oosterpoort		I	375

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 4.3: Algemene inkomsten en post onvoorzien

In dit deelprogramma verantwoorden we de inkomsten zoals het gemeentefonds, de belastingen, treasury, dividenden en post onvoorzien. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate onze financiële ruimte. Gemeenten kunnen zelfstandig beleid voeren met het geld dat het Rijk beschikbaar stelt uit het gemeentefonds. Gemeenten moeten echter wel de hen wettelijk opgedragen taken bekostigen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen.

Doelen Deelprogramma 4.3: Algemene inkomsten en post onvoorzien

We begroten onze onroerend zaakbelasting, de roerende zaakbelasting, overige belastingen, het saldo van de financieringsfunctie, het gemeentefonds, de rente van reserves van voldoende omvang en de dividenden zo zorgvuldig mogelijk.

Relevante beleidsnota's

Er zijn op dit deelprogramma geen relevante beleidsnota's.

Relevante ontwikkelingen

Baten (bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Gemeentefonds	864.091	825.768	868.652	860.719	876.032	916.410
Onroerendezaakbelasting (OZB)	121.746	125.336	139.441	146.054	151.795	157.718
Roerendezaakbelasting (RZB)	148	141	155	161	166	172
Reclamebelasting	628	700	980	1.016	1.053	1.091
Logiesbelasting	2.665	2.903	2.998	2.998	2.998	2.998
Treasury	9.136	5.727	5.890	5.717	5.677	5.631
Dividenden	2.516	2.156	2.166	955	955	955
Totaal baten	**1.000.930**	**962.731**	**1.020.282**	**1.017.620**	**1.038.676**	**1.084.975**
Lasten (bedragen x 1.000 euro)	**Rekening 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Treasury	3.382	5.234	5.036	8.532	9.216	12.932
Onroerendezaakbelasting (OZB)*	3.159	3.343	3.715	3.866	4.024	4.024
Kapitaallasten deelnemingen	117	116	132	132	132	132
Post onvoorzien	0	99	103	112	112	112
Totaal lasten	**6.658**	**8.792**	**8.986**	**12.642**	**13.484**	**17.200**
Saldo deelprogramma	**994.272**	**953.939**	**1.011.296**	**1.004.978**	**1.025.192**	**1.067.775**

* Exclusief de lasten van het Noordelijk Belastingkantoor. Deze worden verantwoord op deelprogramma 4.1.

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten.
Er zijn op dit deelprogramma geen specifieke resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren bepaald. We begroten onze onroerend zaakbelasting, de roerende zaakbelasting, overige belastingen, het saldo van de financieringsfunctie, het gemeentefonds, de rente van reserves van voldoende omvang en de dividenden zo zorgvuldig mogelijk.

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

04.3 Algemene inkomsten en post onvoorzien

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	6.658	8.462	3.786	-6.338	-13.295	-17.379
Baten	1.000.935	1.038.632	1.020.282	1.017.620	1.038.676	1.084.975
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	994.276	1.030.170	1.016.496	1.023.958	1.051.971	1.102.354
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	5.540	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	988.736	1.030.170	1.016.496	1.023.958	1.051.971	1.102.354

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma 04.3	Algemene inkomsten en post onvoorzien		
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	3.786	1.020.282	1.016.496
Intensiveringen	-5.013	6.662	-11.675
Bestaand beleid	8.799	1.013.620	1.004.821
Verschil vorig jaar	337	-25.012	-25.349

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

4.3: Algemene inkomsten en post onvoorzien	Lasten	Baten
Gemeentefonds		868.700
De bijdrage is gebaseerd op de gegevens vanuit de meicirculaire 2026. *De uitkering is 33 miljoen euro lager dan in 2026.*		
Onroerendezaakbelasting (OZB)	3.500	132.800
De opbrengst van de onroerendezaakbelasting hebben we begroot op 132,8 miljoen euro. De lasten bestaan uit de bijdrage aan het Fonds Ondernemend Groningen. *De opbrengst stijgt met 7,4 miljoen euro ten opzichte van 2026. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van jaarlijkse indexatie.*		
Overige belastingen		4.100
Betreft de opbrengsten logiesbelasting, reclamebelasting en roerendezaakbelasting. Voor een meerjarige onderverdeling zie ook de tabel bij de relevante ontwikkelingen.		
Treasury financieringsfunctie	5.000	5.900
Bij de financieringsfunctie van de gemeente hebben we een rentelast van 5,0 miljoen euro begroot. De externe lasten worden berekend aan de hand van reeds afgesloten leningen en		

een prognose voor nog aan te trekken leningen op basis van investeringsplannen. De aan derden door te belasten rente hebben we begroot op 5,9 miljoen euro.		
Dividend/deelnemingen	130	2.200
De lasten van deelnemingen bedragen 130 duizend euro (Euroborg, Martiniplaza, BNG, Enexis, Waterbedrijf). Aan dividend van de deelnemingen verwachten 2,2 miljoen euro te ontvangen.		
Post onvoorzien	100	

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

4.3	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
D10.	Formatiereductie van 10%		S	5.200
D13.	Verhoging OZB (5%)		S	6.475

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Deelprogramma 4.4: Overhead en ondersteuning organisatie

In het deelprogramma Overhead en ondersteuning organisatie zijn de baten en lasten opgenomen van de bedrijfsvoering van de gemeente Groningen. Dit gaat om de concernstaf, de concerndirectie en het shared service center (incl. kernvastgoed). Daarnaast wordt in dit programma de overhead van de gemeente Groningen verantwoord. Onder overhead wordt verstaan "Het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces". Het beleid voor de bedrijfsvoering en de (wettelijke) indicatoren worden beschreven in paragraaf 9: Bedrijfsvoering.

Relevante beleidsnota's

Er zijn op dit deelprogramma geen relevante beleidsnota's.

Relevante ontwikkelingen

Voor de relevante ontwikkelingen verwijzen wij naar Paragraaf 9: Bedrijfsvoering

Resultaten, activiteiten en prestatie-indicatoren

De resultaten geven aan wat we willen bereiken. De activiteiten geven aan wat we daarvoor doen. De prestatie-indicator(en) meten de voortgang van de resultaten.
Voor resultaten en activiteiten verwijzen wij u naar Paragraaf 9: Bedrijfsvoering

Financiën

Financieel overzicht lasten en baten

04.4 Overhead en ondersteuning organisatie

Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	2028	2029	2030
Lasten	134.757	142.002	146.905	151.333	156.304	161.529
Baten	12.793	6.981	7.759	7.616	7.668	7.720

Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-121.964	-135.020	-139.146	-143.717	-148.636	-153.809
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen	1.600	300	300	0	0	0
Totaal onttrekkingen	116	116	116	188	188	220
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-123.448	-135.205	-139.330	-143.529	-148.449	-153.588

Financiële toelichtingen begroting 2027

Deelprogramma	04.4	Overhead en ondersteuning organisatie	
Bedragen (x1.000 euro)	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Begroting 2027	146.905	7.759	-139.146
Intensiveringen	1.616	0	1.616
Bestaand beleid	145.289	7.759	-137.530
Verschil vorig jaar	3.287	778	-2.509

Hieronder lichten we achtereenvolgens toe waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat, welke extra middelen er beschikbaar worden gesteld en of daar extra dekking tegenover staat. Hierbij geven we op hoofdlijnen aan wat de verschillen zijn in beschikbare baten en lasten ten opzichte van de vorige begroting.

Waar gaat het geld voornamelijk naar toe (bestaand beleid), inclusief verklaring verschil ten opzichte van begroting 2026 op hoofdlijnen (schuin gedrukt):

4.4: Overhead en ondersteuning organisatie	Lasten	Baten
Overhead	134.900	3.400
De lasten van de overhead bedragen 135 miljoen euro. De baten op overhead bedragen 3,4 miljoen euro. De lasten bestaan voornamelijk uit bedrijfsvoering en automatisering. De baten bestaan voornamelijk uit doorbelasting aan derden zoals dienstverlening ICT en doorbelasting aan projecten. *De lasten op overhead stijgen met 2,9 miljoen euro ten opzichte van 2026.*		
Ondersteunende kosten	7.700	1.700
Dit zijn organisatiekosten niet zijnde overhead, inclusief instandhouding gebouwen. We hebben hiervoor 7,7 miljoen euro begroot. Aan huurinkomsten ontvangen wij 1,7 miljoen euro.		
Werken voor derden	2.700	2.700
Voor kostendekkende dienstverlening begroten we 2,7 miljoen euro. Het betreft hier vooral de inzet voor bouwtaken. *De lasten en baten stijgen allebei met 0,6 miljoen euro ten opzichte van 2026.*		

Waar zetten we dit jaar extra geld voor in (intensiveringen) en waar hebben we extra dekkingsbronnen binnen dit deelprogramma:

4.4	Intensiveringen en dekkingsbronnen 2027	Intensivering	I/S	Dekking
94.	Wet Open Overheid	105	S	
95.	Wet Open Overheid	42	I	
97.	Organisatie ontwikkeling	500	I	
divers	Overhead van intensiveringen met formatie uitbreiding (trap op)	718	I/S	
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	251	S	

De nummering komt overeen met de nummering in het Financieel meerjarenbeeld, hier staat een totaaloverzicht van en toelichting op de intensiveringen en dekkingsbronnen uit voorgaande jaarschijven.

Paragrafen

Paragraaf 1: Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

Groningen omarmt het gebiedsgericht werken. Wij willen een nabije overheid zijn, een gemeente die buurten en dorpen kent, die zichtbaar en aanspreekbaar is en naast mensen staat. Onze gebiedsteams, wijk- en dorpswethouders spelen hierbij een belangrijke rol. Zij verbinden gemeentelijke programma's met de specifieke opgaven in wijken en dorpen en initiatieven van bewoners. Dit doen we dichtbij én samen met bewoners, ondernemers, instellingen en andere partners.
Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing zijn de aanjagers voor het gebiedsgericht werken.

Wijkontwikkeling
Vanuit de gebiedsgerichte aanpak werken we met de gebiedsteams slagvaardig in onze wijken en dorpen. Dat doen we met integrale gebiedsagenda's voor de zeven gebieden. Deze agenda's geven inzicht in de belangrijkste opgaven. We willen de ongelijkheid tussen wijken en dorpen verkleinen. Daarom vertalen we de opgaven naar concrete doelen en resultaten per gebied en per wijkvernieuwingswijk, met nadrukkelijk ook aandacht voor de sociale kant: gezondheid, kansen, veiligheid en hoe mensen zich voelen in hun wijk.
Concreet betekent dit dat gebiedsgericht werken de basis vormt van onze manier van besturen. Het begint in de buurt. Met opbouwwerkers die weten wat er speelt in een wijk of dorp, met buurt- en dorpshuizen waar gemeenschappen samenkomen en met gebiedsteams die de ogen en oren van de gemeente zijn. Verspreid over de gemeente werken zeven gebiedsteams samen met inwoners aan de woon- en leefomgeving en de sociale basis.

Wijkvernieuwing
De wijken Vinkhuizen, Paddepoel, Selwerd, De Hoogte, Indische buurt, Beijum, Lewenborg en De Wijert zijn prachtige wijken waar inwoners met veel plezier wonen en leven. Toch wonen er in verhouding ook veel bewoners met minder kansen. Onze visie is dat gemengde wijken de basis vormen voor een gezonde, ongedeelde stad en gemeente. Daarom werken we onverminderd door aan onze wijkvernieuwing. Daarbij streven we naar meer variatie binnen de woningvoorraad, zoals ook opgenomen in ons volkshuisvestingsplan Bouwen aan Gronings woongeluk.
Onze aanpak Wijkvernieuwing op z'n Gronings omvat fysieke, sociale en veiligheidsinterventies, met een focus op het structureel verbeteren van woonkwaliteit en leefomgeving (inclusief verduurzaming). Dit doen we altijd samen met onze partners en met grote betrokkenheid van bewoners.
In de komende periode starten we de wijkvernieuwing in de Nieuw-Indische Buurt en werken we via de Bedumerweg, De Hoogte en Station Noord richting Paddepoel en Zernike.

Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid Groningen-Noord (NPLV)
Samen met bewoners, woningcorporaties, politie, welzijn, werkgevers, onderwijs, kinderopvang en het Rijk vormen we de *Maatschappelijke Coalitie* voor Groningen-Noord. Dit doen we binnen het *Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid* (looptijd 15–20 jaar). Het programma maakt structurele, domeinoverstijgende samenwerking mogelijk, zodat we aan betere oplossingen werken voor de stapeling van problematiek in deze wijken. Het uitvoeringsprogramma NPLV Groningen-Noord (2024-2027) beschrijft de interventies tot 2027 en het door het Rijk beschikbaar gestelde budget.
Met de komst van de Maatschappelijke Coalitie en de programmadirecteur hebben we de doelen voor onze wijkvernieuwingsaanpak aangescherpt. We richten ons op vijf thema's: wonen, werken, leren, veilig zijn en meedoen.

Participatie en Stem van Groningen
Ook in het coalitieakkoord 2026 -2030 wordt de lijn voortgezet waarin inwoners meer invloed en zeggenschap krijgen over hun eigen leefomgeving. Dit sluit aan op landelijke wetgeving en het Beleidskader participatie en de participatieverordening dat in mei 2025 is vastgesteld.

We willen als gemeente nabij zijn, door zichtbaar en aanspreekbaar te zijn, meer maatwerk te bieden via het gebiedsgericht werken en meer invloed geven aan inwoners via participatie en burgerinitiatieven. Meer en beter samenwerken vraagt een (door)ontwikkeling van de participatieve organisatie.
In het komende jaar bouwen we verder aan een Groningen waarin inwoners zich gezien, gehoord en betrokken voelen. Ook de ondervertegenwoordigde groepen mensen die zich niet zo snel laten horen zoals mensen met een beperking, laaggeletterden, jongeren en mensen in armoede willen we betrekken bij beslissingen die hen raken. We willen samen met professionals die met jongeren werken bouwen aan een toegangsstructuur waar we als gemeente blijvend in contact komen met onze jongeren.

De *Stem van Groningen* is eveneens een manier om andere groepen te betrekken bij het ontwikkelen, uitvoeren of evalueren van ons beleid. In 2027 zetten we de Stem van Groningen nog breder in bij wijk- en beleidsprojecten, vergroten we de bekendheid van het platform en ondersteunen we participatietrajecten binnen de organisatie. We investeren in trainingen en een intern netwerk voor kennisdeling en de doorontwikkeling van de Stem van Groningen. Zo bereiken we meer en diverse inwoners en versterken we de kwaliteit van beleid en uitvoering.
In de komende collegeperiode zetten we de burgerbegroting Sterk Hoogkerk voort en organiseren we voor de tweede keer een burgerberaad. De geleerde lessen uit deze democratische vernieuwingsprocessen nemen we op in een “instrumentenkoffer participatie”. Een centraal georganiseerd adviesteam blijft praktische hulp en ondersteuning bieden bij participatie.
Ook blijven we aangesloten bij relevante, externe ontwikkelingen en leergemeenschappen. Zo zijn we in 2026 gestart met een meerjarig samenwerkingsverband in Noord-Nederland dat zich richt op het verbeteren van inwonersparticipatie bij maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie. Overheden, onderwijs, bedrijfsleven en inwoners werken samen in *De Noordelijke Leergemeenschap Participatie ‘&SamenSpel’*. Dit is gericht op kennisontwikkeling om de geleerde lessen direct toe te passen in lokale projecten. Het initiatief, gefinancierd door het Just Transition Fund, draagt bij aan de ontwikkeling van Noord-Nederland als lerende regio.
Verder blijven we betrokken bij de samenwerkende overheden in de provincie Groningen. De provincie, gemeenten en waterschappen werken steeds meer samen rond gebiedsgericht werken en hoe ze inwoners betrekken. In plaats van dat elke afzonderlijke overheid haar eigen participatie organiseert, stemmen ze aanpak, kennis en uitvoering op elkaar af en leren ze continu van elkaar. Dat doen ze zowel bestuurlijk als in de uitvoering, zodat ze dichter bij dorpen en wijken kunnen werken.

Leeswijzer
In deze paragraaf benoemen eerst de algemene doelstellingen, resultaten en activiteiten voor wijkontwikkeling en wijkvernieuwing. Vervolgens geven we per gebied de relevante ontwikkelingen weer in onze wijken en dorpen. Ook formuleren we per gebied de belangrijkste resultaten, op basis van de gebiedsagenda’s 2024–2027 en de uitvoeringsprogramma’s *Wijkvernieuwing op z’n Gronings*. Per resultaat noemen we de belangrijkste activiteiten voor 2027. De gebiedsagenda’s en uitvoeringsprogramma’s zijn opgenomen in de relevante beleidsnota’s. De financiële onderbouwing staat in deelprogramma 4.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing, met daarin ook de budgetverdeling per gebied en wijkvernieuwingswijk.

Doelen paragraaf wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

1. We maken het verschil in de ontwikkeling van onze wijken en dorpen. We intensiveren onze inzet waar dat nodig is, met onze wijkvernieuwing en samenwerking binnen het NPLV;
2. Elke wijk heeft continue aandacht nodig. We werken daarom aan een duurzame wijkontwikkeling: een integrale aanpak waarin opgaven samenkomen in de gebiedsagenda. We formuleren per gebied en wijkvernieuwingswijk onze doelstellingen en vertalen deze in activiteiten in de gemeentebegroting en de uitvoeringsprogramma’s;

3. We willen ongelijkheid verminderen en de opeenstapeling van problemen in de noordelijke wijken en De Wijert aanpakken. Daarom investeren we met de wijkvernieuwing en met onze partners extra in deze wijken;
4. De gebiedsteams en wijk- en dorpswethouders zijn de spil in het gebied. Zij verbinden de gemeente met de wijken en dorpen en stimuleren gebiedsgericht en integraal werken binnen de gemeentelijke organisatie;
5. We versterken de zeggenschap van inwoners in wijk, dorp of gebied. Dat vergroot vertrouwen, betrokkenheid en verantwoordelijkheid, en leidt tot betere besluiten.

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
• Bewoners zijn goed geïnformeerd over ontwikkelingen en projecten in hun wijk of dorp.	• We versturen voor alle zeven gebieden een wekelijkse nieuwsbrief; • We lichten voorbeelden van wijkontwikkeling en wijkvernieuwing uit in de *Gezinsbode* en de *Noorderkrant;* • In de wijkvernieuwingswijken ondersteunen we bestaande netwerken bij communicatie over onze activiteiten en projecten; • We delen verhalen via de website Wijkvernieuwing op z'n Gronings.
• We beschikken over actueel en bruikbaar inzicht in wijkverschillen, als basis voor een gerichte en effectieve inzet.	• We actualiseren de wijkkompassen op basis van nieuwe kennis, tweejaarlijkse enquêtes en andere onderzoeksresultaten; • We verbeteren de wijkkompassen door indicatoren aan te passen en toe te voegen; • Om beter inzicht te krijgen in de concentratie van problematiek, zoomen we in op een lager schaalniveau; • Om interventies in kwetsbare wijken beter te richten, splitsen we de cijfers uit naar verschillende doelgroepen.
• Bewoners hebben betere zeggenschap en passende invloed bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid, zowel in hun wijk en dorp als op gemeentelijk niveau.	Het (door)ontwikkelen van de participatieve organisatie door: • te investeren in interne leidraden, formats, "instrumentenkoffer participatie" en trainingen; • aan te sluiten bij in- en externe leernetwerken voor kennisdeling, afstemming en het leren van elkaar; • het voortzetten van het centraal georganiseerd adviesteam voor praktische hulp en ondersteuning.
• Iedereen kan meedoen aan participatie, zowel online als offline, met speciale aandacht voor doelgroepen die nu nog minder vaak meedoen.	• Bouwen aan een toegangsstructuur waar we als gemeente blijvend in contact komen met jongeren en professionals die met hen werken; • Vergroten van de bekendheid van de *Stem van Groningen* en nog breder inzetten bij wijk- en beleidsprojecten. Bijdragen aan de doorontwikkeling van het onderliggende software platform OpenStad.
• Leren van praktijkcasussen om te ontdekken wat werkt en wat beter kan vanuit verschillende waarden en uitgangspunten vanuit het participatiebeleid.	• Inwoners, raad, college en ambtenaren betrekken bij een regelmatige analyse van casuïstiek.
• Bewoners in de noordelijke wijken doen volwaardig mee aan de samenleving, en kinderen groeien er veilig en gezond op.	• Samen met partijen uit de Maatschappelijke Coalitie voeren we projecten en interventies uit, zoals genoemd in de uitvoeringsprogramma's Wijkvernieuwing op z'n Gronings

	2025-2026. In de komende periode actualiseren we deze uitvoeringsprogramma's voor de periode 2027-2028; • Binnen het Uitvoeringsprogramma NPLV Groningen-Noord 2024-2027 voeren we projecten uit in Vinkhuizen, Paddepoel, Selwerd, Indische Buurt, de Hoogte en de Oosterparkwijk; • We voeren projecten uit in Beijum en Lewenborg binnen het lokale programmaplan van Nationaal Programma Groningen.

Centrum

Wijken en buurten

Binnenstad, Binnenstad-Oost, A-Kwartier, Hortusbuurt, Ebbingekwartier, Noorderplantsoen, Universitair Medisch Centrum Groningen, Hoofdstation en omgeving.

Relevante ontwikkelingen

Het Centrum van Groningen bestaat uit verschillende buurten, zoals de oude Binnenstad, Hortusbuurt, Ebbingekwartier en Binnenstad-Oost. Ook deze buurten krijgen steeds meer een binnenstedelijk karakter met extra winkels, horeca en evenementen. Gebieden rondom het UMCG en het Stationsgebied horen ook bij het Centrum en zijn volop in ontwikkeling. Door het groeiend aantal bewoners, bezoekers en reizigers neemt de druk op het gebied toe. Dit leidt tot uitdagingen zoals parkeerproblemen, veel fietsverkeer, verminderde toegankelijkheid, overlast, onveiligheid en verminderd sociaal contact tussen bewoners.

Om het Centrum aantrekkelijk, veilig, toegankelijk en bereikbaar te houden, werken we al jaren aan het uitvoeringsprogramma *Ruimte voor Jou*. Binnen dit programma voeren we verschillende projecten uit, gericht op het verbeteren van de openbare ruimte en de positie van voetgangers. Mobiliteitsmaatregelen gaan daarbij hand in hand met vergroening, om de leefbaarheid te vergroten en beter in te spelen op klimaatverandering. Daarnaast is aan de Bloemsingel een *Healthy Ageing Campus* in ontwikkeling.

In veel buurten is het onderlinge contact tussen bewoners beperkt. Dat hangt samen met het grote aandeel studenten en een gebrek aan diverse woningtypen. Er is ook een groeiende groep ouderen die meer aandacht nodig heeft. Het gevoel van veiligheid is laag door veel overlast en drugsmisbruik, onder meer in het *Gele Loper*-gebied tussen het Hoofdstation en de Vismarkt. Daarom zetten we in op het verminderen van overlast en het versterken van de leefbaarheid en veiligheid in het hele Centrum, met extra aandacht voor de uitgaansgebieden, seizoensgebonden overlast en de omgeving van de dagopvang.

Meer informatie is te vinden in de Gebiedsagenda Centrum 2024-2027.

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
• Een herwonnen openbare ruimte en een goed bereikbaar centrum.	• We werken verder aan de grote projecten in de binnenstad zoals het realiseren van meer fietsenstallingen en het herbestemmen van de voormalig parkeergarage in de Haddingestraat. Met de opening van Tumult (voorheen Vrijdag) in september 2026 maken we meer ruimte voor ontmoeting en amateurkunst. Ook blijven we werken aan de herinrichting van straten zoals de Oosterstraat en de Gelkingestraat; • We werken verder aan onze plannen voor de Diepenring. Daarin hebben we oog voor de aanlooproutes naar en de toegankelijkheid van het centrum; • We werken aan het ontwerp van een fietsbrug bij de Oosterhaven;

	• We geven het Casinoterrein een tijdelijke invulling.
• Een klimaatadaptieve openbare ruimte, met meer groen en een hogere verblijfskwaliteit.	• We voegen groen toe aan lopende en geplande projecten, zoals de Oosterstraat, Gelkingestraat, Oude Ebbingestraat en het Damsterplein; • Samen met bewoners, ondernemers en organisaties vergroenen we het gebied rond het Bleekveld, de Kruithof en de W.A. Scholtenstraat; • We continueren de campagne *'Stoep vrij, iedereen blij'*. Vanuit deze campagne gaan we samen met ondernemers, bewoners en bezoekers aan de slag om de stoep vrij te maken.
• Een veilige binnenstad om uit te gaan en te verblijven.	• Samen met de betrokken partijen zetten we de afspraken uit het *Convenant Veilig Uitgaan* voort; • We voeren het project *Gele Loper* (Hoofdstation – Vismarkt) uit, waaronder de sloop van de Haddingestraatgarage en de tijdelijke inrichting van deze locatie; • We ondersteunen dak- en thuislozen met interventies vanuit zorg, opvang, toezicht, veiligheid en huisvesting. In 2027 realiseren we de dagopvang aan de Nieuwe Boteringestraat; • We nemen extra maatregelen tegen overlast op het Stadsstrand en in het Noorderplantsoen; • Samen met ondernemers realiseren we meer openbare toiletten in de binnenstad. We zorgen dat bestaande toiletten worden verbeterd.
• Meer betrokkenheid van bewoners bij hun eigen buurt.	• We ondersteunen en voeren bewonersinitiatieven uit via het wijkwethoudersbudget.

Oude wijken

Wijken en buurten

Noorderplantsoenbuurt, Oranjebuurt, Schildersbuurt, Kostverloren, De Hoogte, Indische buurt, Professorenbuurt, Oosterparkwijk, Woonschepenhaven.

Relevante ontwikkelingen

In Oude Wijken bestaan grote verschillen tussen wijken. De Hoogte, Indische Buurt en de Oosterparkwijk kennen een hoge concentratie kwetsbare bewoners. Hier spelen problemen zoals schooluitval, armoede, werkloosheid en schulden. Het is daarom belangrijk om in deze wijken vroegtijdige signalen op te vangen en preventief te handelen. Zo ondersteunen we kwetsbare jongeren en volwassenen, en verkleinen we de kans op overlast en criminaliteit. De fysieke leefomgeving in deze wijken scoort laag, met veel verouderde sociale huurwoningen. Tegelijkertijd zijn bewoners wel tevreden over de ligging dichtbij de binnenstad, winkels en groen. Toch vertrekken veel bewoners zodra hun bestaanszekerheid verbetert.

In 2027 ligt de nadruk in Oude Wijken op het op orde brengen en waar nodig versterken van de basis. Dat betekent dat we minder inzetten op nieuwe initiatieven en meer op samenhang en continuïteit. We verbeteren de samenwerking, zijn zichtbaar aanwezig in de wijk en stellen heldere normen. Als gebiedsteam werken we dichtbij en betrokken. We sluiten aan bij wat bewoners zelf aandragen en maken initiatieven mogelijk. Zo vergroten we het vertrouwen van bewoners in de overheid.

Aan de andere kant zijn er ook wijken waar het beter gaat, zoals de Schildersbuurt, Professorenbuurt, Oranjebuurt en Noorderplantsoenbuurt. Toch spelen ook hier uitdagingen, zoals parkeerdruk, een dichtbebouwde leefomgeving en spanningen tussen verschillende bewonersgroepen, waaronder studenten. In

deze wijken ligt de focus op prettig samenleven, het verminderen van overlast en het actief betrekken van bewoners bij besluiten.

Meer informatie is te vinden in de Gebiedsagenda Oude Wijken 2024-2027 en het Uitvoeringsprogramma Wijkvernieuwing Indische Buurt & De Hoogte.

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
• De leefbaarheid neemt toe in dichtbebouwde wijken met weinig openbare ruimte. Bewoners denken actief mee over het verbeteren van hun leefomgeving.	• In de Schildersbuurt werken we met de Wijkraad en Schilderskwartieren aan de *Leutje Leidraad* (Leidraad Openbare Ruimte); • We zetten in op het verminderen van studenten- en geluidsoverlast; • We verbeteren de directe woonomgeving en stimuleren ontmoeting, zoals de buitenruimte bij Van Houten.
• Bewoners doen actief mee en werken samen aan initiatieven die voortbouwen op de energie, veerkracht en het talent dat al in de wijk aanwezig is.	• Samen met bewoners en organisaties voeren we het beleidskader Sociale Basis en Accommodaties uit (zie ook deelprogramma Welzijn); • In de Oranjewijk ondersteunen we bewonersinitiatieven, zoals Koffie met Kouk en Buren voor Buren, en organiseren we ontmoetingen; • Samen met alle partijen uit Kostverloren voeren we het jaarplan 2026-2028 uit; • We ondersteunen cultuuractiviteiten zoals *Tumult in de buurt*.
• Meer inwoners hebben regie over hun eigen leven, zijn actief in hun straat, buurt of wijk en kunnen terugvallen op een sterk sociaal netwerk.	• We stimuleren persoonlijk contact in de wijken, onder andere via *U en de Buurt*, *Duurzaam Oosterpark* en de *Michi-Noeki*; • We werken aan duurzame gemeenschappen via de ABCD-aanpak (*Asset Based Community Development*), waarbij we uitgaan van de krachten en talenten van bewoners; • We ondersteunen de wijkbedrijven Het Groenhuis, Sportcentrum Noord, bij Van Houten en Toentje; • Waar mogelijk voeren bewoners en wijkorganisaties zelf taken uit, zoals communicatie, coördinatie of begeleiding naar werk; • We stimuleren ontwikkeling en ontmoeting in De Oude School in De Hoogte.
• Meer inwoners hebben betaald werk, een stabiel inkomen en minder schulden.	• We creëren werk en participatie, onder andere via werkcoaches die zichtbaar in de wijk werken (zie ook deelprogramma Werk en inkomen); • We bieden perspectief met *Kansrijk Oude Wijken*, *Wijkgildes* en de *FIXbrigade*; • We zetten basisbanen en overbrugbanen in en zoeken naar passende wijkactiviteiten hiervoor.
• Kinderen en jongeren hebben minder leerachterstanden en meer ontwikkelkansen.	• We leggen verbinding tussen scholen en de wijk via Kindteams en de *Verlengde Schooldag;* • We bieden toegankelijke kinderopvang in De Hoogte, Korrewegwijk en Oosterparkwijk, gekoppeld aan het *Jonge Kind-programma* en *Kansrijke Start*;

	• Alle partners voor jeugd (0-27 jaar) voeren samen een 'pedagogisch wijkplan' uit, waarbij school, ouders en de wijk samen een opvoed- en opgroeiomgeving vormen; • We zetten in op de vroegsignalering in de voorschoolse opvang en basisschool (*Kiem*); • In De Hoogte en Indische buurt voeren we het plan *Kansrijk in de Wijk* uit voor kinderen van 0 tot 2 jaar.
• Meer inwoners voelen zich veilig in huis en op straat. Er is minder overlast en criminaliteit.	• We voeren het programma *Preventie met Gezag* uit tegen jeugdcriminaliteit; • We blijven inzetten op wijkboa's, het Meldpunt Overlast en Zorg en coaches van Werk en Participatie; • We vergroten de maatschappelijke weerbaarheid van bewoners en ondernemers in tijd van crisis (zie Programma Weerbaar Groningen). • We investeren in *Veilig Ontwerp en Beheer*, zodat leefbaarheid en veiligheid al in het ontwerp van de openbare ruimte worden meegenomen.
• De wijkvernieuwing draagt bij aan sterke, leefbare en toekomstbestendige wijken.	• We voeren de wijkvernieuwing in de Indische Buurt en De Hoogte uit volgens het Uitvoeringsprogramma Wijkvernieuwing Indische Buurt & De Hoogte 2025-2026.

Zuid

Wijken en buurten

Zeeheldenbuurt, Badstratenbuurt, Laanhuizen, Grunobuurt, Rivierenbuurt, Herewegbuurt, Oosterpoort, Corpus den Hoorn, Hoornse meer, Hoornse Park, Piccardthof, De Wijert-Noord, De Wijert-Zuid, Helpman, Coendersborg, Villabuurt, De Linie, Europapark, De Meeuwen, Klein Martijn.

Relevante ontwikkelingen

Zuid is een groot gebied en telt de meeste inwoners van de gemeente Groningen, verdeeld over 20 verschillende buurten en wijken. Het gebied bestaat uit oude vooroorlogse buitenwijken, oudere stadswijken en nieuwbouwwijken vanaf 1990. Bedrijventerrein Zuidoost is economisch belangrijk: hier bevindt zich 40% van alle banen in Groningen. Het Stadspark is het grootste groengebied van de stad. Zuid heeft over het algemeen een positief imago. Bewoners waarderen de rust, de nabijheid van de binnenstad en de natuur. Toch vraagt het gebied om gerichte aandacht. Belangrijke thema's zijn verkeersveiligheid, parkeergelegenheid en een schone openbare ruimte. Ook leefbaarheid en veiligheid zijn belangrijke aandachtspunten, zowel in de wijken als op de bedrijventerreinen.

In het noordelijke deel van De Wijert loopt sinds 2018 een wijkvernieuwingsprogramma. De sociale, fysieke en veilige leefomgeving staat onder druk. We verbeteren en verduurzamen de verouderde woningen en de fysieke leefomgeving. Tegelijkertijd werken we samen met inwoners en partners aan *community building* en een sterke sociale basis. Er wonen relatief veel mensen in armoede, waaronder veel kinderen. De wijk is cultureel divers en telt veel alleenstaanden en ouderen. De leefbaarheid en sociale binding scoren hier lager dan gemiddeld in Groningen.

In de Rivierenbuurt lijkt de negatieve trend tot stilstand gebracht. De gezondheidsbeleving en het onderlinge contact zijn niet verder verslechterd en zelfs iets verbeterd. De gezamenlijke aanpak met de werkgroep Leefbaarheid levert mooie resultaten op. De aanpak in Coendersborg om ouderen met gezondheidsklachten beter te helpen, slaat aan. In Corpus den Hoorn is het lastig om de sociale cohesie te versterken. Vanuit buurtcentrum De Semmelstee zetten we in op initiatieven die ontmoeting stimuleren. We zien steeds meer spontane bewonersinitiatieven ontstaan. Daarom bouwen we voort op de energie en initiatieven die al in de buurt aanwezig zijn.

Meer informatie is te vinden in de Gebiedsagenda Zuid 2024-2027 en het Uitvoeringsprogramma Wijkvernieuwing De Wijert.

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
• Meer vertrouwen tussen bewoners en overheid, en tussen bewoners onderling, als basis voor het aanpakken van de opgaven in het gebied.	• We bespreken de resultaten van de leefbaarheidsenquête met bewonersorganisaties en bepalen samen de wijkopgaven; • Twee keer per jaar faciliteren we ontmoetingen tussen bewonersorganisaties om van elkaar te leren en elkaar te inspireren. De invulling van de bijeenkomsten ligt bij de bewoners zelf.
• Meer zeggenschap voor bewoners en ondernemers over hun leefomgeving.	• We verstrekken jaarlijks een budget aan de bewonersorganisatie Rivierenbuurt om de leefbaarheid in de buurt te versterken; • Via het wijkwethoudersbudget financieren we initiatieven die bijdragen aan de opgaven en doelen in het gebied.
• Meer actieve bewoners die bijdragen aan een sterke, verbonden en veerkrachtige gemeenschap.	• We gaan door met de *Geluksbus* als mobiele ontmoetingsplek; • We ondersteunen (beginnende) besturen van bewonersorganisaties om hun organisatie duurzaam en toekomstbestendig te maken; • In De Wijert-Noord ondersteunen we onderzoek van de RUG naar hoe bewoners samen willen werken met elkaar en met netwerkpartners.
• Sterkere leefbaarheid van bedrijventerreinen en wijkwinkelcentra door verduurzaming en vergroening.	• Samen met de Bedrijvenvereniging Zuidoost ondersteunen we initiatieven die bijdragen aan een duurzaam, veilig en goed bereikbaar bedrijventerrein; • Waar zich ontwikkelingen voordoen bij winkelcentra, sluiten we aan om koppelkansen te benutten en bij te dragen aan een toekomstbestendige inrichting.
• Gezond ouder worden in de eigen buurt, met geschikte woningen en goede sociale contacten in de buurt.	• We ondersteunen initiatieven zoals in Coendersborg, gericht op bewegen en ontmoeting; • Samen met het netwerk Ouder en Wijzer en het seniorennetwerk werken we verder aan de uitvoering van het actieplan waarbij ontmoeten, cultuur, sport en bewegen, en samenwerking centraal staan.
• Betere verkeersveiligheid in de wijken.	• We spelen proactief in op de ontwikkelingen in de spoorzone om negatieve effecten voor bewoners te beperken en koppelkansen te benutten; • We ondersteunen de aanpak van (kleine) verkeersknelpunten en bevorderen de verkeersveiligheid.
• Betere verstandhouding tussen studenten en andere wijkbewoners.	• We pakken het onderwerp stadsbreed op en werken daarbij samen met onder andere de studentenambtenaar; • We ondersteunen initiatieven die overlast van fietsparkeren tegengaan.
• Meer groen in de wijken.	• We ondersteunen initiatieven van inwoners om de wijk te vergroenen en de biodiversiteit te versterken, bijvoorbeeld bij buurtcentrum de Semmelstee en in de Oosterpoort;

	• We ondersteunen de sociaal-maatschappelijke stichting De GroenVerbinders bij het groener en leefbaarder maken van delen in Zuid.
• Een aantrekkelijk Stadspark met ruimte voor participatie.	• De GroenVerbinders zetten we in voor het verbeteren van het groen in de wijk; • Bij alles wat we doen in het Stadspark is participatie van groot belang. De Adviesgroep Stadspark is hierbij een belangrijke speler.
• De wijkvernieuwing draagt bij aan sterke, leefbare en toekomstbestendige wijken.	• We voeren de wijkvernieuwing in De Wijert uit volgens het Uitvoeringsprogramma Wijkvernieuwing De Wijert 2025-2026.

Oost

Wijken en dorpen

Beijum, Noorderhoogebrug, De Hunze, Van Starkenborgh, Drielanden, Ruischerwaard, Zilvermeer, Lewenborg, Oosterhoogebrug, Ulgersmaborg, Noorddijk, Ruischerbrug, Middelbert, Engelbert, Euvelgunne, Meerstad.

Relevante ontwikkelingen

Gebied Oost bestaat uit een mix van wijken en dorpen, van het landelijke Noorderhoogebrug tot het groeiende Meerstad. Beijum en Lewenborg zijn wijkvernieuwingswijken waar we extra inzetten op wonen, armoedebestrijding, opgroeien en het verbeteren van de openbare ruimte. Grote gebiedsontwikkelingen zoals Meerstad en Stadshavens bieden kansen. Tegelijkertijd zorgen deze ook voor extra druk op bestaande gebieden, voorzieningen en infrastructuur, bijvoorbeeld in Engelbert en Oosterhoogebrug-Ulgersmaborg. Dit vraagt om goede afstemming met bewoners, collega's en partners in het gebied.

Sociale samenhang, ontmoetingsplekken en goede voorzieningen voor zowel jong als oud zijn belangrijk voor de levenskwaliteit. In sommige wijken zijn de sociale netwerken sterk, terwijl in andere wijken extra inspanningen nodig zijn. Vergrijzing is een belangrijk aandachtspunt dat vraagt om inclusieve en toekomstbestendige wijken. Naast verkeersveiligheid en bereikbaarheid zetten we in op het versterken van de sociale samenhang, onder andere via het wijkbudget en ondersteuning van bewonersinitiatieven. Ook pakken we sociale en veiligheidsuitdagingen. Zo dragen we bij aan het verbeteren van de leefbaarheid in onze wijken en dorpen.

Meer informatie is te vinden in de Gebiedsagenda Oost 2024 - 2027 en de Uitvoeringsprogramma's Wijkvernieuwing Beijum en Wijkvernieuwing Lewenborg.

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
• Verbeterde sociale en fysieke leefbaarheid.	• In Oosterhoogebrug en Ulgersmaborg verkennen we de haalbaarheid van een nieuw wijkcentrum; • Samen met bewoners verkennen we de mogelijkheid voor een natuurbeleeftuin bij het MFC Engelbert; • We ondersteunen het programma *Groningen Beweegt*; • We dragen bij aan de verbetering en uitbreiding van het openbaar sportveld Beijum Oost (Nijesteinheerd); • We dragen bij aan de verbouwing en programmering van het tijdelijk dorpshuis in Meerstad; • We werken aan een voorzieningenvisie voor het plangebied Meerstad; • We ondersteunen het Odensehuis Oost in de Amkemakoepel;

	• Bij ingrepen in de openbare ruimte passen we de systematiek Veilig beheer en ontwerp toe.
• Meer betrokkenheid van bewoners bij hun wijk en meer zeggenschap over hun leefomgeving.	• We betrekken en ondersteunen inwoners doorlopend. Via een vaste overlegstructuur spreken we alle bewonersorganisaties twee keer per jaar, waarbij ook de wijkwethouder aansluit; • We continueren het wijkbudget in Beijum en Lewenborg en onderzoeken uitbreiding naar andere wijken, zoals Meerstad; • Op basis van signalen en behoeften uit Meerstad starten we het project *Speel- en sportvoorziening naast IKC Groenewei;* • We dragen bij aan de activiteiten van de cultuurcoaches in Beijum en Lewenborg; • We ondersteunen De Oude Bieb bij haar positionering in de wijk en het betrekken van meer inwoners.
• Jongeren voelen zich gezien en gehoord, er is minder eenzaamheid en hun toekomstperspectief is sterker.	• We financieren via *Lewenborg XL* opnieuw extra jongerenwerk en zetten het extra jeugdwerk in Oosterhoogebrug en Meerstad voort; • We stimuleren jongerenparticipatie, onder andere via *Jongeren aan Zet* (JaZ); • We ondersteunen de kinderwijkraden in Lewenborg en Oosterhoogebrug; • We dragen bij aan de Open Studio's in Lewenborg en Beijum; • Samen met jongeren onderzoeken we waar in Oosterhoogebrug een overdekte ontmoetingsplek kan worden gerealiseerd; • In Oosterhoogebrug en Ulgersmaborg zetten we samen met WIJ in op meer programmering voor jongeren.
• De wijkvernieuwing draagt bij aan sterke, leefbare en toekomstbestendige wijken.	• We voeren de wijkvernieuwing in Beijum en Lewenborg uit volgens de Uitvoeringsprogramma's Wijkvernieuwing Beijum 2025-2026 en Wijkvernieuwing Lewenborg 2025-2026.

West

Wijken, buurten en dorpen

Hoogkerk, Gravenburg, Leegkerk, Reitdiep, Reitdiepzone, Dorkwerd, De Held, Buitenhof, Vinkhuizen, Selwerd, Paddepoel, Tuinwijk.

Relevante ontwikkelingen

De wijken in West hebben een divers karakter met grote verschillen in bevolkingssamenstelling en kansengelijkheid. In Selwerd, Paddepoel en Vinkhuizen (onderdeel van Groningen-Noord) wonen relatief veel jongeren en volwassenen in een kwetsbare positie. Hier stapelen problemen zich op: schooluitval, armoede, werkloosheid, schulden en overlast. Ook is de criminaliteit hoger dan gemiddeld. Het is belangrijk dat meer bewoners actief meedoen, via vrijwilligerswerk of betaald werk, en dat er in de wijk plekken zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Nabijheid van werk is hierbij cruciaal. Daarnaast zijn er zorgen over de fysieke leefomgeving. Veel sociale huurwoningen zijn van lage kwaliteit en hebben een laag energielabel. Bewoners verlaten de wijk vaak zodra hun bestaanszekerheid verbetert. Met de aanleg van een publiek warmtenet door *WarmteStad* dragen we bij aan de verduurzaming van woningen en vergroening van de openbare ruimte. Dit gebeurt als onderdeel van de wijkvernieuwing, met als doel gemengde wijken met een hogere leefkwaliteit.

In West beheren bewonersorganisaties al tien jaar de wijkwethoudersmiddelen via de Top 3-aanpak, in nauwe samenwerking met het gebiedsteam. De komende jaren bouwen we voort op de ABCD-aanpak (A*sset Based Community Development*), waarin de kracht en talenten van bewoners centraal staan. Het uitvoeringsprogramma Wijkvernieuwing Selwerd is in volle gang. De aanpak koppelt fysieke investeringen aan sociale doelen zoals participatie, gezondheid en toekomstperspectief. Ook in Vinkhuizen zijn we gestart met wijkvernieuwing. Hier ligt de focus op het verduurzamen van woningen, de aanleg van een warmtenet, het klimaatbestendig maken van de openbare ruimte en versterking van de sociale cohesie. We kiezen voor een buurtgerichte aanpak, waarin maatwerk en samenwerking centraal staan.

Hoogkerk heeft zijn dorpse karakter behouden en is gewend om zelf initiatief te nemen. In 2027 organiseren bewoners de vijfde editie van de burgerbegroting *Sterk Hoogkerk*. In de omliggende wijken speelt sociale problematiek minder, maar zijn er wel opgaven op het gebied van mobiliteit, voorzieningen en recreatie. De gebiedsontwikkelingen in De Nieuwe Held en Suikerzijde bieden kansen voor duurzame oplossingen. Samen met Rijk en provincie investeren we tot 2040 in de bereikbaarheid van de westkant van de stad (de *Westflank*) en de verbinding met Noordwest-Groningen. Aanleiding hiervoor is de bouw van 11.000 nieuwe woningen in dit deel van de stad tussen 2020 en 2040. Tegelijk maken we ruimte voor groen, duurzaamheid, sport en recreatie.

Meer informatie is te vinden in de Gebiedsagenda West 2024-2027, het Uitvoeringsprogramma Wijkvernieuwing Selwerd en het Koersdocument Wijkvernieuwing Vinkhuizen.

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
• Meer betrokkenheid en zeggenschap van bewoners bij plannen en initiatieven in de wijk.	• De wijkorganisaties hebben gekozen hoe zij vanaf 2027 willen werken aan hun Wijk Top 3. We verwerken hun wijkvisies in de Gebiedsagenda West; • We voeren de plannen uit de vierde burgerbegroting *Sterk Hoogkerk* uit en organiseren samen met bewoners de vijfde editie; • We benutten koppelkansen tussen bewonersinitiatieven en gemeentelijke doelen en gebruiken de inbreng van bewoners om onze plannen te verbeteren; • Samen met de initiatiefnemers werken we aan een natuurlijk en avontuurlijk Westpark; • Samen met bewonersorganisatie VWH bouwen we verder aan de voorzieningen rond de historische haven en het historische schip *Union IV*; • De kiosk in het Diamantpark in Vinkhuizen krijgt een opknapbeurt. Daarbij onderzoeken we de uitbreiding met een openbaar toilet; • We stimuleren initiatieven zoals de wijktaxi, de scootmobielclub, Plekmakerij Park Selwerd, de Fixbrigade en Vinkhuizen Bruist.
• De prioriteiten en opgaven uit West zijn agenderend voor grote gebiedsontwikkelingen.	• We betrekken bewoners actief bij grote gebiedsontwikkelingen, zoals aan de Westflank (Suikerzijde, De Nieuwe Held en de Travertijnstraat; • Door gebiedsgericht te werken brengen we lokale kennis in bij gebiedsontwikkelingen, zoals Stadsdeelpark De Nieuwe Held; • We verbreden het initiatief voor de multifunctionele ijsbaan tot een open sportpark; • Bij de energietransitie combineren we werkzaamheden met de herinrichting van straten en een hoger onderhoudsniveau.

• Lopen, fietsen en het openbaar vervoer zijn aantrekkelijker dan de auto, en het verkeer stroomt beter door met minder sluipverkeer.	• We voeren samen met bewoners en bedrijven de maatregelen uit het project *Ring West Verbindt* uit; • Bewoners blijven via klankbordgroepen en informatiebijeenkomsten betrokken bij De Nieuwe Held en het project *Ring West Verbindt*; • We onderzoeken hoe we sluipverkeer in woonwijken kunnen beperken; • Bij het herinrichten van straten maken we meer ruimte voor voetgangers; • We betrekken bewoners en wijkverenigingen bij de realisatie van een verkeersfilter aan de Eikenlaan. • We ondersteunen bewonersinitiatieven op het gebied van logische en aantrekkelijke looproutes in en om hun wijk.
• Meer inwoners hebben regie over hun eigen leven, zijn actief in hun straat, buurt of wijk en kunnen terugvallen op een sterk sociaal netwerk.	• We stimuleren persoonlijk contact in de wijken via initiatieven als *Samen Sterk Vinkhuizen*, *Cocreatie Paddepoel* en de buurtteams in Selwerd en Paddepoel; • We werken aan duurzame gemeenschappen via de ABCD-aanpak (*Asset Based Community Development*), waarbij we uitgaan van de krachten en talenten van bewoners; • We ondersteunen de wijkbedrijven Selwerd en Magma, Wijkplaats Paddepoel en zetten de Volkshortus en de cultuurcoach voort; • Waar mogelijk voeren bewoners of wijkorganisaties zelf taken uit, zoals communicatie, coördinatie of begeleiding naar werk; • We stimuleren cultuur in de wijken en buurten, bijvoorbeeld met *Wijk De Wereld*.
• De buurt is betrokken bij de ontwikkelkansen voor kinderen en jongeren.	• Samen met de Bisschop Bekkerschool en wijkbewoners werken we aan een uitbreiding van activiteiten en de wijkfunctie van de nieuwe school.
• Meer inwoners voelen zich veilig in huis en op straat. Er is minder overlast en criminaliteit.	• Via het gebiedsteam signaleren we vroegtijdig wat er speelt in de wijken en handelen we waar nodig preventief, bijvoorbeeld bij jeugdoverlast, de Eritrese kerk in Hoogkerk en de asielzoekersopvang; • In de Voermanstraat zien wij toe op een integrale aanpak waarin leefbaarheid en veiligheid hand in hand gaan;
• Een veilige en gezellige jaarwisseling voor iedereen.	• We voeren met wijkpartners de wijkgerichte oud- en nieuw aanpak uit; • We geven invulling aan een jaarwisseling zonder vuurwerk en stimuleren evenementen die door inwoners worden georganiseerd.
• De wijkvernieuwing draagt bij aan sterke, leefbare en toekomstbestendige wijken.	• We voeren de wijkvernieuwing in Selwerd en Vinkhuizen uit volgens het Uitvoeringsprogramma Wijkvernieuwing Selwerd 2025-2026 en het Koersdocument Wijkvernieuwing Vinkhuizen.

Haren

Wijken en dorpen

Haren West, Haren Oosterhaar, Onnen, Noordlaren en Glimmen.

Relevante ontwikkelingen

De vier dorpen in Haren hebben elk hun eigen identiteit. Ze zijn agrarisch van karakter en aantrekkelijk voor forenzen. We zien dat het aantal ouderen in het gebied toeneemt. Daarom is gezond ouder worden een belangrijk thema. Daarnaast zetten we in op het versterken van de leefomgeving, zowel in de dorpen als in het

landelijke gebied. Hoewel veel inwoners tevreden zijn, blijven ruimtelijke ontwikkelingen en sociale opgaven aandacht vragen. We willen een nabije en betrouwbare overheid zijn , waarbij we samen met inwoners werken aan een duurzame en prettige leefomgeving.

Door de groei van het aantal ouderen verandert de woningbehoefte en neemt de druk op zorg en welzijn toe. Ook ontstaan nieuwe veiligheidsvraagstukken, zoals cybercriminaliteit. Daarom zetten we stevig in op een uitvoeringsprogramma voor ouderen. Daarnaast is er extra aandacht voor jongeren met onderwijs- en gezondheidsproblemen en voor toenemende overlast. Samen met inwoners en organisaties werken we aan initiatieven die ontmoeting en participatie stimuleren.

Meer informatie is te vinden in de Gebiedsagenda Haren 2024 - 2027.

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
• Het landelijk gebied is klimaatbestendig, gezond en duurzaam ingericht, met perspectief voor landbouw, natuur en andere gebruikers.	• We ondersteunen duurzame bewonersinitiatieven; • We ondersteunen het programma *Mooi Gorecht* en werken samen met de Groene Ondernemers aan de uitvoeringsagenda Landbouw; • Bij gebiedsontwikkelingen (zoals Hortus-Biotoop, Campus Esserberg en Raadhuisplein) hebben we aandacht voor het landelijk karakter van het gebied.
• Ouderen wonen langer zelfstandig in hun eigen dorp.	• In Onnen starten we met het project 'Wonen in de kleine kernen' (zie deelprogramma Wonen); • We ondersteunen inwonersinitiatieven voor ouderen zoals *Glimmen Zorgt*, *Hestia*, *Burenhulp Maarwold*. • Samen met partners, professionals en inwoners zetten we verdere stappen naar een ouderennetwerk, met extra aandacht voor kwetsbare ouderen.
• Jongeren groeien positief en gezond op, met toegang tot passende voorzieningen, ontmoetingsplekken en ondersteuning waar nodig.	• Samen met WIJ werken we verder aan een passend aanbod voor jongeren, waaronder jeugdsoos *The Hangout* en het *Open Atelier*; • Samen met partners versterken we de samenwerking om overlast door jongeren terug te dringen.
• Iedereen in de samenleving kan meedoen, ook wie extra ondersteuning nodig heeft. Wij houden rekening met de eigenheid en leefbaarheid van elk dorp. Een groene, schone en veilige openbare ruimte is daarbij belangrijk.	• Samen met WIJ en Woonborg geven we een vervolg aan de stratenaanpak; • We ondersteunen de activiteiten voor jongeren, zoals het Huttenbouwdorp, het Kinderfestival en het Halloweenfeest in Haren; • We zijn aanwezig op het informatieplein in het Forum Haren; • Samen met vrijwilligers bouwen we aan een netwerk voor digitale veiligheid; • We dragen bij aan activiteiten van de bedrijvenvereniging en de Oranjevereniging, zoals Sinterklaas, Koningsdag en de fietstocht Haren-Haren; • We ondersteunen dorpsinitiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid, zoals tuindagen, moestuinprojecten, speelplekken, opruimdagen en evenementen; • Samen met De Tijborg en Dorpsbelangen Onnen realiseren we een nieuwe speelplek; • We starten met de aanleg van het Rondje Haren (deelproject Raadhuisplein).

• Veilige verkeerssituaties, met ruimte voor verschillende verkeersstromen en behoud van een goede bereikbaarheid.	• We ronden de verkeersplannen voor Glimmen, Noordlaren en Onnen af; • We starten de herinrichting van de Meerweg en het fietspad Haren-Glimmen.
• Een goed samenspel tussen gemeente en bewonersverenigingen, met ruimte voor initiatief en betrokkenheid van inwoners.	• We zijn een herkenbaar aanspreekpunt en voeren minstens twee keer per jaar overleg met bewonersverenigingen; • We stimuleren bewonersverenigingen om gezamenlijk vraagstukken op te pakken; • In Glimmen werken we samen met verenigingen aan een integrale toekomstagenda, met aandacht voor wonen, zorg en ontmoeting.

Ten Boer

Dorpen

Ten Boer, Garmerwolde, Thesinge, Sint Annen, Lellens, Winneweer, Ten Post, Wittewierum, Woltersum

Relevante ontwikkelingen

Ten Boer bestaat uit negen dorpen met elk een eigen identiteit. Het is een overwegend landelijk gebied met een kwart van het gemeentelijk grondoppervlak en drie procent van de inwoners. Het gebied telt 68 agrarische bedrijven die een groot deel de grond in bezit hebben. Daarmee is de agrarische sector een belangrijke strategische samenwerkingspartner.
De aanhoudende aardbevingsproblematiek vormt de context waarin we in het gebied werken en heeft bij de inwoners en ondernemers veel schade veroorzaakt. Dit zorgt voor afname in onderling vertrouwen en vertrouwen in de overheid. Ons doel is om de leefbaarheid en het vertrouwen in de overheid en de gemeenschap te herstellen naar het niveau van vóór de aardbevingsproblematiek. Het gebiedsteam werkt hierbij nauw samen met de aardbevingscoaches en het *programma Versterken en Vernieuwen*, om bewoners de juiste ondersteuning te bieden. Ons doel is dat bewoners en ondernemers zich weer veilig voelen in hun leef- en werkomgeving. Vanuit het *Nationaal Programma Groningen* ontvangt het gebied steun om de leefkwaliteit te behouden en te verbeteren.

Ook het maatregelenpakket *Nij Begun* bevat voor Ten Boer twee belangrijke onderdelen. Het programma *Herstel van Groningen* richt zich op het herstellen van de schade en het terugwinnen van vertrouwen. Daarnaast bieden de Sociale Agenda en Economische Agenda (maatregel 34 en 35) perspectief voor de toekomst van het gebied. Met het *Toekomstprogramma Gebied Ten Boer* geven we samen met de dorpen richting aan de besteding van deze middelen.

De van nature sterke sociale structuren staan door de aardbevingsproblematiek steeds meer onder druk. Daarom blijven we investeren in het behoud en de versterking van voorzieningen, lokale initiatieven en vrijwilligersnetwerken. De impact van het biodiversiteitsprogramma *Bloeiend Perspectief* wordt steeds meer zichtbaar. Het programma ontwikkelt zich tot proeftuin voor de nieuwe beheerstrategie SWING en biedt ruimte voor meer groen in het gebied en stimuleert het werken in het groen. Samen met de agrarische sector zoeken we naar een goede basis voor vertrouwen, gesprek en samenwerking. Ook de verkeersveiligheid blijft een belangrijk aandachtspunt. Samen met bewoners blijven we zoeken naar oplossingen voor knelpunten.

Meer informatie is te vinden in de Gebiedsagenda Ten Boer 2024 - 2027.

Resultaten en activiteiten

Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)
• Bewoners en ondernemers hebben meer zeggenschap over hun leefomgeving. Er is meer vertrouwen tussen inwoners en overheid, en tussen inwoners onderling.	• We starten in alle dorpen met de uitvoering van de projecten die voortkomen uit het *Toekomstprogramma;* • We stimuleren bewoners om met ideeën te komen voor verbetering van hun leefomgeving; • We ondersteunen de koepel van dorpsbelangen (DOTB) en overleggen acht keer per jaar over kansen, uitdagingen en ontwikkelingen.
• De leefbaarheid in de dorpen is terug op het niveau van vóór de aardbevingen. Met behoud van de eigen identiteit versterken we de sociale basis door vrijwilligers en voorzieningen te ondersteunen.	• We werken nauw samen met het programma *Versterken en Vernieuwen* en begeleiden de aardbevingscoaches; • We ondersteunen bewonersinitiatieven; • We versterken de zelf- en samenredzaamheid van bewoners en ondersteunen waar nodig; • We werken aan het behoud en de versterking van voorzieningen; • Samen met de dorpen geven we invulling aan de leefbaarheidsmaatregelen uit *Nij Begun*, zoals de inzet van een dorpsondersteuner.
• Er is ruimte voor breed gedragen woningbouwinitiatieven die passen bij de vraag, schaal en uitstraling van de dorpen. Zo kunnen jongeren en ouderen in hun dorp blijven wonen.	• We werken het *ontwikkelprogramma Woningbouw in kleine kernen* verder uit (zie deelprogramma Wonen); • We geven vervolg aan het ontwikkelprogramma woningbouw Thesinge door herontwikkeling van kansrijke locaties; • We ondersteunen woningbouwprojecten die voortkomen uit het *Toekomstprogramma*.
• Behoud van het landelijke karakter en de landschapsbeleving, in samenhang met de landbouwtransitie. Biodiversiteit, natuurontwikkeling en recreatie worden versterkt.	• We voeren het programma *Bloeiend Perspectief* uit; • We stimuleren voedselinitiatieven die bijdragen aan gezondheid, duurzaamheid en lokale productie; • We onderzoeken mogelijkheden om de vrijetijdseconomie te versterken, passend bij het landelijke karakter.
• Verbeterde verkeersveiligheid, met aandacht voor een goede doorstroming en het behouden van de bereikbaarheid van het gebied.	• We verkennen mogelijkheden voor een betere ontsluiting van het dorp Ten Boer; • Via *Het Boemeltje* faciliteren we fijnmazig dorpsvervoer; • We lossen (kleine) verkeersknelpunten waar mogelijk op; • We verkennen mogelijkheden voor deelmobiliteit en andere duurzame vervoersoplossingen; • We doen onderzoek naar de verkeersveiligheid tussen Ten Boer en Woltersum.
• Er is draagvlak onder agrariërs voor de landbouwtransitie.	• We voeren gesprekken met de agrarische sector en bouwen aan een stevige basis voor samenwerking; • We ondersteunen projecten die bijdragen aan de eiwit- en landbouwtransitie en aansluiten op de uitvoeringsagenda Landbouw.

Relevante beleidsnota's

Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing

Uitvoeringsprogramma 2024-2027 NPLV Groningen-Noord
Beleidskader Participatie 2025 Samen maken we Groningen
Participatieverordening Gemeente Groningen 2025

Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie
Lokaal Programmaplan Nationaal Programma Groningen
Agenda Landelijk Gebied 2024
Economische Agenda 2023-2026
Nota zandwegen 2024
De sociale basis in Groningen
Nota Sociaal culturele accommodaties
Omgevingsvisie ‘Levende Ruimte'
Groenplan Groningen Vitamine G

Centrum
Gebiedsagenda Centrum '24-'27
Actualisatie Bestemming Binnenstad 2021

Oude wijken
Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Wijkvernieuwing De Hoogte-Indische Buurt
Gebiedsagenda Oude Wijken '24-'27

Zuid
Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Wijkvernieuwing De Wijert
Gebiedsagenda Zuid '24-'27.

Oost
Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Beijum
Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Lewenborg
Gebiedsagenda Oost '24-'27

West
Uitvoeringsprogramma 2025-2026 Wijkvernieuwing Selwerd
Koersdocument wijkvernieuwing Vinkhuizen
Gebiedsagenda West '24-'27

Haren
Gebiedsagenda Haren '24-'27

Ten Boer
Gebiedsagenda Ten Boer '24-'27

Paragraaf 2: Klimaat

Het klimaat verandert door de toename van broeikasgassen in de lucht. De gevolgen van klimaatverandering zijn steeds meer zichtbaar. Als gemeente dragen we bij aan het tegengaan van de gevolgen door de uitstoot van broeikasgassen (voornamelijk CO2) zoveel mogelijk te verminderen (klimaatmitigatie) en door onze leefomgeving voor te bereiden op de veranderingen (klimaatadaptatie).
Het meest recente Global Resources Outlook 2024, van het milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) bevestigt nog maar eens dat energie, mobiliteit, voedsel en de gebouwde omgeving dé vier sectoren zijn waar overheden maximaal op moeten in zetten om een volhoudbare manier van leven op onze planeet voor elkaar te krijgen. In deze klimaatparagraaf geven we aan welke activiteiten we ondernemen om onze bijdrage hierin te leveren.

Leeswijzer

Bij klimaatmitigatie lichten we de belangrijkste beleidsdocumenten en de doelen voor energie toe. Vervolgens geven we aan wat onze activiteiten zijn op het gebied van hernieuwbare energie. Een belangrijk hoofdstuk betreft de warmtetransitie waarin we onder andere uitleggen wat we gaan doen in de grootschalige isolatieaanpak (maatregel 29). In de transitie van bedrijven en maatschappelijk vastgoed geven we aan welke specifieke acties we op dit onderdeel ondernemen. In het onderdeel circulariteit laten we zien hoe we op het gebied van afval, bouwen en water bijdragen aan het verder reduceren van broeikasgassen. Bij klimaatadaptatie beschrijven we de strategie en beleidsontwikkelingen die bijdragen aan een klimaatbestendige gemeente in 2050.

Klimaatmitigatie

Routekaart Groningen CO2 neutraal

De Routekaart Groningen CO2 –neutraal richting 2035

Met het vaststellen van de herijking van de routekaart Groningen CO_2 neutraal laten we zien dat we maximaal blijven inzetten op CO_2 neutraliteit. We zijn en blijven ambitieuzer dan het Rijk. We willen onze verantwoordelijkheid nemen en niet wachten op anderen.

Ook in de herijking is besparing van energie cruciaal om onze doelen te bereiken. Daarnaast willen we een groot deel van de benodigde hernieuwbare energie binnen onze gemeente produceren of opwekken. In de Routekaart Groningen CO_2-neutraal hebben we voor de verschillende sectoren aangegeven wat per onderdeel het doel is en welke acties we de komende jaren gemeentebreed gaan ondernemen om die doelen te bereiken. In onderstaande figuur is aangegeven wat het huidige aandeel van de CO_2-uitstoot per sector is (peiljaar 2021).

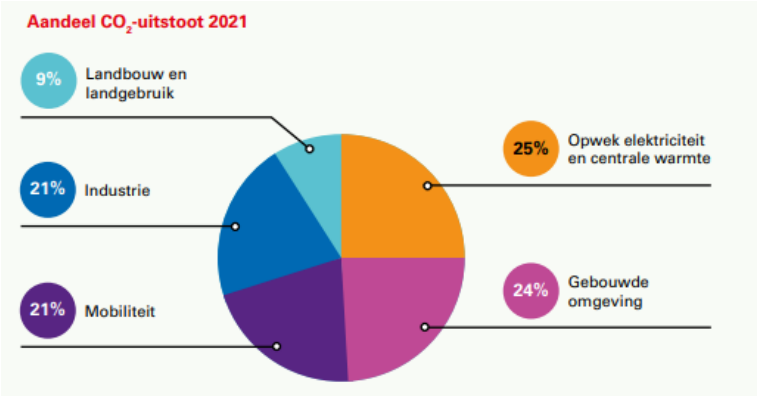

Wat gaan we in 2027 doen?

- We gaan door met de activiteiten in alle sectoren zoals beschreven in de Routekaart Groningen CO_2 neutraal 2035;
- We starten met het Omgevingsprogramma Energiesysteem. In 2026 hebben we onze werkzaamheden voor de warmtetransitie uitgewerkt in het Omgevingsprogramma Warmte. Naar verwachting stelt het Rijk gemeenten verplicht om een overkoepelend Programma Energiesysteem op te stellen, waarin voor de Omgevingsvisie de vertaling wordt gemaakt van de doelen uit de Routekaart naar de ruimtelijke implicaties van de energiethema's opwek, opslag en infrastructuur. Denk hierbij aan windmolens, zonne-energie, warmtenetten, WKO, batterijopslag, hoog- en middenspanningstations en –lijnen.

Regionale energiestrategie (RES)

Groningen is een van de 30 energieregio's die Nederland telt. Elke regio maakt een Regionale Energiestrategie (RES) met plannen om gezamenlijk te kunnen voldoen aan de afspraken uit het klimaatakkoord. Wij hebben u in 2025 geïnformeerd over de voortgang van het RES bod. We blijven het RES bod van 6,4 terawattuur (TWh), waarvan het aandeel van de Gemeente Groningen 0,5 TWh is, monitoren.

100 climate neutral en smart cities

De gemeente Groningen is één van de 112 Europese steden die meedoen met deze Europese missie. Met de andere Nederlandse missiesteden (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Eindhoven en Helmond) werken we samen met het Rijk en de VNG om de voorwaarden voor het bereiken van de doelen (o.a. financieel, wet- en regelgeving) op nationaal en Europees niveau vorm te geven. Daarnaast geeft de positie als Missiestad ons een voorsprong bij het verwerven van Europese projecten die bijdragen aan de CO_2-reductie. De gemeente heeft in oktober 2025 het label in ontvangst mogen nemen. Dit label bekrachtigd onze inzet voor 2027.

World Energy Cities Partnership

De gemeente Groningen is sinds eind 2023 lid van het World Energy Cities Partnership (WECP), een internationaal netwerk van energiesteden.

Wat gaan we in 2027 doen?

- We blijven actief inzetten op dit partnerschap voor kennisuitwisseling en samenwerking in de energietransitie, met een focus op de Noordzeesteden binnen het netwerk, zoals Esbjerg, Stavanger en Aberdeen;
- De gemeente Groningen wordt door de WECP-steden gezien als de meest geschikte kandidaat voor het gastheerschap van de Annual General Meeting (AGM) van het WECP in 2027. De mogelijkheden voor deze kandidatuur worden nader verkend.

Voortgang CO2 uitstoot

Elk jaar maken we een CO_2 monitor om zo inzicht te krijgen in de voortgang van onze doelen. Dit doen we wanneer nieuwe data is gepubliceerd, dit is meestal aan het einde van het jaar. De bron die we hiervoor gebruiken loopt twee jaar achter. Het peiljaar voor de CO_2-uitstoot is 2023, recentere cijfers zijn nog niet beschikbaar. Deze CO_2 monitor is in maart 2026 naar uw raad gestuurd.

Hernieuwbare energie

We bouwen aan een robuust en betaalbaar energiesysteem. We wekken daarom zoveel als mogelijk onze benodigde energie lokaal op. Om ons doel van CO_2-neutraal te bereiken is het nodig dat we dit uit hernieuwbare bronnen opwekken. Het gaat hierbij om elektriciteit uit zon en wind, waterstofgas, groen gas en duurzame warmte.

Zon

De energie uit de zon is inmiddels de goedkoopste bron van energie. In de 'Routekaart Groningen CO2-neutraal 2035 (2025)' stellen we dat in 2035 950 MWp aan zonnestroomvermogen geïnstalleerd is. We hebben hiervoor ongeveer 2 miljoen zonnepanelen nodig. Daarmee is zonne-energie de grootste hernieuwbare elektrische energiebron binnen onze gemeente. Volgens de meest recente gegevens is er 385 MWp aan geïnstalleerd zonnestroomvermogen. Het stoppen van de salderingsregeling per 1 januari 2027 is een belangrijke ontwikkeling die gevolgen kan hebben voor het tempo waarin nieuwe zonnepanelen worden geplaatst op particuliere daken.

Wij werken vanuit het principe van De Zonneladder; de potentie van de daken moet ten volle benut worden. Van de opgave kan naar verwachting 450 MWp op daken en boven parkeerplaatsen (zonnecarports) worden gerealiseerd. De resterende 500 MWp realiseren we in zonneparken. De gemeente ontwikkelt hiervoor Energielandschap Lageland en onderzoekt de mogelijkheden voor energielandschap Westpoort Noord.

Om iedere inwoner binnen de gemeente de mogelijkheid te bieden te profiteren van betaalbare hernieuwbare energie, willen we de opbrengsten van de energie uit wind- en zonneparken, op de gronden in bezit van de gemeente, inzetten om de energiearmoede te bestrijden. De gemeente ontwikkelt daarom, soms in samenwerking met lokale energiecoöperaties, zon- en windprojecten waarbij het eigenaarschap sociaal (gemeente) of lokaal (energiecoöperatie) belegd is.

Wat gaan we in 2027 doen?

- Het beleid voor zon (zon op dak en zonneparken) actualiseren we in het nieuwe Omgevingsprogramma Energiesysteem;
- Energielandschap Lageland: de bouw van fase 1 van het zonnepark en de batterijopslag start in 2027;
- Westpoort Noord: in 2026 verkennen we de mogelijkheden voor een energielandschap. Bij een positieve uitkomst gaan we in 2027 door met de verdere ontwikkeling van Westpoort Noord
- Groningen Werkt Slim promoot via de media en adviseert bedrijven over de inzet van eigen opwek als een van de maatregelen om netcongestie aan te pakken.

Wind

Onze huidige doelstelling op windenergie is om 36MW opgesteld vermogen aan windenergie te realiseren binnen de gemeente Groningen in 2035. Op dit moment is voor wind het zoekgebied Roodehaan formeel aangewezen door de provincie als enige zoekgebied. Wij werken samen met de Meerdorpen Energiecooperatie (MDEC) aan de planontwikkeling van 6 windmolens, met de bedoeling om deze gezamenlijk te realiseren en in gedeeld lokaal eigendom te verkrijgen. Deze windmolens bij Roodehaan omvatten ongeveer 20MW aan opgesteld vermogen. Dat maakt dat er naast Roodehaan noodzaak is voor nog een zoekgebied windenergie. De

provincie Groningen heeft de mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van windenergie beperkt, waardoor nieuwe zoekgebieden niet vanzelfsprekend beschikbaar zijn.

Wat gaan we in 2027 doen?

- Verder uitwerken van de ontwikkeling van windmolens Roodehaan samen met MDEC. Het streven is om in Q4 2027 de benodigde vergunningen aan te kunnen vragen bij gemeente Groningen en provincie Groningen.

Netcongestie

Decennialang was de beschikbaarheid van elektriciteit geen factor bij de ontwikkeling van woningbouw, bedrijvigheid en voorzieningen. Die tijd is voorbij. De realiteit is dat het elektriciteitsnet zijn maximale transportcapaciteit bereikt. Om overbelasting te voorkomen, voeren netbeheerders een (tijdelijke) stop in voor nieuwe of zwaardere aansluitingen voor grootverbruikers en moeten kleinverbruikers lang wachten op hun (verzwaarde) aansluiting. Dit zet gemeentelijke doelen op het gebied van meer woningbouw, duurzame economische ontwikkeling en verduurzaming van vastgoed en mobiliteit onder druk.

Netbeheerders zetten alles op alles om het elektriciteitsnet te verzwaren. In Groningen betekent dit onder meer de realisatie van 17 extra middenspanningsstations, ruim 750 nieuwe transformatorhuisjes, maar ook verzwaring van het hoogspanningsnet, zoals bijvoorbeeld een uitbreiding van het hoogspanningsstation Vierverlaten. We werken in deze netverzwaringsoperatie samen met de netbeheerders om de verzwaring zo spoedig mogelijk te realiseren. Totdat die verzwaring gerealiseerd is, hebben we te maken met netcongestie. In de brief die we u hebben gestuurd hebben we ons plan van aanpak toegelicht.

Per 1 juli 2026 zijn de landelijke regels voor de verdeling van transportcapaciteit op het elektriciteitsnet gewijzigd als gevolg van de nieuwe, door de ACM vastgestelde, Systeemcode Elektriciteit 2026. Via deze brief hebben wij u geïnformeerd over de invoering van de regeling Eerder Aanvragen Transportcapaciteit en Prioriteit voor woningbouw en onderwijs.

Wat gaan we in 2027 doen?

- Waar mogelijk zoeken we alternatieven om woningbouw, bedrijvigheid, onderwijsvoorzieningen en maatschappelijke initiatieven toch mogelijk te maken. Ook willen we de verduurzaming van de gebouwde omgeving en mobiliteit zoveel mogelijk doorzetten. Dat vraagt om maatwerk. We blijven continue in gesprek met de netbeheerders hoe we het bestaande net beter kunnen benutten en wat nog eventueel nog wel mogelijk is;
- We zetten in op netcongestiemanagement: het verminderen van piekbelasting op het net. Denk aan andere contracten die bedrijven financieel belonen om de hoeveelheid en de momenten van leveren en afnemen van elektriciteit zo aan te passen dat het net minder wordt belast. De sleutel ligt daarvoor wel in handen bij de netbeheerders. We kijken naar wat flexvermogen kan doen om meer balans in het net te krijgen zoals het plaatsen van regelbare opwek (stroomgeneratoren) en opslag (onder andere accu's) in het net, om zo meer ruimte te creëren voor onze doelen;
- We onderzoeken de mogelijkheden om netbewuster te bouwen. Dat is bouwen op manieren die minder beslag leggen op de transportcapaciteit van het elektriciteitsnet, zoals huizen die nauwelijks energie meer nodig hebben, het toepassen van installaties die niet aanstaan tijdens de pieken op het net, en door opgewekte energie zoveel mogelijk te gebruiken in de wijk waar het is opgewekt;
- We blijven lobby voeren bij de verschillende stakeholders om netcongestie in ons gebied zo snel mogelijk op te lossen. Op landelijk niveau is aanpassing in wet- en regelgeving aangekondigd door het nieuwe kabinet om effectiever netcongestie aan te pakken. We houden nauwlettend deze ontwikkelingen in de gaten.

Groningen Stroomt Door

Groningen Stroomt Door (verder: GSD) is een samenwerkingsverband tussen Enexis, Gemeente Groningen, Entrance en het Groninger Bedrijfsleven. GSD is opgericht om capaciteitsproblemen van het elektriciteitsnetwerk op bedrijventerreinen in de Gemeente Groningen te beperken. Dat gebeurt door in beeld te brengen hoeveel capaciteit bedrijven van het elektriciteitsnet gebruiken en nodig hebben voor toekomstplannen. Door de opwek en afname van elektriciteit per gebied zoveel mogelijk met elkaar in evenwicht te brengen, kan de capaciteit van het net beter worden benut.

Wat gaan we in 2027 doen?

- Voortzetten van de inzet van GSD op meerdere bedrijventerreinen en starten van inzet op nieuwe bedrijventerreinen;
- Organiseren van kennisuitwisseling tussen bedrijven;
- Urgentiebesef bij bedrijven vergroten en activatie op proactief handelen;
- Individuele bedrijven ondersteunen met kennis over energieverbruik en subsidiemogelijkheden.

Waterstof

Als Hydrogen Valley speelt de regio Groningen een sleutelrol in de ontwikkeling en toepassing van waterstof in mobiliteit, energietransitie en economische ontwikkeling. De gemeente Groningenis actief betrokken bij regionale, (inter)nationale en Europese waterstofprojecten en –initiatieven. Zo nemen we deel aan het Europese HEAVENN-programma (Hydrogen Energy Applications for Valley Environments in the Northern Netherlands), waarmee de toepassing van waterstof in mobiliteit, gebouwen en energie wordt gestimuleerd. Daarnaast zetten we waterstofvoertuigen in, waaronder vuilniswagens, en werken we samen met overheden, kennisinstellingen en bedrijven aan de verdere ontwikkeling van de waterstofeconomie in Noord-Nederland

Wat gaan we in 2027 doen?

- We blijven de ontwikkeling van de waterstofeconomie in de regio volgen en ondersteunen. Met focus op samenwerking binnen de waterstofketen en het versterken van de regionale positie;
- Voor het gemeentelijk wagenpark verwachten wij in 2027 geen uitbreiding met nieuwe waterstofvoertuigen. De bestaande waterstofvoertuigen blijven operationeel en worden gemonitord om ervaring op te doen met deze technologie, onder andere in het kader van het EU-project HEAVENN waar de gemeente Groningen sinds 2020 aan deelneemt;
- We werken samen met de New Energy Coalition aan de verdere ontwikkeling van het regionale waterstofecosysteem.

Groen gas

We streven ernaar om de productie van groen gas van niet-dierlijke oorsprong binnen onze gemeente te vergroten (conform brief 1 april 2026). We benutten de beschikbare biomassa in onze regio zo optimaal mogelijk, waarbij de waarde-piramide als leidraad dient. Daardoor gebruiken we alleen zogenaamde laagwaarde biomassastromen. Een groot deel van de meest geschikte laagwaardige biomassastromen in onze gemeente worden al gebruikt voor de productie van biogas (GFT en zuiveringsslib van RWZI's).

Wat gaan we in 2027 doen?

- We kijken samen met partners uit het Groen gas genootschap welke innovaties mogelijk zijn om de groen gasproductie in onze gemeente te verhogen;
- We werken samen met onze afvalverwerker Omrin, aan de voorbereiding van een biomassa-verwerkingsinstallatie op het terrein van ARCG. Deze installatie zal compost en biogas produceren.

Hernieuwbare Warmte

Ook de warmte die we nodig hebben moet uiteindelijk hernieuwbare warmte worden. Deels zal deze warmte worden opgewekt met elektriciteit en hernieuwbare gassen (voornamelijk groen gas).
Een ander deel van de warmte wordt via water getransporteerd in collectieve warmtenetten. Op dit moment hebben we diverse kleinschalige warmtenetten die met lage temperatuur warmte uit de ondergrond worden gevoed (WKO-systemen) en het warmtenet Noordwest van WarmteStad voor bestaande bouw dat met diverse lage en midden temperatuur warmtebronnen (warmte uit zonthermie, restwarmte industrie, warmte uit oppervlaktewater en afvalwater) wordt gevoed.
Daarnaast wordt voor individuele toepassingen veelal warmte uit de omgeving (ondergrond, lucht, water) gebruikt in combinatie met een warmtepomp (elektriciteit).

Wat gaan we in 2027 doen?

- We geven uitvoering aan de bronnenstrategie zoals in het Omgevingsprogramma Warmte opgenomen;
- We verwachten eind 2026 de eerste fase van de haalbaarheidsstudie van restwarmte uit de Eemshaven (project Eemswarmte Thuis) af te ronden en bepalen met alle samenwerkingspartners of we de ontwikkelfase ingaan;
- We verwachten dat de Wcw (wet collectieve warmte) op 1 januari 2027 in werking treedt. We zorgen dat de bestaande warmtesystemen binnen onze gemeente voldoen aan deze nieuwe wetgeving. Dat betekent dat het college diverse besluiten en ontheffingen moet gaan nemen voor zowel grote warmtesystemen met meer dan 1500 aansluitingen als voor kleine warmtesystemen. Deze laatste groep zijn voornamelijk WKO-systemen zoals die van Europapark en de Grunobuurt;
- We bereiden ons voor op de eventuele komst van nieuwe warmtesystemen.

WarmteStad

Het doel is om in 2035 circa 28.000 woningequivalenten (WEq) in Noordwest van warmte te voorzien met het midden temperatuur (MT)-warmtenet van WarmteStad. De aanleg van het warmtenet is daarmee een belangrijk instrument in de opgave van verduurzaming van de gebouwde omgeving. De ontwikkeling en uitbreiding van WKO-systemen in nieuwbouwprojecten draagt eveneens bij aan de CO_2-reductie in de gebouwde omgeving. De meest recente ontwikkelingen zijn te vinden in het raadsvoorstel Vervolgfinanciering WarmteStad 2026 en de brieven aan de raad: 'Verkenning publieke samenwerking WarmteStad 2026 en Concept Omgevingsprogramma Warmte 2026'.

Wat gaat WarmteStad doen in 2027?

- WarmteStad BV heeft voor haar MT-warmtenet inmiddels alle 10.600 WEq (=woning equivalenten) uit fase 1 gecontracteerd. De uitvoering hiervan loopt tot 2027. Voor fase 2a (5.000 WEq) is een deel al gecontracteerd. De uitvoering hiervan loopt tot 2031. De doelstelling is in 2027 circa 1.500 nieuwe aansluitingen te realiseren, waarmee het totaal aantal aansluitingen van Noordwest zal uitkomen op circa 11.000. De verkenning voor fase 2b loopt, inclusief onderzoek naar een nieuwe piekcentrale.
- WarmteStad BV realiseert in 2026 haar eerste bron in de Suikerzijde voor het collectieve WKO-systeem en is in 2027 bezig met het aanleggen van de infrastructuur en de benodigde huisaansluitingen.
- WarmteStad BV is bezig met voorbereidingen voor het WKO-systeem in Stadshavens. Hier worden de eerste woningen in 2027 verwacht.

Wat gaat de gemeente doen in 2027?

- In 2025 is het Waterbedrijf als aandeelhouder uit WarmteStad gestapt. Om voldoende kapitaal zeker te stellen voor de toekomstige investeringen zijn we in 2025 een verkenning gestart naar nieuwe aandeelhouders. Uitgaande van een positieve uitkomst van het traject met Nationale Deelneming Warmte (NDW) verwachten we dat in 2027 NDW zal toetreden als nieuwe aandeelhouder van WarmteStad met een aandelenbelang van 40%.

- In 2026 is een onderzoek gestart naar de haalbaarheid en vormgeving van een regionaal warmtebedrijf samen met Enpuls, de Provincie en NDW. De verwachting is dat de onderzoeksfase begin 2027 afgerond zal worden, waarbij ook wordt gekeken naar de rol van WarmteStad. Een scenario is dat nieuwe investeerders het mogelijk maken dat WarmteStad haar werkgebied kan vergroten tot de gehele provincie en daarmee een regionale rol kan vervullen.

Warmtetransitie Gebouwde Omgeving

Vanuit het klimaatakkoord heeft de gemeente de regie gekregen over de warmtetransitie van de gebouwde omgeving. Hieronder verstaan we alle woningen en utiliteitsgebouwen zoals kantoren, winkels, maatschappelijk vastgoed en (niet-industriële) bedrijfspanden. In het Omgevingsprogramma Warmte geven we aan welke activiteiten we de komende jaren als gemeente ondernemen.

Effect indicator(en)	2020	2021	2022	2023	2024
Aardgasverbruik gebouwde omgeving (miljoen m^3)	201	204	169	149	147
Elektriciteitsverbruik gebouwde omgeving (miljoen kWh)	757	773	759	754	-

Toelichting en bron:

Indicator en (eventueel) nadere toelichting:	Bron
Aardgasverbruik gebouwde omgeving (miljoen m^3) **Toelichting:** bij de sector gebouwde omgeving gaat het om het aardgasverbruik van de huishoudens en de dienstensector.	Regionale klimaatmonitor (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, RVO)
Elektriciteitsverbruik gebouwde omgeving (miljoen kWh) **Toelichting:** bij de sector gebouwde omgeving gaat het om het elektriciteitsverbruik van de huishoudens en de dienstensector.	Regionale klimaatmonitor (RVO)
Bijschatting bron regionale klimaatmonitor Vanwege herleidbaarheid mogen gegevens van sommige bedrijfstakken niet gepubliceerd worden. De regionale klimaatmonitor schat een groot deel daarvan in (bijschatting), zodat toch (sub)totalen gepubliceerd kunnen worden. Voor het meest recente jaar zijn op het moment van schrijven nog geen bijschattingen gemaakt waardoor het cijfer van elektriciteitsverbruik onbekend is. Meer informatie over bijschattingen in de regionale klimaatmonitor is hier te vinden.	Regionale klimaatmonitor (RVO)

Wijkenergieaanpak

Eind 2024 hebben wij u geïnformeerd over de voortgang van de wijkenergieaanpak (Voortgang wijkenenergieaanpak en omgevingsprogramma warmte, Gemeente Groningen). Daarna zijn we gestart met het maken van het Omgevingsprogramma Warmte (OPW). In het OPW heeft de integrale wijkaanpak een stevige positie. In Noordwest rollen we het warmtenet uit, zorgen we voor gebiedsgerichte en doelgroepgerichte isolatieaanpakken. Daar waar mogelijk nemen we ook netverzwaring mee in de integrale aanpak. We werken nauw samen met het wijkvernieuwingsteam zodat we met het verduurzamen of de aanleg van het warmtenet ook andere opgaven kunnen combineren. We hebben met het vaststellen van het OPW De Hoogte toegevoegd aan deze integrale wijkaanpak. In het Omgevingsprogramma Warmte is tevens het voornemen opgenomen dat het gebied is aangewezen als warmtetransitiegebied. Dat wil zeggen dat op termijn hier geen (aard)gas meer wordt geleverd.

Wat gaan we doen in 2027?

- We starten met het maken van uitvoeringsplannen voor het warmtetransitiegebied. Deze uitvoeringsplannen zijn ter onderbouwing van opname van het warmtetransitiegebied in het Omgevingsplan;
- Samen met WarmteStad BV en Grunneger Power rollen we de ontwikkelde aanpak uit in Noordwest om grondgebonden woningen aan te gaan sluiten op het warmtenet;

- We krijgen steeds meer zicht op de planningen van andere partijen, zodat we ook beter in staat zijn om de verschillende opgaven in de wijken te combineren. Dit geldt niet alleen voor onze eigen organisatie inclusief WarmteStad maar ook voor de planningen van de netbeheerder en de woningbouwcorporaties;
- We maken een koppeling met de extra middelen vanuit Nij Begun maatregelen 28 en 29 om woningen te isoleren in onze wijkenergieaanpak.

Fonds Energietransitie

We vinden het belangrijk dat iedereen in onze gemeente mee kan doen met de energietransitie. In al onze aanpakken houden we hier rekening mee. Ter ondersteuning is het Fonds Energietransitie ingesteld. Vanuit dit fonds zijn aanvullende financiële instrumenten beschikbaar om het voor iedere inwoner mogelijk te maken hun woning te verduurzamen. In de rapportage voortgang aanpak eerlijke energietransitie en energiearmoede hebben we u over de laatst stand van zaken geïnformeerd. In 2027 continueren we de inzet vanuit het Fonds Energietransitie.

Transitie huishoudens

Uitvoeringsprogramma Isolatie

Nij Begun maatregel 29

Het doel is om alle woningen uiterlijk in 2035 alle woningen naar de isolatiestandaard te brengen. Om dit te realiseren kunnen woningeigenaren gebruik maken van de subsidieregeling voor isolatie en ventilatie in de provincie Groningen en Noord-Drenthe (Nij Begun maatregel 29). Voor de uitvoering van de isolatieopgave is een uitvoeringsplan isolatie 2026-2030 opgesteld en deze is in mei 2026 middels een brief aan uw raad aangeboden.

Voor een structurele aanpak werken we in de gemeente Groningen langs drie sporen:

1. **Gemeentebrede aanpak:** één duidelijke aanpak voor de individuele bewoner, een herkenbaar loket (online en fysiek), eenduidige communicatie en A tot Z ondersteuning voor eigen aanvragen en duidelijke doorverwijzingen tussen de verschillende partijen.
2. **Gebiedsgerichte aanpak:** we zetten in op wijken waar opgaven samenkomen, zoals het versterkingsgebied, NWA gebied (Noordwesten Aardgasvrij), de wijkvernieuwings- en, focuswijken. Deze prioritering is gelijk aan de hooflijnen van het omgevingsprogramma Warmte. Bij voorkeur werken we projectmatig: we bieden bewoners een compleet pakket richting de isolatiestandaard en stapelen beschikbare subsidies, zoals maatregel 29 en het Volkshuisvestingsfonds.
3. **Doelgroepgerichte aanpak:** prioriteit voor lage inkomens met daarnaast specifieke trajecten voor VvE's (regionale VvE-desk), monumenten en karakteristieke panden, particuliere verhuur en doe-het-zelvers – met maatwerk in begeleiding, financiering en vergunningen. De mate van ondersteuning verschilt per doelgroep.

Wat gaan we doen in 2027?

- Alle postcodes voor de subsidieregeling Nij Begun zijn open. We zetten actief in op gerichte communicatie en activatie, onder meer door het organiseren van bijeenkomsten in wijken en voor specifieke doelgroepen.
- We voeren de gebiedsgerichte aanpak uit in het Noordwesten (warmtenetwijken), in de dorpen binnen het versterkingsgebied en in de wijken Beijum, Lewenborg en De Wijert. Deze is gebaseerd op maximale ontzorging van de betreffende woningbezitters. Zij krijgen de komende tijd een aanbod om hun gehele woning te laten (na)isoleren. Dit is inclusief een verbeterde ventilatie en met aandacht voor biobased isolatiemateriaal.

- We gaan actief op zoek naar de doelgroep van woningbezitters met een laag inkomen (tot 140 % sociaal minimum) en komen met een op maat gemaakt ondersteuningsaanpak (zie ook Aanpak Energiearmoede hieronder).
- We combineren (stapelen) subsidies waar mogelijk om het bereik en effect te vergroten. Naast middelen uit maatregel 29 (Nij Begun) benutten we subsidies uit de Lokale Aanpak Isolatie, energiearmoede budgetten en middelen uit het Volkshuisvestingsfonds (VHF). De middelen vanuit de Lokale aanpak isolatie worden ingezet voor extra subsidie voor woningeigenaren met een laag inkomen (140%-200% van het sociaal minimum), financieel advies, biobased isolatie, advies aardgasvrij en extra ondersteuning van de VvE's.

Doelgroepen aanpak

Aanpak energiearmoede
Sinds 2022 zetten we diverse stappen in onze aanpak Energiearmoede. Mede dankzij de Specifieke Uitkering Regeling Energiearmoede. In mei 2026 hebben we een voortgangsrapportage naar uw raad gestuurd.

Wat gaan we in 2027 doen?
- We continueren de inzet van energiecoaches en -adviseurs. Zij delen kleine maatregelen uit, zoals radiatorfolie, ledlampen en tochtstrips . Aanvullend zijn de landelijke stichtingen FIXbrigade en Energiebank, met een subsidie vanuit de gemeente, actief in Groningen. Zij werken samen met studenten van het Alfa college en vrijwilligers om inwoners te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning.
- We continueren het waterzijdig inregelen van CV ketels van koopwoningen. Onze CV-dokters zorgen dat de CV ketel zo wordt ingeregeld dat warm water gelijkmatig verdeeld wordt over alle radiatoren. Dit zorgt voor meer comfort en voor energiebesparing. We werken samen met woningcorporaties om dit ook te doen voor huurwoningen en verstrekken hiervoor tot eind 2027 subsidie aan hen.

VvE-Desk
Een belangrijk deel van de Groningse woningvoorraad (circa 40%) bestaat uit appartementen binnen Verenigingen van Eigenaars (VvE's). De verduurzaming hiervan vraagt een collectieve aanpak, omdat eigenaren gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor onderhoud, beheer en investeringen.
Besluitvorming, draagvlak, vergunningverlening en financiering vormen daarbij vaak knelpunten. Hierover zijn schriftelijke vragen gesteld en beantwoord. De VvE-desk Groningen ondersteunt VvE's in het gehele traject: van bewustwording en activering tot besluitvorming, financiering en uitvoering. Daarbij verbindt de VvE-desk bewoners, besturen en relevante partijen om verduurzaming daadwerkelijk te realiseren.

Wat gaan we doen in 2027?
- Ondersteunen van VvE's bij verduurzamings-, onderhouds- en warmtetransitievraagstukken;
- Begeleiden van grote VvE's binnen Noordwest, De Wijert Noord en Kostverloren bij complexe verduurzamingstrajecten;
- Wij werken eraan om de knelpunten in de vergunningverlening, waar mogelijk, te verminderen of weg te nemen en verder te verbeteren;
- Starten van een nieuwe wijkgerichte pilot in Kostverloren waarbij circa 65 kleine VvE's actief worden benaderd en ondersteund;
- We versterken de samenwerking met Grunneger Power, WarmteStad BV, Nij Begun, het Nationaal Warmtefonds, procesbegeleiders, woningcorporaties en andere partners;
- Het doorontwikkelen van het kennisplatform en monitoring.

Woningcorporaties
Met de woningcorporaties wordt samengewerkt om de corporatieve woningvoorraad te verduurzamen. Dit betreft het uitfaseren van de woningen met een slecht energielabel maar ook de huurders te voorzien van kleine energiebesparende maatregelen en de centrale verwarming waterzijdig in te regelen. Om de corporatieve woningvoorraad te verduurzamen werden de doelen hiervoor tot nu toe vastgelegd in een vijfjarig ambitiekader en prestatieafspraken.

Wat gaan we doen in 2027?
Uitvoering van de meerjarige prestatieafspraken voor de periode 2026-2030. De onderwerpen op het gebied van verduurzaming zijn:

- Verduurzaming (sturen op warmtevraagreductie en aardgasvrij)
- Duurzame nieuwbouw
- Inzet van duurzaamheidsmaatregelen en de relatie tot wooncomfort.
- Gedragsverandering bij duurzaamheidsinterventies

Individuele benadering (Duurzaam Groningen)
We ondersteunen bewoners van onze gemeente via het energieloket. Zij krijgen via het digitaal loket Duurzaam Groningen advies voor het isoleren van hun woning enhoe zij energie kunnen besparen. Het loket geeft een overzicht van de beschikbare subsidies voor besparing en om aardgasvrij te worden.

Wat gaan we in 2027 doen?

- Voortzetten van het energieloket van Duurzaam Groningen;
- Blijven stimuleren van bewoners om hun woning te verduurzamen via gerichte communicatiecampagnes.

Transitie bedrijfs- en maatschappelijk vastgoed

Advies over energiebesparing bij bedrijven (Groningen Werkt Slim)
Groningen Werkt Slim (GWS) richt zich op de mkb-ondernemers in de provincie Groningen, met een nadruk op microbedrijven en kleine bedrijven. Het betreft ondernemers die een bedrijfspand hebben met een kleinverbruikaansluiting en een energieverbruik tot 50.000 kWh per jaar. Ondernemingen met een hoger verbruik vallen onder de Energiebesparingsplicht en behoren daarmee tot de doelgroep van Toezicht (VTH). Met deze afbakening richt GWS zich op ondernemers die willen verduurzamen, maar daarbij extra ondersteuning kunnen gebruiken.

GWS fungeert als een laagdrempelig energieloket waar ondernemers terechtkunnen voor kosteloos en onafhankelijk advies over energiebesparing, -opwek en -deling. GWS begeleidt ondernemers ook in de vervolgstappen, van planvorming tot en met de realisatie van maatregelen. Dit omvat onder meer hulp bij subsidies, offertes en vergunningen. Daarbij is er aandacht voor zowel snelle, direct uitvoerbare maatregelen (‘quick wins’) als voor grotere investeringen, bijvoorbeeld op natuurlijke vervangingsmomenten.

GWS heeft haar activiteiten uitgebreid met een projectmatige aanpak van alle bedrijven. Met een collectieve aanpak voeren we gesprekken met ondernemersverenigingen en pandeigenaren om gezamenlijke routes naar aardgasvrij te bepalen.

Wat gaan we doen in 2027 ?

- Continueren we het energieloket van Groningen Werkt Slim;
- Zoveel mogelijk bedrijven in de gemeente helpen met energie besparen, opwekken en delen;
- Inzetten van een projectmatige gebiedsgerichte integrale aanpak (ook) op bedrijventerreinen.

Toezicht op energiebesparing bij bedrijven (VTH)
Omdat niet alle bedrijven op eigen initiatief maatregelen nemen, levert toezicht en handhaving een belangrijke bijdrage aan de noodzakelijke energiebesparing. Door bedrijven individueel te benaderen, leveren we maatwerk en garanderen we dat aanwezige besparingsmogelijkheden daadwerkelijk worden gerealiseerd. Behalve toezien op realisatie van verplichte maatregelen adviseren we over verdergaande maatregelen en subsidiemogelijkheden. Van nagenoeg alle bedrijven hebben we energiegegevens. Zo nodig treden we handhavend op, maar in de praktijk is dit zelden nodig vanwege de adviserende manier van werken en de financiële voordelen van veel maatregelen.

Wat gaan we in 2027 doen?
- Bedrijven adviseren over besparingsmogelijkheden;
- Toezicht en indien nodig handhaving bij bedrijven die nog niet voldoen aan de wettelijke eisen.

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed
Om aan te geven hoe toegewerkt gaat worden naar de doelstellingen (aardgasvrij en CO2-reductie) is de routekaart 'Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed' opgesteld. In deze routekaart is uitgewerkt op welke wijze we gaan voldoen aan ons doel en in welke volgorde we de gebouwen gaan verduurzamen. Deze routekaart wordt elke vier jaar herijkt. Gebouwen worden integraal verduurzaamd, aardgasvrij en voldoen aan de renovatiestandaard. Vanuit RVO wordt de renovatiestandaard aangereikt als een vrijwillige koers richting 2050 en vooruitlopend op definitieve normen vanaf 2030. Voor de nieuwbouw projecten zijn er aanvullende eisen gesteld m.b.t. de doelen op het gebied van duurzaamheid.

Om ervaring op te doen met de nieuwe wet- en regelgeving die vanaf 2030 van toepassing is op de nieuwbouw, verduurzaming en het beheer en onderhoud van het gemeentelijk vastgoed wordt er een verduurzamingsagenda uitgewerkt. Hierin worden voorstellen gedaan voor onderzoeken en pilots.

Wat gaan we in 2027 doen?
- Uitvoeren geven aan de routekaart: Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed Groningen (2025);
- Uitwerken van een verduurzamingsagenda tot 2030

Industrie
De industrie binnen de Gemeente Groningen heeft een uitstoot van 203 kton CO_2 equivalenten en heeft daarmee circa 19% van de totale uitstoot (bron: CO_2 monitor januari 2026). Het gaat hier dus om een significant deel van de totale uitstoot binnen de Gemeente Groningen. Op deze uitstoot hebben we een beperkte mate van invloed. De invloed zit vooral bij de Provincie Groningen, het Rijk, Europa en natuurlijk de industrie zelf.

Wat gaan we in 2027 doen?
- Via de regionale samenwerking binnen de Groninger Energieaanpak, waaronder de RES Groningen en de Cluster Energie Strategie Noord-Nederland, blijven wij bijdragen aan de verduurzaming van de industrie;
- We voeren lobby om de CO_2 uitstoot in de industrie te reduceren.

Duurzame mobiliteit
We streven ernaar dat Groningen een goed bereikbare gemeente is met een aantrekkelijke, veilige en gezonde leefomgeving. Uitgangspunt van ons mobiliteitsbeleid is om lopen, fietsen, het openbaar vervoer en deelmobiliteit te stimuleren en de auto te faciliteren waar dat nodig is. Samen met het terugdringen van de

CO_2-uitstoot in het kader van onze klimaatdoelen vraagt dit om een transitie naar schonere mobiliteit die minder ruimte inneemt.

Netcongestie wordt voor de verduurzaming van ons mobiliteitssysteem steeds bepalender. Het raakt de uitrol van (snel)laadinfrastructuur, maar bijvoorbeeld ook de planning van nieuwe fietsenstallingen, parkeergarages en beweegbare bruggen. Krapte op het net voor kleinverbruikers raakt daarnaast de reguliere laadpalen op straat en nieuwe parkeerautomaten. Bij veel ontwikkelingen in 2027 en daarna is netcongestie een bepalende en soms leidende factor.

Wat gaan we in 2027 doen?

- We blijven via het opdrachtenmodel publieke laadpalen plaatsen voor inwoners en bezoekers, en we stimuleren snellaadpunten op strategische plekken;
- We begeleiden en ondersteunen (financieel) bewonersgroepen die samen auto's willen delen, zoals opgenomen in ons Uitvoeringsprogramma Deelmobiliteit, om het aantal privéauto's op straat te verminderen. Samen met Greenwheels en MyWheels maken we bovendien de laatste fossiele deelauto's elektrisch, zodat vanaf 1 januari 2028 alle deelauto's in Groningen elektrisch zijn;
- We verduurzamen het openbaar busvervoer in Groningen en Drenthe verder. In 2027 stromen de laatste negentien elektrische bussen in. Daarmee komt het totaal op 343 zero-emissiebussen: 314 elektrische bussen en 29 waterstofbussen;
- We stimuleren bouwprojecten om stapsgewijs meer schone voertuigen in te zetten op weg naar zero-emissie. Waar mogelijk faciliteren we met laadinfra en met door de markt opgezette bouwhubs;
- We weren vanaf 1 januari 2027 oudere bestelwagens (emissieklasse 5) uit de zero-emissiezone in de binnenstad, zodat het aandeel schone bedrijfsvoertuigen verder groeit;
- We ontwikkelen laadinfrastructuur en slimme laadoplossingen voor duurzaam goederenvervoer.

Circulariteit

Circulariteit is een van de belangrijkste thema's om toekomstbestendige keuzes te kunnen maken voor de ontwikkeling van onze gemeente. Het grondstoffengebruik is de voornaamste reden voor klimaatverandering en verlies biodiversiteit. Door het grondstoffengebruik en grondstoffen schaarste komen andere transities rondom wonen, energie, mobiliteit, Groningen afvalvrij en de landbouw-/voedseltransitie onder druk te staan. De EU benadrukt daarnaast maatregelen om de strategische autonomie te versterken voor minder afhankelijkheid van toeleveringsketens. Circulariteit is een randvoorwaarde geworden voor het succes van andere belangrijke opgaven en een toekomstbestendige economie.

Het bedrijfsleven, inwoners en onderwijs zien het belang van deze transitie, en willen door de gemeente Groningen hierin ondersteund worden. Zowel in beleid, als in wetgeving, en passende pilots en maatregelen. Deze ervaringen hebben ons geleerd dat we de komende coalitieperiode moeten bewegen van *best practices* naar een structurele beweging en een nieuwe standaard.

De aanpak is opgebouwd langs vijf lijnen:

1. **Marktvraag stimuleren via beleid en inkoop**: gebruik van gemeentelijke inkoopkracht om circulaire producten en innovaties te stimuleren.
2. **Circulair ondernemerschap & ketensamenwerking**: ontwikkelen van nieuwe ketens (bouwmaterialen, voedsel, reststromen) en faciliteren van (MKB) ondernemers in de creatie van nieuwe businessmodellen.
3. **Onderwijs & arbeidsmarkt**: opleiden van circulair vakmanschap en creëren van (inclusieve) werkgelegenheid. Kennis die we opdoen op het vlak van Circulaire Economie willen we integreren in het onderwijs.

4. **Bewustwording & gedrag**: dit willen we doen door campagnes, communities en praktische initiatieven om circulair handelen te bevorderen.
5. **Ruimte & randvoorwaarden**: we willen een interessant vestigingsklimaat voor ondernemers en daarmee de werkgelegenheid en economie van de toekomst creëren. Hiervoor zetten we in op de ontwikkeling van hubs en voorzieningen en inzicht in benodigde ruimte en investeringen.

Dit werken we uit via vier focusthema's en drie instrumenten:

- Focusthema's zijn Circulair & Biobased Bouwen, Afval & Circulariteit, Voedsel & Landbouwtransitie, Water & Sanitatie die allen kunnen bijdragen aan de doelen van de Gemeente Groningen.
- Instrumenten die we benutten om het circulaire proces te stimuleren zijn: Inkoop, Ruimtelijke Economie en Evenementen.

Vanaf 2027 willen we dat de aanpak verschuift van experimenten en pilots naar structurele toepassing en opschaling. Door gelijktijdig in te zetten op vraag, ketens, mensen, gedrag en ruimte bouwen we aan de circulaire economie.

Wat gaan we in 2027 doen bij de focusthema's?

Circulair & Biobased Bouwen, Maatschappelijke vastgoed & Infra	
1. Vraagstimulering circulaire producten en innovaties	• Doorontwikkeling beleidskader biobased en circulair bouwen; • Start biobased verduurzaming 1.000 woningen (Volkshuisvestingsfonds Groningen Noord); • Pilot 200 netbewuste en biobased woningen (Meerstad); • Aanbesteding fase 2 Suikerzijde; • Verkenning implementatie netbewust en circulair bouwen.
2. Circulair ondernemerschap en ketensamenwerking	• Implementatie Bouwvezeldeall • Regionaal bouwprogramma (samenwerking Circulair Groningen Drenthe VCGD)
3. Onderwijs en inclusieve arbeidsmarkt	• Ontwikkeling leergang biobased isoleren; • Uitbreiding cursusaanbod (Hanze/VCGD).
4. Bewustwording en handelingsperspectief	• Campagne 'Daar zit wat in' (biobased isoleren); • Koppeling met isolatieprogramma's (o.a. Nij Begun, Programma Energie).
5. Ruimte voor circulaire economie	• Opzet materialenhub; • Doorontwikkeling bouwhub; • Doorontwikkeling monumentenhub; • Ontwikkeling circulariteitshub.

Afval & Circulariteit	
1. Vraagstimulering circulaire producten en innovaties	• Realisatie circulariteitshub; • Revitalisering en inrichting Duinkerkenstraat.
2. Circulair ondernemerschap en ketensamenwerking	• Opschaling circulaire toepassingen (o.a. Gronings Goud als meubelstof, denim en bedrijfskleding); • Producthergebruik van massief en gelamineerd hout; • Preventie van luierafval (stimuleren wasbare luiers en zindelijkheid); • Voortzetting campagne duurzame menstruatieproducten.
3. Onderwijs en inclusieve arbeidsmarkt	• Uitvoering actieplan Textielhub en Bouwhub (overbrugging naar TEC Campus); • Ontwikkeling rendabele activiteiten (innovatie, onderwijs, sociale werkgelegenheid) voor zelfstandige exploitatie hubs.

4.	Bewustwording en gedragsverandering	• Organisatie workshops textielreparatie (Forum); • Communityvorming rondom textiel; • Inzet circulaire mobiele milieustraten; • Zichtbaarheid via evenementen (o.a. KEI-week, Week van de Circulaire Economie, Let's Gro, Verspillingsvrije Week); • Bevorderen jongerenparticipatie (project Youngspace).
5.	Ruimte voor circulaire economie	• Reserveren ruimte voor doorontwikkeling Circulariteitshub, Bouwhub en Textielhub; • Uitwerking bindend advies Burgerberaad (zichtbare en laagdrempelige hubs in wijken).

Voedsel & Landbouwtransitie		
1.	Uitvoering voedsel- en eiwittransitie	• Uitvoering uitvoeringsagenda voedsel- en eiwittransitie (2026–2030); • Stimuleren eiwittransitie via buurthuizen, educatie en gemeentelijke catering/aanbestedingen.
2.	Tegengaan voedselverspilling	• Bewustwordingscampagnes en praktische ondersteuning voor inwoners.
3.	Toekomstbestendige landbouw	• Uitvoering uitvoeringsagenda toekomstbestendige landbouw (2026–2030); • Verminderen CO_2-uitstoot via extensivering, minder kunstmest en chemische middelen; • Stimuleren korte ketens en regionale voedselproductie; • Sluiten van kringlopen tussen gemeentelijke stromen en landbouw; • Bevorderen koolstofopslag (bodem en gewassen), teeltdiversificatie en natuurinclusieve landbouw.

Water & Sanitatie		
1.	Hergebruik van afvalwater en grondstoffen	• Stimuleren van scheiden aan de bron ("schoonhouden wat schoon is"); • Terugwinning van energie, warmte en grondstoffen uit afvalwater; • Reduceren van energiegebruik in de waterketen.
2.	Duurzaam drinkwatergebruik	• Ontwikkeling gemeentelijk drinkwaterbeleid en uitvoeringsprogramma; • Versterken samenwerking met ketenpartners voor leveringszekerheid en waterkwaliteit.
3.	Verminderen gebruik hoogwaardig drinkwater	• Onderzoek en maatregelen binnen gemeentelijke bedrijfsvoering om drinkwatergebruik te beperken; • Uitvoering motie: geen drinkwater voor reiniging van markten en straten waar alternatieven mogelijk zijn.
4.	Alternatieve waterbronnen (regen- en oppervlaktewater)	• Stimuleren gebruik regen- en oppervlaktewater bij bedrijven, instellingen en inwoners; • Opschalen van bestaande toepassingen (o.a. Euvelgunne, particuliere regelingen voor waterberging en hergebruik).
5.	Bewustwording en handelingsperspectief	• Informeren en stimuleren van inwoners en bedrijven over zuinig en circulair watergebruik; • Ontwikkelen van praktische toepassingen en voorbeeldprojecten.

Wat gaan we in 2027 doen bij de instrumenten?

Inkoop	
1. Vraagstimulering circulaire producten en innovaties (MVOI)	• Herijking actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) en verankering in inkoopbeleid; • Aanwijzen aanbestedingen voor 'deepdives' op circulariteit; • Implementatie governanceonderzoek ter borging van MVOI; • Aanstelling procesregisseur en ontwikkeling van tools/handvatten voor inkopers.
2. Circulair ondernemerschap en ketensamenwerking	• Uitvoering project circulaire werkkleding; • Vertalen van deepdive-aanbestedingen naar nieuwe circulaire ketens.
3. Onderwijs en inclusieve arbeidsmarkt	• Verzorgen gastcolleges (Hanze) en delen van kennis over circulair inkopen.
4. Bewustwording en professionalisering	• Stimuleren gebruik platform 'Goed Inkopen'; • Versterken contractmanagement op circulariteit; • Voorlichting vanuit inkoop en kernteam circulaire economie; • Identificeren en evalueren van kansrijke contracten.
5. Ruimte en innovatie in de markt	• Organiseren inspiratiebijeenkomsten voor inkopers en opdrachtnemers; • Verkennen shared facilities voor opdrachtnemers.

Ruimtelijke economie	
1. Duurzaam vestigings- en uitgiftebeleid	• Toepassen van duurzaamheid als selectiecriterium bij uitgifte van kavels (Vestigingskader); • Stimuleren CO_2-reductie via ruimtelijk-economisch beleid.
2. Ruimte voor circulair ondernemerschap	• Behouden, intensiveren en gericht uitbreiden van bedrijventerreinen voor circulaire bedrijvigheid; • Faciliteren van bedrijven gericht op hergebruik, recycling en nieuwe businessmodellen (zoals product-as-a-service); • Benutten van watergebonden locaties voor circulaire economie.
3. Ontwikkeling circulaire hubs	• Creëren van ruimte voor ontwikkeling van materialen-, bouw- en textielhubs; • Stimuleren samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs, overheid en inwoners.
4. Onderzoek en toekomstbestendige ruimteplanning	• Voortzetten onderzoek naar toekomstig ruimtegebruik voor de circulaire economie; • Vertalen onderzoeksresultaten naar ruimtelijk beleid en programmering.

Evenementen	
1. Vraagstimulering circulaire producten en innovaties	• Opschalen herbruikbare materialen; • Ontwikkelen samenwerking voor gedeeld gebruik en opslag van materialen (met grote festivals); • Pilot aggregaat-loze energievoorziening (o.a. Noorderzon); • Ontwikkeling klimaatpositieve menukaart (lokale producten, CO_2-inzicht).
2. Circulair ondernemerschap en ketensamenwerking	• Versterken samenwerking Groningen Afvalvrij en Duurzaam Groningen; • Organiseren netwerkbijeenkomst evenementen (met provincie); • Stimuleren circulaire foodconcepten en korte ketens (o.a. "Broodje Grunn").

3.	Onderwijs en inclusieve arbeidsmarkt	• Integratie circulariteit in opleidingen en curriculum; • Faciliteren stages en praktijkopdrachten bij evenementen.
4.	Bewustwording en gedragsverandering	• Doorontwikkeling verduurzaming grote evenementen; • Ondersteunen circulaire projecten (o.a. Noorderzon); • Stimuleren afvalreductie en korte ketens; • Inzet evenementen als netwerk- en bewustwordingsplatform.
5.	Ruimte en innovatie (living lab)	• Stimuleren innovatieve toepassingen (bijv. hergebruik grijs water); • Faciliteren circulaire pilots en living labs bij evenementen.

Klimaatadaptatie

Ons doel is dat de gemeente Groningen in 2050 klimaatbestendig is. Nadere toelichting over de activiteiten van klimaatadaptatie is te vinden in deelprogramma 2.1. Om in 2050 klimaatbestending te zijn moeten we wateroverlast voorkomen, hittestress voorkomen en verminderen, de ruimtelijke kwaliteit verbeteren om de schade door droogte en extreem weer te beperken en kwetsbare groepen extra beschermen. Het klimaat verandert. We krijgen in toenemende mate te maken met zeespiegel- en temperatuurstijging, drogere zomers met meer tropische dagen en nattere winters met minder vorstdagen. In 2023 presenteerde het KNMI de nieuwe KNMI'23-klimaatscenario's. Dit is een vertaling van de wereldwijde klimaatprojecties van het IPCC - het klimaatpanel van de Verenigde Naties - naar Nederland. De vier scenario's schetsen hoe het toekomstige klimaat in Nederland eruit kan zien. Zelfs in de meest optimistische scenario's verandert het klimaat nog een flinke tijd door, met grote gevolgen voor Nederland. Deze scenario's zetten we in om ons, samen met onze inwoners en ondernemers, voor te bereiden op een veranderend klimaat.

Strategie

Om te komen tot een klimaatadaptieve gemeente in 2050, hanteren we de volgende strategie:

1. We richten ons op de aanpak van fysieke integrale maatregelen; denk hierbij aan de herinrichting van urgente hitte- en wateroverlast locaties zoals het Damsterplein en de Grote Markt.
2. We werken samen met o.a. onze inwoners (via Steenbreek, de wijkklimaatambassadeurs en bij het opstellen van wijkadaptatieplannen), ondernemers (wijkwinkelcentra, bedrijventerreinen etc. samenwerking Ruimtelijke Economie), onderwijs, woningbouwcorporaties, instellingen en overige stakeholders.
3. We stimuleren onderwijsinstellingen, woningbouwcorporaties, inwoners en bedrijven etc. om hun buitenruimte klimaatadaptiever in te richten door middel van subsidies.
4. We geven als gemeente zelf het goede voorbeeld.

Beleidsontwikkeling en uitvoering

De uitwerking van onze doelen en strategie staat beschreven in de Uitvoeringsagenda Groningen Klimaatbestendig 2020-2024. We zijn gestart met de herijking van de uitvoeringsagenda, de vaststelling hiervan volgt naar verwachting het vierde kwartaal van 2026. In opmaat naar de actualisatie van deze uitvoeringsagenda is voor het eerst een stresstest op het onderdeel droogte uitgevoerd, als aanvulling op de reeds bestaande stresstesten hitte en wateroverlast. Daarnaast zetten we vanuit het Programma Water- en Riolering (PWR 2025-2029), naast de instandhouding van een doelmatig (afval)watersysteem, nadrukkelijk in op maatregelen waarmee we de openbare ruimte aanpassen aan het veranderende klimaat. We hebben een nieuwe waarden gestuurde beheerstrategie gemaakt waarmee in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte meer aandacht is voor klimaatadaptatie, CO2 reductie en circulariteit. Andere instrumenten die bijdragen aan een klimaatbestendige gemeente zijn de Verordening afvoer hemel- en grondwater (2024), het omgevingsprogramma groennormen (2025) en het bomenplan (2026). Onze inzet op de groei van het boomkroonoppervlak en groenareaal dragen bij aan gezondere buitenruimte en meer biodiversiteit. Naast bovengenoemd beleid is klimaatadaptatie een belangrijk uitgangspunt in alles wat we doen, zowel bij fysieke maatregelen als in ons beleid. Zoals in deelprogramma 2.1 Kwaliteit leefomgeving van deze begroting is

aangegeven werken we samen met onze inwoners aan verschillende groenparticipatieprojecten zoals de aanleg van geveltuinen, boomspiegels en andere kleinschalige groeninitiatieven. Ook bieden we inwoners en ondernemers een brede klimaatsubsidie aan om hun tuinen en terreinen te vergroenen en meer bestand te maken tegen hevige regenbuien. We werken stapsgewijs aan het vergroten en verbeteren van de boomkroonbedekking door tot 2030 onder andere 1000 nieuwe groeiplaatsen toe te voegen.

Relevante beleidsnota's

Het programma is verder uitgewerkt in de volgende beleidsnota's:

- Uitvoeringsplan isoleren particuliere woningen 2026-2030 (2026);
- Omgevingsprogramma Warmte 2025-2030 (2026);
- Voortgang Fonds Energietransitie Q2 2026 (2026);
- CO2 monitor januari 2026 (2026);
- Update en plankostenkredietaanvraag Windmolens Roodehaan (2025);
- Omgevingsprogramma Groennormen (2025);
- Uitvoeringsagenda toekomstbestendige landbouw (2025);
- Koersdocument omgevingsvisie Groningen (2025);
- Gebiedsontwikkeling energiepark Meerstad-Noord (2025);
- Actualisatie 2025 Routekaart Groningen CO_2-neutraal 2035 (2025);
- Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed Groningen (2025);
- Vaststelling bestemmingsplan Meerstad-Noord (2024);
- Routekaart Voedsel- en eiwittransitie (2024);
- Uitvoeringsagenda voedsel- en eiwittransitie (2024);
- Agenda Landelijk Gebied (2024);
- Programma Water en Riolering (2024);
- Update Groningen Stroomt Door (2024);
- Oprichten gemeentelijk energiebedrijf holding bv (2023);
- Uitvoeringsagenda Circulaire Economie (2023);
- Routekaart Groningen Afvalvrij 2030 (2023)
- Participatiekader voor zonne- en windparken (2023);
- Jaarplan verduurzaming maatschappelijk vastgoed 2023-2024 (2023);
- Verordening afvoer hemel- en grondwater (2023);
- Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 (2023);
- Inrichting Fonds Energietransitie (2022);
- Minder afval, meer grondstoffen, op weg naar een circulair Groningen (2022);
- Routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed (2021);
- Nota bodembeheer (2021)
- Beleidskader zonneparken 2021-2025 (2021);
- Beleidskader zon op daken 2021-2025 (2021);
- Uitkomsten Windverkenning (2021) ;
- Uitkomsten Windverkenning bijlage 1 de verkenning (2021);
- Uitkomsten Windverkenning bijlage 2 de verdieping (2021);
- Uitvoeringsagenda Klimaatbestendig Groningen (2020);
- Groenplan Vitamine G (2020);
- Routekaart Circulaire Economie Gemeente Groningen (2020);
- Groninger water en rioleringsplan 2020-2024 (2020);
- Beleidskader zonneparken fase 1 (2019) ;
- Making City Lighthouse project (2018) ;

- Deelname Europees Making City Lighthouse project (2018) ;
- Windbeleidskader Groningen (2018);
- Windbeleidskader Groningen bijlagen (2018);
- Routekaart Groningen CO2 neutraal 2035 (2018)

Paragraaf 3: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Bij de uitvoering van onze taken worden we geconfronteerd met risico's en ontwikkelingen die (mogelijk) financiële gevolgen hebben voor de gemeente. Risicomanagement gaat over het sturen op en beheersen van risico's. Weerstandvermogen geeft de buffers en mate aan waarin we risico's kunnen opvangen. Risicomanagement en het weerstandsvermogen zijn daarmee onderling verbonden en vormen een belangrijk onderdeel van het (financiële) beleid van de gemeente. Naast het weerstandsvermogen betrekken we bij de beoordeling van onze financiële positie ook de ontwikkeling van de financiële kengetallen en externe ontwikkelingen.

Risicomanagement

Naast voldoende buffers in het beschikbare weerstandsvermogen is een goede sturing op en beheersing van de risico's belangrijk (risicomanagement). Risicomanagement geeft inzicht in wat kan gebeuren en stelt ons in staat prioriteiten toe te kennen aan de onderkende risico's. Daarnaast stelt het ons in staat om gestructureerd beheersmaatregelen te nemen en beslissingen over risico's te verantwoorden. Bij projecten, waarbij het risico voor de gemeente Groningen groot is, laten we bij het aangaan van het risico een second opinion uitvoeren door een onafhankelijke partij.

We werken verder aan het versterken van risicomanagement in de organisatie met als doel:

- het verbeteren van de wijze waarop risicomanagement in onze organisatie wordt uitgevoerd. Gericht op een eenduidige en consistente aanpak en het identificeren en beheersen van risico's, aansluitend op de organisatieveranderingen;
- het verder ontwikkelen van strategisch risicomanagement waarbij risico's integraal onderdeel zijn van de strategie en de besluiten van college en raad.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen laat zien of de gemeente in staat is de effecten van de risico's op te vangen. Als maatstaf hanteren we de ratio van het weerstandsvermogen. Deze geeft de verhouding weer tussen het beschikbare weerstandsvermogen (welke middelen zijn er om risico's op te vangen?) en het benodigde weerstandsvermogen (welke risico's lopen we?). Een ratio van 100% betekent dat er voldoende weerstandsvermogen beschikbaar is om het effect van de ingeschatte risico's te kunnen opvangen.

De ratio weerstandsvermogen is 152% in 2027. In vergelijking met de jaarrekening 2025 neemt het benodigd weerstandsvermogen toe met 11,5 miljoen euro, het beschikbaar weerstandsvermogen neemt af met 3,9 miljoen euro. Dit leidt in 2027 tot een verslechtering van de ratio met 19% (van 171% naar 152%). De verschillen lichten we verderop in deze paragraaf toe.

Beoordeling van de financiële positie

Voor de beoordeling van de financiële positie kijken we onder meer naar:

- de verhouding tussen risico's en beschikbaar weerstandsvermogen;
- de omvang van de reserves (Algemene reserve/bestemmingsreserves);
- de ontwikkeling van de financiële kengetallen.

Het weerstandsvermogen wordt beoordeeld voor een periode van vier jaar (dynamisch weerstandsvermogen). Voor een objectieve beoordeling van de financiële situatie van de gemeente kijken we ook naar financiële kengetallen. Hierover leest u verderop in deze paragraaf meer.

Ontwikkelingen

Er zijn grote (externe) ontwikkelingen die de komende jaren effect hebben op de kengetallen en de ratio weerstandsvermogen:

- We zien grote nieuwe investeringen op ons afkomen zoals opgenomen in de strategische investeringsagenda voor onder andere de energietransitie, nieuwe gebiedsontwikkelingen, onderwijshuisvesting, een nieuw muziekcentrum en de vervanging van maatschappelijk vastgoed. Dat betekent een toename van de risico's op verschillende fronten en een grote toename van nieuw aan te trekken leningen. Deze ontwikkelingen zijn nog niet zichtbaar in de financiële kengetallen. Dit zal eveneens effect hebben op het weerstandsvermogen en de solvabiliteit. Bij nieuwe activiteiten en projecten brengen we de effecten voor het weerstandsvermogen en de kengetallen in beeld en geven we aan hoe we met de benodigde aanvulling van het beschikbaar weerstandsvermogen omgaan.
- We constateren dat de gebiedsontwikkeling Meerstad grote risico's kent en zien de noodzaak hierop te sturen. Komend jaar willen we met deelexploitaties en risicoanalyses de risico's en het effect op het weerstandsvermogen beter in beeld brengen. Vooralsnog gaan we ervan uit dat de BV de risico's vanuit de eigen buffers kan opvangen.
- De financiële ruimte voor gemeenten staat onder druk. Dit komt hoofdzakelijk door de korting op het gemeentefonds vanaf 2026. Voor Groningen gaat het om ongeveer 27 miljoen euro per jaar. Doordat we met die korting ook jaarlijks accres missen loop dit bedrag op. Daarnaast blijft er veel onzekerheid bestaan over jeugdzorg. Het Rijk heeft de taakstelling voor gemeenten in 2026 en 2027 verlaagd, maar vanaf 2028 juist fors verhoogd naar 23,1 miljoen euro. Dit leidt vanaf 2028 tot een significant hoger risico sociaal domein. Dit is de reden dat de ratio weerstandsvermogen sterk daalt vanaf 2028. Ten aanzien van het ingroeipad van de herverdeling van het gemeentefonds, het pad waarmee gemeenten naar de nieuwe verdeling ingroeien, hebben de fondsbeheerders, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de staatssecretaris van Financiën, besloten de bedragen van het ingroeipad tot 2029 te bevriezen op het niveau van 2026. Dit omdat er vervolgonderzoek nodig is en er wordt gehecht aan een zorgvuldig proces. In de loop van 2026 wordt naar verwachting bekend hoe met de indexatie van het ingroeipad voor het jaar 2028 wordt omgegaan, op dit moment is er geen indexatie van het ingroeipad. Samen met andere voordeelgemeenten blijven we de fondsbeheerders wijzen op de gedane toezeggingen met betrekking tot het ingroeipad naar de nieuwe verdeling.

Weerstandsvermogen in één oogopslag

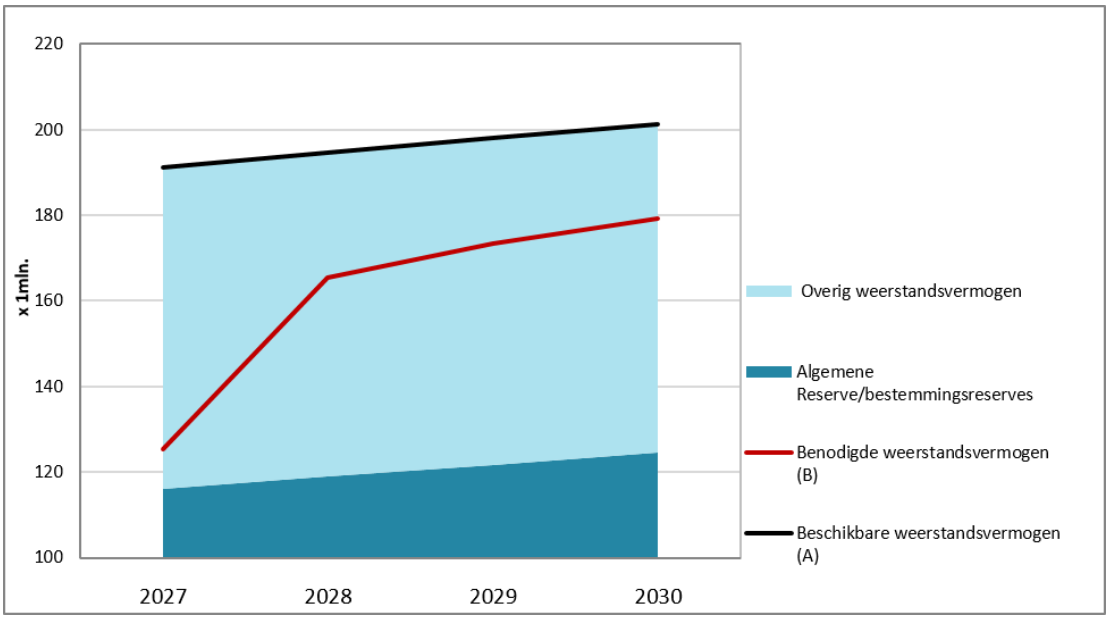

Berekening weerstandsvermogen begroting 2027 (bedragen x 1.000 euro)	2027	2028	2029	2030
Beschikbare weerstandsvermogen (A)	191.050	194.534	197.918	201.320
Algemene Reserve/bestemmingsreserves	116.069	118.895	121.722	124.549
Overig weerstandsvermogen	74.981	75.639	76.196	76.771
Benodigde weerstandsvermogen (B)	125.329	165.470	172.623	179.269
Risico grondexploitaties * waarschijnlijkheidsfactor (90%)	47.070	47.610	44.730	44.910
Overige risico's * waarschijnlijkheidsfactor (90%)	78.259	117.860	127.893	134.359
Ratio weerstandsvermogen (A/B x 100%)	**152%**	**118%**	**115%**	**112%**
Verhouding reserves / benodigd weerstandsvermogen	**93%**	**72%**	**71%**	**69%**
Streefwaarde beschikbaar weerstandsvermogen, ten minste	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**
Verschil tussen beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen	65.721	29.064	25.295	22.051
Streefwaarde verhouding reserves/benodigd weerstandsvermogen, ten minste	**50%**	**50%**	**50%**	**50%**
Verschil tussen streefwaarde en actuele prognose verhouding reserve/weerstandsvermogen	53.405	36.160	35.410	34.914

* *Het kader voor het weerstandsvermogen en risicomanagement is vastgelegd in de op 4 juni 2025 door de raad vastgestelde kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement 2025 (120820-2025).*

Beschikbaar, benodigd en dynamisch weerstandsvermogen

Beschikbaar weerstandsvermogen

Het beschikbare weerstandsvermogen bestaat uit een aantal bronnen waarmee we het effect van risico's kunnen opgevangen. We onderscheiden hierbij de reserves en overige bronnen. De algemene reserve en de bestemmingsreserves vormen het harde deel van het weerstandsvermogen: deze middelen zijn direct inzetbaar wanneer zich een risico voordoet. Inzet van de overige bronnen vraagt over het algemeen meer tijd. Voor de inzet van de stille reserve Enexis bijvoorbeeld is eerst verkoop van de aandelen nodig en inzet van de intensiveringsmiddelen vraagt besluitvorming over verlaging van de beschikbare budgetten en aanpassing van het beleid. Gezien het belang van de omvang van de reserves maken we deze afzonderlijk zichtbaar.

Het beschikbaar weerstandsvermogen is volgt opgebouwd:

Beschikbaar weerstandsvermogen begroting 2027 (bedragen x 1.000 euro)	jaarschijf 2027 incidenteel	structureel	aandeel wsv*
1. Algemene reserve	86.530		**76,0%**
2. Reserve grondzaken	29.227		**25,7%**
3. Reserve De Suikerzijde	312		**0,3%**
4. Stille reserves	50.000		**43,9%**
5. Structurele ruimte in intensiveringsbudgetten (bedrag x2)		11.240	**9,9%**
6. Onbenutte belastingcapaciteit (bedrag x2)		13.533	**11,9%**
7. Post onvoorzien (bedrag x2)		208	**0,2%**
Beschikbaar weerstandsvermogen	**166.069**	**24.981**	
Totaal beschikbaar weerstandsvermogen			**191.050**
Beschikbaar weerstandsvermogen jaarrekening 2025			194.991
Toename/afname beschikbaar wsv			-3.941

*betreft het aandeel t.o.v. het benodigd weerstandsvermogen.

Het beschikbare weerstandsvermogen is 191,1 miljoen euro. Dit is 3,9 miljoen euro lager dan in de jaarrekening 2025. Deze mutatie bestaat hoofdzakelijk uit:

- afname van de algemene reserve met 0,5 miljoen euro;
- afname van de reserve grondzaken van 2,1 miljoen euro;
- afname van de reserve De Suikerzijde met 2 miljoen euro;
- toename van de onbenutte belastingcapaciteit van 0,7 miljoen euro.

Algemene reserve in weerstandsvermogen (bedragen x 1.000 euro)	Begroting 2027	Rekening 2025	Verschil
Beschikbare weerstandscapaciteit	86.530	87.030	-500

De algemene reserve neemt ten opzichte van de stand bij de jaarrekening 2025 af met 0,5 miljoen euro. Dit wordt veroorzaakt door de onttrekking ten behoeve van Weerbaar Groningen zoals opgenomen in de begrotingswijzigingen eerste kwartaal 2026.

Bestemmingsreserves in weerstandsvermogen (bedragen x 1.000 euro)	Begroting 2027	Rekening 2025	Verschil
Reserve grondzaken	29.227	31.371	-2.144
Reserve De Suikerzijde	312	2.312	-2.000

De reserve grondzaken is als gevolg van het vaststellen van de grondexploitatie Travertijnstraat afgenomen met 2,1 miljoen euro. De beklemde reserve De Suikerzijde is ingesteld voor incidentele vrijval van structurele middelen voor De Suikerzijde. Deze reserve wordt ook gebruikt ter dekking van het risico tot een bedrag van 3,75 miljoen euro. Op basis van de herziening gebiedsbegroting De Suikerzijde BV 1-1-2026 wordt 2 miljoen euro onttrokken aan de reserve De Suikerzijde en gestort in de beklemde reserve kapitaallasten.

Naast bovenstaande reserves tellen de overige onderdelen van het beschikbaar weerstandsvermogen op tot 75 miljoen euro.

De overige onderdelen van het beschikbaar weerstandsvermogen zijn:

- *Stille reserve Enexis (50 miljoen euro)*
  Voor het beschikbaar weerstandsvermogen houden we rekening met de stille reserve in de waarderingen van onze Enexis aandelen. We houden hier rekening met 50 miljoen euro. Dit past binnen de meest recente waardering van de Enexis aandelen die jaarlijks wordt uitgevoerd. Dit is niet gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025.
- *Structurele ruimte in intensiveringsbudgetten (11,2 miljoen euro)*
  Als we de inzet van intensiveringsbudgetten jaarlijks kunnen overwegen, nemen we deze middelen mee in het beschikbaar weerstandsvermogen. Dit is het geval als de middelen niet structureel zijn ingezet en er geen meerjarige verplichtingen zijn aangegaan. Voor de beschikbare intensiveringsmiddelen is bepaald dat 5,6 miljoen euro niet structureel is ingezet. Omdat het structurele middelen zijn nemen we deze voor 2 jaarschijven mee in het beschikbaar weerstandsvermogen (11,2 miljoen euro). Ten opzichte van jaarschijf 2027 in de jaarrekening 2025 zijn de beschikbare middelen ongewijzigd.
- *Onbenutte belastingcapaciteit (13,5 miljoen euro)*
  We houden rekening met een onbenutte belastingcapaciteit van 5% van de OZB-opbrengst voor woningen en niet-woningen. Deze opbrengst wordt gecorrigeerd voor het bedrag dat is bestemd voor het Fonds ondernemend Groningen (FOG). De actueel geraamde OZB-opbrengst in 2027 is 139,5 miljoen euro. Rekening houdend met de afdracht aan het FOG van 4,1 miljoen euro is de OZB-opbrengst 135,3 miljoen euro. Dit betekent dat we voor het beschikbaar weerstandsvermogen rekening houden met een onbenutte belastingcapaciteit van 6,8 miljoen euro (5%). Omdat het structurele middelen zijn nemen we deze voor 2 jaarschijven mee in het beschikbaar weerstandsvermogen (13,5 miljoen euro). Ten opzichte van de jaarrekening 2025 is het bedrag toegenomen met 0,7 miljoen euro.
- *Post onvoorzien (0,2 miljoen euro)*
  De post onvoorzien is beschikbaar voor onvoorziene gebeurtenissen en is daardoor onderdeel van het beschikbaar weerstandsvermogen. De totale post onvoorzien in 2027 is 104 duizend euro. Omdat het

structurele middelen zijn nemen we deze voor 2 jaarschijven mee in het beschikbaar weerstandsvermogen (0,2 miljoen euro). Ten opzichte van de jaarrekening 2025 is het bedrag ongewijzigd.

Benodigd weerstandsvermogen

Het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald op basis van een inschatting van de risico's die de gemeente loopt. Veruit het grootste risico ligt bij de gemeentelijke grondexploitaties. Dit risico bepaalt in 2027 38% van het benodigd weerstandsvermogen. Met nieuwe projecten waarover nog geen (uitvoerings)besluit is genomen houden we nog geen rekening. Pas wanneer er zekerheid is over de uitvoering, maken we een inschatting van het risico en houden we er rekening mee in het bepalen van het benodigd weerstandsvermogen.

Weerstandsvermogen (bedragen x 1.000 euro)	Begroting 2027	Rekening 2025	Verschil
Beschikbare weerstandsvermogen (A)	191.050	194.991	-3.941
Benodigde weerstandsvermogen (B)	125.329	113.821	11.508
Ratio weerstandsvermogen (A/B x 100%)	**152%**	**171%**	
Streefwaarde beschikbaar weerstandsvermogen, ten minste	**100%**	**100%**	
Verschil tussen beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen	65.721	81.170	-15.448
Verhouding reserves / benodigd weerstandsvermogen	**93%**	**106%**	
Streefwaarde verhouding reserves/benodigd weerstandsvermogen, ten minste	**50%**	**50%**	
Reserves in het weerstandsvermogen	**116.069**	**120.713**	-4.644

De risico's zijn geïnventariseerd en de financiële omvang ervan (in euro's) is geschat. Door de risicoweging te combineren met de kans dat het risico zich voordoet, ontstaat het geschatte risicobedrag. Wanneer bij het bepalen van het risicobedrag al rekening is gehouden met de kans van voordoen, wordt de uitkomst voor 100% meegenomen. De risico's van de grondexploitaties berekenen we volgens de risicoboxenmethode en nemen we integraal op in het benodigde weerstandsvermogen. Omdat de kans klein is dat als de risico's zich daadwerkelijk voordoen, dit allemaal tegelijkertijd gebeurt, corrigeren we de totaaltelling met een waarschijnlijkheidsfactor van 90%.

Benodigd weerstandsvermogen 2027 (begroting 2027) (bedragen x 1.000 euro)	Incidenteel	Structureel
1. Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties (grondzaken/grondexploitaties)	52.300	
2. Gemeentelijk aandeel WarmteStad BV	36.750	
3. Energiepark Meerstad Noord/GEB Holding BV	15.991	
4. Sociaal domein		4.100
5. Agiostorting BV Suikerzijde	3.750	
6. Verstrekte leningen en garanties	3.262	
7. Niet halen bezuinigingen	2.950	750
8. Windmolens Roodehaan	1.762	
9. Extra beheerkosten Biotoop, Haren	1.250	
10. Bedrijfsrisico directies SPOT, Sport050 en zakelijke dienstverlening Stadsbeheer		1.062
11. Parkeerbedrijf		858
12. Klimaatrisico		825
13. Overige risico's	2.159	1.946
Totale risico's	120.173	9.541
Structureel maal factor 2		19.081
Waarschijnlijkheidsfactor 90%	108.156	17.173
Benodigd weerstandsvermogen		**125.329**
Beschikbaar weerstandsvermogen		**191.050**
Ratio weerstandscapaciteit		**152%**

Het benodigde weerstandsvermogen in 2027 is 125,3 miljoen euro. Dit is 11,5 miljoen euro hoger ten opzichte van de jaarrekening 2025. De grootste afwijkingen zijn:

- toename van het risico gemeentelijk aandeel WarmteStad BV als gevolg van de beschikbaar gestelde vervolgfinanciering op basis van het raadsvoorstel dat in oktober 2026 wordt behandeld/is vastgesteld door de raad;
- afname van het risico sociaal domein met name doordat we extra middelen beschikbaar hebben gesteld om een deel van het risico af te dekken;
- toename van het risico niet halen bezuinigingen door verhoging van de taakstelling rekeningresultaat en opname van een formatiereductie van 10%.

Ten opzichte van de jaarrekening 2025 zijn er geen nieuwe risico's opgenomen en zijn de volgende risico's vervallen:

- Exploitatie Groninger Forum;
  Het risico vervalt per 2027, omdat de aanloopperiode van Forum Groningen, inclusief de verlenging tot en met 2026, dan is afgerond. Het risico was ingesteld om gedurende de opstartfase eventuele financiële tegenvallers op te vangen en meer inzicht te verkrijgen in de structurele exploitatie. Na een periode van zeven jaar is een voldoende bestendig beeld ontstaan van de financiële huishouding van de organisatie. Het laten vervallen van het risico is daarmee in lijn met de eerder vastgestelde afbouw van de aanloopreserve en de verwachting dat verdere verlenging niet noodzakelijk is.
- Verzelfstandiging Clockhuys Cultuur Haren;
  Het risico vervalt per 2027, omdat het bij de verzelfstandiging van Clockhuys Cultuur was ingesteld als tijdelijk risico voor de periode 2023–2026. In deze periode is geen beroep gedaan op de beschikbare risicoruimte en is voldoende inzicht ontstaan in de structurele exploitatie en financiële consequenties van de verzelfstandiging. Daarmee is er geen aanleiding om het risico na afloop van de oorspronkelijke periode te verlengen.
- Onderhoud van het groen ARZ aan de randen van ons areaal.
  Het risico vervalt doordat hier actief op wordt gestuurd en indien nodig worden Rijkswaterstaat en/of de provincie Groningen aangesproken op hun zorgplicht en daarmee wordt het risico als beheersbaar gezien.

Risico mobiliteit/grotere (bovenwijkse) projecten

Zoals opgenomen in de omschrijving van het risico mobiliteitsprojecten (voorheen Verkeer- en vervoersprojecten) worden risico's onder andere beheerst door het risico op 10% van de investeringskosten te bepalen. Omdat dit binnen de projecten zelf wordt meegenomen, worden deze risico's niet meegenomen bij de bepaling van het benodigde gemeentelijke weerstandsvermogen. In de nabije toekomst starten een aantal grotere (infrastructurele) investeringsprojecten, zoals de realisatie van de Paddepoelsterbrug, aanleg van het Tulaplein, de revitalisering van de Duinkerkenstraat en de ontwikkeling van de hoofdinfrastructuur en het stadsdeelpark in de Nieuwe Held, waarbij meerdere risico's kunnen spelen. Voor deze grotere investeringsprojecten inventariseren we de getroffen en nog te treffen beheersmaatregelen en bepalen of er voor deze grotere projecten gemeentelijk weerstandsvermogen nodig is. Ook komen we daarna, gelet op de aanpak bij de mobiliteitsprojecten, terug met een methode hoe we in de toekomst omgaan met de risicobepaling en -beheersing van deze investeringsprojecten in de openbare ruimte.

Dynamisch weerstandsvermogen

We laten de dynamische ontwikkeling van het weerstandsvermogen zien als gevolg van wijzigingen in de risico's en de reserves in de periode 2027-2030. Hiermee ontstaat een beter beeld van de meerjarige ontwikkeling van het weerstandsvermogen. Risico's waarvoor we een meerjarige inschatting kunnen maken (in effect en/of kans van optreden) nemen we op in de dynamische ontwikkeling. Het gaat bijvoorbeeld om de risico's bij grondexploitaties en in het sociaal domein. In de gevallen waar we geen meerjarige ontwikkeling kunnen inschatten, houden we rekening met een constante waarde van het risico voor de periode 2027-2030. In het geval reservemutaties voor de komende jaren bekend zijn, houden we hier rekening mee in de dynamische ontwikkeling van het weerstandsvermogen. Deze gegevens zijn verwerkt en leiden tot het volgende beeld van het weerstandsvermogen.

Begroting 2027 Weerstandsvermogen (bedragen x 1.000 euro)	2027	2028	2029	2030
Beschikbaar weerstandsvermogen (A)	191.050	194.534	197.918	201.320
Benodigd weerstandsvermogen (B)	125.329	165.470	173.343	179.269
Ratio (A/B*100%)	**152%**	**118%**	**114%**	**112%**
Afwijking t.o.v. ratio 1,0	65.721	29.064	24.575	22.051
Ratio in rekening 2025	171%	129%	128%	128%
Verhouding reserves/ benodigd weerstandsvermogen	93%	72%	70%	69%
Reserves in het weerstandsvermogen	116.069	118.895	121.722	124.549

Vanaf 2028 neemt het benodigd weerstandsvermogen ten opzichte van het benodigd weerstandsvermogen in 2027 toe in omvang. Uit de voorjaarsnota 2025 van het Rijk blijkt dat de bezuinigingstaakstelling voor de jeugdzorg (hervormingsagenda) fors wordt verhoogd. Dit leidt vanaf 2028 tot een sterke toename van het risico sociaal domein.
Meerjarig is de ratio weerstandsvermogen ten opzichte van de jaarrekening 2025 hoofdzakelijk verslechterd door toename van de risico's gemeentelijk aandeel WarmteStad BV en niet halen bezuinigingen.

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven een beeld van hoe de gemeente er financieel voor staat. Het onderstaande overzicht laat de verwachte ontwikkeling van de financiële kengetallen zien.

Kengetallen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Netto schuldquote	103,5%	130,0%	134,9%	141,3%	145,1%	144,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	80,4%	108,1%	116,4%	125,1%	129,6%	130,6%
Solvabiliteitsratio	16,0%	13,0%	13,1%	12,5%	12,4%	12,5%
Structurele exploitatieruimte	4,6%	0,9%	0,4%	1,4%	1,3%	1,4%
Grondexploitatie excl. Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde	1,6%	2,6%	3,0%	2,3%	2,7%	2,2%
Grondexploitatie incl. Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde	22,4%	32,1%	24,3%	24,1%	24,4%	24,2%
Belastingcapaciteit	124,5%	115,5%	123,2%	124,1%	124,5%	124,9%

Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke netto schuldenlast (korte en lange schulden vermindert met kort en lang uitgeleende middelen) ten opzichte van de gemeentelijke baten. Het geeft een indicatie van de omvang van de rentelasten en aflossingen ten opzichte van de jaarlijkse baten en lasten. Bij de netto schuldquote wordt rekening gehouden met alle door de gemeente opgenomen leningen. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen nemen we de leningen die we doorlenen aan derden (zoals bijvoorbeeld: Meerstad en woningbouwcorporaties) niet mee. Wanneer sprake is van doorlenen aan derden, ligt de netto schuldquote altijd boven de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen. De schuldquotes komen in 2027 met name hoger uit ten opzichte van de jaarrekening 2025 door de geactualiseerde fasering van de SIA projecten (o.a. gebiedsontwikkeling Meerstad en het masterplan sportvoorzieningen), het integraal huisvestingsplan onderwijs en de vervolgfinanciering WarmteStad B.V. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen komt in 2027 uit op 116,4%. Hiermee blijven we onder de streefwaarde van maximaal 120%. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen loopt op tot 130,6% in 2030. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het toegenomen investeringsvolume en anderzijds doordat de gemeentelijke baten dalen als gevolg van de opgelegde korting op het gemeentefonds. In de kadernota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2025 is opgenomen dat we bij een schuldquote

boven de 130% maatregelen nemen om de schuldquote weer onder de 130% te krijgen. Op termijn zijn hierdoor mogelijk maatregelen nodig om hieraan te blijven voldoen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal wordt bepaald door de verhouding tussen het eigen vermogen en het totaal vermogen. Het geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De solvabiliteitsratio komt in 2027 uit op 13,1%, dit is een onveranderd ten opzichte van de verwachte solvabiliteit in 2027 in de jaarrekening 2025. De verwachte afname van de solvabiliteitsratio tot en met 2030 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door het toegenomen investeringsvolume, zoals hierboven toegelicht bij de netto schuldquote, waarvoor aanvullende leningen worden aangetrokken. Een verbetering van de solvabiliteit wordt bereikt door een verlaging van de opgenomen leningen en/of een versterking van de reserves. Gezien de grote maatschappelijke opgaven en financiële uitdagingen die voor ons liggen streven we naar een solvabiliteitsratio van minimaal 10%. De ratio's van de kengetallen en van het weerstandsvermogen beschouwen we in samenhang bij de beoordeling van onze financiële positie.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang dat de structurele lasten gedekt zijn door structurele baten. De belangrijkste structurele baten zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting (OZB). Dit kengetal geeft het verschil tussen de structurele baten en lasten ten opzichte van de totale baten. Incidentele intensiveringen, reserve toevoegingen en reserve onttrekkingen worden hierin niet meegenomen. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. In onderstaand overzicht is de omvang en ontwikkeling van de structurele lasten en baten opgenomen. De structurele exploitatieruimte is in 2027 lager uitgekomen dan waar in de jaarrekening 2025 rekening mee werd gehouden. Dit wordt met name veroorzaakt door de incidentele inzet van het rekeningresultaat van afgelopen boekjaren in 2027, hier tegenover staan in beperktere mate incidentele lasten (met name intensiveringen) waardoor de structurele exploitatieruimte terug is gelopen. Het verloop van de structurele exploitatieruimte over de periode tot en met 2030 geeft aan dat er sprake is van een structureel evenwicht. In de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement hebben we als streefwaarde opgenomen dat de exploitatie minimaal (structureel) in evenwicht is. De oorzaak dat we op langere termijn nog een positief structurele exploitatieruimte hebben is omdat we incidenteel bedragen storten in het mobiliteitsfonds en de reserve onderwijshuisvesting om toekomstige investeringen mogelijk te maken. Op grond van het actuele gemeentelijk toezichtkader is de opzet van onderstaande tabel gewijzigd.

Structureel begrotingssaldo (bedragen x 1.000 euro)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten exclusief mutaties reserves	1.472.758	1.482.041	1.585.643	1.557.302	1.573.318	1.621.629
Baten exclusief mutaties reserves	1.566.488	1.481.492	1.562.953	1.553.000	1.575.050	1.626.032
Geraamd saldo van baten en lasten	93.730	-549	-22.690	-4.302	1.732	4.403
Toevoeging reserves	143.831	32.937	28.273	28.747	22.264	19.558
Onttrekking reserves	110.925	33.486	50.963	33.049	12.707	5.026
Geraamd resultaat	60.824	0	0	0	-7.825	-10.129
Incidentele lasten (excl. reservestortingen)	44.837	4.407	26.728	24.552	17.148	16.988
Incidentele baten (excl. reservestortingen)	66.476	-9.083	0	0	0	0
Incidentele toevoegingen reserves	143.231	32.937	28.273	28.747	22.264	19.558
Incidentele onttrekkingen reserves	109.909	32.564	49.009	30.968	10.606	2.936

Saldo van incidentele baten en lasten	-11.683	-13.863	-5.992	-22.331	-28.806	-33.610
Structureel begrotingssaldo	72.507	13.863	5.992	22.331	20.981	23.481
Structurele exploitatieruimte in percentage	**4,6%**	**0,9%**	**0,4%**	**1,4%**	**1,3%**	**1,4%**

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale gemeentelijke baten. De boekwaarde van de voorraden grond moeten we terugverdienen bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. De kengetallen komen in 2027 en daarna ten opzichte van de jaarrekening 2025 lager uit dan werd begroot, hoofdzakelijk doordat hierin nu ook de overdracht van gronden in Meerstad Noord die terug zijn gegaan naar de gemeente Groningen in is verwerkt. Bij ons zijn deze gronden met een lagere boekwaarde opgenomen in de materiele vaste activa. Het kengetal voor de gemeentelijke grondexploitaties inclusief Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde is in 2027 24,3%. Dit betekent dat we op basis van het provinciale beoordelingskader als gemeente een gemiddeld (tussen 20% en 35%) risico lopen.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Hiervoor wordt de belastingdruk in Groningen gerelateerd aan de landelijk gemiddelde tarieven/woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) van een meerpersoonshuishouden met een koopwoning. Als dit kengetal laag is, betekent het dat een gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. De belastingdruk in Groningen ligt boven het landelijk gemiddelde. Een hoge belastingcapaciteit beperkt de mogelijkheid om financiële tegenvallers op te vangen met een verhoging van tarieven. Het kengetal komt in 2027 uit op 123,2%. De gemiddelde landelijk woonlasten in 2026 baseren we op de Atlas van de lokale lasten van het COELO. Vanaf 2027 verslechtert het percentage ten opzichte van de jaarrekening 2025 doordat de woonlasten in de gemeente Groningen sterker stijgen dan de verwachte landelijke gemiddelde woonlasten in 2027.

Algemeen oordeel

Op hoofdlijnen kunnen we concluderen dat onze risico's toenemen door het opnemen van taakstellingen en de investeringsopgaven waar we voor staan. De investeringsopgave zorgt eveneens voor toename van onze schulden. Dit heeft een negatief effect op onze kengetallen. Voor de kengetallen solvabiliteit, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en de ratio weerstandsvermogen hebben we streefwaarden vastgesteld. De kengetallen voldoen in 2027 aan de streefwaarden die we hebben vastgesteld. Vanaf 2028 verslechtert de ratio weerstandsvermogen door een toename van de omvang van het risico sociaal domein als gevolg van de door het Rijk opgelegde taakstelling. Aanvullende afspraken zijn nodig met het Rijk. De solvabiliteit blijft meerjarig voldoen aan de streefwaarde, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen stijgt meerjarig en zit naar verwachting vanaf 2030 net boven de streefwaarde waarbij maatregelen noodzakelijk geacht worden om bij te sturen. De komende jaren volgen we hiervoor de omvang van het investeringsvolume en gemeentelijke baten en wegen daarbij af of hiervoor op termijn maatregelen nodig zijn om bij te sturen om ook in de toekomst aan onze streefwaarden te blijven voldoen.
We blijven ons voorbereiden op de grote maatschappelijke opgaven en financiële uitdagingen die voor ons liggen. Onze financiële positie blijft kwetsbaar doordat de financiële ruimte voor gemeenten onder druk staat, onder andere door de korting op het gemeentefonds en bevriezing van het ingroeipad van de herverdeling van het gemeentefonds. Samen met andere voordeelgemeenten blijven we de fondsbeheerders wijzen op de gedane toezeggingen met betrekking tot het ingroeipad naar de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. We constateren dat de gebiedsontwikkeling Meerstad grote risico's kent en zien de noodzaak hierop te sturen.

Komend jaar willen we met deelexploitaties en risicoanalyses de risico's en het effect op het weerstandsvermogen beter in beeld brengen. Vooralsnog gaan we ervan uit dat de BV de risico's vanuit de eigen buffers kan opvangen.
Doordat de gemeente relatief veel schulden heeft en een lage solvabiliteit, zijn we gevoelig voor de ontwikkeling van de rente waardoor we minder flexibel zijn. Voor een deel kan de hoge schuldpositie verklaard worden doordat de gemeente veel grond in eigendom heeft en het ontwikkelen van (grote) woningbouwlocaties om te kunnen voorzien in de woningbehoefte. De grote strategische waarde hiervan komt niet tot uitdrukking in de financiële kengetallen. Ook dit beïnvloedt onze flexibiliteit. De projecten uit de strategische investeringsagenda hebben de komende jaren een negatief effect op de ratio weerstandsvermogen en onze kengetallen. De ratio's moeten in samenhang met het weerstandsvermogen worden bezien om te kunnen beoordelen of de gemeente Groningen in staat is om in te spelen op toekomstige risico's. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om risico's op te kunnen vangen.

Verantwoording

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen wordt twee keer per jaar geactualiseerd: bij de begroting en bij de rekening. We willen benadrukken dat de berekening van het weerstandsvermogen geen exacte wetenschap is. Bij het bepalen van de omvang van het benodigd weerstandsvermogen maken we een groot aantal inschattingen die meer of minder goed te onderbouwen zijn. Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen kijken we dan ook vooral naar hoe het weerstandsvermogen zich ontwikkelt en naar het aandeel van de reserves ten opzichte van het benodigd weerstandsvermogen. Als streefwaarde hanteren we een percentage van ten minste 50%.

Risico's

Nr.	Onderwerp	DP	Structureel/ incidenteel	1e signalering	Kans	Bedrag (bandbreedte)
1	Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelings- locaties (grondzaken/ grondexploitaties)	1.1 & 1.3	Incidenteel	2004	100%	49,7 - 52,9 miljoen euro
2	Parkeerbedrijf	1.2	Structureel	Al jaren	100%	0,9 - 1,2 miljoen euro
3	Verkeer- en vervoersprojecten	1.2	Incidenteel	2017	100%	Nul
4	Gemeentelijk aandeel WarmteStad BV	1.3	Incidenteel	2017	25%	147 miljoen euro
5	Risico's bodemsanering	2.1	Structureel	2021	25-50%	1,2 miljoen euro
6	Windmolens Roodehaan	1.3	Incidenteel	2025	100%	1,8 miljoen euro
7	Agiostorting BV Suikerzijde	1.3	Incidenteel	2023	25%	15 miljoen euro
8	Extra beheerkosten Biotoop, Haren	1.1	Incidenteel	2023	100%	1,25 miljoen euro
9	Klimaatrisico	2.1	Structureel	2023	75%	1,1 miljoen euro
10	Netcongestie	Div.	Incidenteel	2023	100%	467 duizend euro
11	Energiepark Meerstad Noord/GEB Holding BV	1.3	Incidenteel	2024	25%	64 miljoen euro
12	Sociaal domein	3.3	Structureel	2014	100%	4,1 - 25,1 miljoen euro
13	Energieprijsstijging	1.3	Structureel	2023	50%	0 - 0,5 miljoen euro
14	Opgaven Vastgoedbedrijf	Div.	Structureel	2023	PM	PM
15	Fiscale risico's	Alle	Structureel	Diverse	PM	PM
16	Gemeentefonds	4.3	Structureel	1995	0%	+/-43,5 miljoen euro
17	Verstrekte leningen en garanties	Div.	Incidenteel	2006	100%	2,7 - 3,3 miljoen euro
18	Renterisico	4.3	Structureel	Doorlopend	50%	1,1 - 3,2 miljoen euro
19	Verzekeringen	4.3	Structureel	2021	PM	PM
20	Gemeentefonds: ontoereikende middelen	4.3	Structureel	2023	50%	7,8 mln. euro in 2029, 10,1 mln. euro in 2030
21	Bezwaarschriften	2.1	Incidenteel	2018	PM	PM

22	Vervanging rioolpersleiding Aanpak Ring Zuid (ARZ)	2.1	Incidenteel	2022	PM	PM
23	Dotatie en vrijval voorziening voor pensioenaanspraken politieke ambtsdragers	4.2	Incidenteel	2023	50%	0 - 2 miljoen euro
23a	APPA wachtgelden	4.2	Structureel	2023	25%	2 miljoen euro
24	Verplichtingen uit de verlof stuwmeren	4.4	Incidenteel	2022	PM	PM
25	Bedrijfsrisico directies SPOT, Sport050 en zakelijke dienstverlening Stadsbeheer	2.1 & 3.4	Structureel	Al jaren	25%	4,2 miljoen euro
26	Niet halen bezuinigingen	Div.	Incidenteel	2014	100%	3 - 10,7 miljoen euro
26a	Niet halen bezuinigingen	Div.	Structureel	2014	100%	0,75 miljoen euro
27	Prijsstijgingen	Alle	Structureel	2022	PM	PM
28	Digitale soevereiniteit	4.4	Incidenteel	2025	50%	0 - 1,5 miljoen euro
29	Cybercrime	4.4	Incidenteel	2025	PM	PM
30	Rijkskorting 10% budget SPUK Sport (btw)	3.4	Structureel	2025	50%	274 duizend euro
31	Structurele personeelslasten gedekt met incidentele middelen	1.3 & 4.2	Structueel	2025	100%	0 - 330 duizend euro
32	Stoppen koppelverkoop Teams	4.4	Structureel	2026	75%	0 - 450 duizend euro
33	Vernieuwen Contract M365	4.4	Structureel	2026	75%	0 - 640 duizend euro

Nr.	Toelichting
1	**Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties (grondzaken/ grondexploitaties)**
	Om de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties in uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties te kwantificeren wordt de risicoboxenmethode gehanteerd. Het risico op een plantekort kan voortvloeien uit vertraging in het uitgiftetempo van gronden, uitgifte van gronden tegen lagere grondprijzen dan in de exploitatiebegroting is voorzien, aanbesteding van civieltechnische werken, vertraging in het tempo van realisering, etc. Bij het vaststellen van de grondexploitaties Travertijnstraat en de Haddingestraat zijn risicoanalyses uitgevoerd. Het resultaat van deze risicoanalyses zorgt ervoor dat een groter beroep op het weerstandsvermogen wordt gedaan. Daartegenover staat het sluiten van grondexploitaties KET Woonschepenhaven en Friesestraatweg 181. Daarnaast draagt de verhoging van de rente en de herijking van projectspecifieke risico's bij aan het verschil. Het benodigd weerstandsvermogen neemt in 2027 ten opzichte van de jaarrekening 2025 toe met 1,4 miljoen euro. De inschatting is dat het benodigde weerstandsvermogen zich in de jaren 2027-2030 beweegt in een bandbreedte tussen 49,7 en 52,9 miljoen euro. In het risicobedrag is de kans van optreden meegenomen, daarom is bij de kans 100% aangehouden. Zie voor meer informatie de paragraaf Grondbeleid.
2	**Parkeerbedrijf**
	Voor het bepalen van het risico van het parkeerbedrijf wordt een risicoanalyse uitgevoerd voor de onderdelen: rente, opbrengsten en kosten, bezettingsgraad parkeergarages en straatparkeren. Het totale risico is in 2027 bepaald op € 0,9 mln., een toename van € 0,1 mln. ten opzichte van de begroting 2026. Dit wordt vooral verklaard doordat met ingang van de begroting 2027 ook een risico is gekwantificeerd voor de opbrengsten van het laadbedrijf. De komende jaren groeien de opbrengsten van het laadbedrijf van € 1,7 mln. in 2027 naar € 5 mln. in 2035, waardoor ook het risico kan toenemen dat beoogde opbrengsten niet worden gerealiseerd. Het totale risico loopt in de periode tot en met 2030 op tot circa 1,2 mln. euro. Omdat de kans van optreden in het bedrag is verwerkt wordt hiervoor 100% aangehouden.
3	**Mobiliteitsprojecten (voorheen Verkeer- en vervoersprojecten)**
	Risico's bij mobiliteitsprojecten hebben voornamelijk betrekking op de hoogte van de investeringskosten. Vooraf worden deze risico's zover mogelijk teruggebracht en beheerst door voor de start van uitvoering zoveel mogelijk uitgewerkte ontwerpen en kostenramingen beschikbaar te hebben. Bij de verkeersprojecten bepalen we het risico op 10% van de investeringskosten. Daarbij beoordelen we de mogelijkheid om bij te sturen in het project (beheersmaatregelen). Op projectniveau kunnen dat bijvoorbeeld zijn: het werken met een plafondprijs in de

	aanbesteding, het rekening houden met een percentage onvoorzien in de kostenraming of het in beeld brengen van besparingsmogelijkheden. Voor de lopende projecten verkeer en vervoer is de omvang van het risico nihil.
4	**Gemeentelijk aandeel WarmteStad BV**
	Via WarmteStad investeert de gemeente in warmtenetten met als hoofddoel het realiseren van CO_2-reductie. De gemeente doet dit door het verstrekken van eigen vermogen, leningen (ter overbrugging en kasgeldfaciliteiten) en garanties. In oktober 2026 is een nieuw raadsvoorstel voor vervolgfinanciering van WarmteStad voorgelegd (tot en met jaargang 2028). De omvang van het risico c.q. de blootstelling loopt daarmee naar verwachting met 64,5 miljoen euro op tot 147,0 miljoen euro, bestaande uit een deelneming ter hoogte van maximaal € 98,0 miljoen, een kredietfaciliteiten WKO's met een maximumkrediet van € 9,0 miljoen en maximaal € 40,0 miljoen aan garanties op door WarmteStad aan te trekken bancaire financiering. De (tijdelijk) verstrekte overbruggingsfinancieringen van maximaal € 40,0 miljoen worden niet meegerekend in voornoemde blootstelling, omdat zij zullen worden afgelost uit de middelen van voornoemde bancaire financiering. De gemeente kwantificeert het risico, dat dit bedrag niet terugontvangen of in het geval van de garantie – betaald moet worden, op 25% (in lijn met 2026). Het benodigde weerstandsvermogen bedraagt daarmee € 36,75 miljoen. De mogelijke toetreding van NDW als aandeelhouder leidt vooralsnog niet tot een herziening van deze risico inschatting. Een mogelijke toetreding kan een verlagend effect hebben op de verstrekkingen in het raadsvoorstel van oktober 2026, indien een toetreding van NDW eerder plaatsvindt (in 2027/ 2028).
5	**Risico's bodemsanering**
	De gemeente loopt financiële en uitvoeringsrisico's bij bodemsaneringen op spoedlocaties. Met name wanneer eigenaren hun saneringsverplichtingen niet kunnen nakomen. In dergelijke gevallen is de gemeente als bevoegd gezag verplicht de sanering over te nemen. Ook onverwachte vondsten van ernstige verontreiniging kunnen directe maatregelen vereisen wanneer sprake is van onaanvaardbare gezondheidsrisico's en de eigenaar niet optreedt. Voor deze risico's wordt uitgegaan van een structureel financieel risico van € 900.000 en een kans van optreden van 25%. Daarnaast kan aanvullend onderzoek of het treffen van tijdelijke maatregelen noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld bij drugsafvaldumpingen of voor het beheersen van maatschappelijke onrust over de bodemkwaliteit. Hiervoor wordt gerekend met een structureel risico van € 250.000, met een kans van 50%.
6	**Windmolens Roodehaan**
	Ten behoeve van de ontwikkeling van Windmolens Roodehaan is in november 2025 besloten over verstrekking van een plankostenkrediet. Hiermee wordt tot in 2028 de planontwikkeling doorlopen. Omdat nu nog niet zeker is of het project doorgang vindt en er nog geen omgevingsvergunning is verkregen, wordt de risicokans voorzichtigheidshalve op 100% gesteld. De geraamde (netto) investering van € 1.762.000 beschouwen we als het gemeentelijk financieel risico dat meegenomen wordt bij de bepaling van het benodigd weerstandsvermogen.
7	**Agiostorting BV Suikerzijde**
	We hanteren het uitgangspunt dat als we een gebiedsontwikkeling vormgeven in een aparte entiteit (lees BV) de BV zelf in staat moet zijn om de eigen risico's binnen de grondexploitatie hetzij de beschikbare middelen voor de betreffende gebiedsontwikkeling op te vangen. Zelf binnen de eigen grondexploitatie opvangen betekent dat de BV over voldoende buffers moet beschikken. Deze buffers kunnen bestaan uit eigen vermogen, een verwacht batig saldo van de grondexploitatie (contante waarde van de verwachte winst op eindwaarde) of aanwijsbare buffers in ramingen. De beschikbare middelen voor de gebiedsontwikkelingen zijn de middelen die binnen het SIF zijn gereserveerd of bestemmingsreserves voor de betreffende gebiedsontwikkeling. Door de gebiedsontwikkeling in een BV te beleggen verlegt de gemeente een groot deel van de risico's naar deze aparte entiteit. Op het moment dat de gemeente hetzij eigen, hetzij vreemd vermogen verstrekt aan de BV, loopt de gemeente het risico dat de verstrekte middelen niet terugbetaald kunnen worden. Voor de afdekking van dit risico moet de gemeente inschatten in welke mate er een risicoreservering in het gemeentelijk weerstandsvermogen noodzakelijk is. De gevraagde kapitaalstorting in de BV Suikerzijde bedraagt 15 miljoen euro. Het Project Suikerzijde kent een omvang van circa 500 miljoen euro. De looptijd is nog 21 jaar. Voor de bepaling van de omvang van de buffer sluiten we aan bij de gemeentelijke methodiek van het bepalen van risico's. Hierin zijn drie classificaties van risico's, te weten laag, middel en hoog met respectievelijke kansen van 25%, 50% en 75%. We schatten het risico in als laag. Voor bepaling

	van de benodigde buffer rekenen we daarom met een kans van 25% op niet terugbetaling. Dit betekent dan een benodigde risicobuffer van 25% x 15 miljoen euro = 3,75 miljoen euro. We gaan de incidentele vrijval van de structureel beschikbare middelen voor Suikerzijde toevoegen aan een aparte reserve Suikerzijde. Deze reserve tellen we mee met het beschikbaar weerstandsvermogen.
8	**Extra beheerkosten Biotoop, Haren**
	Voor het onderhouden van de Biotoop is een beperkt onderhoudsbudget beschikbaar. Gezien de verouderde staat brengt dit het risico met zich mee dat gedurende de voorgestelde gebruiksperiode problemen optreden waardoor grotere investeringen noodzakelijk zijn. Het betreft hier zowel de Biotoop als de Hortus. Met name de staat van het entreegebouw is een risico voor de continuiteit van de exploitatie van de Hortus. In het risicobedrag van 1,25 miljoen euro is de kans van optreden al verwerkt daarom voor 100% opgenomen. Afhankelijk van het te kiezen toekomstscenario is er nog een risico dat er brandscheidingen aangebracht moeten worden en moeten mogelijk extra maatregelen rondom legionella worden getroffen. Op dit moment zijn deze risico's nog niet te kwantificeren en als PM meegenomen. Wanneer hier een betere inschatting van gemaakt kan worden, wordt dit meegenomen in de actualisatie bij de begroting.
9	**Gevolgen extreem weer (klimaatrisico)**
	Door het veranderende klimaat gaan we in toenemende mate last krijgen van extreem weer. Extreme hitte, langdurige droogte of regenperiodes en extreem weer zoals, clusterbuien, storm en onweer hebben effect op onze infrastructuren, gebouwen en groenvoorzieningen. Extreme hoeveelheden regen in korte tijd kunnen niet goed worden afgevoerd waardoor mogelijk regenwater schade toebrengt aan panden en andere voorzieningen. Droogte kan leiden tot inklinking of scheuring van de bodem waardoor infrastructuur kan verzakken. Dit doet zich nu al meerdere keren per jaar voor en zal naar verwachting vaker en grootschaliger voorkomen. Reparatie van een wegdek van 1.000m2 kost al snel €250.000. Door droogte lopen onze groenvoorzieningen bovendien risico op bermbranden en uitval door vochttekort, met geschatte kosten van totaal €160.000. Ook stormschade komt steeds vaker voor. De kosten voor snoeiwerk, opruimen en herplant van bomen worden op basis van eerdere ervaringen geraamd op €600.000. Daarnaast neemt door klimaatverandering de kans toe op aantasting van bomen door ziekten en plagen, zowel bestaande (kastanjebloedingsziekte, essentaksterfte, Massaria) als nieuwe. De geschatte kosten hiervoor bedragen €100.000. Al deze risico's komen nu al geregeld voor en daarmee structureel van aard en zijn daarom ingeschat als hoog risico (75%). De kosten van een (zee)dijk-doorbraak, en ontwrichting van een kunstwerk door hittestress zijn dermate hoog en het risico vrij klein (1-5%) dat deze niet zijn opgenomen in het risicobedrag van 1,1 miljoen euro. Vooralsnog worden extra kosten uit regulier budget gedekt, met als gevolg dat er minder budget is voor andere zaken. Bij grote kosten of boomvervanging wordt er soms incidenteel extra budget toegekend vanuit de begroting.
10	**Netcongestie**
	Netcongestie is een snelgroeiend probleem wat tot 2032 naar verwachting zal blijven toenemen. Daarna is de uitbreiding van de capaciteit op hoogspanningsstation Vierverlaten deels gereed en is een groot deel van de netcongestie opgelost. De verwachting is dat de gehele verzwaringsoperatie voor ons elektriciteitsnet rond 2036 is afgerond. Dit heeft tot gevolg dat er een risico is dat wij onze ambities voor o.a. woningbouw, economie en de energietransitie niet tijdig of volledig waar kunnen maken. De financiële gevolgen van netcongestie en de daardoor opgelopen vertraging worden in de betreffende grondexploitaties, projecten of programma's opgenomen. We treffen een aantal beheersmaatregelen om de effecten van netcongestie te mitigeren. Zo werken we aan het concept Net van de Toekomst gemeente Groningen. Hierbij werken de gemeente Groningen, de provincie Groningen en het ministerie van KGG aan de uitvoering van Nij Begun door het elektriciteitsnet robuuster te maken. Mocht dit concept onverhoopt niet tot uitvoer worden gebracht, dan staat de gemeente Groningen garant voor een derde van de voorloopkosten van het onderzoek voor dit concept. Dit projectrisico is het bedrag dat hier is opgenomen. Vanwege de onduidelijkheid over de uitkomst van dit onderzoek houden we dit risico vooralsnog op 100%.

11	**Energiepark Meerstad Noord/GEB Holding BV**
	De gemeente ontwikkelt met Energiepark Lageland een zonnepark, batterijen, een privaat netstation en natuurgebied ten noorden van Meerstad. Hiervoor is Energiebedrijf Groningen opgericht (met GEB Holding BV als moeder). De totale investering wordt naar verwachting € 210 miljoen. De Raad heeft in december 2025 besloten tot aanvullende agiostortingen van maximaal € 38,95 miljoen voor fase 1 van het zonnepark, batterijen en het volledige netstation. Inclusief eerdere stortingen komt het totaal aan agio voorlopig uit op € 43,2 miljoen. In januari 2026 is reeds € 10,7 miljoen gestort, waarmee ook kortlopende voorfinancieringen zijn afgelost. Naast de kapitaalstorting bij oprichting (€ 1.000) en de agiostortingen staat de gemeente garant voor maximaal € 20,7 miljoen aan vreemd vermogen, dat naar verwachting gefaseerd in 2026 en 2027 wordt aangetrokken. De omvang van het risico voor de gemeente bedraagt daarmee circa € 64 miljoen. De risicokans dat de gemeente haar investering niet terugontvangt is eerder al verlaagd van 50% naar 25%, omdat het energiebedrijf in staat wordt geacht projectrisico's zelfstandig te beheersen. Het risicobedrag c.q. benodigde weerstandsvermogen bedraagt daarmee € 16 miljoen.
12	**Sociaal domein**
	De budgetten zorgkosten voor jeugd en Wmo staan al jaren onder druk. Bij jeugd blijven de zorgkosten harder groeien dan de prijs-en volume compensatie die we in de algemene uitkering ontvangen. Ook hebben we te maken met besparingen voortvloeiend uit de Hervormingsagenda Jeugd. Daarnaast heeft het Rijk in 2025 met ingang van 2028 aan gemeenten eenzijdig extra taakstellingen opgelegd. Taakstellingen voor het sturen op trajectduur jeugdzorg (1,1 miljoen euro), indexatie opbrengsten Hervormingsagenda (8,1 miljoen euro) en invoering eigen bijdrage (4,1 miljoen euro). De totale taakstelling die we in onze begroting hebben opgenomen, loopt op tot 17,5 miljoen euro (vanaf 2030). De taakstelling is lager dan in de begroting 2026 omdat we een deel gerealiseerd hebben en omdat we in de begroting 2027 extra middelen beschikbaar hebben gesteld om een deel van het risico af te dekken. We achten de kans dat taakstelling volledig gerealiseerd kan worden zeer beperkt. Bovendien zijn we van mening dat de[JK1.1] extra taakstellingen (meicirculaire 2025) niet voor rekening van de gemeente zouden moeten komen, omdat deze eenzijdig en zonder onderbouwing door het Rijk zijn opgelegd. Er spelen op het gebied van jeugdhulp een aantal landelijke en (boven) regionale ontwikkelingen waarvan de financiële gevolgen nog niet zijn aan te geven. Het gaat hierbij o.a. om afbouw gesloten jeugdhulp, nieuwe inkoop Hoog Specialistische Hulp en Aanvullende Hulp, Basis Jeugdhulp en Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Daarnaast is er een aantal specifieke risico's die betrekking hebben op (transformatie) maatregelen die moeten leiden tot een besparing op de zorgkosten door een verschuiving van dure naar goedkopere zorg. Of en in welke mate deze maatregelen het beoogde transformatie-effect opleveren wordt gemonitored en waar nodig bijgestuurd.
	In het risico sociaal domein houden we ook rekening met een volume risico op zorggebruik (zorggebruik groeit harder dan verwacht). Er is sprake van een volume-risico op zorggebruik Wmo/jeugd omdat onzeker is hoeveel mensen zorg nodig hebben. We bepalen de omvang van het risico op basis van een aantal groeiscenario's. Het volume risico bedraagt 3,9 miljoen euro. In verband met de verwachte volumegroei Wmo als gevolg van de vergrijzing en de verwachte toenemende zorgkosten Wmo is er landelijk een houdbaarheidsonderzoek uitgevoerd met voorstellen voor maatregelen ter beheersing van de zorgkosten. Een eerste stap om de Wmo kosten te beheersen is de invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijk bijdrage (IVB). De invoering van de IVB staat gepland voor 2028. Het rijk heeft op voorhand al een korting doorberekend in de Algemene Uitkering. Deze korting is voor onze gemeente waarschijnlijk groter dan het effect van de IVB. Hiervoor hebben we een maximaal risico van 0,9 mln. meegenomen.
	Een tweede maatregel betreft het voornemen van kabinet-Jetten om vanaf 2029 de huishoudelijke hulp uit de Wmo te halen. Vanaf 2029 is hiervoor een korting verwerkt in de Algemene Uitkering. Aangezien onduidelijk is hoe de uitvoering vorm zal krijgen en welke gevolgen dit heeft is deze korting budgettair neutraal verwerkt. We gaan er daarmee eerst vanuit dat we de korting realiseren. Ten aanzien van het verdeelmodel Beschermd Wonen gaan we ervanuit dat deze niet ingevoerd zal worden omdat de Wet Woonplaatsbeginsel niet is ingediend. Hiervoor is geen risico meer meegenomen.

	Het totale risico is voor 2027 bepaald op 4,1 miljoen euro. Tot en met 2030 loopt dit op tot 25,1 miljoen euro.
	Wij hebben de laatste jaren maatregelen genomen om te zorgen dat de zorgkosten beter in control komen. Hierbij hebben we nadrukkelijk een koppeling gelegd tussen beleid, inkoop, uitvoering en geld. Ter beheersing van deze problematiek streven wij ernaar om door transformatie minder in te hoeven zetten op zwaardere zorg door te investeren in preventie aan de voorkant, de ontwikkeling van (basis) voorzieningen dichtbij, door burgerkracht en door stimuleren van zelf- en samenredzaamheid. Deze op transformatie gerichte beweging is onder meer in gang gezet door een gerichte opdrachtverlening aan Stichting WIJ Groningen, door het in werking stellen van het Gebieds Ondersteunend Netwerk (GON) en een verdere decentralisering van Beschermd Wonen. Andere ingezette ontwikkelingen zijn onder andere de aanpak voor multi probleemgezinnen waar sprake is van stapeling van door gemeente verstrekte voorzieningen, de invoering Basis Jeugdhulp en voorbereidingen voor nieuwe inkoop Hoog Specialistischer Hulp en Aanvullende Hulp. In al deze verbeterslagen lopen inhoudelijke ambities en financiële doelstellingen samen op. De laatste jaren is geïnvesteerd in extra capaciteit om ontwikkelingen in kaart te brengen, te volgen en concreet om te zetten in zinvolle interventies en maatregelen samen met partners zoals bijvoorbeeld zorgpartijen, de zorgverzekeraar en de RIGG. Dit geldt ook voor informatievoorziening. Dit alles met als doel beter in control te komen op het sociaal domein. Waar de komende jaren nieuwe aanbestedingen plaatsvinden, kijken we naar de mogelijkheden voor verdere beheersing van de kosten.
13	**Energieprijsstijging**
	Voor 2027 is (per juni 2026) 84% van de energie ingekocht, voor het resterende deel is in de begroting rekening gehouden met de actuele marktprijzen. Voor 2028 is 62% van het verwachte elektraverbruik ingekocht, gas is nog niet ingekocht. Voor 2027 is daarmee het risico nihil. Op de langere termijn is de verwachting is dat energieprijzen gelijk blijven of zullen stijgen. De belangrijkste oorzaken zijn de hogere CO_2-kosten en geopolitieke onzekerheid rondom de Straat van Hormuz. Daarnaast zijn de gasvoorraden nog onvoldoende gevuld wat de prijzen kan opdrijven. Het risicobedrag wordt voor 2027 ingeschat op nihil. Momenteel wordt het risico meerjarig ingeschat op maximaal 0,5 miljoen euro. Gezien de volatiliteit van de energiemarkt houden we rekening met een kans van 50%.
14	**Opgaven Vastgoedbedrijf**
	Het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Groningen heeft een gemiddelde leeftijd van meer dan 40 jaren. De leeftijd van de vastgoedvoorraad brengt voor de toekomst forse verduurzaming- en moderniseringsopgaven met zich mee. Dit vraagt heldere koersbepaling op programmaniveau. Van een aantal programma's is de koers al bepaald, dan wel wordt dit voorbereid. Het Scholenprogramma Gro Up is hiervan een voorbeeld, het masterplan voor de sport en de huisvestingsvisie voor de wijkposten van Stadsbeheer. Andere plannen waaraan gewerkt wordt zijn bijvoorbeeld het Accommodatieplan Welzijn (DMO) en de Strategische huisvestingsvisie voor het Kernvastgoed (SSC/FSH). De projectmatige uitvoering van nieuw- en verbouw is belegd bij het Vastgoedbedrijf. De genoemde vernieuwing- en moderniseringsopgaven zijn gelet op de gebouwleeftijd, de dynamiek van de achterliggende (beleids-)programma's en veranderende gebruikers(wensen) noodzakelijk en leiden tot forse financiële opgaven voor de toekomst. Voor vernieuwing en modernisering wordt niet structureel gespaard binnen de gemeente. De gereserveerde middelen voor beheer en onderhoud zijn gericht op instandhouding en beheer en onderhoud 'as is', uitgaande van het meest kosten efficiënte onderhoudsniveau (NEN niveau 3). De leeftijd van de vastgoedportefeuille levert spanning op in relatie tot hedendaagse eisen qua functionaliteit en bedrijfsvoering. Daarnaast leidt de leeftijd van de panden tot kwetsbaarheid in relatie tot veranderende regelgeving. De eisen ten aanzien van bijvoorbeeld verduurzaming, binnenklimaat, toegankelijkheid en ARBO zullen blijvend veranderen (en toenemen), waardoor investeringen in de gemeentelijke gebouwen noodzakelijk zijn. Voorbeelden hiervan zijn de label C verplichting voor kantoren en woningen, de verplichte EML maatregelen op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer, de verplichting voor gebouwautomatiserings- en controlesystemen (GACS),

	emissievrije gebouwen (Zero Emission Buildings, ZEB) en de integrale sturing op CO2, materiaalgebruik en circulariteit (MPG en Whole Life Carbon) . De verduurzamingsambities- en normstellingen werken als katalysator voor de al forse opgave voortvloeiend uit de leeftijd van de gebouwen (levenscyclus vastgoed). Waar in het verleden een gebouw upgrade of modernisering nog strikt vanuit levensduurverlenging, functionaliteit of techniek kon worden benaderd, leidt de combinatie met de verduurzamingsopgave veelal tot een volledige nieuwbouw of renovatieopgave. Gezien de omvang van de opgave in relatie tot de beschikbare middelen en capaciteit zal het naar verwachting een lange periode vergen om de panden te upgraden. Intussen kan het noodzakelijk worden om (gedeeltelijk) te vernieuwen c.q. te upgraden vanwege gewijzigde gebruikerseisen en of wettelijke eisen.
	In de Routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed (CB d.d. 5 november 2025, 311821-2025) is de strategie geschetst voor het verduurzamen van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. Het belangrijkste doel van de gemeentelijke routekaart is om grip te krijgen op de verduurzamingsopgave, zodat op voorraadniveau het ritme en tempo van aanpak van de gebouwvoorraad kan worden bepaald. Hiermee kan de financiële planning en uitvoeringsplanning langjarig vorm krijgen. Op basis van onder andere leeftijd, verbruik energielabels , koppelkansen (waaronder warmtenet en groot onderhoud), en functionele en programmatische wensen is een planning gemaakt voor de aanpak van de panden tot 2050. De verduurzaming van de panden, gecombineerd met noodzakelijke functionele aanpassingen en modernisering betekent dat per saldo veelal sprake is van volledige renovatie of vernieuwing van de gebouwen. De noodzakelijke aanpak vraagt lange termijn planning, zowel financieel als qua uitvoeringscapaciteit. De combinatie wordt gezocht met de strategische uitvoeringsagenda (SIA) waarin de financiële opgave op de middellange termijn inzichtelijk wordt gemaakt en reservering in de begroting plaatsvindt, aansluitend bij de lange termijn uitvoeringsscope. Voor de uitvoering van de onvermijdelijke verduurzamings- en moderingseringsopgave is het noodzakelijk om de opgave financieel telkens voortschrijdend ca. 8 jaren vooruit te plannen, daar met vastgoedopgaven doorgaans een doorlooptijd van 5 tot 8 jaren kennen en veelal onderdeel zijn van een (verhuis)carrousel, met tijdelijke huisvesting als vraagstuk en een dynamische stedelijke omgeving. Matching via de SIA of een vastgoedfonds is noodzakelijk voor de aanpak.
15	**Fiscale risico's**
	1. Vennootschapsbelasting op reclameopbrengsten. De Belastingdienst is van mening dat de opbrengst uit reclamedragend straatmeubilair een onderneming vormt. Gemeenten zijn van mening dat er sprake is van normaal vermogensbeheer. Over deze discussie lopen verschillende procedures en liggen nu bij de Hoge Raad. De uitkomst hiervan is nog onzeker. 2. Eindheffing werkkostenregeling (WKR): wat betreft de vrije ruimte is door het centrale directieoverleg (CDO) besloten dat deze wordt gesplitst tussen werknemers en politieke ambtsdragers bij de berekening van de onkostenvergoeding WKR. Hierdoor heeft iedere categorie recht op zijn eigen deel. In de praktijk kan het zich voordoen dat beide ruimtes vol raken of juist een deel vrije ruimte over is, waardoor de splitsing geen effect heeft op eindheffing omdat het dan voordeliger is om alles weer samen te voegen. Dit is afhankelijk van de totale benutting van de vrije ruimte en vormt daarom een onzekerheid/risico.
16	**Gemeentefonds**
	De hoogte van de algemene uitkering wordt bepaald door de omvang en verdeling van het gemeentefonds. De huidige raming van de hoogte van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2026. De omvang van het gemeentefonds bedraagt 49,5 miljard euro in 2027. De omvang van het BTW compensatiefonds (BCF) is aan een plafond gekoppeld. Overschotten of tekorten op het fonds worden verrekend met het gemeentefonds. In onze begroting wordt meerjarig een verwachte bate opgenomen voor de mogelijke ruimte onder het BCF. We hanteren het uitgangspunt dat specifieke kortingen (en uitzettingen) vanuit het Rijk één op één met de sector worden verrekend. Voor het overige hanteren we een maximale omvang van het risico van 5% van de geschatte uitkering uit het gemeentefonds. Het risico bedraagt maximaal 43,5 miljoen euro (naar boven of naar beneden). We gaan ervanuit dat de kans op een voordeel even groot is als de kans op een nadeel, hierdoor reserveren we hiervoor geen specifieke weerstandscapaciteit. Wat betreft het ingroeipad van de herverdeling van het gemeentefonds is

	besloten om het ingroeipad ook in 2027 en 2028 te bevriezen omdat een verbetering van het verdeelmodel op korte termijn niet mogelijk bleek. Bij de septembercirculaire 2026 verwachten we nadere informatie over het proces rondom de herijking van de verdeling van de algemene uitkering.
17	**Verstrekte leningen en garanties**
	Het verstrekken van een lening of het afgeven van een garantie leidt voor de gemeente tot een risico dat de schuldenaar niet aan de verplichtingen kan voldoen. Per geval wordt het risico beoordeeld en gewaardeerd. De belangrijkste posten zijn de leningen verstrekt aan Euroborg, Enexis, Ebbingehof, de garanties op de verkochte personeelshypothekenportefeuile van de voormalige gemeente Haren en op door Stichting Biblionet aangetrokken leningen. De risico's van de aan Warmtestad, Meerstad en GEB Holding verstrekte leningen zijn meegenomen in respectievelijk het risico Gemeentelijk aandeel risicoproject Warmtestad BV, het risico Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties (grondzaken/ grondexploitaties) en het risico Zonnepark Meerstad-Noord. Het risicobedrag 2027 is bepaald op 3,3 miljoen euro. Tot en met 2030 loopt dit af tot 2,7 miljoen euro. De kans hierop is verwerkt in het risicobedrag.
18	**Renterisico**
	Het risico is dat de rentepercentages in werkelijkheid hoger liggen dan waar in de begroting rekening mee is gehouden en dat de rentelasten daardoor tegenvallen ten opzichte van de begroting. Wij houden onze rentevisie (zoals beknopt opgenomen in de paragraaf Financiering in deze begroting) voortdurend actueel en anticiperen voor zover mogelijk op de verwachte rente-ontwikkelingen om tegenvallers zoveel mogelijk te voorkomen. In deze begroting zijn we voor de jaren 2027 en verder uitgegaan van een rente op nieuwe leningen van 3,5 %. Daarnaast houden wij rekening met een scenario waarbij de rente op nieuwe leningen vanaf 2027, 1 % hoger ligt, dus op 4,5 %. Aan de hand van dat scenario hebben we de bedragen van het renterisico vanaf 2027 berekend. Voor zover de hogere rente kan worden toegerekend aan activiteiten waarvoor een heffing in rekening gebracht wordt, kan de extra stijging (met vertraging) worden doorbelast. Het risicobedrag 2027 is bepaald op 1,1 miljoen euro. Tot en met 2030 loopt dit op tot 3,2 miljoen euro. De kans hierop schatten we in op 50%. Die kans hebben we bepaald op basis van de (mogelijke afwijking van de) ontwikkelingen die wij benoemd hebben in onze rentevisie.
19	**Verzekeringen**
	Binnen de Gemeente Groningen zijn een aantal risico's niet afgedekt door verzekeringen. De kans op het zich voordoen van deze risico's is klein maar de impact ervan kan groot zijn. De risico's die hieronder vallen zijn: fraude/beroving, milieuschade, cybercrime en motorrijtuigen (Casco deel). Door het nemen van interne beheersmaatregelen worden de risico's beperkt. Verzekerbaarheid van brandrisico's is genormaliseerd en premies liggen weer op het langjarig gemiddelde (15 jaar). De brandpolis voor opstallen en inventarissen is opnieuw aanbesteed per 1 januari 2025 tot in principe 1 januari 2031. De aansprakelijkheidsverzekering is per 1 januari 2026 ongewijzigd verlengd tot in principe 1 januari 2032. Door een slecht schadeverloop is de premie voor het Wagenpark fors gestegen. De jaarpremie bedraagt per 1 januari 2026 ruim 800K (was 250K). Verzekerbaarheid van Construction All Risk blijft uitdagend.
20	**Gemeentefonds: ontoereikende middelen**
	Het gemeentefonds wordt sinds 2026 gekort met 1,9 miljard euro (het zogeheten financiële ravijn). Voor Groningen komt dit neer op een korting van 27 miljoen euro die in onze begroting is verwerkt. Doordat we met die korting ook jaarlijks accres missen loop dit bedrag op. In 2027 en 2028 zijn we nog in staat dit tekort op te vangen. Ons financieel perspectief laat vanaf 2029 echter een tekort zien dat in latere jaren toeneemt. Samen met de VNG hebben we bij het Rijk aangedrongen om tot een oplossing te komen voor de korting door extra middelen beschikbaar te stellen en/of taken en middelen in balans te brengen. Dit heeft nog niet tot resultaat geleid zodat we daarom vanaf de jaarschijf 2029 blijven uitgaan van een tekort met een kans van optreden van 50%. De tekorten op de jeugdzorg zijn voor 2025-2027 deels opgevangen door het Rijk. Doordat na 2027 de bezuinigingstaakstelling voor de jeugdzorg fors is verhoogd neemt ook het risico toe. Onduidelijk is of de commissie van Ark in het voorjaar van 2027 soelaas biedt. Het risico jeugdzorg is meegenomen in het risico sociaal domein.

	In 2029 is het tekort 7,8 miljoen euro in 2030 loopt dit op tot 10,1 miljoen euro. Het risico met een kans van optreden van 50% is 3,9 miljoen in 2029 en 5 miljoen in 2030.
21	**Bezwaarschriften**
	Woningcorporatie Wierden en Borgen voert een bezwaarprocedure tegen de aanslagen rioolheffing 2015 tot en met 2019 van de voormalige gemeenten Ten Boer en Groningen en tegen de aanslagen rioolheffing 2020 ten en met 2021 van de gemeente Groningen. Het bezwaar richt zich op de kostenonderbouwing van de rioolheffing 2015 en volgende jaren. We hebben alle gevraagde informatie verzameld en verstrekt. We zijn in voorbereiding om uitspraak op bezwaar te doen. Een inschatting van de omvang van het risico is niet te maken. Het risico staat daarom op p.m.
22	**Vervanging rioolpersleiding Aanpak Ring Zuid (ARZ)**
	Langs het gehele traject van de ARZ ligt een belangrijke rioolpersleiding. Ten behoeve van de ARZ is deze rioolpersleiding grotendeels verlegd. Een gedeelte van deze persleiding (kruising onder A28) is niet verlegd. Tijdens de werkzaamheden in het kader van ARZ is al een aantal keer de rioolpersleiding beschadigd, waardoor er herstelwerkzaamheden moesten worden uitgevoerd. Het grootste risico zit bij het Julianaplein. Mocht daar schade zijn ontstaan is vervangen van dat stuk leiding de enige optie. De huidige leiding is onbereikbaar voor reparatie. We hebben eind juni 2026 de 4 kilometer lange leiding geïnspecteerd. De kosten van de inspectie zijn ongeveer 250 duizend euro. Eind augustus 2026 hebben we de rapportage van de inspectie ontvangen. De inspectie is niet gegaan zoals van tevoren bedacht. De diameter van het inspectieapparaat moest worden verkleind doordat bij een proefinspectie het apparaat er niet heel uitkwam. Door de aanpassing van de grootte van het inspectieapparaat zijn er minder meetgegevens. Uit de rapportage blijkt sowieso dat de leiding op 5 plekken is ingedeukt waardoor er meer kans is dat de leiding knapt. Op 31 augustus 2026 is de leiding op 1 van de 5 plekken daadwerkelijk geknapt. De beschadiging is inmiddels gerepareerd. De kosten van de reparatie waren ongeveer 200 duizend euro. De komende periode gaan we op basis van het inspectierapport bepalen waar nog meer zwakke plekken zitten en of we nog een aanvullende inspectie gaan doen. Op basis van de reparatie van 31 augustus 2026 schatten we het risicobedrag voor de overige 4 plekken in tussen de 800 duizend euro en 1,2 miljoen euro. Een inschatting van overige zwakke plekken is nog niet te geven. De kosten worden gedekt uit de rioolheffing. We onderzoeken of we Rijkswaterstaat aansprakelijk kunnen stellen voor de kosten.
23	**Dotatie en vrijval voorziening voor pensioenaanspraken politieke ambtsdragers**
	Jaarlijks wordt bij de jaarrekening bepaald wat de benodigde pensioenvoorziening voor (oud-) politieke ambtsdragers moet zijn. Het verschil tussen het benodigde en opgebouwde tegoed wordt uit de exploitatie gedekt, hiervoor is 300.000 euro begroot. Pas aan het eind van het jaar is te bepalen of dit wel of niet voldoende is. Het risico kan, als gevolg van de renteontwikkelingen en wijzigingen in het deelnemersbestand zowel positief als negatief zijn. Het risicobedrag is daarmee erg lastig in te schatten. Doordat het risicobedrag lastig in te schatten is, maar het effect zowel positief als negatief kan uitvallen is de kans op 50% gezet. Omdat het kapitaal vanaf 2028 overgedragen wordt aan het ABP is vanaf dat jaar het risico verlaagd naar 0 euro.
23a	**APPA wachtgelden**
	De voorziening voor wachtgelden is moeilijk in te schatten. Dit is afhankelijk van het aantal politieke ambtsdragers dat aftreedt, hoelang ze als politieke ambtsdrager hebben gewerkt, aanspraak maken op wachtgeld en de periode dat er recht bestaat op wachtgeld. Het risicobedrag wordt ingeschat op maximaal 2 miljoen euro, voor alle politieke ambtsdragers. Omdat niet verwacht wordt dat alle politieke ambtsdragers een beroep hierop zullen doen, is de kans op 25% gezet.
24	**Verplichtingen uit de verlof stuwmeren**
	Medewerkers kunnen sinds 2022 hun bovenwettelijke verlofuren omzetten naar spaarverlof waar geen vervaldatum aan hangt. De verwachte jaarlijkse toename of afname van het spaarverlof is nog lastig in te schatten, echter laten de cijfers van de afgelopen jaren zien dat deze jaarlijks gemiddeld € 2 miljoen stijgt. Hiervoor is reeds een voorziening in de jaarrekening opgenomen. Daarnaast is de commissie BBV voornemens om de verslaggevingsregels zo te wijzigen dat voor het overige verlof

	dat jaargrens overstijgend is ook een voorziening opgenomen dient te worden. Indien deze wijziging wordt doorgevoerd zal dit een enorme financiële impact hebben. Naar verwachting zal er dan binnen 4 jaren een voorziening gevormd moeten worden. De eerste inschatting van deze incidentele last is ongeveer € 25 miljoen. Hierover is nog geen besluit genomen door de commissie BBV. Beide ontwikkelingen zijn een risico voor de bedrijfsvoering, immers hetzelfde werk moet gedaan worden.
25	**Bedrijfsrisico directies SPOT, Sport050 en zakelijke dienstverlening Stadsbeheer**
	We houden rekening met een risico bij de zakelijke dienstverlening (Stadsbeheer). De inkomsten zakelijke dienstverlening (bedrijfsafval, klein gevaarlijk afval, dierplaagbeheersing en zakelijke werkplaats) zijn deels afhankelijk van de economische conjunctuur en andere externe factoren. Wij houden rekening met een bedrijfsrisico van 10% van de omzet van circa 10,8 miljoen euro.
	Sport050 kent een afhankelijkheid van de economische conjunctuur en het weer. Daarnaast lopen we bij de zwembaden een significant risico op inkomstenderving door aanhoudende operationele problemen in verouderde zwemaccommodaties. Technische storingen, zoals defecte installaties maar ook de kwetsbaarheid van het gemeentelijk ICT netwerk (toegangspoortjes/kassa-systemen), kunnen leiden tot (deel)sluitingen en een afname van (betalende) bezoekers, wat directe financiële gevolgen heeft. Door de invoering van de Omgevingswet gelden er nieuwe en strengere eisen op het gebied van veiligheid, hygiëne en waterkwaliteit voor zwemaccommodaties. Deze aangescherpte regelgeving kan leiden tot gedeeltelijke sluiting van een bassin of zelfs de gehele zwemaccommodatie als niet (tijdig) aan de eisen wordt voldaan. Dit vormt een risico voor de continuïteit van de bedrijfsvoering, omdat sluiting direct leidt tot verlies van inkomsten en mogelijk reputatieschade. Wij houden rekening met een specifiek bedrijfsrisico ter hoogte van circa 15% van de tarief-gerelateerde omzet. Dat was 10% maar hebben we verhoogd vanwege bovengenoemde extra risico's ten aanzien van de continuïteit. De verwachte omzet is circa 8,9 miljoen euro.
	Een deel van de inkomsten van de directie SPOT is afhankelijk van de economische conjunctuur en andere externe factoren. Wij houden rekening met een bedrijfsrisico van 10% van de omzet van circa 18,2 miljoen euro voor SPOT. Het totale jaarlijkse risicobedrag komt uit op 4,2 miljoen euro. Gezien de spreiding van dit risico over meerdere directies schatten we de kans hierop laag in op 25%.
26	**Niet halen bezuinigingen**
	Bij voorgaande begrotingen zijn bezuinigingsmaatregelen vastgesteld. In deze begroting worden een verhoging van de taakstelling rekeningresultaat en een formatiereductie van 10% toegevoegd. Niet alle voorgenomen bezuinigingen worden volledig en/of in het gewenste tempo gerealiseerd. We hebben elke nog niet gerealiseerde bezuinigingsmaatregel en nog te realiseren bezuinigingsmaatregel beoordeeld. Dit leidt tot een incidenteel risico van 3 tot 10,7 miljoen euro per jaar en een structureel risico van 0,75 miljoen euro per jaar. Het incidentele risico is ten opzichte van de jaarrekening 2025 toegenomen door de toevoeging van taakstellingen. Bij het bepalen van het risico is per maatregel rekening gehouden met de kans van optreden. Voor de bepaling van het benodigd weerstandsvermogen wordt de uitkomst daarom volledig (=100%) meegenomen. We sturen actief op realisatie van de maatregelen.
27	**Prijsstijgingen**
	De afgelopen jaren hebben zich forse loon- en prijsstijgingen voorgedaan. Loon- en prijsstijgingen gelden niet alleen voor de gemeente, maar ook voor onze verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen. Loon- en prijsstijgingen moeten in beginsel worden opgevangen door nominale prijscompensatie. Hiermee houden we de koopkracht van de budgetten op peil. We ontvangen hiervoor middelen uit het gemeentefonds. Het risico op bovenmatige inflatie als gevolg van geopolitieke en mondiale gebeurtenissen blijft bestaan. De ontwikkelingen in het Midden-Oosten wakkeren de inflatie, met name op het gebied van energie, wederom aan. We monitoren daarom de prijsontwikkelingen en betrekken dit bij het opstellen van de begroting.
28	**Digitale soevereiniteit**
	Digitale soevereiniteit betekent dat de gemeente controle heeft over haar eigen digitale infrastructuur, data en technologie. Het voorkomt afhankelijkheid van buitenlandse techbedrijven (m.n. buiten Europa). Dit is belangrijk vanwege risico’s rond privacy, continuïteit in toegang tot gegevens en invloed van buitenlandse wetgeving. Het

	raakt aan keuzes over software, datacenters, (Europese) samenwerking en wet- en regelgeving. Digitale soevereiniteit is cruciaal voor de betrouwbaarheid van de dienstverlening, publieke zeggenschap en democratische controle. De landelijke aandacht hiervoor groeit en als gemeente streven we naar meer regie op onze digitale systemen om onze taken verantwoord te kunnen uitvoeren. Dit kan op termijn extra investeringen met zich meebrengen. Gezien de geopolitieke ontwikkelingen is het onmogelijk aan te geven of en in welke mate we op welk moment aan de slag moeten en gaan met deze ontwikkeling. Vooralsnog schatten we de bedragen in zoals opgenomen in het overzicht met een kans van 50% dat het risico zich voor gaat doen. Vooralsnog schatten we op basis van een grove inschatting het risicobedrag incidenteel in op 4 miljoen euro verdeeld over de jaren 2027 t/m 2030. Aangezien we het risico middelgroot achten hanteren we een kans van 50%.
29	**Cybercrime**
	Cybercrime vormt een groeiend risico voor gemeenten vanwege hun rol als beheerders van persoonsgegevens en vitale infrastructuur. Gemeenten zijn aantrekkelijke doelwitten voor cybercriminelen, zoals hackers en ransomwaregroepen, die uit zijn op data of losgeld of het ontwrichten van de samenleving. Een succesvolle aanval kan leiden tot ernstige verstoring van de dienstverlening, zoals het niet kunnen uitgeven van paspoorten of bijstandsuitkeringen dan wel de uitval van kritische voorzieningen. Preventie, detectie en snelle respons zijn essentieel om schade te beperken. Alle medewerkers moeten een digitaal rijbewijs halen en bijhouden. Hiermee wordt kennis over databeveiliging in de organisatie op peil gehouden. Daarnaast worden er continue aanvullende maatregelen getroffen om onze beveiliging zo goed mogelijk op orde houden. Het inschatten van bedragen en kansen is onmogelijk omdat we niet weten wat zich in welke omvang wanneer voor gaat doen.
30	**Rijkskorting 10% budget SPUK Sport (btw)**
	Het ministerie van VWS heeft het plan de SPUK Stimulering Sport en de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) samen te voegen tot 1 nieuwe regeling voor de periode 2027 tot en met 2029. Voor de nieuwe SPUK is in totaal € 257 miljoen beschikbaar, inclusief uitvoeringskosten: € 83 miljoen voor de BRC en € 174 miljoen voor de stimulering van sportaccommodaties. De definitieve bedragen worden bekendgemaakt in de Miljoenennota. Het streven is de regeling in het 4e kwartaal van 2026 te publiceren. Conform het Hoofdlijnenakkoord wordt vanaf 2026 een generieke korting van 10% doorgevoerd op specifieke uitkeringen. Ook voor deze regeling geldt een korting van 10%. In het begin van deze regeling was er sprake van onderuitputting. De bestedingen zijn echter gestegen en de verwachting is dat de vraag in 2026 hoger is dan het budget. De verantwoording 2025 geeft bij een korting van 10% een verwachte verlaging van 274 duizend euro in de exploitatie. Voor de investeringen is dat 95 duizend euro hetgeen leidt tot hogere kapitaallasten in de toekomst.
31	**Structurele personeelslasten gedekt met incidentele middelen**
	Een aantal langlopende subsidies lopen de komende jaar af of zijn dan volledig ingezet. Deze subsidies zijn ingezet voor structurele personeelslasten. Bij het aflopen van deze subsidies zullen ook de kosten moeten aflopen. Hier zal bij het aflopen van de subsidie op geanticipeerd moeten worden met maatregelen. Het is niet onwaarschijnlijk dat dit tot frictiekosten zal leiden. Huidige inschatting is dat dit zich vanaf 2029 voor gaat doen met betrekking tot de structurele lasten t.l.v. de lumpsum aardbevingen. Voor de berekening zijn we uitgegaan van de totale loonsom per jaar van de fte's die gedekt worden vanuit de lumpsum. Bij de bepaling van het risicobedrag gaan we uit van 10% hiervan. Dit omdat we inschatten dat we voor 10% geen aanvullende dekking kunnen realiseren. In het risicobedrag is de kans van optreden meegenomen daarom is bij de kans 100% aangehouden. Het is mogelijk dat dit risico zich dit ook op andere beleidsterreinen voor gaat doen.
32	**Stoppen koppelverkoop Teams**
	Na klachten vanuit de Europese Unie (EU) stopt Microsoft met de verplichte koppelverkoop van Teams bij Office-pakketten. De EU heeft na klachten van concurrenten van Teams onderzoek uitgevoerd en geconcludeerd dat deze koppelverkoop oneerlijke concurrentie tot gevolg heeft. Wereldwijd wordt het loskoppelen van Teams voor zeven jaar doorgevoerd. Hiermee wil Microsoft een antitrustboete voorkomen. Deze loskoppeling leidt mogelijk tot hogere kosten voor het gebruik van Teams per 1 juli 2027. Dit is de datum waarop het contract met Microsoft voor Officepakketten vernieuwd moet worden. De kans hierop schatten we relatief hoog in daarom 75%. Het risicobedrag is ingeschat op basis van historische bedragen.

33	**Vernieuwen contract M365**
	Op 1 juli 2027 wordt het contract dat de VNG namens gemeenten is aangegaan voor Office-pakketten vernieuwd. Dit contract wordt telkens voor drie jaar aangegaan en Microsoft mag vanaf het moment van vernieuwing geen jaarlijkse indexaties meer toepassen. Gezien kostenstijgingen in de afgelopen jaren, de grote afhankelijkheid van Office-pakketten en de discussies rondom digitale soevereiniteit zou dit tot 15-20% jaarlijkse kostenstijging boven de indexatie in de meerjarenbegroting kunnen leiden. De kans hierop schatten we relatief hoog in daarom 75%. Het risicobedrag is ingeschat op basis van historische bedragen.

Ontwikkelingen

Naam ontwikkeling	**Beheer en onderhoud na oplevering Zuidelijke Ringweg**
Deelprogramma	2.1 Kwaliteit Leefomgeving
Omschrijving & actie	De werkzaamheden aan de Zuidelijke ringweg zijn uitgevoerd conform een moderne overeenkomst. Er stonden flinke boetes op het te laat opleveren van het project. Dit maakte dat de aannemer vooral aan het bouwen was en met een zo groot mogelijke snelheid. We constateren daardoor risico 's voor hogere kosten voor het onderhoud en beheer nu het beheer en onderhoud van ARZ aan de gemeente is overgedragen.

Naam ontwikkeling	**Hogere onderhouds- en vervangingskosten infrastructuur door meer en zwaardere voertuigen zoals elektrische bussen**
Deelprogramma	2.1 Kwaliteit Leefomgeving
Omschrijving & actie	Door hogere verkeersbelasting door meer en zwaardere voertuigen zoals elektrische bussen zijn de komende jaren meer en ingrijpender (vervanging)maatregelen nodig dan waar in het huidige meerjarenplan onderhoud en investeringen beheer openbare ruimte rekening mee is gehouden. Het geldt voor onze kunstwerken, onze wegen, kademuren en enigszins voor riolering.

Naam ontwikkeling	**Hogere kosten voor emissieloos wagenpark**
Deelprogramma	2.1 Kwaliteit Leefomgeving
Omschrijving & actie	In 2011 heeft de gemeente Groningen het besluit genomen om in 2035 CO2-neutraal te zijn. Alle energie die wordt gebruikt moet per 2035 afkomstig zijn van duurzame bronnen en wordt zoveel mogelijk opgewekt binnen onze gemeentegrenzen. Een belangrijk onderdeel is het verduurzamen van het gemeentelijk wagenpark voor 1 januari 2035. Een emissieloos wagenpark betekent elektrisch, waterstof-elektrisch of met waterstofverbrandingsmotoren aangedreven voertuigen én machines. Het overgaan naar een volledig emissieloos wagenpark in 2035 wordt bemoeilijkt door een aantal ontwikkelingen, zoals de netcongestie en de beschikbaarheid van bepaalde (zwaardere) emissievrije voertuigen door tragere technologische ontwikkelingen dan verwacht. Het is een complex vraagstuk met meerdere variabelen. Jaarlijks worden de variabelen beoordeeld en dat kan leiden tot meerkosten voor de gemeente.

Naam ontwikkeling	**Uitvoeringskosten inburgering**
Deelprogramma	3.1 Werk en inkomen
Omschrijving & actie	De beschikbare middelen ter dekking van de uitvoeringskosten inburgering en financiële ontzorging zijn niet gekoppeld aan de taakstelling en worden dus niet verhoogd bij verhoging van de taakstelling. Voor 2024, 2025, 2026 en 2027 is er sprake van een verhoogde taakstelling wat, samen met de grote groep 'oude wetters' die ook nog begeleid worden, leidt tot een tekort op het uitvoeringsbudget. Hiervoor worden knelpunten ingediend. Er is nog geen zicht op taakstelling voor 2027 en de periode daarna en wat de bijbehorende uitvoeringskosten zullen zijn. Voor 2026, 2027, 2028, 2029 en 2030 zijn daarom knelpunten ingediend, waarbij we ervan uit gaan dat de taakstelling voor de eerste helft van 2027 gelijk is aan die van de tweede helft van 2026. De daadwerkelijke uitvoeringskosten kunnen pas berekend worden op het moment dat de taakstelling bekend is. Actie: Volgen en rapporteren. Zodra de financiële consequenties bekend zijn, bezien hoeveel aanvullende middelen nodig zijn (knelpunt).

Naam ontwikkeling	**Verduurzaming maatschappelijk vastgoed**
Deelprogramma	Diverse
Omschrijving & actie	Nederland heeft zich via het Klimaatakkoord van Parijs gecommitteerd aan een CO2-neutrale gebouwde omgeving en een volledig circulaire economie in 2050. Dat betekent: het energiegebruik en materiaalgebruik in de gebouwde omgeving fors terugbrengen én toewerken naar een economie waarin grondstoffen zo goed als volledig worden hergebruikt en afval vrijwel niet meer bestaat. Met tussendoelen in 2030, waarbij minimaal 55% minder broeikasgasuitstoot en 50% minder gebruik van primaire grondstoffen moet worden gerealiseerd. De rijksoverheid ziet dat met het huidige tempo de gewenste reductie van de CO2-uitstoot niet gehaald wordt. Daarom moet de snelheid van de verduurzaming omhoog. Europese regelgeving wordt aangescherpt en nationale overheden dienen deze te implementeren. Europese richtlijnen zoals de Energy Efficiency Directive (EED) en de Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) stimuleren de transitie naar een energiezuinige en emissievrije gebouwde omgeving. Voor gemeenten is het van belang om adequaat te reageren op deze ontwikkelingen, om aan wettelijke verplichtingen te voldoen en de regie te behouden. Deze nieuwe wet- en regelgeving wordt vanaf 2026 gefaseerd van toepassing verklaard. Een belangrijke ontwikkeling is de renovatieverplichting overheidsinstantie; 3% van het oppervlak van gebouwen in eigendom van overheidsinstanties moet per jaar worden gerenoveerd tot emissievrije gebouwen. Het doel is dat de gebouwen gaan voldoen aan de renovatiestandaard (energielabel A++ of A+++). Daarnaast worden er tussendoelen gesteld; dit vertaalt zich naar de verplichting dat per 2030 de 16% en per 2033 de 26% slechtst presterende utiliteitsgebouwen moeten zijn verbeterd (Bbl Besluit bouwwerken leefomgeving). De beoogde eis daarbij is dat de gebouwen in 2030 moeten voldoen aan label D en per 2033 aan label C. Het invoeren van een dergelijke verplichting betekent voor onze gemeente een forse opgave en is betrokken bij de uitwerking van de gemeentelijke Routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed.

Naam ontwikkeling	**Verbeterprogramma beheer en onderhoud sportaccommodaties en sportcentrum Kardinge.**
Deelprogramma	3.4 Sport en bewegen
Omschrijving & actie	De exploitatie, het beheer en het onderhoud van de sportaccommodaties is een taak van Sport050. Het gemeentelijk vastgoedbedrijf voert reeds jaren een deel van het groot onderhoud uit in opdracht van Sport050. In 2025 is een project gestart om het vastgoedeigendom en het eigenaarsonderhoud over te dragen aan het gemeentelijk vastgoedbedrijf. Het zogenaamde Verbeterprogramma beheer en onderhoud sportaccommodaties behelst een technische, juridische en administratieve analyse van de panden en de eventuele wijziging van de eigendomssituatie. Onder regie van een externe projectmanager zijn verschillende deelprojecten opgestart, hetgeen in 2026 heeft geresulteerd in de overdracht van 65 sportpanden aan het vastgoedbedrijf. In 2027 zal de overgebleven sportaccomodatie-voorraad volgen, bijvoorbeeld op het gebied van eigendomsposities en het formaliseren van diverse afspraken. Om te bepalen of de bestaande sportaccommodaties toekomstbestendig zijn, zal er een koppeling worden gemaakt met het lopende uitvoeringsprogramma "Masterplan Sportvoorzieningen". Het sportcentrum Kardinge is vanaf 2023 technisch en financieel afgeschreven. Tot het moment dat het nieuwe (nog te bouwen) sportcentrum open gaat (voorlopige planning eind 2032), zullen we de komende jaren stevig aan het werkmoeten om het op niveau te houden. Het huidige meerjaren onderhoudsplan wordt jaarlijks geactualiseerd, maar het kan niet uitgesloten worden dat wij de komende jaren verrast worden door onvoorziene gebeurtenissen en (tijdelijke) uitval van installaties. Deze (tijdelijke) uitval heeft diverse consequenties. Financieel gaat het om kosten van vervanging/reparatie en op het gebied van dienstverlening gaat het om bijvoorbeeld tijdelijke sluiting van bepaalde delen van Kardinge, hetgeen zorgt voor inkomstenderving en imagoschade.

Naam ontwikkeling	**Baggeren van sloten sportparken**
Deelprogramma	3.4 Sport en bewegen
Omschrijving & actie	De afdeling Stadsingenieurs zijn bezig met onderzoek naar de mogelijke vervuiling van slib in sloten. De onderzoeken lopen nog. Ook sloten rondom sportparken. Er bestaat een kans dat bij geconstateerde vervuiling de sloten uitgebaggerd dienen te worden rondom de sportparken. Er zijn op dit moment (nog) geen concrete baggerwerkzaamheden noodzakelijk. Zoals het nu lijkt zal dat op z'n vroegst in 2027 aan de orde kunnen zijn. Indien er gebaggerd dient te worden gaat dit gepaard met substantiële kosten welke voor Sport050 zullen zijn. De hoogte van de kosten kunnen pas worden bepaald als het onderzoek per sportpark is afgerond. Gezien de hoeveelheid sportparken en sloten zal een gefaseerde aanpak noodzakelijk zijn. Acties: Volgen en rapporteren. Zodra de financiële consequenties bekend zijn, bezien hoeveel aanvullende middelen nodig zijn (knelpunt).

Naam ontwikkeling	**Drinkwatervoorziening**
Deelprogramma	2.1 Kwaliteit Leefomgeving
Omschrijving & actie	Voldoende en schoon drinkwater is een eerste levensbehoefte en is van wezenlijk belang voor de volksgezondheid. Mogelijke tekorten en kwaliteitsbedreigingen bestaan ook voor de gemeente Groningen, voor zowel de lange als de korte termijn. Dit door klimaatverandering en de kwaliteit van het oppervlaktewater (circa 50% van het drinkwater wordt gewonnen uit oppervlaktewater). In combinatie met onze voorgenomen stedelijke uitbreiding kunnen hierbij knelpunten ontstaan. We onderzochten onze handelingsperspectieven. Onze samenwerking met waterketenpartners (waterbedrijf, provincie en waterschappen) en andere relevante netwerkpartners is van groot belang. We zijn gestart deze samenwerking te versterken en gericht samen te werken aan maatregelen.

Naam ontwikkeling	**Proceskostenvergoeding belastingen**
Deelprogramma	4.1 Dienstverlening
Omschrijving & actie	Door nieuwe wetgeving zijn de vergoedingen voor no cure no paybureaus verlaagd. Dat merken we direct terug in een sterke daling van de proceskostenvergoedingen in WOZ bezwaarprocedures. Landelijk zien we ondertussen een nieuwe trend ontstaan: steeds meer bezwaren tegen naheffingsaanslagen parkeren, opnieuw vaak ingediend door no cure no paypartijen. In de gemeente Groningen hebben we daar vooralsnog maar beperkt mee te maken.

Naam ontwikkeling	**Externe zwembaden met subsidie**
Deelprogramma	3.4 Sport en bewegen
Omschrijving & actie	De zwembaden binnen de gemeente die subsidie ontvangen (Scharlakenhof, Hoogkerk en Ten Boer), vormen een extra uitdaging voor Sport050. De huidige stichtingsbesturen hebben het zwaar met de taken en krijgen de exploitatie niet meer rond (toenemende regeldruk, personeelstekort en de vrijwilligersproblematiek). Dit kan leiden tot extra kosten voor de gemeente als ze moeten worden overgenomen. De consequentie is dat Sport050 een grotere rol gaat krijgen bij deze exploitatie. In technische ondersteuning, bouwkundige zaken en sturen op de kwaliteit en exploitatie. Intussen hebben wij zowel bij het zwembad in Ten Boer alsook bij het zwembad in Haren een zwembad coordinator van Sport050 medewerker van twee van deze baden een extra beroep gedaan op Sport050.

Naam ontwikkeling	**Ontwikkeling WSW subsidie**
Deelprogramma	3.1 Werk en inkomen
Omschrijving & actie	Jaarlijks wordt in de meicirculaire de Wet sociale werkvoorziening (WSW) subsidie per gemeente bepaald, gebaseerd op de aantallen standaard eenheid (se) medewerkers van t-1 in combinatie met het landelijk macro budget. Het subsidiebedrag per gemeente is daarmee afhankelijk van de landelijke ontwikkeling van de se aantallen en het macro budget. De afgelopen jaren is hierdoor, los van de indexatie, het subsidiebedrag per se voor de gemeente Groningen steeds gestegen, doordat de uitstroom binnen onze gemeente lager is geweest dan landelijk. Dit levert tot nu toe steeds een financieel voordeel op voor de gemeente Groningen. Als we nu kijken naar de verwachte prognose voor de uitstroom van WSW medewerkers bij de gemeente Groningen zien we dat deze de komende jaren sterk gaat toenemen. Hierdoor bestaat de kans dat de uitstroom van de gemeente Groningen op enig moment groter is dan de landelijke uitstroom. Hierdoor bestaat de kans dat de gemeente Groningen op enig moment gekort gaat worden op de WSW subsidie. We kunnen niet aangeven wanneer en met welke financiële omvang, maar is wel een ontwikkeling waar we rekening mee moeten houden. Daarnaast is het macro budget gebaseerd op de sterfhuisconstructie van de WSW populatie en gaat uit van een evenredige uitstroom over de jaren. We zien dat de landelijke uitstroom in de afgelopen jaren harder gaat dan verwacht. Hiermee bestaat de kans dat het Rijk het macro budget naar beneden gaat bijstellen, waardoor het subsidiebedrag per se lager kan worden.

Naam ontwikkeling	**Rijksmiddelen weerbaarheid via veiligheidsregio's**
Deelprogramma	2.2 Veiligheid
Omschrijving & actie	Vanaf 2027 stelt het Rijk structureel middelen beschikbaar voor de versterking van de lokale en regionale weerbaarheid. Deze middelen worden via de veiligheidsregio's verdeeld, waarbij een deel bedoeld is voor de uitvoering van taken door gemeenten. Over de precieze verdeling van deze middelen, de bijbehorende taakverdeling en de gehanteerde verdeelsystematiek bestaan momenteel onzekerheden. Voor de gemeente Groningen ontstaat hierdoor het risico dat de beschikbare middelen onvoldoende zijn om de gemeentelijke weerbaarheidsopgave uit te voeren. Tegelijkertijd nemen de verwachtingen vanuit het Rijk ten aanzien van maatschappelijke weerbaarheid, crisisvoorbereiding, noodsteunpunten en continuïteit van dienstverlening toe. Gemeenten vervullen hierin een sleutelrol, maar hebben nog geen zekerheid over de structurele financiering die daarvoor beschikbaar komt. De financiële gevolgen voor de gemeente zijn daarom nog niet goed te bepalen. Deze zijn afhankelijk van de uiteindelijke omvang van de rijksmiddelen, de verdeelsystematiek die via de veiligheidsregio's wordt toegepast en de taken die bij gemeenten worden belegd.

Naam ontwikkeling	**Afschaffing handhavingsmoratorium schijnzelfstandigheid**
Deelprogramma	Diverse
Omschrijving & actie	Per 1 januari 2025 is het handhavingsmoratorium met betrekking tot schijnzelfstandigheid vervallen en mag de Belastingdienst hierop handhaven. De Gemeente Groningen heeft hiervoor beheersmaatregelen ontwikkeld.

Naam ontwikkeling	**Arbeidsmarktkrapte**
Deelprogramma	Diverse
Omschrijving & actie	De kwantiteit en kwaliteit van ons medewerkersbestand is randvoorwaardelijk voor het tijdig en goed kunnen uitvoeren van onze strategische doelstellingen. De krapte op de arbeidsmarkt is geen nieuw fenomeen, maar vormt ondanks onze inspanningen een groeiende uitdaging. Daarom investeren we niet alleen in ons werkgeversmerk en onze arbeidsmarktstrategie, maar ook in de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers. Een belangrijke randvoorwaarde daarvoor is het terugdringen van verzuim, zodat we de beschikbare capaciteit zo effectief mogelijk kunnen benutten.

Naam ontwikkeling	**Maatschappelijke ontwrichting**
Deelprogramma	2.2 Veiligheid
Omschrijving & actie	We zien dat de kans op verstoringen snel toeneemt, variërend van langdurige stroomuitval en digitale ontwrichting tot extreme weersomstandigheden en druk op vitale voorzieningen. Hierdoor komen onze inwoners, bedrijven en gemeentelijke processen sneller onder spanning te staan en neemt de kwetsbaarheid van onze samenleving toe. We krijgen te maken met grotere afhankelijkheden tussen systemen en partners, waardoor uitval direct gevolgen heeft voor de continuïteit van dienstverlening en het dagelijks leven in Groningen. Ook landelijke en Europese verwachtingen vragen dat we beter voorbereid zijn op langdurige ontwrichting en dat we onze wettelijke verantwoordelijkheden kunnen waarmaken. Daarom moeten we nu investeren in het borgen van onze bedrijfscontinuïteit, het versterken van onze crisisorganisatie en het vergroten van de zelf- én samenredzaamheid van inwoners en organisaties. De uitvoering van deze opgave kent een structurele financiële uitdaging. We

	kijken hiervoor naar beschikbare rijksmiddelen. Gezien de kwetsbare financiële positie van gemeenten doen wij voor deze nationale opgave een krachtig en dringend beroep op het Rijk.

Naam ontwikkeling	**Brugbediening Van Starkenborghkanaal**
Deelprogramma	1.1. Economie en werkgelegenheid
Omschrijving & actie	De provincie verzorgt de brugbediening voor een aantal bruggen binnen de gemeente Groningen. Omgekeerd voert de gemeente ook brugbediening uit voor de provincie. Deze inzet wordt jaarlijks met elkaar verrekend. De bediening van objecten over het Van Starkenborghkanaal werd tot voor kort royaal vergoed door Rijkswaterstaat aan de provincie. Deze bijdrage dekte feitelijk ook de kosten van de provincie voor bediening van objecten op andere vaarwegen. Inmiddels is deze bijdrage vervallen, omdat Rijkswaterstaat de objecten over het Van Starkenborghkanaal en de bijbehorende bediening weer in eigen beheer heeft genomen. Tot en met deze wijziging werd de jaarlijkse rekening, die door Rijkswaterstaat werd gecompenseerd, zonder discussie aan de gemeente voorgelegd en betaald. Nu deze compensatie wegvalt, legt de provincie het ontstane financiële tekort van € 125.000,- bij de gemeente neer. We zijn hierover nog in gesprek met de provincie en het Rijk.

Naam ontwikkeling	**Frictiekosten afbouw opvang Oekrainers**
Deelprogramma	3.3.4 Zorg en veiligheid
Omschrijving & actie	Sinds de uitbraak van de oorlog tussen Oekraïne en Rusland is de tijdelijke richtlijn bescherming ingevoerd om de vluchtelingen uit Oekraïne op te vangen. Financiering van deze opvang vindt vanaf 2026 plaats vanuit de Regeling tijdelijke bekostiging opvang en huisvesting gemeenten. Binnen deze regeling is het mogelijk, met het oog op eventuele afbouw van opvang van Oekrainers, om de opvanglocaties voor verschillende doelgroepen in te zetten (asielzoekers (regulier), ontheemden uit Oekraine, statushouders en lokale spoedzoekers). Echter, de huidige capaciteit van plekken is groot (in 2026 1.290 plekken), de verwachting is niet dat alle capaciteit nodig is / ingezet kan worden voor de bredere doelgroepen. Er zullen naar alle waarschijnlijkheid voor een (groot) deel toch frictiekosten gaan optreden. De huidige omvang van de structurele lasten op jaarbasis bedraagt ongeveer € 1,4 mln euro aan formatiekosten en 5,2 mln euro aan huurkosten. Komende tijd zullen we hiervoor scenario's gaan uitwerken.

Paragraaf 4: Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf geven wij inzicht in het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Er wordt ingegaan op het gewenste onderhoudsniveau, de hieruit voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begroting.

Onderdelen
- Beheerplan Openbare Ruimte Groningen (BORG);
- Gemeentelijke gebouwen

Beheerplan openbare ruimte Groningen

Als gemeente staan we voor belangrijke maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie etc. Effectief en efficiënt omgaan met onze kapitaalgoederen speelt een belangrijke rol in het behalen van onze doelen. Vanuit beheer zorgen we ervoor dat onze assets in goede staat van onderhoud zijn en daarmee veilig voor het gebruik.

Zo is in 2022 een nieuw Meerjareninvesteringenplan vervangingen en groot onderhoud opgesteld en op 1 februari 2023 door de raad vastgesteld. Het plan geeft een doorkijk voor de komende 10 jaar. Hiermee zorgen we ervoor dat we verantwoord met de beschikbare middelen omgaan, onze doelen halen en efficiënt aan relevante maatschappelijke opgaven werken. Binnen de financiële kaders van dit plan en op basis van resultaten van de technische inspecties en de BORG-schouw stellen we jaarlijks ons programma groot onderhoud en investeringen op.

Op een gegeven moment is onderhoud alleen namelijk niet meer toereikend. Als het einde van de levensduur is bereikt, zijn investeringen noodzakelijk om kapitaalgoederen te vervangen of te reconstrueren. We voldoen hiermee aan onze juridische verantwoordelijkheid en we verlengen met goed onderhoud de levensduur van kostbare voorzieningen en voorkomen daarmee onnodige hoge kosten in de toekomst. Onderhoud en beheer van een goed functionerend water- en rioleringssysteem voeren we uit overeenkomstig het Programma water en riolering 2025-2029.

In de onderstaande tabel geven we de globale indruk van de omvang van kapitaalgoederen in onze openbare ruimte. Afgelopen jaar zijn we overgestapt naar een andere systematiek voor onze data en hebben we deze anders benaderd. Er is daarom een lichte afwijking met betrekking tot bepaalde data ten opzichte van de tabel in de begroting 2026.

Kerncijfers

Kapitaalgoederen	Areaal/Waarde (peildatum zomer 2026)
Wegen	
• Oppervlakte ha	1.066
waarvan:	
• Asfalt ha	481
• Open verharding ha	489
• Beton ha	13
• Halfverharding	62
• Kunststofverharding	1
• Onverhard	19
Groen	
• Oppervlakte ha	1.185
• Bomen (stuks)	123.336
Gemeentelijke bruggen	
• Beweegbaar	55
• Vast	336
Water en Riolering	
• Op afloop liggend riool (km)	1.219
• Druk- en persriool (km)	186
• Gemalen aantal	876
• Duiker (km)	21
• Water ha	169

Kaders en doelen

De kaders en doelen die van toepassing zijn op het onderhoud van de verschillende kapitaalgoederen zijn vastgelegd in de relevante beleidsnota's die zijn weergegeven bij programma 2. Leefomgeving en Veiligheid. Met de uitvoering van de in deze nota's en beheerplannen gestelde doelen, werken we aan een gemeente waar het prettig is om te zijn en te leven. Een gemeente die schoon, heel, groen en duurzaam is en waar samenwerken met bewoners bij onderhoud en beheer een goede gewoonte is.

Kwaliteiten

Bij het beoogde onderhoudsniveau van de openbare ruimte geldt tussen de verschillende gebiedsdelen van de gemeente nog een aantal verschillen. We waarborgen een goed en veilig gebruik van voorzieningen in de openbare ruimte, onder andere door de tijdige uitvoering van alle noodzakelijke groot onderhoud en vervangingen. Het onderhoudsniveau voor de openbare ruimte wordt ieder jaar door de raad bepaald met de vaststelling van de begroting.

In de nota Sturen op waarden in Groningen (SWING) is de waardengestuurde beheermatrix opgenomen, waarin de uitgangspunten van de nieuwe beheerstrategie staan beschreven. De daarin opgenomen niveaus zijn beoogd en afhankelijk van de beschikbaarheid van middelen.
In de onderstaande beheermatrix zijn de onderhoudsniveaus voor 2027 weergegeven.

Beheermatrix Waardengestuurd Beheer	**Algemeen**	**Hoofdstructuur**	**Binnenstad**	**Dorpen en woonwijken**	**Dorpen en Woonwijken**	**Noordelijke wijkvernieuwingswijken**	**Bedrijventerreinen**	**Gemeentelijke en regionale voorzieningen**	**Grote groen- en recreatiegebieden**				**Buitengebied**
		stads-, dorps- en wijk ontsluitingswegen, belangrijke OV lijnen en fietsroutes	Wonen en winkels	Wonen	Dorpskernen en wijkwinkelcentra	Korrewegwijk; Oosterparkwijk; Paddepoel; Selwerd; Vinkhuizen; Tuinwijk; Beyum en Lewenborg	bedrijventerreinen, industrieterreinen en kantorenparken	Hoofdstation, RUG/Zernike, Gron. Museum, UMCG, Stadsschouwburg, Oosterpoort, Martinihal	Stadspark	Noorderplantsoen	Groen erfgoed	Overige grote groenge bieden en begraafplaatsen	Buitengebied
FUNCTIONALITEIT, FYSIEKE VEILIGHEID en DIERENWELZIJN*													
STREEFINZET WAARDEN**													
Klimaatadaptatie													
Biodiversiteit													
Uitstraling													
Gezondheid													
Inclusiviteit													
Betrokkenheid													
Sociale Veiligheid													
CO2 reductie***													
Circulariteit ***													
ONDERHOUDSNIVEAU													
Verharding													
Verlichting													
Straatmeubilair en bebording													
Groen													
Bomen													
Speelvoorzieningen													

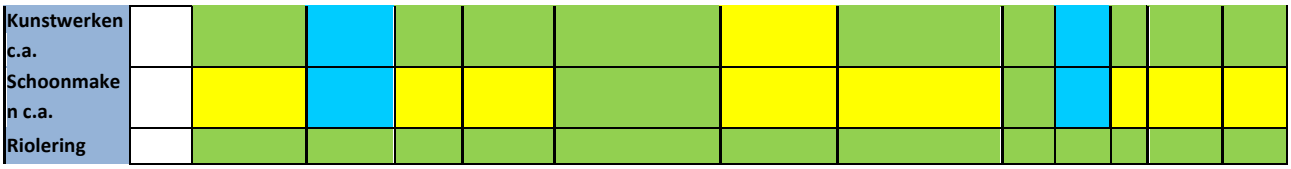

basisinzet

technisch veilig en functioneel

waarden

prioritaire streefinzet

onderhoudsniveaus

Zeer goed
Goed
Voldoende
Matig
Laag

* Het functioneel en fysiek veilig houden van de voorzieningen in de openbare ruimte en de aandacht voor dierenwelzijn zijn basiscriteria binnen het beheer die overal van toepassing zijn
** Hier wordt de streefinzet op de verschillende waarden per structuurelement weergegeven, de feitelijke inzet is afhankelijk van de beschikbaarheid van middelen
*** De waarden CO2 reductie en Circulariteit komen vooral tot uiting in de algemene werkwijze van Stadsbeheer en zijn daardoor van toepassing op alle structuurelementen

Financieel
Een deel van de jaarlijks beschikbare middelen is nodig voor de dekking van vaste kosten. Het gaat dan vooral om de kapitaallasten van eerdere investeringen in vervanging van kapitaalgoederen. Het reguliere (dagelijks) en groot onderhoud brengen we rechtstreeks ten laste van de exploitatie. Wanneer onderhoud en reparaties niet meer toereikend zijn voor de instandhouding van voorzieningen, gaan we over tot vervanging. De investeringen die hiervoor nodig zijn, worden geactiveerd en de raad besluit jaarlijks over het beschikbaar stellen van de investeringskredieten daarvoor.
De raad heeft begin 2023 het meerjareninvesteringenplan vervangingen en groot onderhoud 2022-2031 vastgesteld. Elk jaar bij het opstellen van de ontwerpbegroting wordt het laatste jaar van de meerjarenbegroting als opgave meegenomen in de integrale afweging van de middelen.

Gemeentelijke gebouwen

Algemeen
Uitgangspunt bij het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is het voldoen aan wet- en regelgeving en het beheren op onderhoudsniveau 3 conform NEN 2767: dit is een landelijk gangbaar niveau, dat ook is vastgelegd in de Vastgoednota. De NEN-meetmethode die tijdens de inspectie wordt uitgevoerd, leidt tot een ‘score’ die aangeeft wat de gemiddelde conditie van het onderzochte pand voor wat betreft het onderhoud is. De uitslag uit de meting is een ‘score’. De score 3, op een schaal van 1 (nieuwbouw) tot 6 (zeer slecht) betekent: redelijk (geen nieuwbouw, beperkte onderhoudsschade of onderhoudsbehoefte) met als doel het gebouw in stand te houden. Algemeen wordt niveau 3 als het meest efficiënte onderhoudsniveau voor gebouwen beschouwd omdat het als een optimum wordt gezien, tussen het uitvoeren van planmatig en niet-planmatig onderhoud.

Planmatig onderhoud
Voor de gebouwen waar de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud is, zijn meerjarige onderhoudsbegrotingen (MJOB's) opgesteld. Deze worden 3 jaarlijks geactualiseerd. Om de onderhoudskosten door de jaren heen te egaliseren, zijn onderhoudsvoorzieningen ingesteld. Dit wordt planmatig onderhoud genoemd. Voor het planmatig onderhoud wordt in de begroting jaarlijks een dotatie aan de voorziening geraamd op basis van het meerjarig gemiddelde vanuit de MJOB's. De werkelijke onderhoudskosten worden ten laste van de voorziening gebracht. Dit voorkomt een grillig verloop in de exploitatie van de onderhoudskosten.

Niet-Planmatigonderhoud
Het niet planmatig onderhoud bestaat uit preventief- en correctief onderhoud. Het preventief onderhoud is het uitvoeren van onderhoud, inspecteren, keuren en testen, dat proactief routinematig aan gebouwen, installaties en machines wordt uitgevoerd met vaak als reden; het verhogen van betrouwbaarheid en voorkomen van schade, uitval, gebreken en ongemak op een later moment, maar ook het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van wet- en regelgeving of voorgeschreven werkzaamheden van fabrikant/leverancier en aanvullende eisen van de gemeente Groningen. Het preventief onderhoud is contractueel vastgelegd en wordt jaarlijks geïndexeerd conform de BDB (Bureau Documentatie Bouwwezen). Correctief onderhoud heeft tot doel het betreffende element terug te brengen in een staat waarin het aan de gestelde functionaliteitseisen voldoet door gebreken te herstellen (storingen). Van correctief onderhoud wordt jaarlijks vooraf een financiële inschatting gemaakt op basis van diverse variabelen, zoals de leeftijd en functie van het pand. Deze inschatting is opgenomen in de begroting. De niet-planmatige kosten moeten conform het BBV ten laste van de exploitatie worden gebracht en kunnen zodoende tot resultaten leiden.

De MJOB's komen tot stand door inventarisatie van het benodigde planmatige onderhoud door onze contractpartijen. Het beheer en onderhoud van het vastgoed is in twee percelen verdeeld. Perceel één betreft de objecten in de portefeuilles Kernvastgoed en Cultuur & Welzijn. Perceel twee betreft de objecten in de portefeuilles Onderwijs en Sport050. Per perceel is één leverancier gecontracteerd die 'multidisciplinair verantwoordelijk is voor de uitvoering van het beheer en onderhoud van de objecten. In 2024-2025 is door de contractpartijen een 0-meting uitgevoerd waarbij een herijking van de MJOB's plaatsvond. De uitkomst van de 0-meting is in zijn geheel door interne deskundigen gecontroleerd en op basis van steekproef door een externe deskundige gecontroleerd om zo de volledigheid en juistheid van het geleverde werk te borgen. De wijzigingen die dit met zich meebrengt zijn in de begroting van 2026 verwerkt.

Kernvastgoed
Het grootste deel van de gebouwen in de portefeuille kernvastgoed is redelijk tot goed onderhouden. Voor deze gebouwen is een passende voorziening opgenomen op basis van het principe van instandhouding. Voor intensiever onderhoud als gevolg van een hogere bezetting of andere gebruik specifieke eisen (bijvoorbeeld aan de klimaatinstallatie) in een gebouw is niet voorzien. Voor 2 gebouwen in deze categorie (Harm Buiterplein en Iederz Silkeborgweg) is met de bouwer ervan ook een onderhoudscontract voor meerdere jaren afgesloten. De bouwer verricht dan langjarig het onderhoud.

Stadsbeheer heeft onderzocht op welke wijze hun dienstverlening naar de toekomst op de beste manier kan worden gehuisvest. Er is in 2024 een visie vastgesteld op de wijkposten, waarmee een totaalbeeld is ontstaan van de huisvestingsbehoefte. Vanuit de visie wordt toegewerkt naar 4 robuuste wijkposten, waarbij eerst met de Revitalisering Duinkerkenstraat 45 (DKS) is gestart. Het voorbereidingskrediet voor de andere 3 wijkposten is aangevraagd en binnenkort start het ontwerp traject.

Het pand aan de Duinkerkenstraat 45 heeft op dit moment een belangrijke functie als het gaat om de huisvesting van Stadsbeheer. Er zijn verschillende ontwikkelingen die aanleiding geven om de pandstrategie van deze locatie tegen het licht te houden. Vanuit de gebruikers, Stadsbeheer en Facilitaire Services en

Huisvesting (FSH), is geconstateerd dat de locatie DKS in de toekomst een belangrijke rol blijft vervullen in de huisvesting van Stadsbeheer en nog een aantal andere organisatieonderdelen. Er is onderzocht op welke wijze het pand toekomstbestendig kan worden gerevitaliseerd en hiervoor is reeds krediet verleend. Het definitief ontwerp is afgerond en het project wordt verder voorbereid voor aanbesteding. Het voormalige gemeentehuis in Ten Boer voldoet niet aan de huidige eisen en wensen. Er is nagedacht over een gedegen toekomstige programmering en de pandstrategie is heroverwogen. Het gebouw zal worden versterkt, gemoderniseerd en verduurzaamd.

Samen met de gebruikers is een programma van eisen (pve) vastgesteld. Op basis van dit pve wordt aan een architect gevraagd om tot en ontwerp te komen waarbij rekening wordt gehouden met de monumentale kenmerken van het gebouw.

In de routekaart verduurzaming zijn ook een aantal gebouwen uit de ambtelijke portefeuille opgenomen. Het grootste project is de verduurzaming en functionele upgrade van het Gedempte Zuiderdiep. Er vindt een verkenning plaats met als doel om tot een project propositie te komen.

Schoolgebouwen
De verantwoordelijkheid voor het onderhoud, functionele aanpassingen en het up-to-date houden van de schoolgebouwen voor primair-, speciaal- en voortgezet onderwijs ligt - tenzij anders overeengekomen - bij de schoolbesturen. De schoolbesturen krijgen daarvoor de middelen in de lumpsumfinanciering van het rijk. Voor de schoolgebouwen die technisch, functioneel maar ook energetisch en qua duurzaamheid niet meer voldoen bepalen we maatregelen om de kwaliteit te verbeteren. Die maatregelen en de daarvoor nodige investeringen én de volgorde van de aan te pakken scholen hebben we vastgelegd in het door de raad in mei 2024 vastgestelde Scholenplan Gro Up. De voorbereiding en uitvoering van de projecten vindt inmiddels plaats binnen de staande organisatie.

Van gebouwen waarin, naast onderwijs meerdere functies zijn samengebracht, zijn een aantal wel eigendom van de gemeente. Deze worden daarom door ons onderhouden. Ook schoolgebouwen, die niet meer voor onderwijs in gebruik zijn en om die reden door het schoolbestuur zijn teruggegeven aan de gemeente, zijn een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Dit geldt ook voor voormalige schoolgebouwen die nog een andere functie moeten krijgen of deze al hebben gekregen. Voor deze gebouwen zijn - daar waar relevant - meerjarige onderhoudsplannen opgesteld gekoppeld aan de pandstrategie voor deze panden. Onze onderhoudsplanning is in eerste instantie ingericht op instandhouding en dus NEN-conditie 3. Bij de eventuele wens voor aanpassingen aan gebouwen gaan we in overleg met de gebruikers over de mogelijkheden binnen de bestaande budgetten.

Sociaal culturele accommodaties (welzijn)
De sociaal culturele accommodaties, zoals speeltuinverenigingen, buurtcentra, dorpshuizen en wijkcentra, worden beheerd, onderhouden en gesubsidieerd conform nota sociaal culturele accommodaties. Voor het onderhoud van gebouwen in gemeentelijk eigendom is een passende voorziening opgenomen op basis van het principe van instandhouding.

Begin 2027 zal een nota met investeringsagenda sociaal culturele accommodaties worden voorgelegd. Hierin wordt zowel de hardware, orgware als software van de bestaande accommodaties in kaart gebracht om te komen tot een integraal plan voor vervanging en verduurzaming van de panden.
Lopende Projecten:

De planvorming voor een nieuwe accommodatie voor BSV de Kreukelhof aan de Drakesteijnstraat 27 in Hoogkerk is in volle gang. Naar verwachting zal eind 2026 een kredietaanvraag volgen om door te gaan naar de bouwfase.

Het pand van wijkcentrum de Schakel aan de Rijksweg in Groningen is aan het einde van zijn levensduur. Het pand is eigendom van de stichting de Schakel, maar die is niet draagkrachtig genoeg om vervangende huisvesting te kunnen dragen. Samen met het bestuur van wijkcentrum de Schakel wordt momenteel in kaart gebracht wat de opties zijn om de Schakel als belangrijke functie in deze wijk te behouden. Gekeken wordt naar nieuwbouw en mogelijke koppeling met een andere functie om op deze manier meer voorzieningen te verankeren en te borgen in de wijk

In het Wijkcentrum “het Dok” in Lewenborg spelen diverse ontwikkelen die vragen om aanpassingen aan het gebouw. Dit zijn aanpassingen die samen met de Wij organisatie, de GGD, het buurthuis en wijkvernieuwing worden uitgewerkt. Deze ontwikkelingen zien we als een natuurlijk moment om het pand ook direct te verduurzamen en groot onderhoud te clusteren. Eind 2026 zal naar verwachting een voorbereidingskrediet worden aangevraagd.

Culturele gebouwen
Tot de culturele gebouwen behoren onder meer cultureel educatieve centra, musea, panden voor podiumkunsten en bibliotheken. Veel van deze gebouwen zijn een visitekaartje voor de gemeente: het Groninger Forum aan de Nieuwe Markt, het Groninger Museum aan het museumplein, de kunstwerf aan de Bloemsingel, VRIJDAG aan de St. Jansstraat, cultuurcentrum ‘De Oosterpoort’ aan de Trompsingel en het Noord Nederlands Toneel aan de Bloemstraat. Door de hoge gebruikersdynamiek en vanuit de activiteiten in de gebouwen worden veelal extra eisen aan het gebouw gesteld (bovengemiddeld onderhoud en verbouwingen). Het onderhoudsniveau is doorgaans goed.
Wel is het onderhoud aan cultuurcentrum De Oosterpoort tot een minimum beperkt in verband met de planvorming aldaar. Tot die tijd is gekozen voor een aanpak, waarbij alleen onvermijdbare maatregelen genomen worden om het gebouw in stand te houden. Dit zal de komende periode zo blijven. Voor het onderhoud van de culturele gebouwen is een passende voorziening opgenomen op basis van het principe van instandhouding en passend bij de aard en gewenst niveau van onderhoud van het gebouw. Bij het Groninger Forum en het Groninger Museum ligt het gewenst niveau van onderhoud hoger dan in de rest van de portefeuille.

VRIJDAG is nu gehuisvest op drie verouderde locaties, waarvan één in de binnenstad. Er wordt volop gewerkt aan de herontwikkeling van de locatie aan de St. Jansstraat ten behoeve van de integrale huisvesting van VRIJDAG op één locatie. Het project vindt zich in de afrondende fase. Hierna wordt het volgende en laatste projectdeel van dit blok in uitvoering gebracht ten behoeve van de realisatie van een gezondheidscentrum.
Afgelopen jaar is hard gewerkt aan de planvorming voor Mada. In 2027 wordt het ontwerp verder uitgewerkt om over te gaan tot realisatie van dit museumproject, waarbij de Markante monumentale panden aan de brugstraat toekomstbestendig worden gerenoveerd en verduurzaamd en een stuk hoogwaardige nieuwbouw wordt toegevoegd op deze bijzondere plek in de stad.
De Stadsschouwburg is twee jaar geleden overgenomen van het Groninger Monumenten Fonds. Bij de overdracht is het onderhoudsniveau in beeld gebracht. Het op niveau brengen van bepaalde onderdelen van het gebouw naar de gewenste conditie is momenteel in volle gang. Zo hebben recentelijk vervangingen in de electrotechnische voorzieningen plaatsgevonden.
Ook in de Cultuur portefeuille zijn de komende tijd verduurzamingsinvesteringen voorzien. Zo is de Machinefabriek in uitvoering en wordt hard gewerkt aan de planvorming voor de verduurzaming van Simplon.

Sportaccommodaties
Voor het onderhoud van de sportgebouwen werkt Sport050 met een Meerjarig Onderhoudsplanning (MJOP) voor alle gemeentelijke sportgebouwen die jaarlijks wordt geactualiseerd aan de hand van hetgeen is uitgevoerd. De MJOP wordt binnen het Verbeterprogramma Sport Vastgoed (VSV) voor de sportaccommodaties geactualiseerd en herijkt. In 2026 heeft de overdracht van 65 sportgebouwen van

Sport050 naar het Vastgoedbedrijf (VGB) plaatsgevonden. Voor de resterende gebouwen is nog nader onderzoek nodig en volgen mogelijk in 2027. In 2027 gaan we het ketelhuis van de Papiermolen aanpassen aan de huidige veiligheidseisen. Hiervoor zullen verschillende (duurzame) oplossingsrichtingen worden uitgewerkt en vraagt om besluitvorming in 2027 en verder. Daarnaast is de tribune van de Papiermolen verzakt en vertoont scheuren. Vanwege de zwakke ondergrond en de monumentale status onderzoeken we in 2027 of we kunnen herstellen of moeten vervangen. Tot slot staat de vervanging van de luchtbehandelingskasten van zwembad De Parrel in de planning. We kijken of volledige vervanging nodig is of dat een gedeeltelijke renovatie voldoende is.

In 2025 is het Masterplan Sportvoorzieningen vastgesteld. In 2027 wordt verder uitvoering gegeven aan de vervanging, verbetering of verduurzaming van de panden die in dit Masterplan zijn opgenomen.

Voor de herontwikkelingsopgave voor het sportcentrum Kardinge zal in 2027 de gekozen architect gestart zijn met het Voorlopig ontwerp van het nieuwe sportcentrum Kardinge, in lijn met het door de raad vastgestelde voorkeursscenario. De bouw van het sportcentrum is qua project losgeknipt van de integrale, gebiedsgerichte aanpak (Vitaliteitscampus).

Voor de ‘Vervanging Investeringen Planning kunstgrasvelden’ (VIP) wordt jaarlijks opnieuw onderzocht op noodzaak van vervanging voor het desbetreffende jaar. Hiervoor vindt medio september een keuring plaats. De staat van de kunstgrasvelden is bepalend voor het moment van renovatie. Afhankelijk van de intensiteit van het gebruik vindt deze vervanging van de top- en sporttechnische lagen van kunstgrasvelden plaats. Voor 2027 staan de vervanging van 6 kunstgras voetbalvelden en de atletiekbaan in het Stadspark op de planning. Aan de hand van de eerdergenoemde keuring in september 2026 zullen we tot een definitieve planning voor vervanging 2027 komen. Alle kunstgrasvelden met SBR-korrels worden via de VIP fasegewijs vervangen door een alternatieve infill die niet schadelijk is voor het milieu. De komende jaren zullen we de kunstgrasvelden met infill moeten blijven opruimen/vegen.

Paragraaf 5: Financiering

De wettelijke kaders (normen) voor de financiering van gemeenten en provincies zijn vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Het voornaamste doel is het beperken van renterisico's. Deze wettelijke kaders hebben we bij de gemeente Groningen vertaald naar concrete afspraken tussen raad en college in de vorm van het Treasurystatuut 2024, dat door u op 18 december 2024 is vastgesteld. De verdere vertaling naar de uitvoering en de verdeling van bevoegdheden tussen college en ambtelijke organisatie is vastgelegd in het door het college vastgestelde Handboek Treasury 2024.

Relevante ontwikkelingen

In dit onderdeel schetsen wij de interne en externe ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op onze financiering.

De financieringsbehoefte is gebaseerd op de meerjarenbalans 2027-2030 en ziet er als volgt uit.

Financieringsbehoefte 2027 (x 1 miljoen euro)	Bedrag 31-12-2026	Bedrag 31-12-2027
Saldo huidige geldleningen o/g	1.413	1.509
Beschikbare reserves en voorzieningen	414	452
Totaal lange financieringsmiddelen (A)	**1.827**	**1.961**
Investeringen voorgaande jaren	2.003	2.003
Investeringen 2027 (netto)	0	258
Totaal benodigde financieringsmiddelen (B)	**2.003**	**2.261**
Financieringsbehoefte (saldo A-B)	**176**	**300**

Renteontwikkeling

Grafiek Rente% 10-jaars NL staatsobligaties van 1 juli 2016 tot 1 juli 2026

Aan een jarenlange periode van rentedaling en historisch lage (negatieve) rentes kwam in 2021 een einde. Vanaf begin 2022 is er voor wat betreft de langlopende rente sprake geweest van een scherpe stijging. De voorlopige top werd bereikt op 2 oktober 2023 met een percentage van 3,27%. Sindsdien is er sprake van schommelingen met een percentage van 3,25% per 20 juli 2026. Sinds het uitbreken van de Iran-oorlog eind februari 2026 beweegt de kapitaalmarktrente in de buurt van de voorlopige top uit 2023.

In verband met de Iran-oorlog en de daardoor onder druk staande aanvoer van olie, gas en andere producten zal er op korte termijn opwaartse druk op de inflatie ontstaan. Hoe lang dit effect aanhoudt en uitmondt in bredere inflatie wordt in sterke mate bepaald door de vraag wanneer de oorlog wordt beëindigd. De doelstelling van de ECB is het beperken van de inflatie tot 2% en hiertoe heeft de ECB op 11 juni 2026 een

verhoging van de beleidsrentes met 0,25% doorgevoerd (tot 2,25% voor de depositorente en 2,40% voor de refi-rente). Het ligt in de lijn der verwachting dat de ECB in het najaar nogmaals een verhoging doorvoert. Mocht de duur van de oorlog beperkt blijven en de energieaanvoer herstellen, dan ligt het, gegeven de beperkte onderliggende economische dynamiek in de Eurozone, voor de hand dat in 2027 geen verdere verhogingen van de ECB beleidsrentes nodig zijn. De rente die de gemeente betaalt op korte geldleningen (< 1 jaar) zijn nauw gecorreleerd aan de beleidsrentes. We verwachten dat we in 2027 een rente betalen van 2,5% op korte leningen (in de begroting 2026 rekenden we met 2,00%).

Voor de lange rentes kijkt de kapitaalmarkt voorbij de "inflatiehobbel" als gevolg van de Iran-oorlog. De zeer gematigde economische vooruitzichten van de Eurozone lijken een neerwaarts effect op de lange rentes te hebben, terwijl de hoge overheidsschulden juist een opwaarts effect hebben, doordat geldverstrekkers in verband daarmee een hogere risicopremie eisen. Per saldo verwachten we een relatief constant verloop van de lange rentes in 2027 met nog een lichte stijging vanaf het huidige niveau. We verwachten in 2027 een rente op nieuw aan te trekken 10-jarige leningen te moeten betalen van 3,5% (in de begroting 2026 rekenden we met 2,5%).

Samenvattend toont onderstaande tabel de renteveronderstellingen voor 2027.

Renteveronderstellingen 2027	
Rente langlopende leningen	3,50%
Rente-omslagpercentage	1,70%
Rente beklemde reserves	1,70%
Rente kortlopende leningen (1-jaars)	2,50%

Het rente-omslagpercentage (ROP) voor 2027 is 1,70%. Het ROP is het rentepercentage dat wij gebruiken voor de toerekening van de rentelasten aan de taakvelden en grondexploitaties en is 0,10% hoger ten opzichte van de begroting 2026. Deze stijging komt voornamelijk doordat de verwachte rente op nieuwe leningen hoger ligt dan de gewogen gemiddelde rente op af te lossen oude leningen. De omslagrente is gebaseerd op de verwachte rentekosten in het begrotingsjaar 2027.

Rentelasten externe financiering en renteresultaat

In onderstaand overzicht geven we inzicht in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Overzicht rentelasten externe financiering (x 1.000 euro)	
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	37.393
Externe rentebaten over de korte en lange financiering	5.942
Saldo rentelasten en rentebaten	**31.451**
De rente die aan de facilitaire grondexploitaties moet worden doorberekend	-
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	215
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente (A)	**31.236**
Rente over eigen vermogen (B)	1.237
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde en verliesvoorziening) (C)	2.297
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**34.770**
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	**35.680**
Renteresultaat op het taakveld Treasury (voordeel)	**909**

Het renteresultaat is ten opzichte van de begroting 2026 gestegen met 0,3 miljoen euro.

Risicobeheer financieringsportefeuille

Dit onderdeel geeft een samenvatting van het risicoprofiel van de organisatie. Verder wordt ingegaan op de gegevens die vanuit de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) voor de toezichthouder nodig zijn.

Limieten financiering

Ter beperking van renterisico's hanteren we limieten voor de korte en lange geldpositie. Het betreft hier uitsluitend nog de wettelijke limieten.

Limietenoverzicht (bedragen x 1.000 euro)	2026	2027
Limieten kort geld		
Kasgeldlimiet	126.000	135.000
Drempelbedrag schatkistbankieren	11.964	12.171
Limieten lang geld		
Renterisiconorm	296.000	317.000

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een wettelijke limiet en bepaalt de maximale omvang van de gemiddelde netto-vlottende schuld van de gemeente in een kwartaal. De netto vlottende schuld is het saldototaal van alle bankrekeningen van de gemeente Groningen, inclusief de korter dan een jaar uitgezette en opgenomen geldleningen. De vlottende schuld aan het einde van de drie maanden binnen een kwartaal, vormen het kwartaalgemiddelde. De kwartaalgemiddelden van twee opeenvolgende kwartalen binnen een begrotingsjaar mogen volgens de wet fido, niet hoger zijn dan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet (bedragen x 1.000 euro)	2027
Vlottende schulden	44.837
Vlottende middelen	4.525
Netto vlottende schulden	**40.312**
Begrotingstotaal	1.585.643
Kasgeldlimiet 8,5% van begrotingstotaal	**135.000**
Ruimte tot de kasgeldlimiet	**94.688**

Drempelbedrag schatkistbankieren

Het is mogelijk dat de gemeente een overschot heeft aan liquide middelen. Dit geld kan eventueel worden uitgeleend aan andere overheden. Wat dan nog boven de vastgestelde drempel uitkomt, moet de gemeente verplicht uitzetten bij het Rijk (schatkistbankieren). Het drempelbedrag is gelijk aan 10 miljoen euro plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de 500 miljoen euro te boven gaat.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een wettelijke limiet. Net als bij de kasgeldlimiet, heeft de renterisiconorm vooral tot doel renterisico's te beheersen. Daarom wordt bij de begroting een maximum vastgesteld voor aflossingen en/of renteherzieningen op langlopende leningen in een bepaald jaar. De renterisiconorm is 20% van het begrotingstotaal. In het onderdeel Leningenportefeuille, berekening kasgeldlimiet en risiconorm van deze paragraaf wordt het renterisico op de vaste schuld berekend voor een periode van vier jaar. Uit de berekening blijkt dat de renterisico's op de vaste schuld de komende vier jaren ruim onder de wettelijke norm blijven.

De renterisiconorm berekenen we als volgt.

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld in 2027-2030 (bedragen x 1.000 euro)	2027	2028	2029	2030
Begrotingstotaal	1.585.643	1.557.302	1.573.318	1.621.629

Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
Rente risiconorm	317.000	311.000	315.000	324.000
Aflossingen	97.577	65.636	71.638	94.019
Ruimte onder renterisiconorm	219.423	245.364	243.362	229.981

Vervroegde aflossing langlopende leningen

In de begroting wordt jaarlijks een overzicht opgenomen van leningen met een mogelijkheid tot vervroegde aflossing. In 2027 zijn er geen leningen die hiervoor in aanmerking komen.

Kredietrisico's op verstrekte gelden

Onderstaand overzicht geeft een globale indruk van de kredietrisico's op verstrekte gelden. Het betreft zowel verstrekte geldleningen (lang en kort) als creditposities (tegoeden) bij financiële instellingen. Hierbij zijn de uitgezette bedragen per risicogroep (soort lening nemers) aangegeven.

Risicogroep (bedragen x 1.000 euro)	Restantschuld 31-12-2026	Deel van uitstaande leningen %
Grondexploitatiemaatschappij Meerstad	228.150	74,82%
Woningcorporaties met garantie WSW	30.897	10,13%
Overige toegestane instellingen volgens Treasury statuut	44.759	14,68%
Particulieren	1.111	0,37%
Niet toegestane instellingen volgens Treasury statuut	0	0,00%
Totaal Risicodragend	**304.917**	**100,00%**
Voorzieningen langlopende leningen	-328	
Totaal Balanspositie	**304.590**	

Leningenportefeuille

Opgenomen leningen

Mutaties in Leningenportefeuille (OG)	Bedrag x 1.000 euro	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2027	1.306.060	1,79
Bij: Nieuwe leningen	332.781	p.m.
Af: Reguliere aflossingen	109.040	3,60%
Af: Vervroegde aflossingen	0	p.m.
Af: Renteaanpassing (oud percentage)	0	p.m.
Bij: Renteaanpassing (nieuw percentage)	0	p.m.
Stand per 31 december 2027	1.529.801	1,77%

Uitgezette leningen

Mutaties in Leningenportefeuille (UG)	Bedrag x 1.000 euro	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2027	298.529	2,07
Bij: Nieuwe leningen	0	p.m.
Af: Reguliere aflossingen	16.012	3,43%
Af: Vervroegde aflossingen	0	p.m.
Af: Renteaanpassing (oud percentage)	0	p.m.
Bij: Renteaanpassing (nieuw percentage)	0	p.m.
Stand per 31 december 2027	282.517	2,06%

Langlopende schulden

Geldleningen

Opgenomen geldleningen Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Boekwaarde 1-1-2027	Op te nemen	Aflossing	Boekwaarde 31-12-2027	Rente
Obligatieleningen*	135.000	-	10.000	125.000	2.366
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	20.000	-	-	20.000	20
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen**	860.559	332.781	49.004	1.144.336	26.796
Provincies	290.000	-	50.000	240.000	4.519
Gemeenten	-	-	-	-	-
Overige binnenlandse sectoren	502	-	37	465	2
Totaal opgenomen langlopende leningen	**1.306.060**	**332.781**	**109.040**	**1.529.801**	**33.704**

* Leningen in het kader van Medium Term Notes programma (MTN). Deze leningen worden via de BNG afgesloten.

** De stelpost Nog op te nemen leningen is opgenomen onder de binnenlandse banken en overige financiële instellingen. In de praktijk kunnen de leningen uiteraard ook worden afgesloten bij een geldverstrekker van een andere categorie.

Overzicht Financiële Vast Activa

Financiële vaste activa (bedragen x 1.000 euro)	Boekwaarde 1-1-2027	Te storten	Af te lossen	Boekwaarde 31-12-2027	Rente
KAPITAALVERSTREKKINGEN					
Deelnemingen	134.758	37.143	-	171.901	2.291
Verlies voorzieningen	-5.961	-	-	-5.961	-101
Totaal kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	**128.798**	**37.143**	**-**	**165.941**	**2.190**
UITGEZETTE GELDLENINGEN					
Woningbouwcorporaties	30.897	-	4.820	26.077	972
Deelnemingen	261.418	-	11.024	250.394	4.813
Overige langlopende leningen	12.601	50	170	12.482	248
Voorziening langlopende leningen	-328	-	-	-328	-
Totaal langlopende leningen UG	**304.589**	**50**	**16.014**	**288.625**	**6.033**
Totaal Financiële vaste activa	**433.386**	**37.193**	**16.014**	**454.566**	**8.222**

Paragraaf 6: Verbonden partijen

Kader
De nieuwe kadernota Verbonden Partijen is vastgesteld door de raad op 7 mei 2025.

In de nieuwe kadernota verbonden partijen zijn onder andere de volgende wijzigingen verwerkt:

- Er wordt onderscheid gemaakt tussen verbonden partijen met een regulier en een verhoogd risicoprofiel. Voor de verbonden partijen met een verhoogd risicoprofiel, betekent dit dat er extra aandacht is voor governance en risico's. De verbonden partijen Euroborg, WarmteStad, Martiniplaza, Meerstad, De Suikerzijde, Stadshavens en Gemeentelijk Energiebedrijf Holding hebben een verhoogd risicoprofiel, de overige verbonden partijen een regulier risicoprofiel.
- Het aangaan van een nieuwe verbonden partij is in twee fasen opgesplitst. In fase 1 wordt het doel en de samenwerkingsvorm ingevuld aan de hand van een beslisboom. In fase 2 wordt de governance en de besluitvorming uitgewerkt.
- Er is meer aandacht voor het onderscheid tussen publiek- en privaatrechtelijke verbonden partijen. In de kadernota zijn specifieke aandachtspunten opgenomen voor privaatrechtelijke verbonden partijen.

Nieuwe verbonden partijen, aanpassing bestaande verbonden partijen en onderzoeken
Op 1 september 2026 besloten wij tot de omvorming van GMF Stad BV tot het Groninger Ontwikkelbedrijf B.V.. Het afronden van de hiervoor benodigde statutenwijziging staat gepland voor het najaar van 2026. Het Groninger Ontwikkelbedrijf is gericht op vastgoedontwikkeling en vastgoedexploitatie van commercieel verhuurbaar vastgoed waarmee maatschappelijk impact gecreëerd kan worden. Het Groninger Ontwikkelbedrijf zal vooral bij kunnen dragen aan een goede functiemix voor de binnenstad, de levendigheid en het voorzieningenniveau van gebiedsontwikkelingen, het bieden van een passende werkplek voor de creatieve sector en startende ondernemers en het creëren/vernieuwen van toekomstbestendige werklocaties. Ook in het kader van monumentenzorg en het tegengaan van ondermijning kan het bedrijf een rol spelen.

De aandelen van Waterbedrijf Groningen in WarmteStad BV zijn op 28 oktober 2025 voor 10,0 miljoen euro overgenomen door de gemeente Groningen. Daarmee is de gemeente 100% eigenaar van WarmteStad geworden. Zoals aangegeven in onze brief aan de raad Verkenning publieke samenwerking WarmteStad van 14 januari 2026, is onze strategie gericht op het betrekken van een nieuwe minderheidsaandeelhouder bij WarmteStad. In de brief Samenwerkingsovereenkomst NDW en intentieovereenkomst regionaal warmtebedrijf Groningen die wij u stuurden op 8 juli 2026 informeerden wij u over de keuze om het traject met NDW (Nationale Deelneming Warmte) verder te brengen, wat geresulteerd heeft in een samenwerkingsovereenkomst. Daarnaast informeerden wij u via laatstgenoemde brief ook over de verdere verkenning naar een eventuele samenwerking van de gemeente Groningen en NDW met de provincie Groningen en Enpulse (regionaal Warmtebedrijf)

De huidige samenwerking in de waterketen bereikt een structurele fase en vraagt om duurzame borging. Diverse projecten zijn inmiddels in beheer en hebben een permanent karakter gekregen, waardoor een formele organisatievorm noodzakelijk wordt. Een stichting biedt hiervoor een stabiel en toekomstbestendig fundament. Onder de deelnemende organisaties (14 gemeenten en 2 waterschappen) is breed draagvlak hiervoor. Dit heeft geleid tot de oprichting van Stichting Waterketenbeheer Noord.

Zoals eerder aangekondigd hebben we een globale verkenning gedaan naar mogelijke toekomstscenario's voor het Meerschap Paterswolde. Dit naar aanleiding van de gemeentelijke herindeling. In verband met de ontwikkelingen in de begroting van het Meerschap was het naar onze mening nodig op korte termijn nodig keuzes te maken over de gewenste organisatorische inbedding en de daarmee samenhangende consequenties

verder in beeld te brengen. In de brief Gemeenschappelijke Regeling Meerschap Paterswolde van 10 juni 2026 informeerden wij u over de uitkomsten van de verkenning:

- BEGIN CITAAT -

"Het voortzetten van de huidige GR biedt op dit moment de meeste zekerheid. De werkwijze is bekend, functioneert stabiel en waarborgt de continuïteit van beheer en onderhoud. Daarnaast biedt dit model duidelijkheid over verantwoordelijkheden, kostenverdeling en bestuurlijke aansturing. Daarmee blijft het mogelijk om de ecologische en recreatieve kwaliteit van het Meerschap duurzaam te borgen en verder te versterken.

Uit de verkenning blijkt dat de alternatieve scenario's gepaard gaan met aanzienlijke bestuurlijke complexiteit, financiële onzekerheden en risico's voor de uitvoerbaarheid. Gelet hierop achten wij een verdiepend onderzoek naar uittreding of een uitvoeringsGR op dit moment niet wenselijk en ronden wij het vraagstuk rond de toekomstscenario's met deze brief voorlopig af."

- EINDE CITAAT -

Verbonden partijen in liquidatie of afbouw

De Stichting Industrie- en Handelsgebouwen Groningen (SIG) heeft als enige resterende doel de afwikkeling van de vordering op de failliete boedel van de TCN-Groep. Na afwikkeling daarvan zal de stichting worden opgeheven.

In verband met de afronding van de gebiedsontwikkeling Haren Noord zijn de rechtspersonen GEM Haren Noord CV (waarin de grondexploitatie was ondergebracht) en GEM Haren Noord Beheer BV (die de directievoering verzorgde) geliquideerd in november 2024. Wij verwachten de liquidatie van de tussenliggende rechtspersonen Dilgt Hemmen Essen BV en Stichting Commanditair Kapitaal Haren Noord, via welke de gemeente zijn belangen hield in GEM Haren Noord, in 2026.

In verband met de overdracht van de watertoren Noord aan de Noorderbinnensingel door GMF Watertoren BV aan de gemeente, kan GMF Watertoren BV, na afwikkeling van de resterende verplichtingen (waarvoor een voorziening is gevormd), in 2026 worden opgeheven.
Op basis van afspraken uit 2015 kon het pand stadsschouwburg voor 1 euro worden terug geleverd door GMF Stadsschouwburg BV aan de gemeente. De rechtspersoon GMF Stadsschouwburg BV dient daarom geen doel meer en zal, na afwikkeling van resterende rechten en plichten in 2026 worden opgeheven.

Stichting Ondernemerstrefpunt Groningen (OTP) heeft vanwege afnemend draagvlak bij haar stakeholders besloten de stichting te ontbinden. De laatste planning is dat dit in 2026 zal zijn uitgevoerd.

Overzicht verbonden partijen

Onderstaande tabellen geven een overzicht van waar de beleidsmatige informatie per verbonden partij beschikbaar is. Daarnaast wordt in de tabel de vermogenspositie en resultaat weergegeven. De bron geeft hierbij aan welk jaar dit betreft.

Bedragen x € 1.000

Gemeenschappelijke regelingen	Deelprogramma	EV* 1-1	EV 31-12	VV** 1-1	VV 31-12	Resultaat	Bron
Eems Dollard Regio (EDR)	1.1. Economie & Werkgelegenheid	817	911	1.152	1.351	94	REK25
Omgevingsdienst Groningen	1.1. Economie & Werkgelegenheid	300	300	5.524	5.553	0	BGR27
Centrumregeling Beschermd Wonen en Opvang Groningen	3.3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	24	BGR27
GGD	3.3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	1.315	1.103	8.434	8.434	161	BGR27
Centrumregeling jeugdregio Groningen (RIGG)	3.3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	BGR27
Publiek vervoer Groningen Drenthe	3.3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	322	239	10	10	0	BGR27
Meerschap Paterswolde	2.1. Kwaliteit leefomgeving	555	549	2.112	1.975	0	BGR27
Groninger Archieven	3.5. Cultuur	1.268	1.211	5.223	4.968	-40	REK25
OV-bureau Groningen Drenthe	1.2. Mobiliteit	7.629	5.958	15.963	16.451	0	BGR27
Veiligheidsregio Groningen	2.2. Veiligheid	10.999	11.708	46.403	62.717	0	BGR27
Noordelijk Belastingkantoor	4.1. Dienstverlening	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	BGR27
Perspectief Groningen en Noord-Drenthe	1.1 Economie en Werkgelegenheid	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	Oprichtings-fase
Centrumregeling Huiselijk Geweld	3.3. Welzijn, Gezondheid en Zorg	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	Concept BGR27

Vennootschappen en coöperaties	Deelprogramma	EV 1-1	EV 31-12	VV 1-1	VV 31-12	Resultaat	Bron
Thermiek BV	3.1. Werk en Inkomen	30	30	717	600	0	REK25
Euroborg NV	1.1. Economie en Werkgelegenheid 3.4. Sport en Bewegen	4.482	4.459	21.651	21.590	-22	REK25
NV Waterbedrijf Groningen	1.1. Economie & Werkgelegenheid	90.582	104.800	243.330	249.276	14.216	REK25
Enexis Holding N.V.	1.1. Economie & Werkgelegenheid	5.538.000	5.811.000	5.949.000	7.627.000	400.000	REK25
Community Network Noord-Nederland BV	1.1. Economie & Werkgelegenheid	4.295	4.547	389	280	252	REK25

WarmteStad BV	1.1. Economie & Werkgelegenheid	14.832	13.665	66.346	74.311	-8.167	REK24
MartiniPlaza Vastgoedmaatschappij BV	3.5. Cultuur	6.668	7.602	17.415	17.510	933	REK25
GEMM CV Meerstad)	1.3. Wonen	500	500	307.943	302.551	0	REK25
NV BNG Bank	4.3. Algemene Inkomsten en Post Onvoorzien	4.777.000	4.863.000	123.164.000	110.701.000	172.000	REK25
Omrin NV	2.1. Kwaliteit leefomgeving	83.562	84.068	131.694	131.702	2.530	REK25
De Suikerzijde BV	1.3. Wonen	15.040	15.109	40.236	20.826	69	REK25
Stadshavens BV	1.3. Wonen	4.823	4.529	24.290	28.944	-294	REK25
Gemeentelijk Energiebedrijf Holding BV	1.1. Economie en Werkgelegenheid	2.835	3.743	1.712	4.136	-367	REK25
GMF Prinsenhof BV	1.3 Wonen	731	773	1.753	1.699	42	REK23
GMF Stad BV	1.3 Wonen	-9	0	10	0	-5	REK23
Dimpact	4.4. Algemene Ondersteuning organisatie	703	880	7.567	6.134	178	REK25

Stichtingen	Deelprogramma	EV 1-1	EV 31-12	VV 1-1	VV 31-12	Resultaat	Bron
Stichting Industrie- en Handelsgebouwen Groningen (SIG)	1.1. Economie & Werkgelegenheid	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Sociaal Fonds Groningen	4.4. Algemene Ondersteuning organisatie	345	355	0	0	10	REK25
Stichting Waterketenbeheer Noord-Nederland	2.1 Kwaliteit Leefomgeving	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Overig	Deelprogramma	EV 1-1	EV 31-12	VV 1-1	VV 31-12	Resultaat	Bron
Vereniging van gemeenten aandeelhouders Enexis Noord-Nederland (VEGANN)	1.1. Economie & Werkgelegenheid	58	54	0	0	-4	REK25
Vereniging van Groninger gemeenten	4.2.College en Raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	199	199	528	499	2	REK25

* EV = Eigen Vermogen

** VV = Vreemd vermogen

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Openbaar Lichaam 'Eems Dollard Regio'	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang is gediend bij de doelstelling gericht op het realiseren en bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking, op zowel regionaal als plaatselijk niveau, in de noordelijke grensstreek van Nederland en Duitsland.
Deelnemende partijen	Duitse en Nederlandse gemeenten, alsmede andere regionale overheden en Kamers van Koophandel in de Eems Dollard Regio.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft, net als ieder lid, recht op 2 vertegenwoordigers in het algemeen bestuur (de EDR-Raad).
Financieel belang	Financieel belang: de gemeente Groningen betaalt jaarlijks een ledenbijdrage op basis van haar inwonertal. Voor 2025 was dit 31 duizend euro.
Financiële risico's	Geen.
Relevante beleidsinformatie	De EDR stimuleert grensoverschrijdende projecten vooral door het verstrekken van Europese subsidies.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Omgevingsdienst Groningen	
Doelstelling en openbaar belang	De Omgevingsdienst Groningen is ingesteld om vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers te gaan uitvoeren, waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.
Deelnemende partijen	De provincie Groningen en de 10 Groninger gemeenten.
Bestuurlijk belang	Een collegelid is lid van het Dagelijks Bestuur. Daarnaast vertegenwoordigt hij/zij de gemeente in het Algemeen Bestuur dat bestaat uit 11 leden. Alle colleges van de 10 Groninger gemeenten en de provincie Groningen zijn vertegenwoordigd met één lid in het Algemeen Bestuur. Een gedeputeerde van de provincie Groningen is voorzitter van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De totale deelnemersbijdrage voor de gemeente Groningen voor 2027 is geraamd op 1,8 miljoen euro.
Financiële risico's	Het weerstandsvermogen bestaat uit de post onvoorzien en de algemene reserve, tezamen 400 duizend euro. De risico's zijn voor 2027 begroot op 400 duizend euro.
Relevante beleidsinformatie	De Omgevingsdienst Groningen is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van én voor de provincie en alle gemeenten in de provincie Groningen sinds november 2013.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Centrumregeling Beschermd Wonen en Opvang Groningen	
Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de Centrumregeling Beschermd Wonen is de taken en bevoegdheden van de regiogemeenten in het kader van de Wmo 2015 op het gebied van beschermd wonen, de inloop GGZ en de begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang door mandaat en volmacht op te dragen aan de centrumgemeente Groningen. Vanaf 1 januari 2021 zijn de taken Beschermd Wonen, op basis van de met alle gemeenten gemaakte samenwerkingsafspraken, in fasen door gedecentraliseerd naar elke individuele gemeente. De Groninger gemeenten blijven samenwerken (NvO) op het onderdeel BW&O en hebben hiervoor een convenant en programmastructuur ingericht waarin de samenwerkingsafspraken staan en op welke onderdelen we gezamenlijk diensten uitvoeren en organiseren.

Deelnemende partijen	Gemeenten Eemsdelta, Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerkwartier en Westerwolde.
Bestuurlijk belang	Het betreft een lichte GR, zonder eigen bestuur en zonder een eigen uitvoeringsorganisatie. De portefeuillehouder is een lid van het college. Regionaal is een bestuurlijk OOGO ingericht voor de verbinding met alle Groninger gemeenten. En er is een regionaal programma BW&O die namens alle Groninger gemeenten de uitvoering en organisatie coördineert.
Financieel Belang	De gemeente Groningen ontvangt als centrumgemeente gelden (geoormerkte middelen voor Beschermd wonen en Opvang) als onderdeel van de uitkeringen die via het Gemeentefonds lopen. Er zijn 3 landelijke financieringsstromen: de integratie-uitkering (IU) Beschermd Wonen, en de decentralisatie-uitkeringen maatschappelijk opvang en vrouwenopvang. Daarnaast ontvangen de lokale gemeenten via het lokaal gemeentefonds accres voor de decentralisatie-uitkeringen. Vanaf 2024 wordt op basis van een gezamenlijk vastgestelde begroting hiervoor jaarlijks het lokaal ontvangen accres als bijdrage van de lokale gemeenten gevraagd.
Financiële risico's	We zijn afhankelijk van middelen vanuit het Rijk en de bijdrage van de 10 Groninger gemeenten.
Relevante beleidsinformatie	Geen.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

GGD	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft de bescherming, bewaking en bevordering van de gezondheid van de bevolking, de rampenbestrijding en crisisbeheersing en het (doen) organiseren van zorg aan de bevolking.
Deelnemende partijen	Gemeenten Eemsdelta, Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerkwartier en Westerwolde.
Bestuurlijk belang	Een collegelid is voorzitter van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, dat gevormd wordt door de portefeuillehouders Gezondheid van de Groninger gemeenten.
Financieel belang	Het aandeel in de inwonersbijdrage in 2027 voor de gemeente Groningen is 8,8 miljoen euro.
Financiële risico's	De uitvoering van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) in de provincie Groningen staat structureel onder druk. Geen van de gemeenten voldoet momenteel volledig aan het wettelijk basispakket. Dit leidt tot afschaling van contactmomenten, verschillen tussen gemeenten en risico's voor kwaliteit, kansengelijkheid en toezicht. Tegelijkertijd spelen bredere maatschappelijke opgaven in het sociaal domein, zoals de Hervormingsagenda Jeugd, die vragen om een sterke en goed functionerende preventie infrastructuur. In 2026 zal de GGD de gewenste ontwikkelrichting van de JGZ in de provincie Groningen, mede in het licht van de wettelijke opdracht, de financiële en personele randvoorwaarden en de gewenste mate van kansengelijkheid en regionale samenhang verder uitwerken. De GGD pakt de uitwerking samen met de gemeenten op. Mochten er financiële effecten voor 2027 aan de orde zijn dan zullen deze via een begrotingswijziging later alsnog in de begroting van 2027 worden verwerkt.
Relevante beleidsinformatie	Ieder jaar wordt een dienstverleningsovereenkomst (DVO) gesloten met de GGD waarin staat beschreven welke taken de GGD voor de gemeente Groningen uitvoert. Hierin staan de wettelijk bij de GGD belegde taken, wettelijke taken waarbij de keuze is deze bij de GGD te beleggen en facultatieve taken. Momenteel wordt daarnaast in gezamenlijkheid met de tien Groninger gemeenten en de GGD gewerkt aan de uitwerking van de Meerjarenagenda, met thema's rondom jeugdgezondheidszorg, ouderengezondheidszorg en gezonde leefomgeving. Ook wordt in samenwerking tussen de GGD en de tien Groninger

	gemeenten gewerkt aan een basisdocument voor de nieuwe lokale nota's en de nieuwe bestuursagenda van de GGD.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	Regulier

Centrumregeling jeugdregio Groningen (RIGG)	
Doelstelling en openbaar belang	Het verankeren van de samenwerking tussen de colleges van de deelnemende Groninger gemeenten op het gebied van de regionale jeugdzorg. De gemeenschappelijke regeling is aangegaan met de volgende belangen: a. de samenwerking verankeren tussen de colleges van de gemeenten bij de inkoop en subsidiëring van jeugdzorg; b. het realiseren en in stand houden van een passend en dekkend jeugdzorglandschap en het waarborgen van voldoende beschikbaarheid van jeugdzorg; c. het binnen de context van het hiervoor onder b geformeerde belang, de beheersing van de middelen en eventuele besparingen of aanvullende kosten en de verevening van risico's tussen de gemeenten; d. de regeling biedt ten aanzien van haar belang voldoende flexibiliteit en ruimte om ook rekening te houden met de behoeften van afzonderlijke gemeenten. De samenwerking en aansturing van deze Centrumregeling is georganiseerd in de vorm van een Regionaal Bestuurlijk Overleg Jeugd (RBOJ) en de Regionale Inkooporganisatie Groninger gemeenten (RIGG).
Deelnemende partijen	Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	De gemeente Groningen is in de centrumregeling benoemd als centrumgemeente.
Financieel belang	De kosten van de centrumregeling inclusief de organisatie van de RIGG en de bijbehorende worden gedragen door de 10 Groninger gemeenten. De gemeentelijke bijdrage van de gemeente Groningen in 2026 bedraagt 1,7 miljoen euro.
Financiële risico's	Geen
Relevante beleidsinformatie	Samen met de Groninger gemeenten en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) hebben we de ambitie de regio te ontwikkelen tot een robuuste en duurzame Jeugdhulpregio. Van invloed hierop zijn de aangekondigde aanpassingen in de Jeugdwet o.a. over de reikwijdte van jeugdhulp. Ook landelijk beleidsontwikkelingen zoals bijvoorbeeld is verwoord in de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming zijn de komende jaren relevant. Daarnaast spelen diverse regionale en bovenregionale ontwikkelingen. De ontwikkelingen zijn onderdeel van een regionale strategische meerjarenagenda, ook wel Langjarig Perspectief genoemd.
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	regulier

Publiek Vervoer Groningen Drenthe	
Doelstelling en openbaar belang	Groningen en Drenthe willen een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is; waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen. Zodat alle inwoners naar hun werk of school gaan en/of deel willen nemen aan het sociale leven en voor het bezoeken van onze provincies.
Deelnemende partijen	De gemeenten Groningen, Eemsdelta, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerkwartier, Westerwolde, Aa en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, De Wolden, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo en Westerveld en het OV-Bureau Groningen Drenthe.

Bestuurlijk belang	Lid van het bestuur is een collegelid.
Financieel belang	De kosten van Publiek Vervoer worden gedragen door de deelnemende gemeenten in de provincie Groningen en Drenthe. De bijdrage van de gemeente Groningen is 152 duizend euro.
Financiële risico's	De organisatie van Publiek Vervoer en de bijdrage van de gemeente is relatief klein. Het risico zit met name in prijsstijgingen die onder andere worden bepaald door de NEA-index en die van invloed zijn op de overeenkomsten met Publiek Vervoer.
Relevante beleidsinformatie	Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het doelgroepenvervoer. Dit is onder meer het vervoer van mensen met een Wmo-indicatie, het vervoer van leerlingen die op grond van de gemeentelijke verordening hiervoor in aanmerking komen en in enkele gemeentes (waaronder Groningen) het Participatiewet vervoer.
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	regulier

Meerschap Paterswolde	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft de behartiging van de belangen van recreatie, natuurbescherming en landschapsverzorging van het Paterswoldsemeer, het Hoornsemeer, de Hoornseplas en de omliggende recreatie- en natuurgebieden.
Deelnemende partijen	De gemeente Groningen participeert samen met de gemeente Tynaarlo in deze gemeenschappelijke regeling.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is als volgt opgebouwd: 6 leden, waarvan 3 uit de respectievelijke colleges (2 uit Groningen, 1 uit Tynaarlo, en 3 raadsleden (2 uit Groningen, 1 uit Tynaarlo). DB bestaat uit 3 leden, gekozen uit AB, op voordracht van de deelnemende gemeenten.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage van Groningen bedraagt 85,5 % van de totale gemeentelijke bijdragen. De gemeente Tynaarlo draagt de overige 14,5% bij.
Financiële risico's	Het Meerschap heeft voor de voorzienbare risico's diverse reserves en voorzieningen ingesteld, ten einde toekomstige ontwikkelingen te kunnen opvangen. Gezien de hoogte en aard van het vermogen is het weerstandsvermogen voldoende.
Relevante beleidsinformatie	Op 29 juni 2026 zijn het jaarverslag 2025, de herziene begroting 2026 en de begroting 2027 vastgesteld door het AB van Meerschap Paterswolde.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Groninger Archieven	
Doelstelling en openbaar belang	De doelstelling is in gezamenlijkheid de belangen behartigen van de provincie Groningen, de gemeente Groningen en het ministerie van Onderwijs, Cultuur, en Wetenschappen (OCW) bij alle aangelegenheden betreffende de documenten en collecties, die berusten in de decentrale archiefdienst van de provincie Groningen onderscheidenlijk de decentrale archiefdienst van de gemeente Groningen. Het openbaar belang is de uitvoering van de taken van de deelnemers en OCW ingevolgde de Archiefwet en het vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis van Groningen als cultureel erfgoed.
Deelnemende partijen	Provincie Groningen en de gemeente Groningen
Bestuurlijk belang	De gemeente is in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door twee leden van het college en in het dagelijks bestuur door één collegelid.
Financieel belang	De totale gemeentelijke bijdrage voor 2027 is 3,4 miljoen euro.
Financiële risico's	Voor 2027 zijn er geen financiële risico's. Dit is het gevolg van een ophoging van bijdrage door de gemeente, provincie en OCW voor de stabilisering van de bedrijfsvoering van de Groninger Archieven.

Relevante beleidsinformatie	OCW zal per 01-01-2027 uit de gemeenschappelijke regeling treden. De continuïteit van de gemeenschappelijke regeling is gewaarborgd doordat de provincie Groningen op 01-01-2027 zal toetreden. Daarnaast blijft OCW als uittredend deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling financieel bijdragen voor het beheren van analoog Rijksarchief.
Beleidsrisico	De Groninger Archieven zijn voor de opbrengsten voor het grootste deel afhankelijk van de bijdragen van de gemeente, de provincie Groningen en OCW. Bezuinigingen van deze partijen kunnen invloed hebben op de opbrengsten en het realiseren van de beleidsdoelen zoals geformuleerd in het beleidsplan 'Van informatie naar publieke waarde 2026-2030'.
Vorm van toezicht	regulier

OV-bureau Groningen Drenthe	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang van het OV-bureau is het vormgeven van het openbaar vervoer en het aansturen van de vervoerders in het openbaar busvervoer. Op basis van de kaderstellingen van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen heeft het OV-bureau doelstellingen voor het openbaar (bus)vervoer geformuleerd, waar vanuit het ook in 2027 zijn werkzaamheden wil verrichten.
Deelnemende partijen	Het OV-bureau is een initiatief van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Groningen wordt in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd door een collegelid. Het algemeen bestuur bestaat uit negen leden, waaronder drie collegeleden van de gemeente Groningen.
Financieel belang	De gemeente is als deelnemer voor 21% risicodragend in het OV-bureau. De provincies Groningen en Drenthe zijn dit voor respectievelijk 44% en 35%. De gemeente Groningen draagt geen jaarlijkse deelnemersbijdrage af aan het OV-bureau voor de uitvoering van het OV. Wel draagt de gemeente bij aan de kosten van het OV-bureau als organisatie.
Financiële risico's	2027 wordt financieel gezien een lastig jaar. De betaalbaarheid van het OV staat onder druk. Dit is een landelijk probleem. Ondanks hogere verwachte reizigersopbrengsten is er een onttrekking van €1,3 miljoen nodig om de begroting 2027 sluitend te krijgen. De ondergrens voor het weerstandsvermogen is voor 2027 vastgesteld op 3,3 miljoen euro. Per eind 2027 wordt een weerstandsvermogen van €3,37 verwacht. De ondergrens komt daarmee in zicht. Meerjarig wordt er een lichte stijging van het weerstandsvermogen verwacht.
Relevante beleidsinformatie	Er wordt ingezet op een groei van het OV. Door te investeren in de infrastructuur komen er exploitatiemiddelen vrij die worden ingezet om het busnetwerk te versterken. Ook is er blijvende aandacht voor het beperken van de rituitval en de verdere verduurzaming van de busvloot.
Beleidsrisico	De ambitie is groter dan de beschikbare middelen. In ons beleid streven we naar een groei van het OV, maar vanwege de beperkte financiële middelen kan deze ambitie niet volledig worden gerealiseerd. Een ander aandachtpunt is het feit dat het steeds drukker wordt op de weg en dat we op verschillende plekken de snelheid voor gemotoriseerd verkeer omlaag brengen. Dit heeft gevolgen voor de doorstroming van het OV en een negatieve impact op de exploitatiekosten.
Vorm van toezicht	Regulier

Veiligheidsregio Groningen	
Doelstelling en openbaar belang	De Veiligheidsregio Groningen (VRG) stelt zich ten doel om uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing, bevolkingszorg en melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.

Deelnemende partijen	De 10 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	De burgemeester treedt op als voorzitter van de Veiligheidsregio in het dagelijks bestuur. Daarnaast vertegenwoordigt zij de gemeente in het algemeen bestuur dat gevormd wordt door de burgemeesters van de 10 Groninger gemeenten.
Financieel belang	De kosten van de VRG worden gedragen door de 10 Groninger gemeenten. De gemeentelijke bijdrage van de gemeente Groningen aan de Veiligheidsregio in 2027 bedraagt 26,9 miljoen euro.
Financiële risico's	Het is van belang om aandacht te blijven houden voor de financiële positie en risico's van de VRG. In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen van de VRG is het uitgangspunt gehanteerd dat de VRG zelf weerstandscapaciteit opbouwt om potentiële financiële calamiteiten op te kunnen vangen. Hierbij wordt uitgegaan van een ratio tussen de 1,0 en 1,4 (verhouding beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen). Momenteel is deze ratio 0,8. . De nieuwbouw in het stedelijk gebied Groningen zal in de toekomst tot een forse financiële opgave leiden. De financiële effecten hiervan op de gemeentelijke bijdrage zijn verwerkt in deze begroting. Aangezien de nieuwbouw over enkele jaren plaatsvindt, bestaat het risico dat de financiële effecten nog kunnen wijzigen. Zie ook de brief Zienswijze traject stedelijke herhuisvesting VRG - Sontweg die wij u stuurden op 21 januari 2026 en waarin wij uitvoeriger ingegaan zijn op de financiële effecten en risico's van de nieuwbouw. Tegelijkertijd spelen er diverse (landelijke) ontwikkelingen, die in de toekomst een grote financiële impact kunnen hebben. Voorbeelden hiervan zijn risico's m.b.t. de financiering van het verbeteren van weerbaarheid en het risico op extra kosten in verband met het (vanuit wet- en regelgeving gezien) mogelijk te sterke verplichtende karakter van de werkzaamheden voor vrijwilligers. Keuzes zijn noodzakelijk om uitvoering te kunnen blijven geven aan de wettelijke taken.
Relevante beleidsinformatie	Het bestuur van de VRG heeft op 13 juli 2023 de visie Brandweerzorg Groningen 2030 vastgesteld. Op 12 juli 2024 heeft het bestuur van de VRG het Regionaal Beleidsplan crisisbeheersing 2024-2028 vastgesteld. Op 4 april 2025 heeft het bestuur van de VRG het Regionaal Crisisplan 2025-2028 vastgesteld.
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	Regulier

Noordelijk Belastingkantoor	
Doelstelling en openbaar belang	Het Noordelijk Belastingkantoor voert voor de gemeente Groningen en de drie noordelijke waterschappen de belastingtaken uit tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Dit gebeurt door het zo veel mogelijk combineren van de belastingaanslagen op één aanslagbiljet, zodat heffing- en invorderingsactiviteiten slechts één keer plaats hoeven te vinden.
Deelnemende partijen	De vier deelnemers zijn de waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's en Wetterskip Fryslân en de gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	Een collegelid is lid van het bestuur. Het bestuur bestaat uit vier leden, één uit iedere deelnemer. De raad wordt op vaste momenten (P&C- cyclus) en op incidentele basis geïnformeerd en betrokken.
Financieel belang	De begrote deelnemersbijdrage van Groningen bedraagt 8,3 miljoen euro (incl. compensabele btw) (45,9 %).
Financiële risico's	Niet van toepassing
Relevante beleidsinformatie	Geen
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	regulier

Perspectief Groningen en Noord-Drenthe	
Doelstelling en openbaar belang	De Gemeenschappelijke regeling is getroffen om de provincie Groningen en Noord-Drenthe perspectief te bieden door samen met andere betrokken partijen in ieder geval met investeringen op economisch gebied welvaartsverbetering te bevorderen zodat het niveau van de brede welvaart in het gebied uiterlijk in 2055 op ten minste het landelijk niveau is gebracht. De Economische Agenda bevat de hoofddoelen die bereikt moeten worden, namelijk: a) Toekomstbestendige economie in een gezonde en aantrekkelijke omgeving; b) Verdienvermogen regio en ondernemerschap; c) Talent ontwikkelen, benutten en behouden; d) Kennis uit de regio verzilveren; e) Regionaal zelfbewustzijn en imago De Economische Agenda vormt samen met het meerjarig uitvoeringsplan, het uitvoeringsprogramma Rijk en het uitvoeringsprogramma regio het kader voor het openbaar lichaam
Deelnemende partijen	College van gedeputeerde staten van Groningen, de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Groningen, Eemsdelta, Het Hogeland, Oldambt, Midden-Groningen, Westerkwartier, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerwolde, Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld, de dagelijks besturen van de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest.
Bestuurlijk belang	De burgemeester participeert in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur wordt gevormd door de commissaris van de Koning in de provincie Groningen, de burgemeesters van de deelnemende gemeenten en de dijkgraven van de deelnemende waterschappen. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en daarnaast uit 1 lid uit de gemeenten het Hogeland, Oldambt, Eemsdelta, 1 lid uit de gemeenten Westerkwartier en Midden-Groningen, 1 lid uit de gemeente Groningen, 1 lid uit de gemeenten Westerwolde, Pekela, Veendam en Stadskanaal, 1 lid uit de gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld en 1 lid uit de waterschappen. De portefeuillehouder Economie participeert in de adviescommissie Eonomische Agenda.
Financieel belang	De inkomsten van de Gemeenschappelijke Regeling bestaat uit de bedragen die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld voor de Economische Agenda Nij Begun. Er is geen deelnamebijdrage door de leden verschuldigd
Financiële risico's	Geen
Relevante beleidsinformatie	De bijbehorende stichting is in oprichting
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	Regulier

Centrumregeling Huiselijk Geweld	
Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de Centrumregeling Huiselijk Geweld is om de taken en bevoegdheden van de regiogemeenten op grond van de Wmo 2015, de Jeugdwet en het terrein van veiligheid en openbare orde ten aanzien van Veilig Thuis door middel van mandaat en volmacht op te dragen aan de centrumgemeente Groningen. De Groninger gemeenten werken regionaal samen bij de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hiervoor is een centrumregeling ingericht waarin de samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd. De centrumgemeente Groningen voert namens de deelnemende gemeenten de taken uit ten aanzien van de instandhouding, subsidiëring en

	aansturing van Veilig Thuis Groningen en coördineert de regionale samenwerking op dit beleidsterrein.
Deelnemende partijen	Gemeenten Eemsdelta, Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerkwartier en Westerwolde.
Bestuurlijk belang	Het betreft een lichte GR, zonder eigen bestuur en zonder een eigen uitvoeringsorganisatie. De portefeuillehouder is een lid van het college. Regionaal is een bestuurlijk OOGO ingericht voor de verbinding met alle Groninger gemeenten. En er is een regionaal programma HG die namens alle Groninger gemeenten de uitvoering en organisatie coördineert.
Financieel belang	De gemeente Groningen ontvangt als centrumgemeente gelden (geoormerkte middelen voor Huiselijk Geweld) als onderdeel van de uitkeringen die via het Gemeentefonds lopen. Er is één landelijke financieringsstroom: de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DUVO). De compensatie voor kostenstijgingen wordt via het Gemeentefonds verstrekt aan de tien Groninger gemeenten in de vorm van accres. Op basis van een gezamenlijk vastgestelde begroting wordt hiervoor een bijdrage van de lokale gemeenten gevraagd. De centrumregeling Huiselijk Geweld vult de rijksmiddelen aan met deze gemeentelijke bijdragen om te komen tot een evenwichtige begroting. De gemeentelijke bijdrage van de gemeente Groningen in 2027 bedraagt 2,9 miljoen euro.
Financiële risico's	We zijn afhankelijk van middelen vanuit het Rijk en de bijdrage van de 10 Groninger gemeenten. Het verbeterplan van Veilig Thuis Groningen (VTG) is incidenteel toegekend voor 2026 en 2027. Het risico bestaat dat deze activiteiten een structureel karakter krijgen, terwijl hiervoor geen structurele dekking is opgenomen in het meerjarenbeeld. Eventuele financiële consequenties hiervan zullen bij de begroting 2028 worden meegenomen.
Relevante beleidsinformatie	Geen
Beleidsrisico	De afgelopen jaren zien wij een stijging van het aantal diensten met name m.b.t. tot de adviezen en de meldingen. Met het risico dat daarmee ook de kosten voor de wettelijke taken harder zullen stijgen dan begroot.
Vorm van toezicht	Regulier

Vennootschappen en coöperaties

Thermiek BV	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft het verrichten van re-integratieactiviteiten ten behoeve van personen met een achterstand op de arbeidsmarkt.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen
Bestuurlijk belang	Gemeente Groningen is 100% aandeelhouder en een ambtenaar bij de gemeente Groningen is Statutair directeur.
Financieel belang	Het financieel belang van de gemeente bedraagt 1.800 aandelen à 10 euro. De boekwaarde bedraagt 18 duizend euro.
Financiële risico's	Er zijn geen financiële risico's bekend.
Relevante beleidsinformatie	Thermiek BV heeft medewerkers van de doelgroep Basisbaan in dienst die gedetacheerd worden naar de gemeente Groningen waar ze worden ingezet op maatschappelijk relevante werkplekken in buurten en dorpen. We streven in 2027 naar een groei in het aantal basisbanen tot 222 actieve basisbanen eind 2027 (dit zijn gemiddeld 215 basisbanen). Op lange termijn blijft het doel 250 basisbanen. Daarnaast heeft Thermiek BV de medewerkers van de doelgroep

	Overbrugbaan in dienst die eveneens gedetacheerd worden naar de gemeente Groningen. Het betreft tijdelijke banen van max. 18 maanden om zo voor langdurig werklozen hun arbeidsdeelname in de arbeidsmarkt te vergroten. We verwachten in 2027 gemiddeld 60 fte overbrugbanen te realiseren.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Euroborg NV	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang van Euroborg is gelegen in het aanbieden van accommodaties ten behoeve van de sport (met name betaald voetbal), in de vorm van het Euroborg Stadion en het TopsportZorgCentrum (TsZC). Het Euroborg Stadion heeft een belangrijke rol gespeeld in de (economische) ontwikkeling van het Europapark, omdat er ook diverse andere functies in gehuisvest zijn, waaronder onderwijs, een supermarkt, een casino, een bioscoop en kantoren.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen..
Bestuurlijk belang	Het college is vertegenwoordigd in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Het geplaatst en gestort aandelenkapitaal bedraagt 48.000 aandelen van nominaal 1 euro. De boekwaarde van deze deelneming per 31 december 2025 bedroeg 48 duizend euro. De gemeente heeft een totaalbedrag aan annuïtaire leningen verstrekt van 19,3 miljoen euro voor het stadion. Daarnaast is in 2018 de gemeentelijke lening voor het TsZC met een maximum van 5,0 miljoen euro tot stand gekomen. De totale restschuld bedroeg per 31 december 2025 16,7 miljoen euro.
Financiële risico's	De risico's voor de gemeente betreffen vooral de uitstaande leningen en staan uitgebreider beschreven in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in deze begroting. In het weerstandsvermogen is een reservering opgenomen voor de uitstaande leningen. Euroborg is voor het kunnen voldoen aan de rente- en aflossingsverplichtingen jegens de gemeente in belangrijke mate afhankelijk van de verhuurinkomsten van FC Groningen. De financiële situatie van FC Groningen wordt mede bepaald door de spelprestaties.
Relevante beleidsinformatie	Euroborg NV beheert het stadioncomplex en het in 2018 opgeleverde TopsportZorgCentrum (TsZC). Euroborg NV heeft de zorgverdieping in het TsZC verkocht. De overige verdiepingen worden voor een lange periode verhuurd.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	Verhoogd. **Toelichting:** De gemeente is ambtelijk vertegenwoordigd bij vergaderingen van de Raad van Commissarissen.

NV Waterbedrijf Groningen	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft de levering van drinkwater aan 303 duizend woningen en bedrijven in de provincie Groningen en in de gemeente Tynaarlo (provincie Drenthe).
Deelnemende partijen	De deelnemende partijen in het Waterbedrijf Groningen zijn de provincie Groningen en de gemeenten in het verzorgingsgebied.
Bestuurlijk belang	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd door een collegelid.
Financieel belang	Het financieel belang: de gemeente Groningen had per 31 december 2025 98 (van de 289) aandelen. De aandelen van de gemeente Groningen zijn op

	de balans onder de financiële vaste activa gewaardeerd voor 2,5 miljoen euro.
Financiële risico's	Geen.
Relevante beleidsinformatie	De missie van Waterbedrijf Groningen is om als maatschappelijke onderneming de waterbelangen in de regio duurzaam veilig te stellen. Waterbedrijf Groningen is niet alleen een leverancier van verschillende soorten water, maar levert ook een bijdrage aan zaken als volksgezondheid, natuurbehoud, het creëren van duurzame bronnen, bestuurlijke vraagstukken, ruimtelijke ordening, werkgelegenheid en innovatie.
Beleidsrisico	Om te kunnen garanderen dat er ook in de toekomst voldoende kwalitatief hoogwaardig (drink)water is, zijn oplossingen voor de besparing en opslag van water noodzakelijk. Deze opgave vergt een samenwerking met andere overheden die een rol hebben in het waterbeheer en met de (zakelijke en huishoudelijke) klanten van het Waterbedrijf Groningen. Hierin dient ook de landbouw te worden meegenomen, want ook de wijze van (agrarisch) landgebruik is hierbij van belang.
Vorm van toezicht	regulier

Enexis Holding NV	
Doelstelling en openbaar belang	Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten voor gas en 3,0 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.
Deelnemende partijen	Diverse gemeenten en provincies in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland zijn aandeelhouder. De gemeente Groningen heeft 1,21055 % van de aandelen in Enexis.
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders van Enexis Holding.
Financieel Belang	De boekwaarde van onze aandelen in Enexis bedroeg per 31 december 2025 818 duizend euro. In 2020 hebben de aandeelhouders een converteerbare hybride lening verstrekt aan Enexis. De restant-hoofdsom en boekwaarde van het door de gemeente Groningen verstrekte deel daarvan bedroeg per 31 december 2025 6,1 miljoen euro.
Financiële risico's	De aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Daarmee is het risico relatief gering. Het risico op oninbaarheid van de in 2020 verstrekte converteerbare hybride lening is gering in verband met de huidige A-kredietstatus, de prominente plaats die het behouden daarvan inneemt in het financiële beleid van Enexis en het feit dat Enexis een (gereguleerde) monopolypositie op de markt heeft. De energietransitie leidt voor Enexis tot een grote investeringsopgave en kapitaalbehoefte, die op lange termijn waarschijnlijk niet door de huidige aandeelhouders kan worden ingevuld. Enexis en haar aandeelhouders zijn voortdurend in gesprek over de ontwikkelingen en mogelijke maatregelen om te zorgen dat Enexis een financieel solide basis behoudt. Het gaat daarbij onder meer om efficiency in de bedrijfsvoering, lobby richting toezichthouder en politiek voor realistische maximale tarieven en het dividendbeleid. Ook zijn er inmiddels afspraken gemaakt met het Rijk over een (eventuele) participatie door het Rijk.

Relevante beleidsinformatie	In 2022 is door de aandeelhouders van Enexis een nieuw strategisch plan vastgesteld. Daarin wordt gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen: 1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben" Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties en digitale transformaties. Op dit moment wordt er gewerkt aan een vernieuwd strategisch plan wat uiteindelijk eind 2026 gereed zal moeten zijn.
Beleidsrisico	Als de in het kader van de energietransitie benodigde investeringen niet snel genoeg worden uitgevoerd, dan kan dat de energietransitie vertragen.
Vorm van toezicht	regulier

Community Network Noord-Nederland BV	
Doelstelling en openbaar belang	Community Network Noord Nederland is in 2004 opgericht met als doel laagdrempelig Dark Fiber (onbelichte glasvezel) aan te kunnen bieden aan, met name, grotere (veelal (semi) overheids-) organisaties die veel datatransport kennen. De private markt was en is niet erg geïnteresseerd in het aanbeden van deze infrastructuur, terwijl de vraag naar een dergelijke voorziening bij met name (semi) overheden en maatschappelijke organisaties groot is. Het werkgebied van CNNN is initieel gericht op de noordelijke regio. Tegelijkertijd werd een dochter BV CNG (Community Network Groningen, 100% van CNNN) opgericht om de exploitatie voor haar rekening te nemen.
Deelnemende partijen	De gemeente Groningen is sinds 2005 aandeelhouder van de BV, de andere aandeelhouder is de stichting Administratiekantoor, die certificaten van aandelen beheert namens RUG, HH, UMCG en stichting Gerrit. CNNN BV is 100% eigenaar van dochtermaatschappij CNG BV.
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Het maatschappelijk kapitaal bedraagt 2,5 miljoen euro en het geplaatst kapitaal 1,2 miljoen euro, bestaande uit 125 aandelen A van 8,9 duizend nominaal (gemeente Groningen 83 aandelen A) en 125 aandelen B van 1 duizend nominaal, waarvan 117 in het bezit zijn van Administratiekantoor CNNN. De aandeelhouders A hebben een goedkeuringsrecht ter zake specifiek genoemde besluiten van de directie en ter zake van de winstbestemming. De gemeente Groningen heeft de aandelen als financiële vaste activa gewaardeerd op 1,2 miljoen euro.
Financiële risico's	Geen.
Relevante beleidsinformatie	In 2023 is in overleg met de gemeente Groningen en de aandeelhouders de Strategienota Community Network 2023-2027 vastgesteld en in uitvoering genomen. Community Network positioneert zich binnen de gemeente Groningen als de dienstverlener bij uitstek voor glasvezelnetwerken voor (semi-)overheidsinstanties, met beheerste regionale uitbreiding naar aangrenzende gebieden. De focus ligt voornamelijk op kwaliteitsborging en continuïteit van de dienstverlening. In het kader van sponsoring ondersteunt CNNN 5 jaar lang Maggies Center voor € 10.000 per jaar. Dit centrum biedt kosteloze psychosociale ondersteuning aan mensen die met kanker te maken hebben (gehad) en hun naasten, als aanvulling op de medische zorg. Daarnaast heeft Community Network diverse andere maatschappelijke initiatieven financieel ondersteund.

Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

WarmteStad BV	
Doelstelling en openbaar belang	WarmteStad BV is een privaatrechtelijke vennootschap (BV) in volledig publiek eigendom. De doelstelling van de onderneming is het produceren, transporteren en leveren van duurzame warmte en koude aan woningen en utiliteitsgebouwen in de gemeente Groningen. Het openbaar belang bestaat uit het realiseren van een betaalbare, betrouwbare en duurzame energievoorziening en het bijdragen aan de gemeentelijke klimaatdoelstellingen door vermindering van de CO_2-uitstoot en het aardgasverbruik.
Deelnemende partijen	In oktober 2025 zijn de 50% aandelen WarmteStad van het Waterbedrijf overgenomen door de gemeente Groningen en daarmee werd de Gemeente Groningen 100% eigenaar van WarmteStad BV. Daarnaast wordt gewerkt aan de mogelijke toetreding van een tweede publieke minderheidsaandeelhouder.
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur Ruimte en Economie is vertegenwoordiger van de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Op de gemeentelijke balans per 1 januari 2027 gaat het naar verwachting om een boekwaarde van de deelneming van 77,5 miljoen euro en maximaal 41 miljoen euro aan verstrekte kasgeldleningen (op basis van de toegestane kredietlimieten).
Financiële risico's	De aan WarmteStad verbonden financiële risico's en de daarvoor opgenomen reservering in het weerstandsvermogen hebben wij beschreven en gekwantificeerd in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
Relevante beleidsinformatie	In juni 2019 heeft de gemeenteraad het voorstel voor het uitvoeren van het project warmtenet Noordwest vastgesteld. Het besluit fase 1 betreft de bouw van een nieuwe duurzame warmtecentrale, waarbij gebruik wordt gemaakt van restwarmte van de twee nabijgelegen datacenters, de aanleg van een leidingnetwerk in de wijken Zernike, Paddepoel, Selwerd, Vinkhuizen en Kostverloren en het aansluiten van woningen en andere gebouwen tot in totaal 10.600 woningequivalenten (WEq). De volledige 10.600 WEq van fase 1 is gecontracteerd en zal in 2027 worden afgerond. De gemeenteraad heeft op 12 juli 2023 ingestemd de Vervolginvestering Warmtenet Noordwest fase 2A en verkenning 2B. Door de uitbreiding met fase 2A zal het aantal aangesloten woningequivalenten verder toenemen met 5.000 tot 15.600. In september 2025 heeft de raad een nieuw investeringsbesluit genomen voor uitvoering van Noordwest fase 1 en 2A. Hiervoor heeft de raad ingestemd met een gemeentelijke garantie ten behoeve van nieuwe bankfinanciering en daarbij inbreng van eigen vermogen, beide voor 2025 en 2026. In het najaar van 2026 is een nieuw investeringsbesluit voorgelegd voor de daaropvolgende jaren. Tot en met 2028 zal 36,5 miljoen euro aan eigen vermogen benodigd zijn voor de van fase 1 en 2A, die daarmee (nagenoeg) zullen zijn afgerond. Een deel hiervan kan mogelijk te zijner tijd worden ingevuld door de uitgifte van nieuwe aandelen aan een nieuwe aandeelhouder. Een samenwerkingsovereenkomst is in 2026 ondertekend met NDW (Nationale Deelneming Warmte) om een mogelijke participatie in WarmteStad te verkennen en uit te werken.

	WarmteStad realiseert de komende drie jaren zo'n 6.000 nieuwe aansluitingen voor zowel WKO als Noordwest. Naar verwachting zijn fase 1 en 2a in 2031 afgerond en zit WarmteStad daarmee op ongeveer 15.600 WEq/13.400 aansluitingen op het warmtenet Noordwest. Parallel werkt WarmteStad samen met de gemeente aan de voorbereiding van Noordwest fase 2B. Dit betreft de uitbreiding in NW van 10.000 - 15.000 WEq. Naar verwachting zal in 2027 een investeringsbesluit voor Noordwest fase 2B kunnen worden voorgelegd aan de aandeelhouders. Daarmee zou het aantal WEq voor Noordwest richting de 28.000 groeien. WarmteStad beheert op dit moment naast het warmtenet Noordwest ook drie collectieve WKO-projecten in de gemeente Groningen: op het Europapark, in het Ebbingekwartier en in de Grunobuurt (ruim 1.500 aansluitingen). WarmteStad zal de aanleg van WKO-installaties in de nieuwe wijken Stadshavens en Suikerzijde gaan verzorgen. Projecten De Eems en het stationsgebied worden in 2027 verder uitgewerkt. Investeringsbesluiten hiervoor moeten nog genomen worden.
Beleidsrisico's	Een substantieel deel van het beleidsdoel om een CO_2-neutrale gemeente te worden, wordt ingevuld door de aanleg van collectieve warmtevoorzieningen: duurzame warmtenetten en WKO-systemen. Wanneer de realisatie hiervan uitblijft of ernstig vertraagd zullen de gestelde duurzaamheidsdoelen niet snel genoeg of in het geheel niet gehaald kunnen worden. Daarbij speelt in toenemende mate netcongestie een rol in de gebouwde omgeving. Warmtenetten zijn vaak beter in te passen als aardgasvrije oplossing dan individuele warmtepompen in gebieden met netcongestie. Met de grote prijsschommelingen voor aardgas en geopolitieke spanningen worden energieonafhankelijkheid en de robuustheid van het energiesysteem steeds belangrijker. Warmtenetten vervullen ook hierin een belangrijke rol.
Vorm van toezicht	Verhoogd **Toelichting:** Er is een intern kernteam Energie BV's ingesteld vanuit diverse disciplines om de ontwikkelingen binnen WarmteStad BV te bepreken, te volgen en de aandeelhouder van adviezen te voorzien. Dit kernteam werkt binnen een governance-structuur aan een effectieve risicobeheersing om adequaat toezicht uit te kunnen voeren op WarmteStad als verbonden partij.

Martiniplaza Vastgoedmaatschappij BV	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft het bevorderen van cultuur in brede zin en het aanbieden van een theater en een zalencomplex voor (top)sportactiviteiten, theatervoorstellingen, muziek, congressen en evenementen.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen is enig aandeelhouder van Martiniplaza Vastgoedmaatschappij BV. Martiniplaza BV is 100% dochter van Martiniplaza Vastgoedmaatschappij BV.
Bestuurlijk belang	De concerndirecteuren van Sociaal en van Ruimte en Economie treden op als vertegenwoordigers van de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De boekwaarde van de deelneming bedroeg per 31 december 2025 3,9 miljoen euro. De gemeente Groningen heeft leningen verstrekt met een restschuld per 31 december 2025 van 12,0 miljoen euro. Dit betreft een bedrag van 8,0 miljoen euro aan langlopende leningen en een bedrag van 4,0 miljoen aan kortlopende leningen. De kortlopende leningen zijn trekkingen op de in 2022 door de gemeente verstrekte kasgeldfaciliteit ter uitvoering van het MeerJarigOnderhoudsPlan (MJOP). Als onderdeel van het raadsbesluit van 2 juli 2025 over de instandhouding

	en ontwikkeling van Martiniplaza zullen de huidige gebouwen langer gebruikt worden (tot uiterlijk 2036 i.p.v. 2030), is het MJOP herzien en verlengd en is de kredietlimiet op de kasgeldfaciliteit verhoogd van 7 miljoen euro tot 13,5 miljoen euro. Ook is de bancaire rol van de gemeente met 10 jaar verlengd.
Financiële risico's	Vanuit de gemeentelijke visie op Martiniplaza wordt gewerkt aan een technisch, vastgoedmatig en inhoudelijk toekomstbestendig Martiniplaza. In 2023 is deze opgave aangewezen als een van de projecten van de Strategische investeringsagenda (SIA). Tot realisatie van een toekomstbestendig scenario is Martiniplaza niet meer optimaal ingericht op (kansen op) de markt. Een voorbeeld is het verlies van dancefeesten doordat het vastgoed niet langer aan de regelgeving voldoet.
Relevante beleidsinformatie	**Gemeentelijke Visie** Martiniplaza is uitgegroeid tot een multifunctioneel complex met een breed aansprekend programma van beurzen, congressen, cultuur en topsport. Martiniplaza toekomstbestendig maken voor de lange termijn vraagt keuzes van de aandeelhouder rond vastgoed (waaronder de beurshallen) en profiel. Daartoe stelde uw Raad in 2021 een gemeentelijke visie voor Martiniplaza vast, die nu als onderdeel van de SIA wordt uitgewerkt tot een blauwdruk voor de toekomst. De veiligheid en continuïteit van Martiniplaza zijn gewaarborgd tot 2036. Vanaf dat moment moet een toekomstbestendig Martiniplaza operationeel zijn.
Beleidsrisico's	De afgelopen jaren is Martiniplaza steevast uitgeroepen tot 'beste congreslocatie van Noord-Nederland'. In 2025 werd daarnaast de 3e plek veroverd in de competitie van beste congreslocatie van Nederland. Zoals de gemeentelijke visie op Martiniplaza vaststelt, vragen het behoud en eventueel uitbouwen van de positie op deze markt echter ingrijpende maatregelen rond vastgoed en techniek van Martiniplaza, met aandacht voor de omgeving. Onderdeel is een stedelijke en liefst regionale benadering van de zakelijke markt. Tot de uitwerking en realisatie van dit alles is de positie van Martiniplaza op de zakelijke markt niet duurzaam en kunnen kansen onvoldoende worden benut.
Vorm van toezicht	Verhoogd **Toelichting:** Mede naar aanleiding van het Rekenkameronderzoek naar Verbonden partijen (2024) hebben in 2025 de concerndirecteur Sociaal domein en de concerndirecteur Ruimte en Economie de twee collegeleden als vertegenwoordigers namens de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders opgevolgd. Verder is er een Stuurgroep Financiën, die de maand-, kwartaal en jaarcijfers analyseert. Door de splitsing van beide bv's ook qua bemensing verder door te voeren, kan de Vastgoed BV zich volledig richten op het uitvoeren van het meerjarenonderhoudsplan. Tot slot zijn er bilaterale overleggen tussen vertegenwoordigers van de stuurgroep, de aandeelhouders en de directie.

GEMM CV en GEMM BV (Grond Exploitatie Maatschappij Meerstad)	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang is de realisatie van een woonwijk en bedrijventerrein met bijbehorende ruimte voor (maatschappelijke) voorzieningen aan de oostkant van Groningen.
Bestuurlijk belang	De gemeente is 100% aandeelhouder van GEMM Beheer BV. De gemeente bezit, als commandiet, 96 % van de aandelen in GEMM CV. GEMM Beheer BV bezit, als beherend vennoot, de overige 4 % van de aandelen in de CV. De gemeente zorgt voor de financiering. De grondexploitatie bevindt zich in de CV en de BV is de beherend vennoot van de CV. Minimaal één keer per jaar vindt een Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) plaats.
Financieel belang	De deelneming in Meerstad heeft geen boekwaarde op de gemeentelijke balans. De restant-hoofdsom en boekwaarde van de door de gemeente aan Meerstad verstrekte leningen bedroeg per 31 december 2025 296,2 miljoen euro. Het ging

	voor een bedrag van 278,2 miljoen euro om langlopende leningen en voor een bedrag van 18,0 miljoen euro om kortlopende leningen.
Financiële risico's	Het gaat hier om een grote en langlopende gebiedsontwikkeling. De omvang en de lange looptijd zorgen voor gevoeligheid voor conjuncturele ontwikkelingen (o.a. prijsstijgingen, afzetdaling, rente). Door de raad is op 29 november 2023 het "Wensbeeld als evenwichtig woongebied" vastgelegd als voorkeursvariant voor de verdere ontwikkeling van Meerstad. Op basis van toen gemaakte normatieve/tentatieve berekeningen leverde dit model op netto contante waarde basis een tekort in de grondexploitatie op met aanvullend een benodigde gemeentelijke bijdrage in de bovenwijkse voorzieningen. In de Herziening gebiedsbegroting Meerstad per 1-1-2027, die wij u ter vaststelling hebben aangeboden, is het wensbeeld verwerkt en het tekort opgelost, waarbij de bovenwijkse voorziening Woldmeer voor 100% beargumenteerd aan de gemeente wordt toegerekend (in plaats van voorheen voor 80%). De financiële effecten voor de gemeente zijn verwerkt en gedekt binnen deze begroting en wel vanuit de gereserveerde SIA-middelen. Wel is er nog een investeringsopgave met betrekking tot de hoofdinfra na 2035 waarvoor in de voorliggende gebiedsbegroting geen dekking is. Deze investeringen bedragen circa 25 miljoen euro en nemen we als opgave mee bij de volgende actualisering van de SIA (begroting 2028). We constateren dat de gebiedsontwikkeling nog steeds grote risico's kent en zien de noodzaak hierop te sturen. Komend jaar willen we met deelexploitaties en risicoanalyses de risico's en het effect op het weerstandsvermogen beter in beeld brengen.
Relevante beleidsinformatie	Meerstad levert een belangrijke bijdrage aan de realisatie van de woningbouwopgave van de gemeente en het faciliteren van bedrijven. Uit de besluitvorming door de raad van 17 december 2025 m.b.t. (de realisatie van) Energiepark Meerstad Noord wordt duidelijk dat het gebied Meerstad Noord ook een belangrijke rol speelt in de energietransitie. Om dat mogelijk te maken is op genoemde datum tevens besloten tot administratieve verwerving van de gronden in Meerstad Noord door de gemeente van GEMM CV. Ter uitvoering daarvan zijn de boekwaarde van de grondexploitatie en de schulden van GEMM CV begin 2026 verlaagd met 62 miljoen euro.
Beleidsrisico's	Aard en omvang van de behoefte aan woningen en bedrijfskavels kunnen in de tijd veranderen. Door het volop ruimte bieden aan inspraak in combinatie met de periodieke aanpassing van de programmering wordt hier zo goed mogelijk op ingespeeld.
Vorm van toezicht	Verhoogd **Toelichting:** d.m.v. AVA-vergaderingen wordt tevens met het werkplan gestuurd op de voortgang en sturing van jaarlijkse ontwikkelingen. Het college heeft concerndirecteur(en) gemachtigd om namens het college als aandeelhouder te opereren binnen de kaders die de raad heeft vastgesteld. Ter ondersteuning van de aandeelhouder is er een zogeheten ambtelijk Kernteam BV's ingesteld. Naast dit Kernteam BV's is er op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau een aantal afstemmingsgremia tussen de BV en de gemeente om de governance vanuit de gemeente vorm te geven.

NV BNG Bank	
Doelstelling en openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Deelnemende partijen	De gemeenten en provincies in Nederland en de Staat der Nederlanden. Gemeente Groningen bezit 0,61% van de aandelen.
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.

Financieel belang	Het belang bedraagt 341.835 aandelen à 2,50 euro. De boekwaarde bedraagt 856 duizend euro.
Financiële risico's	De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2026 en verder kan de bank daarom niet maken. De vermogenspositie van BNG is zeer sterk en de AAA-kredietstatus onderstreept dat.
Relevante beleidsinformatie	Eind 2022 heeft BNG Bank het Klimaatplan Going Green gepresenteerd. Hiermee heeft BNG een volgende stap gezet in de energietransitie en CO2-reductie. Samen met haar klanten wil BNG Nederland duurzamer, toekomstbestendiger en groener maken. De jaarlijkse klimaatvoortgangsrapportages geven weer waar BNG Bank en haar klanten staan op het pad naar netto nul emissies in 2050.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Omrin NV	
Doelstelling en openbaar belang	Verwerking van afvalstromen: restafval, Gft, bedrijfsafval, kunststof en drankenkartons.
Deelnemende partijen	Omrin is de handelsnaam van Afvalsturing Friesland N.V. én N.V. Fryslân Milljeu. De aandelen van Afvalsturing Friesland (met als belangrijkste taak het be- en verwerken van huishoudelijk afval) worden gehouden door de Friese gemeenten, de Groningse gemeente Eemsdelta, Het Hogeland, Pekela, Westerkwartier en Westerwolde, de Noord-Veluwse gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten en NV Irado (Capelle aan den IJssel, Schiedam, Vlaardingen, Barendrecht, Albrandswaard, Ridderkerk) en Aalsmeer. De aandelen van N.V. Fryslân Miljeu (met als belangrijkste taak het inzamelen van huishoudelijk afval) zijn in handen van 12 Friese en 4 Groningse gemeenten. De gemeente Groningen neemt deel in Afvalsturing Friesland N.V. met 360 aandelen (type B).
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor afval- en grondstoffenbeleid is bestuurlijk verantwoordelijk. De wethouder neemt deel aan aandeelhoudersvergaderingen van Omrin.
Financieel belang	De aankoop van 360 aandelen B tegen een nominale waarde van 450 euro per stuk en de opgebouwde reserve per aandeel 2.589 euro, in totaal 1.094.000 euro.
Financiële risico's	Er bestaat een risico dat afvalstromen niet verwerkt kunnen worden vanwege een stop van de installatie of een calamiteit. Omrin beperkt dit risico door een onderhoudsprogramma, waarmee ongepland stilstand van de installaties zoveel mogelijk wordt voorkomen, zorgt voor voldoende opslagcapaciteit en back-up door derden. Daarnaast loopt Groningen als aandeelhouder risico voor de waarde die zij voor de aandelen heeft betaald. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet de deelneming worden gewaardeerd op aanschafwaarde of lagere marktwaarde. Dit risico doet zich voor bij structureel veel lagere resultaten dan nu voorzien, waardoor toekomstige dividenden wegvallen. Het risico van een faillissement als gevolg van nadelig financieel beheer of een omvangrijke calamiteit achten wij beperkt. Dit zal zich niet snel voordoen, omdat Omrin over twee verwerkingsinstallaties beschikt waarover inkomsten worden gegenereerd. Andere door Omrin genoemde risico's voor de financiële resultaten zijn de energieprijzen en de beschikbaarheid van afval (dit laatste risico wordt zoveel mogelijk beperkt door langjarige contracten en uitbreiding van het aantal contracten).
Relevante beleidsinformatie	Omrin is nog steeds gericht op een toename van het te verwerken afvalvolume, door het uitbreiden van het aantal gemeentelijke aandeelhouders met afval aanleverplicht. Dit is gunstig voor de huidige aandeelhouders omdat, door betere bronscheiding van afval, preventie en betere nascheidingstechnieken van Omrin de totale te verwerken afvalhoeveelheid zal afnemen. Door het uitbreiden van het

	aantal afval aanleverende gemeenten blijven de installaties op vollast draaien. Wat goed is voor het rendement van de installaties. Omrin gaat een nieuwe afvalscheidingsinstallatie bouwen welke naar verwachting 5 tot 10 % meer afval kan scheiden. Dit is voor het afvalbeleid en financieel gunstig voor de deelnemende gemeenten. Ook wil Omrin in Groningen een GFT vergistings- en composteringsinstallatie bouwen om niet meer afhankelijk te hoeven zijn van derden voor de verwerking van haar GFT en de daarbij steeds hoger wordende marktprijzen.
Beleidsrisico	Tot nu toe lukt het Omrin om extra afval aanleverende gemeenten aan zich te binden en hier is nog steeds voldoende animo voor, bij diverse gemeenten. Het risico van dit beleid is dan ook beperkt. Momenteel voert de afvalverwerker AVR uit Rotterdam rechtzaken tegen Omrin en de deelnemende gemeenten omdat zij meent dat de NV Irado Europees had moeten aanbesteden en niet had mogen inbesteden bij Omrin voor de verwerking van haar afval. Het risico van deze rechtzaken wordt als beperkt ingeschat.
Vorm van toezicht	regulier

De Suikerzijde BV	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang is gediend bij de doelstelling uitvoering te geven aan de gebiedsontwikkeling van het plangebied De Suikerzijde te Groningen.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar (de concerndirecteur Ruimte en Economie) aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	Op de gemeentelijke balans per 31 december 2025 had de deelneming een boekwaarde van 15,0 miljoen euro.
Financiële risico's	De gemeente hanteert bij gebiedsontwikkelingen die zijn onder gebracht in aparte rechtsvormen het uitgangspunt dat de risico's binnen de beschikbare middelen voor de betreffende gebiedsontwikkeling kunnen worden opgevangen. De Suikerzijde BV volgt deze lijn en heeft binnen de BV buffers aangelegd waardoor er voldoende benodigd weerstandsvermogen aanwezig is om de nu geïdentificeerde risico's te kunnen opvangen.
Relevante beleidsinformatie	In april 2025 heeft het college van Gemeente Groningen het voornemen gepubliceerd om bouwrijpe kavels van het voormalig Suikerunie-terrein te verkopen aan De Suikerzijde B.V., waarmee de regie voor de ontwikkeling van het nieuw stadsdeel officieel bij deze vennootschap werd belegd. In juni 2025 is tijdens een feestelijke bijeenkomst door Rijk, provincie en gemeente de gezamenlijke ontwikkelagenda Westflank ondertekend en is symbolisch de eerste steen gelegd voor De Suikerzijde, waarmee de start van de bouw van de eerste woningen en de fysieke realisatie van het stadsdeel werd geïnitieerd. In oktober 2025 heeft het college een ontwerp-wijziging van het omgevingsplan voorgesteld waarmee 500 extra woningen, waaronder 250 sociale huurwoningen, worden toegevoegd aan de Suikerzijde-plannen om tegemoet te komen aan de woningmarktbehoefte. Daarnaast is in 2025 een omgevingsvergunning verleend voor de realisatie van een woongebouw met 71 sociale en middenhuurwoningen (blok C6) binnen De Suikerzijde. Zie ook voor nadere en additionele informatie www.desuikerzijde.nl
Beleidsrisico	Vertraging of onvoldoende samenhang in planvorming en uitvoering kan ertoe leiden dat de beoogde gebiedskwaliteit, fasering en programmabalans onder druk komen te staan. Hierdoor kan de transformatie naar een aantrekkelijk en gemengd woon- en werkgebied niet tijdig of niet in de beoogde kwaliteit worden gerealiseerd. Zie ook deelprogramma 1.3 Wonen voor een toelichting op die doelen.
Vorm van toezicht	Verhoogd

	Toelichting: d.m.v. AVA-vergaderingen wordt tevens met het werkplan gestuurd op de voortgang en sturing van jaarlijkse ontwikkelingen. Het college heeft concerndirecteur(en) gemachtigd om namens het college als aandeelhouder te opereren binnen de kaders die de raad heeft vastgesteld. Ter ondersteuning van de aandeelhouder is er een zogeheten ambtelijk Kernteam BV's ingesteld. Naast dit Kernteam BV's is er op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau een aantal afstemmingsgremia tussen de BV en de gemeente om de governance vanuit de gemeente vorm te geven.

Stadshavens BV	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang wordt gediend door de doelstelling uitvoering te geven aan het investeringsprogramma en de grondexploitatie van het plangebied Stadshavens.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar (de concerndirecteur Ruimte en Economie) aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	De deelneming had per 31 december 2025 een boekwaarde van 4,2 miljoen euro (incl. voorziening).
Financiële risico's	De gemeente hanteert bij gebiedsontwikkelingen die zijn onder gebracht in aparte rechtsvormen het uitgangspunt dat de risico's binnen de beschikbare middelen voor de betreffende gebiedsontwikkeling kunnen worden opgevangen. Stadshavens BV volgt deze lijn en heeft binnen de BV buffers aangelegd waardoor er voldoende benodigd weerstandsvermogen aanwezig is om de nu geïdentificeerde risico's te kunnen opvangen.
Relevante beleidsinformatie	In juli 2025 heeft de gemeenteraad/het college het startsein voor de uitvoering van Stadshavens formeel bekrachtigd, waarna de eerste werkzaamheden voor de herinrichting van de kade en de bouwrijp-making van het gebied zijn gestart en de voorbereiding van de eerste ongeveer 3.300 woningen en circa 30.000 m² werk- en voorzieningenruimte concreet in gang is gezet. Hierbij is bepaald dat minimaal 15 % van de woningen sociale huur en 10 % middenhuur betreft en dat de wijk een mix van koop- en huurwoningen krijgt, waarmee de ambitie voor een diverse en levendige woon-werkomgeving verder is verankerd in de uitvoeringsfase. Daarnaast heeft de gemeente in november 2025 vanuit het Rijk een bijdrage van 67 miljoen euro toegekend gekregen voor de ontwikkeling van nieuwe NOVEX woninggebieden, waaronder 40 miljoen euro voor Stadshavens, gericht op bereikbaarheid, wateropgave en publieke voorzieningen, wat financiële ruimte creëert voor infrastructuur en kwaliteitsmaatregelen binnen de plannen. Zie ook voor nadere en additionele informatie www.stadshavens.nl
Beleidsrisico	Vertraging of onvoldoende samenhang in planvorming en uitvoering kan ertoe leiden dat de beoogde gebiedskwaliteit, fasering en programmabalans onder druk komen te staan. Hierdoor kan de transformatie naar een aantrekkelijk en gemengd woon- en werkgebied niet tijdig of niet in de beoogde kwaliteit worden gerealiseerd. Zie ook deelprogramma 1.3 Wonen voor een toelichting op die doelen.
Vorm van toezicht	Verhoogd **Toelichting:** d.m.v. AVA-vergaderingen wordt tevens met het werkplan gestuurd op de voortgang en sturing van jaarlijkse ontwikkelingen. Het college heeft concerndirecteur(en) gemachtigd om namens het college als aandeelhouder te opereren binnen de kaders die de raad heeft vastgesteld. Ter ondersteuning van de aandeelhouder is er een zogeheten ambtelijk Kernteam BV's ingesteld. Naast dit Kernteam BV's is er op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau een aantal afstemmingsgremia tussen de BV en de gemeente om de governance vanuit de gemeente vorm te geven.

Gemeentelijk Energiebedrijf (GEB) Holding BV	
Doelstelling en openbaar belang	Het initiëren, ontwikkelen, begeleiden en voeren van regie over lokale energieprojecten en lokale energievraagstukken, zulks mede vanwege de lokale energietransitie en de aanwezige netcongestie.

Deelnemende partijen	De gemeente Groningen is 100% aandeelhouder.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	Met de besluitvorming door de raad van december 2025 is voor deze deelneming de opdracht geformuleerd om te komen tot de (door)ontwikkeling, realisatie en exploitatie van Energiepark Lageland, ten noorden van Meerstad (voorheen: Energiepark Meerstad Noord): een zonnepark, batterijen, een aansluiting op het elektriciteitsnet in de vorm van een privaat hoogspanningsstation (hierna: netstation) en een natuurgebied. De totale investering in de gebiedsontwikkeling bedraagt naar verwachting € 210 miljoen., verdeeld over 4 fasen. Fase 1 en de volledige realisatie van het netstation ten behoeve van fasen 1 en 2 vergen een investeringsbedrag van € 67 miljoen. Daarnaast is aan fase 2 eerder al € 2,1 miljoen. besteed (bouwleges). De Raad heeft in december besloten tot aanvullende agiostortingen van maximaal € 38,9 miljoen. alsook een maximale garantstelling van 80% op het ten behoeve van fase 1 door GEB Holding BV aan te trekken vreemd vermogen van € 25,9 miljoen. Inclusief eerdere stortingen komt het totaal aan agio uit op € 43,2 miljoen.. Naast de kapitaalstorting bij oprichting (€ 1.000) en de agiostortingen staat de gemeente dus garant voor maximaal € 20,7 miljoen aan vreemd vermogen, dat naar verwachting gefaseerd in 2026 en 2027 wordt aangetrokken. Op het moment van dit schrijven is er nog geen vreemd vermogen aangetrokken door GEB Holding BV. Per ultimo 2025 bedroeg de boekwaarde van de deelneming € 4,3 miljoen. Met de eerste aanvullende agiostorting van € 10,7 miljoen in januari 2026 zijn tevens de kortlopende leningen van in totaal € 3,9 miljoen ingelost. Ten behoeve van het Energiepark Lageland heeft GEB Holding BV de dochterbedrijven Zonnepark Meerstad Noord BV en Batterij Meerstad Noord BV opgericht en Lageland BV (voor het netstation) aangekocht.
Financiële risico's	De omvang van het risico voor de gemeente loopt met voornoemde besluitvorming op tot in totaal circa € 64,0 miljoen., bestaande uit de deelneming (€ 43,2 miljoen.) en garantstellingen (€ 20,7 miljoen.). Voor de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen wordt uitgegaan van een risicopercentage van 25% van de totale gemeentelijke exposure. Dit is de laagste risicoclassificatie, die de Gemeente Groningen hanteert; het energiebedrijf wordt in staat geacht projectrisico's zelfstandig te beheersen, waarmee het risico op het afroepen van garanties en het afwaarderen van de deelneming relatief klein wordt geschat. Dit vertaalt zich in een benodigd weerstandsvermogen van circa € 16,0 miljoen. ten behoeve met name van de ontwikkeling van fase 1 en het netstation.
Relevante beleidsinformatie	GEB Holding BV is verantwoordelijk voor de regie en aansturing van de opwekking, opslag en levering van duurzame energie. Het Energiepark Lageland is het eerste project. De verwachting is dat in 2029 de eerste productie gerealiseerd wordt. Besluitvorming over fase 2 (uitbreiding) wordt in 2027/2028 verwacht (start exploitatie: 2030).
Beleidsrisico	Het is voor GEB Holding BV van belang om de benodigde regie, coördinatie en aansturing van de realisatie van de projecten te waarborgen en daarmee de ontwikkelrisico's te beperken.
Vorm van toezicht	Gelet op de omvang van de investeringen, de gemeentelijke garantstellingen en de ontwikkelfase van het Energiepark Lageland is sprake van een verhoogd risicoprofiel. De ontwikkeling van GEB Holding BV wordt periodiek besproken in het Kernteam Energie-BV's, aandeelhoudersvergaderingen en ambtelijke afstemming tussen accountmanagement, Business Control, SSC Financiën en Concerncontrol. Sinds begin 2025 is een accounthouder aangewezen voor de behartiging van de aandeelhoudersbelangen.

GMF Prinsenhof BV	
Doelstelling en openbaar belang	Deze rechtsvorm is voor de helft eigenaar van het vastgoed aan de Martinikerkhof. Deze BV voert met de andere eigenaar het onderhoud uit en verhuurt het complex aan de uitbater van het hotel/restaurantcomplex. Het primair openbaar belang is gelegen in het behoud van het monumentale complex.
Deelnemende partijen	De gemeente is sinds 4 december 2023 100% eigenaar van GMF Prinsenhof BV.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	De boekwaarde van de deelneming bedroeg per 31 december 2025 773 duizend euro. De restant-hoofdsom van de door de gemeente via SVn aan vastgoedcombinatie Prinsenhof verstrekte lening bedroeg per 31 december 2025 3,2 miljoen euro.
Financiële risico's	Voor het beperkte risico op oninbaarheid van de verstrekte lening is een (gedeeltelijke) voorziening gevormd.
Relevante beleidsinformatie	De huurder heeft de verduurzaming van het complex, passend bij het Rijks monumentale karakter en de instandhoudingsexploitatie, ter hand genomen. Dit project bevindt zich in de afrondende fase. De exploitatie van Prinsenhof biedt inmiddels aan 100 werknemers werkgelegenheid.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

GMF Stad BV	
Doelstelling en openbaar belang	GMF Stad BV is als lege BV op 4 december 2023 aangekocht door de gemeente van GMF NV. De BV is in eerste instantie gebruikt om het pand Regulateurshuis (cultuur-/horecapand aan de Kolendrift) in te brengen. Daardoor worden de rechten op de verkregen GRRG-subsidie veiliggesteld, aangezien die alleen beschikbaar is voor privaatrechtelijke rechtspersonen. Op 1 september 2026 besloten wij tot de omvorming van GMF Stad BV tot het Groninger Ontwikkelbedrijf B.V.. Het afronden van de hiervoor benodigde statutenwijziging staat gepland voor het najaar van 2026. Het Groninger Ontwikkelbedrijf is gericht is op vastgoedontwikkeling en vastgoedexploitatie van commercieel verhuurbaar vastgoed waarmee maatschappelijke impact gecreëerd kan worden. .
Deelnemende partijen	De gemeente is 100 % aandeelhouder.
Bestuurlijk belang	Het college heeft een ambtenaar aangewezen om namens de gemeente de aandeelhoudersrol te vervullen.
Financieel belang	In vervolg op uw besluitvorming van 4 oktober 2023 en bij de begroting 2025 wordt eenmalig 838 duizend euro aan agio beschikbaar gesteld. Daarnaast is in deze begroting voor 2027 en verder een structurele jaarlijkse bijdrage van 550 duizend euro opgenomen.
Financiële risico's	De constructieve toestand (casco) van het Regulateurshuis is redelijk. Voor het (achterstallig) onderhoud zijn middelen gereserveerd. Als het Groninger Ontwikkelbedrijf daadwerkelijk activiteiten gaat ontplooien, zal er sprake zijn van markt-, prijs- en ontwikkelrisico's.
Relevante beleidsinformatie	Het Groninger Ontwikkelbedrijf zal vooral bij kunnen dragen aan een goede functiemix voor de binnenstad, de levendigheid en het voorzieningenniveau van gebiedsontwikkelingen, het bieden van een passende werkplek voor de creatieve sector en startende ondernemers en het creëren/vernieuwen van toekomstbestendige werklocaties. Ook in het kader van monumentenzorg en het tegengaan van ondermijning zal het gemeentelijk ontwikkelingsbedrijf een rol spelen. Over de huidige stand van zaken en de geplande activiteiten informeerden wij u via de brief Groninger Ontwikkelbedrijf van 2 september 2026.

Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Dimpact	
Doelstelling en openbaar belang	Dimpact is een vereniging die voor haar leden (gemeenten) oplossingen voor publieke dienstverlening ontwikkelt en beheert. De coöperatie fungeert als een katalysator voor gestandaardiseerde, integrale gemeentelijke informatievoorziening ten behoeve van de (digitale) dienstverlening en bedrijfsvoering.
Deelnemende partijen	De coöperatieve vereniging Dimpact heeft 44 leden met naast Groningen o.a. Rotterdam, Enschede, Assen, Emmen en Leeuwarden.
Bestuurlijk belang	Stemrecht over onder meer besluiten over de jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage, de benoeming van de raad van commissarissen, de begroting en jaarrekening en wijziging van de statuten van de coöperatie.
Financieel belang	Jaarlijks wordt op basis van het bedrijfsplan per gemeente een bijdrage vastgesteld op basis van de afgenomen producten. In 2027 bedraagt de verwachte bijdrage 1,9 miljoen euro. Voor 2026 wordt eenmalig € 0,3 mln extra in rekening gebracht in verband onvoorziene projectkosten.
Financiële risico's	De RvC heeft voor de jaren 2026 en 2027 een minimale weerstandsratio van 1,0 vastgesteld. Dit betekent dat het eigen vermogen van Dimpact in die jaren minimaal 2,5 miljoen euro moet bedragen. In de ALV van mei 2024 is besloten dat Dimpact voor de jaren 2025 en 2026 een lager weerstandsratio mag hanteren, vanwege de tijdelijke financiering van het programma Beyond23. Op basis van de huidige inzichten verwacht Dimpact eind 2027 een eigen vermogen van 3,1 miljoen euro. Dit komt neer op een weerstandsratio van ongeveer 1,2.
Relevante beleidsinformatie	In 2027 ligt de focus op de uitrol en doorontwikkeling van PodiumD, het nieuwe dienstverleningsplatform dat de basis vormt voor de digitale dienstverlening van alle leden. De planning is afhankelijk van de migratievoortgang, wat de begroting onzeker maakt en flexibiliteit vraagt. Naar verwachting moet de termijn voor het vervangingsproject, die nu in 2027 afloopt, worden verlengd. Hiervoor leggen wij in 2027 een voorstel voor aan uw raad. Doorontwikkeling blijft nodig om te voldoen aan wetgeving en de ambities van leden. De gezamenlijke ambitie blijft sterk en vraagt om initiatief en ruimte, ook in 2027.
Beleidsrisico	Dimpact is van belang om de benodigde regie, coördinatie en aansturing van de realisatie van onder anderen een common ground dienstverleningsplatvorm (PodiumD) voor de vervanging van het huidige platform e-Suite te waarborgen en daarmee de ontwikkelrisico's te beperken. E-Suite is "end-of-life" en moet vervangen worden.
Vorm van toezicht	regulier

Stichtingen

Stichting Industrie- en Handelsgebouwen Groningen (SIG)	
Doelstelling en openbaar belang	De gemeente Groningen heeft de Stichting SIG opgericht met als doel het beheren en ontwikkelen van bedrijfsgebouwen. De stichting beheert de aandelen van de SIG Real Estate BV.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen
Bestuurlijk belang	Een ambtenaar van de gemeente Groningen is enig bestuurder.

Financieel belang	De vorderingen op de failliete TCN-groep zijn ingediend bij de curator. Het boedeltekort is echter zo groot dat gezien de achtergestelde aard van de gemeentelijke vorderingen, de gemeente hier waarschijnlijk niets meer van terug krijgt. Daarom zijn de vorderingen in 2013 afgeboekt. Opheffing is in afwachting van de afwikkeling van het faillissement door de curator. Na afwikkeling wordt de stichting opgeheven. Uit het faillissementsverslag van 2 juli 2024 blijkt dat dit naar verwachting van de curatoren nog enkele jaren kan duren.
Relevante beleidsinformatie	Het doel van de stichting was het bevorderen van industrie, handel, nijverheid, ambacht en andere dienstverlening in of in de omgeving van Groningen. De stichting kon ter realisering van de doelstelling deelnemen in ondernemingen. Door het faillissement van TCN/SIG is de stichting niet meer actief.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Stichting Sociaal Fonds Groningen	
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft de maatschappelijke belangenbehartiging van medewerkers van de gemeente Groningen, hun gezinnen en gepensioneerden.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen
Bestuurlijk belang	De wethouder P&O, een raadslid en 2 afgevaardigden namens de vakbond hebben zitting in het bestuur van de stichting.
Financieel belang	Financieel belang: de bijdrage in 2027 is 23 duizend euro.
Financiële risico's	Geen
Relevante beleidsinformatie	Het openbaar belang betreft de maatschappelijke belangenbehartiging van medewerkers van de gemeente Groningen, hun gezinnen en gepensioneerden.
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Stichting Waterketenbeheer Noord-Nederland	
Doelstelling en openbaar belang	Integratie van de regionale samenwerking binnen het Waterakkoord en op het thema Klimaatadaptatie.
Deelnemende partijen	Diverse gemeenten in Groningen en Noord-Drenthe.
Bestuurlijk belang	Ons bestuurlijk belang is vertegenwoordigd in de vergadering van deelnemers van de stichting en in de Stuurgroep.
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage van 172 duizend euro gedekt uit het Programma Water en Riolering.
Financiële risico's	N.v.t.
Relevante beleidsinformatie	Het voorbereiden op klimaatverandering en een steeds extremer weerbeeld verlangt een gezamenlijke aanpak. Door gezamenlijk de activiteiten van het gegevensbeheer en het meten en monitoren op te pakken en de gegevens op orde te krijgen, kunnen betere analyses worden gemaakt. Met deze analyses kunnen adequate maatregelen genomen worden om bijvoorbeeld wateroverlast te beperken.
Beleidsrisico	N.v.t.
Vorm van toezicht	Regulier

Overig

Vereniging van gemeenten aandeelhouders Enexis Noord-Nederland (VEGANN)	
Doelstelling en openbaar belang	De vereniging behartigt de belangen van de gemeentelijke Enexis aandeelhouders in Noordoost-Nederland.
Deelnemende partijen	De kleine Enexis aandeelhouders
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de algemene ledenvergadering en in het bestuur.

Financieel belang	Het financieel belang is minimaal gelet op omvang van het vermogen en de activiteiten van de vereniging.
Financiële risico's	Geen
Relevante beleidsinformatie	Via dit kanaal kan invloed worden uitgeoefend en daarmee worden bijgedragen aan een succesvolle strategie van Enexis op het terrein van de energietransitie (en de uitvoering daarvan).
Beleidsrisico	Geen.
Vorm van toezicht	regulier

Vereniging van Groninger gemeenten	
Doelstelling en openbaar belang	De vereniging behartigt de belangen van 10 Groninger gemeenten door belangencoördinatie, kennisdeling en projectbegeleiding. Het VGG Bureau organiseert bijeenkomsten, zorgt voor agendering en vastlegging van afspraken en onderhoudt het bestuurlijk-ambtelijk netwerk in en buiten de provincie.
Deelnemende partijen	De Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in het bestuur en in de algemene ledenvergadering. In totaal hebben twee collegeleden en een raadslid zitting in afzonderlijke commissies.
Financieel belang	Het financieel belang is minimaal gelet op omvang van het vermogen en de activiteiten van de Vereniging. De jaarlijkse bijdrage voor het kalenderjaar 2026 bedroeg 1,02 euro (incl. BTW) per inwoner. Met 244.441 inwoners is dit een contributie van 43.119 euro.
Financiële risico's	Geen
Relevante beleidsinformatie	In de afgelopen periode werd op lokaal gemeentelijk niveau de beleids- en uitvoeringskracht van de Rijksoverheid gemist. Op het gebied van bestaanszekerheid, zorg en gezondheid, ruimtelijke ordening, transitie landelijk gebied, gemeentefinanciën, migratie, energie en klimaat kwamen er weinig of soms zelfs tegenstrijdige initiatieven vanuit de Rijksoverheid richting gemeenten. Het overleg met het Rijk met de VNG als belangenbehartiger van gemeenten, verliep daardoor moeizaam: er zat weinig vooruitgang in. Dit kwam mede door de demissionaire status van het Kabinet en het vertrek van een coalitiepartij uit het Kabinet. Het effect was stilstand van veel taken, zowel op Rijksniveau als van taken die in medebewind werden uitgevoerd, onduidelijkheid voor gemeenten, bedrijfsleven, ondernemers en inwoners. We hopen dat in de komende periode deze taken voortvarend worden opgepakt door het Kabinet in samenspraak met gemeenten.
Beleidsrisico	Geen
Vorm van toezicht	regulier

Paragraaf 7: Grondbeleid

Het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en in de jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. Hierin komt aan bod hoe de gemeente het grondbeleid inzet om de bestuurlijke doelen te bereiken. Bij de jaarrekening worden de grondexploitaties geactualiseerd (technisch herzien) om een juiste waardering per ultimo boekjaar te verkrijgen. Bij de begroting worden de grondexploitaties inhoudelijk herzien en ligt de focus op het vooruitkijken.

In de paragraaf zal naast de vaste onderdelen waarover gerapporteerd dient te worden volgens de regelgeving van het BBV, ook een meerjarenbeeld van het grondbedrijf worden gegeven.

Visie en uitvoering Grondbeleid

De gemeentelijke visie op grondbeleid is het bieden van instrumenten om de door de Raad vastgestelde doelen op het gebied van de programma's wonen, economie en werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs te ondersteunen. De doelstelling van het grondbeleid is het zodanig sturing geven aan de inzet en het gebruik van grond dat daarmee de gestelde gemeentelijke doelen worden gerealiseerd. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

In januari 2022 is de omgevingsvisie van de gemeente Groningen, genaamd 'Levende Ruimte', vastgesteld. Het grondbeleid wordt bij de uitvoering van de "Levende ruimte" situationeel ingezet. Dit houdt in dat de rol van de gemeente per project afhankelijk is van de opgave en omstandigheden. Het grondbeleid kan actief, facilitair of door middel van een tussenvorm (samenwerking) worden gevoerd.* De uitvoering van het situationeel grondbeleid vraagt om financiële middelen voor het verwerven van gronden en opstallen. Allereerst voor de exploitatielasten van het huidige bezit, maar daarnaast ook voor nieuwe strategische verwervingen. De grondexploitaties worden uitgevoerd binnen diverse (beleids-)kaders. Twee programma's zijn in het bijzonder van belang voor het grondbeleid: Economie en werkgelegenheid én Wonen. Maar ook wordt bijgedragen aan de energietransitie door middel van het beschikbaar stellen van gronden voor bijvoorbeeld zonneparken.

Economie en werkgelegenheid

De beschikbare voorraad bedrijventerreinen en marktruimte voor kantoren wordt bepaald op basis van de meest recente behoefteraming bedrijventerreinen en kantoren. Op basis daarvan worden concrete locaties uitgewerkt en ingevuld vanuit de markt, zoals Viefkwartier op het Europapark en de uitbreiding op Kemkersberg door het Rijksvastgoedbedrijf, maar ook het stationsgebied. De programmering van werklocaties wordt conform de omgevingsverordening van provincie Groningen regionaal afgestemd binnen de regio Groningen-Assen.

Op basis van de herijking door bureau Stec is er in de gemeente Groningen tot 2040 vraag naar 39 ha extra bedrijventerreinen naast het al beschikbare planaanbod (58 ha Zernike Campus is hierin niet meegenomen omdat dit om een specifieke doelgroep gaat, die ook moeilijk te voorspellen is).

Zie 'deelprogramma 1.1: Economie en werkgelegenheid' voor verdere duiding van de cijfer en de actuele ontwikkelingen.

Aanbod bedrijventerreinen

De gronduitgifte aan bedrijfskavels was in 2025 met 1,44 hectare is lager dan de geprognosticeerde 3,4 hectare voor 2025. In de grondexploitaties is voor 2026 een uitgifte van 8,9 hectare opgenomen. Door de invloed van netcongestie zijn de verwachtingen tot en met 2027 zeer voorzichtig geprognosticeerd. Afhankelijk van het effect van netcongestie (bedrijven komen met een nieuwe aanvraag voor een stroomcontract voor

grootgebruikers op een wachtlijst vanwege onvoldoende transportcapaciteit van het stroomnetwerk) kan de gronduitgifte mogelijk hoger of lager uitvallen.

Nog te realiseren gronduitgifte												
Bedrijven locaties (in hectaren)	**totaal**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	**2035**	**2036 e.v.**
Oosterhamrikzone	2,45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,49	1,96
Meerstad	39,84	0	0	0	0	0	0	0,73	0,73	0,73	0,73	36,90
Alo-locatie	3,00	0	3,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Roodehaan	6,78	0	0	1,70	1,70	1,70	1,70	0	0	0	0	0
Zernike	10,23	0	0	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	2,05
Westpoort fase 1	33,17	0,49	0	3,27	3,27	3,27	3,27	3,27	3,27	3,27	3,27	6,54
Westpoort fase 2	20,43	8,42	0	3,00	3,00	3,00	3,00	0	0	0	0	0
Subtotaal bedrijvenlocaties	**115,90**	**8,91**	**3,00**	**8,99**	**8,99**	**8,99**	**8,99**	**5,03**	**5,03**	**5,03**	**5,52**	**47,44**

Aanbod kantoorlocaties en commerciële ruimten

In onze grondexploitatie hebben we voor de volgende locaties ontwikkelruimte opgenomen voor kantoren en commerciële ruimtes:

Nog te realiseren gronduitgifte												
Kantoren / commercieel (in m2 bvo)	**totaal**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	**2035**	**2036 e.v.**
Europapark	66.329	0	1.625	29.434	2.625	2.625	6.159	507	9.510	13.844	0	0
De Nieuwe Held	4.471	0	0	0	0	0	0	0	0	2.236	2.236	0
Meerstad - commercieel, kantoor	97.411	0	0	3.401	3.401	3.401	3.401	3.401	3.401	3.401	3.401	70.203
De Suikerszijde - commercieel	70.000	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500	5.555	5.555	5.555	5.555	5.555	24.725
Stadhavens - commercieel, kantoor	2.163	0	0	0	505	216	144	144	144	144	216	649
Stadhavens - commercieel, bedrijf (50% startups en 50% grownups)	6.490	0	0	0	1.514	649	433	433	433	433	649	1.947
Subtotaal kantoren / commercieel	**246.864**	***3.500***	***5.125***	***36.335***	***11.545***	***10.391***	***15.692***	***10.040***	***19.043***	***25.612***	***12.057***	***97.524***

Europapark (en op termijn het hoofdstation) is conform de beschreven kantorenstrategie in de collegebrief ruimte voor economie onze primaire ontwikkellocatie voor kantoren. De commerciële m² op Meerstad, Stadshavens en Suikerzijde zijn geprogrammeerd om invulling te geven aan het beleid uit de strategie werklocaties om wonen en werken te mengen in onze nieuwe gebiedsontwikkelingen.

Aanbod Maatschappelijk en overig

In onze grondexploitatie hebben we voor de volgende locaties ontwikkelruimte opgenomen voor maatschappelijke locaties en overige locaties. Zoals onder andere scholen en bijvoorbeeld nutsbedrijven

Nog te realiseren gronduitgifte												
Overig / maatschappelijk (in m² bvo)	**totaal**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	**2035**	**2036 e.v.**
Nieuwbouwschool Woltersum e.o.	1.157	1.157	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arriva Herhuisvesting (VRG)	27.065,0	0	0	27.065	0	0	0	0	0	0	0	0
HS-kavel Meerstad-Noord	45.538,0	45.538	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
De Suikerzijde maatschappelijk	40.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	3.175	3.175	3.175	3.175	3.175	14.125
Subtotaal kantoren / commercieel	**113.760**	***48.695***	***2.000***	***29.065***	***2.000***	***2.000***	***3.175***	***3.175***	***3.175***	***3.175***	***3.175***	***14.125***

Wonen

De basis voor onze opgave zijn in de omgevingsvisie 'Levende Ruimte' en de 'Woonvisie, een thuis voor iedereen'. De woonvisie heeft als looptijd 2020-2025. In 2025 is gewerkt aan het opstellen van het nieuwe volkshuisvestingsplan 'Bouwen aan Gronings Woongeluk'. Het volkshuisvestingsplan is eind december 2025 behandeld door het college en begin 2026 vastgesteld door de raad. Met het volkshuisvestingsplan werken we aan een versnelling van de woningbouw, het beter benutten van de bestaande woningvoorraad, toekomstbestendige woningen en een Groningen voor iedereen. De opgave is om voor de periode 2026 – 2036 de woningvoorraad uit te breiden met circa 16.000 woningen. Het volkshuisvestingsplan (vhvp) is de opvolger van de woonvisie 2020-2025.

In deelprogramma 1.3 zijn de relevante ontwikkelingen voor woningbouw beschreven. Op basis van de daar omschreven woningbouwopgave en de relevante beleidsstukken geeft onderstaande grafiek de prognose weer van verkoop van grond voor woningbouw in de gemeentelijke vastgestelde grondexploitaties inclusief Meerstad (op basis van het oude programma), Suikerzijde en Stadshavens. Het realiseren en opleveren van woningen/appartementen vindt later plaats.

Prognose gronduitgifte voor woningbouw (aantal woningen)

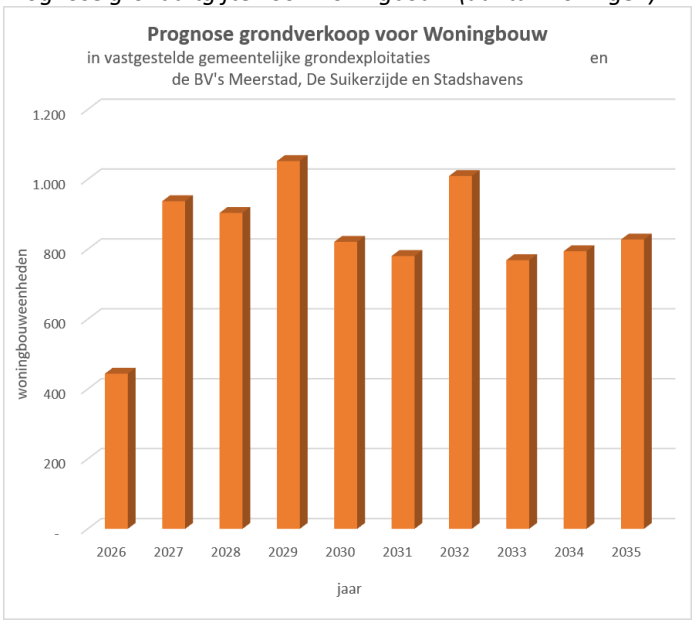

Voor het jaar 2026 werden in de actualisatie van de jaarrekening 34 woningen minder geprognosticeerd dan in de herziening ten behoeve van de begroting 2027. De oorzaak zijn de programmatische verschuivingen in Ciboga en de Nelf-locatie. Voor 2027 en verder worden er zelfs meer uit te geven woningen verwacht dan in de vorige actualisaties. Dit komt door het toevoegen van De Nieuwe Held, Haddingestraat en de Travertijstraat aan de totale woningbouwprogrammering. De eerste gronduitgiftes van deze plannen beginnen in 2027

De in de vastgestelde grondexploitaties en gebiedsontwikkelingen opgenomen woningbouw is onvoldoende om de opgave voor de komende jaren te realiseren. Naast de in uitvoering zijnde vastgestelde projecten wordt daarom, naast de overige ontwikkelingen op gronden in privaat bezit, een aantal grote woningbouwplannen ontwikkeld zoals o.a. De Nieuwe Held, Spoorkwartier en de Reitdiepzone.

Voor de ontwikkeling van de gemeente zijn forse investeringen gedaan in het verwerven, planontwikkelingskosten en het bouw- en woonrijp maken van de gronden, zowel binnenstedelijk als ook in uitleggebieden. Daarnaast moeten kosten worden gemaakt om nieuwbouwlocaties optimaal in te passen in de bestaande stad. Denk hierbij aan kostbare investeringen in wegen, bruggen, tunnels, parken enzovoort. Dit maakt de financiële haalbaarheid van ruimtelijke ontwikkelingen een lastige en belangrijke opgave voor de

komende jaren. Deels zijn hiervoor middelen vanuit het SIF beschikbaar, maar ook wordt een beroep gedaan op subsidiestromen zoals de woningbouwimpuls van het Rijk.

* *Bij actief grondbeleid neemt de gemeente de touwtjes in eigen handen. De gemeente koopt de grond, maakt deze bouw- en woonrijp en verkoopt vervolgens de grond. Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente een passievere rol; de gemeente stelt de kaders voor de ontwikkeling vast, maar derden (zoals ontwikkelaars of woningcorporaties) zijn verantwoordelijk voor de realisatie.*

Meerjarenperspectief grondbedrijf

Voorafgaand aan de begroting 2027 wordt het raadsvoorstel 'Resultaten herzieningen grondexploitaties 2026' besproken. In het voorstel wordt het resultaat van de herzieningen van de vastgestelde grondexploitaties bepaald. Het grondbedrijf bestaat uit meer dan de vastgestelde grondexploitaties. Er zijn en worden strategische aankopen verricht en grote gebiedsontwikkelingen worden door de gemeente ter hand genomen, zoals Spoorkwartier en De Nieuwe Held.

Om inzicht te geven voor de begroting 2027 wordt een financieel meerjarenbeeld gegeven van de vastgestelde grondexploitaties, de nog vast te stellen grondexploitaties en de strategische grondposities en verwervingen. Een meerjarig perspectief geeft transparantie over de gehele grondportefeuille zodat het bestuur stevige handvatten heeft om weloverwogen beslissingen te kunnen nemen.

Categorieën gronden grondbedrijf
In de regelgeving van het BBV worden gronden in verschillende categorieën onderverdeeld. Deze categorieën hebben ieder een andere grondslag waarop ze worden gewaardeerd. De belangrijkste categorieën zijn:

- Voorraad - Bouwgrond in exploitatie (BIE-gronden). Onder deze categorie vallen door de raad vastgestelde gemeentelijke grondexploitaties. De boekwaarde op deze complexen per 1-1-2026 bedraagt afgerond 134 miljoen euro, met hiervoor getroffen verliesvoorzieningen ad 112 miljoen euro;
- Voorraad – Slotgecalculeerde projecten (inactieve BIE-gronden). Onder deze categorie vallen projecten die nagenoeg gereed zijn, 95% van de kosten en opbrengsten zijn gemaakt. De verwerking van de resterende 5% geschiedt op basis van aannames. De boekwaarde op deze complexen per 1-1-2026 bedraagt afgerond 2 miljoen euro;
- Materiële Vaste Activa (MVA) - nog te ontwikkelen gronden. Dit zijn de strategische grondposities en opstallen die aangekocht zijn voor nieuwe gebiedsontwikkelingen, bijvoorbeeld Spoorkwartier, De Suikerzijde en Stadshavens. De boekwaarde per 1-1-2026 bedraagt afgerond 210 miljoen euro, met hiervoor getroffen verliesvoorzieningen ad 41 miljoen euro. Een deel van het vastgoed is verworven door middel van de Grondbankverordening. De Suikerzijde en Stadshavens zijn bijzonder omdat hiervoor wel inmiddels actieve grondexploitaties zijn opgesteld die door de betreffende BV's worden ontwikkeld. De gronden worden gefaseerd overgedragen van de gemeente naar de BV's;
- MVA - In erfpacht of anderszins uitgegeven gronden. De boekwaarde per 1-1-2026 bedraagt afgerond 31 miljoen euro;
- MVA- Verhuurde kavels. De boekwaarde bedraagt per 1-1-2026 afgerond 10 miljoen euro;
- IMVA – voorbereidingskredieten. Dit zijn in- en externe plankosten of beheermaatregelen voor het strategisch bezit van het grondbedrijf, waarbij verwacht wordt dat er binnen vijf jaar een grondexploitatie opgesteld wordt. De boekwaarde bedraagt afgerond 10 miljoen euro per 1-1-2026.

De totale boekwaarde van het grondbedrijf bedraagt afgerond 367 miljoen euro. Hiertegenover zijn al middelen beschikbaar gesteld door het treffen van voorzieningen, voor in totaal afgerond 66 miljoen euro. De netto boekwaarde bedraagt (boekwaarde minus voorziening) afgerond 301 miljoen euro. Dit zijn investeringen die terugverdiend moeten worden met toekomstige grondopbrengsten (en bijdragen). In onderstaande grafiek worden de categorieën gronden weergegeven naar hoogte totaal netto boekwaarde. Uit onderstaande grafiek blijkt dat de categorie Nog te ontwikkelen gronden de hoogste netto boekwaarde heeft. In deze categorie is

behoorlijk geïnvesteerd (onder andere in grondposities), deze investeringen moeten door middel van de gebiedsontwikkelingen terugverdiend worden.

Percentage boekwaarde naar categorie gronden

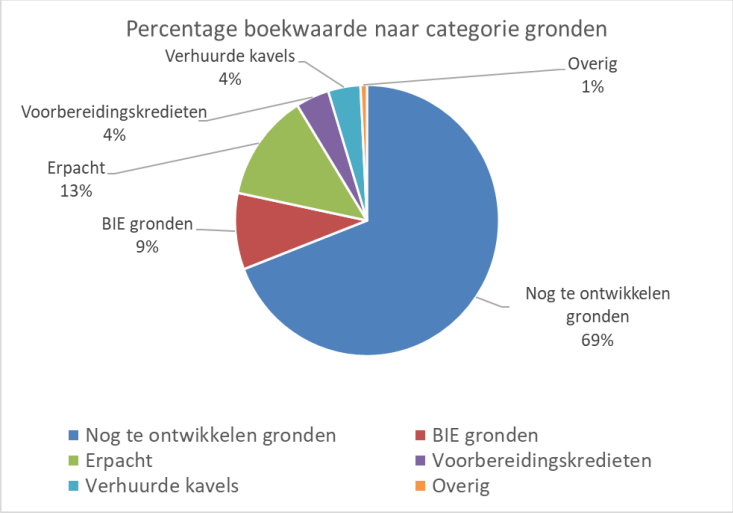

Bouwgrond in Exploitatie, de vastgestelde gemeentelijke grondexploitaties
De grondexploitaties zijn voor de begroting 2027 herzien. Voorafgaand aan de begroting 2027 wordt het raadsvoorstel 'Resultaten herzieningen grondexploitaties 2026' besproken. In dat raadsvoorstel is per project een beschrijving van de voortgang en de verwachte belangrijkste ontwikkelingen voor het jaar 2026 opgenomen.

Naast de herzieningen van de bestaande grondexploitaties zijn voorafgaand aan de begroting de grondexploitaties KET-Woonschepenhaven en de Friesestraatweg 181 aangeboden aan de gemeenteraad om slot te calculeren. De financiële resultaten zullen in de jaarrekening 2026 worden verwerkt. Ook zijn er drie nieuwe grondexploitaties bijgekomen: De Nieuwe Held, De Haddingestraatgarage en De Travertijnstraat.

Bij de herzieningen 2026 zijn de boekwaarden per 1 januari 2026 als uitgangspunt genomen en zijn recente ontwikkelingen herijkt. In onderstaande tabel worden de verwachte financiële resultaten per grondexploitatie weergegeven op eindwaarde en op contante waarde. De raad heeft de afgelopen decennia middelen in de vorm van verliesvoorzieningen beschikbaar gesteld voor verwachte tekorten in negatieve grondexploitaties. Bij actualisaties en herzieningen van de grondexploitaties worden de reeds getroffen voorzieningen getoetst aan de herijkte resultaten van de grondexploitaties. Verliesvoorzieningen worden getroffen op het resultaat op contante waarde.

Het saldo aan verliesvoorzieningen van de negatieve grondexploitaties bedroeg voor het uitvoeren van de herziening - 118 miljoen euro. Dit saldo is inclusief de nieuwe vastgestelde grondexploitaties: De Travertijnstraat en de Nieuwe Held. De benodigde verliesvoorzieningen na herzieningen van de grondexploitaties bedragen - 117,9 miljoen euro. Het verschil tussen de beschikbare en benodigde verliesvoorzieningen is 0,1 miljoen euro. In hoofdlijn wordt dit verklaard door:

- Het actualiseren van de begrote rentekosten geeft in elke grondexploitatie een licht negatief effect.
- Het slotcalculeren van KET Woonschepenhaven en Friesestraatweg 181 geeft een positief effect van afgerond 1,8 miljoen euro op het totaal van verliesvoorzieningen.

Bouwgrond in exploitatie (grondexploitaties)	Verwacht resultaat Herziening 2026 t.b.v. begroting 2027			Mutatie op verliesvoorziening		
Bedragen x miljoen euro	Eindwaarde	Eindjaar	Contante waarde	Beschikbare voorziening	Benodigde voorziening Herziening 2026	Mutatie op voorziening (afgerond)
Wonen						
Ciboga	-31,5	2030	-28,5	-28,2	-28,5	-0,3
Oosterhamrikzone	-35,3	2040	-26,2	-25,9	-26,2	-0,4
Reitdiep fase 3&4	0,1	2032	0,1	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Hart van Ten Boer	-0,1	2029	-0,1	-0,1	-0,1	0,0
Nije Buurt Ten Post	-0,2	2030	-0,2	-0,2	-0,2	0,0
Haren, Stationsgebied	-0,3	2028	-0,3	-0,4	-0,3	0,1
Friesestraatweg 181 (slotgecalculeerd)	-0,9	2026	-0,9	-2,4	-0,9	1,6
KET Woonschepenhaven (slotgecalculeerd)	-1,1	2026	-1,1	-1,3	-1,1	0,2
Theda Mansholtlocatie	0,1	2027	0,1	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Nelfterrein	-2,5	2029	-2,3	-2,2	-2,3	-0,1
Haddingestraatgarage	-2,2	2029	-2,0	-2,0	-2,0	0,0
De Nieuwe Held	-5,6	2040	-4,2	-4,0	-4,2	-0,1
Travertijnstraat	2,6	2032	2,2	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Economie en werkgelegenheid						
Zernike	7,9	2038	6,1	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Westpoort fase I	6,3	2037	5,0	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Westpoort fase II	12,8	2032	11,2	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Roodehaan	-1,5	2032	-1,3	-1,2	-1,3	-0,1
Arriva-locatie	0,1	2030	0,1	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Hoogspanning HS-kavels	-0,2	2030	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1
Nieuwbouwschool Woltersum e.o.	0,0	2029	0,0	0,0	0,0	0,0
Kantoren gemengd						
Europapark	-53,1	2034	-44,4	-43,8	-44,4	-0,6
Alo locatie	-6,8	2030	-6,2	-6,2	-6,2	0,0
Totaal (afgerond)	**-111,3**		**-93,0**	**-118,0**	**-117,9**	**0,1**

De positieve grondexploitaties laten bij de herziening 2026 een verbetering zien van circa € 7,4 miljoen op netto contante waarde t.o.v. de jaarrekening 2025. Deze verbetering wordt mede veroorzaakt door een herziening van de raming voor het bouw- en woonrijp maken van Westpoort fase 2.

Bij de jaarrekening 2026 worden alle grondexploitaties technisch herzien om tot een juiste waardering per ultimo boekjaar te komen. Op basis van deze actualisatie wordt het resultaat van de positieve grondexploitaties met de POC-methode vertaald naar een mogelijke tussentijdse winstneming. Voor de negatieve grondexploitatie leidt de actualisatie tot de definitieve mutatie van de verliesvoorzieningen. De uiteindelijke mutatie kan afwijken van de huidige berekening. Ook het bedrag dat per saldo ten gunste of ten laste van de bestemmingsreserve Grondzaken komt, kan anders uitvallen doordat resultaten op andere onderdelen van het grondbedrijf hierin worden betrokken.

Cashflow verloop

In een grondexploitatie gaan de kosten voor de opbrengsten uit. Eerst worden er investeringen gedaan in verwerving, planvorming en bouw- en woonrijpmaken, daarna komen bij verkoop de grondopbrengsten. Dit heeft een risico, immers de gemaakte kosten moeten in de nabije (onzekere) toekomst terugverdiend worden. In spreektaal wordt dit vaak een badkuipmodel genoemd, omdat de vorm van de cashflow op een badkuip lijkt. Hoe dieper de badkuip hoe hoger het risico. Tegenover deze risico's staan de getroffen voorzieningen en benodigde weerstandsvermogen. De herziene grondexploitaties voor de begroting 2027 zijn geconsolideerd tot één model. De onderstaande tabel geeft hier de cashflow van weer.

Cashflow herziene grondexploitaties

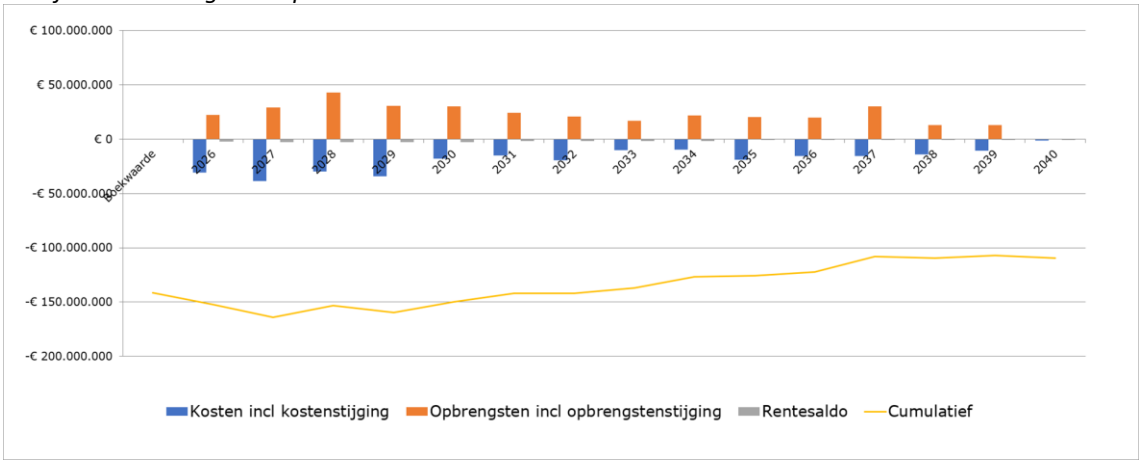

De totale boekwaarde (het geïnvesteerd vermogen) van de vastgestelde grondexploitaties bedraagt per 1 januari 2026 afgerond 142 miljoen euro (zie ontwikkeling lijn "cumulatief"). Een aantal grondexploitaties hebben nog een relatief korte looptijd. Anderen, zoals Zernike Campus, Europapark, De Nieuwe Held, hebben nog een lange looptijd waarin de grondopbrengsten nog moeten worden gerealiseerd. Een belangrijk deel van de boekwaarde kan de komende jaren niet goedgemaakt worden met grondopbrengsten. Voor de verliesgevende grondexploitaties moeten na de herzieningen verliesvoorzieningen getroffen worden van ad. 118 miljoen euro. De positieve grondexploitaties hebben een winstverwachting van circa 25 miljoen euro. De tussentijdse winstnemingen worden jaarlijks middels de voorgeschreven Percentage of Completion methode (PoC) berekend.

Inactieve BIE-gronden, slotgecalculeerde projecten

In de categorie Slotgecalculeerde projecten staan projecten die nagenoeg gereed zijn, 95 % van de kosten en opbrengsten zijn gemaakt. De verwerking van de resterende 5% geschiedt op basis van aannames. Voor investeringsprojecten geldt dat 95% van de kosten moet zijn gerealiseerd en dat zekerheid is over de definitieve omvang van subsidies.

Bij de jaarrekening 2025 is de laatste stand van zaken van de slotgecalculeerde projecten vermeld. De grondexploitatie KET Woonschepenhaven en de Friesestraatweg 181 is in 2026 gepresenteerd aan de gemeenteraad om slot te calculeren. De financiële resultaten van de slotcalculatie worden in de jaarrekening van 2026 verwerkt.

MVA- nog te ontwikkelen gronden

De nog vast te stellen grondexploitaties

De gemeente staat voor een forse opgave voor wonen en werken. Om deze opgave in te vullen wordt aan verschillende gebiedsontwikkelingen gewerkt. In onderstaande tabel staan de grondexploitaties waarvan verwacht wordt dat deze in de komende jaren aan de raad ter vaststelling worden aangeboden.

Nog vast te stellen grondexploitaties	Verwacht in exploitatie
Volkshuisvesting, stedelijke vernieuwing	
De nieuwbouw Kievitstraat Ten Boer	2026
De Strinke	2026
De Boltjerpolder Woltersum	2027
De dorpshoeve Garmerwolde	2027
De Friesestraatweg 430	2027
De locatie woonwagens Peizerweg	2027
Gemengd	
Het Raadhuisplein Haren	2026
Het Spoorkwartier	2026

Voor het meerjarenbeeld zijn van de belangrijkste ontwikkelingen indicatieve grondexploitaties opgesteld. Deze grondexploitaties hebben geen status en zullen wijzigen. Richting vaststelling van de separate plannen worden deze plannen verder uitgewerkt. De conceptresultaten laten zien dat de nieuwe grondexploitaties niet allemaal sluitend gepresenteerd kunnen worden aan de gemeenteraad. Wel lijken deze tekorten gedekt te kunnen worden uit de voorzieningen die getroffen zijn voor de afwaardering van het vastgoed dat ingebracht zal worden in de grondexploitaties of door bijdragen vanuit het SIF en subsidies. Pas bij vaststelling door de raad gaan deze gebiedsontwikkelingen in exploitatie.

Hieronder volgt voor de grootste nog vast te stellen grondexploitatie een beschrijving van de voortgang en de verwachte belangrijkste ontwikkelingen voor het jaar 2026.

Spoorkwartier
De opgave voor het Spoorkwartier is een gemengd stedelijk gebied te creëren dat recht doet aan de centrale ligging, afstand tot de binnenstad, de potentie van de locatie en de kwaliteiten van de omliggende stadswijken. Het Spoorkwartier is de verbindende schakel tussen de binnenstad en de Rivierenbuurt en de werklocatie Martini Trade Park. De planvorming voor het Spoorkwartier is volop in ontwikkeling. Naar verwachting wordt eind 2026 de grondexploitatie vastgesteld.

Strategische eigendommen en verwervingen
Een belangrijk deel van de strategische eigendommen, met een boekwaarde van ongeveer 105 miljoen (per 1-1-2026), zal binnen enkele jaren vanuit de materiële vaste activa ingebracht worden in de vast te stellen grondexploitaties of in bovenwijkse voorzieningen. Naast het inbrengen in grondexploitaties wordt het overig bezit om strategische redenen in eigendom gehouden, maar ook gedeeltelijk afgestoten. Om de ruimtelijke doelstellingen van de gemeente te kunnen realiseren wordt ook de komende jaren situationeel grondbeleid ingezet. Ook nu met de onzekerheid in de markt is het van belang om anticyclisch te investeren. Het grondbedrijf wordt daarbij niet alleen ingezet voor woningbouw en bedrijventerreinen, maar ook steeds meer voor de energietransitie en als instrument om ingewikkelde vastgoedontwikkelingen op gang te brengen.

Grondbank
In de omgevingsvisie 'Levende Ruimte' wordt een groot aantal opgaven benoemd. Hiervoor is het nodig om vastgoed te verwerven om tot realisatie van deze doelen te komen. Met de grondbankverordening is het college bevoegd om strategische verwervingen te realiseren, uiteraard met rapportageplicht aan de gemeenteraad, zo nodig achteraf. Hierbij geldt dat de grondbank een plafond (een kredietruimte) kent van netto 80 miljoen euro. Momenteel (per 1-7-2026) bedraagt de boekwaarde in de grondbank 74,77 miljoen euro, hiertegenover is een verliesvoorziening getroffen van 12,11 miljoen euro. De netto boekwaarde bedraagt

62,66 miljoen euro per medio 2026. Er resteert derhalve circa 17,34 miljoen euro kredietruimte binnen de grondbank.

Een aantal ontwikkelingen wordt de komende jaren in exploitatie genomen. Verwervingen waarvan wordt verwacht dat deze op korte termijn kunnen worden overgeheveld, zijn bijvoorbeeld het Spoorkwartier en de Parkweg. Naar verwachting neemt de kredietruimte van de grondbank hierdoor met circa € 10 miljoen toe.

Structureel budget exploitatielasten en afwaardering strategische eigendommen
Voor de komende jaren is een inschatting gemaakt van het benodigde budget voor de exploitatielasten en afwaardering van de huidige en verwachte toekomstige eigendomspositie. De benodigde ruimte voor uitvoering van het situationeel grondbeleid is afhankelijk van de mate waarin het bestuur door middel van eigendom sturend wil zijn bij gebiedsontwikkelingen. Deze sturing en grip is vooral van belang bij ontwikkelingen die niet zonder meer door de markt opgepakt worden. Maar ook wanneer het bestuur de voortgang van ontwikkelingen wil bevorderen. Vastgoedpartijen hebben namelijk niet altijd belang bij een snelle ontwikkeling van hun locaties. Soms is wachten financieel interessanter en komen ontwikkelingen niet op gang. Dit gaat ten koste van huisvesting van inwoners en bevordering van de werkgelegenheid, maar ook de energietransitie kan hierdoor vertraging oplopen. Een actief grondbeleid kan deze beleidsdoelen ondersteunen.

Jaarlijks wordt 2,5 miljoen euro voor het tekort op de exploitatie van strategische eigendommen en nieuwe verwervingen opgenomen in de begroting. Hiertegenover staat een taakstellende opbrengst binnen grondzaken. Op basis van de inventarisatie van toekomstige ontwikkelzones is een indicatie gemaakt van de potentiële verwervingen door de gemeente. Gemiddeld genomen wordt verwacht bij de uitvoering van het vastgestelde situationele grondbeleid zo'n 1,5 - 2,0 miljoen euro per jaar nodig te hebben, voor het afwaarderen van aankopen en de uitzetting van exploitatielasten. Dit bedrag zal van jaar tot jaar fluctueren afhankelijk van de kansen in de markt en gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Om invulling te kunnen blijven geven aan het situationele grondbeleid en daadkrachtige handelingssnelheid is het, naast de grondbankverordening, nodig financiële middelen beschikbaar te hebben. Tezamen met de lasten van het huidige bezit blijft daarmee het jaarlijks benodigd budget rond de 2,5 miljoen euro.

Kredieten Grondbedrijf
Voorafgaand aan de begroting 2027 wordt het raadsvoorstel 'Resultaten herzieningen grondexploitaties 2026' behandeld. Hierin worden de resultaten van de herzieningen van de vastgestelde grondexploitaties verwerkt en de bijbehorende kredieten herzien. Voor de uitvoering van deze grondexploitaties wordt voorgesteld de kredieten per saldo met € 42 duizend te verlagen tot afgerond 531 miljoen euro.

Voor het strategisch bezit van het grondbedrijf is het noodzakelijk om enkele voorbereidingskredieten vast te stellen. Het gaat dan om in- en externe plankosten, maar soms ook om beheermaatregelen. In bepaalde omstandigheden is het namelijk bijvoorbeeld niet meer verantwoord om het verworven vastgoed in stand te houden. In die gevallen zal tot sloop overgegaan worden. Wij streven ernaar om zoveel mogelijk eens per jaar nieuwe kredieten vast te stellen voor deze werkzaamheden. Bij de herzieningen grondexploitaties 2026 zijn geen gewijzigde of aanvullende kredieten die vóór de begroting 2027 aan de raad moeten worden voorgelegd.

Grondprijzenbeleid

De wijze voor de bepaling van de grondprijzen is vastgelegd in de Nota Grondprijzenbeleid. De doelstelling van het gemeentelijke grondprijzenbeleid is om functionele en marktconforme grondprijzen, dan wel kaders, te presenteren. Functioneel en marktconform wil zeggen dat de gehanteerde grondprijzen (grondwaarden) afhankelijk zijn van de locatie, de functie die op de grond kan worden gerealiseerd en de marktsituatie. De nota is mede basis voor het ramen van de te realiseren opbrengsten uit grondverkoop in de gemeentelijke

grondexploitaties. Het grondprijzenbeleid heeft daarnaast als doel om marktpartijen en particuliere afnemers te informeren en in vergelijkbare omstandigheden met vergelijkbare grondprijzen te confronteren.

Het geactualiseerde Grondprijzenoverzicht wordt jaarlijks vastgesteld. De in dit grondprijzenoverzicht genoemde grondprijzen per 1-1-2027 zullen als uitgangspunten voor de afspraken met marktpartijen worden gehanteerd. Er is, naast enkele vaste prijzen, vaak sprake van vanaf-prijzen, om daarmee in relatie tot grondexploitaties ook greep te houden op de minimale opbrengsten en om anderzijds in te kunnen spelen op marktontwikkelingen, en op specifieke omstandigheden en/of uitgangspunten.

Resultaten grondexploitaties en reserve grondzaken

Beschikbare weerstandsvermogen in relatie tot benodigd weerstandsvermogen/risico's

Inleiding

Bij het exploiteren van (bouw)grond gaan niet alleen grote bedragen om, maar er zijn ook risico's aan verbonden. Zeker gelet op de lange looptijden, de soms relatief hoge boekwaarden, geprognosticeerde omzetten en hoge nog te maken kosten en opbrengsten moet rekening gehouden worden met een reëel bedrijfsrisico. Risico's zijn om deze reden min of meer inherent aan projecten en grondexploitaties. De wijze waarop we met risico's omgaan is vastgelegd in de Kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement 2025. Het college heeft de parameters voor het weerstandsvermogen (WSV), als onderdeel van de Uitgangspunten herzieningen grondexploitaties 2026, op 1 juli 2026 tegelijk met de Voorjaarsbrief 2026 vastgesteld. Conform Kadernota Weerstandsvermogen zijn de parameters ter kennisgeving aan de raad aangeboden.

Beschikbaar weerstandsvermogen

Om risico's te kunnen opvangen is het van belang dat de gemeente over een buffer beschikt van voldoende omvang. Deze buffer bestaat uit het beschikbare gemeentelijke weerstandsvermogen. In de paragraaf 3 "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" wordt uitgebreid ingegaan op deze materie.

Benodigd weerstandsvermogen

Hieronder volgt het weerstandsvermogen voor de komende jaren.

Benodigd weerstandsvermogen (x € 1 miljoen)	2026	2027	2028	2029	2030	2031
1. Vastgestelde gemeentelijke grondexploitaties	44,4	44,1	43,7	40,9	40,1	38,1
2. Nog vast te stellen gemeentelijke grondexploitaties	3,1	3,2	3,9	3,3	3,9	3,6
3. Grondexploitaties in aparte rechtsvormen	-	-	-	-	-	-
3a. Meerstad	-	-	-	-	-	-
3b. Stadshavens	-	-	-	-	-	-
3c. De Suikerzijde	-	-	-	-	-	-
4. Strategisch bezit	4,8	5,1	5,3	5,6	5,8	6,1
	52,3	52,3	52,9	49,7	49,9	47,8

Nadere toelichting

Het benodigde WSV voor grondexploitaties bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Vastgestelde gemeentelijke grondexploitaties.
   Met behulp van de risicoboxenmethode is het benodigde weerstandsvermogen voor deze grondexploitaties bepaald. Hier komt voor de jaarschijf 2026 een benodigd WSV van 52,3 miljoen euro uit;
2. Nog vast te stellen gemeentelijke grondexploitaties.
   Op dit moment wordt gewerkt aan een aantal gebiedsontwikkelingen waaronder Spoorkwartier. Naar

verwachting worden deze gebiedsontwikkelingen met een vast te stellen grondexploitatie in 2026 aan de raad voorgelegd. Ook hier is met behulp van de risicoboxenmethode het benodigde weerstandsvermogen bepaald;

3. Grondexploitaties die in aparte rechtsvormen zijn/worden ondergebracht.
   De gemeente Groningen heeft de gebiedsontwikkelingen Meerstad, Stadshavens en De Suikerzijde ondergebracht in een BV. Uitgangspunt bij gebiedsontwikkelingen die in aparte rechtsvormen zijn ondergebracht is dat de risico's binnen de beschikbare middelen voor de betreffende gebiedsontwikkeling kunnen worden opgevangen. Bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen voor Grondzaken zijn de effecten van de gebiedsbegroting Meerstad buiten beschouwing gebleven. Voor de effecten op het gemeentelijk weerstandsvermogen verwijzen we naar de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing in deze begroting en naar het separate raadsvoorstel Gebiedsbegroting Meerstad BV;
4. Strategisch bezit.
   Het weerstandsvermogen voor het strategisch bezit is bepaald met behulp van de risicoboxenmethode. Voor de jaarschijf 2026 is een weerstandsvermogen van 4,8 miljoen euro nodig om de risico's te kunnen opvangen.

Risico netcongestie bij gebiedsontwikkelingen

Tennet en Enexis hebben in december 2023 maatregelen afgeroepen ter voorkoming van netcongestie in de regio Groningen. Stroomaansluitingen komen daardoor op sommige locaties later of met minder capaciteit beschikbaar. Per 1 januari 2026 is daarnaast het prioriteringskader van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) van kracht in gebieden met netcongestie. Dit kader bepaalt dat schaarse transportcapaciteit niet langer uitsluitend wordt toegewezen op volgorde van binnenkomst, maar op basis van maatschappelijk prioriteren. Prioriteit is er voor projecten die netcongestie verminderen, veiligheid en woningbouw. Vanaf 1 juli 2026 worden ook kleinverbruiksaansluitingen in deze systematiek meegenomen en ontstaat één gezamenlijke wachtlijst.

In deze paragraaf beperken wij ons tot het mogelijke effect van netcongestie op de lopende grondexploitaties.

Bedrijventerreinen

Onder het nieuwe prioriteringskader vallen bedrijfsactiviteiten in de meeste gevallen niet onder de categorieën met prioriteit. Dit betekent dat nieuwe aanvragen van bedrijven, zowel groot- als kleinverbruik, doorgaans achteraan op de wachtlijst worden geplaatst. Toch blijkt kaveluitgifte aan bedrijven, ook in 2026 op Westpoort fase 1, mogelijk ondanks dat er sprake was van netcongestie.

Als een bedrijfsaansluiting niet tijdig of met onvoldoende capaciteit beschikbaar komt, kan een bedrijf op zoek gaan naar alternatieve oplossingen. Wij merken dat bedrijven zich steeds meer bewust zijn van een (tijdige) aanvraag van hun aansluiting en van maatregelen om het gevraagde vermogen te beperken. Oplossingen, zoals (opgewekte) elektriciteit opslaan, overstappen op andere energievormen, capaciteitsbeperkende contracten, 'cable pooling' of een groepscontract kunnen worden toegepast. Op sommige bedrijfskavels is er al een hoofdaansluiting aanwezig (zoals ALO). Ook zijn er bedrijfskavels gereserveerd voor Tennet en Enexis, waarvoor geen aansluiting is vereist (zoals Westpoort fase 2). De uitgifte van reguliere bedrijfskavels hebben we voorzichtigheidshalve getemporiseerd tot na 2027.

Woningbouw

Netcongestie raakt inmiddels ook kleinverbruikers, waaronder woningen. Enexis werkt ook hier aan de verzwaring van het netwerk. De gemeente versnelt dit proces waar mogelijk door de inzet van zogenaamde bouwteams.
Binnen het ACM-prioriteringskader valt woningbouw onder de categorie 'basisbehoeften' en komt daarmee in aanmerking voor prioriteit op de wachtlijst. Dit betekent dat woningbouwprojecten in beginsel eerder in aanmerking komen voor aansluiting dan reguliere bedrijfsactiviteiten. Het is belangrijk om tijdig (nog in 2026)

onze woningbouwopgave aan te merken als prioritair bij Enexis en daarbij een realistische planning mee te geven.
Tegelijkertijd blijft de feitelijke aansluiting van woningen afhankelijk van de beschikbaarheid van capaciteit op het netwerk. De aansluitingstermijn van toekomstige aanvragen, waaronder ook de aanvragen in lopende gebiedsontwikkelingen, blijft onzeker.

(Mogelijk) nadelige effecten
De investeringen in het netwerk door Enexis worden betaald vanuit de verbruikerstarieven. Het is wettelijk niet toegestaan om dergelijke investeringen ten laste van onze grondexploitaties te brengen. Daarmee leidt netcongestie niet direct tot een financieel effect, maar het kan indirect wel leiden tot een vertraging van de uitgifte.

Met de invoering van het prioriteringskader neemt het belang van tijdige en integrale afstemming toe. De gemeente heeft hierbij geen formele rol in de toekenning van transportcapaciteit, maar kan wel sturen op het vroegtijdig aanmelden van projecten, het onderbouwen van het maatschappelijk belang en de programmering ook binnen de eigen portefeuille.
In het uitgiftetempo van de verschillende grondexploitaties is rekening gehouden met de gevolgen van netcongestie, voor zover deze nu bekend zijn. We houden binnen de lopende gebiedsontwikkelingen de actuele situatie in de gaten. Indien nodig nemen we regie op het tempo van het bouwrijp maken of sturen we op de uitgifte aan kopers met (zicht op) een aansluiting of aantoonbare prioriteit binnen het kader.

Met de huidige gemeentelijke omslagrente en de indexatie kunnen we het financiële effect van een verdere vertraging in de uitgifte opvangen binnen het beschikbare weerstandsvermogen.

Samenvatting benodigd weerstandsvermogen
De inschatting is dat het benodigde weerstandsvermogen zich in de jaren 2026-2031 vrij stabiel beweegt in een bandbreedte tussen de 47,8 en 52,9 miljoen euro. Het benodigd weerstandsvermogen voor grondexploitaties is een onderdeel van het totale benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Groningen. De uitkomst op dit onderdeel moet dan dus ook altijd worden bezien in relatie tot de overige risico's die de gemeente loopt.

Reserve Grondzaken
Bij de behandeling van de begroting 2021 heeft de raad de bestemmingsreserve grondzaken ingesteld. Een belangrijke eigenschap van de activiteiten binnen het grondbedrijf is de marktgevoeligheid (fluctuaties). Ook het feit dat iedere situatie en project weer anders is vraagt om maatwerk. Bij het grondbedrijf is geen, zoals bij vele andere gemeentelijke activiteiten, sprake van stabiele lasten en baten over de jaren. Het ene jaar kan volop worden geïnvesteerd in bijvoorbeeld verwervingen of de aanleg van infrastructuur, terwijl het volgende jaar er vooral grondopbrengsten gegenereerd worden. De jaarresultaten schommelen daardoor aanzienlijk en zijn daarnaast ook conjunctuurgevoelig. Het verevenen van voor- en nadelen, maar ook veel of minder investeren in verschillende jaren (strategische aankopen) binnen het grondbedrijf is dan ook van groot belang. Met een meerjarenperspectief, waarbij de voordelen van het ene jaar de nadelen in het andere jaar kunnen opvangen, kan beter sturing worden gegeven aan de benodigde middelen op langere termijn. De Reserve Grondzaken blijft meetellen voor het weerstandsvermogen en heeft derhalve hier geen invloed op.

De algemene reserve wordt daarmee minder beïnvloed door de fluctuaties van het grondbedrijf, wat een rustiger beeld geeft. Daarmee wordt ook bereikt dat transparant is welke algemene middelen daadwerkelijk beschikbaar zijn. Uiteraard blijft wel overeind dat er geen 'hek om het grondbedrijf' komt. In alle omstandigheden blijft de raad bevoegd om keuzes te maken en de beschikbare reserve op alternatieve wijze in te zetten. Inclusief vaststelling van de jaarrekening 2025 door de gemeenteraad is de stand van de reserve grondzaken 32,4 miljoen euro per 1 januari 2026. De herzieningen van de grondexploitaties in 2026 laten een

licht nadelige ontwikkeling zien. De verwachting is dat de verliesvoorzieningen met in totaal met circa 121 duizend euro verlaagd moeten worden. Dit komt ten bate aan de reserve grondzaken.

Bij de jaarrekening 2026 worden de grondexploitaties geactualiseerd (technisch herzien) om een juiste waardering per ultimo boekjaar te verkrijgen. Deze actualisatie leidt tot een daadwerkelijke mutatie in de verliesvoorzieningen. Deze kan afwijken van het bedrag zoals nu berekend. Het bedrag dat uiteindelijk ten laste/bate aan de bestemmingsreserve Grondzaken komt, is tevens afhankelijk van de resultaten die op andere onderdelen van het grondbedrijf behaald worden.

Paragraaf 8: Lokale heffingen

Deze paragraaf gaat over de lokale belastingen en heffingen. Aan de orde komen het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, het kwijtscheldingsbeleid dat we hanteren, de geraamde inkomsten en de kostendekkendheid van de tarieven.

Lokale heffingen betreffen zowel publiek- als de privaatrechtelijke heffingen. De publiekrechtelijke heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten:

- Belastingen: de opbrengsten van belastingen komen toe aan de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. Dit zijn onder meer de onroerende-zaakbelasting (OZB) en de logiesbelasting. Het criterium kostendekkendheid is hier niet aan de orde;
- Rechten: een recht is een vergoeding voor een concrete prestatie door de gemeente geleverd. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar: de opbrengsten moeten aangewend worden voor de gerelateerde prestaties. Voorbeelden zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de leges burgerzaken. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid.

De privaatrechtelijke heffingen hebben betrekking op tarieven voor economische activiteiten die verricht worden in het algemeen belang.

In de jaarlijkse Tarievennota geven we een toelichting op de ontwikkeling van de gemiddelde jaarlijkse woonlasten. De woonlasten zijn een optelling van de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een gemiddeld (meerpersoons) huishouden. Voor een vergelijking met andere gemeenten verwijzen wij u naar de atlas lokale lasten op www.coelo.nl.

Beleid lokale heffingen

Onroerende-zaakbelasting
De onroerende-zaakbelasting is de belangrijkste gemeentelijke belasting, niet alleen qua omvang, maar ook omdat de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht besteed kan worden. De belangrijkste functie is het genereren van inkomsten voor de algemene middelen. De hoogte van een aanslag is afhankelijk van de waarde van een pand en van de door de raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de heffing voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. De waarde van de woningen en bedrijven wordt ieder jaar opnieuw bepaald.

Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing, omdat de opbrengst niet naar de algemene middelen vloeit, maar dient ter dekking van de kosten van afvalinzameling en -verwerking. Het uitgangspunt is dat deze kosten inclusief de kosten van kwijtscheldingen volledig gedekt worden uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing.

Rioolheffing
De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing verhaald. Gemeenten hebben naast de zorgplicht voor stedelijk afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. De opbrengst van de rioolheffing, met als uitgangspunt 100% kostendekkendheid, is geoormerkt. De belangrijkste functie is dus het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken. De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar (aansluitrecht).

Reclamebelasting
Als gemeente werken we aan het herwinnen van de openbare ruimte in brede zin en daartoe zetten we verschillende middelen in. Reclamebelasting is een middel om aankondigingen die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg terug te dringen. De reclamebelasting wordt geheven over de oppervlakte van de openbare aankondiging en het aantal reclamevoorwerpen. Een deel van de inkomsten worden gereserveerd voor investeringen in de inrichting van de openbare ruimte. Hoe we dit gaan vormgeven wordt de komende tijd uitgewerkt in overleg met betrokken partijen.

Leges Bouwactiviteiten/Omgevingsplanactiviteiten
Leges Bouwactiviteiten/Omgevingsplanactiviteiten worden geheven om de kosten van het proces van omgevingsvergunningverlening te dekken. De belangrijkste functie is dus het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken. De hoogte van deze leges wordt bepaald door de bouwkosten (aanneemsom exclusief BTW) en het tarief.

Parkeergelden publiekrechtelijk deel
Het publiekrechtelijk deel wordt ook wel parkeerbelasting genoemd en daaronder vallen de tarieven voor het parkeren bij parkeerautomaten, de boetes voor het rood staan bij parkeerautomaten, de kosten van het (gratis) fiets parkeren en de tarieven voor parkeervergunningen. Voor de publiekrechtelijke parkeergelden (parkeerbelasting) is de doelstelling van regulering expliciet in de wet vastgelegd. In de tariefstelling mag onderscheid gemaakt worden naar parkeerduur (kort/lang), het moment waarop wordt geparkeerd (dag/avond/weekend), het gebied waar wordt geparkeerd en het type vergunning. In Groningen maken we gebruik van de toegestane differentiatiemogelijkheden. We sturen zowel met tarieven, de duur van parkeren als met de beschikbaarheid van parkeerplaatsen.

Kwijtscheldingsbeleid
Met het hanteren van een kwijtscheldingsregeling geeft de gemeente een deel van zijn inwoners de mogelijkheid om minder of geen belasting te betalen. De ruimte om een eigen gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid te voeren is beperkt. De criteria waaraan kwijtscheldingsverzoeken getoetst worden, zijn op rijksniveau vastgesteld. Wel mogen gemeenten zelf bepalen van welke belastingen zij kwijtschelding verlenen en welk deel van de belastingaanslag of heffing zij kwijtschelden. Dit houdt in dat kwijtschelding wordt verleend van:

- Afvalstoffenheffing. Vanaf 2024 krijgen alle huishoudens die recht hebben op kwijtschelding volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing. Vanaf 2026 krijgen alle huishoudens die recht hebben op kwijtschelding volledige kwijtschelding van de rioolheffing;
- (On)roerende-zaakbelasting woningen/woonruimten. Vanaf 2026 krijgen alle huishoudens die recht hebben op kwijtschelding volledige kwijtschelding van de (on)roerende-zaakbelasting;
- Leges gehandicaptenparkeerplaats en -kaart en huwelijksleges (volledig).

Baten en kruissubsidiëring publiekrechtelijke leges
In de Legesverordening zijn veel verschillende diensten van een tarief voorzien. Voorbeelden zijn paspoorten, rijbewijzen, huwelijksvoltrekkingen, omgevingsvergunningen, evenementenvergunningen en drank- en horecavergunningen. De diensten waarvoor leges worden geheven zijn in de Legesverordening onderverdeeld in drie clusters van samenhangende diensten:

- Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
- Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet;
- Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn.

Onder hoofdstuk 1 vallen met name de legestarieven voor diensten van Burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen en huwelijksvoltrekkingen).
Onder hoofdstuk 2 vallen de legestarieven voor diensten die verleend worden onder de noemer 'omgevingsvergunning' (voorheen bouwvergunning).
Onder hoofdstuk 3 vallen de legestarieven voor diensten die uitsluitend verleend worden aan ondernemers zoals de alcoholvergunning, de evenementenvergunning en de vergunning voor seksbedrijven.

Binnen hoofdstuk 1 is kruissubsidiëring toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor reisdocumenten meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief zoals Verklaringen omtrent gedrag.
Ook binnen hoofdstuk 2 is kruissubsidiëring toegestaan. Bij de invoering van de omgevingsvergunning in 2010 was het weliswaar de wens van de wetgever dat alleen binnen de omgevingsvergunning kruissubsidiëring zou worden toegepast en niet met dienstverlening daarbuiten. Maar inmiddels heeft de rechter geoordeeld dat kruissubsidiëring tussen hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2 niet verboden is. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder hoofdstuk 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning.
Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen hoofdstuk 3 kruissubsidiëring niet toegestaan. Voor elk van de tarieven van hoofdstuk 3 geldt de norm van maximaal 100% kostendekking. Indien er een wettelijk maximumtarief geldt of indien een product (deels) kosteloos verstrekt moet worden, is dit in de paragraaf lokale heffingen aangegeven. Ook wanneer de raad niet uitgaat van het uitgangspunt ''volledige kostendekking'' is dit aangegeven (criterium kostendekkendheid: beperkt).

Privaatrechtelijke tarieven
In Groningen maken we onderscheid tussen algemene tarieven die vooraf zijn bepaald en voor iedere afnemer gelden en commerciële tarieven. Bij de laatste opereert de gemeente als marktpartij in een concurrerende omgeving. Medio 2014 is de Wet Markt en Overheid in werking getreden. Op grond van deze wet moeten we voor onze producten en diensten de integrale kostprijs in rekening brengen. Daarnaast heeft de gemeente voor een aantal producten zelf een beleid voor kostendekkendheid.

Parkeergelden privaatrechtelijk
Onder het privaatrechtelijk deel vallen de tarieven voor parkeergarages, laadopbrengsten en buurtstallingen.

Berekening lokale heffingen
Voor het berekenen van de kostendekkendheid en hoogte van de lokale heffingen, maken wij gebruik van een kostenverdeelstaat. In deze kostenverdeelstaat rekenen wij directe lasten en baten, indirecte lasten en baten en de toerekenbare overhead toe aan de verschillende lokale heffingen.

Toerekening primaire lasten
De centrale activiteiten van een heffing staan op een taakveld. Riolering en afval zijn voorbeelden van taakvelden waarvan de kosten toe te rekenen zijn aan respectievelijk de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De taakvelden vormen de kern van de directe lasten van de kosten-onderbouwing. Daarnaast moet de vraag beantwoord worden of er op andere taakvelden lasten staan die te maken hebben met de uitvoering van de taak waarvoor de heffing in rekening gebracht wordt. Is dat het geval, dan moet worden bepaald in welke mate die lasten toerekenbaar zijn.
Enkel voor de publiekrechtelijke leges geldt dat de lasten die geen enkel verband hebben met een dienst waarvoor een tarief in rekening wordt gebracht, niet verhaalbaar zijn. Het gaat bijvoorbeeld om de kosten van:

- beleidsvoorbereiding;
- inspraak-, bezwaar- en beroepsprocedures;
- handhaving, toezicht en controle (behoudens de eerste controle).

Toerekening overhead
In de nota overhead staan de keuzes vermeld die de gemeente Groningen maakt ten aanzien van het onderscheid tussen functies in de primaire processen en de overhead, zoals die met ingang van 2025 van toepassing zijn.

Binnen de kaders van wet- en regelgeving rekenen we de algemene toerekenbare overhead, zoals kosten van de bedrijfsvoering, aan de lokale heffingen toe. In de Financiële verordening gemeente Groningen 2025 is de methodiek voor de toerekening van overhead opgenomen. De verdeling vindt plaats op basis van de formatie per heffing.

De algemene toerekenbare overhead is ten opzichte van de begroting 2026 met 5,2 miljoen euro gestegen waardoor in 2027 het totale bedrag aan algemene toerekenbare overhead uitkomt op 99,0 miljoen euro. De netto verhoging is het resultaat van diverse mutaties binnen de overhead waaronder de loon- en prijscompensatie.

Opbrengstontwikkeling lokale heffingen

Opbrengsten belastingen (bedragen x 1.000 euro)	begroting 2026	begroting 2027	Toename van 2026 naar 2027
Onroerende zaakbelasting (OZB)	125.336	139.441	14.105
Roerende zaakbelasting (RZB)	141	155	14
Logiesbelasting	2.903	2.998	95
Reclamebelasting	700	980	280
Precariobelasting	1.784	1.866	82
Parkeerbelasting	26.325	27.524	1.199
Leges	25.007	24.027	-980
Afvalstoffenheffing	39.446	42.837	3.391
Rioolheffing	23.731	25.810	2.079
Begrafenisrechten	1.974	1.895	-79
Marktgelden	961	1.010	49
Havengelden	270	282	12
Totaal	**248.578**	**268.825**	**20.247**

Toelichting op de lokale heffingen

Onroerende zaakbelasting
De opbrengst stijgt in 2027 met 14,1 miljoen euro ten opzichte van 2026. De reguliere volumeontwikkeling leidt tot een toename van 0,6 miljoen euro. Daarnaast zorgt de stijging van de OZB-belastingcapaciteit voor niet-woningen voor een toename van 1,0 miljoen euro. De jaarlijkse indexatie ter dekking van loon- en prijsstijgingen leidt tot een toename van 5,6 miljoen euro. De aanvullende verhoging van 5%, zoals opgenomen in het coalitieakkoord *Eigenzinnig & Verbonden 2026-2030*, leidt tot een toename van 6,5 miljoen euro. Tot slot neemt het Fonds Ondernemend Groningen toe met 0,4 miljoen euro.

Afvalstoffenheffing
Voor 2027 geldt voor de afvalstoffenheffing een vast tarief naar huishoudengrootte (1 persoons, 2 persoons en 3 en meer persoons). Om tot een 100% kostendekkende afvalstoffenheffing te komen, wordt het gemiddelde tarief voor de afvalstoffenheffing met in totaal 9,81% verhoogd. Om de reguliere loon- en prijsstijgingen op te vangen wordt het tarief met 4,58% verhoogd. Daarnaast is een extra tariefsverhoging van 5,23% noodzakelijk

vanwege de meerkosten van de CO2 heffing, de stijging van de kosten van afvalverwerking en het toerekenen van meer veegkosten aan de afvalstoffenheffing.

De tarieven voor de verschillende categorieën huishoudens zijn hieronder weergegeven.

Tarieven 2027	
1 persoonshuishouden	€ 310,80
2 persoonshuishouden	€ 363,72
3 of meerpersoonshuishouden	€ 441,60

Rioolheffing
Ten opzichte van 2026 is per saldo sprake van een stijging van de opbrengsten rioolheffing met 2,1 miljoen euro. De baten stijgen omdat het tarief van de rioolheffing is verhoogd. Het betreft een verhoging van 8,11%. Dit is noodzakelijk vanwege het toerekenen van meer veegkosten en reguliere loon- en prijsstijgingen.

Het tarief voor de rioolheffing in 2027 bedraagt 193,18 euro.

Leges
Burgerzaken
De kostendekkendheid van de producten van burgerzaken lopen uiteen, maar de totale kostendekkendheid van deze producten komt uit op 96% (2026: 93%). Ten opzichte van de primitieve begroting 2026 zijn de inkomsten met 348 duizend toegenomen en de lasten met 175 duizend euro. De stijging van de inkomsten wordt met name veroorzaakt door de hogere afgifte van de producten reisdocumenten en rijbewijzen. Het feit dat de lasten minder gestegen zijn dan de inkomsten, wordt verklaard door het feit dat een hogere afgifte in producten over het algemeen resulteert in een efficiëntere bedrijfsvoering.

Bouwleges c.a.
De begrote opbrengsten zijn berekend op basis van de begrote uitgaven. Bij de raming is een opslag van 5% gehanteerd om schommelingen in de realisatie van kosten en opbrengsten op te vangen. Voor hoofdstuk 1 en 2 van de Legesverordening wordt gezamenlijk uitgegaan van volledige kostendekking. De bouwleges c.a. omvatten voornamelijk leges voor aanvragen van omgevingsvergunningen voor bouwactiviteiten. Daarnaast hebben de opbrengsten betrekking op aanvragen voor sloopactiviteiten, monumenten, uitwegen en het vellen van houtopstanden.

Parkeergelden
Voor parkeergelden verwijzen wij naar het deelprogramma mobiliteit.

Kostendekkendheid lokale heffingen

Kostendekkendheid heffingen publiekrechtelijk (bedragen x 1.000 euro)	Criterium kosten-dekking	Opbrengsten	Kosten	Overhead	Totale kosten	Dekkings-percentage
Hoofdstuk 1. Algemene Dienstverlening						
I. Afgifte gerelateerd met wettelijk maximum:						
a. Reisdocumenten		3.734	3.291	339	3.630	103%
b. Verklaring Omtrent Gedrag		46	137	39	176	26%
c. Inlichtingen / Afschriften BS		152	186	84	270	56%
d. Rijbewijzen		1.026	895	165	1.060	97%
Totaal afgifte gerelateerde leges met wettelijk maximum		**4.958**	**4.509**	**627**	**5.136**	**97%**

II. Afgifte gerelateerd zonder wettelijk maximum:

a. Huwelijksvoltrekkingen		271	216	55	271	100%
b. Inlichtingen / Uittreksel BRP	Beperkt	233	229	41	270	86%
Totaal Afgifte gerelateerde leges zonder wettelijk maximum:		**504**	**445**	**96**	**541**	**93%**
Totaal Afgifte gerelateerde leges		**5.462**	**4.954**	**723**	**5.677**	**96%**
Naturalisaties		426	515	73	588	72%
Leges Leegstandswet		29	28	9	37	78%
Instemmingsbesluit Telecommunicatieverordening en Graafverordening	100%	615	437	175	612	100%
Leges Ligplaatsvergunning voor woonschepen		7	20	9	29	24%
Leges Kansspelen		12	12	3	15	80%
Leges APV - Verkeer		239	242	104	346	69%
Gehandicapten parkeerkaart		94	201	91	292	32%
Totaal Algemene Dienstverlening		**6.884**	**6.409**	**1.187**	**7.596**	**91%**
Hoofdstuk 2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning						
Omgevingsvergunning						
Leges Bouwactiviteit c.a.		16.492	12.123	3.563	15.686	105%
Totaal leges omgevingsvergunning		**16.492**	**12.123**	**3.563**	**15.686**	**105%**
Totaal Hoofdstuk 1 en Hoofdstuk 2	100%	**23.376**	**18.532**	**4.750**	**23.282**	**100%**
Hoofdstuk 3. Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn						
Leges APV - Drank en Horeca		241	214	82	296	81%
Leges APV - Prostitutie		24	30	10	40	60%
Leges Evenementen inclusief diversen muziekvergunningen	Beperkt	199	725	291	1.016	20%
Leges kinderopvang		15	15	0	15	100%
Leges splitsingsvergunning		98	83	15	98	100%
Leges Opkoopbescherming		73	53	20	73	100%
Leges APV - Winkeltijdenwet	Beperkt	1	6	1	7	14%
Totaal Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn		**651**	**1.126**	**419**	**1.545**	**42%**
Totaal Legesverordening		**24.027**	**19.658**	**5.169**	**24.827**	**97%**
Overig						
Afvalstoffenheffing		42.837	38.586	4.216	42.802	100%
Marktgelden		1.010	902	122	1.024	99%
Rioolheffing		25.810	24.541	1.254	25.795	100%
Havengelden		282	399	66	465	61%
Begrafenisrechten		1.895	1.504	388	1.892	100%
Totaal Overige Verordeningen		**71.834**	**65.932**	**6.046**	**71.978**	**100%**
Totaal Publiekrechtelijk		**95.861**	**85.590**	**11.215**	**96.805**	**99%**

Kostendekkendheid privaatrechtelijke tarieven

Kostendekkendheid privaatrechtelijke tarieven (bedragen x 1.000 euro)	Opbrengsten	Kosten	Overhead	Totale kosten	Dekkings-percentage
Stadsbeheer - privaatrechtelijke tarieven					
Inzameling bedrijfsafval	9.211	8.393	811	9.204	100%
Klein Gevaarlijk Afval (KGA)	1.000	916	69	985	102%
Dierplaagbeheersing / Hogedruk	485	567	90	657	74%
Zakelijke werkplaats Stadsbeheer	400	319	20	339	118%
Parkeergarages	14.331	11.522	111	11.633	123%
Parkeren overig	2.416	3.187	73	3.260	74%
Kermissen	272	226	21	247	110%
Stadsschouwburg / Oosterpoort					
Stadsschouwburg/Oosterpoort - Zakelijke tarieven	794	528	76	604	131%
Stadsschouwburg/Oosterpoort - Culturele tarieven	17.086	28.770	2.975	31.745	54%
Sportaccommodaties, zwembaden en Kardinge					
Sportaccommodaties, zwembaden en Kardinge - lasten incl. kapitaallasten	8.874	33.242	2.541	35.783	25%
Sportaccommodaties, zwembaden en Kardinge - lasten excl. Kapitaallasten	8.874	28.427	2.541	30.968	29%
Samenstelling sportaccommodaties, zwembaden en Kardinge excl. Kapitaallasten					
Sporthallen	1.804	5.759	469	6.228	29%
Sportparken	1.616	6.434	313	6.747	24%
Gymlokalen	938	3.715	275	3.990	24%
Zwembaden	3.188	10.889	1.208	12.097	26%
IJsbanen	1.328	1.630	276	1.906	70%

Paragraaf 9: Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Informatieveiligheid

Adequate beveiliging van onze gegevens en bijbehorende systemen blijft één van onze belangrijkste speerpunten. Daarom beoordelen wij continu of onze gegevens, systemen en processen voldoende zijn beschermd tegen actuele dreigingen. We sturen erop dat onze ICT-leveranciers passende technische en organisatorische maatregelen treffen om de informatiebeveiliging van onze systemen te waarborgen. Daarbij voldoen we aan relevante wet- en regelgeving en investeren we waar nodig in verdere verbetering. De kwaliteit en effectiviteit van onze informatieveiligheid toetsen we onder meer via de ENSIA-methodiek, onafhankelijke IT-audits en controles door de accountant.
In 2027 staat de verdere transformatie van onze ICT-dienstverlening centraal. De implementatie van de vernieuwde ICT-outsourcing (hieronder nader toegelicht) helpt ons om de dienstverlening verder te professionaliseren en om de informatieveiligheid verder te versterken. We werken aan een robuuste, veilige en toekomstbestendige ICT-omgeving die de continuïteit van onze gemeentelijke dienstverlening ondersteunt.
We geven in 2027 verder invulling aan het vergroten van de weerbaarheid van onze organisatie en het versterken van de bedrijfscontinuïteit. Hierbij besteden we nadrukkelijk aandacht aan het tijdig signaleren van risico's, het beperken van de impact van incidenten en het herstellen van kritische processen en dienstverlening.
Bewustwording en kennisontwikkeling onder medewerkers blijven een belangrijk onderdeel van onze aanpak. Daarom blijven we ook in 2027 investeren in trainingen, oefeningen en kennisdeling op het gebied van informatieveiligheid. We organiseren activiteiten en evenementen om de interne en externe bewustwording met betrekking tot informatieveiligheid binnen de organisatie verder te vergroten.

Outsourcing ICT

De gemeente heeft haar ICT-sourcingstrategie herijkt. Er is gekozen voor multisourcing op de langere termijn. Dit houdt in dat het totaal aan ICT-diensten wordt opknipt in kleinere percelen die worden ondergebracht bij gespecialiseerde bedrijven voor specifieke onderdelen, dan wel dat de gemeente deze percelen zelf uitvoert. Het programma Aanbesteding ICT-diensten richt zich op het aanbesteden van de verschillende percelen en het borgen van de samenhang tussen uitbestede percelen en percelen die de gemeente zelf uitvoert. Het programma Transities richt zich op het succesvol implementeren van de heraanbestede ICT-diensten. De aanbesteding en het implementatietraject van het eerste perceel, dat betrekking had op informatieveiligheid, zijn in 2025 afgerond. De aanbestedingen van de volgende twee percelen zijn begin 2026 afgerond, waarna de implementatietrajecten plaatsvinden. De vierde en laatste aanbesteding, die betrekking heeft op de vernieuwde werkplek, loopt naar verwachting door tot begin 2027. In 2027 brengen we het overgrote deel van de ICT-dienstverlening onder bij gespecialiseerde bedrijven.

Digitale transformatie

Betrouwbare informatievoorziening is essentieel voor een wendbare, betrouwbare en toekomstbestendige gemeente Groningen. In 2027 zetten we daarom gericht in op de verdere digitalisering van onze organisatie en dienstverlening. Daarbij staat niet alleen technologie centraal, maar vooral de manier waarop medewerkers, inwoners en partners veilig en effectief kunnen samenwerken, informatie kunnen delen en gebruik kunnen maken van moderne digitale voorzieningen.
We willen de digitale ervaring van onze publieke dienstverlening verbeteren en de drempel verlagen voor de inwoner én ondernemer. Dit doen we op basis van de Visie op Dienstverlening en de Groninger Digitale Ambitie (GDA, 2026). Inwoners en ondernemers verwachten dat zij digitaal, snel, makkelijk en betrouwbaar zich kunnen identificeren en kunnen communiceren met de gemeente. Verder verwachten inwoners dat zij zelf regie kunnen voeren over hun eigen gegevens en dat ze deze veilig en betrouwbaar kunnen uitwisselen en

wijzigen. De bestaande technische voorzieningen volstaan echter niet langer en worden vervangen: ons zaaksysteem wordt vervangen door een modern platform. Een modern dienstverleningsplatform, waar het portaal Mijn Groningen onderdeel van is.

Digitaal samenwerken
Een belangrijke prioriteit is het verder versterken van digitaal samenwerken. De hybride manier (plaats en tijd onafhankelijk) van werken is inmiddels de standaard en vraagt om een digitale werkomgeving die samenwerking over teams, afdelingen en organisatiegrenzen heen ondersteunt. We investeren in gebruiksvriendelijke digitale hulpmiddelen, betere informatie-uitwisseling en een uniforme werkwijze. Hiermee vergroten we de productiviteit van medewerkers en bevorderen we kennisdeling binnen de organisatie.

De digitale werkplek
Een ander speerpunt is de transformatie van de digitale werkplek. De verwachtingen van medewerkers ten aanzien van flexibiliteit, gebruiksgemak en digitale ondersteuning blijven toenemen. Daarom werken we aan een moderne, veilige en toekomstbestendige werkplekomgeving die aansluit bij de behoeften van een hybride organisatie. De transformatie naar deze nieuwe werkplekomgeving krijgt in 2027 haar beslag.

Data
Begin 2026 is de gemeentelijke datastrategie 2026 – 2030 *Nuchter naar een volwassen dataorganisatie* vastgesteld. In deze strategie staan op hoofdlijnen de belangrijkste doelen en bijbehorende acties voor de komende vier jaar op het gebied van data omschreven. De belangrijkste prioriteit uit deze strategie is en blijft voorlopig de pijler grip op data. Speciale aandachtsgebieden zijn overzicht over onze data en de kwaliteit ervan. In 2026 is gewerkt aan databeleid, dat we stap voor stap implementeren. In 2027 gaan we verder met ontwikkeling en implementatie. We blijven doorgaan met de ontwikkeling en implementatie van directie overstijgend databeleid en we verwachten de eerste stappen te kunnen zetten. Daarbij blijft data-ethiek bij alles wat we doen een belangrijk aandachtspunt. We verwachten gevraagd en ongevraagd advies van de ethische commissie en blijven investeren in de ontwikkeling en vaardigheden van de ambtelijke organisatie op het gebied van data-ethiek.

Informatiehuishouding
Het op orde hebben van onze informatiehuishouding is één van onze belangrijke speerpunten. We willen in- en extern makkelijk en veilig informatie en gegevens kunnen delen. Ook in 2027 wordt hieraan door de gemeentelijke organisatie, continu en in samenhang uitvoering aangegeven in beleidsontwikkeling, tal van projecten, verbetermaatregelen en bewustwordings-campagnes. Hierbij implementeren we de nieuwe Archiefwet, de nieuwe selectielijst voor gemeenten en intergemeentelijke organen en een kwaliteitssysteem om onze informatiehuishouding op orde te brengen en te houden.
Naast de digitale transitie koesteren wij ons papieren geheugen. Een aanzienlijk deel van onze papieren archieven is van grote maatschappelijke en cultuurhistorische waarde. Deze archieven worden daarom verder toegankelijk gemaakt en overgebracht naar de Groninger Archieven. Daarmee zijn ze voor iedereen raadpleegbaar.

Artificiële intelligentie
Artificiële intelligentie (AI) heeft de afgelopen jaren zijn intrede gedaan in onze samenleving en zal daar blijvend en in toenemende mate onderdeel van worden. Ook binnen de gemeentelijke organisatie zien we dat AI voordelen en kansen biedt. Bijvoorbeeld als het gaat om het verbeteren van onze dienstverlening, efficiëntere bedrijfsvoering en mogelijkheden voor het opvangen van de gevolgen van vergrijzing voor de arbeidsmarktsituatie. AI biedt kansen om routinematige werkzaamheden te ondersteunen, informatie sneller toegankelijk te maken en de kwaliteit van dienstverlening en besluitvorming te verbeteren. In 2027 zetten we verdere stappen in de verantwoorde inzet van AI.

Wij willen de voordelen van AI benutten, maar alleen op een verantwoorde wijze. Daarom werken we met duidelijke kaders en afspraken over de inzet van AI. Tegelijkertijd blijven we investeren in informatieveiligheid, digitale weerbaarheid en een toekomstbestendige informatiehuishouding.
Ook vraagt de toepassing van AI om duidelijke kaders op het gebied van privacy, informatiebeveiliging, transparantie en ethiek. Deze randvoorwaarden zijn 2026 gerealiseerd, waardoor we komend jaar echt stappen kunnen zetten in een zorgvuldige en mensgerichte inzet van AI waarbij technologie ondersteunend is aan het werk.

Digitale soevereiniteit
Digitale soevereiniteit betekent dat de gemeente controle heeft over haar eigen digitale infrastructuur, data en technologie. Het voorkomt teveel afhankelijkheid van buitenlandse techbedrijven. Dit is belangrijk vanwege risico's rond privacy, continuïteit van de dienstverlening en toegang tot gegevens en invloed van buitenlandse wetgeving. De gemeente wil bewuste keuzes maken ten aanzien van haar digitale afhankelijkheden en zelf controle behouden over data, informatie en essentiële digitale voorzieningen en dienstverlening. Dat doen we, daar waar nodig, in samenwerking met andere overheidsinstellingen, om de kracht van het collectief in deze te benutten (aanhaken bij Nederlandse Digitaliseringsstrategie, participeren in Common Ground-initiatieven, open source en open standaarden). In 2027 geven we verder vorm aan een pilot om te onderzoeken of we ook gebruik kunnen maken van een digitaal onafhankelijke werkplek.
Ook in ons interne beleid krijgt de digitale autonomie steeds meer prioriteit en dringt door in ons Cloud-beleid, opdrachtgeverschap naar de markt en onze zoektocht naar Nederlandse of Europese oplossingen. Met deze ontwikkelingen draagt de informatievoorziening bij aan een moderne en wendbare gemeente, die steeds efficiënter werkt, beter samenwerkt en haar inwoners en maatschappelijke partners optimaal ondersteunt. Zo leggen we in 2027 een stevig fundament voor een digitale gemeente die betrouwbaar, innovatief en toekomstbestendig is.

Inkoop
Vanuit Inkoop dragen we bij aan een sterke, sociale, duurzame en toekomstbestendige gemeente. Bij elke inkoopopgave kijken we hoe we naast het realiseren van een doelmatige besteding van publieke middelen ook maatschappelijke meerwaarde kunnen creëren. Dit doen we onder andere door in te zetten op het versterken van lokale en regionale ketens, het terugdringen van CO_2-uitstoot, het stimuleren van sociaal ondernemerschap en circulair inkopen.
De komende jaren blijven we actief samenwerken met marktpartijen, kennisinstellingen en andere overheden om in te spelen op maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Daarbij spelen ook geopolitieke ontwikkelingen steeds meer een rol. Door marktconsultaties, leveranciersgesprekken en het delen van onze aanbestedingsplanning vergroten we het inzicht in kansen en risico's en kunnen we tijdig anticiperen op ontwikkelingen zoals schaarste aan grondstoffen, arbeidsmarktkrapte en veranderende wet- en regelgeving. Interne samenwerking blijft een belangrijk speerpunt. Met categoriemanagement, professioneel contractmanagement en kennisdeling versterken we de verbinding tussen inkoop en de gemeentelijke opgaven. Daarnaast zetten we slimme technologie en verdere digitalisering in om processen efficiënter in te richten, administratieve lasten te verlagen en de beschikbare capaciteit optimaal te benutten. Zo blijft de inkoopfunctie een belangrijke partner bij het realiseren van de ambities van de gemeente Groningen.

Strategische HR-agenda
Goed en inclusief werkgeverschap is leidend in de manier waarop wij werk organiseren, samenwerken en medewerkers ondersteunen. In een tijd waarin werk verandert en de beschikbare capaciteit onder druk staat, is het essentieel dat medewerkers zich ontwikkelen, kunnen meebewegen en vitaal aan het werk blijven. HR ondersteunt daarvoor de organisatie en leidinggevenden met samenhangende dienstverlening in alle fasen van de loopbaan, van werving tot en met de uitstroom. Via vier opgaven bouwen we samen aan een wendbare,

inclusieve en aantrekkelijke organisatie, waarin medewerkers vitaal kunnen werken en duurzaam inzetbaar blijven, maar die ook maatschappelijke opgaven realiseert en goede gemeentelijke dienstverlening biedt.

Het versterken van de HR-dienstverlening
In lijn met de opgave om op organisatieniveau de bedrijfsvoering te versterken, ontwikkelen we de dienstverlening van de HR-afdeling verder door. We verbeteren en/of vernieuwen waar mogelijk het personeelssysteem en investeren in betrouwbare managementinformatie, HR-analytics en kennismanagement. Met als doel het werk voor medewerkers en leidinggevenden makkelijker en efficiënter te maken.

Investeren in een gezonde, inclusieve & (sociaal) veilige werkomgeving
We willen als werkgever een afspiegeling zijn van de samenleving en dat betekent dat we er naar streven een inclusieve werkplek te zijn waar iedereen zich thuis én veilig voelt. Een werkplek waar we elkaar accepteren, respecteren en waar geen plaats is voor ongewenste omgangsvormen. We willen meer grip krijgen op het verzuim binnen de organisatie, maar ook investeren in preventie met een integrale duurzame inzetbaarheidsaanpak.

In een structureel krappe arbeidsmarkt de juiste medewerkers werven en selecteren
We ontwikkelen ons Carrière Centrum verder door en voegen extra dienstverlening toe die aansluit op de behoeften van onze leidinggevenden en (potentiële) medewerkers. We blijven daarnaast investeren in ons werkgeversmerk en bijbehorende werkgeverscampagnes. Met het oog op de opgave om de formatie te reduceren dragen we zorg voor een strategische personeelsplanning, waarin we de gewenste kwantiteit en kwaliteit inzichtelijk maken.

Transformeren van gedrag, cultuur en arbeid ten behoeve van de organisatieopgaven
We investeren verder in een lerende organisatie waarin het vanzelfsprekend is dat medewerkers continu leren en ontwikkelen, aansluitend bij de ontwikkelopgaven waarvoor we als organisatie aan de lat staan: verbeteren van de concernsturing, het versterken van de bedrijfsvoering en de digitale transformatie. Daarnaast investeren we specifiek in de visie op en ontwikkeling van leiderschap binnen de organisatie.

Rechtmatigheid

De gemeente stelt een eigen rechtmatigheidsverantwoording op als onderdeel van de jaarstukken. De gemeenteraad stelt jaarlijks het normenkader rechtmatigheid op. Hierin staat alle wet- en regelgeving waarover verantwoording wordt afgelegd. Wij dragen gedurende het jaar zorg voor aantoonbare controles op hun processen vanuit het rechtmatigheidsperspectief, zodat wij in staat zijn hierover een onderbouwde verklaring af te leggen. Het is van belang dat we voldoen aan het voorwaardencriterium (voldoen we aan het vastgestelde normenkader), het begrotingscriterium (blijven we binnen de begrotingskaders, zo niet melden we dit zo snel mogelijk voor VGRI, II, of de jaarrekening) en het M&O-criterium (hebben we beleid ingericht om Misbruik & Oneigenlijk gebruik te voorkomen en handhaven we indien nodig (proportioneel)). In de werkzaamheden van de verschillende lijnen zijn deze rechtmatigheidstoetsen geïntegreerd. In de jaarrekening worden bevindingen over de rechtmatigheid, die boven de vastgestelde verantwoordingsgrens liggen, gerapporteerd.

Europese subsidies

Europese samenwerking en fondsen dragen bij aan de realisatie van belangrijke gemeentelijke en regionale opgaven. Door samen te werken met andere Europese steden, kennisinstellingen en publieke partners ontwikkelen we innovatieve oplossingen en halen we kennis, expertise en financiering naar Groningen. Daarmee versterken we onze slagkracht op thema's als energietransitie, klimaatadaptatie, mobiliteit, participatie, cultuur en voedsel.

Groningen heeft in de afgelopen jaren een sterk Europees netwerk opgebouwd en is een gewaardeerde partner in diverse Europese samenwerkingsverbanden. Deze positie biedt kansen om Europese middelen aan te trekken en nieuwe kennis en innovaties toe te passen in onze stad en regio. In 2027 blijven we actief inzetten op Europese projectontwikkeling, passend bij de doelen uit het coalitieakkoord. Daarbij richten we ons onder meer op klimaatadaptatie, energietransitie en leefkwaliteit. Ook blijven we actief deelnemen aan de Europese missie voor 100 klimaatneutrale en slimme steden, waarmee we bijdragen aan de verduurzaming van Groningen en tegelijkertijd toegang houden tot Europese kennisnetwerken en financieringsmogelijkheden.

Daarnaast volgen we de ontwikkelingen rond het nieuwe Europese Meerjarig Financieel Kader en de toekomstige Europese subsidieprogramma's. Door hier tijdig op in te spelen, willen we de kansen voor Groningen zo goed mogelijk benutten en onze positie als actieve en betrouwbare Europese partner verder versterken.

Wettelijke indicatoren

We verantwoorden in dit onderdeel de (wettelijke) indicatoren ten opzichte van voorgaande jaren en beoogde cijfers. Daar waar we expliciet op deze indicatoren kunnen en willen sturen, hebben we streefwaarden benoemd. Dit geldt bijvoorbeeld voor onze externe inhuur en overhead, oninbare facturen of bezwaartermijnen. Voor een aantal indicatoren rapporteren we zoals gebruikelijk achteraf.

Wettelijke indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	1.243	1.400	1.494	1.580	1.200	1.200
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	12,3	13,1	13,8	14,7	13,1	13,1
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	12,2	12,7	13,6	14,3	13,1	13,1
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen)	15,2%	15,8%	14,5%	13,2%	15,7%	15%
Overhead (% van de totale lasten)	10,2%	9,8%	9,3%	8,0%	9,8%	9,8%

Prestatie-indicator(en)	Behaald 2022	Behaald 2023	Behaald 2024	Behaald 2025	Beoogd 2026	Beoogd 2027
% betalingen binnen wettelijke termijn	91%	93%	96%	94%	91,5%	92,0%
% bezwaarprocedures afgehandeld binnen de wettelijke termijn	83%	83%	87%	87%	83%	85%
% bezwaarschriften via informele weg	38%	41%	52%	49%	40%	43%
% oninbare facturen sociale zekerheid (ten opzichte van totale vorderingen)	64%	49%	44%	30%	n.v.t.(*)	n.v.t.
% oninbare facturen belastingen	0,50%	0,85%	1,13%	0,48%	1,15%	0,5%
% oninbare facturen overig privaatrechtelijk	0,52%	0,34%	0,72%	0,38%	0,7%	0,6%
% duurzame inkoop (aanbestedingen >50.000 euro)	100%	100%	100%	100%	100%	100%
% lokale inkoop (binnen gemeente Groningen) - inkoopwaarde besteed bij leveranciers binnen de gemeente ten opzichte van de totale inkoopwaarde	33%	27,1%	35%	26,3%	35%	35%
% regionale inkoop	53%	51%	55%	47%	55%	55%
percentage aanbestedingen waarin afspraken worden gemaakt over de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.	26%	29,7%	35%	21,3%	35%	35%
Aantal jaarlijks geregistreerde meldingen over (mogelijke) datalekken	211	161	178	222	n.v.t.	n.v.t.
Percentage melden (mogelijke) datalekken binnen 72 uur	50%	50%	33%	60%	100%	100%

Instroom – aantal medewerkers in dienst	461	501	536	512	n.v.t.	n.v.t.
Uitstroom – aantal medewerkers uit dienst	246	269	303	303	n.v.t.	n.v.t.
Uitgaven persoonlijke ontwikkeling per medewerker x 1 euro	1.063	1.236	1.329	1.144	1.252	1.250
Ziekteverzuim	6,90%	6,97%	6,62%	7,6%	7,0%(**)	6,0%
Meldingsfrequentie	1,03	0,93	0,97	1,1	0,9	0,9
Aantal stagiairs en trainees	254	275	231	165	200	200
Interne mobiliteit - % medewerkers dat veranderd is van functie of afdeling ten opzichte van het totaal aantal medewerkers aan het begin van het jaar	3,0%	3,4%	9,3%	7,6%	n.v.t.	n.v.t.
Aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt geplaatst in een afspraakbaan	14	9	8	45	10	10
% vrouwen in leidinggevende posities	36,70%	37%	39%	40%	N.v.t.	n.v.t.
% medewerkers onder 35 jaar	17,15%	18,70%	22,1%	23%	n.v.t.	n.v.t.

(*) Het streven is zo laag mogelijk. Door onvoorspelbaarheid m.b.t. het verloop van een jaar is een percentage inschatten niet opportuun.
(**) We zien de afgelopen jaren een stijging van het ziekteverzuim. Dit is ook de landelijke trend. Voor 2026 daarom hoger percentage verwacht dan 2025.

Paragraaf 10: Openbaarheidsparagraaf (Wet open overheid)

Actieve openbaarmaking

De Woo verplicht de gemeente om documenten uit 11 informatiecategorieën actief openbaar te maken. De openbaarmakingsplicht wordt landelijk gefaseerd ingevoerd.
In 2021 is het college geïnformeerd over het ambitieniveau ten aanzien van actieve openbaarmaking. Vanwege de grote veranderopgave is gekozen voor het ambitieniveau Basis, waarbij de gemeente voldoet aan het wettelijk minimum binnen de geldende fase.

Sindsdien werkt een multidisciplinaire projectgroep aan de implementatie van actieve openbaarmaking. Deze invoering heeft invloed op ongeveer 230 werkprocessen binnen de gemeentelijke organisatie. De projectgroep werkt aan de hand van de sporen beleid, architectuur, proces en techniek om in samenhang het actief openbaar maken van documenten mogelijk te maken. In november 2024 zijn de eerste informatiecategorieën in werking getreden. Deze maken wij openbaar via de landelijke Woo-index.

Eind 2025 is het Generiek Publicatie Platform in gebruik genomen. Via dit platform worden de publicaties verzorgd die vallen onder de actieve openbaarmaking op grond van de Woo. Hiermee is een belangrijke stap gezet in het structureel en centraal publiceren van documenten. In Q1 2026 is er een aanbesteding geweest voor nieuwe laksoftware. Uiteindelijk is deze medio april gegund aan eData. De verwachting is dat het project halverwege 2027 wordt afgerond en dat alle 11 informatiecategorieën dan actief openbaar gemaakt zijn. Daarna wordt ingezet op de structurele verankering van actieve openbaarmaking in de reguliere organisatie.

Passieve openbaarmaking

In 2024 zijn er 129 Woo-verzoeken ingediend. In 2025 is dit aantal gestegen naar 163 verzoeken. Dat is een stijging van 26%. Voor 2026 kunnen we nog niet over exacte aantallen spreken, echter hebben we in 2026 wel een hoogtepunt bereikt: op enig moment waren er 52 Woo-verzoeken tegelijkertijd in behandeling.

Deze ontwikkeling laat zien dat inwoners, organisaties en media de gemeente steeds beter weten te vinden als het gaat om openbaarmaking van informatie. Tegelijkertijd merken we dat Woo-verzoeken niet alleen in aantal toenemen, maar ook omvangrijker en complexer worden. Regelmatig gaat het om grote hoeveelheden documenten uit verschillende systemen. Ook het verzamelen van e-mailberichten, WhatsApp-berichten en andere informatiebronnen vraagt veel handmatig werk.

Ondanks deze toename slagen we er in de meeste gevallen in om de wettelijke termijnen te halen. De gemiddelde doorlooptijden zijn de afgelopen periode verkort en er is meer grip ontstaan op het proces rond de afhandeling van Woo-verzoeken. In uitzonderlijke gevallen lukt het niet om binnen de wettelijke termijn te beslissen. In die gevallen wordt, waar mogelijk, met de verzoeker afgestemd over prioritering en realistische afhandeltermijnen.

Om het proces verder te verbeteren, is de interne samenwerking geïntensiveerd. Daarnaast wordt nieuwe laksoftware in gebruik genomen, waarmee het anonimiseren van documenten efficiënter kan verlopen. Ook wordt onderzocht hoe documenten sneller en volledig uit de aanwezige informatiesystemen kunnen worden ontsloten. Hiermee werken we aan een robuuster en toekomstbestendiger Woo-proces.

De ingezette werkwijze zetten we in 2027 voort. Daarbij blijven we continu werken aan procesverbetering, zowel voor passieve als actieve openbaarmaking. De landelijke ontwikkelingen rondom de Woo blijven we

nauwgezet volgen. Indien nodig vertalen wij deze ontwikkelingen naar aanpassingen in ons beleid, onze processen of onze uitvoering.

Financiële positie

Samenvatting financieel beeld 2027-2030

In onderstaand overzicht staan de financiële consequenties samengevat van het financieel meerjarenbeeld, de financiële knelpunten en de dekkingsbronnen.

Financieel perspectief	2027	2028	2029	2030
Financieel meerjarenbeeld	-1.080	-6.466	-14.217	-10.415
Vervolg herverdeling gemeentefonds			3.500	3.500
Intensiveringen / opgaven	-29.728	-40.789	-37.638	-39.709
Strategische investeringsagenda	-3.325	-4.192	-7.690	-12.357
Dekkingsbronnen	62.307	31.143	40.350	48.852
Saldo financieel perspectief	**28.174**	**-20.304**	**-15.696**	**-10.129**
Overhevelen saldo 2027 naar 2028/2029	**0**	**0**	**-7.825**	**-10.129**

In dit hoofdstuk gaan we in op de ontwikkeling van het financieel meerjarenbeeld. Het startpunt is de meerjarenraming zoals opgenomen in de begroting 2026. Vervolgens worden ieder van de autonome ontwikkelingen vanaf de begroting 2026 toegelicht. Dit betreft de ontwikkelingen zoals opgenomen in de Voorjaarsbrief 2026 maar ook enkele nieuwe ontwikkelingen en actualisaties.

In 2022 is besloten tot een nieuwe verdeling van het gemeentefonds vanaf 2023. Groningen is een voordeelgemeente als gevolg van de nieuwe verdeling wat betekent dat we ten opzichte van de eerdere verdeling (voor 2023) erop vooruit gegaan. De herverdeeleffecten worden gefaseerd verrekend op basis van een ingroeipad. Inmiddels zijn er drie stappen van het ingroeipad gerealiseerd (2023 t/ 2025). Voor 2026 was besloten het ingroeipad te bevriezen en dit besluit is verlengd met een bevriezing in de jaren 2027 en 2028 in afwachting van nader onderzoek en aanpassingen van het verdeelmodel. We schatten in dat het ingroeipad vanaf 2029 wordt vervolgd en houden rekening met in ieder geval één vervolgstap in 2029.

Ook in de periode 2027 t/m 2030 hebben we te maken met nieuwe opgaven waarvoor middelen beschikbaar zijn gesteld. Deze opgaven zijn opgenomen in het hoofdstuk Intensiveringen 2027-2030 en worden daar afzonderlijk per opgave toegelicht. In het hoofdstuk dekkingsbronnen 2027-2030 zijn dekkingsbronnen voor de opgaven toegelicht. Het betreft maatregelen die relatief makkelijk en zonder grote beleidsconsequenties op korte termijn zijn te nemen.

In de begroting is alvast een structurele financiële reservering opgenomen voor strategische investeringsprojecten die op korte termijn gaan lopen (waar op korte termijn een realisatiebesluit over wordt genomen). De reservering is lang niet genoeg voor uitvoering van de hele strategische investeringsagenda. Op langere termijn is een verhoging van de financiële reservering nodig. Op basis van de geactualiseerde SIA hebben we een nieuwe inschatting gemaakt van de benodigde structurele reservering voor de begroting 2027. Met de huidige inzichten moet de opgenomen financiële reservering worden verhoogd vanaf 2027.

In jaarschijf 2027 is er veel incidentele ruimte, vooral door inzet van de rekeningresultaten 2024 en 2025). De incidentele ruimte uit 2027 die overblijft wordt in 2028 gebruikt om tot een sluitende jaarschijf te komen. Het restant wordt ingezet in 2029 om het tekort te dempen.

Voor de jaren 2027 en 2028 presenteren we een sluitende begroting. Vanaf 2029 is er sprake van een structureel tekort dat ook in de daarop volgende jaren verder hard oploopt. Dit tekort wordt vooral veroorzaakt door de korting van het Rijk. Er resteert voor gemeenten nog een korting op het gemeentefonds

van zo'n 2,0 miljard euro. Door in te zetten op 'taken-en-middelen-in-balans' tracht de VNG samen met het Rijk een oplossing te vinden voor de verwachte tekorten.

Financieel meerjarenbeeld

	2027	2028	2029	2030
Meerjarenbeeld (begroting 2026)	**1.867**	**1.553**	**-3.517**	**1.879**
1. Gemeentefonds – septembercirculaire 2025	-1.700	-1.400	-2.000	-3.100
1. Gemeentefonds – meicirculaire 2026 *	-3.600	-6.000	-7.100	-3.100
2. BUIG *	650	365	277	327
3. Rente-effecten	205	-2.585	-3.748	-7.510
4. Nominale compensatie	1.294	1.279	2.339	3.032
5. Belastingen *	1.154	2.333	2.414	2.469
6. Voorziening afkoopsom graven	-80	-92	-103	-104
7. Areaalontwikkeling *	-635	-695	-700	-700
8. Dividend Enexis en BNG	1.221	10	10	10
9. Leges op reisdocumenten			-176	-862
10. Terugloop kapitaallasten	4	11	19	29
11. GR- GGD Groningen	-76	-78	155	-130
12. GR- Omgevingsdienst Groningen	-36	-36	-37	-38
13. GR- Groninger Archieven	-339	-319	-321	-323
14. GR- Veiligheidsregio Groningen	237	391	-458	-930
15. GR – Noordelijk Belastingkantoor	-156	-298	-366	-459
16. Verhoging budget voor contributie VNG	-377	-377	-377	-377
17. Wagenparkverzekering premieverhoging *	-288	-288	-288	-288
18. Werkbudget hervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten	-485	-485	-485	-485
19.Verhoging budget vergoedingen raadsleden	-110	-110	-110	-110
20. Rekenkamer, aanpassing vergoeding	-28	-28	-28	-28
21. BTW op rioolheffing *	113	113	113	113
22. Wethouderspensioenen (APPA) *	270	270	270	270
23. Meerkosten waterschapsverkiezingen *	-185			
Saldo meerjarenbeeld begroting 2027	**-1.080**	**-6.466**	**-14.217**	**-10.415**

*) betreft een nieuwe ontwikkeling of een actualisatie van de ontwikkeling ten opzichte van de voorjaarsbrief 2026

1. Gemeentefonds – septembercirculaire 2025

Het financiële effect van de septembercirculaire 2025 is nadelig. Dit komt door een lager accres op basis van bijgestelde BBP-groei ramingen. Ook blijkt de ontwikkeling van de maatstaven (uitkeringsbasis) per saldo lager uit te pakken dan was geraamd. Het nadeel in 2027 is 1,7 miljoen euro en dit loopt op tot een nadeel van 3,1 miljoen euro in 2030.

1. Gemeentefonds – meicirculaire 2026 *

De begroting 2027 wordt gebaseerd op de uitkomsten van de meicirculaire 2026. Niet alleen mutaties van de circulaire zijn ingeschat maar ook de onderliggende maatstaven zijn geactualiseerd naar de laatste inzichten. De ontwikkeling is als volgt (bedragen in miljoenen euro's):

	2027	2028	2029	2030
Verwachte ontwikkeling volumeaccres	0,6	0,6	-0,4	-0,4
Verwachte ontwikkeling prijsaccres	3,0	4,5	3,3	4,8
Totale ontwikkeling accres	**3,6**	**5,1**	**2,9**	**4,4**
Ingroeipad herijking algemene uitkering	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Onderuitputting BTW-compensatiefonds	-3,4	-3,4	-3,4	-3,4
Ontwikkeling maatstaven	-3,8	-7,7	-6,6	-4,1
Verwachte ontwikkeling MC2026	**-3,6**	**-6,0**	**-7,1**	**-3,1**

Verwachte ontwikkeling accres
Het volumeaccres, gebaseerd op een 8-jaars voortschrijdend gemiddelde bbp-groei, is licht gestegen. In 2026 is het bbp-prijsaccres toegenomen van 2,5% naar 2,9% wat leidt tot hogere inkomsten. Ook in 2028 is het verwachte prijsaccres opwaarts bijgesteld van 2,65% naar 2,9%. Deze ontwikkeling van het prijs- en volumeaccres leidt tot voordeel van 3,6 miljoen euro in 2027, 5,1 miljoen euro in 2028, 2,9 miljoen euro in 2029 en 4,4 miljoen euro in 2030.
De daling van het volumeaccres vanaf 2029 komt door de uitname van middelen voor huishoudelijke verzorging voor ruim 1 miljard euro. Hierdoor daalt de basis waarover het accres wordt toegekend.

Ingroeipad herijking algemene uitkering
In 2023 is het verdeelmodel van de algemene uitkering grondig herzien. Het herverdeeleffect is toen in zowel positieve als negatieve zin begrensd tot maximaal €37,50/inwoner. De afgelopen tijd is gewerkt aan verbetering van het verdeelmodel. Het is nog onduidelijk of dit leidt tot aanpassing van het ingroeipad en het eventueel verder kunnen inboeken van een positief herverdeeleffect.

Onderuitputting BTW compensatiefonds
Op basis van de benutting van het BTW compensatiefonds in 2025 is de ruimte onder het plafond BCF opnieuw bepaald. De onderuitputting mogen gemeenten meerjarig betrekken in de ramingen. Doordat de ruimte onder het plafond BCF afneemt is het nadeel 3,4 miljoen euro per jaar.

*Ontwikkeling maatstaven **
Meerjarig is de ontwikkeling van het aantal inwoners, huishoudens en woonruimten geactualiseerd naar de meest recente groeiverwachtingen. Er vindt een verschuiving plaats van deze groei naar latere jaren. Ook neemt het aantal bijstandsontvangers af en is onze OZB-belastingcapaciteit toegenomen. Naar verwachting zal de migrantenmaatstaf worden bevroren vanaf 2026 waardoor de groei vervalt. De bijstelling bedraagt 6,1 miljoen euro nadelig in 2027, 7,7 miljoen euro nadelig in 2028, 8,5 miljoen euro nadelig in 2029 en 6,0 miljoen euro nadelig in 2030. De bijstelling ten opzichte van de voorjaarsbrief ontstaat door recente informatie van het CBS over belangrijke maatstaven zoals centrumfunctie en omgevingsadressendichtheid.

De uitname voor huishoudelijke verzorging van ruim 1 miljard vanaf 2029 leidt ook tot een lager accres vanaf 2029. Als tegenhanger hiervan is een stelpost opgenomen van 1,9 miljoen euro vanaf 2029 omdat de al eerder bepaalde verstrekte nominale compensatie (zie ontwikkeling 4) dan ook verlaagd moet worden.
De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de WMO wordt een jaar opgeschoven naar 2028. In de meicirculaire wordt ook de korting op de algemene uitkering een jaar opgeschoven. Van de compensatie in 2027 valt 2,3 miljoen euro vrij naar de algemene middelen.

2. BUIG *
Voor de budgetverdeling 2026 heeft het Rijk het verdeelmodel geactualiseerd. Dit houdt in dat de maatstaven op een recenter peiljaar zijn gebaseerd. Daarnaast zijn de gewichten van de maatstaven opnieuw geschat. Door deze jaarlijkse actualisatie schommelt het budgetaandeel van jaar tot jaar. In de afgelopen jaren is ons aandeel in het landelijk budget geleidelijk toegenomen. Dit jaar pakt de actualisatie nadelig uit. Het budgetaandeel voor 2026 bedraagt 2,57%, terwijl we dit jaar nog konden rekenen op 2,64% van het landelijke budget. Daarnaast is de inschatting van het meerjarig saldo op het budget voor bijstandsuitkeringen geactualiseerd. Per saldo leidt dit tot een nadeel in 618 duizend euro in 2027 oplopend tot 735 duizend euro vanaf 2029.

In het voorjaar/zomer van 2026 is het meerjarig saldo op het budget voor bijstandsuitkeringen opnieuw berekend op basis van de realisaties over 2025. Dit laat zien dat het aandeel van Groningen in de landelijke uitgaven aan bijstand opnieuw is afgenomen. Deze realisaties werken structureel in de uitgaven vanaf 2026 en verder. Voor 2027 is dit een voordeel van 1,268 miljoen euro aflopend tot 1,062 miljoen euro vanaf 2030.

Per saldo geeft dat een voordelige bijstelling van 650 duizend euro in 2027, 365 duizend in 2028, 277 duizend euro in 2029 en 327 duizend euro vanaf 2030.

3. Rente-effecten
In 2027 is er een voordelig renteresultaat van bijna 1,4 miljoen. Dit ontstaat door structureel hogere stelposten voor financiering van vooruit ontvangen gelden en het rekeningsaldo over 2025. Dat heeft in 2027 een hoger effect dan de hogere rente op nieuwe langlopende leningen (nu 3,5% was 2,5%). In latere jaren is er sprake van oplopende nadelen. Daar heeft de hogere rente op nieuwe leningen een sterker (want cumulatief) effect. Daarnaast is het rente-omslagpercentage met 0,10% verhoogd naar 1,70% waardoor er vanaf een 2027 een nadeel ontstaat van 1,16 miljoen euro vanwege hogere kapitaallasten (compensatie aan directiebudgetten).

4. Nominale compensatie
De gemeentelijke CAO loopt t/m het eerste kwartaal van 2027. Voor de meerjarige ontwikkeling van lonen en prijzen hebben we ons voor 2027 en 2028 gebaseerd op de maartraming van het CPB. Op basis van de CEP-raming zou de loon- en prijsontwikkeling ook in 2029 en 2030 behoorlijk afnemen. Gezien de geopolitieke ontwikkelingen in het Midden-Oosten lijkt de inflatie echter eerder te stijgen dan te dalen. Voor 2029 en 2030 hebben we daarom onze inschatting niet verlaagd. We gaan daarmee uit van de volgende percentages voor onze loon- en prijsontwikkelingen:

	2027	2028	2029	2030
Nominale compensatie	4,72%	3,72%	3,66%	3,64%
Ontwikkeling OVA (Jeugdbudget)	3,97%	3,72%	3,66%	3,64%
Gesubsidieerde instelling (o.b.v. T-2)	2,89%	3,93%	4,72%	3,72%

De voordelige bijstelling van de nominale compensatie is 1,3 miljoen in 2027 en loopt op tot ruim 3,1 miljoen euro vanaf 2030. Hiervan heeft 0,8 miljoen euro betrekking op nacalculatie voorgaande jaren. De bijstelling resulteert uit de ontwikkeling van de indexatiepercentages en door de actualisatie van de budgetten die in aanmerking komen voor compensatie van loon- en prijsontwikkelingen.

In de begroting 2026 is een inschatting gemaakt van de verhoging van toeslag onregelmatige dienst (TOD) op basis van de nieuwe CAO. Voor de directie SPOT is deze inschatting geactualiseerd op basis van recentere gegevens. Dit leidt tot een bijstelling van 76 duizend euro vanaf 2027.

5. Belastingen *
De ontwikkeling van de belastinginkomsten zijn gerelateerd aan de ontwikkeling van de nominale compensatie en leidt tot beperkte mutaties. Door investeringen zoals het datacentrum van Google neemt de OZB-belastingcapaciteit voor niet woningen toe. Dit leidt tot een voordelige bijstelling van 1 miljoen euro in 2027 en 2 miljoen euro vanaf 2028. Daarnaast is de stelpost oninbare logiesbelasting met 95 duizend euro verlaagd vanaf 2027 op basis van ervaringscijfers. Ten opzichte van de voorjaarsbrief is de raming van de opbrengst reclamebelasting op basis van de begroting van het NBK verhoogd met circa 140 duizend euro vanaf 2027.

6. Voorziening afkoopsom graven
Het afgekochte grafonderhoud loopt via een voorziening, conform voorschriften van het BBV. Jaarlijks vindt er een onttrekking aan de voorziening plaats ter hoogte van het in dat jaar benodigde onderhoudsbedrag. Daarnaast storten we jaarlijks een bedrag bij voor een (nieuw tiende) jaar. De hoogte van deze jaarlijkse bijstorting wordt elk jaar, bij het opstellen van de begroting, geactualiseerd op basis van gedetailleerde overzichten van al het afgekochte onderhoud. De voorziening moet in de jaarrekening van voldoende omvang zijn om de kosten voor de komende tien jaren te kunnen dekken. De verwachte loon- en prijsontwikkeling is opwaarts bijgesteld. Dit betekent een hogere jaarlijkse dotatie aan de voorziening van ongeveer 100 duizend euro per jaar.

7. Areaalontwikkeling *
De benodigde budgetten voor het onderhoud aan de openbare ruimte door ontwikkelingen in het areaal is

geactualiseerd ten opzichte van de begroting 2026. In 2027 leidt dit tot een nadeel van 635 duizend euro, in 2028 een nadeel van 695 duizend euro en in 2029 en 2030 een nadeel van 700 duizend euro. De bijstelling van structureel 610 duizend euro ten opzichte van de voorjaarsbrief ontstaat doordat voor de jaarschijf 2027 (in de begroting 2024) ten onrechte was gerekend met een extra jaartranche.

8. Dividend Enexis en BNG
In 2027 is sprake van een incidenteel voordeel van 1,211 miljoen euro omdat we het verwachte dividend Enexis hebben verwerkt. (Het dividend wordt incidenteel geraamd omdat we in ons weerstandsvermogen rekening hebben gehouden met de opbrengst van een eventuele verkoop).
Voor het dividend BNG gaan we uit van verwacht jaarlijks dividend van 850 duizend euro per jaar. Dit is gebaseerd op het halfjaarrapport 2025 van de BNG (2025). Meerjarig hielden we al rekening met een dividend van 840 duizend euro. De bijstelling is daarmee 10 duizend euro per jaar.

9. Leges op reisdocumenten
In 2014 is de geldigheidsduur van reisdocumenten verlengd van 5 naar 10 jaar. Hierdoor lopen de inkomsten terug. Een deel van de lagere inkomsten wordt gecompenseerd door lagere personele inzet. In 2029 verwachten we een negatieve bijstelling van 176 duizend euro.
Ten opzichte van het basisjaar 2014 verwachten we een lagere afgifte in 2030 van ruim 64% wat resulteert in een inkomstendaling van 1,152 miljoen euro. Hiertegenover verwachten wij 4,3 FTE minder in te hoeven zetten dat resulteert in 290 duizend euro lagere loonkosten. Per saldo is het nadeel 862 duizend euro in 2030.

10. Terugloop kapitaallasten
Dit betreffen specifieke investeringen waarvan de afnemende kapitaallasten terugvallen naar meerjarenbeeld. De impact is beperkt en loopt op tot een voordeel van 29 duizend euro in 2030.

11. Gemeenschappelijke regeling – GGD Groningen
Op basis van de conceptbegroting van de GGD Groningen is onze bijdrage meerjarig bijgesteld. De begroting bevat geen nieuwe beleidsvoorstellen. De extra bijdrage in 2027 is 76 duizend euro en wordt vooral veroorzaakt door de actualisatie van loon- en prijsontwikkelingen. Die kostenstijging werkt structureel door. In 2029 is het voordeel 155 duizend euro doordat vorig jaar onze bijstelling van de bijdrage abusievelijk te hoog was verwerkt in de raming.

12. Gemeenschappelijke regeling – Omgevingsdienst Groningen
De deelnemersbijdrage is gebaseerd op de te verwachten jaaropdracht per deelnemer rekening houdend met de ondergrens van het regionale beleid. De nadelige bijstelling bedraagt 36 duizend euro in 2027 en 2028, 37 duizend euro in 2029 en 38 duizend euro vanaf 2030. De gewijzigde bijdrage ontstaat vooral door loon- en prijsstijgingen en de verplichte reiskostenregeling voor medewerkers.

13. Gemeenschappelijke regeling –Groninger Archieven
Onze bijdrage neemt toe door oplopende kosten en investeringen in de bedrijfsvoering. De meerkosten zijn 357 duizend euro in 2027 en 333 duizend euro vanaf 2028. Bijstelling voor lonen- en prijzen geeft een voordeel van 18 duizend euro in 2027 wat afloopt tot 10 duizend euro vanaf 2030. Per saldo is de bijstelling jaarlijks ruim 300 duizend euro nadelig.

14. Gemeenschappelijke regeling – Veiligheidsregio Groningen
Door de ontwikkeling van de Stadshavens moet de locatie aan de Sontweg opnieuw worden gehuisvest. Hiervoor zijn in eerdere begrotingen al middelen gereserveerd. Door toename van de bouwkosten is die reservering niet langer toereikend en onze bijdrage zal daardoor stijgen. De geactualiseerde reeks voor de herhuisvesting Sontweg is nu in het financieel perspectief verwerkt. Naast deze ontwikkelingsopgave neemt ook de compensatie voor loon- en prijscompensatie meerjarig toe. Per saldo is in 2027 de bijstelling 237 duizend euro voordelig maar dit slaat in latere jaren om tot een nadeel van 930 duizend euro vanaf 2030.

15. Gemeenschappelijke regeling – Noordelijk Belastingkantoor
De bijdrage aan het Noordelijk Belastingkantoor wordt jaarlijks geactualiseerd via het meerjarenbeeld. Voor 2027 is deze herzien op basis van de ontwerpbegroting 2027, waarbij rekening is gehouden met loon- en prijsontwikkelingen en mutaties in verdeelsleutels.

De bijdrage valt hoger uit dan eerder in de meerjarenraming was voorzien. Dit komt met name door extra dienstverlening voor het innen van naheffingsaanslagen parkeren en de reclamebelasting, en door uitbreiding van het aantal WOZ-taxateurs als gevolg van strengere eisen van de Waarderingskamer en de groei van het aantal woningen in Groningen.
Dit leidt tot een aanvullende bijdrage van 156 duizend euro in 2027, 298 duizend euro in 2028, 366 duizend euro in 2029 en 459 duizend euro in 2030.

16. Contributie VNG
In de afgelopen jaren is de verplichte contributiestijging fors hoger dan onze reguliere index. Jaar op jaar is dit verschil verder opgelopen. Tot nu toe kon het negatieve resultaat worden vereffend met een onderuitputting op andere onderdelen. Echter, de afgelopen twee jaar zijn de lidmaatschapskosten ruim 40% gestegen en zijn andere budgetten volledig benut of in de reële begroting opgenomen, waardoor een substantieel tekort is ontstaan van 377 duizend euro.

17. Wagenparkverzekering premieverhoging *
De WA-verzekering voor voertuigen is een verplichte verzekering. In 2025 is het schadepercentage fors opgelopen. Voornaamste oorzaak zijn letselschades aan fietsers/voetgangers. In 2025 is gestart met een preventietraject. Tot nu toe heeft dit niet het gewenste effect. Komend jaar wordt dit traject geïntensiveerd. De verzekeringsmogelijkheden voor wagenparken zijn momenteel beperkt. Door het slechte schadeverloop is er slechts één verzekeraar bereid om het contract over te nemen. Dit resulteert daardoor in een stijging van de premies vanaf 2027 met 288 duizend euro.

18. Wet werkhervatting gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid (WGA)
Per 1 januari 2008 heeft de gemeente Groningen ervoor gekozen om eigenrisicodrager te worden voor de wet werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten. Dit houdt in dat de gemeente geen premie WGA aan het UWV betaalt maar zelf verantwoordelijk is voor de WGA- uitkeringen en de daarbij behorende re-integratie voor een periode van maximaal 10 jaar. In de afgelopen jaren zijn bij het UWV achterstanden ontstaan in de afhandeltijd voor de WIA-uitkeringsaanvragen. Mede door het versneld inlopen van de achterstanden WIA-keuringen bij het UWV, is het aantal toekenningen van WGA-uitkeringen per 2025 verder gestegen.
Daarnaast loopt het langdurig verzuim al enkele jaren op, waardoor instroom in de WGA toeneemt. Tevens leiden hogere loonkosten ook tot hogere premies. Het nadeel bedraagt 485 duizend euro vanaf 2027. Ook met deze nadelige bijstelling is het zijn van eigenrisicodrager gunstiger dan premieafdracht aan het UWV.

19. Vergoeding raadsleden
In de afgelopen jaren zijn vergoedingen voor raadsleden sterker gestegen dan de jaarlijkse indexatie. Dit tekort (110 duizend euro) wordt niet veroorzaakt door een toename van het aantal raadsleden of extra activiteiten, maar enkel door de samenloop van relatief hoge landelijke stijgingen van de vergoedingen enerzijds en een beperkt meebewegend gemeentelijk budget anderzijds.

20. Rekenkamer: uitbreiding en aanpassing vergoeding
Er is door de raad besloten (378012-2025) om het aantal leden van de Rekenkamer uit te breiden van drie naar vier leden. Daarnaast is er besloten om de vergoeding van de voorzitter en de leden van de Rekenkamer te verhogen. Het besluit geeft als dekking van deze kosten (28 duizend euro vanaf 2027) dit te betrekken in het financieel meerjarenbeeld voor de begrotingscyclus 2027.

21. BTW op rioolheffing *

De verwachte BTW compensatie op riolering is naar verwachting iets hoger. Vanaf 2027 betekent dit een voordeel van 113 duizend euro.

22. Wethouderspensioenen (APPA) *

Vanaf 2028 worden pensioenen van politieke ambtsdragers ondergebracht bij het pensioenfonds ABP. De gemeente had echter nog een groep van 11 politieke ambtsdragers waarvan het pensioen uit de exploitatie werd gedekt. Voor deze groep is vanwege de gewijzigde wetgeving bij de jaarrekening 2025 incidenteel een extra dotatie aan de voorziening Wethouderspensioenen (APPA) gedaan, zodat het kapitaal in 2027 kan worden overgedragen aan het ABP. Hierdoor kan de jaarlijkse reservering in de begroting van 270 duizend euro per jaar vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

23. Meerkosten waterschapsverkiezingen *

In 2027 worden naast verkiezingen voor Provinciale Staten ook verkiezingen voor de waterschappen gehouden. In 2020 hebben gemeenten via het gemeentefonds hiervoor een structurele vergoeding ontvangen. Die vergoeding is toen vrijgevallen ten gunste van de algemene middelen. De meerkosten van de dubbele verkiezingen worden gedekt via het financieel meerjarenbeeld. Vooralsnog gaan we uit van 185 duizend euro aan meerkosten in 2027.

Intensiveringen voorgaande jaren

In dit onderdeel van de financiële positie is een overzicht opgenomen van de opgaven die in voorgaande jaren in de begroting zijn verwerkt. Het betreft de nog openstaande opgaven uit de begrotingen 2022 t/m 2026. Voor de toelichting op deze openstaande opgaven is met een link naar de toelichting in de begroting van eerdere jaren verwezen.

	Openstaande opgaven begroting 2026	Deel-programma	I/S	2027	2028	2029	2030
1	Verwijderen wegenfundering Warmtestad	1.1	I	-450			
2	Handhaving op het water	1.1	I	-162			
5	Toezichthouder BAG meldingen	1.3/ 4.4	I	-60			
6	Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds	1.3	I	-490			
	Dekking vrijval RGA	1.3	I	550			
7	Organisatiekosten Energiebedrijf Groningen	1.3	I	-201			
	Dekking organisatiekosten programma energie	1.3	I	201			
9	Emissieloos wagenpark	2.1	S	-393	-686	-686	-686
10	Onderhoud openbare ruimte	2.2	S			-373	-373
	sociaal werkgeverschap	4.4	S			-72	-72
11	Aanpak misstanden vastgoedsector	2.2/ 4.4	S		-773	-773	-773
14	Visserbrug	2.1	S		-122	-122	-122
16	Life school square Damsterplein- kwaliteit	2.1	S	-50	-50	-50	-50
	Life school square Damsterplein- aanpassen	2.1	S	-75	-75	-75	-75
17	Implementatie en uitvoering Aanpak Gele loper	2.2	I	-1.005	-805	-805	
		4.4	I	-28	-28	-28	
20	Woonoverlast coördinator	2.2	I	-100	-100		
	Overhead	4.4	I	-28	-28		
21	Veilig uitgaan	2.2		-590	-450	-450	
	Overhead	4.4		-36	-22	-22	
25	Bijzondere bijstand	3.1	S	-30	-100	-140	-140
28	Hoge instroom statushouders	3.1	I	-809	-490	-250	
	Overhead	4.4	I	-223	-125	-51	
29	Frictiekosten loonkostensubsidies	3.1	I	-245	-265	-280	

30	Vervanging sleutelfunctionarissen	3.1	I	-138			
32	Afschaffen comp. transitievergoeding WSW	3.1	S	-166	-137	-110	-110
33	Werk & Participatie - nominale compensatie	3.1	S	-800	739	605	605
36	Rijksmiddelen armoede en schulden	3.1	I	-304			
37	Borgen werkprogramma	3.1	I	-850	-850	-850	
	Overhead	4.4	I	-267	-267	-267	
38	Basisbanen	3.1	I	-460			
39	Route Arbeid+	3.1	I	-350			
43	Actualisatie meerjarenraming zorgkosten WMO	3.3	S	-600	-800	-1.200	-1.200
44	Zorgkosten Jeugd	3.3	S	-3.100	-3.100	-2.800	-2.800
45	Passende woon-zorg oplossingen	3.3	I	-850			
46	Opvang ongedocumenteerden	3.3	I	-5.572			
47	Verschuiving van flexibel naar vast personeel	3.5	S	-10	-20	-30	-30
52	Veilig Thuis Groningen	3.3	I	-132	-132		
53	Herstelplan Jeugdbescherming Noord	3.3	I	-300	-300		
54	Zwembad en sporthal de Blinkerd	3.4	S		-196	-196	-196
55	Personeel Sport050	3.4	S	-34	-62	-76	-76
	Dekking budget nominale compensatie	4.2	S	34	62	76	76
58	Uitvoering PvA diversiteit	4.4	I	-205			
				-18.328	**-9.182**	**-9.025**	**-6.022**

Voor een toelichting op bovenstaande opgaven wordt verwezen naar pagina 309 e.v. van de begroting 2026.

	Openstaande opgaven begroting 2025	Deel-programma	I/S	2027	2028	2029	2030
5	Omgevingswet	1.3	S	-384	-409	-384	-384
8	Vervangingsinvesteringen en groot onderhoud	2.1	I	-147	-726	-726	-726
9	Openbare ruimte - sociaal werkgeverschap	2.1	S		-380	-380	-380
	Overhead	4.4	S		-81	-81	-81
13	Woontoezicht / pandenbrigade	2.2	I	-566			
	Overhead	4.4	I	-189			
15	Basisbanen	3.1	S	19	39	39	39
	Opvangen binnen begroting werk en participatie	3.1	S		525	525	525
17	Formatie en uitvoeringsbudget afspraakbanen	3.1	S	-177	-255	-255	-255
	Opvangen binnen begroting werk en participatie	3.1	S		751	751	751
18	Vervanging sleutelfunctionarissen	3.1	S				
	Opvangen binnen begroting werk en participatie	3.1	S		182	182	182
19	Tijdelijke extra instroom Nieuw Beschut	3.1	S				
	Opvangen binnen begroting werk en participatie	3.1	S		111	111	111
21	Bijzondere bijstand	3.1	S	33	45	45	45
22	Individuele inkomenstoeslag	3.1	S	76	99	99	99
28	Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang	3.3	S	-400	-1.300	-1.300	-1.300
	Ruimte budget voor gesubsidieerde instellingen	3...		400	850	850	850
29	Huiselijk geweld	3.3	S	-100	-200	-200	-200
32	Zwembad Scharlakenhof Haren	3.4	I	-1.250			
35	Knelpunt SBR+ kunstgrasveld, sanering	3.4	I		-155		
41	Cultuurnota	3.5	I	-500	-500		
	Reservering gesubsidieerde instellingen	3...	I	500	500		
				-2.685	**-904**	**-724**	**-724**

Voor een toelichting op deze opgaven wordt verwezen naar pagina 270 e.v. van de begroting 2025.

	Openstaande opgaven begroting 2024	Deel-programma	I/S	2027	2028	2029	2030
14	Veiligheidsregio (vervanging kazerne Sontweg)	2.2	S	1	30	30	30
15	Vervangingsinvesteringen en groot onderhoud		S	-478	-478	-478	-478
16	Openbare ruimte - sociaal werkgeverschap	2.1	S	-407	-407	-407	-407
23	Bijzondere bijstand	3.1	S	-15	-15	-15	-15
25	Restmiddelen bijzondere bijstand studenten	3.1	I	600			
29	Meerjarig programma werk en participatie	3.1	I	3.600			
34	Zorgkosten Jeugdhulp	3.3	S	-700	-700	-700	-700
35	Zorgkosten Wmo	3.3	S	-1.374	-1.374	-1.374	-1.374
38	Leerlingenvervoer	3.2	S	-138	-138	-138	-138
43	Kostenstijging IHP tranche 1 en 2 Grow-up		S		-1.900	-1.900	-1.900
44	Kostenstijging bewegingsonderwijs				-350	-350	-350
45	Vervangen SBR kunstgrasvelden + saneren		I	-31			
	Vervangen SBR kunstgrasvelden + saneren		S	-62	-62	-62	-62
50	Dekking vastgoed, welzijn - van Houten	3.3	S	40	40	40	40
70	Dienstverlening + locaties burgerzaken	4.4	I	-392			
				644	**-5.354**	**-5.354**	**-5.354**

Voor een toelichting op deze opgaven wordt verwezen naar pagina 339 e.v. van de begroting 2024.

	Openstaande opgaven begroting 2023	Deel-programma	I/S	2027	2028	2029	2030
17	Veiligheidsregio (kazerne Sontweg)	2.2	S	-400	-400	-400	-400
40	Fietsparkeren (stalling zuid en west)	1.2	S	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
83	Integraal Huisvestingsplan onderwijs	3.2	S	-460	-920	-920	-920
84	Bewegingsonderwijs en Binnensport	3.2	S	-100	-1.000	-1.600	-1.600
88	Nieuw muziekcentrum	3.5	S	-2.000	-4.000	-6.000	-6.000
118	Realisatie samenhangende objectregistratie		I	-250	-250	-250	-250
				-4.210	**-7.570**	**-10.170**	**-10.170**

Voor een toelichting op bovenstaande opgaven wordt verwezen naar pagina 321 e.v. van de begroting 2023.

	Openstaande opgaven begroting 2022	Deel-programma	I/S	2027	2028	2029	2030
46	Martiniplaza	3.5	S	-61	-115	-197	-305
				-61	**-115**	**-197**	**-305**

Voor een toelichting op deze opgaven wordt verwezen naar pagina 285 e.v. van de begroting 2022.

Dekkingsbronnen voorgaande jaren

In dit onderdeel van de financiële positie lichten wij de hervormingen toe die in voorgaande jaren in de begroting zijn verwerkt. Het betreft de nog openstaande hervormingen afkomstig uit de begrotingen 2025 en 2026. Ieder van deze hervormingen wordt vervolgens toegelicht.

Hervormingen voorgaande begrotingen	Begroting	Deel-programma	I/S	2027	2028	2029	2030
2. Voordeel WMO	2025	3.3	I	2.000	2.000		
5. Parkeerhandhaving	2025	1.2	S	50	100	150	200
6. Budget gesubsidieerde instellingen	2025	3. ..	I	450			
2. Bijdrage Regio Groningen Assen	2026	1.1	S		550	550	550
6. BUIG	2026	3.1	S	-2	29	29	58
Totaal voorgaande jaren				**2.498**	**2.679**	**729**	**808**

2. Voordeel WMO
Voor 2025 t/m 2028 verwachten we een voordelig resultaat op ons WMO-budget waardoor dit kan vrijvallen. Het voordeel is 1,9 miljoen euro in 2025, in 2026 en 2027 is het voordeel 2 miljoen euro en in 2028 bedraagt het voordeel 1 miljoen euro.

5. Parkeerhandhaving
De opbrengsten voor parkeerhandhaving zijn meerjarig geactualiseerd. Vanaf 2026 verwachten we 200 duizend euro aan extra inkomsten. In de jaren daarna loopt het voordeel naar verwachting ieder jaar op met 50 duizend euro tot 400 duizend euro in 2030.

6. Budget gesubsidieerde instellingen
De budgetten van gesubsidieerde instellingen worden geïndexeerd op basis van het jaar t-2. Tot dit jaar liep de verrekening via de reserve accres instellingen (de budgetten van t-2 werden in jaar t uitgekeerd aan instellingen). In de tweede werkconferentie van 25 april heeft het college besloten de verrekening voortaan rechtstreeks via het meerjarenbeeld te laten lopen. Na analyse van de beschikbare budgetten bleek dat er 4 miljoen euro structureel en 8 miljoen euro incidenteel kan vrijvallen.
De structurele vrijval moet in samenhang worden gezien met het knelpunt Maatschappelijke Opvang / Vrouwenopvang. De afgelopen jaren was het niet nodig deze budgetten te indexeren. Dit is een belangrijke oorzaak van de (structurele) vrijval. Vanaf 2025 is deze indexering wel nodig.

De structurele vrijval van 4 miljoen euro wordt in de begroting 2025 ingezet voor een aanvulling van het budget voor gesubsidieerde instellingen (1,8 miljoen euro) en een structurele indexering van MO/VO budgetten (2,2 miljoen euro). In de jaren 2025-2027 is voor de indexering van MO/VO budgetten minder nodig, waardoor niet de volledige 4 miljoen euro wordt ingezet. De resterende middelen in deze jaren worden toegevoegd aan de ruimte voor de begroting 2025.

2. Bijdrage Regio Groningen Assen
Voor de Regio Groningen-Assen houden we rekening met een verlaging van de jaarlijkse bijdrage van 550 duizend euro vanaf 2026. De vrijval in 2026 en 2027 wordt ingezet voor:
- Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds: 490 duizend euro (intensivering 6, begroting 2026);
- Toezichthouder BAG: 60 duizend euro (intensivering 5, begroting 2026).

6. BUIG
Het voorlopige budget voor volgend jaar komt hoger uit dan dat we hadden ingeschat in de ontwerpbegroting 2025. Deze toename wordt veroorzaakt door een stijging van het aandeel dat we hebben in het landelijke budget voor bijstand en hangt samen met de actualisatie van het model die inhoudt dat er een recenter peiljaar is gehanteerd. Als we het saldo op het budget voor bijstandsuitkeringen opnieuw bepalen verbetert dit saldo met 1.

Intensiveringen 2027-2030

In onderstaand overzicht staan de opgaven waarvoor wij aanvullende middelen beschikbaar stellen. Het betreffen opgaven die niet binnen bestaande budgetten opgelost kunnen worden of waar dit onwenselijke consequenties heeft. We stellen voor deze opgaven op te lossen door het beschikbaar stellen van extra beleidsmiddelen hiervoor. We lichten alle punten afzonderlijk toe.

	Intensiveringen begroting 2027	Deel-programma	I/S	2027	2028	2029	2030
1.	Bovenwijkse investeringen Stadshavens	1.3	S	-90	-135	-180	-225
2.	Woningbouw in de dorpen						

3.	Subsidie Steunpunt huren						
4.	Subsidie WIJS						
5.	Precario woningbouwlocatie wijkvernieuwing						
6.	Programma mobiliteit	1.2	S	-950	-1.075	-1.450	-1.700
7.	Vervolg binnenstadsprogramma	1.2	S	-600	-600	-600	-600
8.	Handhaving fietsparkeren Grote Markt						
9.	Fietsstewards						
10.	Basis op orde Programma Energie	1.3	S	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
	Dekking CDOKE middelen			1.500	1.500	1.500	1.500
11.	Taskforce Netcongestie	1.3	S	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
	Dekking CDOKE middelen			1.000	1.000	1.000	1.000
12.	Aanpak voor verenigingen van eigenaren (VVE)	1.3	S	-200	-200	-200	-200
13.	Energieparken	1.3	S	-71	-82	-82	-82
14.	Versterken Economische Agenda Nij Begun						
15.	Ontwikkeling programma Social Impact fonds	1.1	S	-320	-200	-200	-200
16.	Campusontwikkeling						
17.	Vrijetijdseconomie						
18.	Kompas lokale economie binnenstad	1.1	I	-150	-150		
19.	Budget grondbank/ ontwikkelbedrijf	1.1	S	-550	-550	-550	-550
20.	Klimaatadaptatie (niet-gedekte FTE's)	1.3	S	-300	-300	-300	-300
	Dekking CDOKE middelen	1.3	S	300	300	300	300
	Overhead	4.4	S	-58	-58	-58	-58
21.	Areaaluitbreiding brugbediening	1.1	S	-43	-28	-28	-28
	Overhead	4.4	S		-9	-9	-9
22.	Onderhoud sanitaire units bijz.woonvormen	1.3	I	-70	-70	-70	-70
23.	Aantrekkelijke wijkcentra	1.1	I	-150	-150	-150	-150
24.	Toekomstbestendige financiering VTH	1.3	I	-800			
	Totaal programma 1: Economie en Ruimte			-4.052	-3.307	-3.577	-3.872
25.	Toegankelijkheid en openbare toiletten	2.1	I	-75	-75	-75	-75
26.	Bedrijfscontinuïteit (weerbaarheid)	2.2	I	-300	-900	-900	-900
	Robuuste crisis organisatie (weerbaarheid	2.2	I	-200	-800	-900	-950
27.	Uitbreiding capaciteit toezicht en handhaving OR	2.2	I	-550	-700	-850	-1.000
	Overhead	4.4	I	-36	-48	-60	-72
28.	Groenplan	2.1	I	-300	-300		
29.	Bosfonds (koppelen aan ecotaxateur)	2.1	I	-200	-200	-200	-200
30.	Voldoende en schoon water	2.1	I	-200	-100	-100	-100
31.	Gezondheid en milieu: omgevingsveiligheid	2.1	I	-125	-100		
32.	Uitvoering gemeentelijke ecologische structuur	2.1	I	-300	-300	-300	-300
33.	Soortenmanagementplan	2.1	S	-90	-90	-90	-90
	Overhead	4.4	S	-15	-15	-15	-15
34.	Landelijk gebied en voedseltransitie	2.1	I	-500	-500	-500	-500
35.	Verbinding Zuiderplantsoen/Liniepark	2.1	I	-100	-100	-100	-100
36.	Waardegestuurd maaibeheer	2.1	S	-300	-300	-300	-300
37.	Groen bij voorzieningen	2.1	S	-80	-80	-80	-80
	Verhogen onderhoudsniveau verhardingen	2.1	S	-350	-350	-350	-350
	Verhogen onderhoudsniveau verhardingen	2.1	I	-115	-115		
38.	Meerjarenvervangingsplan openbare ruimte	2.1	S	-57	-83	-896	-1.663
39.	Dierenwelzijn	2.1	I	-70	-70		

40.	Fonds terugdringen reclame openbare ruimte	2.2	S	-100	-100	-100	-100
41.	Onderhoud openbare ruimte soc.wg.schap	2.1	S				-382
	Overhead	4.4	S				-72
42.	Kostendekkendheid bedrijfsafval	2.1	S	-558	-558	-558	-558
43.	Beheer en onderhoudskosten Dudok	2.1	S	-151	-151	-151	-151
	Totaal programma 2: Leefomgeving en Veiligheid			-4.772	-6.035	-6.525	-7.958
44.	Transformatie zorglandschap Jeugd	3.3	I	-2.300	-4.200	-3.000	-2.000
	Taakstelling HVA Jeugd (advies VNG)	3.3	I	0	4.200	3.000	2.000
45.	Actieprogramma armoede (incl. mondzorg)	3.1	I	-1.040	-1.344	-1.344	-1.344
46.	Thoesaanpak	3.1	I	-150	-150	-150	-150
	Route arbeid +	3.1	I		-470	-470	-471
	Financiering Kas Vital	3.3	I	-90	-90	-90	-90
	Open Studio's	3.5	I	-660	-660	-660	-660
47.	Dierenartskosten	3.1	I	-50	-50	-50	-50
48.	Volwassenenfonds sport en cultuur	3.4	I	-150	-150	-150	-150
	Overhead	4.4	I	-6	-6	-6	-6
49.	Nieuwkomers / statushouders	3.1	I	-230	-230	-230	-230
50.	Opvang ongedocumenteerden (voorheen LVV)	3.1	I		-5.000		
51.	Wijk- en dorpsondersteuning (Nij Begun)						
52.	Opbouwwerk, jongerenwerk, buurtsport- en cultuurcoaches						
53.	Ontmoetingsplekken						
54.	Ondersteuning bewoners en accommodaties	3.3	I	-130	-130	-130	-130
55.	Creëren van perspectief inzet Odensehuizen	3.3	S	-75	-75	-75	-75
56.	Accommodatiebeleid	3.3	I	-285	-285		
57.	Volksfeesten en herdenkingen	3.5	S	-150	-150	-150	-150
58.	Verbouwing Forumbibliotheek Ten Boer	3.5	I	-325			
	Dekking Nij Begun knelpuntenpot	3.5	I	325			
59.	Gezondheid (Nij Begun en AZWA)						
60.	Nachtvisie 2025-2030	3.5	I	-50	-50		
61.	Co-investeringsfonds Sport	3.4	S	-100	-100	-100	-100
62.	Co-financiering subsidieregeling Sport	3.4	I	-100	-75	-75	-75
63.	Extra middelen cultuurnota	3.5	I	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
64.	Versterken bedrijfsvoering cultuur instellingen	3.5	I	-60	-60	-275	-275
	Overhead	4.4	I	-15	-15		
65.	Groninger Museum	3.5	I	-450			
66.	Noorderzon	3.5	I	-100	-75		
67.	Culturele hoofdstad	3.5	I	-250			
68.	Capaciteit ondersteuning sportclubs	3.4	I	-200	-200	-200	-200
	Overhead	4.4	I	-44	-44	-44	-44
69.	Investeringsagenda soc.cult.accommodaties	3.3	S	-40	-701	-844	-1.348
70.	Exploitatie: sociaal Culturele Accommodaties	3.3	S	-20	-40	-410	-655
71.	Wonen/zorg: stimulering/ transformatiebudget	3.3	I	-100	-100	-100	-100
72.	Budget zorg en veiligheid	3.3	I	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
73.	Huiselijk geweld en kindermishandeling	3.3	I	-210	-992	-442	-442
	Overhead	4.4	I	-87	-87	-87	-87
74.	Intensivering aanpak geweld tegen vrouwen	3.3	I	-290	-290	-290	-290

75.	Ontzorgen statushouders	3.1	I	-333			
	Overhead	4.4	I	-102			
76.	Bijzondere bijstand	3.1	S	-450	-450	-450	-450
77.	Wet Kinderopvang	3.1	S	-200	-200	-200	-200
78.	Individuele Inkomenstoeslag	3.1	S	-350	-550	-625	-625
79.	Begeleiding statushouders Thuisin050	3.1	I	-473	-487	-287	-81
	Overhead	4.4	I	-108	-109	-54	-22
80.	Begeleiding statushouders Thuisin050	3.1	S	-101	-101	-101	-101
	Overhead	4.4	S	-29	-29	-29	-29
81.	Jeugdzorg	3.3	S		-7.200	-8.600	-7.400
82.	Zorgkosten WMO	3.3	S	329	587	862	841
83.	Beschermd wonen	3.3	S	-155	-528	-1.583	-2.670
84.	Maatschappelijke opvang/ Vrouwenopvang	3.3	S	-1.162	-430	-682	-740
85.	Veilig Thuis Groningen en CSG	3.3	S	-1.020	-1.020	-1.020	-1.020
86.	WIJ Groningen	3.3	I	-493			
87.	Vervangen SBR kunstgras en saneren korrels	3.4	I	-114		-34	
88.	JGZ - basis op orde	3.3	S	-734	-734	-734	-734
	Totaal programma 3: Vitaal en Sociaal			-15.427	-25.370	-22.409	-22.852
89.	Borgen inzet gebiedsgericht werken	4.2	I	-1.830	-1.830	-1.830	-1.830
90.	Sterk Hoogkerk	4.2	I	-450	-450	-450	-450
91.	Inwonerparticipatie (inclusief jongeren)	4.3	I	-250	-250		
92.	Stem van Groningen	4.1	I	-250	-250	-250	-250
93.	Nevenlocaties burgerzaken intensiveren	4.1	I		-600		
94.	Wet Open Overheid	divers	S	-237	-237	-237	-237
	Overhead	4.4	S	-102	-102	-102	-102
95.	Wet Open Overheid	divers	I	-95	-95	-95	-95
96.	Nieuwe CAO uitzendkrachten	divers	S	-1.763	-1.763	-1.763	-1.763
97.	Organisatie ontwikkeling	4.4	I	-500	-500	-400	-300
	Totaal programma 4: Dienstverlening en Bestuur			-5.477	-6.077	-5.127	-5.027
	Totaal intensiveringen			**-29.728**	**-40.789**	**-37.638**	**-39.709**

1. Bovenwijkse investeringen Stadshavens

De investeringen bij de Bornholmstraat en herinrichting Sontweg maken geen onderdeel uit van de scope van Stadshavens BV, maar wel van de scope van de Eemskanaalzone (onderdeel Scandinavische Havens). Voor beide onderdelen is een WOKT subsidie ontvangen, maar er is nog geen cofinanciering geregeld. Vanuit de gemeente dient nog circa 10 miljoen euro aan investeringen te worden gedekt.
We stellen hiervoor een structureel bedrag oplopend tot 225 duizend euro vanaf 2030 beschikbaar.
Na 2030 loopt het benodigde structurele bedrag verder op.

2. Woningbouw in de dorpen

We maken geld vrij voor kleinschalige woningbouwprogramma's in onze dorpen, zoals Garmerwolde, Ten Boer, Woltersum, Thesinge, Glimmen en Noordlaren. Deze projecten zijn doorgaans te klein om in aanmerking te komen voor rijkssubsidies zoals de Woningbouwimpuls (WBI). We willen waar mogelijk ondersteunen bij de daadwerkelijke realisatie (het vraagt veel capaciteit van de gemeentelijke organisatie, de plankosten zijn hoog, de meeste ontwikkelingen zullen vanwege beperkte omvang financieel niet haalbaar zijn). De kosten kunnen worden gedekt uit de rijksregeling realisatiestimulans.

3. Subsidie Steunpunt huren

Het Steunpunt huren heeft een belangrijke functie in het ondersteunen van huurders op de woningmarkt. Tevens komen hier de meldingen binnen van het Meldpunt Ongewenst verhuurgedrag. Sinds de oprichting is de subsidie van ruim 80 duizend euro in 2024 naar ruim 130 duizend euro in 2025 gegaan. De komende jaren wil het Steunpunt verder groeien en zorgen dat het betrokken personeel gecommitteerd blijft. Er zijn extra financiële middelen nodig als we het Steunpunt willen blijven ondersteunen en kunnen laten uitbreiden. De kosten kunnen worden gedekt uit de rijksregeling realisatiestimulans.

4. Subsidie WIJS

In 2025 vierde WIJS haar 10-jarige bestaan. WIJS koppelt studenten aan vraagstukken uit de gemeente Groningen. Alle betrokken partijen en ook de raad onderschrijven de meerwaarde van WIJS. We vangen de kosten van Wijs voor 2027 op binnen de begroting.

5. Precario woningcorporatie wijkvernieuwing en implementatie kosten

Er ligt een grote woningbouwopgave voor Groningen vooral in het toevoegen van sociale huurwoningen. Corporaties zijn onze partners in deze opgave. Zij realiseren extra sociale huurwoningen, maar hebben ook andere grote opgaves zoals het betaalbaar houden van
huisvesting, de verduurzaming en verbetering van de kwaliteit van de woningvoorraad. Investeringen door corporaties zijn altijd onrendabel. Bovendien moeten zij keuzes maken waar ze hun financiële middelen in investeren. Gemeentelijkste lasten in de vorm van bijvoorbeeld leges, parkeerkosten en belastingen beperken de financiële middelen van de corporaties. Vanuit wederkerigheid vragen de corporaties daarom al enkele jaren de gemeente om de belastingdruk voor de corporaties te verlagen. Deze vraag geldt in het bijzonder voor de noordelijke wijken die onder het NPLV vallen gezien onze ambities en de meervoudige problematiek bij inwoners in deze wijken.

Eén van de gemeentelijke lasten voor woningcorporaties bij sloop-nieuwbouw, renovatie en verduurzaming is precariobelasting bij gebruik van de openbare ruimte (steigers, bouwplaatsen, containers etc.). We komen woningcorporaties daarom tegemoet met een korting op de precariobelasting voor sociale woningbouwprojecten in de wijkvernieuwingswijken.
De kosten kunnen worden gedekt uit de rijksregeling realisatiestimulans.

6. Programma mobiliteit

Vanuit mobiliteit is sprake van meerdere opgaven.

- Beleidsvorming en daaruit voortvloeiende projecten, het verrichten van studies en (plan)onderzoek, deelname aan experimenten en ontwikkelingen, cofinanciering voor subsidies en het uitvoeren van maatregelen naar aanleiding van bijvoorbeeld raads- of bewonersvragen vormen een essentieel onderdeel van het Programma Mobiliteit. Voor deze reguliere activiteiten zijn aanvullende middelen nodig.
- Om de komende jaren door te kunnen gaan met het verbeteren van de leefkwaliteit is extra budget nodig om wegen opnieuw in te richten en de snelheid van het verkeer te verlagen.
- In 2026 stellen we de toekomststrategie op voor de huidige P+R terreinen in onze gemeente. Voor de eventuele uitvoering daarvan zijn aanvullende middelen nodig.
- Er is extra inzet nodig om fietsmaatregelen te kunnen realiseren zoals nieuwe fietspaden en de Fietsbrug Kardinge.
- Voor het realiseren van de rondweg Hoogkerk moet een plan gemaakt worden.

Voor het programma mobiliteit stellen we een oplopend structureel bedrag beschikbaar van 950 duizend euro in 2027, 1,075 miljoen euro in 2028, 1,45 miljoen euro in 2029 en 1,7 miljoen vanaf 2030.
De specifieke invulling van dit budget moet nog worden bepaald. We informeren de raad in 2026 over de invulling voor 2027. De invulling voor 2028 en verder nemen we mee in volgende begrotingen.

7. Vervolg binnenstadsprogramma

Waar aanvankelijk vooral de fysieke inrichting van de openbare ruimte centraal stond, verbreden we de aanpak naar een meer integrale benadering. De binnenstadsontwikkeling wordt gekoppeld aan thema's als economie, vastgoed, mobiliteit, vergroening, klimaatadaptatie, wonen, sociale veiligheid en cultuur. Deze verbreding leidt tot meer effect en vraagt om intensievere samenwerking, zodat we vraagstukken in samenhang kunnen aanpakken. We stellen een structureel budget beschikbaar van 600 duizend euro vanaf 2027.

8. Handhaving fietsparkeren Grote Markt

We kunnen het huidige handhavingsgebied niet uitbreiden zonder extra capaciteit in te zetten. Tegelijkertijd breiden we het aantal stallingslocaties uit: Herestraat, Haddingestraat en Westerhaven. We willen op de nieuwe stallingslocaties tijdelijk stewards inzetten om parkeren op straat te beperken en zonder handhaving verdwijnt de stimulans om parkeren op straat in te dammen. De combinatie met de herinrichting van de Gelkinge en de Oosterstraat maakt handhaving in dit gebied noodzakelijk.
De kosten van handhaving fietsparkeren op de Grote Markt voor de jaren 2027-2030 komen ten laste van het mobiliteitsfonds.

9. Fietsstewards

De fietsstewards zorgen dat, in de periode dat er nog geen nieuwe stallingen klaar zijn, het in de openbare ruimte netjes blijft en mensen geholpen worden met het op juiste manier parkeren.
De kosten van de fietsstewards voor de jaren 2027-2030 komen ten laste van het mobiliteitsfonds.

10. Basis op orde Programma Energie

Routekaart C02neutraal, Warmtetransitie gebouwde omgeving, Hernieuwbare energie
Voor de uitvoering van de Routekaart Groningen CO2 neutraal 2035 is personele capaciteit en werkbudget nodig. De Routekaart Groningen CO2-neutraal 2035 richt zich op energiebesparing, de overstap op duurzame energiebronnen, het vervangen van aardgas, duurzamer vervoer en een sterk energiesysteem, zodat Groningen in 2035 CO2neutraal is en iedereen mee kan doen.
Ons publiek warmtebedrijf WarmteStad heeft inmiddels bijna 10.000 woningen aangesloten op het Warmtenet. Hier gaan we mee door. Met een nieuwe publieke mede-aandeelhouder gaan we zorgen dat we deze verdere groei en investeringen in het Groninger warmtenet mogelijk maken. Zo kan WarmteStad een essentiële rol blijven spelen in de warmtetransitie van onze gemeente.
Met ons eigen energiebedrijf (EBG) investeren we stevig in energie uit wind en zon. Ons doel blijft Groningen is CO2 neutraal in 2035.
We stellen in totaal 1,5 miljoen euro structureel beschikbaar. Deze middelen worden gedekt met externe CDOKE-middelen.

11. Taskforce Netcongestie

De taskforce coördineert en stimuleert binnen de gemeente alles wat bijdraagt aan een effectieve aanpak van netcongestie en aan een doelgerichte uitvoering van de netverzwaring. Het wordt een centrale plek waar andere afdelingen vragen kunnen stellen, casussen kunnen inbrengen en indien nodig escalaties kunnen plaatsvinden. Ook fungeert de taskforce als coördinerend kanaal tussen de gemeente en de netbeheerders, wat versnippering van kennis en ervaring binnen de organisatie voorkomt. Verder is het van belang dat er in de komende periode meer onderzoek wordt gedaan naar
netcongestie. Hiervoor stellen we in totaal 1 miljoen euro structureel beschikbaar. Deze middelen worden gedekt met externe CDOKE-middelen.

12. VVE aanpak beleid

In de gemeente Groningen kunnen met gebruik van subsidiemaatregel 29 (Nij Begun) in 10 jaar tijd circa 83.000 woningen geïsoleerd worden naar de isolatiestandaard. Dit komt neer op zo'n 8.000 woningen per jaar. Om deze woningen te isoleren en beter te ventileren zijn forse investeringen nodig. Met maatregel 29 en

andere financiële maatregelen zoals het Volkshuivestingsfonds, leningen en andere subsidiemogelijkheden (Nationaal Isolatieprogramma, ISDE) ligt hier een grote kans om de isolatieopgave te versnellen en veel huishoudens (blijvend) uit de energiearmoede te helpen.
Om te zorgen dat ook deze VvE's (meer dan 3500 kleine VvE's) in beweging komen is het noodzakelijk om VvE-beleid te ontwikkelen waarin staat aangegeven hoe wij deze VvE's willen ondersteunen. Hiervoor zijn extra financiële middelen voor ons VvE desk nodig om dit uit te voeren. Daarmee kan de VvE desk ook tools, blauwdrukken ontwikkelen om kleine VvE's te helpen dat ze zelf het activeren kunnen regelen. We stellen een structureel budget beschikbaar van 200 duizend euro vanaf 2027.

13. Energiepark
De gemeente Groningen wil het bestaande zonnepark Woldjerspoor (ca. 10 MWp) verwerven via GEB Holding BV, mits de business case ook financieel haalbaar is. Het park levert duurzame elektriciteit ter grootte van circa 4.000 huishoudens/ jaar en past in de gemeentelijke ambitie om in 2035 CO2-neutraal te zijn. Door de strategische ligging in het Energielandschap Groningen Zuidoost ontstaat publieke regie op lokale opwek en worden koppelkansen mogelijk gemaakt voor elektrificatie van Stadsbeheer, verduurzaming gemeentelijke gebouwen en toekomstige batterij- en laadpleininvesteringen.
We stellen een structureel budget van 82 duizend euro vanaf 2028 beschikbaar. In 2027 stellen we 71 duizend euro beschikbaar.

14. Versterken inzet Economische Agenda Nij Begun
De Economische Agenda Nij Begun biedt kansen voor investeringen in de regionale economische ontwikkeling. De gemeente Groningen wil deze kansen ten volle benutten om van Groningen een sterke regio te maken. Om volwaardig te kunnen participeren in de (Triple Helix) uitvoering van de Economische Agenda Nij Begun moet de gemeente Groningen capaciteit toevoegen voor beleidsadvies, programma- en projectontwikkeling. De formatie-uitbreiding van 2fte leidt tot een verhoging van de personeelskosten van 359 duizend euro en een overhead van 58 duizend euro. We gaan er vanuit dat deze kosten vanuit Nij Begun gedekt kunnen worden.

15. Ontwikkeling en programmering Social Impact fonds
We willen Impact Ondernemerschap ontwikkelen als regionale kracht voor maatschappelijke opgaven en brede welvaart. We stellen in 2027 incidenteel 120 duizend euro beschikbaar voor de voorbereiding van een regionaal Social Impact Fonds. Daarnaast stellen we vanaf 2027 structureel 200 duizend euro beschikbaar voor een regionaal programma gericht op ondersteuning, marktontwikkeling en financiering van Impact Ondernemers. Hiermee versterken we de samenwerking tussen ondernemers, overheden, kennisinstellingen en financiers en creëren we betere voorwaarden voor Impact Ondernemers om te groeien en meer maatschappelijke en economische waarde te realiseren. Het regionale karakter van het programma creëert kansen voor gezamenlijke investeringen en een bredere maatschappelijke impact, waarbij de voortgang mede wordt bepaald door de inzet en bijdrage van betrokken partners.

16. Campusontwikkeling
Met het Masterplan Campussen is er vanuit het Nationaal Programma Groningen een start gemaakt met de campusontwikkeling als motor voor de regionale economie. Momenteel wordt het opdrachtgeverschap voor het Masterplan Campussen belegd bij het Akkoord van Groningen. De Stad als campus vraagt een strategische visie en onderlinge samenhang op ruimte en inhoud. De benodigde middelen kunnen worden gedekt uit het beschikbare budget vanuit Nij Begun voor uitvoeringskosten.

17. Vrijetijdseconomie
In de economische agenda Nij Begun is het ontwikkelen van de Vrije Tijds Economie (VTE) één van de speerpunten. Onze inzet op thema's, evenementen, bestemmingen met internationale aantrekkingskracht is geworteld in lokale waarden en sterke punten van de stad en regio. De stad heeft hierbij de functie van poort

naar de regio (combinatie rust en reuring, waar regio en stad elkaar versterken) waarbij we actief samenwerken met de provincie.
Voor de komende 3 jaar richten we op het versterken van de overnachtingsmarkt door profilering en investeringen in het kader van de identiteit van de stad. We willen een aantal publiekstrekkers toevoegen aan het aanbod en kijken we naar de kansen van de zakelijke congresmarkt. Daarnaast is het maken van de verbinding tussen de (binnen)stad en het ommeland, door recreatieve routes (fiets, voet en water) met daaraan gekoppelde arrangementen een ambitie in ons VTE-beleid.
De benodigde middelen kunnen worden gedekt uit het beschikbare budget vanuit Nij Begun voor uitvoeringskosten.

18. Kompas lokale economie binnenstad
Het Kompas zet in op lokale economie als onderscheidende motor van de Groningse binnenstad. Hierin worden instrumenten benoemd die sturing mogelijk moeten maken op lokaal ondernemerschap en vastgoed. We zetten in op het verder vormgeven van de juiste profilering en programmering per deelgebied. De aantrekkelijkheid van de binnenstad hangt af van hoe verschillende thema's samenkomen, zoals veiligheid, bereikbaarheid, de kwaliteit van de openbare ruimte, winkels, voorzieningen en cultuur. Met behulp van DNA-scans, jaarplanningen en maaktafels met relevante ondernemers brengen we per gebied focus en samenhang aan.We stellen in 2027 en 2028 incidenteel 150 duizend euro per jaar beschikbaar.

19. Budget grondbank/ ontwikkelbedrijf
Voor een levendige stad en een sterke economie is voldoende passend en betaalbaar vastgoed nodig, maar dit is niet altijd tijdig beschikbaar. Daarom wordt voorgesteld het Groninger Ontwikkelbedrijf te starten en als gemeente actief positie in te nemen op de vastgoedmarkt. Na de start zal de focus op de binnenstad (Gele Loper, uitgaansgebied en aanloopstraten) liggen om met vastgoedverwerving de veiligheid, functiemenging en leefkwaliteit te verbeteren. Daarnaast zal het ontwikkelbedrijf vastgoed exploiteren, waaronder een aantal monumentale panden van het voormalig Groninger Monumenten Fonds. Doel is meer regie op de vastgoedmarkt en zodoende bijdragen aan een leefbaar, veilig en economisch vitaal Groningen. We stellen een structureel budget van 550 duizend euro vanaf 2027 beschikbaar.

20. Klimaatadaptatie
Voordat de SPUK-regeling van CDOKE (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat en Energiebeleid) bekend was zijn 2 fte aangenomen bij het programma Leefkwaliteit. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat deze 2 fte gedekt zouden worden uit het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied), maar dit programma is stopgezet door het Rijk. Met de ontwikkelingen rondom de uitkeringsvorm en de daarbij behorende ruimere bestedingsvrijheid kunnen de 2 fte gedekt worden uit de CDOKE-regeling (structurele oplossing). Het gaat om 300 duizend euro structureel vanaf 2027. De formatie-uitbreiding van 2,0 fte leidt tot een structurele verhoging van de overhead van 58 duizend euro vanaf 2027.

21. Areaaluitbreiding brugbediening
Bij Meerstad komt een nieuwe brug/sluiscombinatie. De brug en sluis worden op afstand bediend vanuit het Havenkantoor. Voor de bediening en het onderhoud van de glasvezelverbinding is extra capaciteit nodig. We stellen in 2027 43 duizend euro incidenteel en vanaf 2028 28 duizend euro structureel beschikbaar. De formatie-uitbreiding van 0,3 fte leidt vanaf 2028 tot een verhoging van de overhead van 9 duizend euro.

22. Noodzakelijk onderhoud sanitaire units bijzondere woonvormen
Bijzondere Woonvormen beheert 95 sanitaire units, stenen gebouwtjes waar huurders een douche, toilet en wasruimte houden. Die units zijn dit jaar door een externe partij geïnspecteerd. Bij die inspectie zijn gebreken en noodzakelijke vervangingen geconstateerd die op korte termijn moeten aangepakt (binnen nu tot 5 jaar). Een deel van de kosten moet al in 2026 worden gedekt. We stellen in de jaren 2027-2030 70 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

23. Aantrekkelijke wijkcentra als katalysator voor sociale cohesie
Dorps- en wijkcentra bieden veel perspectief als lokale aankooplocatie voor dagelijkse en niet-dagelijkse boodschappen. Daarnaast vervullen zij een belangrijke sociale en economische functie. Aantrekkelijke wijkcentra versterken de sociale cohesie, vergroten de leefbaarheid en dragen bij aan brede welvaart door aan te sluiten op de behoeften van bewoners. Als laagdrempelige ontmoetingsplek brengen zij buurtbewoners met elkaar in contact en versterken zij de veerkracht van gemeenschappen. Tegelijkertijd sluiten sterke wijkcentra aan bij de ambities van het Kompas Lokale Economie en de wijkvernieuwing, doordat zij ruimte bieden aan voorzieningen, ondernemerschap en het faciliteren van werk in de wijk.
We stellen in de periode 2027-2030 jaarlijks 150 duizend euro incidenteel beschikbaar.

24. Toekomstbestendige financiering VTH
Bij de invoering van de Omgevingswet hebben we de bestaande legesstructuur zo zorgvuldig mogelijk vertaald naar de nieuwe wetgeving. Op dat moment waren er echter nog veel onzekerheden. Inmiddels hebben we een beter beeld van de uitvoeringspraktijk en van de daadwerkelijke inzet die nodig is bij verschillende typen aanvragen. Daarnaast kent de omgevingswet ook nieuwe producten in vorm van meldingen en informatieplichten waar geen leges voor geïnd mogen worden, maar die wel uitgevoerd moeten worden. De omvang van de taken hebben we inmiddels in beeld. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is ook het effect van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Bij de invoering van de Omgevingswet hielden we al rekening met een verlaging van de inkomsten. In de praktijk blijkt de verlaging van de inkomsten hoger te zijn. We willen komen tot een eenvoudiger en beter beheersbaar legesstelsel. Met de beoogde wijzigingen wordt onder andere de tariefstructuur aangepast en wordt de registratie verbeterd, zodat we beter zicht krijgen op de verhouding tussen de inzet van de organisatie en de legesopbrengsten.

We verwachten in 2027 1,3 miljoen euro nodig te hebben om te komen tot een aanpassing van de tariefstructuur in 2027. We stellen hiervoor incidenteel 800 duizend euro in 2027 beschikbaar. De resterende 500 duizend euro vangen we op binnen de begroting.

25. Toegankelijkheid en openbare toiletten
Samen met ondernemers realiseren we meer openbare toiletten in de binnenstad. We zorgen dat bestaande toiletten worden verbeterd. Samen met de Werkgroep Toegankelijk Groningen geven we in onze gemeente vorm en inhoud aan het VN-verdrag Handicap. We stellen in de jaren 2027-2030 een incidenteel budget beschikbaar van 75 duizend euro.

26. Gemeentelijke weerbaarheid
Bedrijfscontinuïteit
Met deze intensivering versterken wij de bedrijfscontinuïteit van de gemeentelijke organisatie en de gemeentelijke crisisorganisatie. Daarmee geven wij uitvoering aan de ambitie uit het coalitieakkoord om voorbereid te zijn op uiteenlopende scenario's, zoals stroomuitval, cyberincidenten, extreme regenval, hitte, droogte en andere vormen van langdurige maatschappelijke ontwrichting. We brengen risico's en afhankelijkheden van kritieke processen in beeld, werken deze uit in bedrijfscontinuïteitsplannen en versterken de voorbereiding op langdurige verstoringen.
We stellen in 2027 300 duizend euro en in de jaren 2028-2030 900 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

Robuuste crisis organisatie
De middelen voor de crisisorganisatie zetten wij in voor het verder versterken van de gemeentelijke voorbereiding op incidenten en crises. De investeringen richten zich op het verbeteren van crisisstructuren, bereikbaarheids- en piketregelingen, het opleiden en trainen van medewerkers, bestuurders en crisisfunctionarissen en het uitvoeren van realistische oefeningen.

We stellen 200 duizend euro in 2027, 800 duizend euro in 2028, 900 duizend euro in 2029 en 950 duizend euro in 2030 incidenteel beschikbaar.

27. Uitbreiding capaciteit toezicht en handhaving openbare ruimte

We stellen incidentele middelen beschikbaar voor uitbreiding van de capaciteit voor toezicht en handhaving. De middelen zijn nodig om de exponentieel groeiende opgaven (o.a. toename en zwaardere problematiek, groei areaal en aantal inwoners) aan te pakken. Door meer toezichthouders en handhavers in te zetten blijven we zichtbaar aanwezig in de openbare ruimte, waar we werken aan een veilige en leefbare omgeving. We werken hierbij de aan de inzet van een flexibel team, in samenhang met de aanpak van zorg en veiligheid en de huidige aanpak Gele Loper.

We stellen incidenteel 550 duizend euro in 2027, 700 duizend euro in 2028, 850 duizend euro in 2029 en 1 miljoen euro in 2030 beschikbaar. De formatie-uitbreiding van leidt tot een incidentele verhoging van de overhead. De overhead loopt op naar 72 duizend euro in 2030.

28. Groenplan (inclusief vergroening bedrijventerreinen en groenparticipatie)

In het Groenplan Vitamine G is de koers uitgestippeld voor de vergroeningsopgave van de gemeente. Dat doen we enerzijds door de vergroeningsopgave onderdeel te laten zijn van gebiedsontwikkelingen en herinrichtingen. Ook roepen we inwoners en ondernemers op een bijdrage te leveren. De vergroeningsopgave is erop gericht om extra groene buitenruimte te realiseren. De gemeente krijgt ook regelmatig verzoeken om openbaar groen te verkopen of te verhuren. Onder voorwaarden maken we dit mogelijk. Daarnaast nemen inwoners ongevraagd openbare ruimte in gebruik. Zowel verkoop, verhuur als 'ingepikt' openbaar groen leidt tot vermindering van het groenareaal. Handhaving hierop kent geen structurele aanpak vanuit onze organisatie.

Daarnaast willen we bestaande bedrijventerreinen ruimtelijk intensiever benutten en toekomst-bestendig maken, door verbeteren, verduurzamen en vergroenen. Hierbij valt te denken aan het aanbieden van kwalitatief hoogwaardige bedrijventerreinen en kantoorruimte, het zorgdragen van een goede bereikbaarheid met OV en infrastructuur, het verbeteren van levenskwaliteit en Woonklimaat door investeren in groen, cultuur en recreatievoorzieningen en door het ondersteunen van betaalbare en diverse woonvormen voor werknemers.

Groenparticipatie stelt inwoners in staat om in hun directe omgeving groen aan te leggen en te onderhouden. De verwachting is dat de daadwerkelijke uitvoering van groeninitiatieven in deze wijken nu van de grond gaat komen, dit vraagt om begeleiding van initiatieven die inwoners aandragen en om meer budget om uitvoering te kunnen geven aan groeninitiatieven.

We stellen 300 duizend incidenteel beschikbaar in 2027 en 2028.

29. Bosfonds

We gaan een bomenfonds oprichten en inzetten voor de aanleg van nieuwe bossen, zoals het Meerbos. We kijken daarbij ook naar de inzet van een ecotaxateur om de bredere waarde van groene investeringen in kaart te brengen. We stellen 200 duizend per jaar incidenteel beschikbaar in de jaren 2027-2030.

30. Voldoende en schoon water

Voldoende en schoon water is een basisbehoefte, maar allang geen vanzelfsprekendheid meer. De druk op waterkwaliteit en drinkwatervoorziening groeit, bijvoorbeeld door vervuiling met bestrijdingsmiddelen en andere zorgwekkende, schadelijke stoffen. De beschikbaarheid van schoon water dreigt de nieuwe netcongestie te worden. Ook in Groningen voelen we dat. We moeten ons daar snel op voorbereiden. Daarom kiezen wij voor een gemeente waarin brede welvaart, gezondheid en biodiversiteit leidend zijn in ruimtelijke keuzes. We stellen 200 duizend incidenteel in 2027 en 100 duizend euro per jaar incidenteel in de jaren 2028-2030 beschikbaar.

31. Gezond en milieu: Opstellen aanpak en beleid omgevingsveiligheid
In 2024 is een plan van aanpak opgesteld om het gemeentelijk milieubeleid op orde en omgevingswet-proof te krijgen. We maken ons water- en bodemsysteem toekomstbestendig en voorkomen ongezonde overlast van geluid, geur, vervuilde lucht, te veel kunstlicht of gevaar. Om duidelijker de link met gezondheid te leggen is een overkoepelende aanpak nodig, waarin we integraal willen aangeven hoe we ambities in de Omgevingsvisie vertalen naar doelen en maatregelen gericht op een gezonde en veilige leefomgeving (denk aan opslag van gevaarlijke stoffen, de aanpak van zeer zorgwekkende stoffen en het schone lucht akkoord). Hiervan is ook participatie een belangrijk onderdeel. We stellen incidenteel 125 duizend euro in 2027 en 100 duizend euro in 2028 beschikbaar.

32. Uitvoering gemeentelijke ecologische structuur (GES)
In 2025 is de Gemeentelijke Ecologische Structuur vastgesteld. Met de aanleg van nieuwe leefgebieden en verbindingen en het opheffen van barrières zal de robuustheid van het ecologisch netwerk in de gemeente worden versterkt. Naast uitvoering zal de komende jaren ook ingezet moeten worden op de doorontwikkeling van beleid. Het gaat dan zowel om het verbeteren van huidig bestaande beleid als ook het formuleren van nieuw beleid dat nodig is vanuit nieuwe (wettelijke) opgaven zoals de Europese natuurherstelverordening en de toepassing van Basiskwaliteit natuur. Deze noodzakelijke stappen kunnen alleen gezet worden met voldoende capaciteit op de beleidsafdeling. We stellen incidenteel 300 duizend euro per jaar in de jaren 2027-2030 beschikbaar.

33. Opstellen en beheren soortenmanagementplan
De Omgevingswet beschermt de natuur door strikte regels te stellen voor flora en fauna, waarbij het uitgangspunt het ‘nee, tenzij-principe is voor schadelijke activiteiten. Het bouwen van woningen, bijvoorbeeld en de verduurzaming van vastgoed kunnen leiden tot schadelijke activiteiten aan gebouw gebonden soorten. Deze activiteiten kunnen worden uitgevoerd op basis van een vergunning per project. Het regelen van deze vergunningen voor elk separaat project is kostbaar en tijdrovend. Het opstellen van soorten-managementplannen (SMP’s) is een belangrijk instrument om het tempo in de woningbouw- en verduurzamingsopgave te behouden. We stellen een structureel budget van 90 duizend euro vanaf 2027 beschikbaar. De formatie-uitbreiding van 0,5 fte leidt tot een structurele verhoging van de overhead van 15 duizend euro vanaf 2027.

34. Landelijk gebied en voedseltransitie
Door te investeren in kleinere kringlopen, regionale samenwerking, zelfredzame voedselproductie en meer ruimte voor stadslandbouw, moestuinen, voedselbossen en fruitbomen, dragen we bij aan een robuuster en toekomstbestendig voedselsysteem. De inzet op het gebied van landbouw sluit nauw aan bij de doelen van de Economische Agenda Nij Begun: het versterken van het verdienvermogen van boeren, het stimuleren van innovatie, en het realiseren van een robuuste, regionale voedselketen. Meer specifiek daar waar het gaat over de inzet op ontwikkeling van een circulaire, duurzame bouwketen, met lokaal geteelde vezelgewassen en gebruik reststromen.
Samen met boeren en waterschappen herstellen we het natuurlijk landschap zoveel mogelijk. We maken lokaal afspraken met (biologische) boeren over welke maatregelen zij kunnen nemen om de biodiversiteit en water bodem en luchtkwaliteit te verbeteren.
We stellen incidenteel 500 duizend euro per jaar in de jaren 2027-2030 beschikbaar.

35. Verbinding Zuiderplantsoen/Liniepark
We willen het Zuiderplantsoen (onderdeel van het Liniepark) goed laten aansluiten op de overige groene gebieden. Dit vraagt om een toekomstvisie en uitvoering vanuit cultuurhistorie, ecologie en gebruik van het groen.We stellen incidenteel 100 duizend euro per jaar in de jaren 2027-2030 beschikbaar. Hiermee kunnen we bovendien gebruik maken van een cofinancieringsbudget van 1,5 miljoen euro dat bedoeld is voor een

kwaliteitsverbetering van de Kempkensberg (en omgeving) en door het Rijk beschikbaar wordt gesteld in het kader van de nieuwbouw van een tweede gebouw (naast het DUO-gebouw) door het Rijksvastgoedbedrijf.

36. Waardegestuurd maaibeheer
Het huidige maaibeheer, waarin esthetiek deels leidend is, maakt plaats voor waardegestuurd maaibeheer. Bij waardegestuurd maaibeheer staan maatschappelijke waarden zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie en gezondheid centraal. In het kader van het waardegestuurd maaibeheer zetten we de eerste stap die het aandeel ecologisch en extensief beheer met in totaal 8% vergroot ten koste van traditioneel beheer. Dit geeft een duidelijke impuls aan de biodiversiteit.
We stellen vanaf 2027 300 duizend euro structureel beschikbaar.

37. Groen bij voorzieningen + Verhogen onderhoudsniveau verhardingen
Om vanuit het beheer van de openbare ruimte bij te kunnen dragen aan biodiversiteit is er veel inzet op groen in de openbare ruimte nodig. Het betreft locaties waar een hogere uitstraling gewenst is vanwege het frequente gebruik door inwoners en bezoekers. Naast de binnenstad, waar al een hoog onderhoudsniveau (goed) wordt gehanteerd, gaat het om dorpscentra, wijkwinkelcentra en gemeentelijke en regionale voorzieningen.
We stellen vanaf 2027 80 duizend euro structureel beschikbaar.

In het afgelopen decennium hebben we het onderhoud van verhardingen op niveau C (matig) uitgevoerd en daardoor zijn achterstanden ontstaan. We zien dat onder andere terug in de resultaten van de BORG-schouw en het aantal meldingen. Deze achterstanden leiden tot onveilige situaties, kapitaalvernietiging en verminderde toegankelijkheid voor ouderen en inwoners in rolstoelen. Om de achteruitgang van verhardingen een halt toe te roepen en het niveau aan te laten sluiten bij de verschillende doelen (waarden) die we als gemeente nastreven, is het zaak deze te onderhouden op het onderhoudsniveau B (voldoende). Daarnaast is extra inzet nodig om de al ontstane achterstanden de komende jaren weg te werken. We stellen vanaf 2027 350 duizend euro structureel beschikbaar. Ook stellen we in de jaren 2027-2028 115 duizend euro per jaar beschikbaar voor het wegwerken van achterstanden.

38. Meerjarenvervangingsplan openbare ruimte
Een aantal voorzieningen in de openbare ruimte is versleten en moet de komende jaren worden vervangen en/of er moet groot onderhoud worden gepleegd. Het gaat dan bijvoorbeeld om bruggen, openbare verlichtingskabels, speeltoestellen, verhardingen, bomen en oeverbeschoeiingen. Het reguliere onderhoudsbudget is niet toereikend voor dekking van de kapitaallasten die met deze investeringen zijn gemoeid.
Elk jaar nemen we de benodigde middelen mee in de begroting. We hebben voor de jaren 2027 tot en met 2029 daarnaast een kleine actualisatie gedaan voor het groot onderhoud Herewegviaduct en voor gestegen lonen en prijzen.
We stellen een oplopend structureel bedrag beschikbaar van 57 duizend euro in 2027, 83 duizend euro in 2028, 896 duizend euro in 2029 en 1,663 miljoen euro structureel vanaf 2030.

39. Dierenwelzijn
Bij de vaststelling van Nota Dieren is een bedrag van 75 duizend euro structureel per jaar beschikbaar gesteld voor de uitvoering van doelen en ambities die in de nota zijn geformuleerd. Met het nemen van steeds nieuwe maatregelen, blijkt dit bedrag niet meer toereikend te zijn.
Voor de beheermaatregelen (roeken en duiven) stellen we in de jaren 2027-2028 70 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

40. Fonds terugdringen reclame openbare ruimte
We stellen vanaf 2027 100 duizend euro structureel beschikbaar voor een fonds gericht op het terugdringen van reclame in de openbare ruimte.
Met dit fonds werken we samen met ondernemers en ondernemersverenigingen aan het terugdringen van reclameverrommeling en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. We evalueren het beleid voor zelfreguleringsgebieden en uitstallingen en brengen de gevolgen van de verruiming van de reclamebelasting en de behoeften van ondernemers(verenigingen) in beeld. Vervolgens zetten we het budget in om samen met ondernemers te verkennen hoe reclame, citydressing, bewegwijzering en digitale informatievoorziening meer samenhangend en kwalitatief kunnen worden ingezet. Dit sluit aan bij Toekomstbestendige bedrijventerreinen en het Kompas Lokale Economie, gericht op aantrekkelijke, herkenbare en toekomstbestendige economische gebieden.

41. Onderhoud openbare ruimte- kosten sociaal werkgeverschap
SW medewerkers worden ingezet voor het onderhoud van de stad. Doordat instroom in de sociale werkvoorziening sinds 2015 niet meer mogelijk is, stijgen de kosten die gemoeid zijn met sociaal werkgeverschap. De uitstroom SW vervangen we voor 50% door mensen uit de doelgroep en voor 50% door reguliere onderhoudsmedewerkers. De meerkosten tot en met 2029 zijn gedekt. De uitstroom zal daarna ook doorgaan. Hiervoor zijn aanvullende middelen nodig.
We stellen 382 duizend euro structureel vanaf 2030 beschikbaar.De formatie-uitbreiding van 9,0 fte leidt vanaf 2030 tot een verhoging van de overhead van 72 duizend euro.

42. Kostendekkendheid bedrijfsafval
In de begroting 2026 houden we (structureel) rekening met een voordeel op het zakelijke product bedrijfsafval (De kostendekkendheid in de begroting 2026 is 107%). Dit heeft geleid tot een structureel voordeel van 558 duizend euro ten gunste van de algemene middelen.
In 2025 werd duidelijk dat door diverse ontwikkelingen de inkomsten van bedrijfsafval onder druk staan en het in de begroting 2026 opgenomen structurele voordeel niet wordt niet gerealiseerd. Dit betekent dat de geraamde inkomsten naar beneden moeten worden bijgesteld. Dit leidt tot een structureel nadeel van 558 duizend euro. We stellen vanaf 2027 558 duizend euro structureel beschikbaar om de dalende inkomsten op te vangen.

43. Beheer- en onderhoudskosten Dudok
Bij de kredietaanvraag voor de bouw van Dudok aan het Diep is besloten het onderhoud op een hoger niveau uit de voeren. De meerkosten hiervan waren tot en met 2026 gedekt.
We stellen vanaf 2027 151 duizend euro structureel beschikbaar.

44. Budget transformatie zorglandschap Jeugd
We willen jeugdhulp die (nog) beter aansluit bij de leefwereld van jongeren en gezinnen, die zorgt dat kinderen veilig kunnen opgroeien, die minder medicaliseert en diagnosticeert, die werkt vanuit praktische oplossingen en daarbij achterliggende oorzaken aanpakt. Daarbij willen we meer grip en mogelijkheden om de financiële opgaven die we daarbij hebben te realiseren. Dit sluit aan bij de landelijke Hervormingsagenda Jeugdhulp en (aanstaande) wijzigingen van de jeugdwet. Met de Basis jeugdhulp bij WIJ Groningen hebben we hier een begin mee gemaakt. We willen een vergelijkbare beweging realiseren ten behoeve van de aanvullende hulp en de hoog specialistische jeugdhulp door ook deze opnieuw in te richten. Om deze grote transformatie mogelijk te maken zijn voor de periode 2027-2030 incidentele middelen nodig voor de uitvoeringskosten van deze transformatie en om de hulp aan jeugdigen gedurende de overgangsfase te kunnen blijven garanderen. Daarnaast hangt problematiek bij jongeren en in gezinnen vaak sterk samen met het brede opgroeien, onderwijs en (samen)leven. In de perspectiefnota onderwijs, in de samenwerkingsafspraken ten behoeve van een toekomstbestendige WIJ Groningen en in afspraken over de Jeugdgezondheidszorg van de GGD werken we dat nader uit.

Om de bestaande preventieve inzet te behouden en/of te versterken, stellen we incidenteel middelen beschikbaar. Totaal stellen we voor de transformatie en genoemde preventie voor de jaren 2027-2030 respectievelijk 2,3 miljoen euro, 4,2 miljoen euro, 3,0 miljoen euro en 2 miljoen euro beschikbaar. Dekking van deze kosten in de jaren 2028-2030 moet komen uit besparingen die voortkomen uit de hervormingsagenda of aanvullende middelen van het Rijk voor jeugdzorg.

45. Continueren actieprogramma armoede (incl. mondzorg)
Om het huidige programma Brede aanpak armoede en schulden te continueren is vanwege het vervallen van tijdelijke middelen een aanvullende inzet nodig. Met de middelen die beschikbaar komen kan de aanpak worden doorgezet voor de komende collegeperiode. Wij zetten in op het creëren van meer financiële rust bij inwoners en een perspectief op duurzame ontwikkeling.
We stellen in 2027 1,04 miljoen euro en in de jaren 2028 t/m 2030 1,344 miljoen euro per jaar incidenteel beschikbaar.

46. Jongvolwassenen in een kwetsbare positie
Thoesaanpak
In de afgelopen jaren is de pilot Thoes, ter ondersteuning van dreigend dakloze jongeren succesvol uitgevoerd. Daarbij hebben we geconstateerd dat er meer jongeren dan de huidige (beperkte) doelgroep baat kan hebben bij de aanpak. Met de inzet van deze middelen kunnen we de bestaande aanpak de komende jaren doorzetten en is er enige ruimte voor een intensivering van de aanpak.
We stellen voor de jaren 2027-2030 150 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

Route arbeid+
Schoolverlaters van het Pro/ VSO zijn vaak nog niet uitgeleerd en ontwikkelen zich juist na hun 20ste verder. Met goede leerdoelen en begeleiding via arbeidsmatige dagbesteding kunnen zij zich ontwikkelen en alsnog in aanmerking komen voor een afspraakbaan, beschut werk of regulier werk. Met Route arbeid+ zorgen wij ervoor dat zij op elk moment in hun ontwikkeling de juiste ondersteuning krijgen om op de voor hen meest passende plek uit te komen.
We stellen voor de jaren 2028-2030 jaarlijks 470 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

Financiering Kas Vital
KAS Vital is een methodiek die zich richt op kwetsbare jongvolwassenen, in het bijzonder jongeren met een Antilliaanse of Arubaanse achtergrond. Het programma ondersteunt hen in hun persoonlijke, sociale en maatschappelijke ontwikkeling, vooral tijdens de lastige overgangsfase van jongere naar jongvolwassene. Voor het continueren van het programma stellen we in de jaren 2027-2030 90 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

Open Studio's
Kunst en cultuur werkt verbindend en draagt bij aan het welzijn en de mentale gezondheid van jongeren. Daarom behouden we de Open Studio's van Tumult (voorheen VRIJDAG), waar jongeren laagdrempelig muziek kunnen maken, elkaar kunnen ontmoeten en ondersteuning kunnen krijgen. Onderzoek laat zien dat het programma een groot bereik heeft en positief bijdraagt aan welzijn en persoonlijke ontwikkeling. Met voortzetting van de Open Studio's investeren we in preventie en een sterke basis voor jongeren in onze wijken.
We stellen in de periode 2027 tot en met 2030 jaarlijks 660 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

47. Dierenartskosten
We stellen een subsidie beschikbaar om huisdiereneigenaren met een laag inkomen, die acute hulp nodig hebben voor hun huisdier, te ondersteunen. We stellen in de jaren 2027 t/m 2030 50 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

48. Volwassenenfonds sport en cultuur
Het Volwassenenfonds Sport & Cultuur maakt het mogelijk dat volwassenen met een laag inkomen kunnen deelnemen aan sportieve en culturele activiteiten. Het fonds draagt bij aan de fysieke en mentale gezondheid van inwoners en vergroot de mogelijkheden om mee te doen in de samenleving. Door het succes van de regeling en de stijging van het aantal aanvragen is het bestaande budget niet langer toereikend. Daarom willen we het fonds voorzetten en budget verhogen.
We stellen in de periode 2027-2030 jaarlijks 150 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.
De formatie-uitbreiding van 0,2 fte leidt in de jaren 2027-2030 tot een verhoging van de overhead van 6 duizend euro per jaar.

49. Nieuwkomers / statushouders
We zien een steeds grotere groep jonge statushouders bij wie de instap naar het MBO nog te hoog is. Hiervoor is een succesvolle pilot opgestart binnen de zelfredzaamheidsroute om het taalniveau en de leerbaarheid van deze jongeren te verhogen. Deze pilot willen we graag een vervolg geven, zodat we de jongeren aan boord houden en deze jongeren beter voorbereid zijn op participatie, werk of MBO.
We stellen in de periode 2027-2030 jaarlijks 130 duizend euro incidenteel beschikbaar voor trajecten met ISK-jongeren.
Het traject (samenwerking UMCG, RUG, UAF en gemeente Groningen) richt zich op statushouders met een verpleegkundige achtergrond en minimaal A2 niveau Nederlands. Via een medisch vaktaaltraject en intensieve begeleiding werken deelnemers toe naar B1-niveau en starten zij als betaalde assistent-verpleegkundige. Daarbij worden zij ondersteund in beroepsvaardigheden, vakinhoudelijke kennis en proces richting BIG-registratie. Dit traject draagt bij aan integratie en tekort aan zorgpersoneel. De financiële bijdrage vanuit de gemeente Groningen is voor 2026 incidenteel geregeld. We stellen in de periode 2027-2030 jaarlijks 100 duizend euro incidenteel beschikbaar voor het UMCG traject.

50. Opvang van ongedocumenteerden (voorheen LVV)
Voor het continueren van de opvang van ongedocumenteerden in 2028 stellen we incidenteel in 2028 5 miljoen euro beschikbaar. Ondertussen blijven we ons inzetten om afspraken te maken met het Rijk.
In de begroting 2026 zijn de benodigde middelen voor 2027 van 5,6 miljoen euro al opgenomen.

51. Wijk- en dorpsondersteuning (Sociale Agenda Nij Begun)
De leefbaarheid en sociale cohesie in de wijken en dorpen staat of valt met een sterke lokale gemeenschap, die zelf in staat is om regie te voeren. Het zorgt ervoor dat initiatieven van onderop kunnen bloeien en dat signalen van kwetsbaarheid worden opgepakt.
Met de middelen van de Sociale Agenda Nij Begun gaan we investeren in de ondersteuning van bewoners via wijk- en dorpsondersteuners. De uitwerking van deze intensivering vindt plaats in samenhang met de andere leefbaarheidsmaatregelen die onderdeel uitmaken van de Sociale Agenda van Nij Begun.

52. Opbouwwerk, jongerenwerk, buurtsport- en cultuurcoaches (Sociale Agenda Nij Begun)
In bepaalde delen van onze gemeente staat de leefbaarheid onder druk. Daarom zijn aanvullende investeringen en inspanningen nodig om perspectief en veerkracht te versterken. Met de middelen van de Sociale Agenda Nij Begun gaan we dit met opbouwwerkers, jongerenwerkers, buurtsportcoaches en cultuurcoaches. Met hen wordt gewerkt aan een gezamenlijke opgave: het vormen en versterken van gemeenschappen van inwoners en het versterken van de eigen regie over het leven en de omgeving. De uitwerking van deze intensivering vindt plaats in samenhang met de andere leefbaarheidsmaatregelen die onderdeel uitmaken van de Sociale Agenda van Nij Begun.

53. Ontmoetingsplekken (Sociale Agenda Nij Begun)
Goede ontmoetingsplekken in dorpen en wijken zijn van groot belang voor de leefbaarheid en sociale cohesie van de lokale gemeenschappen. Daarom gaan we met de middelen van de Sociale Agenda Nij Begun investeren

in ontmoetingsplekken in de dorpen en wijken; accommodaties zoals wijkcentra, dorpshuizen en buurtkamers, maar ook voedseltuinen. Deze zorgen voor laagdrempelige ontmoeting. De investeringen worden vormgegeven op basis van de behoeften en initiatieven van inwoners, zodat wordt aangesloten bij de kracht en opgaven van de verschillende dorpen en wijken. De uitwerking van deze intensivering vindt plaats in samenhang met de andere leefbaarheidsmaatregelen die onderdeel uitmaken van de Sociale Agenda van Nij Begun.

54. Extra ondersteuning bewoners en soc.cul. accommodaties
Bewonersorganisaties en sociaal-culturele accommodaties leveren een belangrijke bijdrage aan een sterke sociale basis in wijken en dorpen. Met deze intensivering versterken we de kennis, vaardigheden en bestuurskracht van vrijwilligersbesturen, zodat zij hun rol duurzaam en effectief kunnen blijven vervullen. De ondersteuning wordt afgestemd op de behoeften van de besturen.
Voor de periode 2027 tot en met 2030 stellen we jaarlijks 130 duizend euro incidenteel beschikbaar.

55. Continueren en uitbreiden Odensehuizen
Om inwoners met (beginnende) dementie zo lang mogelijk mee te laten doen in het dagelijks leven en mantelzorgers te ondersteunen, versterken we Odensehuizen en breiden we ze uit. Hiermee borgen we de bestaande inzet, realiseren we een locatie in stadsdeel West en breiden we de openstelling van de locaties in Oost en West uit. Vanaf 2027 stellen we structureel 75 duizend euro beschikbaar.

56. Accommodatiebeleid
Met het accommodatiebeleid ondersteunen we 48 buurt-, wijk- en dorpsaccommodaties in onze gemeente. Door de uitbreiding van het aantal accommodaties, de realisatie van onder meer het Huis van Ten Post en stijgende beheer- en onderhoudskosten neemt de druk op het budget toe. Ook is voor het groenonderhoud van speeltuinen aanvullende ondersteuning nodig. Om de kwaliteit, bereikbaarheid en continuïteit van deze maatschappelijke voorzieningen te waarborgen, stellen we in 2027 en 2028 incidenteel 285 duizend euro per jaar beschikbaar.

57. Volksfeesten en herdenkingen
Volksfeesten en herdenkingen zoals Koningsdag, Gronings Ontzet en Dodenherdenking dragen bij aan sociale cohesie, ontmoeting en de culturele identiteit van Groningen. Door gestegen organisatiekosten staan de kwaliteit en uitvoerbaarheid van deze laagdrempelige evenementen onder druk. Met extra middelen ondersteunen we organisatoren en creëren we ruimte voor vernieuwing, zodat deze evenementen behouden blijven en ook nieuwe doelgroepen worden bereikt.
We stellen vanaf 2027 structureel 150 duizend euro beschikbaar.

58. Verbouwing Forumbibliotheek Ten Boer
De bibliotheek vervult een belangrijke maatschappelijke functie als laagdrempelige plek voor ontmoeting, informatie, participatie en cultuur. Door vertraging in de versterkingswerkzaamheden van de NCG kan de geplande verbouwing van de Forumbibliotheek Ten Boer niet binnen de looptijd van de eenmalige specifieke uitkeringen lokale bibliotheekvoorzieningen worden gerealiseerd. Om de verbouwing alsnog mogelijk te maken en de bibliotheek toekomstbestendig in te richten, stellen we in 2027 een incidenteel budget van 325 duizend euro beschikbaar. De dekking hiervoor komt uit de beschikbare middelen voor Nij Begun (knelpuntenpot).

59. Gezondheid (dekking Sociale Agenda Nij Begun en AZWA)
Op het terrein van gezondheid zetten wij ons in voor het bevorderen van een langere gezonde levensverwachting van onze inwoners. Daarnaast streven wij ernaar gezondheidsverschillen tussen inwoners te verkleinen. In deze coalitieperiode worden diverse bestaande gezondheidsprogramma's voortgezet, waaronder Kansrijke Start, Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) ter preventie van middelengebruik, de fitclubs en het Actieplan Mentale Gezondheid.

Voor de periode 2027 tot en met 2030 wordt jaarlijks een bedrag van 1,6 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de uitvoering van deze opgaven. Deze middelen worden gedekt uit de naar verwachting te ontvangen bijdragen vanuit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en Nij Begun.

60. Nachtvisie 2025-2030

De gemeente ziet het nachtleven als een onderdeel van het culturele en sociale aanbod van de stad. Samen met culturele instellingen, makers, ondernemers en andere betrokken partijen verkennen wij hoe het nachtelijke aanbod aantrekkelijk, divers en veilig kan blijven. Daarbij sluiten wij aan bij de ambities uit de vastgestelde Nachtvisie (2025 - 2030) op het nachtleven en werken wij deze waar mogelijk verder uit. De uitwerking vindt plaats in samenwerking met de Nachtraad, de Nachtburgemeester, ondernemers en andere betrokken partners. We stellen in 2027 en 2028 jaarlijks 50 duizend euro incidenteel beschikbaar.

61. 62. Co-investeringsfonds SportCo-financiering subsidieregeling Sport

Sinds 2016 beschikken we over een co-investeringsfonds Sport, waaruit incidentele en structurele knelpunten in de sport worden gefinancierd en waarmee de cofinancieringsregeling voor sportclubs wordt gevoed. Vanuit deze regeling kunnen sportclubs subsidie aanvragen voor duurzame sportmaterialen en investeringen in sportaccommodaties. Door het afnemen van de vrijval van kapitaallasten vanuit Sport050 is vanaf 2027 aanvullende voeding van het fonds noodzakelijk.
We stellen 100 duizend euro structureel beschikbaar vanaf 2027 voor het co-investeringsfonds Sport.
Daarnaast stellen we 100 duizend euro in 2027 en 75 duizend euro per jaar in de jaren 2028 -2030 beschikbaar voor de voortzetting van de cofinancieringsregeling Sport ter dekking van kleine incidentele investeringen. Hiermee blijven we investeren in vitale sportverenigingen en een aantrekkelijk sport- en beweegaanbod voor onze inwoners.

63. Extra middelen cultuurnota

We versterken de culturele sector en laten het cultuuraanbod meegroeien met de groei van Groningen. Zo blijft onze gemeente een bruisende plek voor kunst, cultuur, muziek en creativiteit, waar kunstenaars en makers de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen en talent door te laten groeien.
We stellen in de periode 2027 tot en met 2030 jaarlijks 1 miljoen euro incidenteel beschikbaar
In zowel 2027 als 2028 investeren we hiervan 500 duizend euro in culturele organisaties, kunstenaars en makers, zodat zij meer ruimte krijgen voor ontwikkeling, talentgroei en een duurzame positie in onze gemeente. In 2029 en 2030 worden deze middelen ingezet voor het continueren van de incidentele ondersteuning vanuit de gemeentebegroting 2025. Daarnaast reserveren we jaarlijks 500 duizend euro voor culturele instellingen om een toegankelijk, betaalbaar en aantrekkelijk cultuuraanbod voor alle inwoners te waarborgen.

64. Investeren in bedrijfsvoering cultuurinstellingen

We investeren we in een sterke culturele infrastructuur. Hiermee versterken we de bedrijfsvoering van cultuurinstellingen, zodat zij toekomstbestendig kunnen blijven functioneren.
We stellen in 2027 en 2028 jaarlijks 60 duizend euro en in 2029 en 2030 jaarlijks 275 duizend euro incidenteel beschikbaar. De formatie-uitbreiding van 0,5 fte in 2027 en 2028 leidt tot een verhoging van de overhead van 15 duizend euro.

65. Groninger Museum

Het Groninger Museum is van grote culturele en economische waarde voor Groningen. In 2026 wordt de benodigde ondersteuning voor de transitie van het museum gedekt uit gemeentelijke transitiemiddelen. Daarnaast draagt ook de provincie Groningen bij aan deze transitie. Omdat de gemeentelijke transitiemiddelen vanaf 2027 niet meer beschikbaar zijn, stellen we aanvullend budget beschikbaar zodat het museum verder kan werken aan de uitvoering van het verbeterplan en een toekomstbestendige organisatie.
We stellen in 2027 incidenteel 450 duizend euro beschikbaar. De inzet blijft afhankelijk van de voortgang van het transitieplan.

66. Noorderzon
Noorderzon heeft een belangrijke publieke en stedelijke functie. Het festival draagt bij aan het culturele profiel van Groningen, is laagdrempelig toegankelijk, sterk verankerd in de stad en bereikt een breed en divers publiek. Door stijgende kosten en teruglopende inkomsten staat de financiële positie van Noorderzon onder druk. Met een tijdelijke bijdrage ondersteunen we de bestendiging van Noorderzon als breed gedragen stadsfestival. Hiermee kan het festival de maatschappelijke, economische en culturele waarde behouden, de zichtbaarheid vergroten en de organisatorische basis verder versterken.
We stellen in 2027 100 duizend euro en in 2028 75 duizend euro incidenteel beschikbaar.

67. Culturele hoofdstad
We zetten een eerste stap richting een bidbook voor Culturele Hoofdstad 2033, in samenwerking met de cultuursector, ondernemers, gemeenten en provincies. Dit biedt een unieke kans om de Groninger cultuur nationaal en internationaal te profileren en creëert blijvende meerwaarde voor zowel de culturele sector als de vrijetijdseconomie in stad en ommeland. We stellen in 2027 incidenteel 250 duizend euro beschikbaar.

68. Ondersteuning sportclubs
Sportclubs zijn een belangrijke partner voor de gemeente in het met plezier in bewegen brengen en houden van onze inwoners. Daarnaast verbinden ze mensen en hebben ze een sterke sociale functie. In de afgelopen beleidsperiode is er voor gekozen een impuls te geven aan het ondersteunen van sportclubs met het opzetten van team Clubsupport050 bij Sport050. Vanaf 2025 nemen we meer regie op het ondersteunen van sportclubs omdat sportclubs steeds meer moeite hebben om de juiste ondersteuning te vinden bij de complexe uitdagingen waar ze tegenaan lopen.
We stellen capaciteit voor clubondersteuning aan om sportverenigingen te ondersteunen bij maatschappelijke en organisatorische vraagstukken. Zij helpen verenigingen onder andere bij verduurzaming, het aanvragen van subsidies, vrijwilligersbeleid en het creëren van een veilig sportklimaat. Hiermee versterken we de vitaliteit en toekomstbestendigheid van sportverenigingen.
We stellen in de periode 2027-2030 jaarlijks 200 duizend euro beschikbaar. De incidentele formatie-uitbreiding van 1,5 fte in de jaren 2027 2030 leidt tot een verhoging van de overhead van 44 duizend euro per jaar.

69. 70. Investeringsagenda Sociaal Culturele Accommodaties
Exploitatie & programmering Sociaal Culturele Accommodaties
Het aantal inwoners van de gemeente Groningen is de afgelopen gegroeid en zal de komende jaren nog sterk toenemen. Om ervoor te zorgen dat maatschappelijke voorzieningen meegroeien met de ontwikkeling van nieuwe en bestaande wijken, investeren we in sociaal-culturele accommodaties in Meerstad, Stadshavens, Suikerzijde, Reitdiep/De Held en Ten Boer. Het gaat om buurtkamers, ontmoetingsplekken en FORUM-wijkhubs die bijdragen aan een sterk sociaal fundament en laagdrempelige ontmoetingsplekken voor inwoners.
Voor de realisatie van deze voorzieningen stellen we investeringsmiddelen beschikbaar. De hieruit voortvloeiende structurele kapitaallasten bedragen 40 duizend euro in 2027, oplopend naar 1,348 miljoen euro vanaf 2030. Daarnaast stellen we structurele middelen beschikbaar voor beheer, exploitatie en programmering van 20 duizend euro in 2027, oplopend naar 655 duizend euro vanaf 2030.

71. Wonen en Zorg: Aanjaag- en transformatiebudget woonleefconcepten (community care)
Binnen het uitvoeringsprogramma wonen, welzijn en zorg wordt ingezet op de ontwikkeling en realisatie van woonvormen waarin community care centraal staat. Aanleiding hiervoor is de structurele ontwikkeling waarbij de intramurale verpleeghuiscapaciteit landelijk is gemaximaliseerd op 130.000 plekken en mensen/ ouderen nu en in de toekomst steeds langer zelfstandig (thuis) blijven wonen, ook als er sprake is van een intensieve zorgvraag. Daarnaast wordt voor de doelgroep (uitstromers uit beschermd wonen) gewerkt aan geclusterde woonvormen met een community-based karakter. Het doel hiervan is het bevorderen van duurzame uitstroom

en het versterken van zelfredzaamheid en participatie. Beide doelgroepen vragen om gerichte inzet op community ontwikkeling.
Voor het stimuleren van initiatieven in de keten rondom community care binnen het uitvoeringsprogramma stellen we incidenteel 100 duizend euro per jaar beschikbaar in de jaren 2027-2030.

72. Budget voor zorg en veiligheid
Om zowel nieuwe interventies te ontwikkelen als bestaande interventies te versterken, op het gebied van preventie, repressie, opvang en (na)zorg, stellen we incidenteel tot en met 2030 jaarlijks 1,5 miljoen euro beschikbaar. Met de inzet van onder andere sociaal verpleegkundigen en straatcoaches versterken we de ondersteuning van kwetsbare inwoners en verminderen we overlast op straat. De keuze voor en inzet van de interventies doen we zoveel mogelijk samen met onze partners binnen de keten zorg en veiligheid.

73. Huiselijk geweld en kindermishandeling: continuering actieplan en intensivering aanpak
Filomena is een belangrijke laagdrempelige voorziening voor slachtoffers van huiselijke geweld en femicide. Na een incidentele financiering van de opstartperiode zijn nu middelen nodig om deze belangrijke voorziening te kunnen borgen. We stellen incidenteel 210 duizend euro in 2027, 992 duizend euro in 2028 en 442 duizend euro in 2029 en 2030 beschikbaar. Vanaf 2029 nemen we de kosten voor Filomena mee in de landelijke lobby voor rijksmiddelen.
De incidentele formatie-uitbreiding van 3 fte in de jaren 2027 2030 leidt tot een verhoging van de overhead van 87 duizend euro per jaar.

74. Intensivering aanpak geweld tegen vrouwen
Filomena is een belangrijke laagdrempelige voorziening voor slachtoffers van huiselijk geweld en femicide. Om de doorontwikkeling van Filomena te borgen, zijn aanvullende middelen nodig. Daarnaast zijn Slachtoffer Device en Aware belangrijke veiligheidsvoorzieningen voor slachtoffers van huiselijk geweld, stalking en andere vormen van ernstige dreiging. Deze voorzieningen dragen bij aan de veiligheid van slachtoffers en bieden de mogelijkheid om in noodsituaties snel hulp in te schakelen. Om de doorontwikkeling van Filomena en de inzet van Slachtoffer Device en Aware te borgen, stellen we van 2027 tot en met 2030 jaarlijks 290 duizend euro incidenteel beschikbaar.

75. Ontzorgen statushouders
Er is geen directe koppeling tussen de middelen die we van het rijk ontvangen en het aantal statushouders dat Groningen moet huisvesten (gemeentelijke taakstelling). We ontvangen daardoor te weinig budget voor de uitvoering van de wet inburgering. Eén van de taken die we hebben in het kader van de wet inburgering is het financieel ontzorgen.
We stellen 333 duizend euro in 2027 beschikbaar. De formatie-uitbreiding van 3,5 fte in 2027 leidt tot een verhoging van de overhead van 102 duizend euro.

76. Bijzondere Bijstand
We verwachten vanaf 2027 een tekort op de bijzonder bijstand en de maaltijdvoorziening van 450 duizend euro. Dit tekort wordt veroorzaakt doordat bijna alle kosten binnen de bijzondere bijstand en de maaltijdvoorziening een stijging laten zien. De stijging doet zich vooral voor bij de medische dienstverlening, voorzieningen voor het wonen (o.a. de woonkosten en de vergoeding voor inrichting en huisraad), de witgoedregeling en de post PGB beheer / mentorschap. Daarnaast is bij de maaltijdvoorziening sprake van een forse prijsstijging als gevolg van hogere loonkosten en toegenomen transportkosten. We stellen structureel 450 duizend euro beschikbaar vanaf 2027.

77. Wet Kinderopvang
We verwachten vanaf 2027 een tekort op de Wet Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie van 200 duizend euro. Dit tekort wordt veroorzaakt doordat steeds meer ouders langdurig en intensief gebruik maken van een

tegemoetkoming kosten kinderopvang o.g.v. sociaal medische indicatie als gevolg van complexe problematiek in gezinnen. Tegelijkertijd stijgen de prijzen van de kinderopvang en zijn de GGZ-wachtlijsten langer. We stellen structureel 200 duizend euro beschikbaar vanaf 2027.

78. Individuele Inkomenstoeslag
We verwachten vanaf 2027 een tekort van 350 duizend euro op de verstrekkingen van de individuele inkomenstoeslag (IIT). Dit tekort hangt samen met de verhoging van het wettelijk minimumloon en de doorwerking naar de bijstandsnormen. De bedragen voor de IIT zijn daarvan afgeleid.
We stellen in 2027 350 duizend euro, in 2028 550 duizend en vanaf 2029 625 duizend euro structureel beschikbaar.

79. 80. Begeleiding statushouders Thuisin050
De hoge instroom van statushouders en stijgende taakstelling leiden tot extra instroom van statushouders bij Thuisin050, de afdeling van de gemeente Groningen die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Wet inburgering 2021 (Wi2021). Om wachtlijsten te voorkomen en aan de wettelijke termijn van 10 weken tussen huisvesting en vaststelling Plan Inburgering Participatie (PIP) te kunnen voldoen, is het nodig om de formatie van Thuisin050 op sterkte te houden.
We stellen hiervoor 473 duizend euro in 2027, 487 duizend euro in 2028 en 287 duizend euro in 2029 en 81 duizend euro in 2030 beschikbaar.
De formatie-uitbreiding leidt tot een verhoging van de overhead van 108 duizend euro in 2027, 109 duizend euro in 2028, 54 duizend euro in 2029 en 22 duizend euro in 2030.

Daarnaast zijn er extra middelen nodig voor de bekostiging van de medewerker huisvesting om te zorgen dat de taakstelling huisvesting wordt gehaald. Tot slot zijn er extra middelen nodig voor de Z-route en B1-route trajecten, zodat statushouders zo snel mogelijk participeren en re-integreren.
We stellen vanaf 2027 101 duizend euro structureel beschikbaar voor een medewerker huisvesting.
De formatie-uitbreiding van 1 fte leidt vanaf 2027 tot een verhoging van de overhead van 29 duizend euro.

81. Jeugdzorg
Op het gebied van de jeugdzorg zijn de budgetten te laag om de steeds hogere kosten te kunnen betalen. Het is niet waarschijnlijk dat de landelijke hervormingsplannen voor de jeugdzorg helpen om de stijgende kosten helemaal onder controle te houden. Voor de jeugdzorg hebben we een inschatting gemaakt van de prijs en volume ontwikkeling van de zorgkosten en het effect van de landelijk opgelegde taakstelling vanuit de hervormingsagenda. Vooralsnog houden we voor de jaren 2027-2029 rekening met een structurele volumegroei van 2% per jaar. Daarnaast is er in 2027 incidenteel 4% extra beschikbaar. Vanaf 2030 houden we vooralsnog geen rekening met volumegroei omdat we ervan uitgaan dat er een plafond aan de groei zit.

Vanaf 2028 hebben we in onze meerjarenraming te maken met een landelijk opgelegde taakstelling vanuit o.a. de hervormingsagenda van 23,1 miljoen euro. We hebben een inschatting gemaakt van welk deel van de taakstelling we kunnen realiseren en hoeveel middelen het rijk ter compensatie beschikbaar gaat stellen. Voor het bepalen van welk deel van de taakstelling kan worden gerealiseerd, is gekeken naar de realisatie over 2025 en is een inschatting gemaakt van het effect op de zorgkosten van de transformatie van het zorglandschap en overige maatregelen uit de hervormingsagenda. Daarnaast is een inschatting gemaakt van de compensatie die het Rijk beschikbaar gaat stellen. Omdat we te weinig middelen van het Rijk ontvangen, moeten we gemeentelijke middelen beschikbaar stellen. We stellen in 2028 7,2 miljoen euro, in 2029 8,6 miljoen euro en vanaf 2030 7,4 miljoen euro beschikbaar. Hiermee verwachten we de begrote volumegroei op te kunnen vangen en een deel van de taakstelling te kunnen compenseren.

Vanaf 2028 blijft er een forste taakstelling in de begroting staan, die moet worden ingevuld met besparingen uit maatregelen van de hervormingsagenda of aanvullende middelen van het Rijk voor uitvoering van de

jeugdzorg. Deze taakstelling loopt op tot 17,5 miljoen euro vanaf 2030. Met de taakstelling brengen we baten en lasten meer in evenwicht. Uitgangspunt daarbij is dat het Rijk er voor moet zorgen dat gemeenten genoeg geld krijgen om hun taken uit te voeren. We gaan er in onze begroting daarom vanuit dat het Rijk met compensatie komt voor de taakstelling als die niet kan worden gerealiseerd met de maatregelen uit de hervormingsagenda.

De in de begroting opgenomen taakstelling is in lijn met het begrotingsadvies van de VNG. Het begrotingsadvies geeft echter nog meer ruimte voor het opnemen van een taakstelling. Deze ruimte gebruiken we om investeren mogelijk te maken in de transformatie van het zorglandschap en extra inzet op preventie. Vanaf 2028 dekken we deze door rekening te houden met een hogere stelpost deskundigencommissie hervormingsagenda jeugd. Het gaat om 4,2 miljoen euro in 2028, 3 miljoen euro in 2029 en 2 miljoen euro in 2030.

Begin 2027 komt de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd opnieuw met een zwaarwegend advies over of de beoogde veranderingen in het jeugdstelsel daadwerkelijk worden gerealiseerd en over hoe om te gaan met afwijkingen in het landelijke financiële kader. Besluitvorming hierover door het Rijk loopt mee met de voorjaarsbesluitvorming in 2027. Gemeenten blijven de komende jaren dus in onzekerheid over de budgetten voor de jeugdzorg.

82. Zorgkosten WMO
De meerjarenraming voor de zorgkosten WMO is geactualiseerd op basis van de ontwikkelingen in 2025 en recente inzichten over onder andere prijs- en volume-effecten. Ten opzichte van de in de begroting 2026 opgenomen ontwikkelingen is er per saldo sprake van een voordeel, onder andere bij collectief vervoer in verband met het aflopen van in de corona periode afgesproken fluctuatievergoeding en een kleine bijstelling in geraamde aantallen huishoudelijk hulp. Verder is de volumegroei op een aantal onderdelen neerwaarts bijgesteld, waardoor het voordeel in latere jaren iets oploopt.
We houden rekening met een voordeel van 329 duizend euro in 2027, 587 duizend euro in 2028, 862 duizend euro in 2029 en 841 duizend euro vanaf 2030.

83. Beschermd wonen
De Centrumregeling Beschermd Wonen & Opvang voert namens de regiogemeenten taken uit op het gebied van beschermd wonen, inloop-GGZ, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. Door stijgende zorgkosten en een toenemende vraag naar ondersteuning nemen de uitgaven voor beschermd wonen toe. De door het Rijk toegekende volumecompensatie dekt deze groei slechts beperkt, waardoor een financieel knelpunt ontstaat. Met deze intensivering kunnen de hogere kosten binnen de regeling worden opgevangen.
We stellen in 2027 155 duizend beschikbaar, in 2028 528 duizend euro, in 2029 1,58 miljoen euro en vanaf 2030 2,67 miljoen euro beschikbaar.

84. Maatschappelijke opvang / Vrouwenopvang (MO /VO)
De Centrumregeling Beschermd Wonen & Opvang voert namens de regiogemeenten taken uit op het gebied van maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. Door een toenemende verblijfsduur en een lagere uitstroom binnen de opvang stijgen de zorgkosten. Hierdoor ontstaat vanaf 2027 een financieel knelpunt. We stellen in 2027 1,16 miljoen euro, in 2028 430 duizend euro, in 2029 682 duizend euro en vanaf 2030 740 duizendeuro structureel beschikbaar.

85. Veilig Thuis Groningen en Centrum Seksueel Geweld
Veilig Thuis Groningen (VTG) en het Centrum Seksueel Geweld (CSG) zijn belangrijke voorzieningen voor slachtoffers van huiselijk en seksueel geweld. Door een sterke toename van het aantal meldingen en diensten zijn aanvullende middelen nodig om de wettelijke taken en dienstverlening te kunnen blijven uitvoeren. Om de

continuïteit van VTG en het CSG te waarborgen en oplopende wachtlijsten te voorkomen, stellen we structureel 1,02 miljoen euro beschikbaar vanaf 2027.

86. WIJ Groningen
De begroting van WIJ Groningen bestaat uit drie geldstromen: de reguliere opdracht, de basis Jeugdhulp en tijdelijke deelopdrachten. In de afgelopen jaren heeft WIJ Groningen middelen voor tijdelijke deelopdrachten in moeten zetten voor dekking van reguliere taken. De begroting van de reguliere opdracht en basisjeugdhulp is dus niet structureel in evenwicht. Tegelijkertijd spelen inhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen mee. WIJ Groningen heeft aangegeven dat het met de huidige middelen niet voldoende toekomt aan de basisopdracht Jeugd en Samenlevingsopbouw & Preventie en is gestart met een brede doorontwikkeling van de organisatie om beter te kunnen sturen op ontwikkeling en bedrijfsvoering. De keuzes die hierbij worden gemaakt, hebben directe gevolgen voor zowel de benodigde middelen als de verdere organisatie inrichting. WIJ Groningen en gemeente werken gezamenlijk aan een herijking van de opdracht. De keuzes die hierbij worden gemaakt, hebben directe gevolgen voor zowel de benodigde middelen als de verdere organisatie-inrichting. Vooralsnog houden we rekening met een tekort van 493 duizend euro in 2027.
We stellen in 2027 incidenteel 493 duizend euro beschikbaar.
De consequenties van de herijking van de opdracht aan de WIJ worden betrokken bij het opstellen van de begroting 2028.

87. Vervangen SBR-kunstgrasvelden en saneren SBR-korrels
College en Raad hebben in 2018 besloten om bij de vervanging van kunstgras vanuit milieuoverweging af te stappen van het rubbergranulaat (SBR) en te kiezen voor kunstgrasvelden non-infill. In 2020 is dit knelpunt incidenteel opgelost voor een aantal jaren (meerjarig project “Opruimen SBR korrels kunstgrasvelden”). Vanwege kostenstijgingen zijn er aanvullende middelen nodig. We stellen 114 duizend euro incidenteel in 2027 en 34 duizend euro incidenteel in 2029 beschikbaar.

88. JGZ - basis op orde
De GGD levert de jeugdgezondheidszorg op de consultatiebureaus en ziet als enige instantie alle kinderen. De GGD kampt met onderbezetting. Dat heeft gevolgen voor de kwaliteit van de dienstverlening. Om te zorgen dat de GGD de personele bezetting weer op peil kan brengen stellen we structureel 734 duizend euro beschikbaar vanaf 2027.

89. Borgen inzet gebiedsgericht werken
In de afgelopen jaren zijn er waardevolle stappen gezet om het gebiedsgericht werken verder vorm te geven en zo beter aan te sluiten op wat nodig is in wijken en dorpen. Er ligt nu een solide basis, die we in samenwerking verder willen verstevigen.
In de meerjarenbegroting 2026 was tot en met 2026 een budget1,83 miljoen euro per jaar beschikbaar. Om de stap naar de volgende fase in de doorontwikkeling te kunnen zetten, is het nodig dit basisbudget te continueren. Het wijkbudget is voor het totale gebiedsgericht werken een belangrijke basis. Het is flexibel, snel inzetbaar en ondersteunend aan het bestuurlijk vertrouwen. Het maakt het mogelijk dat we in onze wijken en dorpen laagdrempelig kunnen bij dragen aan initiatieven van inwoners. Ook biedt het ruimte aan experimenten en kan het bijdragen aan het oplossen van acute vragen en het op gang brengen van complexe vraagstukken.
We stellen voor de jaren 2027-2030 1,83 miljoen euro per jaar incidenteel beschikbaar.

90. Sterk Hoogkerk
In Hoogkerk loopt het experiment Burgerbegroting “Sterk Hoogkerk”. Hierbij worden in jaar nieuwe ideeën en initiatieven voor een begroting opgehaald. Via een zorgvuldig op dialoog gericht proces (tussen bewoners onderling en indien nodig met gemeentelijk specialisten) wordt door de bewoners van Hoogkerk eind van het jaar de begroting van het daaropvolgende jaar bepaald. Het daaropvolgende jaar wordt uitvoering gegeven aan

deze begroting en wordt gelijktijdig de cyclus voor het volgende begrotingsjaar weer opgestart. Een hele cyclus (ophalen en uitvoeren) kost per jaar aan organisatie, communicatie en uitvoering 450 duizend euro.
We stellen voor de jaren 2027-2030 450 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

91. Inwonerparticipatie (inclusief jongeren)
We vinden het belangrijk dat inwoners kunnen meedenken en meepraten over plannen in buurt, wijk of gemeente. Inwonerparticipatie vraagt om een duurzame ontwikkeling, die draait om kennisdeling, leren, kennisontwikkeling en integraal samenwerken. Daarnaast is er ook aandacht nodig voor verschillende doelgroepen, met name jongeren. Zij vragen een andere aanpak.
Om de doorontwikkeling vorm te kunnen geven stellen we 250 duizend euro per jaar in 2027 en 2028 beschikbaar.

92. Stem van Groningen
Stem van Groningen wordt succesvol ingezet als digitaal platform bij participatietrajecten zoals Sterk Hoogkerk en de Haddingestraatgarage. Het platform is hand in hand gegroeid met de beleidsmatige intensiveringen op participatie (Omgevingswet en Participatieverordening). Voor de jaren 2027-2030 stellen we 250 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.

93. Nevenlocaties burgerzaken intensiveren
Tot en met 2027 zijn de benodigde budgetten voor de loketten in de wijk van Burgerzaken (Haren, Ten Boer, Hoogkerk en Lewenborg) opgenomen in de begroting. Hierbij is rekening gehouden met de extra kosten voor de uitgebreidere veiligheidscontroles (onder meer het zes-ogen systeem). De gemeente is hiervoor niet door het Rijk gecompenseerd via het gemeentefonds.
In het kader van de bestuursovereenkomst van Groningen, Haren en Ten Boer is afgesproken dat een fysiek loket in Haren en Ten Boer blijft, zolang er geen digitale alternatieven zijn.

Die digitale alternatieven zijn er nog steeds niet: voor een reisdocument zijn in principe twee bezoeken aan het gemeenteloket vereist[1]. In de begroting 2027 stellen we in 2028 600 duizend euro incidenteel beschikbaar. Daarmee zijn de kosten voor de decentrale loketten tot en met 2028 gedekt.

94. 95. Wet Open Overheid
Het aantal verzoeken om informatie openbaar te maken op basis van de Wet Open Overheid (WOO) stijgt. In 2025 hebben we 26% meer WOO verzoeken ontvangen dan in 2024. De verwachting is dat door de invoering van de wettelijk verplichte actieve WOO, de komende jaren het aantal WOO verzoeken verder toe zal nemen. Dit vergt een grote inspanning van de gemeentelijke organisatie.
De uitvoering van de Woo betreft een wettelijke taak met dwingende termijnen. Niet-tijdige afhandeling leidt tot juridische risico's, bezwaar- en beroepsprocedures en bestuurlijke en reputatierisico's.
Voor de coördinatie van de wettelijke taken (inventarisatie, lakken en coördinatie op deadline) zijn aanvullende middelen nodig. Hierbij houden we rekening met de effecten van de digitale transformatie.
We stellen vanaf 2027 237 duizend euro structureel en in de jaren 2027-2030 95 duizend euro per jaar incidenteel beschikbaar.
De formatie-uitbreiding van 3,5 fte leidt tot een verhoging van de overhead met 102 duizend euro in 2027 tot en met 2030. Vanaf 2031 is de formatie-uitbreiding 2,5 fte, dit leidt tot een verhoging van de overhead met 73 duizend euro vanaf 2031.

[1] Door het mogelijk maken van thuisbezorgen van reisdocumenten (sinds eind 2025) kan het tweede bezoek aan een loket vervangen worden door bezoek aan huis.

96. Nieuwe CAO uitzendkrachten

Door een cao-wijziging van de CAO Uitzendkrachten hebben uitzendkrachten per 1 januari 2026 het recht op dezelfde beloning als vaste medewerkers met een vergelijkbare functie. De inzet van uitzendkrachten wordt hierdoor een stuk duurder.

We stellen 1,763 miljoen euro structureel beschikbaar vanaf 2027 om de kostenstijging van uitzendkrachten op te kunnen vangen.

97. Organisatie ontwikkeling

De arbeidsmarkt verandert en dit heeft een groot effect op de personele opgave voor de gemeentelijke organisatie. Enerzijds hebben we te maken met een structureel krappe arbeidsmarkt, anderzijds met de toezegging om de formatie te gaan reduceren met het oog op de uitdagende financiële situatie de komende jaren. We ontwikkelen ons carrièrecentrum daarom verder door en investeren vooral in recruitment, arbeidscommunicatie en mobiliteit. Maar zetten tegelijkertijd ook in op de duurzame inzetbaarheid van medewerkers en het verlagen van het verzuim. Alleen op die manier kunnen we ondanks de krappe arbeidsmarkt en de onvermijdelijke formatiereductie effectief blijven werken aan de organisatieopgaven van morgen.

We stellen incidenteel 500 duizend euro per jaar in 2027 en 2028, 400 duizend euro in 2029 en 300 duizend euro in 2030 beschikbaar.

De specifieke invulling van dit budget moet nog worden bepaald. We informeren de raad in 2026 over de invulling voor 2027. De invulling voor 2028 en verder nemen we mee in volgende begrotingen.

Dekkingsbronnen 2027-2030

Voor de begroting 2027-2030 zijn er aanvullende dekkingsmaatregelen in beeld gebracht. De verdeling van de maatregelen 2027-2030 is in onderstaande tabel opgenomen. Vervolgens is per dekkingsbron een toelichting gegeven.

Dekkingsmaatregelen	Deel programma	I/S	2027	2028	2029	2030
1. Veegkosten en toerekening afval- en rioolheffing	2.1	S	2.080	2.080	2.080	2.080
2. Verhogen opbrengsten parkeerhandhaving	1.2	S		75	125	125
3. Beperken gebruik iPad/laptop	4.4	S		437	513	513
4. Personele inzet regio doorbelasten	3.3	S		186	186	186
5. Infrastructurele opslag inzetten t.b.v. basisbanen	3.1	S			380	400
6. Vrijval middelen MKR	3.3	S		2.600	2.600	2.600
7. Afwegen gemeentelijke inzet in relatie tot externe financiering:	3.1-3.4	S		4.240	4.641	4.823
8. Studietoeslag (andere verdeling Rijksmiddelen)	4.2	S		1.500	1.500	1.500
9. Loonkostensubsidie	3.1	S		1.500	2.000	2.500
10. Bezuinigingstaakstelling op de organisatie	4.3	S	950	6.150	13.950	21.750
11. Rekeningresultaat	4.2	S	51.902	5.000	5.000	5.000
12. Verhogen tarieven kort parkeren binnenstad	1.2	S	900	900	900	900
13. Verhoging OZB (5%)	4.3	S	6.475	6.475	6.475	6.475
			62.307	**31.143**	**40.350**	**48.852**

1. Veegkosten en toerekening aan riool- en afvalstoffenheffing

In het verleden rekenden we niet alle veegkosten toe aan de riool- en afvalstoffenheffing. Bij het bepalen van de tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffing mogen de volledige veegkosten worden toegerekend. Vanaf 2027 gaan we alle veegkosten toerekenen aan de riool- en afvalstoffenheffing. Daardoor hoeft er minder uit de algemene middelen te worden betaald. Dit kan worden ingezet als besparing. Door toerekening van de veegkosten, realiseren we een structurele besparing van 2,08 miljoen euro vanaf 2027.

Het toerekenen van meer veegkosten aan de riool- en afvalstoffenheffing, leidt tot een verhoging van de lasten voor de inwoners van gemiddeld circa 16 euro per jaar.

2. Verhogen opbrengst parkeerhandhaving

De opbrengsten voor parkeerhandhaving zijn meerjarig geactualiseerd. We verwachten structureel extra inkomsten die nog niet in de begroting zijn opgenomen. Op basis van de huidige inzichten verhogen we de verwachte opbrengst met 75 duizend euro in 2028 en 125 duizend euro structureel vanaf 2029.

3. Beperken gebruik ipad/laptop

Op dit moment hebben relatief veel medewerkers zowel een laptop als een tablet (ipad). Dit gaan we beperken. Daarmee kunnen we het aantal uitstaande operationele tablets/ laptops terugbrengen. We verwachten daarmee een besparing te kunnen realiseren van 437 duizend euro in 2028 en 0,5 miljoen euro vanaf 2029.

4. Jeugd - Personele inzet regio doorbelasten

Bij de inkoop van de specialistische jeugdhulp werken we veel samen met de gemeenten in de regio. In de praktijk leidt dit ertoe dat de gemeente Groningen naar verhouding meer inzet pleegt. We zijn van plan om deze inzet meer door te belasten aan de regio. Daarmee verwachten we een besparing van 186 duizend euro vanaf 2028 te kunnen realiseren.

5. Infrastructurele opslag inzetten t.b.v. basisbanen

In de bekostiging door het Rijk van sociaal ontwikkelbedrijven werd geen rekening gehouden met de kosten van de infrastructuur zoals huisvesting, vervoer en gereedschap. Gemeenten krijgen van het Rijk nu wel een vergoeding voor infrastructurele kosten, zoals huisvesting, vervoer en gereedschap. Hiermee levert het kabinet structureel een extra (financiële) bijdrage aan de kosten voor de banen van mensen die niet vallen onder beschut werk, maar die tijdelijk aangewezen zijn op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. De opslag is gekoppeld aan de realisatie van 10.000 banen voor andere groepen die niet regulier aan het werk kunnen komen.
Het bedrag voor Groningen correspondeert met de opgave voor de gemeente Groningen om ruim 140 plekken te realiseren voor mensen die niet vallen onder beschut werk. De gemeente Groningen heeft deze plekken al ruimschoots gerealiseerd met de basisbanen, waarvan de noodzakelijke kosten al in de begroting zijn opgenomen. Daarom leiden deze middelen tot een besparing op gemeentelijke middelen
In de jaren tot en met 2028 worden de nieuwe Rijksmiddelen ingezet voor co-financiering van JTF banen. Vanaf 2029 kunnen we ze inzetten ter dekking van de kosten van de basisbaan. Daarmee realiseren we een besparing van 380 duizend euro in 2029 en 400 duizend euro vanaf 2030.

6. Vrij laten vallen gemeentelijke middelen MKR

Gemeenten hebben beleidsvrijheid om een meerkostenregeling vast te stellen voor minima met een chronische ziekte of beperking. In de gemeente Groningen ontvangen deelnemers aan de regeling momenteel een bedrag van 400 euro per jaar. De jaarlijkse kosten voor de MKR bedragen op dit moment 2,6 miljoen euro. De omvang van de doelgroep is 2.600 deelnemers.
In het coalitieakkoord van het nieuwe kabinet ‘Aan de slag’ is 350 miljoen euro beschikbaar gekomen voor tegemoetkoming in de zorgkosten van chronisch zieken. We verwachten dat Groningen 1,3% van dit het budget ontvangt (op basis van het cluster WMO in het gemeentefonds) voor de tegemoetkoming in de zorgkosten van chronisch zieken. Groningen ontvangt dan een bedrag van 4,55 miljoen euro. De middelen die binnen de gemeentebegroting beschikbaar zijn (2,6 miljoen euro) kunnen dan vrijvallen vanaf 2028.

7. Afwegen gemeentelijke inzet in relatie tot externe financiering

De komende jaren ontvangen we op meerdere onderwerpen extra middelen vanuit externe financiering. We gaan kritisch kijken of de extra middelen een alternatief kunnen zijn voor gemeentelijke middelen. Een voorbeeld zijn de basisbanen: onze ambitie hebben we nog niet volledig gerealiseerd en de middelen in de meerjarenbegroting zijn nog niet ingezet. Met de inzet van middelen uit de Sociale Agenda voor Nij Begunbanen kunnen we extra basisbanen creëren waardoor gemeentelijke middelen kunnen vrijvallen. Daar

waar we al gemeentelijke middelen inzetten voor onderdelen waarvoor we ook externe middelen ontvangen, gaan we kritisch kijken naar de omvang van de totale inzet. Waar mogelijk gaan we onze eigen inzet verlagen. Deze werkwijze willen we op meerdere onderdelen toepassen. Uitgangspunt daarbij is wel dat de combinatie van gemeentelijke inzet en externe financiering per saldo altijd leidt tot extra inzet voor onze inwoners. We richten ons hierbij op een bedrag van 4,2 miljoen euro in 2028 oplopend tot 4,8 miljoen euro structureel vanaf 2030.

8. Studietoeslag

De (individuele) studietoeslag is een regeling die in 2015 in werking trad als onderdeel van de Participatiewet. Het doel was om studenten financieel te compenseren als ze door een medische beperking niet naast hun studie konden bijverdienen. De toeslag moest ertoe leiden dat meer mensen met een arbeidsbeperking gingen studeren en daarmee een betere kans op de arbeidsmarkt zouden hebben. Vanaf 2022 is het ook mogelijk om de toeslag met terugwerkende kracht aan te vragen.
Bij de invoering van de individuele studietoeslag in de Participatiewet (2015) is structureel 35 miljoen euro per jaar toegevoegd aan het gemeentefonds. Dit bedrag moet zowel de uitgaven aan studietoeslag als de uitvoeringskosten dekken.

In de afgelopen jaren is het bereik van de toeslag landelijk en in Groningen sterk toegenomen. De middelen die voor de toeslag beschikbaar waren, zijn lang niet voldoende om de kosten te dekken. Hierdoor zijn er, in drie opeenvolgende begrotingen, structureel aanvullende gemeentelijke middelen beschikbaar gesteld. Onder druk van gemeenten:

1) wordt er gekeken naar inperking van het recht om met terugwerkende kracht de toeslag aan te vragen. Daarnaast wordt gekeken of samenloop met een andere uitkering (WIA, WAZO, ZW, WW) reden voor uitsluiting is.
2) zijn gemeenten met de VNG in gesprek over een andere verdeling van de landelijke middelen. De middelen worden nu verdeeld op basis van ons aandeel in het gemeentefonds (circa 1,3%). Ons aandeel in de studenten – HBO/WO is veel groter (4,8%). Wanneer het budget wordt verdeeld op basis van de studenten aantallen ontvangen we een veel hoger bedrag, die beter aansluit bij onze werkelijke kosten.

Het effect van de eerste ontwikkeling kunnen we nu nog niet inschatten. De tweede ontwikkeling is concreter. Het anders verdelen van de middelen (45 miljoen euro) voor de studietoeslag betekent dat de gemeente Groningen per saldo 1,5 miljoen euro meer ontvangt. Het ministerie van Sociale Zaken en Werk heeft aangegeven een andere verdeling te faciliteren wanneer gemeenten dit willen. We houden rekening met de nieuwe verdeling en de extra middelen van 1,5 miljoen euro vanaf 2028 die we hierdoor ontvangen.

9. Loonkostensubsidie (LKS): meer inwoners plaatsen op een baan met LKS (2,5 miljoen euro)

Loonkostensubsidies (LKS) binnen de Participatiewet zijn bedoeld om mensen die een uitkering ontvangen en (tijdelijk) een verminderde loonwaarde hebben aan het werk te helpen. Deze verminderde loonwaarde is bij het grootste deel van de groep te verklaren doordat er sprake is van structurele functionele arbeidsbeperking. Doordat de besparing op de bijstandsuitkering (uitstroom uit de uitkering) groter is dan de kosten voor de loonkostensubsidie heeft een gemeente op de langere termijn voordeel van inzet van loonkostensubsidie voor deze groep inwoners.

We schatten in dat het aandeel van de gemeente Groningen in de landelijke uitgaven aan loonkostensubsidies te laag is. We hebben de afgelopen jaren ook gemerkt dat het onderscheid tussen doelgroepen diffuus is geworden en dat de doelgroep voor LKS, landelijk maar ook in Groningen, groter is dan bij de invoering van de Participatiewet is ingeschat.
Intensivering van onze inzet van LKS levert een besparing op het bijstandsbudget op. Ons doel is om in de komende jaren meer plaatsingen met inzet van LKS te realiseren. Hierdoor groeit het aandeel van Groningen in de landelijke uitgaven aan LKS richting het aandeel in de landelijke uitgaven aan bijstand.

Er zijn verschillende banen waarbij we LKS kunnen inzetten:
- Nieuw beschut (intern en detachering)
- Afspraakbanen
- Basisbanen
- Overbrugbanen
- Werkplus-banen (reguliere werkgever)

De intensivering van onze inzet moet gericht gebeuren en passen in de doorontwikkeling van het sociaal ontwikkelbedrijf. We kijken in de eerste plaats naar de talenten, vaardigheden en de ondersteuningsbehoefte van onze inwoners. De passende route richting werk bepaalt vervolgens welke baan wordt ingezet en wat de omvang is van de LKS. De doorontwikkeling van het sociaal ontwikkelbedrijf moet het op termijn mogelijk maken om per jaar 500 inwoners extra te ondersteunen richting werk en participatie.
We verwachten een besparing van 1,5 miljoen euro in 2028, 2 mijloen euro in 2029 en 2,5 miljoen euro vanaf 2030 te kunnen realiseren.

10. Bezuinigingstaakstelling op de organisatie
We kijken kritisch naar de inrichting van onze eigen organisatie. De laatste jaren is de organisatie flink gegroeid. We onderzoeken of we op alle fronten nog de goede dingen doen en waar we verbeteringen kunnen aanbrengen. Gezien de financiële situatie houden we rekening met een formatiereductie van 10%. Dit moet vanaf 2031 leiden tot een structurele besparing van 24 miljoen euro per jaar. We werken aan de precieze invulling van deze taakstelling. Eind 2026 nemen we de raad mee in de eerste uitwerking.
We kunnen de formatiereductie opvangen met natuurlijk verloop. Er is geen sprake van gedwongen ontslagen. Het kan wel consequenties hebben voor de taken die we uitvoeren.

11. Rekeningresultaat 2024/2025 en taakstelling flexibele begrotingsruimte
Zoals afgesproken met de raad in het kader resultaatbepaling en -bestemming, voegen we het vrij besteedbare resultaat toe aan de begroting. Vanuit het resultaat over 2024 en 2025 resteert nog een besteedbaar resultaat van 51,9 miljoen euro. Dit hebben we als dekkingsbron toegevoegd aan jaarschijf 2027.
Vanaf 2028 verhogen we de taakstelling flexibele begrotingsruimte met 5 miljoen euro. We hielden al rekening met een taakstelling van 10 miljoen euro.

12. Verhogen tarieven kort parkeren binnenstad
We verhogen de tarieven voor kortparkeren op straat in de parkeergebieden Hortusbuurt, Binnenstad en Binnenstad-Oost. Deze tarieven verhogen we omdat de druk op de openbare ruimte daar het grootst is. Door deze kortparkeertarieven te verhogen, stimuleren we het gebruik van parkeergarages waar parkeren goedkoper is dan op straat. Het verhogen van de tarieven leidt tot een meeropbrengst van 900 duizend euro structureel vanaf 2027.

13. Verhoging OZB (5%)
We ontkomen niet aan een verhoging van de gemeentelijke lasten. Zonder deze verhoging moeten we nu pijnlijke bezuinigingsmaatregelen nemen, terwijl we niet zeker weten of het op langere termijn nodig is. We zien het verhogen van de tarieven als sluitstuk, waarbij het uitgangspunt blijft dat de sterkste schouders ook de zwaarste lasten dragen.
We verhogen de OZB met 5% in 2027. Dit leidt tot een meeropbrengst van 6,475 miljoen euro vanaf 2027.

Balans

Geprognosticeerde Balans 2027-2030

Bedragen x 1.000 euro

Activa	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vaste Activa						
Immateriële vaste activa	**9.347**	**9.331**	**9.315**	**9.299**	**9.283**	**9.267**
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	9.079	9.079	9.079	9.079	9.079	9.079
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	268	252	236	220	204	188
Materiële vaste activa	**1.690.489**	**1.856.995**	**2.044.620**	**2.144.620**	**2.244.620**	**2.344.620**
waarvan economisch nut	947.728	1.025.641	1.104.347	1.143.725	1.183.119	1.222.131
waarvan economisch nut heffing gerelateerd	212.900	222.363	235.952	238.731	241.085	243.336
waarvan maatschappelijk nut	529.861	608.991	704.321	762.164	820.416	879.154
Financiële vaste activa	**450.666**	**433.386**	**454.566**	**451.307**	**452.152**	**444.700**
Kapitaalverstrekking deelnemingen	88.852	128.798	165.941	199.936	207.726	213.387
Leningen woningbouwcorporaties	35.565	30.897	26.077	21.097	15.952	11.215
Leningen deelnemingen	313.621	261.418	250.394	218.349	216.781	208.637
Leningen verbonden partijen	0	0	0	0	0	0
Overige langlopende leningen	12.629	12.274	12.154	11.925	11.693	11.461
Totaal Vaste Activa	**2.150.503**	**2.299.712**	**2.508.501**	**2.605.226**	**2.706.055**	**2.798.587**
Vlottende Activa						
Voorraden	**30.128**	**43.155**	**52.321**	**41.690**	**48.703**	**41.516**
Overige grond- en hulpstoffen	590	590	590	590	590	590
Onderhanden werk	28.122	41.149	50.315	39.684	46.697	39.510
Gereed product	1.416	1.416	1.416	1.416	1.416	1.416
Uitzettingen	**199.309**	**120.173**	**117.973**	**117.973**	**117.973**	**117.973**
Openbare lichamen	0	0	0	0	0	0
Vorderingen op gemeenten	3.393	3.393	3.393	3.393	3.393	3.393
Vorderingen op Gemeenschappelijke regelingen	634	634	634	634	634	634
Vorderingen op overige overheden	52.700	52.700	52.700	52.700	52.700	52.700
Overige verstrekte Kasgeldleningen	31.900	2.200	0	0	0	0
Rekening courant verhouding niet-financiële instellingen	19.283	0	0	0	0	0
overige vordering	61.246	61.246	61.246	61.246	61.246	61.246
Uitzettingen in Rijks schatkist met een looptijd < 1 jaar	30.154	0	0	0	0	0
Liquide middelen	**4.525**	**4.525**	**4.525**	**4.525**	**4.525**	**4.525**

Liquide middelen	4.525	4.525	4.525	4.525	4.525	4.525
Overlopende activa	**105.021**	**105.021**	**105.021**	**105.021**	**105.021**	**105.021**
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	7.974	7.974	7.974	7.974	7.974	7.974
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	9.933	9.933	9.933	9.933	9.933	9.933
Overige overlopende activa	70.680	70.680	70.680	70.680	70.680	70.680
Nog te ontvangen bijdragen van provincies	7.891	7.891	7.891	7.891	7.891	7.891
Nog te ontvangen bijdragen van gemeenten	2.978	2.978	2.978	2.978	2.978	2.978
Nog te ontvangen bijdragen van overige overheden	5.565	5.565	5.565	5.565	5.565	5.565
Totaal Vlottende Activa	**338.983**	**272.874**	**279.840**	**269.209**	**276.222**	**269.035**
Totaal Activa	2.489.486	2.572.586	2.788.340	2.874.434	2.982.276	3.067.621

Bedragen x 1.000 euro

Passiva	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Vaste Passiva						
Eigen vermogen	**458.120**	**386.866**	**364.073**	**359.769**	**369.324**	**383.853**
Algemene reserve	84.307	83.907	86.532	89.358	92.184	95.010
EV: Bestemmingsreserve	312.989	302.959	277.541	270.411	277.140	288.843
Saldo van de rekening	60.824	0	0	0	0	0
Vreemd vermogen	**100.276**	**87.206**	**88.330**	**92.430**	**99.986**	**101.304**
Voorzieningen	100.276	87.206	88.330	92.430	99.986	101.304
Vaste schuld	**1.382.409**	**1.559.832**	**1.797.256**	**1.883.553**	**1.974.285**	**2.043.783**
Obligatieleningen	155.000	135.000	125.000	125.000	125.000	105.000
Onderhandse leningen van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	902.947	1.111.607	1.409.068	1.495.402	1.586.172	1.675.707
Onderhandse leningen van openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	0	0	0	0	0	0
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	539	502	465	428	390	353
Onderhandse leningen van provincies	300.000	290.000	240.000	240.000	240.000	240.000
Onderhandse leningen van gemeente	1.200	0	0	0	0	0
Waarborgsommen	1.649	1.649	1.649	1.649	1.649	1.649
Vooruitontvangen bedragen >1jr	1.074	1.074	1.074	1.074	1.074	1.074
Totaal Vaste Passiva	**1.940.805**	**2.033.904**	**2.249.659**	**2.335.752**	**2.443.595**	**2.528.940**
Vlottende Passiva						
Vlottende schuld	**190.636**	**180.636**	**180.636**	**180.636**	**180.636**	**180.636**

Overige Kasgeldleningen	5.000	0	0	0	0	0
Kasgeldleningen Gemeente	5.000	0	0	0	0	0
Banksaldi	0	0	0	0	0	0
Overige vlottende schulden	180.636	180.636	180.636	180.636	180.636	180.636
Overlopende passiva	**358.046**	**358.046**	**358.046**	**358.046**	**358.046**	**358.046**
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	855	855	855	855	855	855
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	285.587	285.587	285.587	285.587	285.587	285.587
Overige vooruit ontvangen bedragen	29.398	29.398	29.398	29.398	29.398	29.398
Verplichtingen	9.951	9.951	9.951	9.951	9.951	9.951
Vooruit ontvangen bijdragen van provincies	5.916	5.916	5.916	5.916	5.916	5.916
Vooruit ontvangen bijdragen van overige overheden	21.634	21.634	21.634	21.634	21.634	21.634
Vooruit ontvangen overige overheden	4.705	4.705	4.705	4.705	4.705	4.705
Totaal Vlottende Passiva	**548.682**	**538.682**	**538.682**	**538.682**	**538.682**	**538.682**
Totaal Passiva	2.489.486	2.572.586	2.788.340	2.874.434	2.982.276	3.067.621

Toelichting activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn te onderscheiden in:

- Kosten onderzoek en ontwikkeling/ plankostenkredieten
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs- (bijdragen aan activa in eigendom van derden) dan wel de directe kosten en rente (kosten onderzoek en ontwikkeling/plankostenkredieten).

Op de bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingstermijn is dezelfde als die wordt gehanteerd voor soortgelijke eigen materiële activa en is maximaal de afschrijvingsduur die bij de derde voor de desbetreffende activa wordt gehanteerd. Op kosten onderzoek en ontwikkeling/ plankostenkredieten van voorgenomen grondexploitaties wordt niet afgeschreven. Op het moment dat de raad (na maximaal vijf jaar) tot een grondexploitatie besluit worden de plankosten ingebracht in de desbetreffende grondexploitatie. Indien de looptijd langer is dan vijf jaar, worden de oudste jaren voorzien. Als er geen grondexploitatie komt wordt het actief afgeboekt ten laste van het resultaat.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn naar de volgende categorieën in te delen:

- Activa met een economisch nut;
- Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (heffingsgerelateerd economisch nut);
- Activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Op grond van artikel 19 van de financiële verordening worden investeringen met een individuele aanschafwaarde beneden de 10.000 euro niet geactiveerd. Met uitzondering van investeringen waarvoor een investeringskrediet is verstrekt.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief en verminderd met afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Deze duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van een boekjaar in aanmerking genomen.

In erfpacht uitgegeven gronden.
De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs van de erfpacht. De jaarlijks ontvangen afkoopsommen bij voortdurende erfpacht worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve afkoopsommen. Aan zowel de bestemmingsreserve afkoopsommen als aan de erfpachtgronden waarvoor afkoopsommen zijn ontvangen wordt geen rente toegerekend, aan erfpachtgronden waarvoor jaarlijkse een canon wordt ontvangen wordt wel rente toegerekend.

Overige activa met economisch nut en maatschappelijk nut.
Op de overige activa met een economisch nut of maatschappelijk nut wordt afgeschreven. Behoudens enkele uitzonderingen wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingsduur is bepaald op de verwachte economische levensduur en is per soort activa in de Financiële Verordening vastgelegd.

Uitgezonderd van lineaire afschrijving zijn:
- Investeringen in riolering en publieke parkeervoorzieningen (gesloten financieringsstructuur);
- Investeringen met een specifieke (rijks)regelgeving;
- Investeringen in maatschappelijk vastgoed waarvoor voor het betreffende object is vastgesteld dat er sprake moet zijn van minimaal kostprijs dekkende verhuur;
- Grootschalige gebouwen met een bovenstedelijke functie.

Deze investeringen worden annuïtair afgeschreven.

Overige grondslagen ten aanzien van de afschrijving:
- In alle gevallen gaat de afschrijving in vanaf de eerste dag van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname.
- Op alle vastgoedobjecten is restwaarde van toepassing. De hoogte van de restwaarde wordt ingesteld afhankelijk van de functie van het gebouw en dan alleen bij verwachte instandhouding van het gebouw na afloop van de gebruiksduur. Daarnaast is rekening gehouden met de te maken kosten voor verwijdering of vernietiging van (delen van) het gebouw. Voor strategisch vastgoed en parkeergarages is de restwaarde op 0 gesteld.
- Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

Activa met heffing gerelateerd economisch nut
Dit betreft investeringen in riolering, inzameling van huishoudelijk afval en investeringen voor activiteiten waarop begraafrechten kunnen worden geheven.

Op activa met heffing gerelateerd economisch nut wordt lineair afgeschreven met uitzondering van de investeringen in (aanleg) riolering; deze worden conform de Financiële Verordening annuïtair afgeschreven.

Financiële vaste activa
De waardering van de financiële vaste activa is gebaseerd op de historische kostprijs c.q. nominale waarde, verminderd met - voor wat de geldleningen betreft - de aflossingen op de geldleningen of mutaties bij

deelnemingen. Indien de marktwaarde van een financieel vast actief duurzaam lager is dan de aanschafwaarde vindt afwaardering tot de lagere marktwaarde plaats door middel van het treffen van een voorziening. Bij (dreigende) oninbaarheid van leningen wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de lening. Op deelnemingen en effecten wordt niet afgeschreven. De werkelijke waarde kan afwijken van de nominale waarde.

Vlottende activa

Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs bestaat uit de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Indien de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijging- of vervaardigingsprijs worden de voorraden gewaardeerd tegen de marktwaarde. De waardevermindering wordt gerealiseerd door de vorming van een verliesvoorziening voor de grondexploitaties tegen contante waarde of voorziening voor incourantheid die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de voorraad.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Rente op grondexploitaties wordt geactiveerd en is daarmee ook onderdeel van de vervaardigingsprijs. Voor tussentijdse winstneming wordt, conform de in het BBV voorgeschreven berekeningswijze, de Percentage of Completion methode toegepast. Deze methode houdt in dat naar rato van de gerealiseerde opbrengsten en kosten de winst wordt berekend.

Vorderingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de balanspost debiteuren. Op basis van een ouderdomsanalyse wordt een percentage van de hoofdsom als voorziening getroffen. Daarnaast wordt op basis van de beoordeling van individuele problemen met vorderingen het bedrag in de voorziening indien nodig bijgesteld.

Liquide middelen en overlopende activa
Deze activa worden tegen verkrijgingsprijs opgenomen.

Toelichting passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen
Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserves en bestemmingsreserves. Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen
Het BBV schrijft voor dat een voorziening wordt gevormd in deze vier gevallen:
- Er zijn verplichtingen en verliezen waarvan de hoogte op de balansdatum niet zeker is, maar die wel redelijk ingeschat kunnen worden;
- Er zijn op de balansdatum risico's die kunnen leiden tot verplichtingen of verliezen, waarvan de hoogte al redelijk in te schatten is;
- Er zullen kosten worden gemaakt in een volgend begrotingsjaar. Hiervoor mag een voorziening worden gevormd als het maken van die kosten zijn oorsprong mede in het huidige of in voorafgaande

begrotingsjaren vindt en de voorziening is bedoeld om de lasten gelijk te verdelen over een aantal begrotingsjaren;
- Er worden bijdragen verstrekt aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.
De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale of contante waarde. De uitzondering hierop is de voorziening voor pensioen van wethouders. Deze wordt gewaardeerd tegen actuariële waarde.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan een jaar
De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Incidentele baten en lasten
Als incidenteel beschouwen we baten en lasten die zich maximaal drie jaar voordoen conform de notitie incidentele baten en lasten van de commissie BBV. Als drempelwaarde is 500 duizend euro opgenomen in onze financiële verordening.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
Aan de passiefzijde van de balans worden buiten de balanstelling opgenomen het bedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen een borgstelling of garantstelling is verstrekt (Artikel 50 BBV).

In de categorie niet uit de balans blijkende verplichtingen worden de meerjarige inkoopcontracten opgenomen tegen de (geraamde) resterende contractwaarde. Daarnaast worden de afgegeven garanties en waarborgen opgenomen.

Investering en financieringsstaat

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2027	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2027
Immateriële vaste activa (totaal)	**252**	**0**	**0**	**16**	**236**
Bijdragen aan activa van derden	252	0	0	16	236
Materiële vaste activa (totaal)	**1.856.995**	**245.099**	**0**	**57.474**	**2.044.620**
I. Investeringen met economisch nut		135.929			
Waarvan routine investeringen		29.115			
Waarvan beleidsmatige investeringen		106.814			
II. Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut		109.170			
Vlottende activa (totaal)	**41.149**	**38.752**	**29.586**	**-**	**50.315**
Onderhanden werk inzake grondexploitaties	41.149	38.752	29.586	-	50.315
Financiële activa (totaal)	**435.586**	**37.193**	**18.214**	**-**	**454.566**
Kapitaalverstrekkingen	128.798	37.143	-	-	165.941
Uitgezette leningen	306.789	50	18.214	-	288.625
Totaal activa	**2.333.982**	**321.044**	**47.800**	**57.490**	**2.549.737**

Financiering (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2027	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde 31-12-2027
Reserves	386.866	28.174	50.967	364.073
Voorzieningen	87.206	20.480	19.356	88.330
Opgenomen geldleningen Treasury (lang en kort)	1.859.911		95.358	1.764.553
Te financieren lang		332.782		332.782
Totaal financiering	**2.333.982**	**381.436**	**165.681**	**2.549.737**

* In ons financieringsbeleid gaan we er op begrotingsbasis vanuit dat we vaste activa en grondexploitaties financieren met langlopend vermogen. In paragraaf 5: Financiering staat vermeld welke financieringsbehoefte daaruit resulteert. In afwijking daarvan is in bovenstaande tabel ook rekening gehouden met de mogelijkheden die de prognosebalans biedt tot financiering van vaste activa en grondexploitaties met kortlopend vermogen.

Materiële vaste activa

Bij de vaste activa ramen wij voor 245,1 miljoen euro aan investeringen. In combinatie met de geraamde afschrijvingen van 57,5 miljoen euro stijgt daardoor de boekwaarde van de vaste activa van 1.857,0 miljoen euro naar 2.044,6 miljoen euro.

De 245,1 miljoen euro aan investeringen in vaste activa onderscheiden we naar drie soorten, namelijk:

- Routine investeringen: 29,1 miljoen euro
- Beleidsmatige investeringen: 106,8 miljoen euro
- Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut: 109,2 miljoen euro

Routine investeringen

De routine investeringen zijn investeringen ter vervanging van bestaande activa met als doel de bedrijfsvoering op het huidige peil te houden. Het betreft voornamelijk investeringen in automatisering, meubilair, huisvesting, voertuigen en materieel. Voor 2027 verwachten wij de volgende investeringen:

Routine investeringen 2027 (bedragen x € 1.000)	
Vervangingsinvesteringen Informatie & Services	2.200
Vervangingsinvesteringen Legal & Services	4.050
Vervangingsinvesteringen Sport050*	90
Vervangingsinvesteringen SPOT Groningen	2.075
Vervanging materieel Stadsbeheer	19.692
Materieel Iederz	1.008
Totaal	**29.115**

*Investeringen Sport050 zijn incl.btw

Een deel van bovenstaande investeringen komt nog ten laste van de kredieten van voorgaande jaren (6,1 miljoen euro). Dit houdt in dat wij in 2027 voor totaal 23,0 miljoen euro aan nieuwe kredieten voor routine-investeringen nodig hebben. De kapitaallasten van de nieuwe kredieten voor routine investeringen 2027 hebben wij opgenomen in deze begroting.

Routine-investeringen 2027 (bedragen x € 1.000)	Beschikbaar te stellen krediet
Vervangingsinvesteringen Informatie & Services	2.200
Vervangingsinvesteringen Legal & Services	4.050
Vervangingsinvesteringen Sport050*	90
Vervangingsinvesteringen SPOT Groningen	2.075
Vervanging materieel Stadsbeheer	14.273
Vervangingsinvesteringen Iederz	336
Totaal	**23.024**

*Investeringen Sport050 zijn incl.btw

Beleidsmatige investeringen

Beleidsmatige investeringen zijn investeringen waarover al principebesluiten zijn genomen en waarvoor de dekking is geregeld. Voor 2027 ramen wij voor 106,8 miljoen euro aan beleidsmatige investeringen.

Beleidsmatige investeringen met economisch nut (bedragen x € 1.000)	Bruto
Investeringen Sport050 *	7.602
Vervanging riolering	8.999
Investeringen in scholen	63.472
Huisvesting Stadsbeheer (wijkposten)	13.076
Diversen	13.665
Totaal	**106.814**

**Investeringen Sport050 zijn incl.btw*

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut
Investeringen met maatschappelijk nut zijn investeringen die in principe niet verhandelbaar zijn, maar wel een meerjarig nut (kunnen) hebben. Voorbeelden hiervan zijn wegen, straten, pleinen, bruggen en openbaar groen. Met ingang van 2017 moeten deze investeringen, conform BBV, worden geactiveerd. Voor 2027 ramen wij 109,2 miljoen euro aan investeringen. Voor de financiering van deze investeringen leggen wij afzonderlijke raadsvoorstellen aan de gemeenteraad voor.

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (bedragen x € 1.000)	Bruto
Vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte	9.500
Suikerzijde	8.887
Meerstad	34.947
Wijkvernieuwing	24.962
Bovenwijkse infrastructuur	17.500
Diversen	13.374
Totaal	**109.170**

Vlottende activa
Investeringen in grondexploitaties gelden in de gemeentelijke verslaglegging als vlottende activa. Het betreft zaken als grondaankopen en infrastructurele werken. In 2027 gaat het naar verwachting om 38,8 miljoen euro aan investeringen met daar tegenover 29,6 miljoen euro aan inkomsten

Financiële activa
De financiële activa van de gemeente Groningen bestaat uit deelnemingen en uitgezette geldleningen. Het overgrote deel van de uitgezette geldleningen bestaat uit leningen aan Meerstad en aan woningbouwcorporaties, te weten respectievelijk 228 en 31 miljoen euro. In 2027 lost Meerstad in totaal 10 miljoen euro aan leningen af.

Financiering
De boekwaarde van de gemeentelijke activa neemt toe met 216 miljoen euro en bedraagt aan het einde van het boekjaar 2,55 miljard euro. De financiering van deze boekwaarde geschiedt door middel van de reserves en voorzieningen van de gemeente, door geldleningen die de gemeente in het verleden heeft aangetrokken, door het inzetten van kort geld en/ of door het aantrekken van nieuwe geldleningen.

Het totaal van de reserves daalt van 387 miljoen euro naar 364 miljoen euro. De omvang van de voorzieningen stijgt met 1 miljoen euro naar 88 miljoen euro. De eigen financieringsmiddelen zijn eind 2027 begroot op 452 miljoen euro. Het overgrote deel van de 2,55 miljard euro aan boekwaarde, wordt daarom gefinancierd met langlopende leningen. Het totaal aan aangetrokken lange geldleningen bedraagt begin 2027 naar verwachting 1,86 miljard euro. Daarnaast verwachten we 300 miljoen euro met kort geld te financieren. Van de langlopende geldleningen wordt naar verwachting 95 miljoen euro afgelost. Het bedrag van de opgenomen lange en korte geldleningen komt eind 2027 uit op 1,76 miljard euro.

Het verschil tussen de geraamde boekwaarde van 2,55 miljard euro en de opgenomen geldleningen (1,76 miljard euro) en reserves en voorzieningen (452 miljoen euro) bedraagt 333 miljoen euro. Dit bedrag is de financieringsbehoefte die nog met lang of kort vermogen moet worden afgedekt.

Reserves

Verloopoverzicht reserves 2027

Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Begroot Saldo 31-08-2026	Prognose 2026	Prognose Saldo 31-12-2026	Begrote toevoeging 2027	Begrote onttrekking 2027	Saldo 31-12-2027
Algemene Reserve	111.901	-27.994	83.907	2.825	200	86.532
Algemene Bestemmingsreserve	68.426	4.225	72.651	2.622	38.095	37.178
Afkoopsom onderhoud fietspad	357		357		23	334
Afkoopsommen erfpacht	12.876		12.876			12.876
Begraafplaatsen	-	-	-	30	30	-
Betaalbaar wonen fonds	1.668		1.668			1.668
Bijdrage MFA de Wijert	1.449		1.449		43	1.406
Bovenwijkse infrastructuur	3.655		3.655			3.655
Budgetoverheveling	37.156	-37.156	-			-
Cofinancieringinvesteringfonds	438		438			438
De Suikerzijde	2.312		2.312			2.312
Eemskanaalzone	6.444		6.444			6.444
Egalisatiereserve Instellingen	1.023		1.023		500	523
ESF	958		958		270	688
Esserberg	105		105		11	94
Extra Beleid	379		379			379
Flankerend beleid	741		741			741
Fonds Energietransitie	2.465		2.465			2.465
Gebruiksovereenkomst voetbalverenigingen	14		14		6	8
Gresco	500		500			500
GrESCo aanpak 24 gebouwen	125		125			125
Grondzaken	35.214	-5.987	29.227	2.500	2.500	29.227
Hergebruik grond	-		-			-
Jeugdzorg	9.783		9.783			9.783
Kunst op straat	216		216			216
Mobiliteitsfonds	4.000		4.000	4.000	425	7.575
Nieuw Raadhuis Haren	1.453		1.453		42	1.411
Nieuwbouw VMBO	353	2.145	2.498		100	2.398
Onderwijshuisvesting	10.795		10.795	7.782	6.000	12.577
Regio Specifiek Pakket ZZL	9.400		9.400			9.400

Reserve Kapitaallasten (BK)	48.452	497	48.949	2.415	1.041	50.323
Scholenfonds	2.483		2.483		71	2.412
SIF	13.942	610	14.552			14.552
Sparen aanpak Martiniplaza	200		200			200
Sparen voor de toekomst	52.809		52.809	6.000	667	58.142
Vastgoed verkoopopbrengst tbv bezuinigingen	-		-			-
Werk in Zicht	418	496	914		693	221
Zernike College	7.520		7.520		251	7.269
Totaal	**450.030**	**-63.164**	**386.866**	**28.174**	**50.967**	**364.073**

Toelichtingen op reserves

Omschrijving	Doel	Maximale omvang	Saldo 31-12-2027	Toelichting mutaties	Beoordeling niveau
Algemene Reserve (AR)	Deze reserve dient ter dekking van het opvangen van onvoorziene verliezen op de korte en lange termijn		86.532	In 2027 voegen we 2,8 miljoen euro aan de algemene reserve toe op grond van eerdere meerjarenbegrotingen. Voorts onttrekken we 200.000 euro voor beveiligingsmaatregelen reisdocumenten.	voldoende
Algemene Bestemmings Reserve (ABR)	De algemene bestemmingsreserve is voor bestemde middelen, waarvoor geen afzonderlijke bestemmingsreserve is ingesteld.		37.178	In de begroting 2027 wordt 755.000 euro rijksmiddelen versterking dienstverlening aan deze reserve toegevoegd, maar wordt er ook 1,3 miljoen euro onttrokken voor dit onderwerp. Vanuit een eerdere meerjarenbegroting wordt er ook 1,867 miljoen toegevoegd en onttrokken ten gunste van de beginstand van het meerjarenbeeld. Voort onttrekken we 600 duizend euro voor dekking studietoeslag. Ten slotte wordt er 51,9 miljoen aan de algemene bestemmingsreserve onttrokken voor het uitvoeren van meerjarenbegroting 2027.	voldoende
Sparen voor de toekomst	Bij een realisatiebesluit over de strategische projecten moeten ook de benodigde financiële ruimte in de begroting worden gereserveerd. Daartoe dient deze reserve. De komende periode worden de projecten nader uitgewerkt en moet nog keuzes worden gemaakt. Bij een realisatiebesluit wordt het bedrag daadwerkelijk beschikbaar gesteld ten laste van de financiële reservering.		58.809	In 2027 voegen we 6 miljoen euro toe aan de reserve sparen voor de toekomst. Er is nog geen rekening gehouden met mogelijke onttrekkingen in 2026.	voldoende
Sparen aanpak Martiniplaza			200	Toevoeging door niet ingezette middelen structurele post onvoorziene risico's	voldoende
Reserve budgetoverheveling	Niet bestede gelden ontvangen vanuit taakmutaties in de decembercirculaire en resultaten samenwerkingsverbanden overhevelen naar het volgende		-	De reserve budgetoverheveling wordt elk jaar leeg geboekt.	voldoende

	boekjaar. Eindejaarsaldo begroting dient nul te zijn.				
Afkoopsom onderhoud fietspad Stadsweg	Deze reserve dient ter dekking van de kosten van het jaarlijks onderhoud aan de Stadsweg Ten Boer		334	In de primitieve begroting is 23 duizend euro onttrokken voor het jaarlijks onderhoud aan de Stadsweg.	voldoende
Afkoopsommen erfpacht	Deze reserve dient voor het reserveren van afkoopsommen erfpacht. De ontvangen afkoopsom erfpacht wordt toegevoegd aan deze reserve tot maximaal de waarde van de uitgegeven kavel.		12.876	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Begraafplaatsen	De reserve dient ter dekking van toekomstige ruimingskosten en voor het opvangen van (kleine) verschillen in de inkomsten en uitgaven op de exploitatie begraafplaatsen.		-		voldoende
Betaalbaar wonen fonds	Deze reserve dient ter dekking van kosten met betrekking tot het Betaalbaar Wonen Fonds		1.668	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Bijdrage MFA de Wijert (BK)	Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van het project Multifunctionele Accommodatie De Wijert.		1.406	De onttrekking van 43 duizend euro is ter dekking van (een deel van) de kapitaallasten van het pand MFA de Wijert.	voldoende
Bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties (BK)	Deze reserve is ingesteld om middelen die vrijkomen door activering van bovenwijkse voorzieningen in de grondexploitaties te reserveren		3.655	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Co financieringinvestering fonds	Deze reserve dient om de noodzakelijke uitbreiding en vervanging van gemeentelijke sportaccommodaties mogelijk te maken en om als gemeente via cofinanciering bij te kunnen dragen aan investeringen van sportverenigingen in sportaccommodatie		438	Bijzonder resultaat (o.a. kapitaallasten sport) wordt toegevoegd aan deze reserve. In 2027 staan op dit moment nog geen onttrekkingen begroot. Een eventuele onttrekking en behoeve van het Meerjarig project "Opruimen SBR korrels kunstgrasvelden" zullen we in de loop van 2026 en 2027 beoordelen (per 2026 nog 96 duizend euro beschikbaar in de reserve).	voldoende
De Suikerzijde (BK)	De reserve dient om incidentele vrijval van structurele middelen voor De Suikerzijde beschikbaar te houden voor de gebiedsontwikkeling De Suikerzijde		2.312	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Eemskanaalzone (BK)	Deze reserve dient voor het aanhouden van middelen als gevolg van marktwaardetoetsen. Middelen die vrijkomen doordat waardering van de strategische gronden en gebouwen worden opgeplust naar de waarde bij huidige bestemming op basis van een taxatie. .		6.444	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende

Egalisatiereserve Instellingen ivm concernaccres	We willen deze reserve op termijn opheffen. De mutaties van de subsidiebudgetten lopen voortaan via het financieel meerjarenbeeld. De resterende middelen worden ingezet ter dekking van de cultuurnota 2025-2028.		523	Om het effect van de Fair Practice Code te compenseren en de doorstroom te bevorderen wordt voor de jaren 2025 tot en met 2028 jaalijks 500 duizend euro beschikbaar gesteld en onttrokken aan de reserve accres instellingen	voldoende
ESF	Deze reserve dient om vrijval van ESF- subsidie die de gemeente Groningen als centrumgemeente ontvangt te reserveren en wordt zoveel als mogelijk weer ingezet ter dekking van projecten		688	In 2027 onttrekken we conform Raadsbesluit 270 duizend euro aan de ESF reserve ter dekking van de bijdrage bedrijfsvoering concern en de ESF administratie.	voldoende
Esserberg (BK)	Deze beklemde reserve dient ter dekking van een deel van de kapitaallasten van het investeringsproject 'renovatieplan sportpark Esserberg'.		94	Onttrekking ter dekking van kapitaallasten.	voldoende
Extra beleid	Deze reserve dient om de nog te besteden extra beleidsgelden op te nemen.		379	dekking doefmat volgt in 2026	voldoende
Flankerend beleid	Deze reserve dient voor herplaatsing van medewerkers in het kader van de bezuinigingsoperatie.		741	Momenteel is er nog onvoldoende zicht op mutaties. Dit hangt af van lopende of aangekondigde reorganisaties en of er boventalligheid en daarmee nieuwe herplaatsingskandidaten bij komen	voldoende
Fonds Energietransitie	De beschikbare reserve vormt een substantieel startkapitaal en maakt mogelijk dat het fonds versneld ingericht kan worden. Gezien de grote opgave onderzoeken we de meest effectieve wijzen waarop de reserve ingezet kan worden.		2.465	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Bestemmingsreserve Gebruiksovereenkomst voetbalver	Deze reserve dient ter dekking van het fonds “Gebruiksovereenkomsten voetbalverenigingen” in ten Boer. Op grond van de gebruiksovereenkomsten kunnen voetbalverenigingen een beroep doen op de gemeente voor groot onderhoud aan de accommodaties en de financiering van een aantal zaken op en rond de velden.		8	De onttrekking betreft de te betalen vergoedingen aan 4 voetbalverenigingen.	voldoende
Gresco	Deze reserve dient als egalisatiereserve voor de resultaten van Gresco		500	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Gresco aanpak 24 gebouwen (BK)	Deze reserve dient voor de gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten integrale aanpak 24 gebouwen		125	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Grondzaken	Deze reserve dient ter vorming van een toereikende buffer voor het opvangen van schommelingen op de grondexploitaties.		29.227	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende

Hergebruik grond	Deze reserve dient om vooruit ontvangen gelden voor de toekomstig te maken kosten te reserveren. Jaarlijks zal het exploitatieresultaat verrekend met deze reserve.		-	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Jeugdzorg	In de algemene uitkering zijn in 2025 middelen beschikbaar gesteld voor tekorten in de jeugdzorg. Bij het bepalen van de opgave kosten jeugdzorg is rekening gehouden met deze ontvangst. De reserve zal de komende jaren worden ingezet.		9.783	Er zijn geen mutaties begroot in de primitieve begroting 2027	voldoende
Kunst op straat	Deze reserve dient voor het financieren van kunst bij nader te bepalen kunstprojecten in de openbare ruimte.		216	Er zijn geen mutaties begroot in de primitieve begroting 2027	voldoende
Mobiliteitsfonds	Deze reserve dient ter dekking van toekomstige investeringen in parkeergarages/fietsenstallingen		7.575	De begrote onttrekkingen hebben betrekking op de begrote kapitaallasten van de fietsenstalling Haddingestraat.	voldoende
Bestemmingsreserve Nieuw Raadhuis	Deze reserve dient ter dekking van een deel van de kapitaallasten van het nieuwe gemeentehuis.		1.411	In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van 42 duizend euro onttrokken ter dekking van kapitaallasten.	voldoende
Nieuwbouw VMBO (BK)	Deze beklemde reserve dient ter dekking van kapitaallasten		2.398	In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van 100 duizend euro onttrokken ter dekking van kapitaallasten.	voldoende
Onderwijshuisvesting	Deze reserve is voor het opvangen van risico's en het mogelijk maken van toekomstige investeringen.		12.577	Het saldo van de begroting onderwijs wordt cf besluitvorming raad toegevoegd aan de reserve.	voldoende
Regio Specifiek Pakket ZZL	Deze reserve dient om projecten uit het Regio Specifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL) te financieren.		9.400	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Reserve Kapitaallasten	Deze (beklemde) reserve dient ter dekking van de kapitaallasten c.f. het BBV mogen middelen niet meer in mindering worden gebracht op het project zelf als hierdoor een negatieve boekwaarde ontstaat		50.323	De reserve is gevormd voor dekking kapitaallasten, oa voor de renovatie Heesterpoort, Stadhuis, de Driebond school, de Groene Wei, Kunstwerf, en het project Vrijdag.	voldoende
Scholenfonds	Deze reserve dient ter dekking van de kosten bouw nieuwe school		2.412	In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van 71 duizend euro onttrokken ter dekking van kapitaallasten.	voldoende
SIF	Deze reserve is ingesteld voor nog niet uitgegeven (rijks)middelen voor toekomstige projecten.		14.552	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende
Vastgoed verkoopopbrengst tbv bezuinigingen	Deze reserve dient om de opbrengsten van het afstoten van vastgoed in enig jaar aan een bezuinigingstaakstelling van een volgende jaar toe te rekenen en tijdelijk te reserveren.		-	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2027-2030.	voldoende

Werk in Zicht	De bestemmingsreserve heeft een bestedingsfunctie voor meerjarige projecten van de arbeidsmarktregio Werk In Zicht (WIZ). Doel van de reserve is om WIZ-middelen, zijnde regionale gelden van de arbeidsmarktregio (als cofinanciering) in te zetten op meerjarige WIZ-subsidieprojecten.		221	In 2027 onttrekken we 248 duizend euro uit de reserve voor startbanen statushouders en 445 voor Groen licht.	voldoende
Bestemmingsreserve Zernike College	Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van de nieuwbouw van het Zernike College.		7.269	In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van 251 duizend euro onttrokken ter dekking van kapitaallasten.	voldoende
Totaal reserves			**364.073**		

Verloopoverzicht reserves 2028-2030

Naam reserve (bedragen x 1.000 euro)	Saldo 31-12-2027	Prognose mutatie 2028	Saldo 31-12-2028	Prognose mutatie 2029	Saldo 31-12-2029	Prognose mutatie 2030	Saldo 31-12-2030
Algemene Reserve	86.532	2.826	89.358	2.826	92.184	2.826	95.010
Algemene Bestemmingsreserve	37.178	-20.304	16.874	-7.870	9.004	-	9.004
Afkoopsom onderhoud fietspad	334	-23	311	-23	288	-23	265
Afkoopsommen erfpacht	12.876		12.876		12.876		12.876
Begraafplaatsen	-	-	-	-	-	-	-
Betaalbaar wonen fonds	1.668		1.668		1.668		1.668
Bijdrage MFA de Wijert	1.406	-43	1.364	-43	1.321	-43	1.278
Bovenwijkse infrastructuur	3.655		3.655		3.655		3.655
Budgetoverheveling	-		-		-		-
Cofinancieringinvesteringfonds	438	75	513	75	588	75	663
De Suikerzijde	2.312		2.312		2.312		2.312
Eemskanaalzone	6.444		6.444		6.444		6.444
Egalisatiereserve Instellingen	523	-500	23		23		23
ESF	688		688		688		688
Esserberg	94	-11	83	-11	72	-11	61
Extra Beleid	379		379		379		379
Flankerend beleid	741		741		741		741
Fonds Energietransitie	2.465		2.465		2.465		2.465
Gebruiksovereenkomst voetbalverenigingen	8	-6	2	-2	-		-

Gresco	500		500		500		500
GrESCo aanpak 24 gebouwen	125		125		125		125
Grondzaken	29.227		29.227		29.227		29.227
Hergebruik grond	-		-		-		-
Jeugdzorg	9.783		9.783		9.783		9.783
Kunst op straat	216		216		216		216
Mobiliteitsfonds	7.575	3.561	11.136	3.429	14.565	-574	13.991
Nieuw Raadhuis Haren	1.411	-42	1.370	-42	1.328	-42	1.287
Nieuwbouw VMBO	2.398	-100	2.298	-100	2.198	-100	2.098
Onderwijshuisvesting	12.577	5.543	18.119	12.833	30.953	13.577	44.530
Regio Specifiek Pakket ZZL	9.400		9.400		9.400		9.400
Reserve Kapitaallasten (BK)	50.323	-959	49.364	-1.196	48.168	-843	47.324
Scholenfonds	2.412	-71	2.342	-71	2.271	-62	2.209
SIF	14.552		14.552		14.552		14.552
Sparen aanpak Martiniplaza	200		200		200		200
Sparen voor de toekomst	58.142	6.000	64.142		64.142		64.142
Vastgoed verkoopopbrengst tbv bezuinigingen	-		-		-		-
Werk in Zicht	221		221		221		221
Zernike College	7.269	-251	7.019	-251	6.768	-251	6.517
Totaal	**364.073**	**-4.304**	**359.769**	**9.555**	**369.324**	**14.529**	**383.853**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

(beklemde reserves kapitaallasten)

naam reserve	2027		2028		2029		2030	
(bedragen x 1.000 euro)	stort.	onttr.	stort.	onttr.	stort.	onttr.	stort.	onttr.
Vrijdag St.Jansstraat	0	206	0	206	0	206	0	206
Heesterpoort	0	56	0	56	0	56	0	56
Sportpark De Kring	0	8	0	8	0	8	0	8
Kunstwerf	0	6	0	6	0	6	0	6
Groene Wei / Lammetjesplein	0	30	0	30	0	30	0	30
Revitalisering Stadhuis	0	38	0	38	0	38	0	38
Revitalisering Duinkerkenstraat	0	0	0	72	0	72	0	72
Driebond Engelbert	0	37	0	37	0	37	0	37
Nieuwbouw iederz	0	37	0	37	0	37	0	37
Basisinrichting sporthallen Selwerd	0	5	0	5	0	5	0	5
Bij Van Houten	0	19	0	19	0	0	0	0
Speeltuin De Kreukelhof	0	0	0	13	0	13	0	13

Waterviolier 1 Meerstad	0	20	0	20	0	20	0	20
Fietsenstalling Haddingestraat	0	425	0	439	0	471	0	474
MFA de Wijert	0	43	0	43	0	43	0	43
Esserberg	0	11	0	11	0	11	0	11
Scholenfonds	0	71	0	71	0	71	0	71
Nieuw Raadhuis Haren	0	42	0	42	0	42	0	42
Nieuwbouw VMBO	0	100	0	100	0	100	0	100
Zernike College	0	251	0	251	0	251	0	251
Van Lenneplaan	0	13	0	13	0	13	0	13
Zonnevoetpad Kolenkade gresco	0	32	0	32	0	0	0	0
Gele steentjes	0	12	0	12	0	12	0	12
Verkeer en toegankelijkheid	0	375	0	402	0	440	0	430
Speelvoorzieningen	0	97	0	97	0	97	0	97
Skatebaan	0	20	0	20	0	20	0	20
Totaal	**0**	**1.954**	**0**	**2.080**	**0**	**2.099**	**0**	**2.092**

Voorzieningen

Verloopoverzicht voorzieningen 2027

Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Begroot Saldo 1-1-2027	Toevoeging 2027	Onttrekking 2027	Vrijval 2027	Saldo 31-12-2027
Afkoop onderhoud begraafplaats	4.815	382			5.197
Afvalstoffenheffingen	5.786		1.367		4.419
Euvelgunnerweg 17	284	29		56	257
Groot onderhoud gebouwen	18.747	5.637	6.411		17.973
Groot onderhoud Oosterpoort	299	653	852		100
Groot Onderhoud Welzijn	1.178	699	434		1.443
Achterstallig Onderhoud	2.130		130		2.000
Legaat Andrea Elkenbracht	179		8		171
Nazorgvoorziening	233	55	79		209
OH Tennisvelden Ten Boer	178	12	133		57
Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen	6.284	1.231	48		7.467
Onderhoud museum	2.251	663	762		2.152
Onderhoud Cultuur gebouwen	305	512	121		696
Onderhoud parkeergarages	4.221	2.088	2.805		3.504
Onderhoud sportaccomodaties	11.411	5.656	4.050		13.017
Onderhoud vensterscholen	5.447	2.387	1.353		6.481
Pensioenen wethouders	11.443	357	321		11.479
Reorganisatie	404		175		229
Rioolheffing	877				877
Riolering baggerprojecten	572				572
RVU	913		251		662
Spaarverlof	8.719				8.719
Wachtgeld wethouders	530	119			649
Totaal	**87.206**	**20.480**	**19.300**	**56**	**88.330**

Toelichtingen op voorzieningen

Omschrijving	Doel	Saldo 31-12-2027	Toelichting mutaties	Beoordeling niveau
Afkoop onderhoud begraafplaats	Deze voorziening dient voor het reserveren van ontvangen afkoopsommen van nabestaanden. Aanwending vindt plaats ten behoeven van het onderhoud van graven. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV	5.197	In 2026 verwachten we 324 duizend euro toe te voegen aan de voorziening.	voldoende
Afvalstoffenheffing	Deze voorziening dient voor het opvangen van prijsschommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV	4.419	Voor de uitvoering van de initiatieven uit het Burgerberaad Afvalvrij 2030 worden 517K aan kosten gemaakt. Deze zijn incidenteel en worden gedekt uit de voorziening. Voor het initiatiefvoorstel Afvalpreventie worden 200K aan kosten gemaakt. Deze zijn incidenteel en worden gedekt uit de voorziening. Om de stijging van de tarieven voor de afvalstoffenheffing te dempen wordt in 2027 478K onttrokken uit de voorziening.	voldoende
Euvelgunnerweg 17	Deze voorziening dient voor dekking van de compensatie voor de huur van pand Euvelgunnerweg overeengekomen met de stichting het Viaduct voor de eerste vijf jaar	257	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	voldoende
Groot onderhoud gebouwen	Deze voorziening dient om het onderhoud van kapitaalgoederen te waarborgen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	17.973	Voorziening is gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplan voor de komende 20 jaren, opgesteld door Lindhorst. Mutatie betreft de dotatie en de onttrekking o..b.v het 20-jarenplan.	voldoende
Groot onderhoud Oosterpoort	Deze voorziening dient ter dekking van groot onderhoud aan de Oosterpoort/ Stadsschouwburg. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	100	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	voldoende
Groot onderhoud Welzijnsgebouwen	Deze voorziening dient om het onderhoud van kapitaalgoederen te waarborgen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	1.443	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	voldoende
Achterstallig Onderhoud	Deze voorziening dient ter dekking van de kosten van achterstallig onderhoud van de biotoop van de Hortus	2.000	Er zijn nog geen mutaties opgenomen in de primtieve begroting 2027	voldoende
Legaat Andrea Elkenbracht	Deze voorziening dient om begaafde (oud) leerlingen van het stedelijk conservatorium in de gelegenheid stellen een voortgezette muziekstudie in het buitenland te volgen. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV	171	Onttrekking voor jaarlijkse beurs Andrea Elkenbracht fonds	voldoende

Nazorgvoorziening	Deze voorziening dient voor nazorg voor diverse bodemsaneringslocaties, w.o. Beckerweg Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1b BBV	209	Onttrekking conform opgave geplande kosten nazorglocaties. Dotatie voorziening noodzakelijk i.v.m. dreigend tekort vanaf 2027 (niet toereikend zijn van de voorziening ter dekking van de voorgenomen uitgaven).	voldoende
Onderhoud Tennisvelden Ten Boer	Deze voorziening dient om het onderhoud van de tennisvelden van de voormalige gemeente Ten Boer te waarborgen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	57	Voor de tennisvelden oud Ten Boer wordt jaarlijks gedoteerd voor groot onderhoud. Dit was voorzien in 2022 maar uit overleg met de vereniging bleek dat nog niet nodig. In 2026 zal nader overleg plaatsvinden over de uitvoering (op zijn vroegst 2027).	voldoende
Onderhoud museum	De voorziening heeft als doel het opvangen van schommelingen in de kosten van groot onderhoud van het Groninger Museum. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	2.152	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	voldoende
Onderhoud cultuur gebouwen	Deze voorziening dient ter dekking van toekomstig onderhoud aan de Muziekschool. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	696	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	voldoende
Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen	Deze voorziening dient ter dekking van toekomstig onderhoud aan gebouwen die worden verhuurd. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	7.467	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	voldoende
Onderhoud parkeergarages	De voorziening heeft als doel het opvangen van schommelingen in de kosten van het planmatig onderhoud van het parkeerbedrijf.	3.504	De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het meerjarenonderhoudsplan.	voldoende
Onderhoud sportaccommodaties	Deze voorziening dient om het onderhoud van kapitaalgoederen te waarborgen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	13.017	Toevoeging is de reguliere dotatie aan de voorziening. De onttrekkingen betreffen de bestedingen meerjarig planmatig onderhoud.	voldoende
Onderhoud vensterscholen	Deze voorziening dient ter dekking van schommelingen in de onderhoudsplanning voor planmatig/groot onderhoud. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	6.481	De dotaties en onttrekkingen zijn conform het onderliggende meerjarenonderhoudsplan.	voldoende
Pensioenaanspraken politieke ambtsdragers	Deze voorziening dient ter dekking van de pensioenlasten van voormalig wethouders (voor 2006). Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	11.479	In de begroting gaan we er vanuit dat jaarlijks ruim 0,3 miljoen euro moet worden toegevoegd aan de Voorziening Pensioenen wethouders om de voorziening op peil te houden. Onttrekkingen vinden plaats op het moment dat er pensioenuitkeringen of overdrachten plaats vinden. Jaarlijks aan het eind van het jaar worden de toekomstige verplichtingen herrekend en eventuele toevoegingen en onttrekkingen die hiervan het resultaat zijn bij de jaarrekening inzichtelijk gemaakt.	voldoende

Reorganisatie	Deze voorziening dient voor de dekking van kosten van boventalligheid als gevolg van reorganisaties. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	229	Momenteel is er nog onvoldoende zicht op mutaties. Dit hangt af van lopende of aangekondigde reorganisaties en of er boventalligheid en daarmee nieuwe herplaatsingskandidaten bij komen.	voldoende
Rioolheffing	Deze voorziening dient voor het opvangen van prijsschommelingen in het tarief van de rioolheffing. Voorziening is ingesteld conform artikel 44 BBV.	877	Er zijn nog geen mutaties opgenomen in de primtieve begroting 2027	voldoende
Riolering baggerprojecten	Deze voorziening dient voor het beschikbaar houden van de baggerbudgetten voor de geplande baggerprojecten. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV.	572	Er zijn nog geen mutaties opgenomen in de primtieve begroting 2027	voldoende
RVU regeling vervroegde uittreding	Deze voorziening dient voor de dekking van kosten van de regeling vervroegde uittreding van personeel. De RVU is een verplichting vanuit de CAO, zie artikel 2.11 CAO.	662	Betreft jaarlijks uitbetaling van de uitkeringen RVU.	voldoende
Spaarverlof	Voorziening wordt gevormd ter dekking van het aangemerkt spaarverlof op het moment dat dit wordt opgenomen. Voorziening is ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	8.719	Met terugwerkende kracht is het vanaf 2022 verplicht om een voorziening op te nemen voor het spaarverlof. Momenteel is er nog onvoldoende zicht op mutaties gedurende dit jaar en verde	voldoende
Wachtgeld oud wethouders	Deze voorziening dient voor de dekking van wachtgeld-verplichtingen van oud-wethouders. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	649	In de begroting gaan we er vanuit dat jaarlijks ruim 0,1 miljoen euro moet worden toegevoegd aan de Voorziening Wachtgeld oud-wethouders om de voorziening op peil te houden. Onttrekkingen vinden plaats op het moment dat er wachtgelden dienen te worden uitbetaald. Jaarlijks aan het eind van het jaar worden de toekomstige verplichtingen herrekend en eventuele toevoegingen en onttrekkingen die hiervan het resultaat zijn bij de jaarrekening inzichtelijk gemaakt.	voldoende
	Totaal voorzieningen	**88.330**		

Verloopoverzicht voorzieningen 2028-2030

Naam Voorziening (bedragen x 1.000 euro)	Saldo 31-12-2027	Prognose mutatie 2028	Saldo 31-12-2028	Prognose mutatie 2029	Saldo 31-12-2029	Prognose mutatie 2030	Saldo 31-12-2030
Afkoop onderhoud begraafplaats	5.197	386	5.583	394	5.977	392	6.369
Afvalstoffenheffingen	4.419	1	4.420	1	4.421	1	4.422
Euvelgunnerweg 17	257	-44	213	-54	159	-32	127
Groot onderhoud gebouwen	17.973	1.250	19.223	2.580	21.803	1.079	22.882
Groot onderhoud Oosterpoort	100	-18	82	49	131	178	309
Groot Onderhoud Welzijn	1.443	134	1.577	310	1.887	-637	1.250
Achterstallig Onderhoud	2.000		2.000		2.000		2.000
Legaat Andrea Elkenbracht	171	-8	163	-8	155	-8	147
Nazorgvoorziening	209	-54	155	-14	141	-58	83
OH Tennisvelden Ten Boer	57	12	69	12	81	12	93

Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen	7.467	1.136	8.603	1.318	9.921	546	10.467
Onderhoud museum	2.152	177	2.329	-16	2.313	110	2.423
Onderhoud Cultuur gebouwen	696	274	970	250	1.220	-357	863
Onderhoud parkeergarages	3.504	-1.639	1.865	-726	1.139	-485	654
Onderhoud sportaccomodaties	13.017	1.945	14.962	2.784	17.746	781	18.527
Onderhoud vensterscholen	6.481	560	7.041	610	7.651	-357	7.294
Pensioenen wethouders	11.479	39	11.518	39	11.557	40	11.597
Reorganisatie	229	-110	119	-100	19	-19	-
Rioolheffing	877		877		877		877
Riolering baggerprojecten	572		572		572		572
RVU	662	-64	598		598		598
Spaarverlof	8.719		8.719		8.719		8.719
Wachtgeld wethouders	649	123	772	127	899	132	1.031
Totaal	**88.330**	**4.100**	**92.430**	**7.556**	**99.986**	**1.318**	**101.304**

EMU-saldo

	Omschrijving (Bedragen x 1.000 euro)	2026 Volgens realisatie tot en met sept. 2026, aangevuld met raming resterende periode	2027 Volgens begroting 2027	2028 Volgens meerjarenraming in begroting 2028
1.	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-549	-22.690	-4.302
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	166.490	187.609	99.984
3.	Mutatie voorzieningen	-13.070	1.124	4.100
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	13.027	9.166	-10.631
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	**-193.136**	**-218.341**	**-89.555**

Toelichting

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. In de EMU-systematiek gaat het namelijk om kasstromen, dat wil zeggen inkomsten en uitgaven. Zo tellen investeringen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.
Het begrotingssaldo in baten-/lastentermen bedraagt in 2027 0 euro, maar exclusief de mutaties in de reserves is dit 22,7 miljoen euro negatief. Daarnaast nemen onze (im)materiële vaste activa met 187,6 miljoen euro toe en investeren we per saldo 9,2 miljoen euro in onze grondexploitaties. Tot slot voegen we 1,1 miljoen euro toe aan de voorzieningen. Dat zijn lasten die pas later tot uitgaven leiden. Daarmee komt het EMU-saldo van de gemeente Groningen voor 2027 uit op 218,3 miljoen euro negatief.

De grootste oorzaak van het negatieve EMU-saldo, de verwachte toename van de boekwaarde van de (im)materiële vaste activa met 187,6 miljoen, wordt veroorzaakt door het feit dat de investeringen in vaste activa met een bedrag van 245,1 miljoen euro veel hoger liggen dan de afschrijvingen op de (im)materiële vaste activa van 57,5 miljoen euro. Zoals blijkt uit de Investering en financieringsstaat is er naast het bedrag

van 29,1 miljoen euro aan routinematige vervangingsinvesteringen en het bedrag van 109,2 miljoen euro aan investeringen in de openbare ruimte (infrastructuur) sprake van een, ook historisch gezien, hoog bedrag aan beleidsmatige investeringen van 106,8 miljoen euro, met name door investeringen in scholen en huisvesting Stadsbeheer (wijkposten).

Incidentele baten en lasten

Deelprogramma (bedragen x € 1.000)	Incidentele baten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
03.2 Onderwijs	Onderwijshuisvesting	6.000	6.000			Op grond van de actualisatie van het Integraal huisvestingsplan onderwijs wordt een bedrag van 12 miljoen euro als vrijval voor de jaren 2027 en 2028 onttrokken
03.1 Werk en inkomen	ESF	270				Onttrekking van de reserve ter dekking van ESF-projecten
03.1 Werk en inkomen	Werk in Zicht	693				Dit betreft het budget voor Werk In Zicht in 2027
03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Egalisatiereserve instellingen	500	500			Dit betreft de incidentele vrijval bij de egalisatiereserve accres gesubsidieerde instellingen
03.5 Cultuur en evenementen	Museum aan de A				75	Baten ter dekking van kapitaallasten Museum aan de A
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Algemene reserve	200				Baten ter dekking van beveiligingsmaatregelen reisdocumenten
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Inzet rekeningresultaat 2024 en 2025 tbv begroting	34.328	20.304	7.870		Rekeningresultaat 2024 en 2025 ter dekking van lasten in de begroting 2027, 2028 en 2029
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Dekking studietoeslag	600				Baten ter dekking van de studietoeslag
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Inzet begroting 2027-2030	1.867	1.553			Onttrekking reserve ter dekking van lasten in de begroting 2027 en 2028
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Versterken dienstverlening	1.300				Dit betreft de onttrekking ten behoeve van het project Versterking dienstverlening
01.3 Wonen	Afwaarderingsbudget Grondzaken	2.500	2.500	2.500	2.500	Afwaarderingsbudget Grondzaken
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Onttrekking Sparen voor de toekomst	667				Baten ter dekking van incidentele uitgaven strategische investeringsprojecten
Divers	Overige incidentele onttrekkingen aan reserves	84	111	236	361	
	Totaal incidentele baten	**49.009**	**30.968**	**10.606**	**2.936**	

Deelprogramma (bedragen x € 1.000)	Incidentele lasten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
1.1 Economie en werkgelegenheid	Ontwikkeling en programmering Social Impact fonds	120				Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
1.1 Economie en werkgelegenheid	Kompas lokale economie binnenstad	150	150			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
1.1 Economie en werkgelegenheid	Aantrekkelijke wijkcentra als katalysator voor sociale cohesie	150	150	150	150	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
1.3 Wonen	Noodzakelijk onderhoud sanitaire units bijzondere woonvormen	70	70	70	70	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
1.3 Wonen	Toekomstbestendige financiering VTH	800				Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.1 Kwaliteit leefomgeving	Groenplan	300	300			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030

2.1 Kwaliteit leefomgeving	Bosfonds (koppelen aan ecotaxateur)	200	200	200	200	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.1 Kwaliteit leefomgeving	Landelijk gebied en voedseltransitie	500	500	500	500	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.1 Kwaliteit leefomgeving	Opstellen aanpak en beleid omgevingsveiligheid	125	100			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.1 Kwaliteit leefomgeving	Toegankelijkheid en openbare toiletten	75	75	75	75	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.1 Kwaliteit leefomgeving	Uitvoering gemeentelijke ecologische structureel (GES)	300	300	300	300	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.1 Kwaliteit leefomgeving	Verbinding Zuiderplantsoen/Liniepark	100	100	100	100	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.1 Kwaliteit leefomgeving	Voldoende en schoon water	200	100	100	100	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.1 Kwaliteit leefomgeving	Waardegestuurd beheer: Verhogen onderhoudsniveau verhardingen	115	115			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.1 Kwaliteit leefomgeving	Dierenwelzijn	70	70			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.2 Veiligheid	Gemeentelijke weerbaarheid: BedrijfscontinÏiteit & robuuste crisis organisatie	500	1.700	1.800	1.850	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
2.2 Veiligheid	Uitbreiding capaciteit toezicht en handhaving OR	586	748	910	1.072	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.1 Werk en inkomen	Ontzorgen statushouders	435				Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.1 Werk en inkomen	Actieprogramma armoede	1.040	1.344	1.344	1.344	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.1 Werk en inkomen	Begeleiding statushouders Thuisin050	581	596	341	103	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.1 Werk en inkomen	Ondersteuning van jongvolwassen in een kwetsbare positie	150	620	620	620	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.1 Werk en inkomen	Dierenartskosten	50	50	50	50	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.1 Werk en inkomen	Nieuwkomers / statushouders	230	230	230	230	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Opvang van ongedocumenteerden (voorheen LVV)	5.572	5.000			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Transformatie zorglandschap Jeugd	2.300				Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Accommodatiebeleid	285	285			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Budget voor zorg en veiligheid	1.500	1.500	1.500	1.500	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Intensivering aanpak geweld tegen vrouwen	290	290	290	290	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	WIJ Groningen	493				Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Ondersteuning van jongvolwassen in een kwetsbare positie	90	90	90	90	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Extra ondersteuning bewoners en sociaal-culturele. accommodaties	130	130	130	130	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Wonen en Zorg: Aanjaag- en transformatiebudget woonleefconcepten (community care)	100	100	100	100	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	Huiselijk geweld en kindermishandeling: continuering actieplan en intensivering aanpak	297	1.079	529	529	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.4 Sport en bewegen	Volwassenenfonds sport en cultuur	156	156	156	156	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030

3.4 Sport en bewegen	Co-financiering subsidieregeling Sport	100	75	75	75	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.4 Sport en bewegen	Ondersteuning sportclubs	244	244	244	244	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.4 Sport en bewegen	Vervangen SBR-kunstgrasvelden en saneren SBR-korrels	114		34	0	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.5 Cultuur en evenementen	Culturele hoofdstad	250				Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.5 Cultuur en evenementen	Extra middelen cultuurnota	1.000	1.000	1.000	1.000	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.5 Cultuur en evenementen	Groninger Museum	450				Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.5 Cultuur en evenementen	Ondersteuning van jongvolwassen in een kwetsbare positie	660	660	660	660	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.5 Cultuur en evenementen	Nachtvisie 2025-2030	50	50			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.5 Cultuur en evenementen	Investeren in bedrijfsvoering cultuur-instellingen	75	75	275	275	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
3.5 Cultuur en evenementen	Noorderzon	100	75	0	0	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
4.1 Dienstverlening	Stem van Groningen	250	250	250	250	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
4.1 Dienstverlening	Nevenlocaties burgerzaken intensiveren		600			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Frictie & noodzakelijke investeringen voor formatiereductie	2.250	2.250	2.250	2.250	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Borgen inzet gebiedsgericht werken	1.830	1.830	1.830	1.830	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Sterk Hoogkerk	450	450	450	450	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Inwonersparticipatie (inclusief jongeren)	250	250			Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
4.4 Overhead en ondersteuning organisatie	Organisatie ontwikkeling	500	500	400	300	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027-2030
Divers	Wet Open Overheid	95	95	95	95	Intensivering begroting 2027; toelichting zie overzicht intensiveringen 2027
01.2 Mobiliteit	Mobiliteitsfonds	4.000	4.000	4.000		Middelen vanuit het verwachte resultaat parkeerbedrijf ter dekking van opgaven op het gebied van fietsparkeren en parkeergarages
01.3 Wonen	Afwaarderingsbudget Grondzaken	2.500	2.500	2.500	2.500	Afwaarderingsbudget Grondzaken
03.2 Onderwijs	Toevoeging reserve Onderwijshuisvesting	7.782	11.543	12.833	13.577	Saldo van de begroting onderwijs
3.5 Cultuur en evenementen	Museum aan de A	215	220		550	Toevoeging reserve Museum aan de A ten behoeve van dekking kapitaallasten
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Saldo financieel perspectief begroting 2027	2.825	2.826	2.826	2.826	Saldo financieel perspectief begroting 2027
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Versterken dienstverlening	755				Dit betreft de toevoeging aan de reserve ten behoeve van het project Versterking dienstverlening
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Algemene bestemmingsreserve	1.867	1.553			Toevoeging reserve ten gunste van de beginstand van het meerjarenbeeld
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	Dekking SIA incidenteel	6.000	6.000			Lasten ter dekking van incidentele uitgaven strategische investeringsprojecten

03.4 Sport en bewegen	Co-investeringsfonds Sport	100				Toevoeging aan de reserve co-investeringsfonds sport
3.5 Cultuur en evenementen	Toevoeging reserve Vrijdag	1.900				Toevoeging aan de reserve kapitaallasten t.b.v. nieuwbouw VRIJDAG
Divers	Overige incidentele toevoegingen aan reserves	329	105	105	105	
	Totaal incidentele lasten	**55.001**	**53.299**	**39.412**	**36.546**	

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Wij hebben jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zoals wachtgelden, pensioenen van huidig en voormalig personeel (zoals oud-wethouders en burgemeesters). Deze kosten moeten wij jaarlijks meenemen bij het opstellen van de begroting. Als we onverwachte uitgaven verwachten, dan maken we hier een voorziening voor.

WW- en bovenwettelijke werkloosheidsuitkeringen

De gemeente verstrekt WW-conforme en bovenwettelijke werkloosheidsuitkeringen aan voormalig medewerkers die aan de geldende voorwaarden voldoen. De uitvoering van de bovenwettelijke uitkeringen is ondergebracht bij WWplus. Voor 2027 worden geen bijzondere ontwikkelingen verwacht en wordt uitgegaan van een stabiel kostenbeeld.

Appa – uitkeringen (Wachtgelden) en pensioenen wethouders

De gemeente is verantwoordelijk voor de betaling van Appa-uitkeringen en -pensioenen aan voormalige ambtsdragers. Dit wordt gedekt uit een voorziening waarbij de stand jaarlijks bij de jaarrekening wordt herijkt op basis van actuariële waardeberekeningen die worden opgesteld door PROambt. De berekening kan aanzienlijk fluctueren per jaar waardoor het onmogelijk is om hier een begroting voor te maken.
Momenteel is er een wetswijziging in voorbereiding met als doel om de Appa-pensioenen over te dragen aan het ABP. De verwachting is dat de voorziening per 1 januari 2028 wordt overgedragen.
De uitkering van wachtgelden blijft wel een verantwoordelijkheid van de gemeente. Hiervoor is ook een voorziening gevormd die jaarlijks wordt geactualiseerd.

Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)

De gemeente Groningen is per 1 januari 2008 eigenrisicodrager geworden voor de regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). Uit periodieke afwegingen blijkt dat voortzetting van het eigenrisicodragerschap financieel gunstiger is dan aansluiting bij het publieke stelsel via het UWV. Daarnaast behoudt de gemeente hiermee invloed op de begeleiding en re-integratie van (ex-)medewerkers met een WGA-uitkering. Daarom wordt het eigenrisicodragerschap voortgezet.
Per 1 januari 2027 wijzigt de fiscale behandeling van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen die via de werkgever worden uitbetaald. Deze wijziging heeft geen directe invloed op de gemeentelijke WGA-verplichtingen, maar kan gevolgen hebben voor het netto-inkomen van betrokken medewerkers

Verlofstuwmeer

Verlofstuwmeren ontstaan door niet opgenomen verlofuren van ambtenaren jaar in jaar uit mee te nemen naar het volgende jaar. De financiële gevolgen van het toekennen en opnemen van verlof moeten gerekend worden tot de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen. Vanaf 2022 is in de CAO de mogelijkheid opgenomen voor verlofsparen. De werknemer kan aangeven hoeveel uren hij wil sparen, conform artikel 6.5 van de CAO. Deze uren verjaren niet. Hiervoor is wel voorziening opgenomen, die jaarlijks wordt aangevuld. Aan het eind van 2027 vervalt het wettelijk verlof van 2026. Vanwege de omvang van de gemeente Groningen mogen zulke verplichtingen beschouwd worden als van een jaarlijks vergelijkbaar volume. Hierdoor hoeven wij hier geen voorziening in te stellen. We hebben actie ondernomen om de verlofstuwmeren terug te dringen.

Overzichten

Begroting op taakveld

Begroting op taakveld (bedragen x 1.000 euro)	2027	2028	2029	2030
0.1 Bestuur	**10.262**	**10.715**	**11.191**	**11.595**
Lasten	10.262	10.715	11.191	11.595
0.10 Mutaties reserves	**-22.690**	**-4.302**	**9.557**	**14.565**
Lasten	28.273	28.747	22.264	19.558
Baten	50.963	33.049	12.707	4.993
0.2 Burgerzaken	**9.693**	**9.599**	**9.982**	**10.013**
Lasten	16.020	15.361	14.314	13.619
Baten	6.327	5.762	4.332	3.606
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	**3.328**	**3.401**	**3.479**	**3.535**
Lasten	4.959	5.042	5.148	5.233
Baten	1.631	1.641	1.669	1.698
0.4 Overhead	**133.145**	**137.631**	**142.462**	**147.533**
Lasten	136.503	140.837	145.691	150.819
Baten	3.358	3.206	3.229	3.286
0.5 Treasury	**-3.129**	**1.751**	**2.476**	**6.238**
Lasten	5.123	8.619	9.304	13.020
Baten	8.252	6.868	6.828	6.782
0.61 OZB woningen	**-68.302**	**-71.542**	**-74.360**	**-77.266**
Lasten	2.463	2.571	2.668	2.768
Baten	70.765	74.114	77.027	80.034
0.62 OZB niet-woningen	**-62.909**	**-65.932**	**-68.520**	**-71.354**
Lasten	5.779	6.020	6.259	6.342
Baten	68.687	71.952	74.779	77.695
0.63 Parkeerbelasting	**-18.940**	**-18.901**	**-19.214**	**-19.132**
Lasten	9.485	9.602	9.813	10.024
Baten	28.424	28.503	29.028	29.156
0.64 Belastingen overig	**-1.377**	**-1.369**	**-1.365**	**-1.358**
Lasten	1.402	1.451	1.498	1.549
Baten	2.779	2.821	2.863	2.907
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	**-868.652**	**-860.719**	**-876.032**	**-916.410**
baten	868.652	860.719	876.032	916.410
0.8 Overige baten en lasten	**17.698**	**10.237**	**11.997**	**15.387**
Lasten	18.380	10.920	16.179	19.569
Baten	682	682	4.182	4.182
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**26.909**	**28.057**	**29.811**	**31.249**
Lasten	26.909	28.057	29.811	31.249
1.2 Openbare orde en veiligheid	**10.462**	**11.179**	**11.452**	**10.902**
Lasten	13.335	12.469	12.741	12.191
Baten	2.873	1.289	1.289	1.289
2.1 Verkeer en vervoer	**61.974**	**63.825**	**65.658**	**67.309**
Lasten	68.017	69.868	71.701	73.352
Baten	6.042	6.043	6.043	6.043
2.2 Parkeren	**6.357**	**4.850**	**5.432**	**9.531**
Lasten	23.248	22.513	24.758	30.356

Baten	16.891	17.663	19.325	20.826
2.4 Economische havens en waterwegen	**1.514**	**1.382**	**1.416**	**1.455**
Lasten	1.857	1.724	1.759	1.798
Baten	343	343	343	343
2.5 Openbaar vervoer	**1.268**	**1.293**	**1.336**	**1.336**
Lasten	1.268	1.293	1.336	1.336
3.1 Economische ontwikkeling	**6.003**	**5.778**	**6.349**	**6.953**
Lasten	9.302	9.076	9.648	10.251
Baten	3.299	3.299	3.299	3.299
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**8.226**	**8.367**	**8.270**	**8.212**
Lasten	10.278	10.405	10.311	10.255
Baten	2.053	2.038	2.041	2.044
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**2.565**	**2.309**	**2.191**	**2.204**
Lasten	3.551	3.295	3.177	3.190
Baten	986	986	986	986
3.4 Economische promotie	**-145**	**-201**	**-295**	**-208**
Lasten	3.351	3.295	3.201	3.288
Baten	3.496	3.496	3.496	3.496
4.2 Onderwijshuisvesting	**17.288**	**18.095**	**18.416**	**18.529**
Lasten	21.248	22.133	22.531	22.722
Baten	3.960	4.038	4.114	4.193
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**14.295**	**14.313**	**14.656**	**14.152**
Lasten	30.983	26.782	27.133	26.637
Baten	16.688	12.468	12.477	12.485
5.1 Sportbeleid en activering	**2.190**	**2.067**	**2.146**	**2.130**
Lasten	2.198	2.075	2.154	2.138
Baten	8	8	8	8
5.2 Sportaccommodaties	**28.558**	**26.919**	**27.743**	**28.712**
Lasten	40.602	38.981	39.817	40.801
Baten	12.044	12.062	12.074	12.089
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	**28.765**	**29.557**	**30.677**	**32.630**
Lasten	49.428	50.275	51.451	53.460
Baten	20.663	20.719	20.774	20.830
5.4 Musea	**25.037**	**25.533**	**26.547**	**29.548**
Lasten	26.444	26.960	28.453	31.484
Baten	1.407	1.427	1.905	1.936
5.5 Cultureel erfgoed	**1.441**	**1.441**	**1.442**	**1.442**
Lasten	1.441	1.441	1.442	1.442
Baten	0	0	0	0
5.6 Media	**831**	**858**	**894**	**1.012**
Lasten	1.269	1.305	1.349	1.477
Baten	438	447	456	465
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**41.580**	**42.398**	**44.082**	**47.888**
Lasten	43.056	43.589	45.008	48.814
Baten	1.476	1.192	926	926
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**22.311**	**25.294**	**26.275**	**27.433**
Lasten	54.566	54.695	55.595	56.742
Baten	32.255	29.401	29.320	29.309
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	**5.564**	**4.992**	**-8**	**-8**
Lasten	5.564	4.992	-8	-8
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	**2.611**	**2.676**	**2.743**	**2.743**

Lasten	4.258	4.370	4.486	4.486
Baten	1.647	1.694	1.743	1.743
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	**55.077**	**58.495**	**60.184**	**66.715**
Lasten	62.342	62.070	63.758	70.290
Baten	7.265	3.575	3.575	3.575
6.3 Inkomensregelingen	**52.912**	**49.744**	**51.676**	**52.332**
Lasten	249.140	248.471	254.294	259.239
Baten	196.228	198.726	202.618	206.908
6.4 WSW en beschut werk	**50.016**	**36.947**	**35.929**	**34.785**
Lasten	55.778	42.927	41.459	40.314
Baten	5.762	5.980	5.529	5.529
6.5 Arbeidsparticipatie	**26.388**	**36.944**	**36.180**	**37.203**
Lasten	52.847	58.228	52.330	52.992
Baten	26.459	21.284	16.150	15.790
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	**10.591**	**11.035**	**11.491**	**11.513**
Lasten	11.104	11.555	12.017	12.023
Baten	513	519	526	510
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	**22.613**	**22.277**	**8.511**	**9.365**
Lasten	24.178	25.709	11.943	12.673
Baten	1.565	3.432	3.432	3.308
6.712 Begeleiding (WMO)	**21.374**	**22.405**	**23.481**	**26.173**
Lasten	21.374	22.405	23.481	26.173
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	**5.298**	**2.898**	**3.115**	**3.270**
Lasten	5.298	2.898	3.115	3.270
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	**33.013**	**22.282**	**24.132**	**27.624**
Lasten	33.198	34.667	36.516	40.008
Baten	185	12.385	12.385	12.385
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	**47.620**	**47.714**	**49.796**	**49.796**
Lasten	51.057	51.151	53.233	53.233
Baten	3.437	3.437	3.437	3.437
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	**186**	**186**	**196**	**196**
Lasten	186	186	196	196
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	**2.283**	**2.291**	**2.450**	**2.450**
Lasten	2.283	2.291	2.450	2.450
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	**27.077**	**27.129**	**28.302**	**28.302**
Lasten	27.077	27.129	28.302	28.302
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	**652**	**653**	**690**	**690**
Lasten	652	653	690	690
6.791 PGB WMO	**5.208**	**5.298**	**5.392**	**5.288**
Lasten	5.208	5.298	5.392	5.288
6.792 PGB Jeugd	**1.890**	**1.890**	**1.890**	**1.890**
Lasten	1.890	1.890	1.890	1.890
6.811 Beschermd wonen (WMO)	**87.679**	**87.202**	**88.257**	**89.344**
Lasten	89.129	88.602	89.657	90.744
Baten	1.450	1.400	1.400	1.400
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	**31.954**	**29.384**	**29.192**	**29.727**
Lasten	38.076	33.121	32.929	33.464
Baten	6.122	3.737	3.737	3.737
6.821 Jeugdbescherming	**3.989**	**3.999**	**4.214**	**4.214**
Lasten	3.989	3.999	4.214	4.214
6.822 Jeugdreclassering	**1.179**	**1.182**	**1.250**	**1.250**

Lasten	1.179	1.182	1.250	1.250
6.91 Coördinatie en beleid WMO	**6.494**	**5.983**	**6.553**	**2.966**
Lasten	6.494	5.983	6.553	2.966
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	**5.662**	**6.004**	**6.342**	**4.849**
Lasten	5.662	6.004	6.342	4.849
7.1 Volksgezondheid	**12.674**	**13.115**	**13.368**	**13.702**
Lasten	12.755	13.191	13.444	13.778
Baten	81	76	76	76
7.2 Riolering	**-2.546**	**-2.318**	**-2.253**	**-2.072**
Lasten	23.292	23.552	23.628	23.827
Baten	25.838	25.870	25.882	25.898
7.3 Afval	**-12.856**	**-12.211**	**-11.617**	**-11.994**
Lasten	42.209	43.133	43.743	43.386
Baten	55.065	55.345	55.359	55.379
7.4 Milieubeheer	**6.240**	**7.324**	**7.574**	**7.682**
Lasten	6.289	7.373	7.623	7.731
Baten	49	49	49	49
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**1.556**	**1.643**	**1.641**	**1.628**
Lasten	3.483	3.564	3.561	3.547
Baten	1.927	1.921	1.919	1.919
8.1 Ruimte en leefomgeving	**31.620**	**31.471**	**32.912**	**33.912**
Lasten	39.813	37.419	38.861	39.860
Baten	8.192	5.949	5.949	5.949
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**4.578**	**3.783**	**4.107**	**4.638**
Lasten	5.788	4.991	5.314	5.846
Baten	1.210	1.208	1.207	1.208
8.3 Wonen en bouwen	**15.848**	**3.699**	**3.984**	**4.190**
Lasten	51.325	36.928	35.217	35.132
Baten	35.477	33.229	31.232	30.942
Totaal	**0**	**0**	**7.825**	**10.129**

Begroting op deelprogramma

Begroting op deelprogramma (bedragen x 1.000 euro)	Rekening* 2025	Actuele Begroting 2026	Primitieve Begroting 2027	2028	2029	2030
01 Economie en Ruimte	**46.698**	**78.765**	**83.892**	**68.286**	**70.870**	**73.866**
01.1 Economie en werkgelegenheid	**32.189**	**37.337**	**39.233**	**38.752**	**39.468**	**40.839**
Lasten	67.607	50.233	54.749	54.267	54.981	56.352
Baten	35.418	12.896	15.517	15.515	15.513	15.513
01.2 Mobiliteit	**2.926**	**15.967**	**15.245**	**14.102**	**15.068**	**15.874**
Lasten	48.769	57.946	61.193	60.953	64.345	66.874
Baten	45.843	41.980	45.948	46.850	49.277	51.001
01.3 Wonen	**11.583**	**25.462**	**29.415**	**15.432**	**16.334**	**17.153**
Lasten	45.422	62.329	50.773	36.647	37.541	38.360
Baten	33.838	36.867	21.358	21.214	21.207	21.207
02 Leefomgeving en Veiligheid	**100.530**	**103.106**	**108.458**	**114.889**	**120.398**	**125.045**
02.1 Kwaliteit leefomgeving	**59.185**	**58.662**	**63.304**	**66.878**	**70.015**	**73.929**
Lasten	139.441	140.050	150.898	154.794	157.957	161.907
Baten	80.256	81.388	87.594	87.916	87.941	87.978
02.2 Veiligheid	**41.344**	**44.443**	**45.154**	**48.011**	**50.382**	**51.115**
Lasten	49.949	51.974	52.196	53.470	55.841	56.574
Baten	8.604	7.531	7.042	5.458	5.458	5.458
03 Vitaal en Sociaal	**582.567**	**625.329**	**659.768**	**648.986**	**654.087**	**673.453**
03.1 Werk en inkomen	**110.505**	**117.719**	**122.496**	**117.778**	**117.925**	**118.456**
Lasten	343.420	342.042	355.432	346.793	345.247	349.708
Baten	232.915	224.323	232.936	229.015	227.322	231.252
03.2 Onderwijs	**19.934**	**30.288**	**33.443**	**37.976**	**45.861**	**45.976**
Lasten	52.979	55.326	59.593	60.066	62.037	62.231
Baten	33.046	25.037	26.150	22.089	16.176	16.255
03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	**371.871**	**387.564**	**409.519**	**399.412**	**392.935**	**405.303**
Lasten	422.852	414.145	456.414	453.814	447.393	459.622
Baten	50.981	26.581	46.895	54.402	54.458	54.319
03.4 Sport en bewegen	**27.364**	**30.735**	**32.074**	**30.298**	**31.219**	**32.244**
Lasten	40.561	43.909	44.170	42.412	43.341	44.379
Baten	13.197	13.174	12.096	12.114	12.122	12.135
03.5 Cultuur en evenementen	**52.893**	**59.023**	**62.236**	**63.522**	**66.147**	**71.474**
Lasten	76.768	82.329	89.722	89.223	91.925	97.456
Baten	23.875	23.306	27.486	25.702	25.778	25.982
04 Dienstverlening en bestuur	**-790.618**	**-807.200**	**-852.119**	**-832.162**	**-837.530**	**-862.234**
04.1 Dienstverlening	**13.208**	**15.006**	**15.443**	**15.371**	**16.014**	**16.987**
Lasten	19.254	21.103	21.782	21.145	20.357	20.605
Baten	6.046	6.097	6.339	5.774	4.344	3.618
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	**61.462**	**72.760**	**9.604**	**32.896**	**49.979**	**69.545**
Lasten	161.013	155.882	66.004	67.470	71.689	83.051
Baten	99.551	83.121	56.399	34.574	21.710	13.506
04.3 Algemene inkomsten en post onvoorzien	**-988.736**	**-1.030.170**	**-1.016.496**	**-1.023.958**	**-1.051.971**	**-1.102.354**
Lasten	12.198	8.462	3.786	-6.338	-13.295	-17.379

Baten	1.000.935	1.038.632	1.020.282	1.017.620	1.038.676	1.084.975
04.4 Overhead en ondersteuning organisatie	**123.448**	**135.205**	**139.330**	**143.529**	**148.449**	**153.588**
Lasten	136.357	142.302	147.205	151.333	156.304	161.529
Baten	12.909	7.097	7.875	7.804	7.855	7.940
04 Specificatie van 04.3 en 04.4	**-865.288**	**-894.965**	**-877.166**	**-880.429**	**-903.523**	**-948.766**
04.3 Algemene inkomsten en post onvoorzien	**-988.736**	**-1.030.170**	**-1.016.496**	**-1.023.958**	**-1.051.971**	**-1.102.354**
Algemene Inkomsten	**-988.736**	**-1.030.269**	**-1.016.600**	**-1.024.070**	**-1.052.083**	**-1.102.466**
Lasten	12.198	8.363	3.683	-6.449	-13.407	-17.491
Baten	-1.000.935	-1.038.632	-1.020.282	-1.017.620	-1.038.676	-1.084.975
Post Onvoorzien	**0**	**99**	**103**	**112**	**112**	**112**
Lasten	0	99	103	112	112	112
04.4 Overhead en ondersteuning organisatie	**123.448**	**135.205**	**139.330**	**143.529**	**148.449**	**153.588**
Overhead	**119.058**	**129.501**	**133.366**	**137.480**	**142.311**	**147.382**
Lasten	124.938	132.786	136.803	140.837	145.691	150.819
Baten	-5.880	-3.285	-3.437	-3.357	-3.381	-3.437
Ondersteuning organisatie	**4.533**	**5.703**	**5.964**	**6.049**	**6.138**	**6.207**
Lasten	7.437	7.370	7.663	7.757	7.874	7.971
Baten	-2.904	-1.666	-1.699	-1.708	-1.736	-1.764
Werken Derden	**-143**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Lasten	3.982	2.146	2.739	2.739	2.739	2.739
Baten	-4.125	-2.146	-2.739	-2.739	-2.739	-2.739
Heffing VPB	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**60.824**	**0**	**0**	**0**	**-7.825**	**-10.129**

*De rekening 2025 wordt hier weergegeven in de programma-indeling die bij de begroting 2027 wordt gebruikt.

Baten en lasten totaal	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten totaal	**1.616.590**	**1.628.030**	**1.613.916**	**1.586.049**	**1.595.582**	**1.641.187**
Lasten totaal (exclusief reservemutaties)	1.472.760	1.580.743	1.585.643	1.557.302	1.573.318	1.621.629
Toevoegingen reserves	143.831	47.287	28.273	28.747	22.264	19.558
Baten totaal	**1.677.414**	**1.628.030**	**1.613.916**	**1.586.049**	**1.587.757**	**1.631.058**
Baten totaal (exclusief reservemutaties)	1.566.489	1.570.524	1.562.953	1.553.000	1.575.050	1.626.032
Onttrekkingen reserves	110.925	57.506	50.963	33.049	12.707	5.026
Totaal Baten en Lasten (excl.res.mut.)	**93.729**	**-10.219**	**-22.690**	**-4.302**	**1.731**	**4.403**
Totaal reservemutaties	32.905	-10.219	-22.690	-4.302	9.557	14.532
Saldo Baten en Lasten	**60.824**	**0**	**0**	**0**	**-7.825**	**-10.129**

Kapitaallasten

(bedragen x 1.000 euro)	Afschrijvingen 2027	Toegerekende rente	Kapitaallasten
Immateriële vaste activa			
- Bijdragen aan activa van derden	16	4	20
Materiële vaste activa	57.474	3.237	60.711
Financiële vaste activa			
- Kapitaalverstrekkingen		2.190	2.190
- Uitgezette leningen		6.033	6.033
Totaal	**57.490**	**11.464**	**68.954**

Subsidies en inkomens overdrachten

Deelprogramma (bedragen x 1.000 euro)	Begroting 2026	Begroting 2027
01.1 Economie en werkgelegenheid	10.836	7.877
01.2 Mobiliteit	2.119	2.250
01.3 Wonen	835	772
02.1 Kwaliteit leefomgeving	7.275	8.069
02.2 Veiligheid	29.222	28.689
03.1 Werk en inkomen	222.237	232.700
03.2 Onderwijs	21.489	20.845
03.3 Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit	406.184	393.022
03.4 Sport en bewegen	5.466	4.230
03.5 Cultuur en evenementen	41.429	42.452
04.1 Dienstverlening	6.417	6.874
04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	79.873	18.009
04.3 Algemene inkomsten en post onvoorzien	0	0
04.4 Overhead en ondersteuning organisatie	37	782
Totaal subsidies en inkomensoverdrachten	**833.419**	**766.570**

Personeelskosten

Overzicht bezetting rekening, formatie actueel en formatie primitief

Totaal	Rekening 2025 Gemiddelde personele bezetting		Actuele begroting 2026 Toegestane (begrote) formatie (30/4/26)		Primitieve begroting 2027 Toegestane (begrote) formatie	
	fte	euro x 1.000	fte	euro x 1.000	fte	euro x 1.000
Personeel in dienst:						
Totaal loonsom en fte's personeel in dienst	**3.555**	**317.750**	**3.734**	**354.926**	**3.681**	**357.948**
Waaronder bovenformatief personeel						
Aantal fte en kosten	**7**	**621**	**2**	**168**	**1**	**143**
Totaal loonsom en fte's ambtelijk personeel	**3.555**	**317.750**	**3.734**	**354.926**	**3.681**	**357.948**
Stagiaires en werkleerplekken (waaronder BBL-trajecten)		**150**		**150**		**150**
Bestuur	67	3.025	54	3.291	54	3.291
WSW	632	29.177	568	26.615	519	25.185
WWB		362	8	265	7	219
NB	166	5.246	200	5.755	207	5.578
Subtotaal Bestuur, WSW, WWB, NB	**865**	**37.810**	**830**	**35.926**	**787**	**34.273**
Externe inhuur		**44.370**		**14.432**		**14.041**
Voormalig personeel						
Wachtgelden		670		82		82
FLO/FPU/Overig		268		52		311
Totaal voormalig personeel		**938**		**134**		**393**
Detacheringen en verhaal salarissen						
Bij:						
Detacheringen inleen		1.249		850		715
Af:						
Gedetacheerde uitleen		-3.320		-2.148		-2.009
Verhaal salaris				-4.052		-4.629
Totaal detacheringen, verhaal salaris		**-2.071**		**-5.350**		**-5.924**
Overige personeelskosten						
Vorming en opleiding		4.213		3.739		3.025
Werving en selectie		196		175		183
Bedrijfsgezondheidszorg		753		379		384
Personele vergoedingen en verstrekkingen		1.661		2.305		2.259
Overig		1.109		419		500
Totaal overige personeelskosten		**7.932**		**7.017**		**6.351**
Totaal generaal fte's en personele lasten	**4.421**	**406.880**	**4.564**	**407.236**	**4.468**	**407.232**

Meerjarige exploitatieprojecten

Omschrijving project (Bedrag x 1,000 euro)	Tijdsplanning project	Totaal beschikbare budget v.a.2026	Verwachte uitgaven 2026	Budget voor 2027 en verder
Uitvoeringsprogramma Bodem en ondergrond	2016-2030	1.136	650	486
Biodiversiteit Stadspark	2021-2027	485	232	253
Opruimen SBR korrels kunstgrasvelden	2020-2029	74	35	39
Podium D (voorheen E-Suite)	2021-2027	5.058	2.902	2.156
Wet Open Overheid	2021-2027	846	690	156
Experiment gesloten coffeeshop	2020-2030	732	94	638
Vervanging Dafinci	2023-2027	4.255	3.475	780
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	2023-2026	1.156	1.156	0
Lutje Leidraad	2024-2027	233	150	83
Transformatie jeugdzorg	2025-2030	6.497	4.500	1.997
Huiselijk geweld	2023-2028	1.528	850	678
Slavernij herdenkingsmonument	2025-2027	400	0	400
Afval BOR 24	2024-2027	1.048	0	1.048
	totaal	**23.448**	**14.734**	**8.714**

Samenwerkingsverbanden

Omschrijving middelen (bedrag x 1,000 euro)	Beschikbaar in 2027
Akkoord van Groningen	1.250
Actie centrum voor Veiligheid en Zorg (Veiligheidshuis)	2.266
Werk in Zicht	228
Maatschappelijke opvang	20.848
Vrouwenopvang	7.431
Laaggeletterdheid	160
Beschermd wonen	86.839
	119.022

SIF-middelen

In de gemeentebegroting 2017 is besloten tot de vorming van een Stedelijk Investerings Fonds (hierna: SIF). Dit fonds is noodzakelijk voor de financiering van fysieke investeringen in stedelijke vernieuwings- en/of ontwikkelingsprojecten, die bijdragen aan de groei van de stad en de uitvoering van de omgevingsvisie. In 2018 is daartoe een kader vastgesteld met nadere afspraken rondom het SIF. Inmiddels zijn we zeven jaar verder. Het SIF heeft zijn waarde sinds de oprichting nadrukkelijk bewezen. Er zijn veel projecten gerealiseerd dan wel een stap verder gebracht waarbij het SIF een flexibel en wendbaar instrument is gebleken. Bij de herijking van het SIF kader die bij vaststelling van de begroting 2021 heeft plaatsgevonden zijn de intensiveringsmiddelen van de meerjarenprogramma's, de plankostenmiddelen en de reserve SIF toegevoegd aan het kader. Ondertussen is de beschikbare ruimte in de gemeentebegroting steeds meer onder druk komen te staan. Zo staan de financiën van gemeenten onder zware druk door de korting van het Rijk op het gemeentefonds (het ravijn). Tegelijkertijd komen er grote investeringsopgaven op de gemeente af die zijn opgenomen in de Strategische Investerings Agenda (SIA). In 2025 heeft de raad besloten het SIF terug te brengen naar de oorspronkelijke uitgangspunten (raadsvoorstel 155905-2025).

Titel (bedragen * 1.000 euro)	I/S	deelprogramma	2027	2028	2029	2030
Uitvoeringsprogramma mobiliteitsvisie	S	1.2	1.500	1.500	1.500	1.500
Ringsparen	S	1.2	454	454	454	454
Wijkvernieuwing	S	4.2	6.150	6.150	6.150	6.150
Binnenstadsprogramma	S	1.2	2.840	2.840	2.840	2.840
SIF plankosten	S	1.3	1.475	1.475	1.475	1.475
Bovenwijkse infrastructuur	S	1.1	2.000	2.000	2.000	2.000
Meer betaalbare woningen	S	1.3	1.200	1.200	1.200	1.200
Stadshavens	S	1.3	2.419	2.664	2.909	2.954
Suikerzijde	S	1.1	4.300	4.760	5.220	5.220
Oosterhamrikzone	S	1.2	250	250	250	250
Martiniplaza	S	3.5	500	500	500	500
Stationsgebied investeringen	S	1.2	988	988	988	988
Nieuwe Poort	S	3.5	500	500	500	500
Gebiedsontwikkeling Kardinge	S	3.4	500	500	500	500
totaal SIF			**25.076**	**25.781**	**26.486**	**26.531**

Strategische investeringsagenda (SIA)

De komende jaren hebben we een grote investeringsopgave op meerdere thema's zoals gebiedsontwikkeling, energietransitie en vervanging & verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. De omvang van deze projecten in combinatie met de financiële onzekerheid en de uitvoeringskracht van de organisatie vragen om een langjarige en brede afweging. Dit doen we met de strategische investeringsagenda (SIA). De strategische investeringsagenda helpt ons om de komende jaren slim en verantwoord te investeren. Met de strategische investeringsagenda kunnen we alle projecten periodiek en in samenhang beschouwen om zo een goede afweging te kunnen maken. Hiermee krijgen we vroegtijdig zicht op de (financiële) effecten van de investeringsprojecten, zodat we tijdig en integraal kunnen bespreken welke projecten we kunnen starten en ook kunnen realiseren.

In de SIA brengen we de ontwikkeling van de toekomstige investeringen in beeld. Daarbij kijken we verder vooruit dan we normaal gesproken doen, zodat we tijdig het gesprek kunnen voeren over de samenhang, keuzemogelijkheden, kosten en dekking. Hiermee krijgen we vroegtijdig zicht op de (financiële) effecten van de investeringsprojecten, zodat we tijdig en integraal kunnen bespreken welke projecten we kunnen starten en ook kunnen realiseren.

De daadwerkelijke uitvoering van de strategische investeringsprojecten is afhankelijk van veel factoren. De onzekerheid over omvang en fasering van de investeringen is groot. Daarom actualiseren we de strategische investeringsagenda elk jaar. Hierdoor krijgen we steeds meer grip op de ramingen.
Voor alle projecten wordt de investeringsraming geactualiseerd en wordt gekeken welke besluiten op korte termijn worden verwacht. Zo ontstaat een totaalbeeld van de investeringsomvang, welke jaarlijkse lasten daarmee gemoeid zijn en welke aanvullende middelen daarvoor nodig zijn. De consequenties voor de begroting bepalen we elk jaar door onderscheid te maken tussen investeringsprojecten die de begroting raken (en waarvoor in de begroting middelen gereserveerd moeten worden) en projecten waarvan op langere termijn middelen beschikbaar moeten komen.

In de begroting nemen we een financiële reservering op voor de strategische investeringsprojecten waarbij op korte termijn een investeringsbesluit wordt verwacht. Dit is alleen nog maar een financiële reservering. Voor de projecten moeten nog keuzes worden gemaakt. De definitieve keuzes worden uiteindelijk bij een realisatiebesluit per project aan uw raad voorgelegd. Pas dan worden de middelen in de financiële reservering overgeheveld. De financiële reservering voor de SIA is niet voldoende voor de uitvoering van alle projecten in de SIA, maar alleen voor de projecten die op korte termijn gaan spelen.

Terugbrengen aantal projecten in de SIA
Voordat we ingaan op de actualisatie van de SIA willen we het aantal projecten in de SIA terugbrengen.
De SIA is een hulpmiddel om alle projecten periodiek en in samenhang te beschouwen om zo een goede afweging te kunnen maken, welke projecten we kunnen starten en welke (nog) niet.
In de begroting 2026 hadden we nog 25 strategische investeringsprojecten. Om de SIA beheersbaar te houden, verlagen we het aantal projecten in de SIA. Bij het terugbrengen van het aantal projecten hanteren we de criteria die zijn opgenomen in het kader SIA. Deze criteria zijn:

- Het gaat om een groot project met een lange doorlooptijd;
- Voor de uitvoering zijn aanvullende middelen nodig;
- Er zijn keuzes mogelijk in de uitvoering van het project.

Een aantal voorbeelden van projecten die we niet meer opnemen in de in de SIA zijn onderwijshuisvesting, het meerjarenonderhoudsplan openbare ruimte, mobiliteitsvisie en wijkvernieuwing. Bij onderwijshuisvesting bijvoorbeeld is sprake van een wettelijke taak en bij het meerjarenonderhoudsplan openbare ruimte zijn

beperkt keuzes mogelijk. Bij de mobiliteitsvisie en wijkvernieuwing is sprake van een programma van kleinere investeringsprojecten, die minder goed bij de SIA passen. Hier kan binnen de beschikbare programmamiddelen een afweging worden gemaakt, welke investeringen kunnen worden uitgevoerd. Indien een aanvulling van het budget nodig is, kan dit worden betrokken worden bij de begroting.

We stellen voor de volgende 14 projecten op te nemen in de SIA:

1. Nieuw muziekcentrum;
2. Gebiedsontwikkeling en sportcentrum Kardinge;
3. Martiniplaza;
4. Verduurzaming maatschappelijk vastgoed;
5. Warmtenet;
6. Energiepark Meerstad Noord;
7. Gebiedsontwikkeling Suikerzijde;
8. Gebiedsontwikkeling Stationsgebied;
9. Gebiedsontwikkeling Meerstad;
10. Oeververbinding Oosterhamrikzone;
11. Masterplan sportvoorzieningen;
12. Bovenwijkse infrastructuur;
13. Wijkposten beheer en onderhoud;
14. Hortus Biologisch centrum.

De onderstaande investeringsprojecten nemen we niet meer op in de SIA.

Niet meer opnemen in SIA	
Museum aan de A	Realisatiebesluit genomen
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	Wettelijke verplichting, weinig keuzes mogelijk
Gebiedsontwikkeling Stadshavens	Beperkte investering in bovenwijkse voorzieningen
Bereikbaarheid Westflank	Maatregelen ontwikkelagenda zijn gedekt
Ringweg Hoogkerk	Geen zicht op dekking / uitvoering
Fietsparkeren binnenstad	Investeringen zijn gedekt, tekort betreft exploitatie
Uitvoering mobiliteitsvisie	Betreft programma van kleinere projecten
Gemeentelijk ontwikkelbedrijf	Opgave betreft een structureel exploitatie budget
Broedplaatsen	Beperkte investering
Meerjarenvervangingsplan openbare ruimte	Beperkt keuzes mogelijk
Groninger water- en rioleringsplan	Dekking uit tarieven, beperkt keuzes mogelijk
Wijkvernieuwing	Betreft programma van kleinere projecten

Actualisatie financiële reservering

De benodigde middelen voor de projecten die op korte termijn gaan spelen, nemen we op in de financiële reservering voor de SIA in de begroting. In de begroting 2026 is een reservering opgenomen voor de uitvoering van de strategische investeringsprojecten die in de periode 2025-2027 om een besluit vragen. Voor de begroting 2027 is de SIA geactualiseerd. Daarbij is opnieuw in beeld gebracht
welke realisatiebesluiten naar verwachting op korte termijn (binnen 2 à 3 jaar) aan college en raad worden voorgelegd.

Om te bepalen welke lasten moeten worden meegenomen in de financiële reservering,
hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Als op korte termijn (t/m 2028/2029) een realisatiebesluit wordt verwacht, nemen we de structurele lasten mee;

- Als sprake is van faseringsmogelijkheden, nemen we alleen de fase mee waarvoor op korte termijn een realisatiebesluit wordt verwacht (bijv. warmtestad en stationsgebied);
- Bij programma's zoals het masterplan sport en verduurzaming maatschappelijk vastgoed houden we rekening met onderliggende projecten waarover t/m 2029 wordt besloten;
- Als op korte termijn geen besluit wordt verwacht, nemen we geen lasten mee (bijv. oeververbinding Oosterhamrikzone);
- Voor het nieuwe muziekcentrum is nog geen nieuwe investeringsraming beschikbaar. We houden hier vooralsnog rekening met de bedragen die zijn opgenomen in de SIA 2026 (begroting 2026).
- De investering in Martiniplaza staat gepland na 2035. Vooralsnog gaan we ervan uit dat hiervoor aanvullende middelen nodig zijn na 2035. In de financiële reservering houden we rekening met een oplopend spaarbedrag van 2 miljoen euro in 2031 tot 10 miljoen euro in 2035.
- De marktrente is sinds de begroting 2026 sterk gestegen (van 2,5% naar 3,5%). Dit heeft grote consequenties voor de structurele rentelasten van de investeringen. In de financiële reservering voor de SIA houden we rekening met een rentebuffer voor de hogere marktrente. Door de gestegen marktrente neemt de rentebuffer toe. Op basis van de doorrekeningen van de investeringsbedragen verwachten we dat de benodigde rentebuffer oploopt naar circa 15 miljoen euro vanaf 2032.

In de financiële reservering in de ontwerpbegroting 2027 houden we voor de strategische investeringsprojecten rekening met de volgende structurele bedragen:

	Financiële reservering SIA begroting	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**
1	Nieuw muziekcentrum	-790	-572	-804	-1.162	-1.278	-1.480
2	Gebiedsontwikkeling Kardinge en nieuw sportcentrum	0	0	0	0	0	0
3	Martiniplaza	0	0	0	0	-2.000	-4.000
4	Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	-23	-357	-1.100	-1.686	-3.372	-4.084
5	Warmtenet	-550	-730	-730	-730	-730	-730
6	Energiepark Meerstad Noord	-157	-682	-747	-747	-747	-747
7	Suikerzijde (station)	0	0	0	-78	-156	-234
8	Gebiedsontwikkeling Stationsgebied	-494	-759	-1.092	-1.092	-1.092	-1.092
9	Meerstad (herijking masterplan)	-1.268	-2.404	-3.540	-4.676	-5.070	-5.333
10	Oeververbinding Oosterhamrikzone	0	0	0	0	0	0
11	Masterplan sportvoorzieningen	-396	-1.231	-3.653	-10.425	-14.534	-16.600
12	Bovenwijkse infrastructuur	0	-25	-925	-1.600	-1.600	-1.600
13	Wijkposten Stadsbeheer*	0	0	-534	-534	-707	-707
14	Hortus biologisch centrum	-467	-467	-467	-467	-467	-467
	Rentebuffer voor hogere marktrente	-2.400	-5.100	-7.700	-10.200	-11.800	-15.400
	Totaal financiële reservering SIA	**-6.544**	**-12.326**	**-21.292**	**-33.397**	**-43.554**	**-52.475**

In de begroting 2026 was al een reservering opgenomen voor de uitvoering van de strategische investeringsprojecten. Op het moment dat een project ter besluitvorming aan uw raad wordt voorgelegd (voorbereidings- of realisatie besluit), worden de daarvoor benodigde middelen uit de financiële reservering overgeheveld naar het project.

Voor de ontwerpbegroting 2027 is de benodigde financiële reservering geactualiseerd. Onderstaand overzicht laat zien welke financiële reservering nog beschikbaar is (op basis van de opgenomen financiële reservering in de begroting 2026) en de financiële reservering die is opgenomen in de ontwerpbegroting 2027.

Financiële reservering SIA	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Financiële reservering begroting 2026	-3.219	-8.134	-13.601	-21.040	-26.931	-37.772
Actuele financiële reservering ontwerpbegroting 2027	-6.544	-12.326	-21.291	-33.397	-43.554	-52.475
Mutatie financiële reservering ontwerpbegroting 2027	**-3.325**	**-4.192**	**-7.690**	**-12.357**	**-16.623**	**-14.703**

De benodigde financiële reservering gaat in alle jaarschijven omhoog. Dat is ook logisch aangezien we weer een jaar verder vooruitkijken en er daardoor ook meer (onderdelen van) projecten worden meegenomen in de financiële reservering dan vorig jaar. In de financiële reservering voor de SIA houden we ook rekening met een rentebuffer voor de hogere marktrente. Ten opzichte van de begroting 2026 is de rentebuffer verhoogd.

Met de financiële reservering kunnen alleen de strategische investeringsprojecten worden gedekt die op kortere termijn gaan lopen. De kosten voor de middellange en langere termijn worden betrokken bij volgende begrotingen. Voor de langere termijn na 2032 is een verdere aanvulling van de financiële reservering nodig. Op basis van de huidige inschattingen neemt de benodigde financiële reservering in 2033 toe met bijna 20 miljoen euro ten opzichte van 2032. Dit komt vooral door de investeringsraming bij Kardinge/sportcentrum, masterplan sportvoorzieningen, Suikerzijde, een hogere rentebuffer en de verhoging van het spaarbedrag voor Martiniplaza.

Incidentele opgave
Bij een aantal strategische investeringsprojecten is sprake van een incidentele opgave. Het gaat (op dit moment) om de gebiedsontwikkeling Kardinge/nieuw sportcentrum, verduurzaming maatschappelijk vastgoed, gebiedsontwikkeling Stationsgebied en het masterplan sportvoorzieningen. Voor de dekking van de incidentele opgave bij strategische investeringsprojecten kijken we eerst naar de reserve sparen voor de toekomst. Op basis van de huidige inschatting kan de incidentele opgave worden opgevangen met de middelen in de reserve sparen voor de toekomst.

Incidentele opgave SIA	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Gebiedsontwikkeling Kardinge en nieuw sportcentrum	0	0	0	0	0	0	-11.070
Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	-1.008	-1.236	-640	-1.090	0	0	0
Gebiedsontwikkeling Stationsgebied	-27.000	0	0	0	0	0	0
Masterplan sportvoorzieningen	0	-667	-851	-176	-405	-421	0
Totaal incidentele opgave	**-28.008**	**-1.903**	**-1.491**	**-1.266**	**-405**	**-421**	**-11.070**
Reserve sparen voor de toekomst	**53.172**	**6.000**	**6.000**				
Ruimte sparen voor de toekomst	**25.164**	**29.261**	**33.770**	**32.504**	**32.099**	**31.678**	**20.608**

Onderbouwing financiële reservering en incidentele opgave SIA ontwerpbegroting 2027

	Financiële reservering SIA ontwerpbegroting 2027		2027	2028	2029	2030	2031	2032
1	**Nieuw muziekcentrum**	i						
	Instandhouden Oosterpoort	s	-790	-572	-804	-982	-913	-924
	Indexering reservering 6 mln vanaf 2030	s				-180	-365	-556
2	**Gebiedsontwikkeling Kardinge en nieuw sportcentrum**	s	0	0	0	0	0	0
		i						-11.070
3	**Martiniplaza**	s					-2.000	-4.000
4	**Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed**	s	-23	-357	-1.100	-1.686	-3.372	-4.084

		i	-1.236	-640	-1.090			
5	**Warmtenet**	s	-550	-730	-730	-730	-730	-730
6	**Energiepark Meerstad Noord**	s	-157	-682	-747	-747	-747	-747
7	**Suikerzijde (station)**	s	0	0	0	-78	-156	-234
8	**Gebiedsontwikkeling Stationsgebied**	s	-494	-759	-1.092	-1.092	-1.092	-1.092
9	**Meerstad (herijking masterplan)**	s	-1.268	-2.404	-3.540	-4.676	-5.070	-5.333
10	**Oeververbinding Oosterhamrikzone**		0	0	0	0	0	0
11	**Masterplan sportvoorzieningen**	s	-396	-1.231	-3.653	-10.425	-14.534	-16.600
		i	-667	-851	-176	-405	-421	0
12	**Bovenwijkse infrastructuur**	s	0	-25	-925	-1.600	-1.600	-1.600
13	**Wijkposten beheer en onderhoud**	s	0	0	-534	-534	-707	-707
14	**Hortus biologisch centrum**	s	-467	-467	-467	-467	-467	-467
		i	0	0	0	0	0	0
	Totaal SIA projecten		**-6.047**	**-8.717**	**-14.858**	**-23.602**	**-32.175**	**-48.145**
	Structureel		*-4.144*	*-7.226*	*-13.592*	*-23.197*	*-31.754*	*-37.075*
	Incidenteel		*-1.903*	*-1.491*	*-1.266*	*-405*	*-421*	*-11.070*
	Rentebuffer voor hogere marktrente		**-2.400**	**-5.100**	**-7.700**	**-10.200**	**-11.800**	**-15.400**
	Totaal structurele financiële reservering SIA		**-6.544**	**-12.326**	**-21.292**	**-33.397**	**-43.554**	**-52.475**
	Financiële reservering SIA		**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**
	Financiële reservering begroting 2026		**-3.219**	**-8.134**	**-13.601**	**-21.040**	**-26.931**	**-37.772**
	Actuele financiële reservering ontwerpbegroting 2027		**-6.544**	**-12.326**	**-21.292**	**-33.397**	**-43.554**	**-52.475**
	Mutatie financiële reservering ontwerpbegroting 2027		**-3.325**	**-4.192**	**-7.691**	**-12.357**	**-16.623**	**-14.703**

Toelichting strategische investeringsprojecten

1. Nieuw muziekcentrum

Op 7 mei 2026 zijn de uitkomsten van het onderzoek naar De Nieuwe Oosterpoort en de Grote Popzaal gepresenteerd (collegebrief nr. 113960-2026). Dit naar aanleiding van het besluit van uw raad in september 2025 tot renovatie van de Oosterpoort en een locatiebesluit voor de Grote Popzaal in het stationsgebied. Dit besluit kwam voort uit eerdere conclusies dat een integraal muziekcentrum in het stationsgebied niet binnen het financieel kader paste en meerdere grote risico's kende.

Op basis van de uitkomsten van het op 7 mei gepresenteerde onderzoek blijkt een aantal verwachte positieve effecten van de splitsing maar ook een aantal redelijkerwijs te verwachten negatieve effecten. De financiële

doorrekening van de splitsingsvariant leidt tot een substantiële overschrijding van het bestaande financiële kader. In de brief staat toegelicht dat de voordelen van splitsing, namelijk vereenvoudigen van de bouwopgave in het stationsgebied en daarmee reductie van risico's en complexiteit, gecombineerd met het duurzaam en circulair behoud van de bestaande Oosterpoort, niet op wegen tegen de toename van langjarige investerings- en exploitatiekosten.

Tijdens de verkenning is een kansrijk alternatief ontdekt, de 'alles onder één dak renovatie' op de huidige locatie. Dit komt door nieuwe invalshoeken die niet eerder aan de orde zijn geweest en een aantal essentiële omslagen in het denken. Omdat de 'alles onder één dak' renovatie op de huidige locatie geen onderdeel uitmaakte van de opdracht van uw raad en zich gaandeweg het onderzoek naar de splitsingsvariant 'toonde', is er geen gedetailleerd ontwerp uitgewerkt. De variant is wel ruimtelijk functioneel getoetst, op faseerbaarheid en maakbaarheid getest en doorgerekend op kengetallen. Tijdens een beeldvormende sessie zijn de mogelijkheden en kansen van de verkende 'alles onder één dak renovatie' met uw raad besproken en zijn de mogelijke vervolgstappen doorgenomen.

Financiële reservering SIA
Aangezien ten tijde van het opstellen van de ontwerpbegroting 2027 nog geen nieuwe ramingen beschikbaar zijn, gaan we in de financiële reservering daarom uit van de benodigde middelen zoals opgenomen in de begroting 2026, waarbij rekening wordt gehouden met opening van een nieuw muziekcentrum in 2035.
De in de meerjarenbegroting gereserveerde aanvullende middelen voor het nieuwe muziekcentrum (oplopend tot structureel 6 miljoen euro vanaf 2029) worden vanaf 2030 geïndexeerd ter compensatie van loon- en prijsstijgingen.

Naast de middelen voor een nieuw muziekcentrum houden we rekening met aanvullende investeringen / onderhoudskosten die nodig zijn om de Oosterpoort tot de opening van een nieuw muziekcentrum in stand te houden. Deze kosten zijn meegenomen in de financiële reservering in de begroting 2026. Voor de ontwerpbegroting 2027 zijn deze kosten geactualiseerd. Deze kosten vallen hoger uit dan de raming voor de begroting 2026.

2. Gebiedsontwikkeling Vitaliteitscampus en sportcentrum Kardinge

Kardinge
In het afgelopen jaar is hard gewerkt aan het herijken van de opgaves voor de nieuwbouw van het sportcentrum op Kardinge en de integrale gebiedsontwikkeling van de Vitaliteitscampus. Dit zien wij als twee onlosmakelijke onderdelen. Als gevolg van de staat van het huidige Sportcentrum Kardinge en de bestaande installaties moeten we op korte termijn aan de slag met de nieuwbouw van Sportcentrum Kardinge. Parallel aan het proces van de Vitaliteitscampus (gebiedsontwikkeling) heeft uw raad eind 2025 een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor het verder uitwerken van de voorkeursvariant voor het sportcentrum. Daarnaast werken we aan voorbereidende stappen en onderzoeken voor het stedenbouwkundig plan voor de vitaliteitscampus met daarin de kavel voor het nieuwe sportcentrum.

Sportcentrum
In de financiële reservering voor de SIA – opgenomen in de gemeentebegroting 2026 – is rekening gehouden met een investeringssom tussen de 225 en 250 miljoen euro voor het sportcentrum.

Op basis van het in ontwikkeling zijnde Programma van Eisen (PvE) en het Ruimtelijke Functioneel Ontwerp (RFO) hebben we het afgelopen jaar ook gewerkt aan een herijking van de financiële uitgangspunten voor het sportcentrum. Hieruit komt naar voren dat er sprake is van een kostenverhoging ten opzichte van de raming van vorig jaar. Deze toename wordt met name veroorzaakt door een hogere raming voor loon- en prijsstijgingen, een financiële ontvlechting tussen sportcentrum en gebiedsontwikkeling (wat aan de zijde van

de gebiedsontwikkeling heeft geleid tot een beperkter tekort), toename van bouw- en installatiekosten, bijkomende kosten en faseringskosten.

In de Voorjaarsbrief hebben wij u hierover geïnformeerd. Vervolgens hebben we onderzocht hoe deze kostenstijging kan worden beperkt en/of opgevangen kan worden binnen de eerdere totale SIA-reserveringen voor de toekomstige ontwikkelingen op Kardinge en wat het effect is op de structurele last vanaf 2033. Zodra we dit volledig hebben afgerond, komen we met een separaat voorstel bij u terug. We verwachten binnen afzienbare tijd uw raad hierover te kunnen informeren en een voorstel voor te leggen.

Gebiedsontwikkeling Vitaliteitscampus
Op basis van het ruimtelijk functioneel onderzoek (RFO) voor het sportcentrum ontstaat ook een duidelijkere afbakening van het plot voor de gebiedsontwikkeling. Deze nadere gebiedsafbakening hebben we, samen met de financiële ontkoppeling ten opzichte van het sportcentrum (zie hiervoor), verwerkt in de grondexploitatie. Dit betekent dat de financiële aspecten van het nieuwe sportcentrum nu volledig losgekoppeld zijn van de grondexploitatie. De aan het sportcentrum gerelateerde kosten (o.a. sloop en bouw- en woonrijp maken) kunnen hierdoor meerjarig afgeschreven worden. Ander gevolg is dat de grondexploitatie een minder groot (incidenteel) verlies laat zien.

Ook heeft het RFO de wederzijdse relaties en raakvlakken tussen de realisatie van het nieuwe sportcentrum en de ontwikkeling van het gebied concreter in beeld gebracht. Een gefaseerde aanpak lijkt in de praktijk vrijwel onontkoombaar: terwijl het sportcentrum open is, wordt een nieuw sportcentrum gebouwd. Als dat gereed is, ontstaat ruimte voor de realisatie van de gebiedsontwikkeling. De gebiedsontwikkeling start vanaf 2032 na realisatie van het nieuwe sportcentrum. Hierdoor ontstaat tevens de mogelijkheid om een aantal belangrijke onderdelen, die nu nog niet (volledig) bekend zijn maar wel grote invloed kunnen hebben het stedenbouwkundig plan, nader te onderzoeken en in de planvorming te betrekken. Het gaat bijvoorbeeld om de omvang en vorm van de toekomstige parkeeroplossing, het toekomstige onderwijsprogramma en het daadwerkelijke ontwerp van het sportcentrum.

In de GREX zijn de afbakening ten opzichte van het sportcentrum en de latere start verwerkt. Het verwachte negatieve saldo van de GREX ten opzichte van vorig jaar is hierdoor verkleind. Vorig jaar hielden we nog rekening met een tekort van circa 21 miljoen euro in 2025. Op dit moment houden we rekening met een tekort van 7,5 miljoen euro in 2032. Het negatieve saldo van de GREX zal bij vaststelling, verwacht in 2032, moeten worden opgevangen.

Financiële reservering SIA
De structurele financiële opgave neemt naar verwachting toe ten opzichte van vorig jaar. Er wordt momenteel nader onderzoek gedaan naar het optimaliseren van de investerings- en exploitatieraming van het sportcentrum. Ook binnen de gebiedsontwikkeling wordt een aantal financiële optimalisaties verkend. Hierbij worden ook de andere onderdelen die verband houden met de toekomstige ontwikkelingen op Kardinge betrokken; de bovenplanse investeringen, parkeerexploitatie en investeringen voor maatschappelijk vastgoed (onderwijsaccommodatie voor voortgezet onderwijs). De uitkomsten van de optimalisaties zijn onderdeel van de begroting 2027. De verdere uitwerking van de gebiedsontwikkeling inclusief het parkeren kan betekenen dat op termijn aanvullende middelen benodigd zijn.
Concreet betekent bovenstaande dat we in de financiële reservering in de SIA op dit moment voor 2032 rekening houden met een tekort op de grondexploitatie en afwaardering van het bestaande pand van per saldo ongeveer 11,1 miljoen euro en een structurele aanvullende last voor de gebiedsontwikkeling Kardinge van 8,2 miljoen euro in 2033 oplopend naar ongeveer 8,5 miljoen euro vanaf 2034.

3. Martiniplaza
Martiniplaza heeft een aanbod van theater, topsport, congres en events en is goed voor jaarlijks 500.000

bezoekers en een spin-off van 40 miljoen euro voor stad en regio. Het gebouw, waarvan belangrijke delen dateren uit eind jaren ’60, voldoet technisch en functioneel niet meer. Ter overbrugging naar nieuwbouw zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor Martiniplaza. Daarbij wordt uitgegaan van instandhouding tot en met 2035.
Het realiseren van een nieuwe Martiniplaza is een grote opgave met een lange doorlooptijd. Om in 2035 een nieuwe Martiniplaza op te kunnen leveren is het belangrijk dat een adequate projectstructuur wordt ingericht en geen tijd wordt verloren.

In de financiële reservering in de begroting 2026 zijn de benodigde middelen voor de instandhouding van Martiniplaza tot en met 2034 opgenomen (raadsvoorstel juli 2025 58559-2025).
De realisatie van een nieuwe Martiniplaza kost vanaf 2036 naar verwachting tussen de 275 en 300 miljoen euro (exclusief btw en parkeren). Dit leidt tot een fors hogere structurele bijdrage (indicatie 15 miljoen euro hoger). Het uiteindelijke programma (aantal hallen en functionaliteit), het gebouwarrangement (één of meerdere gebouwen, gestapeld of enkellaags) en de logistiek zijn sterk bepalend voor de uiteindelijke investeringssom en de langjarige gebouwexploitatie.

Financiële reservering SIA
In de SIA houden we rekening met een tijdshorizon tot en met 2035. De extra structurele lasten van Martiniplaza vallen hier net buiten (vanaf 2036). Aangezien het om een groot structureel bedrag gaat, is het een overweging om hier op tijd voor te gaan sparen, bijvoorbeeld vanaf 2031. Hieruit kunnen voorbereidingskosten worden betaald en middelen die nog niet nodig zijn kunnen worden gespaard ter dekking van de investering (en verlagen van de structurele lasten).
In de financiële reservering voor de ontwerpbegroting 2027 houden we rekening met een structurele reservering van 2 miljoen euro cumulatief per jaar vanaf 2031. Hiermee wordt een tot en met 2035 10 miljoen euro gereserveerd.

4. Verduurzaming maatschappelijk vastgoed
Het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Groningen heeft een gemiddelde leeftijd van meer dan 40 jaar. De leeftijd van de vastgoedvoorraad brengt voor de toekomst een grote verduurzaming- en moderniseringsopgave met zich mee. De panden met een maatschappelijke bestemming en zonder programma zijn opgenomen in de strategie verduurzaming en modernisering gebouwvoorraad bij de Routekaart Maatschappelijke Verduurzaming. (Zie collegebrief 311821-2025). De genoemde vernieuwing- en moderniseringsopgaven zijn gelet op de gebouwleeftijd, de dynamiek van de achterliggende (beleids)programma’s en veranderende gebruikers(wensen) noodzakelijk en leiden tot grote financiële opgaven voor de toekomst.

Voor vernieuwing en modernisering wordt niet structureel gespaard binnen de gemeente. De gereserveerde middelen voor beheer en onderhoud zijn gericht op instandhouding en beheer en onderhoud ‘as is’. De leeftijd van de vastgoedportefeuille levert spanning op in relatie tot hedendaagse eisen qua functionaliteit en bedrijfsvoering. Daarnaast leidt de leeftijd van de panden tot kwetsbaarheid in relatie tot veranderende regelgeving.

Gezien de omvang van de opgave in relatie tot de beschikbare middelen en capaciteit zal het naar verwachting een lange periode vergen om de panden te upgraden. Intussen kan het noodzakelijk worden om (gedeeltelijk) te vernieuwen c.q. te upgraden vanwege gewijzigde gebruikerseisen en of wettelijke eisen.

Voor de actualisatie van de SIA 2027 is met behulp van bureau Arcadis een fasering gemaakt voor de aanpak van de verduurzaming en modernisering van panden. Het uitgangspunt hierbij is dat voor 2050 alle panden voldoen aan de voorgeschreven normen. In de financiële reservering wordt rekening gehouden met de

benodigde middelen voor panden die op korte termijn aangepakt moeten worden. Hierbij hebben we onderscheid gemaakt tussen panden die in verschillende fasen zitten:

- Start van panden waarbij de verwachte besluitvorming voor het opstellen van een Schetsontwerp (SO), Voorlopig Ontwerp (VO) en of definitief ontwerp (DO) ligt in de periode 2026-2027 en start uitvoering in de periode 2028 en verder. Hiervoor zijn geen aanvullende incidentele middelen voor voorbereiding nodig;
- Panden waarbij het de voorbereiding (uitvoeren van onderzoeken, haalbaarheidsstudies, locatiestudie, opstellen programma van eisen) ligt in de periode 2026-2027 en de verwachte besluitvorming voor het opstellen van een Schetsontwerp (SO), Voorlopig Ontwerp (VO) en of definitief ontwerp (DO) ligt in de periode 2028-2029;
- Panden waarbij de start van de voorbereiding (uitvoeren van onderzoeken, haalbaarheidsstudies, locatiestudie, opstellen programma van eisen) ligt in de periode 2028-2029.Hiervoor worden vooralsnog alleen de incidentele voorbereidingskosten opgenomen. Dekking van deze incidentele kosten komt ten laste van de reserve sparen voor de toekomst.

Financiële reservering SIA

Voorlopig houden we rekening met panden waarvoor op kortere termijn plannen worden voorbereid en uitgevoerd. Benodigde middelen lopen hard op vanaf 2031. Bij het bepalen van de benodigde middelen is kritisch naar de uitvoeringsplanning gekeken. De totale voorbereidingskosten in de jaren 2026-2029 worden nu ingeschat op 3,9 miljoen euro. De totale structurele kapitaallasten lopen op naar ruim 4 miljoen euro in 2032 (en naar ruim 10 miljoen euro vanaf 2034). Deze zijn opgenomen in de financiële reservering voor de ontwerpbegroting 2027.

5. Warmtenet

Warmtestad speelt als publiek warmtebedrijf een belangrijke rol bij de realisatie van de gemeentelijke duurzaamheidsambities (bijdrage CO2-reductie van het warmtespoor). Met de aanleg van een nieuwe warmte-infrastructuur (warmtenetten en collectieve WKO-systemen) geeft WarmteStad vorm aan de energie- en warmtetransitie van de stad. Een maatschappelijke opgave die behalve qua duurzaamheid ook impact heeft op het sociaal-economische beleid (via de tarieven) en bij de wijkvernieuwing en (her)inrichting van de openbare ruimte. Dit laatste speelt met name in de noordwestelijke stadswijken (Paddepoel, Selwerd, Vinkhuizen en Kostverloren).
De aanleg van het warmtenet bestaat uit de volgende fasen:

- Fase 1 heeft betrekking op de aansluiting van 10.600 woningequivalenten (weq) (raadsbesluit 2019).
- Fase 2a gaat over 5000 weq (raadsbesluit 2023).
- Voor fase 2b wordt een verkenning uitgevoerd van de mogelijkheden voor groei met 12.000 weq.

WarmteStad is een zelfstandig publiek warmtebedrijf dat zorgt voor productie, transport en levering van duurzame warmte en/of koude voor woningen en utiliteiten in de gemeente. WarmteStad is in 2017 gestart met de aanleg van het warmtenet in Noordwest. Sinds oktober 2025 is de gemeente 100% eigenaar van WarmteStad. WarmteStad heeft de activiteiten ondergebracht in vier werkmaatschappijen. Dit zijn Warmtenet Noordwest BV, Warmtetransport Noordwest BV, WKO Europapark BV en NDEA BV.

Inmiddels zijn er ruim 7.650 woningequivalenten (weq) aangesloten op het hoofdwarmtenet en zijner vier WKO-systemen operationeel. In 2026 zal het aantal woningequivalenten naar verwachting uitkomen op 10.600. Daarmee is fase 1 van het warmtenet Noordwest voltooid.
De volgende fase 2a is gestart. Een investeringsbesluit hiervoor is in 2023 genomen. Tot en met 2028 worden in fase 2a 5.000 woningequivalenten aangesloten. Onderzoek voor een volgende fase 2b loopt. Besluitvorming hierover zal in 2026 of 2027 aan de orde komen. Fase 2b zou nog eens 12.000 woningequivalenten kunnen toevoegen.

In 2026 zullen nieuwe afspraken gemaakt worden met corporaties voor toekomstige aansluitingen. Hierover zijn afspraken opgenomen in de prestatieafspraken. Ook moet in de eerste helft van 2026 nieuwe bankfinanciering tot stand komen voor het warmtenet Noordwest.
Met de overname van de aandelen WarmteStad van het Waterbedrijf is de gemeente 100% eigenaar geworden van WarmteStad. Voor het kunnen doorgroeien van WarmteStad wordt een verkenning gedaan naar nieuwe publieke aandeelhouders die mee willen investeren in WarmteStad.
Er wordt momenteel gesproken met een landelijke publiek partij (EBN) om een aandeel in Warmtestad te nemen. In 2027 wordt besluitvorming hierover verwacht.

Financiële reservering SIA
Voor de realisatie door Warmtestad is het nodig eigen vermogen beschikbaar te stellen aan Warmtestad. Voor de gemeente ontstaan hierdoor structurele rentelasten. In de financiële reservering in de ontwerpbegroting 2027 hebben we de benodigde middelen opgenomen om fase 1 en 2a te kunnen realiseren (raadsvoorstel 195800-2025). Vanaf 2029 houden we rekening met lagere gemeentelijke lasten als gevolg van toetreding van een tweede aandeelhouder.

Scenario 2b heeft betrekking op de aansluiting van 12.000 woning-equivalenten. Scenario 2b kunnen we niet alleen uitvoeren. Daarvoor is de omvang (en de risico's) te groot). Daarvoor voeren we een verkenning uit naar nieuwe publieke aandeelhouders. In de financiële reservering houden we geen rekening met fase 2b.

6. Energiepark Meerstad Noord
Met de (door)ontwikkeling van het Energiepark Meerstad Noord zetten we een belangrijke stap richting een CO2 neutrale gemeente. Dit natuur inclusieve energiepark bestaat uit een zonnepark (220 MWp), batterijopslag (50 MW) en een stroomaansluiting op het landelijke stroomnet van TenneT.
Het park draagt niet alleen bij aan klimaatdoelen, maar biedt ook een oplossing voor de toenemende netcongestie in de regio.

Het Energiepark Meerstad Noord wordt gefaseerd ontwikkeld:
- Fase 1 (2028): 60 MWp zonne-energie en 15 MW batterijopslag;
- Fase 2 (2030): uitbreiding tot 220 MWp zonne-energie en 50 MW batterijopslag;
- Fase 3 & 4: herinvesteringen in batterijopslag (15 MW en 35 MW).

De investeringsmomenten in het Energiepark zijn gebaseerd op de planning van TenneT van beschikbare netcapaciteit. Dit maakt realisatie van fase 1 mogelijk in 2028 en in 2030 de uitbreiding naar het volledige energiepark. De herinvesteringen in fase 3 en 4 vindt plaats na 15 jaar. Dit is het einde van de economische levensduur van de batterijen fase 1 en 2.

Zonnepark
Met het totaal van 220 MWp, ca 300.000 zonnepanelen, heeft het zonnepark voldoende energie-opwek-capaciteit voor het stroomverbruik van circa 80.000 huishoudens per jaar in de gemeente Groningen en levert daarmee een besparing ca. 75.000 Ton CO2 uitstoot per jaar op. Op basis van beschikbare aansluitcapaciteit op het stroomnet van TenneT wordt er in 2 fasen aangesloten op het stroomnet. In 2028 wordt ca. 60MWp gerealiseerd (fase 1) en in 2030 wordt dit met ca. 160 MWp aangevuld waarvan ca. 120 MWp door de gemeente Groningen. De overige ca. 40 MWp wordt gebouwd door de private deelnemers en energiecoöperatie, Collectief Duurzaam Lageland (CDL).

Batterij Opslag
Naast zonne-energie omvat het park ook grootschalige batterijopslag (totaal 50 MW), verdeeld over twee fasen. In fase 1 wordt 15 MW gebouwd en in fase 2, 35 MW. De opslag van energie is een belangrijke toevoeging voor het rendement van het energiepark doordat er steeds vaker sprake is van lage en negatieve stroomprijzen door een overschot aan energie in het landelijke stroomnet.

Netaansluiting/TenneT
De netaansluiting TenneT bestaat uit een aansluiting op het stroomnet van TenneT (een klantstation) en een privaat netstation. Dit netstation is nodig om het zonnepark en energieopslag aan te sluiten op het stroomnet. Deze infrastructuur maakt toekomstige ontwikkelingen mogelijk en draagt bij aan het versterken van het elektriciteitsnet in de regio.

Uw raad heeft eind 2025 besloten over de gebiedsontwikkeling Energiepark Meerstad Noord (264472-2025). Daarbij heeft uw raad het investeringsbedrag van fase 1 en het privaat netstation vastgesteld en hiervoor aanvullend 39 miljoen eigen vermogen beschikbaar te stellen aan de GEB Holding BV (door middel van een extra agiostorting). De structurele rentelasten zijn ten laste van de financiële reservering voor de SIA uit de begroting 2026 gebracht.

De investeringen worden gedaan door het Gemeentelijk Energiebedrijf (verder GEB). Gemeente stelt eigen vermogen beschikbaar. Dit leidt tot structurele rentelasten bij de gemeente.
Hier gaan de kosten voor de baten uit. Op basis van de huidige businesscases kunnen op de langere termijn de (cumulatieve) kapitaallasten worden terugverdiend.

Financiële reservering SIA
Uw raad heeft met de besluitvorming over de gebiedsontwikkeling Energiepark Meerstad Noord (264472-2025) ook krediet beschikbaar gesteld voor het realiseren van een netstation. Hiermee is dus ook al een stap voor fase 2 gezet. Voor de structurele financiële reservering houden we daarom rekening met de rentelasten van de benodigde investeringen voor fase 1 en fase 2 (totaal bijna 150 miljoen in de jaren 2026-2030).
Een deel van de benodigde middelen is al beschikbaar gesteld bij besluitvorming over de gebiedsontwikkeling (688.000 euro uit de financiële reservering SIA 2026). Deze is als beschikbare dekking meegenomen en komt niet meer terug in de financiële reservering voor de SIA 2027.

7. Gebiedsontwikkeling Suikerzijde
De Suikerzijde beslaat een gebied van circa 165 hectare. Er worden zo'n 5.500 woningen gebouwd.
De Infrastructuur die kan worden toegerekend aan de gebiedsontwikkeling is meegenomen in de grondexploitatie. De investeringen in bovenwijkse infrastructuur moeten buiten de grondexploitatie worden gedekt. In de begroting zijn de bovenwijkse investeringen reeds opgenomen, die nodig zijn voor aanleg van Suikerzijde.
Daarnaast moet rekening worden gehouden met de ontwikkeling van een station. Dit betreft investeringen in de aanleg van een OV knoop, de aanleg van een station, de verdubbeling van het spoor en de onderdoorgang bij het spoor. Het station Suikerzijde is bedoeld om de woningen in de Westflank een volwaardige OV-verbinding te geven. Ook dient het station voor de bereikbaarheid van de toekomstige MBO-campus op de Suikerzijde.

Momenteel bevindt het project zich in de verkenningsfase waarin ProRail, in samenwerking met de ingenieurs van RailXpert, werkt aan een kansrijke oplossing voor het inpassen van het station. Zowel in de infra en dienstregeling als in de stationsomgeving. Deze fase wordt opgevolgd door de planning- en studiefase, aanbestedingsfase en de aanlegfase. Er wordt gekoerst op een opening van het station eind 2033 zodat de bewoners en bezoekers van De Suikerzijde zo snel mogelijk gebruik kunnen maken van de treinen en bussen die dan halteren op de OV hub. In 2035 volgt de nieuwe concessie regionaal spoorvervoer Fryslân en Groningen, waarin station Suikerzijde opgenomen wordt.

Team RailXpert heeft in 2025 een eerste kostenraming van het station opgesteld. Er zijn op dit moment nog heel veel onzekerheden. De nieuwe ramingen laten zien dat de kosten voor station en spoormaatregelen rond de 200 miljoen euro uitkomen. Hiervoor is 73,3 miljoen euro subsidie vanuit het Rijk beschikbaar. Er resteert

dan nog een 129,4 miljoen euro (+ beheer en onderhoud). Hiervoor staan de gemeente en de provincie Groningen aan de lat.

Financiële reservering SIA
Als uitgangspunt voor de SIA is geldt dat de gemeente niet bijdraagt aan spoormaatregelen, maar alleen aan het station zelf. Voor de SIA gaan we vooralsnog uit van een investering van 100 miljoen euro voor alleen het stationsgedeelte van station Suikerzijde. Het Rijk en provincie staan dan aan de lat voor de benodigde 100 miljoen euro aan spoormaatregelen.
Vanuit de gebiedsbegroting Suikerzijde is er 37,5 miljoen euro beschikbaar. Voor de resterende 62,5 miljoen euro dient nog dekking te worden gevonden. Indien deze voor rekening van de gemeente komen, leidt dit tot een structurele last voor de gemeente van 2,8 miljoen euro vanaf 2033. Deze is meegenomen in de financiële reservering in de ontwerpbegroting 2027.

8. Gebiedsontwikkeling Stationsgebied
Het stationsgebied betreft de gebiedsontwikkeling tussen het Emmaviaduct, de Parkweg, de Hereweg en de Stationsweg. De nieuwe stadswijk Spoorkwartier is het meest prominente onderdeel (inclusief Glaudé).
In dit gebied zijn drie investeringsprojecten in voorbereiding, namelijk:
1. De sloop van het stadsbalkon en herinrichting van het Stationsplein;
2. De aanleg Tulaplein (zuidplein);
3. De aanpak van de Stationsweg.

Op 13 januari 2026 is de realisatiestrategie stationsgebied 2026-2030 vastgesteld. Daarin staat de aanpak van het stationsgebied uitgebreid beschreven. In 2026 wordt een start gemaakt met de planvorming voor herontwikkeling van de Glaudé locatie; start uitvoering omstreeks 2028.

De bedragen in de SIA zijn geactualiseerd ten opzichte van de SIA begroting 2026. Bij realisatiebesluiten in de komende jaren, dienen ook de benodigde structurele kapitaallasten in de financiële reservering te worden meegenomen. De volgende besluiten worden op korte termijn verwacht:
- vaststellen grondexploitatie spoorkwartier en uitvoeringskrediet;
- Uitvoeringskrediet Zuidplein;
- Noordplein: uitvoeringskrediet aanleg tijdelijke fietsenstalling en aanpassing fietsstructuur (fase 1 en 2);
- Voorbereidingskrediet herontwikkeling Glaudélocatie.

Financiële reservering SIA
Voor de financiële reservering houden we nog rekening met een investering in het Zuidplein en investeringen noordplein fase 1 en 2. De bijbehorende structurele kapitaallasten worden meegenomen in de financiële reservering.

Daarnaast houden we rekening met een tekort bij de gebiedsontwikkeling. De grondexploitatie wordt geactualiseerd zonder het eerder beoogde muziekcentrum. Als bij het vaststellen van de grondexploitatie een tekort resteert, moet hiervoor een voorziening worden getroffen. Vooralsnog houden we rekening met een tekort van 25 miljoen euro bij de gebiedsontwikkeling en 2 miljoen bij de herontwikkeling van Glaude.
Het verwachte tekort op de grondexploitatie en Glaude nemen we mee bij de incidentele opgave voor de SIA. Dekking van deze incidentele kosten komt ten laste van de reserve sparen voor de toekomst.

9. Gebiedsontwikkeling Meerstad
Het Masterplan Meerstad uit 2005 is geactualiseerd. Uw raad heeft de Agenda van de Toekomst Meerstad in 2022 vastgesteld als basis voor de verdere uitwerking. De meest in het oog springende wijzigingen zijn de concentratie van nieuwe woon- en werkgebieden ‘te gast’ in het afleesbare landschap, het koesteren van waardevolle natuur, een meer gevarieerd woonaanbod, kleinere voorzieningenclusters op loop- en fietsafstand

en de realisatie van het energielandschap in Meerstad-Noord. Op 29 november 2023 heeft duw raad een voorkeursmodel voor de verdere uitwerking van Meerstad vastgesteld. Een belangrijke wijziging betreft een omslag naar meer woningen in het betaalbare segment (sociale huurwoningen, middenhuur en gesubsidieerde en betaalbare koopwoningen).

In de financiële reservering bij de begroting 2026 is rekening gehouden met een incidenteel tekort van 10 miljoen euro en een structureel budget voor de overheveling van bovenwijkse voorzieningen (45 miljoen euro) en de grondwaarde van Meerstad Noord (32 miljoen euro) naar de gemeente. Met de besluitvorming over Meerstad Noord in december 2025 is invulling gegeven aan de grondwaarde. Dit onderdeel is daarom niet meer opgenomen in de SIA.

Voor Meerstad is een herziene gebiedsbegroting opgesteld. Hierin zijn de ambities zoals opgenomen in de Agenda voor de Toekomst meegenomen. De herziene gebiedsontwikkeling wordt tegelijk met de ontwerpbegroting 2027 aan uw raad voorgelegd.

Ten opzichte van de vorige grondexploitatie is sprake van een verlaging van het verwachte resultaat van de gebiedsbegroting. Dit leidt voor de gemeente tot een risico: de kans dat GEMM CV over voldoende buffers beschikt om de eigen risico's op te vangen neemt af. Daarnaast bestaat er een kans dat terugbetaling van leningen onder druk komt te staan. Als dat gebeurt moet er een voorziening op oninbaarheid getroffen worden en ontstaat er direct verlies voor de gemeente. Ook komt de continuïteit, kwaliteit en gewenste programmering van de gebiedsontwikkeling in gevaar. Vooralsnog gaan we er vanuit dat het risico binnen de gebiedsbegroting kan worden opgevangen.

Financiële reservering SIA
Voor de financiële reservering van de SIA houden we vooralsnog rekening met:

- De overheveling van 45 miljoen euro aan bovenwijkse voorzieningen;
- de overdracht van het Woldmeer (circa 109 miljoen euro).

De overdracht van de bovenstaande onderdelen leiden voor de gemeente tot kapitaallasten oplopend tot 5,5 miljoen euro structureel[2]. Deze zijn meegenomen in de financiële reservering in de ontwerpbegroting 2027.

In de SIA is nog geen rekening gehouden met een investeringsopgave in hoofdinfrastructuur na 2035 (SIA loopt nu tot en met 2035). Deze opgave bedraagt circa 25 miljoen euro. In de gebiedsbegroting Meerstad is hiervoor geen dekking. Bij de volgende actualisatie van de SIA (voorjaar 2027) nemen we deze investeringsopgave mee. Op het moment dat de ontwikkelstrategie en het te realiseren programma voor Meerstad moet worden herzien (over 7 tot 10 jaar), dient ook nut en noodzaak van de investeringsopgave in hoofdinfrastructuur opnieuw tegen het licht worden gehouden.

In de herziene gebiedsbegroting is rekening gehouden met de structurele middelen die zijn opgenomen in de in de financiële reservering. Hiermee kan een financieel meer stabiele ontwikkelstrategie worden opgesteld, waarmee Meerstad de komende zeven tot tien jaar uitvoerbaar blijft. Daarmee is geen sprake meer van een tekort op de gebiedsbegroting. In de begroting 2026 hielden we nog rekening met een tekort van 10 miljoen euro. Dekking hiervan was voorzien uit de reserve sparen voor de toekomst. Dit is niet meer nodig.

10. Oeververbinding Oosterhamrikzone
De Oosterhamrikzone is het hart van de Kardinge-as en sluit aan op de groei van de binnenstad, de Healthy-Aging Campus en de Vitaliteitscampus Kardinge. Het totale en integrale pakket van ontwikkeling, infrastructuur en openbare ruimte is beschreven in het "Toekomstbeeld Oosterhamrikzone". Het project Oosterhamrikzone

[2] De overdracht van het Woldmeer en Harksteder Broeklanen leidt tot kapitaallasten bij de gemeente. Bij het bepalen van de kapitaallasten houden we rekening met een afschrijvingstermijn op deze investeringen van 100 jaar. Dit moet nog worden afgestemd met de accountant.

beoogt de zone rondom het Oosterhamrikkanaal te ontwikkelen en transformeren van oude industrie naar een nieuw en groen stadsdeel waarin de leefkwaliteit weer voorop staat. Daarin staan drie opgaven centraal: woningbouw, mobiliteit en de herinrichting van de openbare ruimte.
In totaal worden 2.000 woningen aan het gebied toegevoegd, waarvan er inmiddels ongeveer 1.000 zijn gerealiseerd. Voor de realisatie van nog eens 1.000 woningen, om de bereikbaarheid van het oostelijke gedeelte van de stad voor de lange termijn te kunnen waarborgen en om de verbinding met het Ommeland te verstevigen zijn mobiliteitsingrepen noodzakelijk. Een nieuwe oeververbinding over het Van Starkenborghkanaal voor voetgangers, fietsers en auto's naast het huidige openbaar busvervoer is daarvoor van groot belang. In opdracht van uw raad (2021) is voor het gebied een integraal plan en ontwerp opgesteld.

Het Toekomstbeeld en de uitwerking daarvan in een Kaderstellend ontwerp mobiliteit en openbare ruimte Oosterhamrikzone zijn door uw raad in september 2025 vastgesteld (194019-2025). Dit beschrijft de stip op de horizon en de langjarige ontwikkeling van het gebied. Hiermee zijn zowel de ambities en programma, als de vertaling op schetsontwerpniveau voor ontwikkeling en openbare ruimte vastgelegd.

Er zijn goede mogelijkheden voor een gefaseerde ontwikkeling van het gebied en realisatie van maatregelen. Een cruciale deelopgave is een nieuwe oeververbinding voor alle modaliteiten. Het Rijk wilde in 2022 na een gezamenlijk MIRT-Onderzoek niet verder met de volgende onderzoeksfase naar de vervanging van de huidige Busbaanbrug, een MIRT-Verkenning, vanwege het ontbreken van zicht op een volledige financiële dekking van de investering voor een nieuwe oeververbinding.

De vaststelling van het kaderstellend ontwerp geeft nu de bredere ontwikkelmogelijkheden rondom een nieuwe oeververbinding. Met het uitwerken van een financieringsstrategie creëren we een gezamenlijke projectbasis met het Rijk, provincie en andere partners en geven we inzicht in de faseringsmogelijkheden, de te doorlopen processtappen en de financieringsbehoefte, uitgezet in de tijd. Het Kaderstellend ontwerp heeft onder andere opgeleverd dat een separate fietsbrug een eerstvolgende stap en van grote waarde kan zijn. Daarom starten we een verkenning daarnaar. Gelet op het nu nog ontbreken van (zicht op) financiële middelen, ook bij het Rijk, houden we voor de korte termijn nog geen rekening met een realisatiebesluit over de oeververbinding en over de andere investeringen in de openbare ruimte, maar koersen wel op een investeringsbesluit over een fietsbrug. We houden er rekening mee dat de gehele gebiedsontwikkeling nog minimaal 20 jaar in beslag zal nemen.

De complete aanpak voor de (her)ontwikkeling en transformatie van de Oosterhamrikzone omvat een maatregelenpakket voor bovenplanse infrastructuur, mobiliteit en herinrichting van de openbare ruimte met een omvang van 224 miljoen euro (prijspeil 1 januari 2026). Op hoofdlijnen omvat dat:

- het verplaatsen van de gehele huidige busbaan naar een nieuwe route;
- het aanleggen van een nieuwe fiets- en autoverbinding;
- een fietsbrug;
- een tweede oeververbinding (brug of aquaduct) voor bus/autoverkeer over het Van Starkenborghkanaal;
- de herinrichting van de openbare ruimte, dit betreft onder andere openbare ruimte, groen, leefkwaliteit en de (her)inrichting van pleinen met winkels en voorzieningen (Wielewaalplein en Oosterhamrikplein);
- Herinrichting Oosterhamrikkade zuidzijde.

Gelet op het nu nog ontbreken van (zicht op) financiële middelen bij Rijk, gemeente en provincie wordt ervan uitgegaan dat grootschalige investeringsbeslissingen en kredietverlening niet op korte termijn kunnen worden genomen. Na een periode voor planuitwerking, planologische procedures en aanbesteding verwachten we dat voor de oeververbinding realisatie mogelijk is in de periode 2035 – 2037 en ingebruikname vanaf 2038 bij voldoende beschikbare middelen. Bij voldoende zekerheid over deze oeververbinding kan de aanleg van een

nieuwe busroute en auto/fietsroute en herinrichting van openbare ruimte al eerder starten, daarvoor zien we een periode van 2030 tot en met 2035.

Financiële reservering SIA
Vooralsnog houden we in de financiële reservering geen rekening met de oeververbinding. De herinrichting van de Oosterhamrikkade zuidzijde staat op zichzelf en kan al eerder plaatsvinden, namelijk realisatie in 2027/2028. Hiervoor zijn de middelen beschikbaar.

11. Masterplan sportvoorzieningen
De sportdeelname staat onder druk en er is een aantal uitdagingen ten aanzien van de sportvoorzieningen. De gemeente Groningen groeit en de vraag naar sport- en beweegvoorzieningen groeit mee. Daarnaast verandert de behoefte van inwoners aan sportvoorzieningen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de opkomst van padel, 3x3 basketbal en het steeds meer sporten in de openbare ruimte.
In mei 2024 is het ambitiedocument van het 'Masterplan (door)ontwikkeling sportvoorzieningen 2037' door uw raad vastgesteld (87197-2024). In het ambitiedocument zijn de referentienormen en uitgangspunten voor de uitbreiding, vervanging, verbetering en verduurzaming van onze sportvoorzieningen uitgewerkt.
De uitvoeringsagenda is het tweede deel van het 'Masterplan (door)ontwikkeling sportvoorzieningen'. In de uitvoeringsagenda kijken we integraal en in samenhang naar alle opgaven voor de (door)ontwikkeling van onze sportvoorzieningen. Daarbij kunnen we over een lange periode een impuls geven aan de sport- en beweegvoorzieningen voor de komende 15 jaren (en verder).

In juni 2025 hebben we uw raad gevraagd wensen en bedenkingen te geven op het Ontwerp Uitvoeringsagenda Masterplan (door)ontwikkeling Sportvoorzieningen (hierna: Uitvoeringsagenda - 164154-2025). In november 2025 heeft het college de Uitvoeringsagenda vastgesteld en uw raad hierover geïnformeerd (3789721-2025).
In de uitvoeringsagenda hebben we de fasering van alle opgaven in zogenoemde 'tranches' uitgewerkt. In deze tranches geven we per cluster van vier jaren aan hoeveel (en welke) opgaven idealiter gerealiseerd worden, om daarmee het juiste tempo te halen om alle genoemde opgaven uit de uitvoeringsagenda tijdig te realiseren. In 2028 herijken wij de onderliggende opgaven van de uitvoeringsagenda in het licht van de situatie op dat moment en bepalen we concreter de fasering van de opgaven voor de tranches na 2032. Dit proces herhalen wij iedere vier jaar.
De investeringen die in de uitvoeringsagenda worden opgenomen zijn:

- Uitbreiding buitensport: sportparken en sportvelden;
- Uitbreiding binnensport: sporthallen en/of sportzalen;
- Uitbreiding sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte, inclusief Urban Sport voorzieningen;
- Vervanging, verbetering en verduurzaming binnen-, en buitensportvoorzieningen, zwemvoorzieningen en sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte (incl. Urban Sport);
- Kwalitatieve ontwikkeling overig sportvastgoed (clubhuizen, kantines, kleedkamers, etc.)

In de Uitvoeringsagenda staan alle projecten gefaseerd weergegeven tot en met 2040. In totaal gaat het om ongeveer 80 projecten in deze 15 jaar. Deze meerjarige en integrale uitvoeringsagenda maakt dat we een totaalbeeld hebben van alle projecten voor de (door)ontwikkeling van onze sportvoorzieningen en door de onderlinge relaties tussen de projecten ook integraal kunnen sturen op een optimale uitvoering.
Ten opzichte van de begroting 2026 zijn er op hoofdlijnen vier elementen die zorgen voor mutaties:

1. Er zijn drie nieuwe investeringen toegevoegd:
   a. Toevoeging van een sporthal in de Eems;
   b. Toevoeging van een tweede tijdelijke sporthal;
   c. Toevoeging van een sportzaal aan de westkant van de stad.
2. De bestaande investeringen vallen duurder uit als gevolg van verwachte prijsstijgingen.

3. De omvang van de verwachte investeringen is geactualiseerd. Zo is bij de doorontwikkeling van sportpark Eems gebleken dat de omvang van het aantal kleedkamers en de afmeting van het clubhuis te klein is om het sportpark goed te laten functioneren.
4. De fasering van de investeringen is herijkt. Daarbij is rekening gehouden met de relatie met investeringen in onderwijshuisvesting (Gro Up) en de ontwikkelingen in De Eems, Meerstad, Suikerzijde en de Nieuwe Held. Daarnaast is de realisatie van de Urban Sports Hub naar voren gehaald (naar 2030).

Financiële reservering SIA
In de financiële reservering in de begroting 2026 hielden we al rekening met het masterplan sportvoorziening. Voor het bepalen van de financiële reservering voor de begroting 2027 is gekeken naar:
- investeringsprojecten die in de jaren 2026-2029 van voorbereiding naar uitvoering gaan
- investeringsprojecten die in 2026-2029 worden voorbereid en die vanaf 2029 in uitvoering gaan

In de financiële reservering houden we rekening met de structurele lasten van sport-investeringen, waarover op korte termijn (2026-2029) wordt besloten en die op korte termijn in uitvoering gaan. Tot en met 2032 lopen de structurele kapitaallasten op tot 16,6 miljoen euro.
De investeringsprojecten uit het masterplan waarvoor een realisatiebesluit is genomen (en waarvoor de middelen uit de financiële reservering zijn overgeheveld) worden niet meer opgenomen in het masterplan sportvoorzieningen.

Naast de structurele lasten is jaarlijks sprake van incidentele voorbereidingskosten voor de lopende projecten (kosten voor programma- en projectmanagement. Deze kosten zijn niet direct toe te rekenen aan specifieke investeringen in sportvoorzieningen. We nemen deze kosten mee bij de incidentele opgave voor de strategische investeringsagenda. Hierbij houden we rekening met de voorbereidingskosten in de jaren 2027-2031. De dekking van deze kosten moet komen uit de reserve sparen voor de toekomst.

12. Bovenwijkse infrastructuur
In 2025 is gestart met de bouw in Suikerzijde, staat de eerste ontwikkelaar/bouwer van Stadshavens in de startblokken en worden voorbereidingen getroffen voor woningbouw van de Eems (Meerstad). Daarnaast zijn ook voor het Stationsgebied, De Nieuwe Held en de Travertijnstraat planologische procedures, grondexploitaties en verkooptenders in voorbereiding. Op langere termijn zullen ook gebieden als Europapark Zuid, en de bedrijventerreinen aan de Oostkant van de stad (o.a. Driebond) vragen om (gedeeltelijke) transformatie. De investering in bovenwijkse/regionale voorzieningen (infrastructuur en inrichting openbare ruimte) die nodig zijn voor deze gebiedsontwikkelingen, kunnen niet (geheel) binnen de gebiedsontwikkelingen worden opgevangen. Vooralsnog kunnen we hiervoor het beschikbare budget voor bovenwijkse infrastructuur inzetten.

In de begroting 2023 is een oplopend structureel budget beschikbaar gesteld voor investeringen in bovenwijkse voorzieningen. Het budget loopt op tot 2 miljoen euro structureel vanaf 2026. De voor bovenwijkse voorzieningen benodigde middelen zal het beschikbare budget van 2 miljoen euro overschrijden. Hiervoor zullen aanvullende middelen gereserveerd moeten worden. In het kader van de nota kostenverhaal en subsidieaanvragen bij o.a. het ministerie van BZK is inzichtelijk gemaakt dat de investeringen een omvang kennen van afgerond 1,5 miljard euro.
De omvang hiervan is dusdanig groot dat de gemeente aanvullende middelen zal moeten reserveren om de woon, werk- en leefomgeving te kunnen realiseren.
Op basis van de investeringslijst is het mogelijk om in beeld te brengen welke bovenwijkse voorzieningen de komende coalitieperiode tot 2030 noodzakelijk zijn voor het mogelijk maken van de gebiedsontwikkelingen (wonen, werken en voorzieningen). Veel plannen zijn in voorbereiding en zullen in 2026 t/m 2028 om

besluitvorming van de gemeenteraad vragen. In die jaren zal uw raad dan ook om kredietbesluiten worden gevraagd.

Het gaat om een veelvoud aan projecten en investeringen die vaak via verschillende bronnen worden gefinancierd (Rijk, provincie, programmabudgetten, SIF, SIA, grexen, marktpartijen/kostenverhaal), maar waarvoor aanvullende middelen/co-financiering nodig zijn/is. Onderstaand is een niet limitatief overzicht van projecten waarvoor de komende jaren voorstellen worden verwacht.
De Nieuwe Held: hoofdontsluiting, wijkpark en vogel/hazen/natuurcompensatie: 30 miljoen euro

- Helpman-Noord: herinrichting infrastructuur: 5 miljoen euro;
- Reitdiepswaard: actieve ontwikkelling BBB-zone, leefkwaliteit openbaar gebied: 5 miljoen euro;
- Parkeerhub Zernike, 1e fase: 10 miljoen euro;
- Parkeerhub Corpus den Hoorn: 10 miljoen euro;
- Hunzezone 1e fase: 20 miljoen euro.

Financiële reservering SIA
Een belangrijk deel van de beschikbare investeringsruimte (op basis van de beschikbare 2 miljoen euro structureel uit de begroting 2023) is nodig voor de ontwikkeling van bovenwijkse voorzieningen van De Nieuwe Held. De resterende middelen zijn onvoldoende voor dekking van de investering in bovenwijkse voorzieningen in de komende coalitieperiode.
We houden vooralsnog rekening met een totale investering van 80 miljoen euro. De kapitaallasten hiervan lopen op naar 3,6 miljoen euro. Dit is 1,6 miljoen euro structureel meer dan het beschikbare budget. In de financiële reservering in de ontwerpbegroting 2027 houden we rekening met de benodigde aanvulling oplopend tot 1,6 miljoen euro structureel vanaf 2030.

13. Wijkposten beheer en onderhoud
Voor het beheer van de openbare ruimte hebben we wijkposten nodig van waaruit het dagelijks beheer van groen, schoon en grijs wordt georganiseerd. De huidige huisvestingssituatie van de wijkposten van Stadsbeheer sluit niet goed meer aan op de ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen in de gemeente en de beoogde bedrijfsvoering van Stadsbeheer. Daarnaast zijn de wijkposten sterk gedateerd en passen de wijkposten niet goed meer in de omgeving.

Voor de wijkposten van Stadbeheer is een visie opgesteld. Kernpunt van de visie wijkposten zijn vier robuuste wijkposten van waaruit Stadsbeheer en de medewerkers van iederz gezamenlijk opereren. Wijkpost Zuid wordt in de revitalisering van de Duinkerkenstraat meegenomen maar voor West en Haren en indirect Oost en Oude wijken moeten nog concrete stappen worden gezet.
Voor Oost en Oude wijken gaan we kijken naar een alternatieve locatie. Hiervoor is het Oostersluisterrein van de provincie Groningen strategisch aangekocht. Het terrein zal begin 2027 beschikbaar komen. Dit verkennen we verder door een plan uit te werken om op deze locatie beide wijkposten samen te voegen. De ruimte die daardoor vrijkomt aan de Electronstraat kan dan gebruikt worden voor wijkpost West. De oude boerderij in park Selwerd kan dan vrijkomen. We gaan in 2026 hiervoor een plan maken inclusief bestek zodat we in 2027 met de aanpak kunnen beginnen.

De huidige wijkpost Haren ligt in een woonwijk en de plek is daardoor minder geschikt als wijkpost. Daar komt bij dat er op korte termijn veel (groot) onderhoud nodig is en de meeste gebouwen gedateerd en inefficiënt zijn.
Een alternatieve locatie verdient onze voorkeur. We zullen tot 1 januari 2028 de mogelijkheden voor een alternatieve locatie verkennen. Mochten er geen alternatieven zijn gevonden, dan overwegen we nieuwbouw op de huidige locatie. Door hogere eisen die worden gesteld vanuit de gemeente aan duurzaam bouwen is de berekening van de wijkposten aangepast.

Financiële reservering SIA
Voor de investering in de wijkposten West, Oude Wijken en Oost en voor wijkpost Haren zijn aanvullende middelen nodig oplopend tot 0,7 miljoen euro vanaf 2031. Deze nemen we mee in de financiële reservering voor de SIA in de ontwerpbegroting 2027

14. Hortus Biologisch centrum
Sinds januari 2023 is de gemeente Groningen eigenaar van de Hortus en het voormalig Biologisch centrum in Haren, een gebied met grote ecologische, cultuurhistorische en maatschappelijke waarden. De gemeente wil het gebied toekomstbestendig maken. Op 2 december 2025 heeft college kennis genomen van het werkboek “Toekomstperspectief Hortus – Biologisch centrum Haren" en heeft ingestemd met het daarin opgenomen wensbeeld als uitgangspunt voor verdere planontwikkeling. In 2026 zal gestart worden met het opstellen van een gebiedsgericht omgevingsprogramma.
De planontwikkeling en -uitvoering zal gefaseerd worden aangepakt en zal meerdere jaren (t/m 2037) in beslag nemen. Voor de SIA is een (zeer voorlopige) planning gemaakt.

Het project kent relatief weinig investeringen. Het overgrote deel van de te maken kosten betreffen incidentele lasten. Voor de kosten (en negatieve grondopbrengsten) die onderdeel worden van de exploitatieopzet voor het Biologisch centrum is in het jaar van opening van de exploitatieopzet (voorlopig is dit op 2027 gezet) een verliesvoorziening noodzakelijk. In dit stadium is de berekening dusdanig indicatief dat nog niet is gerekend met rente en indexering. Daarnaast is in de eerste jaren sprake van incidentele exploitatie lasten.
In totaal ramen we de incidentele lasten in de eerste jaren op circa 45 miljoen euro.

Financiële reservering SIA
Gezien de financiële opgave van de gemeente is het noodzakelijk om voor het project Hortus - Biologisch centrum de mogelijkheden voor financiële optimalisatie te onderzoeken. Daarbij kijken we naar de volgende varianten:
- de uitwerking van het wensbeeld;
- de financiële variant behoud van de bestaande situatie;
- voor zover mogelijk, een kostenneutrale variant als een terugvaloptie.

Het onderzoek naar financiële optimalisatie maakt onderdeel uit van de vervolgstappen voor de planontwikkeling van het gebied. De plankosten voor deze onderzoeksfase zijn gedekt. De benodigde middelen voor een vervolgfase zijn afhankelijk van de variant die wordt gekozen. Voor een vervolgfase zijn op dit moment geen middelen beschikbaar. In de financiële reservering voor de SIA in de ontwerpbegroting 2027 houden we rekening met 467 duizend euro ter dekking van structurele beheerlasten van de bestaande panden (zoals onderhouds-, rente- en verzekeringslasten). Dit is aanvullend op de eerder beschikbaar gestelde 500 duizend euro structureel.

Wettelijke indicatoren

De gegevens van onze wettelijke indicatoren zijn conform wet en regelgeving (Besluit begroting en verantwoording) opgenomen op de website "Waar staat je gemeente".

Uitgangspunten begroting

Nominale loon- en prijsontwikkeling begroting 2027

Inleiding

Door het verstrekken van nominale compensatie worden de gemeentelijke budgetten geïndexeerd. Dat doen we om de koopkracht van de budgetten op niveau te houden. De compensatie is gebaseerd op een gewogen gemiddelde van de verwachte loon- en prijsontwikkeling in verhouding: 80%/20%.

Loonontwikkeling

De werkgeverslasten voor de premies sociale lasten en pensioenen zijn in 2026 per saldo met -0,14% afgenomen. Deze informatie was bij het opstellen van de begroting 2026 nog niet bekend en leidt nog tot een bijstelling van de loonkosten.

Tabel premies	2025	2026	v2025>2026
Ouderdom en nabestaandenpensioen	18,90%	18,97%	0,07%
Arbeidsongeschiktheid pensioen	0,56%	0,70%	0,14%
Inkoop voorwaardelijk pensioen	0,00%	0,00%	-
ZVW werkgeversbijdrage	6,51%	6,10%	-0,41%
UFO uitvoering fonds overheid	0,68%	0,68%	-
WHK - werkhervattingskas	0,13%	0,18%	0,05%
WAO/arbeidsongeschiktheidsfonds	7,64%	7,65%	0,01%
Totaal	**34,42%**	**34,28%**	**-0,14%**

De huidige CAO loopt tot 1 april 2027. De procentuele loonsverhogingen zijn conform overgenomen: Voor 2026 werkt de verhoging per 1 april 2025 nog voor 0,50% door (1/4 van 2,00%). De verhoging van 1,85% per 1 oktober 2025 werkt nog door voor 1,39% (3/4 van 1,85%). In 2026 wordt per 1 juli het loon verhoogd met 1,25%. Dit werkt voor de helft (0,63%) door in 2026 en voor de helft (0,63%) in 2027. Vanaf 1 januari 2027 is er een verhoging van 1,6%. De CAO loopt na 1 april 2027 af.

Voor de restende drie kwartalen van 2027 is de resterende loonkostenontwikkeling conform het CEP2026 gebruikt (4,2% x 0,75= 3,15%). Voor 2028, 2029 en 2030 is een loonkostenontwikkeling van respectievelijk 4,0%, 3,60% en 3,50% conform het CEP2026 opgenomen.

In 2026 is de verhoogde TOD (toelage onregelmatige dienst) verdeeld naar de directies waar dit speelt. In 2026 is de TOD voor SPOT nog eens geactualiseerd. Daarmee komt de verstrekte TOD in 2026 uit op ruim 930 duizend euro voor directies (0,29% van de loonsom in 2026).

Ook de reiskostenregeling wordt gericht verdeeld naar directies. Dit zal in de loop van 2026 worden toegekend aan directies zodra er meer inzicht is in de verdeling van deze kosten. Hiervoor is een bedrag van 2,6 miljoen euro vanaf 2026 gereserveerd (0,90% van de loonsom in 2026).

De totale loonontwikkeling heeft het volgende structurele effect.

Loonontwikkeling	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Sociale lasten	0,16%	-0,14%				
CAO 2024, 1,25% per 1/10/2024	0,94%					
CAO 2025 – 2% per 1/4/2025	1,50%	0,50%				
CAO 2025 – 1,85% per 1/10/2025	0,46%	1,39%				
CAO 2025 – 1,25% per 1/7/2026		0,63%	0,63%			
CAO 2025 – 1,60% per 1/1/2027			1,60%			
Verhoging van €35 per maand		0,70%				
Raming CEP2026 van het CPB			3,15%*	4,00%	3,60%	3,50%
Totaal	**3,06%**	**3,07%**	**5,38%**	**4,00%**	**3,60%**	**3,50%**
TOD niet via percentage naar directies		0,29%				
Reiskostenregeling		0,90%				

*) De Cao loopt tot 1 april 2027, daarom is conform de CEP-raming (4,20% x 0,75) genomen voor de resterende 9 maanden.

Prijsontwikkeling

Voor de prijsontwikkeling gaan wij uit van prijsmutatie netto materiële overheidsconsumptie IMOC (informatie via het Centraal Economisch Plan van het Centraal Planbureau). In onderstaande tabel zijn de bijgestelde percentages uit deze publicatie van maart 2026 opgenomen.

Prijsontwikkeling	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Bijgestelde prijsmutatie	2,20%	2,60%	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%

Totaal loon- en prijsontwikkeling

De hiervoor aangegeven percentages leveren de volgende structurele uitwerking op voor de nominale compensatie. De financiële effecten hiervan worden structureel in de begroting verwerkt.

Totaal loon- en prijsontwikkeling	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Loon 80%	2,45%	2,46%	4,30%	3,20%	2,88%	2,80%
Prijs 20%	0,44%	0,52%	0,42%	0,52%	0,46%	0,50%
Totaal 80% loon 20% prijs	2,89%	2,98%	**4,72%**	**3,72%**	3,34%	3,30%
Was begroting 2026	3,03%	3,01%	4,78%	3,64%	**3,66%**	**3,64%**
Verschil	-0,14%	-0,03%	-0,06%	0,08%	-0,32%	-0,34%

Voor de begroting 2027 houden we voor 2029 en 2030 de percentages van de begroting 2026 aan. De geopolitieke ontwikkelingen in het Midden-Oosten rechtvaardigen geen daling van de loon- en prijsontwikkeling. De verwachting is eerder dat de lonen en prijzen zullen stijgen. In de tabel is in het vet en rood aangegeven welke percentages we daarom hebben gehanteerd voor de ontwikkeling van de nominale compensatie.

Stijgingspercentage kosten jeugdzorg

Vanaf 2024 wordt het jeugdbudget waardevast gehouden via indexatie met OVA (overheidsbijdrage in de arbeidskosten). Dit leidt tot een indexatie van 3,97% in 2027 (geraamde index 2027: 4,05% en nacalculatie over 2026: -0,08%). In de meerjarenraming was voor 2027 rekening gehouden met een indexatie van 4,78% zodat er een bijstelling van -0,81% resulteert.

OVA afgeleid o.b.v. CEP2026	2027	Gewogen index (loon 90%, prijs 10%)
Contractloonmutatie	3,90%	
Incidentele loonontwikkeling	0,30%	
Mutatie sociale lasten/pensioenen	0,10%	
OVA loonontwikkeling	**4,30%**	**3,87%**
OVA Prijsindex (consumptieprijzen)	**1,80%**	**0,18%**
Gewogen index		**4,05%**
Nacalculatie 2026 (3,95% - 4,03%)*		**-0,08%**

Toegepaste OVA 2027		**3,97%**

*) CEP2026: contractloon (4,10%), incidentele loonontwikkeling (0,30%), ontwikkeling sociale lasten (-0,20%) en prijsontwikkeling (1,70%) geven een gewogen index van 3,95% (geraamd was 4,03%)

Stijgingspercentage tarieven 2027

De tarieven (waaronder de OZB) worden aangepast met de nominale ontwikkelingen gecorrigeerd met de nacalculaties over de voorgaande jaren zoals hiervoor is aangegeven.

Stijging tarieven 2027	OZB
Nominale ontwikkeling 2027	4,72%
Nacalculatie 2025-2026	-0,14%
Totaal tariefstijging 2027	4,58%

Stijgingspercentage gesubsidieerde instellingen

Gesubsidieerde instellingen worden aangepast op basis van de indexatie in jaar T-2:

Stijging tarieven 2027	2027	2028	2029	2030
Nominale ontwikkeling 2027	2,89%	3,93%	4,72%	3,72%
Opgenomen in begroting 2026-2029	3,03%	3,93%	4,78%	3,64%
Bijstelling	-0,14%	-	-0,06%	+0,08%

Stijgingspercentage voor personeelsbegroting 2027

Voor de personeelsbegroting 2027 moet rekening worden gehouden met een stijgingspercentage ten opzichte van de verloning van maart 2026. In de verloning is de premieverhoging al verwerkt.

Loonontwikkeling P-begroting	2027
2026: CAO-verhoging 1,25% per 1 juli 2026	1,25%
2027: CAO-verhoging 1,60% per 1 januari 2027	1,60%
2027: loonontwikkeling sector overheid vanaf 2027 Q1 (75% van 4,20%)	3,15%
Indexering 2027 over verhoging 1,25%	0,06%
	6,06%

Bestuur

College van Burgemeester en wethouders

Burgemeester Roelien Kamminga
Openbare Orde & Veiligheid, Toezicht & Handhaving openbare ruimte, Nationaal Programma Groningen, Externe betrekkingen, Regionale samenwerking, Media & communicatie, Voorzitter Akkoord van Groningen, Asielbeleid in relatie tot Veiligheidsberaad, Algemene zaken, Archieven

Mirjam Wijnja (PRO)
Financiën, Groen, Klimaatadaptatie, Beheer & onderhoud, Bedrijfsvoering & organisatie, Gebiedsgericht werken & democratische vernieuwing, Toegankelijkheid, Diversiteit, inclusie & emancipatie, Gebiedswethouder centrum

Janette Bosma (Partij voor de Dieren)
Natuur & Biodiversiteit, Economische zaken, Cultuur, Dieren, Voedsel, Landbouw & Landelijk gebied

Jalt de Haan (CDA)
Sport, Mobiliteit, Asiel, Sportevenementen, Gebiedswethouder Haren

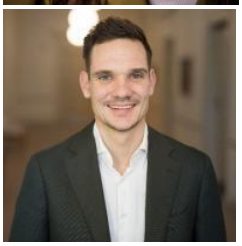

Eelco Eikenaar (SP)
Inkomen, Schuldhulpverlening, Armoedebeleid, Sociale wijkvernieuwing, Samenlevingsopbouw, Sociaal-cultureel accommodatiebeleid, Publieke dienstverlening, ICT-digitalisering, Gebiedswethouder West

Inge Jongman (ChristenUnie)
Zorg & Welzijn (ouderenbeleid, WMO, beschermd wonen, vrijwilligersbeleid en mantelzorgbeleid, Maatschappelijke opvang), Evenementen (geen sport), Sekswerkers, Versterken & Vernieuwen, Erfgoed, Cultuurhistorie & archeologie, Gebiedswethouder Ten Boer

Rik van Niejenhuis (PRO)
Wonen, Vergunningen, Toezicht & Handhaving (VTH), Vastgoedbedrijf, Maatschappelijk vastgoed, Grondbedrijf, Ruimtelijke ordening, Gebiedsontwikkelingen, Fysieke wijkvernieuwing, Luchtkwaliteit, Gebiedswethouder Oost

Manouska Molema (PRO)
Jeugdzorg & Jeugdbeleid, Zorg en veiligheid (aanpak mensen met onbegrepen gedrag, problematische jeugdgroepen, huiselijk geweld/geweld tegen vrouwen, aanpak ex-gedetineerden), Gezondheid, Energietransitie, Warmtestad & EBG, Gebiedswethouder Zuid

Carine Bloemhoff (PRO)
Coördinerend wethouder sociaal domein, Werk, activering & participatie, Sociaal ontwikkelbedrijf, Inburgering, Arbeidsmarktbeleid (incl. Werk in Zicht), Onderwijs & geletterdheid, Campussen, Akkoord van Groningen, Coördinatie externe betrekkingen & lobby, Gebiedswethouder Oude wijken

Sander Gerritsen
Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

Jeffry van Hoorn
PRO
Fractievoorzitter

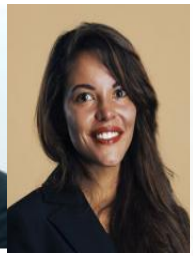

Stephanie Bennett
PRO

Elte Hillekens
PRO

Femke Folkerts
PRO

Tim van de Vendel
PRO

Brenda Harsveld
PRO

Leonore van der Heide
PRO

Lucas Oldenburger
PRO

Ceciel Nieuwenhout
PRO

Justine Jones
PRO

Joren van Veen
PRO

Jahir Scoop
PRO

Irene Huitema
PRO

Jim Lo-A-Njoe
D66
Fractievoorzitter

Vincent Boswijk
D66

Annemiek Lourens de Jager
D66

Andrea Poelstra-Bos
D66

Morris Wouters
D66

Maria Martinez Doubiani
D66

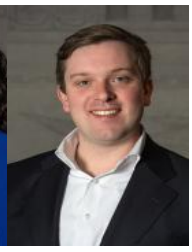

Rik Heiner
VVD
Fractievoorzitter

Cassandra Hensen
VVD

Lisa Middelbos
VVD

Fokke Veenstra
VVD

Bart Hekkema
Partij voor de Dieren
Fractievoorzitter

Elvira Krudde
Partij voor de Dieren

Ronan van Langen
Partij voor de Dieren

Linda Wijnalda
Partij voor de Dieren

Wieke van Heteren
Student en Stad
Fractievoorzitter

Chris van Campen
Student en Stad

Ivar Kuiper
Student en Stad

Jint Hoeksema
CDA
Fractievoorzitter

Jeffrey Noordveld
CDA

Izaäk van Jaarsveld
CDA

Yaneth Menger
Stadspartij 100% voor Groningen
Fractievoorzitter

Conny Eldering
Stadspartij 100% voor Groningen

Niels Hilboesen
Stadspartij 100% voor Groningen

Hans de Waard
SP
Fractievoorzitter

Alina Kiers
SP

Iris Volders
SP

Peter Rebergen
ChristenUnie
Fractievoorzitter

Rosalie van der Heide
ChristenUnie

Anna Westerhof
Forum voor Democratie
Fractievoorzitter

Leendert van der Laan
Partij voor het Noorden
Fractievoorzitter

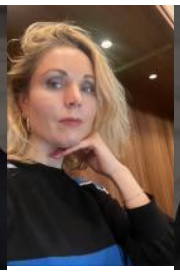

Kelly Blauw
PVV
Fractievoorzitter

Robin Twickler
Volt Groningen
Fractievoorzitter

Roelien Kamminga
Burgemeester

Josine Spier
Griffier